¶ In prima dominica aduētus
apud fratres ꝑdicatores dicitur
illud euāgelium Math. xxi. Cū
appropinquaſſet Iheſus Ihero-
ſolim in quo fit mencio de aduen
tu xpi in carnem dum dicitur di
cite filie ſyon Ecce rex tuus venit
tibi ⁊c. Vn̄ in hac dn̄ica pn̄t ſe-
q. diſputari. Pria vtrū ꝑ redēp
cione generis humani neceſſari
um fuit deum incarnari. ¶ Se-
cundo vtrum ſi homo nō peccaſ-
ſet deus incarnatus fuiſſet.
¶ Tercio vtrum conueniencius fuit
filium dei incarnari ꝙ aliquam
aliam ꝑſonam

Ad primā ſic proceditur ⁊ vi
detur ꝙ nō fuerit neccāriū
deū incarnari. Primo ſic
deus enī cū ſit ꝑfectꝰ nihil vti-
tis accreuit ſibi ꝑ carnē aſſum-
ptā. ſi ergo incarnatus naturā
reparauit eciā abſqꝫ carnis aſſum
pcōe eā potuit repare: ergo non
fuit neccāriū ⁊c. Secūdo ſic cū de
us ſit ſūme miſericors ꝓmo mi-
ſeracōes eius ſup oīa opa eius
magis decuit vt deus oſtēderet i-
mēſitatē mīe ſue ꝙ ſeueritatē iu
ſticie. Sed ad magnitudinē mie
ſue ptinet vt pccā ſine ſatiſfacti
one dimittat. ergo deus huma-
nā naturā repare potuit et debu-
it nō expectando ſatiſfactionem
ergo nō fuit neccāriū ⁊c. Tercio
ſic quicūqꝫ poteſt ſatiſfacere pro
maiori peccato poteſt ſatiſfacere
pro minori ſed mortale peccatū
actuale eſt magis ꝙ originale:
quia habet plus de voluntario. er
go cū homo poſſit ſatiſfacere ꝓ
mortali peccato multo forcius ꝓ
originali ſatiſfacere poterit ⁊ ſic
nō eſt neceſſariū deum incarna
ri. In oppoſitum arguitur ſic il-
lud per qđ humanū genus libe-
ratur a perdicōne eſt neccāriū ad
humanā ſalutem: ſed miſteriū
diuine incarnacōnis eſt hmōdi
ſm illud Ioh. iii. Sic deus dile-
xit mundū vt vnigenitū filiū ſu
um daret vt omnis qui credit in
eum nō pereat ſed habeat vitam
eternā. ergo neccāriū fuit ad re
paracōnem generis humani de
um incarnari. Secundo ſic non
erat conueniens vt bona natura no
biliſſima creaturarū a ſuo fine
totaliter fruſtraret: ſed huma-
na natura eſt inter nobiliſſimas
creaturas. cū ergo tota corrupta
fuerit per peccatū in primo pare
te et ita beatitudine priuata ad
quam inſtituta erat cōgruū fu-
it ipſam reparari ſed reparacio
nō poteſt fieri niſi peccatū dimit
tatur nec iuſtū eſt vt peccatū ſi
ne ſatiſfactione dimittat. ergo
neccāriū fuit ꝓ peccato totiꝰ natu
re humāe ſatiſfieri ſꝫ ſatiſfactio
decēter fieri nō poteſt niſi ab eo
qui debet ſatiſfacere et poteſt: ſꝫ
nō debet niſi homo qui peccauit
cum autē nullius creature bonū
excedat bonum humane nature
totius vt recōpenſationē ꝓ tota

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

natura facere poſſet · patet ꝙ nul
la creatura pro homine ſatiſfa=
cere poſſet nec ipſe pro ſe cū pec=
cator indignus reddatur · ergo
neceſſarium fuit vt deus homo
fieret ad ſatiſfaciendum pro ho=
minibus. ¶ Reſpondeo dicen=
dum · ꝙ deum incarnari aliquo
modo fuit neceſſarium ⁊ aliquo
modo nō · Pro quo notandū iux
ta ſanctum Thomam. ꝙ ad fi=
nem aliquid dicitur neceſſarium
duplr vno mō ſine q̊ finis hū n̄
p̄t ſic cib⁹ ē nccāri⁹ ad ꝯſeruacō
nē hūane vite · Alio mō dr nccīm
per quod melius et cōueniēci=
us peruenitur ad finem ſicut e=
quus eſt neceſſarius ad iter ·
¶ Primo modo neceſſitatis deum
incarnari non fuit neceſſarium
ad reparacionem humane nature
deus enim per ſuam omnipoten
tem virtutem poterat humanā
naturam multis alijs modis re=
parare. ¶ Secundo autem modo
neceſſitatis neceſſarium fuit de=
um incarnari ad reparacionem
humane nature hanc concluſio
nem ponit Auguſtinus xiij · de t̄ ·
d · Oſtendamus non alium mo
dum poſſibilem defuiſſe deo cui⁹
poteſtati omnia equaliter ſubia
cent ſed ſanande miſerie noſtre
conuenienciorem modum aliū
non fuiſſe cuius incarnacōis ne
ceſſitas ſiue conueniencia ex tri=
bus ſumitur ſcʒ ex plenitudine
diuine miſericordie ex immuta

bilitate iuſticie ipſius et ex decē=
ti ordine ſapiencie eius : q̄a eñ
deus eſt ſumme bonus et miſe=
ricors decuit nulli creature nega
ri hoc cuius eſt capax · Vnde cum
natura humana lapſa eſſet ⁊ ni
hilominus reparabilis foret decu=
it vt eam repararet quia et iuſti
cia eius immutabilis eſt cuius
lege ſancitum eſt vt nunq̄m
peccatum ſine ſatiſfactione di=
mittatur decuit vt in humana
natura eſſet qui ſatiſfacere poſſꝫ
et quia hoc purus homo per ſe fa
cere nō poterat vt dictum eſt de
cuit vt deus qui ſumme ſapiēs
eſt aliquem conuenientiſſimum
reparacōnis adinueniret modū
Vnde conuenientiſſimus eſt vt
integre natura repararetur et fa
cilius ad id quod amiſerat ho=
mo peruenire poſſet ¶ Si autem
hominem per angelum reparārꝫ
non integra eſſꝫ reparacio : quia
homo ſemper angelo ſalutis ſue
debitor eſſet et ita in beatitudīe
ei equari non poſſꝫ qđ tamen aſ
ſecutus fuiſſet ſi non peccaſſet · ſi
cut eciam nunc conſequūtur ho=
mines per graciam reparacōnis
vt ſint ſicut angeli in celo Ma
thei · viceſimoprimo · Et ideo de
cuit vt non angelus ſed ipſe de
us hominem repararet multe a=
lie conueniencie aſſignantur in
carnacionis quas nos breuita=
tis cauſa et quia communes in
ſermonibus ſunt pertranſim⁹ ·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Ad raciones in oppoſitum di
cendum ad primam reſponde-
tur ꝙ racō illa procedit ſm illū
modū neccārij ſine quo ad finē
peruenire nō poteſt· hoc autē ne-
ceſſitatis modo dictum eſt nō eſ
ſe neceſſarium deum incarnari·
¶ Ad ſecundam reſpōdetur ne-
gando cōſequenciam et racō eſt
quia licet deus ſit ſumme miſe
ricors ſua tamen miſericordia
nullomodo obuiat ſue iuſticie·
miſericordia enim que iuſticiā
tollit magis ſtulticia ꝙ̄ virtus
dici debet et per cōſequens talis
deum nō decet ꝓpter quod deus
miſericordiam ſuam infinitam
ſic manifeſtare voluit vt in nul
lo iuſticie eius derogaretur q̄d
factum eſt dum ꝓ nobis homo
factus eſt vt pro nobis ſatiſfa-
ceret in quo eciam habundācia
miſericordia oſtenſa eſt ad nos
ꝙ̄ ſi ſine ſatiſfactione peccatum
dimiſiſſet inquātum noſtrā na-
turam magis exaltauit ⁊ ꝓ nobꝭ
mortem pertulit· ¶ Ad terciam
reſpondetur negando ꝙ̄ peccatū
originale ſit minus malum Pro
quo notandum ꝙ quātitas ori-
ginalis ⁊ actualis mor̄tis pecca
ti poteſt dupliciter attēdi vel q̄n
tum ad principium vel quātum
ad bonum quod ꝑ vtrumqꝫ pri-
uatur Principium autē actualis
peccati volūtas ꝓpria eſt Princi
pium autē originalis in iſto eſt
origo eius viciata · vnde origi-
nale quodāmodo eſt neceſſariū
eſt ſed actuale eſt omnino volū
tarium · vn̄ habet plus de racōe
culpe et eſt magis vituperabile·
Bonum autem q̄d actuali pec-
cato corrumpitur eſt bonum hu
ius perſone cui preponderat bo-
num tocius nature quod per ori-
ginalem corrumpitur quia bo-
num gentis eſt diuinius ꝙ̄ vni
us hominis bonum vt dicitur·
ij·ethico· vt ſic poſſet dici ꝙ actu
ale eſt magis culpa originale ve
ro magis malum· actio autē ſa-
tiſfacientis ē ꝓporcionata quāti
tati culpe ex parte boni quod ꝑ
culpam corrumpitur · et ideo cū
omnis actio ſit ꝑſone quia actꝰ
ſingularium ſunt · ideo ad ſatiſ-
factionem pro actuali ſufficit ac
tus cuiuſcumqꝫ hominis cū gra-
cia diuina nō autem ad ſatiſfac
tionem pro peccato originali ni-
ſi actio illius hominis plus vale
ret ꝙ̄ totum bonum humane na
ture et ſic nō poſſet eſſe purus ho
mo et ideo oportuit eſſe deum et
hominem qui pro originali ſatiſ
faceret

AD ſecundam queſtionē
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ eciam ſi homo nō pec-
caſſet deus incarnatus fuiſſꝫ Pri
mo ſic deut· xxxij· dei ꝑfecta ſunt
opera ſed perfectio non poteſt eſ
ſe niſi vltimū cōiungat̄ pn̄cipio
vt ſic q̄ſi quidā circulꝰ cōcludat̄

r iij

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et addicio alterius fieri non poſ
ſet · cum ergo ipſe deus ſit prin
cipium et homo ſit vltima creatu
rarum decuit ad perfectionē vni
uerſi vt eciam ſi homo nō peccaſ
ſet deus homo fieret. ¶ Secūdo
ſic. Romanoꝝ · i · Inuiſibilia dei
per ea que facta ſunt intellecta
cōſpiciūtur ſed potēcia ſapiēcia
et bonitas dei infinita ſunt ergo
decuit eciam ſi homo nō peccaſſꝫ
iſta in aliquo effectu manifeſta
ri ſed potencia infinita nō mani-
feſtatur niſi per effectum infini
tum nec ſapiencia infinita niſi
ꝑ decorem infinitum nec bonitas
infinita niſi ꝑ communicationē
infinitam. Cum ergo nulla crea
tura ſit infinita nec in ea infini-
tus ſit decor ex forma et ꝓporcio
ne parcium. nec iterum aliqua
creatura communicacōnem infi
nitam boni recipiat. videtur ꝙ
decuit eciam hominem nō peccā
tem vniri deum homini vt ex ꝑ-
te hominis racō eſſꝫ et ex ꝑte dei
infinitas et ex coniunctione dei
ad creaturam infinitus decor re-
ſplenderet et infinitum bonum
ipſi humane nature communi-
caretur ſcilicet perſona increata
que in ea ſubſiſteret. ¶ Tercio
ſic. Non eſt in aliquo capacitas
humane nature per peccatū am-
pliata ſed poſt peccatum humā
natura inuenta eſt capax tanti
boni vt a deo aſſumeretur ī vni
tate perſone ergo et ante pecca-
tum hmōdi dignitatis capax fu
it ſed ad deum qui īfinito amo-
re diligit ea que ſunt pertinet vt
nullum bonum creature deneget
cuius eſt capax ergo ipſe huma
nam naturam aſſumpſiſſꝫ eciam
ſi homo nō peccaſſꝫ. ¶ Quarto
ſic. Non eſt credendum ꝙ homo
ex peccato aliquod commodum
reportauerit ſed maxima digni-
tas humane nature eſt in hoc ꝙ
aſſumpta eſt in vnitate ꝑſone
diuine. ergo hoc per peccatum ho
mo conſecutus non eſt et ſic idē
quod prius ¶ Quinto ſic. Cum
homo ad beatitudinem ſit crea-
tus ante peccatum totus beatifi-
candus erat ſed beatitudo homi
nis quātum ad partem ſenſiti-
uam erit in aſpectu humanita-
tis aſſumpte quantum vero ad
partem intellectiuam in intuitu
diuinitatis aſſumentis ſic enim
ingredietur homo et egredietur
vt Auguſtin9 exponit et paſcua
inueniet. Iohannis primo
¶ In oppoſitum eſt Auguſtin9
in li. de verbis domini exponēs
illud Math. xviij. Venit filius
hominis querere et ſaluum face
re quod perierat ſi homo non pec
caſſet filius hominis non veniſſꝫ
et loquitur de aduentu in carnē
¶ Reſpondeo dicendum ꝙ vt
tangit ſanctus Thomas in ſcdo
et in tercia parte ſuper hoc diuiſi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

diuerſimode opinati ſunt · qui-
dam enim dicunt ꝙ eciam ſi ho
mo non peccaſſet dei filius fuiſſ;
incarnatus · Alij vero contrariū
aſſerunt quorum aſſercōm ma-
gis videtur conſenciendum cuꝰ
racō eſt quoniam ea que ex ſo-
la dei voluntate veniunt ſuper
omne debitum creature nobis
innoteſcere non poſſunt ñ ſi quā
tenus in ſacra ſcriptura tradun-
tur per quam diuina voluntas
innoteſcit ¶ Unde cum in ſacra
ſcriptura vbiq; incarnacōnis ra
cio ex peccato primi hominis aſ-
ſignetur cōueniēcius dicitur in-
carnacōnis opus ordinatum eſ
ſe a deo in remedium peccati ita
ꝙ peccato non exiſtente incar-
nacio non fuiſſ; q̄uis potencia
dei ad hoc limitetur · Potuiſſet
enim eciam peccato non exiſten
te deus incarnari · hanc ergo aſ
ſercionem ſiue opinionem tam
q̄ veriorem ſequentes . Dicimꝰ
ad queſtionem reſpondentes ꝙ
ſi homo non peccaſſet deus incar
natus non fuiſſ; · Iſta concluſio
probatur · Primo ſic · ſuper illđ
thimothei. primo. Ihesus venit
in hunc mundum peccatores ſal
uos facere dicit gloſa Nulla cau
ſa fuit veniendi chriſto domino
niſi peccatores ſaluos facere tol-
le vulnera tolle morbos et nulla
eſt cauſa medicine · ſed remota
cauſa remouetur effectus · ergo
concluſio vera · Secundo ſic dicit
Leo papa in ſermone de natiui
tate ſi enim homo ad ymaginez
et ſimilitudinem dei factus ī ſuo
honore manſiſſet creator mundi
creatura non fieret aut ſempi-
ternus temporalitatem ſubiret
aut equalis deo patrī dei filius
formam ſerui aſſumeret · ergo
concluſio vera ¶ Ad raciones
in oppoſitum . Ad primam reſpō
detur negando conſequenciam
et racio eſt quia licet vniuerſuz
perficiatur in coniunctione vlā
ad principiū p̄mī ñ tñ oportz ꝙ ī
ꝯiūctiōe q̄ ē ī vnitate pſōe ſꝫ ī cō
iunctione que eſt in ordine ad
finem · Unde ad perfectionem v-
niuerſi ſufficit ꝙ naturali modō
creatura ordinatur ſic in deum
ſicut in finem · Hoc autem exce
dit limites pfectionis creature
vt creatura vniatur deo in perſo
na . ¶ Ad ſecundam reſponde
tur eciam negando conſequen-
ciam et racō eſt quia in producti
one minime creature manifeſta
tur potencia infinita et ſapiēcia
et bonitatis dei quia quelibet
creatura ducit in cognicōnem a-
licuius primi ꝛ ſummi qđ infini
tum eſt in omni perfectione nec
oportet ꝙ potencia infinita per
effectum infinitum manifeſte-
tur nec bonitas infinita per
cōicacionē infini · ſed ſufficit ad
oſtendendā bonitatem infinitā

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

hoc ſcꝫ ꝙ vnicuiqꝫ ſm ſuam ca-
pacitatem largitur. ¶ Ad terciā
reſpondetur ꝙ capacitas alicu-
ius creature poteſt intelligi du-
pliciter vel ſm potenciam natu-
ralem que ptinet ad racionē na-
turalem et ſic nullam capacitatē
nature vacuam deus dimittit ī
genere q̃uis capacitatem alicu-
ius creature pticularis nō imple
at ꝓpter aliquod impedimentū
vel intelligi poteſt ſm potēciam
obediencialem ſm quā quilibet
creatura habetur ex ea poſſet fie-
ri ꝙ deus vult ⁊ hoc modo in hu-
mana natura eſt capacitas hui⁹
dignitatis vt in vnitate diuine
perſone aſſumatur. nec oportet
ꝙ deus talem capacitatem im-
pleat ſicut nec oportet ꝙ deus
faciat quicq̃d poteſt: ſed ſm ꝙ
cōgruit ordini ſapiencie eius.
¶ Ad quartam reſpondetur ne-
gando aſſumptum. qm̄ vt dicit
apoſtolus ad Ro. v. vbi habū-
dauit delictum ſuperhabūdauit
et gracia nō eſt inconueniens vt
aliquod bonum ex peccato deus
eliciat ꝙ ſine peccato nō fuiſſ; ſi-
cut patet in alijs virtutibus vt
in paciencia et penitencia et eciā
ex peccato hominis hoc optimum
potuit elicere vt filius dei incar-
naretur ꝓpter quod dicit Gre-
gorius O felix culpa que talē ac
tantam habere meruit redemp-
torem ¶ Ad quintam reſponde-
tur negando minorem. dicimus
enim iuxta ſanctū Tho. ꝙ beati-
tudo tocius hoīs ē ex ipſa deitate
in quam virtus interius imme-
diate fertur ex quo redūdat glo-
ria in inferiores partes anime ⁊
in ipſum corpus in viſione eciā
humanitatis erit quoddā gau-
dium accidentale. ſicut eciam in
victoria paſſionis eius tamē cō-
ſtat apud omnes ꝙ ſi homo nō
peccaſſ; de⁹ paſſus nō fuiſſ;

Ad terciam queſtionem
ſic proceditur et videtur
ꝙ nō fuit conueniencius
filium dei incarnari magis q̃ pa-
trem aut ſpiritum ſanctum. Pri-
mo ſic. Sicut in miniſterio incar-
nacionis monſtrata eſt ſapiēcia
in decencia reconſiliacōis ita eci-
am monſtrata eſt potencia ī hoc
ꝙ in infinitum diſtancia iuncta
ſunt et eciam bonitas in hoc ꝙ
non deſpexit proprij plaſmatis
infirmitatem vt dicit Damia⁹.
ſed ſicut ſapiencia attribuitur
filio ita bonitas ſpiritui ſancto ⁊
potencia prī. ergo n̄ magis dece-
bat filium incarnari q̃ patrem
vel ſpiritum ſanctum. ¶ Secun-
do ſic victoria potencie attribui-
tur patri: ſed per incarnacionē
ſecuta eſt victoria de hoſte ergo
incarnacō magis decebat patrē
cui appropriatur potencia:
¶ Tercio ſic arguitur de ſpiritu
ſancto. Eorum enim que magis
vicina ſunt decēcior eſt coniunctio

eſt coniunctio ſed ſpiritus ſan-
ctus eſt perſona nobis magis vi
cina vt dicit Auguſtinus . libro
de ſpiritu et anima . ergo ſpiritū
ſcm̄ magis decebat incarnari ꝗ̄
filiū ¶ Quarto ſic arguitur in
carnacō dei proceſſit ex maxima
caritate quam ad nos habuit : ſꝫ
caritas appropriatur ſpiritui ſā-
cto . ergo potiſſime decebat ſpiri
tum ſanctum incarnari . ¶ In
oppoſitum arguitur ſic In mēte
noſtra ſunt tria tres perſonas re
preſentancia ſcꝫ mens que rep-
ſentat patrem . Verbum mentis
quod repſentat filium . et amor
qui repreſentat ſpiritum ſanctū
ſed inter hec tria verbum men-
tis precipue comparabile eſt ſm̄
quod exterius per vocem ſonat
ergo et incarnacio conuenientiſ-
ſime verbum eternum decuit qd
eſt ipſe filius dei ¶ Reſpondeo
dicendum ꝙ decencius fuit fili-
um dei incarnari ꝗ̄ patrem vel
ſpiritum ſanctum que decencia
incarnacōis filij dei attendit̄ ⁊
ex pprijs et ex appropriatis . In
proprijs autem poſſunt quatu-
or conſiderari ſm̄ qd filius eſt qꝛ
verbum eſt quod ymago quod
media in trinitate perſona . ſm̄
autem quod filius eſt conuenit
ad reparacionem . tum vt per eū
cuius naturaliter eſt hereditas
alij in filios adoptarentur et co-
heredes fiant . ſcd̄m autem quod
eſt verbum conuenit ad repara

cionem quia in quātum tale ha
bet congruenciam ad officium p̄
dicacōis et doctrine quia verbū
manifeſtat dicentem et ipē ma-
nifeſtauit patrem . Johan . xvij .
Pater manifeſtaui nomē tuum
hominibus . In quātum vero eſt
ymago conuenienciam habet cum
eo qui reparandus erat . ſcilicet
cum homine qui ad yma ginem
dei fact9 ē . Geneſis pmo . Vnde
decuit vt ymago ymaginem aſ
ſumeret increata creatam ¶ In
quātum eſt media in trinitate
perſona congruit ad vltimum ef
fectum qui eſt reconſiliacio homi
nis ad deum . decet enim vt qui
eſt medius in trinitate eciaꝫ ſit
mediator . Inueniuntur eciam
quatuor in filio appropriata ſcili
cet ſapiencia et virtus ab apo-
ſtolo equalitas ab Auguſtino .
ſpecies et pulchritudo ab hyla-
rio . In ꝗ̄tū autē ſapiēcia eſt cō-
gruit ad reſtauracōꝫ qꝛ decet vt
q̄ in ſapiēcia fcā ſūt p ſapiēciā re
ſtaurēt̄ . In ꝗ̄tū āt eſt virtus ⁊ bra
chiū pris cōgruit ad victoriā de
hoſte capiēdā . Lu . i . Fecit potēci
am in brachio ſuo . In quantum
vero eſt equalitas congruit eciā
morbo qui ſanandus erat . vter-
qꝫ enim ſcilicet homo et dyabol9
peccauerunt appetendo eq̄litatē
dei ille potencie iſte ſciencie ¶ In
quātum vero ſpecies et pulchri-
tudo eſt cōgruit reparacioni vt
per ipſum deturpacō ymaginis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

per peccatū inductā āmoueretur. pat̄r vero nō conuenit incarnacio precipue propter proprietatem innascibilitatis. ¶ Non enim decet vt qui in diuinitate est pater in humanitate sit filius sic enim filius dei patris esset nepos virginis si ipsa virgo mr̄ esset dei patris. similiter eciam nec spiritui sancto conuenit ne nomen filij in plures personas transferatur. ¶ Ad raciones in oppositum ad primam respondetur negando consequenciam et racō quia licet in incarnacione ostendatur potencia sapiencia et bonitas et ideo efficacia incarnacionis toti trinitati tribuitur opus tamen quod deo incarnato debebatur per filium expleri decuit racōnibus dictis et ideo tota trinitas carnem soli filio vniuit. ¶ Ad secundam respondetur negando consequenciam. et racio est quia nō est potentis per potenciam minus potentem vincere hoc enim violentum est. et nō laudabile sed per iusticiam et sapienciam vincere et ideo per filium debuit deus pater hostem vincere. ¶ Ad terciam respondetur ꝙ racō nō procedit quia spiritus sanctus non dicitur iō vicinior nobis ꝙ sit coniugabilior carni ꝙ̄ filius sed ꝓpter caritatem p quam nobis omnia dona donantur. procedit em̄ vt dicit Albertus vt donum a patre et filio donabile racōnali creature. talem autē respectum ad nos nō importat nomē filij. ſm qd̄ ē in patre filius tamen est nobis magis vnitiuus ꝙ̄tum ad congruenciam incarnacionis racōibus dictis. ¶ Ad quartam respondetur negādo ꝯñam et racō est. ꝗꝛ licet caritas dei sit causa incarnacionis et ideo causalitas diuine incarnacōnis ꝙ̄uis communis sit tribus personis appropriatur spiritui sancto. nō tamē ex hoc sequitur ꝙ spiritus sanctus debuerit incarnari

¶ In dominica secunda cantatᷣ euangelium. Erunt signa in sole et luna. Luce xxj. in quo ꝗꝛ tangitur de aduentu xp̄i ad iudicium possunt disputari se. q:
Prima est vtrum generale iudicium sit futurum. ¶ Secunda vtrum omnes iudicandi in iudicio videbunt filium hominis idest christū in forma humana gloriosa iudicantē. ¶ Tercia ē vtrū signa que assignātur ī leccione euāgelij p̄cedant iudiciū. ¶ Quarta vtrū tēp⁹ futuri iudicij p̄t determinate sciri ab aliquo homine.

Ad p̄mā. q. quā queritur vtrū generale aut vniuersale iudiciū futurum sit. pcedit̄ sic et videtur ꝙ non Primo sic namq̄ dicitur secūdū aliā litterā nō iudicabit bis de⁹ in idipsū sed nūc de⁹ iudicat de

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

pēna corporis et cōpleto in penis
numero dampnatorū: quia quā
to cum pluribus ardebūt magis
ardebūt. ¶ Ad terciam respon
detur negando ꝯſequenciam et
racio eſt ꝙ vniuerſale iudicium
vt dictum eſt magis directe re-
ſpicit vtilitatem hominū ꝙ ſin-
gulos iudicādorum ꝙuis igitur
cuilibet homini ante iudiciū ſit
certa noticia de ſua dampnacō-
ne vel premio nō tamē omnibꝰ
omniū dāpnacio vel ꝑmiū inno
teſcit. vnde iudiciū neccāriū erit.

AD ſecundam queſtionē
ꝙua queritur vtrū om-
nes iudicandi in iudicō
videbūt filiū hominis. ideſt cri-
ſtum in forma humana glorio-
ſa iudicantem ſic proceditur et
videtur ꝙ nō. Primo ſic. Xpus
in iudicio nō apparebit ī forma
humanitatis glorioſa. Ioh. xix.
Videbūt ī quē trāſfixerūt glo.
ꝙ in ea carne venturus eſt in q̄
crucifixꝰ eſt ſed crucifixꝰ ē in for
ma infirma ergo in forma in
firmitatis apparebit ⁊ non in for
ma glorioſa. ¶ Secūdo ſic dicit
Math. xxiiij. Apparebit ſignū
filij hominis in celo. ideſt ſignū
crucis ergo cum crux ſit ſignum
infirmitatis et nō glorie et ꝑ cō
ſequens nō videbitur ab omni
bus in forma glorioſa. ¶ Ter-
cio ſic oculus nō glorificatus nō
poterit videre claritatem corpo-
ris glorificati cum ſit improporci
onatus. ergo cum multi vt pote
mali nō habebūt oculos glorifi
catos nō poterunt videre criſtū
iudicantē in forma glorioſa

In oppoſitum eſt euangeliū no-
ſtrum in quo dicitur. videbūt fi
lium hominis venientē in nube
cū poteſtate magna et maieſta-
te. Maieſtas autē et poteſtas
ad gloriam pertinet ergo in for
ma glorioſa apparebit et ab om
nibus videbitur. ¶ Reſpondeo
dicendū ſub tribus concluſioni
bus. Prima eſt ꝙ xpc in iudicō
apparebit in forma hūana Iſta
cōcluſio patet ex illa parte euā
gelij vbi dicitur. videbūt filium
hominis venietē ergo in forma
humana Secundo racōe ſic. eiꝰ
eſt iudicare cuius eſt legem con
dere: ſed xpc in humana natura
apparens nobis legem euange-
lij dedit. ergo in eadem natura
apparens iudicabit ¶ Tercio ſic
xpc ſm illam formam iudicabit
in qua iudicatus eſt vt poſſit ab
impijs videri vt dicit glo. Ioh.
v. ſi iudicatus ē ī ſe forma hūa-
nitatis ergo in eadem iudica-
bit. Secunda cōcluſio eſt ꝙ cri
ſtus in iudicō apparebit in for-
ma humana glorioſa. Iſta con
cluſio patet primo ſic ille qui iu
dicat debet eminere illis qui iu
dicantur ſed electi qui iudicabū
tur a xpō illi corpora glorioſa ha
bebūt ergo multoforcius iudex
in forma glorioſa apparebit.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Secundo ſic. Dicit iudicari eſt
infirmitatis ita iudicare eſt au-
ctoritatis et glorie; ſed in primo
aduentu quo chriſtus venit ad
hoc ꝙ iudicaretur apparuit ī for
ma infirmitatis. ergo in ſecūdo
aduentu in quo veniet vt iudi-
cet apparebit in formā glorio-
ſa. Tercia cōcluſio licꝫ xp̄c ī iudi
cio ī for̄ glo̅ſa ab oib⁹ videᷓ⁹ ſit
viſio tn̄ illa ſicut bonis erit dele
ctabilis ita reprobis triſtis ⁊ ter
ribilis. Probatur cōcluſio Dicit
em̄ Yſidorus ꝙ apparebit xp̄us
terribilis reprobis. blandus bo
nis. Unde ſicut amicis gloria ē
delectabilꝫ ita gloria et poteſtas
eius qui odio habetur cōtriſtatꝫ
et ideo ſicut viſio glorie huma-
nitatis chriſti erit iuſtis in p̄mi
um et gaudium. ita inimicis cri
ſti erit in ſupplicium ¶ Nunc ad
racōnes in oppoſitum. Ad p̄maꝫ
reſpondetur negando cōſequen-
ciam. quia licet in eadem carne
in qua crucifixus eſt apparebit.
nō tamen ſimiliter ſe habente:
quia primo fuit paſſibilis ſed ī
iudicio apparebit in for̄ glorioſa
ſicꝫ erit ¶ Ad ſecundā reſpondetꝫ
pariter negando cōſequenciam
racō eſt. quia licet ſignum cru-
cis apparebit in iudicio nō tamē
ad iudicium tunc exiſtētis infir-
mitatis ſed poteſtatis vt ꝑ hoc
iuſticie appareat cōdempnacō eo
rum qui tantam miſericordiam
neglexerunt. ¶ Ad terciam re-
ſpondetur negando cōſequenci-
am. et racō eſt. quia corpus glo-
rioſum habet in poteſtate ſua vt
ſe demonſtret vel nō demōſtret
oculo nō glorioſo ideo in forma
glo̅ſa xp̄c ab oib⁹ poterit videri

Ad terciam queſtionem
qua queritur vtrum ſig
na que ponūtur hic ī eu
angelio precedere debeant iudi-
cium ſic proceditur et videtur ꝙ
nō. Primo ſic. Dicit ap̄ls. i. ad
the. v. Cum dixerint impij ſecu-
ritas repētin⁹ eis ſuperueniet in
teritus ſed nō eſt pax ⁊ ſecuritas
ſi homines per ſigna precedencia
terrerentur. ergo ſigna illa que
ſunt ad terrorem nō p̄cedent iu
dicium. ¶ Secundo. Signa ad
manifeſtacionem alicuius ordi
nantur ſed aduentus chriſti ad
iudicium debet eſſe occultus Pri
ij. the. v. dicitur. Dies dn̄i ſicut
fur in nocte veniet. ergo ſigna
nō debent ipſum precedere.

¶ Tercio ſic. Temp⁹ primi ad
uentus fuit p̄cognitum a ꝓphe-
tis quod non eſt de ſecundo ad-
uentu; ſed primū aduentum cri
ſti non preceſſerunt aliqua ſig-
na. ergo nec ſecundum precedēt
¶ Quarto ſic. Corpora celeſtia
inaltrabilia ſunt. ergo non ob
ſcurabuntur ¶ Quinto ſic Cum
ſtelle ſcd̄m ſubſtanciam et fixio
nem ſint perpetue et immutabi-
les non videtur quod de celo de-
beant cadere ¶ Sexto. Angeli

ſunt beati beatitudo vero exclu=
dit omnem miſeriam ⁊ mutabi
litatem videtur quod virtutes celo=
rum que dicuntur angeli nullo
mō poſſunt dici timore affici vel
moueri. ¶ In oppoſitū eſt euā=
gelium preſens. ¶ Dicendo dicen
dum ſub iſta cōcluſione quod ſig=
na que deſcribuntur in hoc euā=
gelio precedent futurum iudici=
um. Iſta cōcluſio ſic declaratur
ex dictis in ſuperiori queſtione.
dictum eſt quod xp̄c ad iudicandū
veniens in forma glorioſa appa
rebit propter auctoritatem que iu
dici debeatur. ad dignitatem au=
tem iudiciarie poteſtatis ptinet
hr̄e aliqua indicia q̄ ad reuerenci
am et ſubiectionem inducāt. et
ideo aduentum xp̄i ad iudicium
venientis multa ſigna precedēt
vt cordā hominum in ſubiectio
nem venturi iudicis adducātur
et ad iudicium preparentur ⁊ in
ter alia hec que in euangelio de
ſcribuntur. ¶ Ad raciones in cō
trarium ad primam reſpōdetur
quod ſcḋm qḋ dicit Aug⁹. in li. ad eſi
ciū Circa finem mūdi erit vniu
ſalis pſecucio malorum contrā
bonos. Vnde ſicut aliqui time=
būt ſcʒ boni et aliqui ſecuri erūt
ſcʒ mali. qḋ ergo dicit cum dixe
rint impij pax et ſecuritas. ⁊c.
ad malos referendū eſt qui ſig=
na futuri iudicij pꝛeuenient. ad
bonos vero ptinet quod hic in euan
gelio dicitur areſcentib⁹ homini

bus p̄ timore ⁊c. ¶ Ad ſecundā
reſpondet quod dies domini dicit
ſic fur venire in nocte nō quod dn̄s
ad iudicium ſit venturus de nocte
p̄mo veniet de die in luce cla=
riſſima ſicut aſcendit: ſed quod ig=
noratur tempus determinatum
quod per ſigna illa cognoſci nō po=
terit ¶ Ad terciam reſpondetur
negando cōſequenciam. et racio
eſt: quia nō eſt ſimile de primo
aduentu et ſecūdo. In p̄mo enī
aduentu xp̄c venit occultus q̄ꝛ=
uis determinatū tempus eſſet p̄
us p̄cognitū a pphetis et ideo nō
oportebat hui⁹modi ſigna in p̄
mo aduentu apparere ſicut appa
rebūt in ſecūdo aduētu in q̊ ma
nifeſtus veniet q̄uis determina
tum tempus ſit occultum ¶ Ad
quartam reſpondetur quod corpa
celeſtia nō obſcurabūtur p pri=
uacionem proprij luminis cum ſit
eis naturale. corpa autem cele=
ſtia manebūt in ſua natuā inte
gra: ſꝫ iſta obſcuritas erit reſpcū
noſtri p interpoſicōnem alicui⁹
corporis opaci quemadmodum
ſit in eclipſi. luna vero dicitur nō
datura lumen ſuū Mat. xxiiij.
qḋ poteſt dupliciter itelligi vno
mō quod erit interpoſita inter ter=
ram et ſolem et pars lune que ē
verſus terram obſcurabitur cū
nō habeat lumen niſi a ſole. Ali
omodo per interpoſicionem nu=
bium obſcurancium ¶ Ad quin
tam de ſtellis quod ſtelle nō cadent

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſingulis hominum̄ operibus cum poſt mortem vnicuiqꝫ penas vel p̄mia pro meritis tribuit. ergo non videtur ꝙ aliud ſit iudicium futurum expectandum.

¶ Secundo ſic. In nullo iudicio execucio ſentencie precedit iudicium: ſed ſentencia diuini iudicij quo ad homines eſt de adepcione regni vel excluſione a regno. vt patet Math: viceſimo quinto. ergo cum modo quidam addipiſcantur regnum eternū. Vnde dominus latroni in cruce dixit. Hodie mecum eris in paradyſo. Luce. viceſimotercio. Et quidam excludantur ab ipſo perpetue. Vnde Luce. decimoſexto dicitur. Mortuus eſt diues et ſepultus eſt in inferno. ergo fruſtra expectatur aliud iudicium futurum. ¶ Tercio ſic. Propter hoc aliqua in iudicium oportet adduci quia dubium eſt quid de eis diffiniendum ſit ſed ante finem mundi determinata eſt vbicumqꝫ dampnatorum ſua dampnacio et cuiqꝫ ſanctorum ſua beatitudo. ergo videtur ꝙ non oporteat aliquod futurum iudicium eſſe. ¶ Oppoſitum colligitur ex preſenti euangelio. colligitur eciam ex illo Io. xij. Sermo quem locutus ſum vobis ille vos iudicabit in nouiſſimo die. ¶ Reſpondeo dicendum ſub iſta concluſione ꝙ generale ſiue vniuerſale iudicium futurū eſt in quo xp̄c iudicaturus eſt omnem hominū multitudinē. Iſta concluſio eſt primo articulus fidei qui de chriſto ait. Iterum venturus eſt iudicare viuos et mortuos. Secundo patet ex illo Iohannis quinto. Procedent qui bona egerunt in reſurreccionem vite qui vero mala egerunt in reſurreccionem iudicij ergo poſt reſurreccionem aliquod futurum eſt iudicium. Racione vero ſic oſtenditur predicta concluſio. Pro quo notandum iuxta ſanctum Thomam. Quod ſicut operacio pertinet ad rerum principium quo producuntur in eſſe ita iudicium pertinet ad terminum quo res ad ſuum finem perducitur. ¶ Diſtinguitur autem duplex dei operacio vna que primitus res in eſſe produxit inſtituens naturam et diſtinguens ea que ad complecionem ipſius pertinent a quo quidem opere deus dicitur quieuiſſe. Geneſis ſecundo. Alia eius eſt operacio qua operatur in eius gubernacione creaturarum. de qua Ioh. v. Pater meus vſqꝫ modo operatur et ego operor. Ita eciam duplex eius iudicium dicitur ordine tamen conuerſo vnum quod reſpondet operi gubernacionis que ſine iudicio eſſe non poteſt per quod quidem iudicium vnusquiſqꝫ ſingulariter pro ſuis operibus iudicatur non ſolum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſecundum ꝙ ſibi cōpetit ſed ſm̄
ꝙ competit gubernacioni vniu=
ſi· vnde differtur premiacio vni
us pro vtilitate alioꝛum vt pa=
tet ad heb· xi. et pene vnius ad
profectum alterius cedunt· vn=
de neceſſe eſt ꝙ aliud ſit iudi=
cium vniuerſale reſpondens ex
aduerſo prime rerum productio
ni in eſſe vt videlicet ſicut tunc
omnia proceſſerunt immediate
a deo ita tunc vltima complecio
mundi detur vnoquoqꝫ accipiē=
te finaliter quod ei debetur ſecū
dum ſeipſum· ¶ Unde et in illo iu
dicio apparebit manifeſte diui
na iuſticia quantum ad omnia
que tunc ex hoc occultantur ꝙ
interdum de vno diſponitur ad
vtilitatem alioꝛum aliter q̄ꝫ ma
nifeſta opera exigere videantur
¶ Unde eciam et tunc erit ſepara=
cio vniuerſalis bonoꝛum a ma=
lis : quia vlterius non erit locus
vt mali per bonos et boni ꝑ ma
los proficiant propter quem ꝓ=
fectum interim commixti inue=
niuntur boni malis quoadusqꝫ
ſtatus huius vite per diuinam
prouidenciam gubernatur
¶ His habitis dicendum eſt
ad raciones in oppoſitum ad pri
mam reſpondetur ꝙ deus non
iudicat bis in idipſum ſecundū
idem in illo iudicio· ¶ Pro quo no
tandum ꝙ quilibꝫ homo eſt ſin
gularis quedam perſona et eſt
pars tocius generis humani.

¶ Unde et duplex iudicium ſibi de
betur vnum ſingulare quod de
eo fiet poſt mortem quando reci
piet iuxta ea que in corpore geſ
ſit q̄uis non totaliter : quia nō
quo ad corpus ſed quo ad ani=
mam tantum ¶ Aliud iudicium de
bet eſſe de eo ſm̄ quod eſt pars
tocius humani generis ſicut ali
quis iudicari dicitur ſm̄ huma=
nam iuſticiam eciam quando iu
dicium dicitur eſſe cōmunitatis
cuius ipſe eſt pars· ¶ Unde ⁊ tūc
quando fiet vniuerſale iudiciū
tocius humani generis per vni=
uerſalem ſeparacionem bonoꝛū
a malis et quilibet per cōſequēs
iudicabitur nec tamen deus bis
iudicabit in idipſum quia non
duas penas pro vno peccato in=
fert ſed pena que ante iudicium
complete inflicta non fuerat in
vltimo iudicio complebitur pꝯ
quod impij cruciabuntur quo
ad corpus et quo ad animam ſi
mul· ¶ Ad ſecundum reſpon=
deo ꝙ eſt falſum ꝙ ſentencia il
lius generalis iudicij que eſt v=
niuerſalis ſeparacio bonoꝛum a
malis precedat illud iudiciū nec
eciam quo ad particularem ſen
tenciam vniuſcuiuſqꝫ plene pre
ceſſit iudicij effectus quia et bo=
ni amplius poſt iudicium premi
abuntur· tum ex gloria corporis
adiuncta. tum ex numero ſanc=
torum completo et mali eciam
amplius torquebuntur adiūcta

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de celo q̄tum ad eorum ſubſtan
ciam cum ſint incorruptibiles ſ
ſm apparenciam · q vere ſtelle
abſcondentur nubium denſitate
et de nubibus verſus terram de-
ſcendent exaltacões ignite que
dicuntur ſtelle cadentes · vel vt
dicit Albertus magnus q ſtelle
dicũtur cadere nō q̄tum ad ſub-
ſtanciam ſuam ſed q̄tum ad ca
ſum ſue virtutis quā habent mo
do · ¶ Ad ſextam reſpondetur q
virtutes celorum dicũtur moue
ri quia tunc multa terribilia faci
ent ad terrorem hominum · Hec
autem modo in nullo cōtradicit
ſtatui beatitudinis angelorum
vt patet et ita racō in nullo p-
cedit ·

Ad qeſtionem quartam
qua queritur vtrum tē-
pus futuri iudicij poteſt
determinate ſciri ab aliquo hoīe
ſic proceditur et videtur q ſic ·
Primo ſic · Sicut enim ſancti pa
tres expectabant primum aduē
tum · ita nos ſecundum expecta
mus ſed ſancti patres ſciuerunt
tempus aduentus primi ſicut p
numerum ebdomadarū que de-
ſcribũtur Daniel · ix · ergo vide
tur q et nobis eſt poſſibile ſcire
tempus ſecundi aduentus de-
terminatum · ¶ Secūdo ſic Per
ſigna deuenimus in cognicionē
ſignatorum ſed de iudicō multa
ſigna in hoc euāgelio nob deſcri-
bũtur · gͦ in cognicionem illius
temporis poſſumus deuenire
¶ Tercio ſic · ſm Auguſtinum
in fine de ciuitate dei ſexta etas
currit ab aduentu xpi vſq ad fi
nem mundi ſed ſcitur q̄tum pre
cedentes etates durauerunt · er
go ſciri poteſt quātum iſta etas
durare debeat per comparacionē
ad alias · ¶ Quarto ſic · Mag
num et paruum diuturnū et bre
ue relatiue dicũtur de vno per cō
paracōnem ad aliud ſed temp⁹
illud quod eſt ab aduentu xpi
vſq ad finem mundi dicitur ee
breue · vt patet · i · corin · vij · Tē
pus breue eſt et in eodē · x · nos
ſumus in quos fines ſeculorum
deuenerunt et · i · Ioh · iiii · Nouiſ
ſima hora eſt ergo hoc dicitur p
comparacōnem ad tempus pre-
cedens · ergo ſaltem hoc videtur
ſciri poſſe q multo breui⁹ eſt tē-
pus ab aduentu xpi vſq ad fi-
nem mundi q̄ a principio mun
di vſq ad xpm ¶ In oppoſitum
eſt illud Math · xxiiij · de die illa
et hora nēo ſcit nec angeli celorū
¶ Secūdo ſic · Si deret aliq̄bus
reuelari p̄cipue reuelatū fuiſſ q̄
rētib⁹ apl'is q̄ doctores toci⁹ mū
di inſtituebāt ſ eis de finali ad
uētu dn̄i q̄rentib⁹ rn̄ſum eſt an
p̄mo nō ē veſtrū noſſe tp̄a vel mo
mēta q̄ pr̄ poſuit in ſua ptāte gͦ
multū min⁹ eſt alijs reuelatum
¶ Rͦ dicēdum ſꝫ iſta ↄcluſiōe
q tp̄s determinatū futuri iudicij
nō p̄ot cognoſci ab aliquo puro

homine a ſolo enim deo ⁊ ab ho
mine xp̄o cognoſcitur· Probat
enim iſta concluſio iuxta ſanctū
Thomā. in queſtionibus de po⸗
tencia dei. quia duplex eſt mo⸗
dus quo poſſumus cognoſcere
futurā. ſcꝫ per cognicionem na⸗
turalem et ꝑ reuelacionem· Na⸗
turali quidem cognicōe cognoſ
ci non poteſt determinate finis
mundi quia eius nō eſt alia cau
ſa niſi volūtas diuina quāquidē
cauſam naturali cognicōne cog
noſcere nō poſſumus. Per reue⸗
lacionem vero licet ſciri poſſet ſi
deus vellet reuelare nō tamen cō
gruum eſſꝫ ꝙ reuelaretur niſi ho
mini xp̄o et hoc ꝙ finis mūdi nō
erit niſi cōpleto nūero elcōꝝ cu⸗
ius cōplecio eſt quedam execu⸗
cio tocius diuine predeſtinacio⸗
nis. Unde nō cōpetit reuelacōnē
fieri de fine mundi niſi ei cui fit
reuelacio de tota predeſtinacio⸗
ne diuina ſcꝫ homini xp̄o ꝑ quē
tota diuina predeſtinacō tocius
humani generis quodammodo
impletur vnde dicit Ioh̄· Pater
diligit filium et omnia demon⸗
ſtrat ei que ipſe facit· ¶ Ad raci
ones in oppoſitum ad primā re⸗
ſpondetur negando cōſequenciā
et racio eſt quia nō eſt ſimile de
primo aduentu et ſecundo quia
primus aduentus xp̄i nobis pa
bat viam ad merendum per fidē
et alias virtutes et ideo ex par⸗
te noſtra requirebatur primi ad

uentus noticia vt credendo in eū
qui venturus erat et ꝑ eius gra⸗
ciam mereri poſſemus· In ſecun
do autem aduentu p̄mia reddē⸗
tur pro iuſtis et ſic ex ꝑte noſtrē
nō requiritur quid agamus aut
quid cognoſcamus ſed quid re⸗
cipiamus· vn̄ nō oportet precog
noſcere determinate tempus il
lius aduentus ¶ Ad ſecundam
racōnem reſpondetur negando
cōſequenciam et racō eſt. ꝙ illa
ſigna poſita ſūt ad manifeſtan⸗
dum ꝙ qn̄qꝫ mūdus finiet non
autē ad manifeſtandum deter⸗
minatum temp⁹ qn̄ finiet· Po
nūtur aūt inter illa aliq̄ ſig que
quaſi a mūdi exordio fuerunt ſi
cut ꝙ ſurget gens contra gen⸗
tem et ꝙ terremotus erunt ꝑ lo
ca: ſed inſtante mūdi fine hec a
būdancius euenient. que autē ſit
illa menſura horum ſignorū que
ante finem mundi erit manifeſ⸗
tum nobis eſſe nō poteſt· ¶ Ad
terciam reſpondetur negādo cō⸗
ſequēciam et racō eſt quia ſicut
Aug⁹· 8ʒ li· lxxxiij· q· vlti· etas
mūdi compatur vltime etati ho
minis que determinato nume⸗
ro annorū nō diffinitur ſicut a⸗
lie etates diffiniuntur: ſed quā
doqꝫ tantum durat quantū om
nes alie vel eciam amplius· vn⸗
de eciam iſta vltima etas mūdi
non poteſt determinato nume⸗
ro annorū generacōnē diffiniri·
¶ Ad quartam reſpondetur

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

negando conſequenciam ⁊ racō
eſt quia ex hoc ꝙ dicitur nouiſſi
ma hora vel ex ſimilibus locucio
nibus que in ſcriptura dicuntur
non videtur aliqua determina-
ta quātitas temporis ſciri. Non
enim illa ſunt dicta ad ſignificā
dum breuem horam ipſius tem-
poris ſed ad ſignificandū ſtatū
mundi que eſt quaſi nouiſſima
etas qui quanto tempore duret
non eſt diffinitum. non enim le
gi euangelice alius ſtatus ſub-
cedet que ad ꝑfectū adducat ſic
ipſa ſuccedit legi veterī et lex ve-
tus legi nature.

¶ In dominica tercia eſt euan-
gelium. Cum audiſſet Joh. in
vinculis opera chriſti. Mathei.
xi. Circa quod occurrunt ſeque
tes queſtiones diſputande.

¶ Primo vtrum beatus Joh.
baptiſta dubitauerit an chriſtꝰ
eſſ qui mittendus erat ſaluator
mūdi ¶ Secundo vtrū chriſtus
cōuenienter reſpōdit ad queſti
onem. Joh. Cum ait dicite Johā
ni ceci vident ⁊c.

¶ Tercio vtrū beatus Joh. fue
rit plꝰ ꝙ̄ ꝓpheta

Ad primam ſic proceditur
qua queritur vtrum be
atus Jo. dubitauerit an
chriſtus mittendus erat ſalua-
tor mundi ſic proceditur et vide
tur ꝙ ſic. Primo quia queſtio ē
dubitabilis propoſicio. ipſe aūt
queſiuit vtrum ipſe chriſtus eſ

ſet qui venturus erat ſaluator mū
di. ergo videtur dubitaſſe. ¶ Se
cūdo. dicit ſic Gregorius in ome
lia ꝙ beatus Joh. petiuit an ſi-
cut pro hominibus naſci digna-
tus eſt an eciam pro hominibus
mori et ad inferos deſcendere di-
gnaretur. ergo videtur ꝙ dubi
tauerit. ¶ In oppoſitum eſt ꝙ
ipſe teſtimonium de eo ꝑhibu-
it ꝙ eſſet agnus dei qui peccata
mundi tolleret. Joh. i. ergo non
dubitauit. ¶ Reſpondeo dicen-
dum ꝙ circa hanc queſtionem
fuerunt varij modi dicendi bea
tus Gregorius dixit ꝙ btūs Jo
hannes non dubitauit vtrum
chriſtus eſſet ſaluator mundi ſ;
dubitauit vtrum ſicut natus e-
rat in humanitate noſtra ita eci
am moreretur pro ſalute huma
na. ſed hec reſponſio non videtur
conueniens. quia Joh. non fuit
minus illuminatus ꝙ̄ ꝓphete ve
teris teſtamenti. Prophete au-
tem cognouerunt chriſtum non
tantum naſciturum in carne ꝓp
ter nos ſed eciam moriturum vt
habetur Yſa. liij. Tāꝙ̄ ouis ad
occiſionem ductus eſt. ergo mlto
to forcius Joh. qui fuit plꝰ ꝙ̄ ꝓ
pheta cognouit. Item Joh. de
chriſto predixerat ſicut dictum
eſt. Ecce agnus dei Joh. i. ꝙ nō
dixiſſet vt videtur niſi vidiſſet
eū immolandū ꝓ ſalute mundi
Alij vt Ambroſius dicit. ꝙ tri-
plex ē dubitacio vna īfidelitatis

que fuit in iudeis · Alia tardita-
tis que fuit in diſcipulis · Alia ē
pietatis q̄ fuit in io · baptiſta vt
Amb · videt̄ dicē ꝙ btūs Jo · non
fecit illā queſtionē xp̄o. tu es qui
venturus es dubitate ſed qua-
dam pietate modo quo dixerat
Petrus quādo audiuit xp̄m itu
rum Jheruſalem et paſſurum et
moriturum ibi abſit a te dn̄e vt
hoc fiat · ſciebat enim Joh̄ · xp̄m
moriturum pro humano genere
et ad infernum deſcenſurum : ꝫ
cōpaciendo morti eius queſiuit
per modum dubitantis . ſed hoc
nō exprimitur in verbis Johis ·
et ideo tercij dicit vt Augu⁹ · et
Criſoſt · cum quibus tenendū ꝙ
Joh̄ · nō dubitauerit de p̄dictis
quia certitudinaliter cognouit
ſed diſcipuli eius qui nō erant
ſic illūīati dubitauerūt et iō Jo ·
per diſcipulos ſuos q̄ſtiōe ꝓpo-
ſuit nō ꝓpter ſui dubitacōnem ꝫ
diſcipulorū heſitacōnem q̄ſi dice
ret · ſepe vos ammonui et nō cre
didiſtis mihi ꝙ ip̄e eſſet · ecce mit
to duos ex vobis et dicite · tu es q̄
venturus es ⁊c · vt per voſipſos
certificati magis acquieſcatis ·
ego enim nō ſum xp̄c ſed ipſe q̄
ſpiritum nō accepit ad menſurā
et hoc de iſta queſtione ex dictis
patet reſponſio ad obiecta ·
¶ Ad primum dicitur ꝙ non e-
rat dubitacio Johannis ſed diſ
cipulorum. ¶ Ad ſecundum re-
ſpondet̄ ꝙ expoſicio gregorij nō
recipitur in hac p̄te

Ad ſecundam queſtionē
qua queritur vtrū xp̄s
couenienter reſpondit
queſtioni Joh̄. et videtur ꝙ nō
Primo ſic in primo aduentu ven
turus erat in infirmitate ſcḋm il-
lud Yſa · liij · t ꝙ vir dolorū et ſci
entem infirmitatem : ſed opera
miraculorum magis p̄tinent ad
virtutem et maieſtatem ꝙ ad ī
firmitatem. ergo nō couenient̄er
reſpondit ſe eſſe qui venturus e
rat in carnē p operacionem mi-
raculorum. ¶ Secundo ſic mira
cula que chriſtus fecit ab alijs
facta ſunt ergo per talia nō con
uenienter reſpondebat ꝙ ipſe
erat qui venturus eſſet ad ſal-
uandum mundum · ¶ In op
poſitum eſt euangelium preſēs
et illud Joh̄ · v · Opera que mihi
dedit pater vt faciam ipſa teſti
monium perhibent de me ·
¶ Reſpondeo dicendum ꝙ xp̄c
couenienter reſpondit · Reſpon
dit enim nō per verba ſed p fac
ta faciens in conſpectu diſcipu-
lorum Joh̄ · miracula multa ma
nifeſte declarancia ꝙ ipſe eſſet
criſtus · hoc eſt q̄d dicitur renun
ciate Johanni que audiſtis in
doctrinis et vidiſtis in miracu-
lis ceci vident ad preceptum me
um quod ſolius dei eſt · ¶ Ad
raciones in oppoſitum dicēdum
ad primam reſpondetur negan
do conſequenciam · ⁊ racio eſt ꝙ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

licet filius dei venturus erat in p̄
mo aduentu infirmitate carnis
venturus tn̄ erat in virtute dei
qd̓ manifeſtandū erat per mira
cula · Unde yſa. xxxv. ait ꝓphe-
ta Deus ipſe veniet et ſaluabit
nos tunc aperientur oculi cecoꝝ
et aures ſurdoꝝ patebūt tūc ſa-
liet ſicut ceruus claudus ꝛc·
¶ Ad ſecundam reſpondetur ne
gando aſſumptū · dicim⁹ em̄ ꝙ
a nullo ſanctoꝝ fcā fuerūt mira
cula ꝓpria virtute ſicut a xp̄o fcā
ſūt · Unde manifeſtū argumētū
fuit ſue diuinitatis et ꝙ ipſe erat
qui venturus erat ſaluatoꝛ mun
di.

Ad terciam queſtionem
qua queritur vtrum Jo·
fuit plus ꝙ̄ ꝓpheta pro
ceditur ſic Beatus ioh̄ · nō fuit
ꝓpheta vt ipſe dicit de ſeipſo Jo
hannis · i · ergo nō fuit pl⁹ ꝙ̄ ꝓ
pheta · ¶ Secūdo · ſic · Math · xi ·
dicit · Lex et ꝓphete vſ ꝗ iohānē
ergo videtur ꝙ ioh̄ · nō fuerit ꝓ
pheta · ¶ Tercio ꝓpheta dicitur
qui procul in futurū fatur · ſ; bea
tus ioh̄es nō ꝓphetauit procul
de xp̄o in futurū ſed p̄ſentē digi-
to oñdit . ergo videtur ꝙ nō p̄ōt
dici ꝓpheta · ¶ In oppoſitum eſt
p̄ſens euangelium ¶ Rn̄deo di
cendū ſub iſta cōcluſione ꝙ bea
tus ioh̄ . fuit ꝓpheta et pl⁹ ꝙ̄ ꝓ-
pheta · patet cōcluſio primo teſti
monio xp̄i · Secūdo ſic ꝙ fuerit
ꝓpheta · dicitur Luce · i · Tu pu-
er ꝓpheta altiſſimi vocaberis ·
qd̓ vero fuerit plus ꝙ̄ propheta
patet p̄mo ꝗꝛ ꝓphete eſt futura
p̄dicere · iſte autē nō ſolum futu
ra ſed eciam p̄ſencia oſtendit di
cens · Ecce agnus dei ꝛc · Hec cō
tangitur in ympno cum dicit Ce-
teri tantū cecinere vatum corde
p̄ſago iubar affuturū · tu quidē
mūdi ſcelus auferentē indice ꝓ
dis . Secūdo quia ante vſum vi
te motum oſtendit prophete Lu
ce · i · Ut facta eſt vox ſalutacōis
tue in auribus meis exultauit i
gaudio infans in vtero meo .
Tercio quia nō ſolum propheta
ſed baptiſta chriſti fuit . Quar
to quia ſuper hoc ꝙ propheta fu
it · fuit eciam precurſoꝛ chriſti ·
Luce primo Preibis enim ante
faciem domini parare vias eius
Quinto ſic . quia ſicut chriſtus
prophetiſatus eſt ab eo et ab a-
lijs prophetis ita beatus iohan-
nes ab alijs prophetis nuncia-
tus eſt · Unde ſaluatoꝛ ipſe vo-
lens oſtendere qualiter iohan-
nes plus ꝙ̄ propheta fuiſſet ſta
tim ſubdit : Hic eſt de quo ſcrip
tum eſt ſcilicet Malachie · iij ·
Ecce mitto angelum meum an-
te faciem tuam · ſunt verba pa-
tris ad filium . ¶ Ad racōnes
in oppoſitum . Ad primam reſpō
detur negando antecedens · ad
probacionem dicimus ꝙ iohan
nes non negauit ſe eſſe prophe
tam abſolute . nec prophetam

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

miſſum ante xp̄m: ſed negauit
ſe eſſe illum ꝓphetam de quo lo-
quitur ſcriptura Deut. xviij. ꝓ
phetam ſuſcitabit vobis de9 de
fratribus veſtris ꝛc. que quidem
auctoritas ſm̄ veritatem intelli-
genda eſt ad litteram de criſto
licet iudei vt dicit magiſter ni-
colaus de lira intelligant de alio
ꝓpheta: ¶ Ad ſecūdam rn̄det
negādo ꝯſeqncīā et ad auctorita
tem Math. xi. reſpondetur ꝙ
ꝑ illud verbū nō eſt intelligen-
dum ꝙ poſt ſe nō fuerint alij ꝓ-
phete cum deus dicat Mathei.
xxiij. Ecce mitto ad vos ꝓphe-
tas et ſcribas ꝛc. Itē lu. ij. Anna
ꝓphetiſauit ſed ideo dicitur lex
et ꝓphete vſ ꝗ ad Joh. quia in
lege ꝛ ꝓphetis veritas de criſto
erat ſub figuris et enigmatibus
tradita ſed a iohe eſt manifeſte
oſtenſa dicente. Ecce agnus dei
ꝛc. ¶ Ad terciam reſpondet iux
ta albertum ꝙ ꝓpheta capit du
pliciter vno mō ſtricte et ꝓprie.
ſcꝫ quī ꝑeul in futurum fatur de
verbo ꝛ ſacramentis et hoc acci-
pitur ꝑ diuinam inſpiracōnem.
Alio mō dicitur ꝓpheta large. ſ.
habens diuinam inſpiracōnem
de verbo et ſacramētis eius ꝛ ho
mō beatus Joh. fuit ꝓpheta et
nō ꝑmo mō.

¶ In dn̄ica quarta legitur euā-
gelium in illo tp̄e Miſerūt iu-
dei a iheroſolimis ꝛc. Jo. i. Cir
ca quod ꝑnt diſputari ſequētes
queſtiōes. ¶ Prima eſt vtrū be
atus ioh. bene reſpōdit ad iter
rogacōnem ſacerdotum ꝛ leuita
rum querencium tu quis es.
¶ Secunda eſt: vtrum fuerit cō
ueniēs iohez baptiſare. ¶ Ter
cio vtrum cōueniens fuit vt cri
ſtus inter homines conuerſare-
tur.

Ad p̄mam queſtionem
in qua queritur vtrum
beatus Joh. bene reſpō
dit ad interrogacionem ſibi fac
tam per ſacerdotes ꝛ leuitas. tu
quis es. et videtur ꝙ nō. ¶ Pmo
in hoc ꝙ reſpondit nō ſum ego
xp̄t. cum de hoc nō videatur fuiſ
ſe interrogatus. ¶ Secundo vi
detur male reſpondiſſe cum dix
it ſe nō eſſe helyam cum Mat.
xi. Xp̄c dicat de eo ipſe eſt hely-
as ¶ Tercō videt male rn̄diſſe
cū interrogatus ſi eſſz ꝓpheta rn̄-
dit ſe nō eſſe ꝓphetā. ¶ Quar
to videt male rn̄diſſe cū interro-
gatus dicat ſe eē vocē clamātis
in deſerto. ¶ In oppoſitum eſt
ꝙ ioh. cū eſſz repletus ſpū ſcō ex
vtero mr̄is fuer ꝛ ꝑ ꝯn̄s illūmat9
a deo nō rn̄deret niſi bn̄. ¶ Ad
rōnes in oppoſitū rn̄det ad p̄mā
dr ꝙ licet expſſe nō fuerat inter
rogatus an eſſz xp̄c. iſta tn̄ erat
intēcio illoꝝ q̄rendi et ſciēdi an
eſſz xp̄c cū enī tp̄e q̊ viuebat io.
eſſz famoſa opio ꝛ maxie in ihe
ruſalē vbi vigebat ſtudiū leg̃s
ꝛ ꝓphetaꝝ ꝙ temp9 aduentus

meſſie eſſet de ꝓximo et meſſiā
de ꝓximo expectabāt. Preterea
videbat Joh· baptiſte mirabi-
lem natiuitatē et eius excellētē
ſanctitatē. ideo erāt moti ad o-
pinandū ipſum eſſe chriſtum ꝓ-
pter quod miſerūt ſolempnio-
res nūcios ad Joh· volētes ſuper
hoc ſcire voluntatē eius et ita recte
beatus Joh· dicens ſe nō eſſe cri-
ſtum reſpondit intencioni eorū
hoc enī querebant tu quis es vt
reſponderet eis ſi eſſz chriſt9 vel
nō· ¶ Ad ſecūdā dicitur ꝙ optie
reſpondit negando ſe eē helyam
q̃a ita erat in veritate ꝙ nō erat
helyas in ꝑſona· Xpus autē dix-
it eum helyam nō in ꝑſona ſed
in ſpiritu ⁊ virtute quia ſcz ſimi-
litudinem helye in ſuis operibuſ
demonſtrabat et hoc ſpecialiter
in tribus· Primo in officio quia
ſicut helyas ſcd̄m dm̄ aduētū ꝓ-
ueniet. Ita Joh· preceſſit primū
Unde angelus dixit. ipſe prece-
det ante illum· Secundo in au-
ſteritate vite quia helyas in de-
ſerto morabatur. parce vtebat'
cibo et duris veſtibus operiebat'
vt dicitur. iiij· Re· Ita Joh. in de-
ſerto eſca ei9 erāt locuſte ⁊ mel
ſilueſtre et zona eius de capillis
camelorū. Tercio q̄tum ad zelū
q̃a helyas maximi zeli fuit· Un-
de dicebat iij· Re. xix· Zelo zelatuſ
ſū· ſic et Joh· zelo veritatis mor-
tuus eſt· ¶ Ad terciam reſpōde-
tur ꝙ bene reſpōdet negādo ſe
eſſe prophetam. Negauit quidē
ſe eſſe prophetam nō abſolute ſʒ
illum excellentiſſimū de quo ipſi
querebāt et de quo ſcriptura lo-
quitur Deut· xviij· Suſcitabit
vobis dn̄s prophetā de fratrib9
veſtris ⁊c. que ſcriptura ad lr̄am
eſt intelligenda de chriſto· vel
negauit ſe eē prophetā ꝙ nō fu-
it propheta ſimpliciter ſiue tātū
ſed plus q̄ propheta· Alij nāqꝫ
prophete ſola futura predicebāt
et a remotis Joh· vero xp̄m p̄ſen-
tē nūciauit digito oſtendens. d·
Ecce agn9 dei ecce qui tollit pec-
cata mūdi. ¶ Ad quartā reſpon-
detur ꝙ eciā bene reſpōdit dicēs
ꝙ eſſz vox clamātis in deſerto ⁊c.
Btūs enī Joh· cū eſſz deuotiſſi-
m9 adimplēs qd̄ aplūs dicit ad
Gal· ij· ſcz viuo ego iā nō ego ſʒ
viuit i me xp̄c nō rn̄dit ego ſū
filius Zacharie vel tal' et tal' . ſʒ
illud in quo xp̄m ſequebatur.
Unde dixit ego vox clamātis ⁊c
dicit autem ſe vocē eē· quia vox
origine poſterior eſt verbo· ſʒ no-
ticia prior· Nam verbū in corde
cōceptum per vocem prolatū cog-
noſcimus cū ſit ſignū eius De9
aūt p̄r p̄curſorē miſit Joh· in tē-
pore factū vt verbū ſuū ab eterno
ↄceptū ānūciaret et iō cōgrue dt
Joh· Ego vox clamātis in deſer-
to ſcz iudee dirigite viā dn̄i ideſt
ego ſū ille de quo ſcriptura ſācta
loquit' Yſa· c· l· ego vox clamā-
tis i deſto vt hōies ſe ad aduētū

xpi in mūdū ꝑparacēt et ſic patz
ꝙ Joh̄ · in omnib9 bene reſpon
dit ad interrogacōnē ſibi factā
tu quis es ·

Ad ſecundam queſtionē
qua queritur vtrum fu-
it conueniens Joh̄ . bap
tiſare ſic proceditur et videtur ꝙ
nō · Primo ſic . Omnis enī ritus
ſacramentalis ad aliquā ptinet
legem ſed Joh̄ . non introduxit
nouam legē . ergo incōueniens
fuit ꝙ Joh̄ · nouū ritum baptiſā
di introduceret . ¶ Secundo ſic ·
Joh̄ · fuit miſſus a deo in teſti-
monium tamꝗ̄ propheta ſm il-
lud Luce . i · Tu puer ꝓpheta al
tiſſimi vocaberis Sed ꝓphete q̄
fuerūt ante xpm nō introduxe-
runt nouum ritum ſed ad obſer
uanciā legaliū inducebāt vt ptz
Malh̄ . vltīo · Memētote moy
ſi ſerui mei . ergo nec Jo · nouū
ritum baptiſandi inducere debu
it · ¶ Tercio ſic · Vbi eſt alicui9
rei ſupfluitas nō eſt ad illud ali
ud addendum ſed iudei excede-
bant in ſupfluitate baptiſmatū
vt dicitur Marci · vij · Q2 pha
riſei ⁊ omnes iudei niſi crebro la
uent manus nō manducāt et in
ſero niſi baptiſent nō cōmedūt
et alia multa que tradita ſūt illꝭ
ſeruare vt baptiſma calicū · ⁊c ·
ergo incōueniēs fuit ꝙ Jo · bap
tiſaret · ¶ Quarto ſic baptiſm9
Joh̄ · nō videtur eſſe a deo ergo
incōueniens fuit Joh̄ · talez ritū

introducere · ꝯſequēcia patet an
tecedēs probatꝰ ſic · nihil enim ſa
cramentale qd̄ eſt a deo denomi
natur ab hōie puro · Vnde bap-
tiſmus noue legis nō dicitꝰ petri
aut pauli . ſed baptiſmus deno
minatur a Jo · Dicitꝰ enī baptiſ-
mus Joh̄ . ergo nō eſt inſtitut9
a deo · ¶ Quinto ſic . Alia ſacra
menta nō habuerūt aſſuefacto-
ria · ergo nec baptiſmus xpi de
buit habere baptiſmū Joh̄ · vt
aſſuefaceret homines ad baptiſ
mū xpi . ¶ In oppoſitum eſt euā
gelium pn̄s et Math̄ · iij . vbi ꝓ
miſſa ſanctitate Joh̄ · ſubditꝰ ꝙ
exibant ad eū multi et baptiſa-
bantur in iordane ¶ Reſpōdeo
dicendum ſub iſta cōcluſione ꝙ
conueniens fuit Joh̄ · baptiſare q̄
conueniencia colligitur ex quatu
or . prim ꝯ quia oportebat criſtū
baptiſari a Joh̄ · vt baptiſmum
cōſecraret vt dicit Aug9 . ſup io
hannē · Secūdo vt xpc manife-
ſtaretꝰ Vnde iohā · baptiſta dicit
Jo · i . vt manifeſtetꝰ ſcʒ xpc i ihe
ruſalem propterea veni ego in a
qua baptiſans . concurrētib9 enī
tubis ānūciabat xpm qd̄ quidē
facilius ſic factum eſt q̄m per ſin
gulos diſcurriſſꝫ vt Cri · dicit ſu
ꝑ Jo · tantū enī officiū Jo · ꝑdicā
do et baptiſando ordinabatꝰ ad
manifeſtacionem chriſti . Ter-
cio vt ſuo baptiſmo aſſueface-
ret homines ad baptiſmum xpi
Vnde Grego . dicit in quadam

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

omelia ꝙ ideo baptiſauit io· vt
preceſſionis ſue ordinem ſeruãs
qui naſciturũ dñm naſcendo p̄=
uenerat baptiſando quoqꝫ bap
tiſaturũ p̄ueniret. ¶ Quarto vt
ad penitenciam homines indu=
cens ꝑpararet ad digne ſuſcipiē
dum baptiſmũ xpi Vnde Beda
dicit· ꝙ quãtũ cathecuminis nõ
dum baptiſatis ꝓdeſt doctrina
fidei tantũ ꝓfuit baptiſmus io·
ante baptiſmũ xpi · ꝙ ſicut ille
predicabat penitenciam et bap=
tiſmum xpi ꝓnũciabat ⁊ in cog
nicõnē veritatis q̃ mũdo appari
it attrahebat ſic miniſtri ecclie
qui p̄mo erudiũt poſtea pccã eo
rũ redarguũt deinde baptiſmo
xpi remiſſionē ꝑmittũt · ¶ Ad
racões in oppoſitũ ad p̄mã rñde
tur negãdo ꝯñam et rõ eſt quia
baptiſm⁹ Ioh· nõ erat ꝑ ſe ſac
mentũ ſed q̃ſi qddã ſacramẽta=
le diſponens ad baptiſmũ xpi ⁊
ideo aliq̃liter ꝑtinebat ad legē
xpi nõ autē ad legē moyſi.
¶ Ad ſecũdã reſpõdet̃ negãdo ꝯſe
queciã et rõ ē ꝙ Ioh· nõ ſolũ fu
it ꝓpheta ſꝫ pl⁹ q̃ ꝓpheta vt di
citur Math· xi. fuit eñ termi=
nus legis et iniciũ euangelij · et
ideo magis pertinebat ad eum
verbo et opere inducere homines
ad legem xpi q̃ ad obſeruanciã
veteris legis. ¶ Ad terciã rñdet̃
negando ꝯñam et rõ ē ꝙ baptiſ
mata illa phariſeorũ erãt in aq̃
vtpote ad ſolam mũdiciam car=
nis ordinata · ſed baptiſmus
ioh· ordinabatur ad mundiciã
ſpiritualem· inducebat enim ho
mines ad penitenciam vt dictũ
eſt. ¶ Ad quartam reſpondetur
negando aſſumptum· Nam dici
tur ioh· i· qui me miſit baptiſa=
re in aquis ille dixit mihi · ⁊c.
et ita baptiſmus ioh· fuit inſti=
tutus precepto diuino. vnde ri=
tus ille baptiſandi non fuit ab
hominibus ſed a deo qui famili
ari ſpiritus ſancti reuelacione io
hannem ad baptiſandum mi=
ſit· et ita iohannes p̄mus mini=
ſter fuit inſtitucionis et deus ac
tor principalis · ꝙ autem deno=
minetur a beato iohanne eſt ꝓ
pter tria vt dicit ſanctus Tho=
mas in· iiij · tum primo quia ipē
fuit baptiſmi inſtitutor aliquõ
modo. Petrus autem nullomo=
do baptiſmi quo ipē baptiſabat
tum ſecundo: quia nihil in illo
baptiſmo efficiebatur ꝙ iohēs·
non faceret· tum tercio quia ſibi
ſoli erat datum illius baptiſmi
miniſterium· ¶ Ad quintam re
ſpondetur negando conſequen=
ciam quia vt dicit dominus bo=
nauentura non eſt ſimile de bap
tiſmo chriſti et de alijs ſacramē
tis: quia cum baptiſmus eſt pri
mum et neceſſarium congrue ha
buit preambulum: quia enim
eſt neceſſarium oportebat om=
nes ſuſcipere: quia primum ne
homines inhabiles eſſent et

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et impreparati oportet q̃ prece-
deret aliquid ſimile n̄ eſt ſic de
alijs ſacramentis baptiſmꝰ em̄
ſuſceptꝰ diſponit ad cetera alia
et ideo non indiguit alia aſſue-
factione ymmo aſſuefactio bap
tiſmi ad alia aſſuefecit·

Ad terciam queſtionem
in qua queritur quia di
citur in euangelio de cri
ſto medius veſtrum ſtetit· ideſt
conuerſatus eſt v̄rum conueni
ens fuit vt chriſtus inter homi
nes conuerſaretur vel vitam ſo
litariam ageret ſic p̄ceditur et vi
detur q̃ non fuit conueniēs eū
inter homines cōuerſari· Primo
ſic oportebat q̃ chriſtus ſua con
uerſacione non ſolum ſe homi-
nem oſtenderet ſed eciam deum
ſed deum non conuenit cum ho-
minibus conuerſari· dicitur em̄
Daniel· ij. exceptis dijs quorū
non eſt cum hominibus conuer
ſacio · et ph̄us dicit p̄mo politico
rū q̃ ille qui ſolitarie viuit. aut
ē beſtia ſi ppt̄ ſeuiciā hᵒ faciat ā
eſt deus ſi hoc faciat propter cō
templandam veritatem. ergo vi
detur q̃ non fuit conueniens cri
ſtum inter homines conuerſari
¶ Secundo ſic· xp̄us dum ī car
ne mortali vixit debuit perfectiſ
ſimam vitam ducere. perfectiſſi-
ma autem vita eſt contemplati
ua ad vitam autem contempla
tiuam maxime competit ſolitu-
do ſ̄m illud Oſee· ij. Ducā eā ī ſo
litudinē ꝛ loquar ad cor eius. er
go videtur q̃ chriſtus debuit ſo
litariam vitam ducere· ¶ Ter-
cio ſic· Conuerſacio chriſti debuit
eſſe vniformis quia ſemꝑ debu
it in eo apparere qd̄ optimū eſt
ſed quādoq̃ chriſtus ſolitariam vi-
tam querebat turbas declinanſ
Vnde Remigius dicit ſuꝑ Ma
theū· q̃ chriſtus tria refugia le-
gitur habuiſſe· nauim. montē
et deſertum· ad quorū alterum
quociēſcumq̃ a turbis compri
mebatur condeſcendebat· ergo
ſemper debuit ſolitariam vitam
ducere· ¶ In oppoſitum eſt euā
gelium preſens vbi dicitur me-
dius veſtrum ſtetit· i· inter vos
conuerſatus eſt et vitam cōmu
nem nobiſcum ducens ¶ Reſpō
deo dicendum ſub iſta concluſi
one. cōuenientiſſimum fuit chri
ſtum cōuerſari inter hoīes · ptz
concluſio· primo ex illo baruch·
iij· Poſt hec in terris viſus eſt
et cum hominibus conuerſatus
eſt· racione ſic probatur conuer-
ſacio chriſti. talis debuit eſſe vt
cōueniret fini conuerſacōis ſ̄m
quē venit in mundum· venit au
tem in mundum· primo quidem
ad manifeſtandum veritatem ſi
cut ipſe dicit Iohannis decimo
nono in hoc natus ſum et ad hoc
veni in mundum vt teſtimoniū
p̄hibeam veritati· et ideo non de
bebat ſe occultare vitā ſolitariā

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

agens ſed in publicum procede
re publice predicando Unde luce
iiij dicit illis qui volebant eum
detinere quia et alijs ciuitatib9
oportebat me euangeliſare reg-
num dei quia ideo miſſus ſum.
Secundo venit ad hoc vt homi-
nes a peccato liberaret. ſcḋm illud
.i. thimo. i. xp̄us Jheſus venit
in hunc mundum peccatores ſal
uos facere et ideo vt Criſo. dicit
Licet in eodem loco manēdo poſ
ſet chriſtus homines ad ſe tra-
here vt eius predicacionem au-
dirent. nō tamen hoc fecit pre-
bens nobis exemplum vt perā-
bulemus et requiremus peun
tes ſicut paſtor ouem perditam
et medicus accedit infirmum.
Tercio venit vt per ipſum habe
amus acceſſum ad deum vt dici
tur ad Roma. v. et ita familiari
ter cum hominibus conuerſan-
do conueniens fuit vt omnib9
fiduciam daret ad ſe accedendi.
Unde dictum eſt Math. ix. fac
tum eſt diſcumbēte eo in domo
ecce multi publicani et peccato-
res venientes diſcumbebant cū
Jheſu et diſcipulis eius. ¶ Ad
raciones in oppoſitum ad p̄mā
reſpondetur negando conſequē
ciam et racō eſt quia chriſtus p̱
humanitatem ſuam voluit ma-
nifeſtare diuinitatem et ideo cō
uerſando cum hominibus quod
eſt propriū hominis manifeſta-
uit omnibus diuinitatem ſuam
predicando et miracula faciēdo
et innocenter et iuſte inter ho-
mines conuerſando ¶ Ad ſecun
dam reſpondetur negando con-
ſequenciam et racio eſt quia li-
cet vita contemplatiua ſimplici
ter ſit melior q̄ꝫ actiua que occu
patur circa actus corporales. ac
tiua tamen ſcḋm quam aliquis p̄
dicando et docendo cōtemplata
alijs tradit eſt perfectior q̄ꝫ vi-
ta que ſolum cōtemplatur quia
talis vita preſupponit habūdā-
ciam contemplacōnis et ideo cri
ſtus talem vitam elegit. ¶ Ad
terciam reſpōdetur negando aſ
ſumptum et racio eſt quia actio
chriſti fuit noſtra inſtructio. et
ideo vt daret exemplum predi-
catoribus q̄ꝫ nō ſemper ſe darēt
in publicum ideo quādoqꝫ ſe do
minus a turbis retraxit qḋ qui
dem legitur feciſſe propter tria.
q̄nqꝫ quidem ꝓpter corporalē qui
etem. Unde Math. vi. dicitur.
q̄ꝫ dominus dixit diſcipulis veni
te ſeorſum in deſertum locum ⁊
requieſcite puſillum. erant enī
qui veniebant et redibant mul-
ti et nec ſpacium manducandi
habebant. quandoqꝫ vero cau-
ſa oracionis vt dicitur luce. vi.
factum eſt in illis diebus exijt
in montem orare et erat pernoc
tans in oracione vbi dicit Am-
broſius q̄ꝫ ad precepta virtutis
ſue nos informat exemplo. quā
doqꝫ vō vt doceat fauorē hūanā

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

humanam vitarē. Vn̄ ſup illud
Math. v. Videns Iheſus tur-
bas aſcēdit in montē Dicit Cri.
Per hoc q̄ nō in ciuitate et foro
ſed in monte et ſolitudine ſedit
erudiuit nos nihil ad oſtentacō
nē facere et a tumultibus abcede
re et maxime cū de neceſſarijs di
ſputare oporteat et tantū de iſta
cōcluſione

¶ In feria quarta quatuor tem
porū eſt illud euāgeliū. Luce. i.
Miſſus eſt angelus. Circa qđ
queſtiones diſputandas quere
in feſto ānūciacōnis marie

¶ Feria ſexta euangeliū eſt. Ex
urgens Maria Luce. i. diſputā
da ſup hoc quere in feſto viſita-
cōnis marie.

¶ In die ſabbati euangeliū eſt
Anno. xv. Luce. iij. ¶ Venit ſcʒ
Ioh. in omnē regionē iordanis
predicans baptiſmum penitēcie
in remiſſionē pccōꝝ. Circa qđ ve
nit diſputandum

Utrum baptiſmus Ioh.
cōferebat graciā et vide
t᷑ q̄ ſic ex euāgelio pn̄ti
vbi dicitur q̄ p̄dicabat baptiſ-
mū penitēcie in remiſſionē pecca
torū. Penitēcia autē et remiſſio
peccatoꝝ eſt ꝑ graciā. ergo bap-
tiſmus Ioh. cōferebat graciam.

¶ Secūdo ſic. Baptizandi a Io
hanne cōfitebantur peccata ſua
vt habetur Math. iij. et Mar-
ch. i. ſed confeſſio peccatoꝝ ordi
nabatur ad remiſſionem que fit
per graciam ergo baptiſmus Io
hannis cōferebat graciam.

¶ Tercio ſic. Baptiſmus Iohā
nis propinquior erat baptiſmo
chriſto q̄ circumciſio. ſed circū-
ciſio conferebat graciaꝫ per quā
remittebatur peccatum origina
le. ergo idem q̄ prius ¶ Quar
to ſic. Si baptiſmus Iohannis
nullum habebat interius effe-
ctum cum ablucio carnis parue
aut nullius ſit vtilitatis videtur
q̄ baptiſmus Iohānis nō fuit
acceptandus nec approbandus
ſed hoc non videtur dicendum.
ergo baptiſmus Ioh. aliquā in
terius efficaciam habuit et non
niſi graciam conferendo ergo ⁊c̄

¶ In oppoſitum arguitur ex il-
lo Math. iij. vbi inquit Ioh.
Ego quidem baptiſo vos in aq̄
per penitenciam quod exponens
Grego. in quadam omelia dicit
Ioh. non in ſpiritu ſancto ſed in
aquā baptizabat. quia peccata
ſoluere non valebat ſed gracia
eſt a ſpiritu ſancto ⁊ per eum pec
cata tolluntur. ergo baptiſmus
Ioh. graciam non conferebat

¶ Reſpondeo dicendum ſb̄ iſta
concluſione q̄ baptiſmus Ioh.
graciam non ꝯferebat cum eſſet
operacio hominis. gracia autem
non poteſt ab homine conferri.
que ꝯcluſio ſic declarat᷑ ſicut ſu-
pra dictū eſt tota doctrina ⁊ opa
cio Ioh. ꝑparatoria erat ad xp̄m
ſcđm illud Ioh. p̄mo. Gracia et

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

veritas p Jhesum facta est. et io baptiſmus Joh. graciam nō conferebat ſed ſolum ad graciam p̄parabat. et hoc tripliciter. vno quidem modo per doctrinam Jo. inducentem hominem ad fidem xpi Alio modo aſſuefaciendo homines ad ritum baptiſmi xpi Tercio modo per penitenciam preparando homines ad ſuſcipiendū baptiſmi xpi. Ad raciones in oppoſitum ad primam reſpondet̄ iuxta glo. q auctoritas ſic exponenda eſt vt referatur ad baptiſmata diuerſa hoc modo erat Jo. baptiſans ſcz baptiſmate ſuo ⁊ predicans ſcz baptiſmum criſti qui eſt in remiſſionem peccatorum. Si autem referatur vtrum q ad bapaſmum Joh. tunc dicitur predicare baptiſmum in remiſſionem peccatorum. nō ideo quia hoc ipſe pficeret; ſed quia ad hoc imponendo dignos fructus penitencie agere diſponebat et preparabat. Ad ſecundam reſpondetur negando conſequēciam. et racio eſt. quia confeſſio illa peccatorum nō fiebat ad remiſſionem peccatorum ſtatim p baptiſmū Joh. exhibendam ſed conſequendam per penitenciam conſequentem et baptiſmū xpi ad quem penitencia illa preparabat. Ad terciam reſpondet̄ negando cōſequenciam et racio eſt quia q̄uis baptiſmus Joh. magis cōueniret cum bapaſmo chriſti q̄ circūciſio quantum ad materiam non tamen conueniebat magis quo ad cauſam inſtitucionis. quia circūciſio inſtituta fuit in remedium contra originale peccatum baptiſmus autem Joh. nō erat ad hoc inſtitutus ſed ſolum erat preparatorius ad baptiſmū chriſti vt dictū eſt ſacramenta autem ex vi ſue inſtitucionis ſuum habent effectum. Ad quartam reſpondet̄ negando ꝯſequenciam ⁊ racio ē quia licet baptiſmus Joh. interius nō purgaret nō tamen erat inutilis quia inſtruebat et preparabat ad baptiſmū xpi de cuius vtilitate dictum eſt in racione ad primū argumētū ⁊ tm̄ de hac q.

In vigilia natiuitatis chriſti eſt euāgelium In illo tēpore. Cū eſſet deſpōſata mater iheſu ⁊c. Math. i. Circa qd̄ multe. q. diſputāde veniēt int̄ q̄s hee ſūt q̄ ſequūtur. Primo vtrū xp̄c debuit de v̄gine deſpōſata ꝯcipi. Scḋo vtr̄ int̄ Maria ⁊ Joſeph fuit pfectū mr̄imoniū Tercio vtrū p̄dictū mr̄imoniū fuit aliq̄n ꝯſūmatū. Quarto vtrū xp̄c ſit dicendus ꝯceptus de ſpū ſancto

Ad p̄mā. q. q̄ q̄rit̄ vtr̄ fuit ꝯueniēs q xp̄c de v̄gine deſpōſata ꝯcipet̄. p cedit̄ ſic et videtur q nō Primo ſic deſpōſacō ad carnalē copulā

ordinatur ſed mr̄ dei nūq̄ voluit carnali viri vti copula q̄ hoc derogat virginitati mentis ipſius ergo nō debuit eē deſponſata

¶ Secundo ſic. Qz xp̄us ex virgine naſceretur miraculum fuit vt patet et eſt dictum Aug. in ep̄la ad voluſianū ſed miracula que fiūt ad cōfirmacōnem fidei debent eē manifeſta cum ergo per deſponſacionem hoc miraculum fuit obumbratum videtur non fuiſſe conueniens q̄ chriſtus de deſpōſata naſceretur.

¶ Tercio ſic. Cauſa que aſſignatur ab aliquib9 deſponſacionis beate Marie eſt ſcz vt ꝑtus zelaretur dyabolo dum eum putat nō de virgine ſed de vxore generatum nulla eē videt᷑. tū q̄ dyabolus ea q̄ fiunt corꝑalit̄ ꝑſpicacitate ſenſus cognoſcit. tum q̄ ꝑ multa euidēcia ſig poſtmodum demones aliq̄liter xp̄z cognouerūt Unde dicit᷑ Marci p̄mo. qđ homo ſpiritu immundo plenus exclamauit dicēs. quid tibi et nobis Jheſu nazarene veniſti ꝑdere nos ſcio q̄ ſis ſanctus dei nō ergo videtur cōueniens fuiſſe q̄ mater fuiſſ᷑ deſpōſata

¶ Quarto nec racio aſſignata a Jheronimo videt᷑ valere ī qua dicit ne ſcz lapidaretur mat̄ dei a iudeis ſicut adultera. quia ſi non fuiſſet deſponſata non poſſet de adulterio condempnari. et ita non videtur racionabile q̄ chriſtus de deſponſata naſceretur ¶ In oppoſitum eſt euangelium preſens ¶ Reſpondeo dicendum ſub iſta concluſione q̄ conueniens fuit chriſtū de deſponſata virgine concipi et naſci Patet concluſio Luce primo Miſſus eſt angel9 gabriel ad virginē deſponſatam viro cui nomē Joſeph Iſta aūt cōueniēcia colligitur ex mltiplici capite. tum propter xp̄m. tum propter matrem. tum propter nos propter xp̄m quadruplici racōne Prima quidem ne ab infidelib9 tanq̄ illegitime natus abiceretur et eſt racō Ambroſii ſuper Lucā Secundo vt conſueto modo ei9 genealogia per virum deſcriberetur vt dicit Ambro. vbi ſupra Tercio ad tutelam pueri nati ne dyabolus contra eum vehemencius nocumenta procuraſſet. et ideo Ignacius dicit ipſam fuiſſe deſponſatam vt partus eius zelaretur dyabolo. Quarto vt a Joſeph nutriretur. Unde pater eius dictus eſt quaſi nutricius. fuit eciam cōueniens ex ꝑte virginis Primo quidem quia per hoc redditur imunis a pena ne ſcilicet lapidaretur vt Jheronimus dicit. Secundo vt ꝑ hoc ab infamia liberaretur. Un̄ Ambroſius ſuper Lucam dicit q̄ deſpōſata eſt ne intemerate virginitatis adduceretur infamia cui grauis aluus corruptele inſigne

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

preferre videtur. Tercīo vt ei a
Joſeph miniſterium exhiberet.
vt Ihe o dicit. ex pte eciam nr̄a
hoc fuit conueniens. Primo qui-
dem eo ꝙ teſtimonio ioſeph cō
probatum eſt xp̄m ex v̓gine na-
tum vt dicit Ambro. ſup lucam
ij. ꝙ ipſa v̓ba v̓ginis magis cre
dibilia reddunt̓ ſuam v̓ginitatē
aſſerenas vt ait Ambro. ſup lu
cam. iij. ꝙ p hoc deſignat̓ vniu-
ſalis ecc̄a que cum v̓go deſpon
ſata ſit tamen eſt vni viro ſcili-
cet xp̄o vt Augu⁹. dicit in li. de
ſancta v̓ginitate. Quarto quia
ꝙ mater domini fuit deſpōſata
et v̓go in pſona ipſius et v̓gini
tas et matrimonium honoratur
contra hereticos alteri horum de
trahentes ¶ Ad racōnes in op
poſitum ad primam reſpondetur
negando cōſequenciam. et racō
eſt quia licet deſponſacō regula
riter ad carnalem copulam or-
dinatur. beata tamen v̓go Ma
ria ex familiari inſtinctu ſp̄s ſāc
ti credenda eſt deſponſari voluiſ
ſe cōfidens de diuino auxilio qđ
nūꝙ ad copulam carnalez pue
niret. hoc tn̄ dn̄o cōmiſit arbi
trio. vnde in nullo paſſa eſt v̓-
ginitatis detrimentū. ¶ Ad ſe-
cundam reſpondet̓ negando cō-
ſequenciam et ad pbacōnem cū
dicitur ꝙ miracula ꝛc. Dicēdū ꝙ
miraculorū dei quedam ſunt de
quibus eſt fides ſicut miracu lū
v̓ginei partus et reſurrectionis

domini ꝛ eciam ſacramenti alta
ris et ideo voluit dominus iſta
occultacōra eſſe vt fides eorū ma
gis meritoria eſſet quedam vero
miracula ſunt ad fidei compro-
bacōnem vt miracula que xp̄s
illuminando cecos et alias infir
mitates ſanando ad comproba
cōnē ſue diuinitatis fecit et iſta
dicunt̓ eſſe manifeſta ¶ Partus
autem v̓ginis de primo genere
miraculorum eſt nō de ſecundo
et idō nō procedit racō. ¶ Ad
terciam reſpōdet̓ ꝙ racō illa ig-
nacij bona eſt et ad probacōnē
ꝙ non. reſpondetur iuxta Au-
gu. iij. de trinitate. ꝙ dyabolus
multa poteſt virtute ſue nature
a quibus tn̄ prohibet̓ v̓tute dīna
et hoc mō pt dici ꝙ v̓tute ſue na
ture dyabolus poterat matrē dei
cognoſcere nō fuiſſe corruptam
ſed virginem. phibebat̓ tamē
a deo cognoſcere modū partus
diuini. ꝙ autem poſtmodū xp̄m
aliqualiter cognouit dyabolus
eſſe filium dei nō obſtat quia iā
tempus erat vt xp̄c ſuam virtu-
tem cōtra dyabolum oſtenderet
et pſecucionem ab eo conatatā
pateret̓ ſed in infancia oportē-
bat impedire maliciam dyaboli
ne eum acrius proſequeret̓ quā
do xp̄c nec pati diſpoſuerat nec
virtutem ſuam oſtendere ſed in
omnibus alijs infantibus ſe ſi-
milem exhibebat. Vnde leo pa
pa in ſermone epiphanie dicit

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

q magi inuenerūt puerum Ihe
ſum quātitate puū aliem operis
indigentem . fandi impotentem
et nulla ab hūana infācie gene
ralitate diſcretum ¶ Ad quartā
reſpondetur q racio nō pcedit :
quia iudicio adulterarum lapi-
dabatur ſm legem nō ſolū illa
que iam erat deſpōſata vel nup-
ta ſed eciam illa que ī domo pa
tris cuſtodiebatur vt vgo quā
doq nuptura vt colligitur deut.
xxij . quidam referūt dictum Ihe
ronimi ad lapidacōnem infa-
mie

Ad ſecundam queſtionē
qua queritur vtrum in
ter Mariam et Ioſeph
fuit perfectum matrimoniū ſic
proceditur et videtur q nō . Pri-
mo ſic . dicit enim Ihero . contra
elidium q Ioſeph Marie cu-
ſtos fuit pocius q̄ maritus : ſed
ſi fuit verū matrimoniū vere Io
ſeph maritus eius fuiſſet . ergo
videtur q nō fuit verum matri
moniū inter mariam et ioſeph
¶ Secundo ſic ex pte cauſe Cō
ſenſus enim ſimplex et abſolu-
tus cauſat matrimoniū ſimpli-
citer . nō autem cōſenſus cōdici
onatus ſed cōſenſus beate vir-
ginis fuit cōdicionatus . ergo nō
cauſabat matrimonium ſimpli-
citer ſed ſm quid et ita impfec-
tum . ¶ Tercio ſic ex pte bone fi
dei . ſic aliud eſt votum caſtitatis
abſolutum . et aliud eſt fidei tho
ri . Votum enim abſolutum cu-
ſtodit caſtitatem abſolute ab ō
ni viro z in omni hora : ſed fides
thori nec ab omni hora nec ab ō
ni viro nec abſolute ſed marito
cuſtodit ſed hec cuſtodia nō fu-
it in beata virgine . ergo ſuum
matrimonium quātum ad fidez
thori fuit imperfectū . ¶ Quar
to ſic ex pte boni prolis ples nō
fuit procreata a matrimonio . er
go nō fuit bonū eius matrimo-
um ergo nō accepit ab eo aliquā
perfectionem . ¶ Quinto ſic ex
pte boni ſacramēti Perfectū em
matrimoniū ī bono ſacramēti ē
perfectum in ſignificando : ſed iſ
tud matrimoniū beate virginis
eſt imperfectum in ſignificando
ergo eſt imperfectū racōe ſacra-
menti . ¶ Sexto ex indiuiduita
te vite que eſt cauſa matrimōi
nij . ſic arguitur beata virgo et
ioſeph nūq̄ pfecte habuerunt
illam . ergo habetur ppoſitum p
batur aſſumptum quia vnitas
animorū ordinatur ad vnitatē
corporum . finis autem eſt ī om
nibus completiuum . cum ergo
numq̄ fuerint vnū vnitate cor-
porum nūq̄ fuerūt perfecte vnū
ergo numq̄ habuerūt perfecte
indiuiduitatem . ¶ In oppoſitū
eſt euangelium preſens in quo
ait angelus ad Ioſeh noli time
re accipe cōiugem tuam : ſed nō
dicuntur cōiuges niſi ex quo p-
fectū ē mrīmoniū int eos g° rc

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Reſpondeo dicendum ꝙ ma
trimoniū quod fuit inter beatā
Mariam et Joſeph fuit verum
et perfectum. Iſta concluſio ptꝫ
in .c. beata Maria et multis ſe
quentibus .ij. q. ij. Racione p̄
batur. ſic dicitur Deutro. xxxij.
Dei perfecta ſunt opera ergo p̄
cipue illa ſunt perfecta que facit
circa ſe et ſuos ſed illud matri-
monium fecit circa matrem ſu-
am. fuit enim illi diuinitus re-
uelatum. ergo matrimonium il
lud perfectum. Pro cuius decla-
racione eſt notandum iuxta ſan
ctum Thomam ꝙ duplex eſt rei
perfectio. prima et ſecunda. pri-
ma quidem perfectio in ipſa rei
forma conſiſtit ex qua ſpeciem
ſortitur. Secundā perfectio con
ſiſtit in operacione rei per quam
res aliqualiter finem ſuum at-
tingit. Forma autem matrimo-
nij conſiſtit in quadam indiui-
ſibili coniunctione animorum
per quam vnus coniugum in
diuiſibiliter alteri fidem ſeruare
tenetur. Finis autem matrimo
nij eſt proles generanda et edu
canda ad quorum primum per-
uenitur per concupitum coniu-
galem. Ad ſecundam per alia o
pera viri et vxoris quibus ſibi in
uicem obſequuntur ad prolem
nutriendam. Dic ergo dicendū
eſt ꝙ matrimonium inter bea-
tam virginem et Joſeph quan-
tum ad primam perfectionem
omnino verum fuit et perfectum
quia vterqꝫ conſenſit in copu-
lam coniugalem. non autem ex
preſſe in copulam carnalem niſi
ſub condicione ſi deo placeret.
Unde angelus vocat eam coniu
gem. Mat. i. primo dicens ad
Joſeph. Noli timere accipe Ma
riam coniugem tuam quod ex-
ponens Augu⁹. libro de nupcijs
et concupiſcencia dicit coniunx
vocatur ex prima deſponſacio-
nis fide quam in concubitu nec
cognouerat nec fuerat cognatu-
rus. quantum vero ad ſecundā
perfectionem que eſt per actum
matrimonij. ſi hec referatur ad
carnalem concubitum per quaꝫ
proles generatur non fuit ma-
trimonium illud perfectum. ha-
buit tamen illud matrimonium
eciam ſecundam perfectionem
quantum ad prolis educacioneꝫ
Unde Auguſtinus dicit in libro
de nup. et concupiſcencia. Nupci
arum bonum impletum eſt in il
lis parentibus chriſti. proles. fi
des. et ſacramentum. prolem
cognoſcamus ipſum dominum
Jheſum chriſtum. fidem quia nul
lum adulteriū ſacramentū quia
nullum diuorcium ſolu ſibi nup
cialis concubitus non fuit cōcor
dant omnes doctores. ¶ Ad
racōnes in oppoſitū. Ad primaꝫ
reſpondetur ꝙ Jhero. accipit ibi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

maritum ab actu matrimonij cõ
ſumati ⁊ ſic verum eſt ꝙ ioſeph
nõ fuit maritus. ¶ Ad ſecundã
reſpõdetur negãdo minorem di
cimus eñ ꝙ cõſenſus btē virgi
nis fuit cõſenſus abſolutus. ab
ſolute enim ꝯſenſit in matrimo
niũ diuinitus certificata de ipſi
us ſancti Joſeph continencia et
ipſa de ſe certa erat que nullum
carnis ſtimulũ ſenciebat ſed in
matrimoniũ ſic cõſenciens vir-
ginitatem ſuam deo cõmiſiſſe di
citur. ¶ Ad terciam reſpõdetur
negando ꝯñam et rõ eſt quia li-
cet cuſtodia caſtitatis thori non
fuit in btã vġine fuit tamen cu-
ſtodia caſtitatis abſoluta Nam
vt dicit Albertus magnus fides
cuſtodit caſtitatem ꝓpter ſe ⁊ ex
hibet ſe matrimonialiter cõiuc
to ꝓpter infirmitatem vel bonũ
ꝓlis. vnde exhibet ſe ꝓpter ali
ud ſed cuſtodia caſtitatis eſt ſi-
cut per ſe deſideratum et ideo in
primo eſt ꝑfectio boni fidei non
in ſecũdo. ¶ Ad quartã reſpõde
tur negando ꝯñam et rõ eſt ſm
ſanctum Thomam et Albertum
magnũ ꝙ ꝓles nõ eſt bonũ ma
trimonij ſolũ inquãtum per ma
trimoniũ generatur. ſed inꝙtũ
in matrimonio ſuſcipitur ⁊ edu
catur et ſic bonum illius matri-
monij fuit proles illa ſcꝫ criſtus
qui pietate parentum nutritus
et educatus et in templo preſen
tatus coram dño nõ autem pri-

mo mõ quia nõ ex matrimonio
natus ſed ex ſpiritu ſancto
¶ Ad quintã reſpõdetur ſcꝫ ne-
gando ꝯñam. qm̃ nõ eſt de eēn
cia ſacramenti quo ad primam
eius perfectionem plena illa ſig
nificacio xpi et ecc̃e et humane
nature cum diuina pſona ſed il
la eſt de eſſencia ſecũde pfectio-
nis ſcꝫ matrimonij cõſumati. et
ideo racõ nõ ꝓcedit ¶ Ad ſextã
reſpõdetur negãdo minorem. et
racõ eſt ꝙ vt dicit magnus Al-
bertus Nulla vnio eſt eēncialis
matrimonio niſi maritalis in cõ
ſenſu animorum fundata. Illa
autem que eſt carnis eſt conſe-
quēs ipſam. et ideo ꝑma nõ or
dinatur ad illã ſicut ad eſſencia
le ſed ſicut ad effectũ qui poteſt
ſequi ſi volũt cõiuges et ita ar-
gumentum falſũ ꝑſuppõit et ꝑ
ꝯñs nõ ꝓcedit.

Ad terciam queſtionem
qua querit᷑ vtrum ma
trimonium illud inter
Mariã et Joſeph fuit aliqñ cõ
ſumatum proceditur ſic et vide
tur ꝙ ſic ex pñti euãgelio: Pmo
ex illo vbi dicitur anteꝙ̃ cõue-
nirent inventa eſt in vtero hñs
de ſpũ ſancto. nõ autem euãge-
liſta hoc diceret niſi certus eſſet
de conuenturis. ergo videtur ꝙ
beata virgo quãdoqꝫ conuenit
carnali copula cũ Joſeph ⁊ ita
ꝯſumaſſꝫ matrimoniũ ¶ Secundo
arguitur idem ex illo qď ſubdit᷑

in euãgelio qđ ait angel9 ad Jo
ſeph· Accipe Mariã cõiugẽ tuã
cõiugiũ autẽ ꝯſũmatur ꝑ carna
lem copulã. ergo nũq̃ carnalis
copula interuenit inter beatam
Mariã et Joſeph et ita mrĩmo
niũ fuit ꝯſũmatũ· Tercio idẽ ar=
guitur et ex eo ꝙ ibidẽ poſt pau
ca ſubditur ſcʒ Mat. i. Joſeph
accepit cõiugẽ ſuã et nõ agno=
ſcebat eã donec peperit filiũ ſuũ
pͥmogenitũ· hoc autẽ adubiũ do
nec cõſueuit determinatũ tẽpus
deſignare quo ꝯpleto fiat id qđ
vſq; ad illud temp9 nõ fiebat·
Verbũ autẽ cognoſcẽdi ad coi=
tũ refertᷣ ſicut Gen· iiij· dicitᷣ Adã
cognouit vxorẽ ſuã. et videtᷣ ꝙ
poſt ꝑtum beata maria fuit a Jo
ſeph cognita et ita videtᷣ mrĩmo
niũ cõſummatũ· ¶ Quarto idẽ
arguitur ex illo verbo pͥmogeni=
tũ· pͥmũ enĩ dicitur reſpectu ſecũ
di et ita pͥmogenitus nõ pōt dici
niſi qui habet frẽs ſubſequẽtes
ſed xp̄c in auctoritate inducta·
Math. i. dicitur. Primogeni=
tus filius virginis· ergo poſt pͥ
mũ habuit alium· ergo poſt xp̄i
natiuitatẽ matrĩmoniũ fuit ꝯſũ
matũ· ¶ In oppoſitũ eſt illđ qđ
habetur Ezechie. xliiij Porta hec
clauſa erit et nõ aperietur et vir
nõ ꝑtranſibit ꝑ eã quoniã dñs
deus iſrł ingreſſus eſt per eã qđ
exponens Aug9: in quodã ſmo
ne dicit quid eſt porta in domo
dñi clauſã niſi ꝙ maria ſꝑ erit
intacta et quid eſt ꝙ homo non
trãſiuit per eã niſi ꝙ Joſeph nõ
cognoſcet eã et quid eſt ꝙ dñs
ſolus intrat et egreditᷣ per eã ni
ſi ꝙ ſpũs ſanctus impregnabit
eã et ãgeloꝝ dominus naſcetur
per eã et quid eſt ꝙ domus clau
ſa erit in eternum niſi ꝙ maria
virgo eſt antẽ partum in ꝑtu ⁊
virgo poſt ꝑtum· ¶ Rꝫº dicẽdũ
ſub iſta cõcluſione ꝙ mrĩmoniũ
inter beatam Mariã et Joſeph
nunq̃ fuit cõſummatum quo=
niã beatiſſima mater chriſti fuit
virgo ante ꝑtum in ꝑtu et poſt
ꝑtum virgo in eternum permã=
ſit· Unde deteſtãdi ſunt errores
iudeorum et ebionitarum qui de
rogantes virginitati beate ma=
rie ante ꝑtum dixerunt criſtum
ex ſemine Joſeph eſſe natum·
et errores philoſophorum qui vͥ
ginitati eius in ꝑtu derogabant
dicentes non poſſe eſſe duo cor=
pora in eodem loco. deteſtãdus
eſt eciam error. Eluidij qui virgi=
nitati beate marie poſt ꝑtum de=
rogans dicere preſumpſit ma=
trem chriſti poſt partum a Jo=
ſeph eſſe cognitam et alios fi=
lios genuiſſe· ſed iſte error ir=
racionabilis eſt et inſanus ſci=
licet ꝙ beata virgo mater dei
templum ſpiritus ſancti operi
carnis vacaret hoc autem non
poteſt cadere niſi in animam

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

impiam et ſtultam credere tan-
tam in matrem dn̄i indignitatē
ideo erroneū eſt et pi̇culoſū. ¶ Vn̄
et dn̄s in morte iſtū errorē eua-
cuauit qn̄ eam bt̄o Johāni cō-
mendauit ⁊ dedit ſibi in ſolaciū
loco filij vt quid dediſſet ſi filios
habuiſſet. ¶ Ad racōnes in op-
poſitum ad p̄mā de verbo anq̄
reſpōdetur q̄ racō nō p̄cedit q̄r
hec p̄poſicō ante nō ſemp̄ deno-
tat ordinem ad illud quod fu-
turum eſt ſc̄m rei veritatē ſed qn̄
q̄ʒ ad illud qd̄ futurum ſperatur
ſc̄m cōmunem curſū ſicut cū dici
tur anq̄ haberet. xx. ānos mor-
tuus eſt et ſic eſt in p̄poſito.
¶ Ad ſecundam reſpōdetur ne-
gando ꝯñam cō eſt quia nos di
cimus q̄ cōiugiū licet fuerit per
fectum pfectione p̄ma nō tamen
fuit cōſummatū qd̄ ptinet ad p
fectionem ſecūdam. ¶ Ad terci
am reſpondetur negando ꝯñam
et dicitur q̄ li donec qn̄q̄ʒ deſig-
nat certū tempus ſc̄m illud Ga
lath. iij. p̄pter trangreſſionē lex
poſita eſt donec veniret ſemē qd̄
p̄miſerat qn̄q̄ʒ vero ſignat infi-
nitum tempus ſc̄m illud p̄s. Dix
it dn̄s dn̄o meo: ſede a dextris
meis. Donec ponam inimicos
tuos ⁊c̄. et ſc̄m illd̄ p̄s. Oculi nr̄i
ſemper ad dn̄m donec miſerea-
tur noſtri. Ex quo nō eſt intelli
gendum q̄ poſt impetratam mi
ſericordiam oculi noſtri auer-
tantur a deo et ſic eſt hic. ¶ Ad
quartam reſpōdetur negādo cō-
ſequenciam. et racō eſt: quia p̄-
mogenitus hic p̄uat ordinē ad
anterius nō ponit ordinē ad poſ
terius. Ideo dominus p̄mogē
nitus appellatur: quia ſc̄m legē
erat offerendus. Idem vero dici
tur q̄ habuerit fratres dicendū
q̄ fratres vocantur ibi propin-
qui in ſecundo vel tercio gradu.

Ad quartam queſtionē
qua queritur vtrum cri
ſtus dicendus ſit cōcep
tus de ſp̄u ſancto ſic p̄ceditur et
videtur q̄ nō. Primo ſic. hec p̄e
poſicō de denotat cōſubſtanciali
tatē. Vnde nō dicimus aliq̄d de
aliquo niſi de ſubſtācia eius ſit
dicimus enim filium eſſe de p̄re
nō autem celū et terrā de deo: ſꝫ
xp̄c ſc̄m hominem nō eſt conſub
ſtancialis ſpiritui ſancto. ergo
nō debet dici de ſpiritu ſācto na-
tus. ¶ Secundo ſic ſpiritus ſāc
tus caritas eſt et donum: ſed nō
cōuenienter dicitur cōceptus a
caritate vel dono. ergo nec de ſpi
ritu ſancto debet dici cōceptus.
¶ Tercio ſic efficere cōcepcōnēʒ
xp̄i nō debet attribui ſpiritui ſā
cto ergo. ⁊c̄. cōſequencia patet
antecedēs probatur q̄r vt dicit
Augu⁹. in p̄mo de trinitate. in
diuiſa ſūt opera trinitatis ſicut
indiuiſa eſt eſſencia trinitatis:
ſed efficere concepcionem criſti
eſt qd̄dā opus diuinū. ergo vi
det̄ q̄ nō ſit magis attribuēdū

ſpiritui ſancto q̃ patri aut filio
¶ Quarto ſic. Si cōcepcio xp̄i
attribuēda eſt ſpūi ſcō vt p̄nci-
pio eius. ſequitur q̄ ſit p̄r xp̄i
dicendus ſm humanitatē. ſed
hoc nō eſt verū. Dicit em̄ Augꝰ.
in encheridion natus eſt xp̄c de
ſpiritu ſancto nō ſicut filius. cōtra
tn̄ ꝓbat ſic ſm ph̄m li. de gene-
racōne animaliū. pater dicit p̄n-
cipiū actiuū in generacōne. mat
vero miniſtrat materiā. ſed bea
ta Maria dicitur mater chriſti
ꝓpter materiam quā in cōcepcō
ne eius miniſtrauit. ergo ſpūs
ſanctus pōt dici p̄r eius ſi dicat
q̄ fuerit p̄ncipiū actiuū in ↄcep
cione eius. ¶ In oppoſitū argui
tur ex p̄nti capitulo. ¶ Reſpon
deo dicendū ſub iſta cōcluſione
q̄ cōuenienter dicitur xp̄c ↄcep
tus de ſpū ſancto. Patet iſta cō
cluſio. quia cōt ꝓponem q̄uis to
ta trinitas operata ſit. attribuit
tamen ſpiritui ſancto triplici ra-
cione. Primo quidem q̄ hoc con-
gruit cauſe incarnacōis que cō
ſideratur ex p̄te dei. ſpūs em̄ ſan
ctus eſt amor p̄ris et filij. hoc au
tem ex maximo amore dei ꝓue-
nit vt filius carnē ſibi aſſume-
ret in vtero virginali. Unde dicit
Ioh̄. iij. Sic deus dilexit mūdū
vt filium ſuum daret. Secundo
quia hoc cōgruit cauſe incarna-
cionis ex p̄te nature aſſumpte.
per hoc datur intelligi q̄ natura
humana aſſumpta eſt a filio in

vnitate perſone non ex aliqui-
bus meritis. ſed ex ſola dei gra-
cia que ſpiritui ſancto attribuit
Tercio q̄ hoc cōgruit termino
incarnacionis. ad hoc enim ter
minata ē incarnacio vt homo il-
le qui aſſumebatur eſſet ſanctus
et filius dei vtrumqȝ autem hoc
appropriatur ſpiritui ſancto. nā
per ipſum efficiuntur homines
filij dei. ſcd̄m illud Gal. iiij. qm̄
eſtis filij dei. miſit deūs ſpiritū
filij ſui in corda veſtra claman-
tem abba pater. ipſe eciam eſt
ſpiritus ſanctificacionis. vt dici
tur ad Roma. i. Sicut ergo alij
per ſpiritum ſanctum ſanctificā-
tur ſpiritualiter vt ſint filij dei
adoptiui. Ita chriſtus p̄ ſpiritū
ſanctum eſt in ſanctitate cōcep-
tus vt eſſet filius dei naturalis
Unde angelus poſtq̄ premiſe-
rat ſpiritus ſanctus ſuperueniet
in te concludit Ideoqȝ qd̄ naſce
tur ex te ſanctum vocabitur fili-
us dei. ¶ Ad raciones in oppoſi
tum. Ad primam reſpondetur q̄
li de largo mō accipitur ꝓ ex. qꝛ
enim corpus chriſti non eſt con
ſubſtanciale ſpiritui ſancto non
proprie poteſt dici conceptum de
ſpiritu ſācto. ſed magis ex ſpiri-
tu ſancto et racio eſt quia quod
ex aliquo eſt aut eſt ex ſubſtan
cia aut poteſtate eius. ex ſubſtā
cia ſicut filius qui a patre eſt. ex
poteſtate ſicut ex deo ſūt omnia
quomō eciam in vtero habuit

Maria ex ſpū ſancto. ¶ Ad ſe-
cundā reſpondet̄ negādo ꝯñam.
et racō eſt . ꝙ licet ſpūs ſcūs ſit
caritas et donū tñ noīe caritatis
et doni nō ſignificatur vt pſona
ſubſiſtens cuius eſt agere . et iō
nō pōt dici conceptus de caritate
vel de dono vt li . de . dicat habi-
tudinem cauſe efficientis. ¶ Ad
terciam reſpōdetur negando aſ-
ſumptū et ad probacōem reſpō-
detur. ꝙ licet opus ꝯcepcionis
corporis xp̄i ſit commune toti tri
nitati ſm tñ modum aliquid at
tribuitur ſingulis perſonis . Nā
patri attribuit̄ auctoritas etiā
racōne perſone filij qui per hmōi
ꝯcepcionem carnem ſibi aſſum
pſit . Filio attribuitur ipſa car-
nis aſſumpcio . Sed ſpūi ſancto
attribuit̄ formacio corporis qđ
aſſumitur a filio . Nam ſpūs ſā-
ct⁹ ē ſpūs filij Gala . iiij . Miſit
deus ſpiritum filij ſui ſicut autē
virtus anime q̄ eſt in ſemine p
ſpiritum qui eſt in ſemine inclu
ſus format corpus in generacō
ne aliorū hominum . Ita virtus
dei que eſt ipſe filius dei ſm illđ
. i . corin . i . Xpm dei virtutem per
ſpiritum ſanctum formauit cor-
pus ſuum quod aſſumpſit . hoc
eciam verbā angeli demōſtrant
dicentis . Spiritus ſanctus ſup-
ueniet in te . quaſi ad ꝑparandā
et formandam materiam corpo-
ris chriſti . ¶ Ad quartam reſpō-
detur negāndo ꝯſequenciā . Nā
xp̄c nō eſt filius ſpiritus ſancti .
nec eciam trinitatis . ſed tantum
dei patris . hoc patet . tum primo
quia nomina paternitatis maẑ
nitatis et filiacionis generacōnē
ſequuntur non quamlibet ta-
men ſꝫ in ſolis animalib⁹ in qui
bus eſt generacio perfecta . nec
tamen omne quod in animali-
bus generatur filiacionis nomē
accipit . ſed ſolum illud quod
generatur in ſimilitudinem ge-
nerantis et ſic ſi ſit perfecta ſimi
litudo erit perfecta filiacio . ſi au-
tem ſit ſimilitudo imperfecta eſt
eciam filiacio imperfecta . ſed cri
ſtus nō ē conceptus de ſpiritu ſā
cto ſcđm ſimilitudinem ſpecierū
ſicut homo naſcitur de patre ſuo
ergo chriſtus non poteſt dici fi-
lius ſpiritus ſancti et ad proba
cionem reſpondetur negando
conſequenciam et racio eſt quia
chriſtus conceptus eſt de Ma-
ria virgine materiam miniſtrā
te in ſimilitudinem ſpecierum .
et ideo dicitur filius eius . Chri-
ſtus autem ſcđm quod homo
ꝯceptus eſt de ſpū ſancto ſicut
de actiuo principio . non tamen
ſcđm ſimilitudinem ſpeciei . et
ideo non dicitur filius eius vt di
ctum eſt .

¶ In die natiuitatis domini ſūt tria euangelia et ita circa vtrūqꝫ occurrūt queſtiones alique diſputande. ¶ Circa primū ſcꝫ In illo tpe Exijt edictū Luce .ij. ſe. queſtiones ¶ Primo vtrum criſto ſit attribuēda aliqua natiuitas temporalis. ¶ Secūdo vtrū ſm temporalem natiuitatē btā virgo poteſt dici mater xpi. Tercio vtrum cōuenienti tempore et loco xpiſtus natus eſt.

Ad primam queſtionem qua queritur vtrum attribuēda ſit xpo aliqua natiuitas temporalis ſic proceditur et videtur ꝙ nō. Primo ſic naſci enim eſt ſicut quidam motus rei nō exiſtentis anteqꝫ naſcatur: ſed xpc ab eterno fuit ergo nō potuit temporaliter naſci. ¶ Secūdo illud qḋ eſt in ſe perfectum natiuitate nō indiget: ſꝫ pſona filij ab eterno fuit pfecta ergo nō indiguit temporali natiuitate. et ita videtur ꝙ nō ſit temporaliter natus. ¶ Tercio ſic ſi xps eſſꝫ temporaliter natus ſequeretur ꝙ eſſent ponende in eo due natiuitates: ſed hoc non videtur cum natiuitas pprie cōueniat pſone: ſed in xpo eſt tantum vna perſona. ergo in criſto tantū eſt vna natiuitas. ¶ Quarto ſic. ſi in xpo eſſent due natiuitates ſequeret ꝙ criſtus dicendus eſſꝫ bis natus: ſꝫ hoc nō videtur dicendū: quia aduerbium bis importat interrupcionem. vnde qui tota die loquit nō dicit bis loqui: ſed natiuitas qua de patre natus eſt interrupcionem nō patit. ergo nō pōt dici bis natus. ¶ In oppoſitū eſt euangelium preſens. ¶ Rn̄deo dicendū ſub iſta cōcluſione. ꝙ neceſſarium eſt ponere in criſto duas natiuitates vnā eternam et alterā temporalem. Iſta cōcluſio eſt Dama. iij. libro qui ait. Confitemr xpi duas natiuitates vnam que eſt ex patre eternā ⁊ vnā que eſt in vltimis temporibus pp̄ter nos que cōcluſio ondit ſic natura compat ad natiuitatem ſicut terminus ad motū vel mutacionem. Motus autem diuerſificatur ſm diuerſitatem terminorum vt pꝫ p phm. v. phiſicorū. In chriſto autem eſt duplex natura. quarum vnā accepit ab eterno a patre. alteram autem accepit temporaliter a matre. Et ideo neceſſe eſt chriſto attribuere duas natiuitates. vnam qua eternaliter natus eſt a patre. aliam qua temporaliter natus eſt a matre.

¶ Ad raciones in oppoſitum ad primam reſpondetur negando conſequenciam. et racio eſt: qa chriſtus non dicitur temporaliter naſci eo ꝙ temporaliter cepe rit eſſe: ſed dicitur ſm hominē temporaliter naſci: quia vniuit

ſibi in vnitate perſone naturam
humanam quam temporaliter
in vtero virginis aſſumpſit.
¶ Ad ſecundam dicitur ꝙ per-
ſona filij ſemper perfectiſſima fu-
it nec indiguit naſci propter ſe
ſed natus eſt propter ſalutē no-
ſtram et ob hoc dicitur naſci tē-
poraliter. ¶ Ad terciam reſpon-
detur concedendum eſt ꝙ in cri-
ſto ſint due natiuitates. Nam
chriſtus proceſſit a patre eter-
naliter et a matre temporaliter
et vtraqꝫ proceſſio habet racio-
nem natiuitatis. et ita ſicut ſūt
due proceſſiones ita eciam ſunt
due natiuitates. Et ad racōnem
in oppoſitum reſpondetur negā-
do conſequenciam. ⁊ racō eſt: ꝙꝛ
licet natiuitas ſit ꝑſone vel ſub-
iecti. eſt tamen nature et termi-
ni. Poſſibile eſt autem vni ſub-
iecto plures tranſmutaciones in-
eſſe quas tamen neceſſe eſt ſcḋm
cauſas variari. tamen nō dici-
mus ꝙ eterna natiuitas ſit trāſ-
mutacō aut motus ſed quia ſig-
nificatur per modum mutacio-
nis et motus. ¶ Ad quartam
reſpondetur negando ꝙ chriſtꝰ
non poteſt dici bis natus. ymo
poteſt dici ſcḋm duas natiuita-
tes ſicut enim dicitur bis curre-
re qui currit duobus temporibꝰ
ita poteſt dici bis natus qui ſe-
mel naſcitur in eternitate et ſe-
mel in tempore quia eternitas
et tempus magis differunt ꝙ̄

duo tem pora cum vtrumqꝫ de-
ſignet menſuram duracōnis nec
eſt neceſſe ꝙ illud quod eſt eter-
num interumpatur et ceſſꝫ

Ad ſecundam queſtionē
qua queritur vtrum ſe-
cundum temporalem na-
tiuitatem criſti beata virgo poſ-
ſit dici mater chriſti et mr̄ dei.
ſic proceditur et videtur ꝙ nul-
lum iſtorum eſt dicendum. Et
primo arguitur ꝙ non ſit ma-
ter chriſti dicenda dicit Dama.
libro. iij. chriſtotheon. ideſt cri-
ſti matrem virginem non dici-
mus. ¶ Secundo ſic in concep-
cione chriſti beata virgo mini-
ſtrauit tantummodo materiam
quia totam actionem fecit ſpūs
ſanctus ſed hoc nō videtur ſuf-
ficere ad racōnem matris alio-
quin lignum diceretur mať lec-
ti ſiue ſcāmpni ergo btā v̓go nō
pōt dici mater chriſti. ¶ Tercio
ſic. chriſtus ex btā v̓gine mira-
culoſe natus eſt: ſed miraculo-
ſa generacō nō ſufficit ad racō-
nem maternitatis vel filiacōnis
Nō enī dicimus Euā filiā fuiſſe
Ade. ergo videť ꝙ nec chriſtus
debeat dici filius btē virginis.
¶ Quarto ſic ad matrem vide-
tur ꝑtinere decīſio ſeminis ſꝫ ſic
Damaꝰ. dicit in tercio libro cor-
pus chriſti non ſeminaliter ſed
a ſpiritu ſancto formatur con-
ditue. gͦ videtur ꝙ beata v̓go
nō debeat dici mater chriſti.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Q; vero non poſſit dici ꝙ ſit
mater dei arguitur ſic · Primo
non enim eſt mater niſi ſm na-
turam quam ab ea accepit · ſed
non accepit ab ea diuinitatem
ſed humanitatem · ergo non de
bet dici mater dei ſed hominis .
¶ Secundo ſic . in deo non dif-
fert deus et deitas · ſed non po-
teſt dici mater deitatis ergo nec
debet dici mater dei · ¶ Ter-
cio ſic · hoc nomen deus eſt com-
mune tribus perſonis ſed beata
Maria non eſt mater patris :
nec ſpiritus ſancti · ergo non de-
bet dici mater dei · ¶ In oppo
ſitum primi eſt euangelium ho-
diernum cum dicitur de beata
Maria ꝙ peperit filium primo-
genitum · De ſecundo dicit Da-
maſcenus libro tercio theocef-
tros · ideſt dei genitricem vere et
principaliter predicamus virgi
nem . ¶ Reſpondeo dicendū
ſub duabus concluſionibus ·
Prima eſt ꝙ ſm temporalem na
tiuitatem conuenienter et veraci-
ter beata Maria virgo dicitur
mater chriſti · Iſta concluſio pa
tet eciam Math · primo vbi vo
catur mater Iheſu · Racione ſic
probatur Beata Maria contu
lit in generacione chriſti quic-
quid alia mater conferre debet
ad generacionem filij ſui · Si er
go alie mulieres dicuntur ma-
tres . ergo beata Maria vere po
teſt dici mater chriſti · Secundo

ſic · corpus chriſti non eſt de celo
allatum ſicut dicebat Valeria-
nus hereticus · ſed de virgine ma
tre ſumptum et ex puriſſimis e-
ius ſanguinibus formatum et
hoc ſolum requiritur ad racionē
matris · ergo beata Maria vere
eſt mater chriſti . Secunda con-
cluſio ꝙ beata maria vere dicitur
mater dei · Iſta concluſio patet
ex capitulis Cyrilli approbatis
in epheſina ſinodo vbi legitur ·
Si quis non confitetur deum eſ
ſe ſm veritatem emanuel et dei
genitricem ſanctam virginem
anathema ſit · Racione ſic pro-
batur Propter vnionē natura
rum in vna perſona vere dicimus
deum paſſum quamuis hoc fuerit ſe
cundū humanam naturam tan
tum . ergo eciam quamuis chriſtus
ſit natus ex virgine ſm huma-
nam naturam vere poteſt dici de-
us ex virgine natus . ergo eciā
mater dei dici poteſt . vbi notan
dum ſcdm quod ſanctus Tho-
mas dicit in tercio · ꝙ humani-
tas ⁊ maternitas virginis adeo
ſibi connexa ſunt . vt qui circa
vnum errauerit circa aliud opor
teat eum errare · Vnde quia Ne-
ſtorius circa humanitatem erra
bat aſſerens aliam eſſe perſonam
humanitatis et diuinitatis ī cri
ſto oporteret ꝙ diceret virginē
non matrem dei ſed hominis · quia
ſm eum deus et homo non vnus
eſt criſtus · quidā vero moderni

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

erranteſ dicunt nō poſſe dici vir
ginē mrēm dei ne mater prīs et
ſpūs ſancti intelligatur. conce
dūt tamen eſſe mrēz filij. ſed iſti
trepidant timore vbi nō eſt tīor
quia omne nomē ſignificans in
cōcreto naturā aliquā pōt ſuppo
nere pro quālibet ypoſtaſi illius
nature. Unde cum vnio incarna
cionis ſit facta in ypoſtaſi ma
nifeſtum eſt ꝙ hoc nomē deus. li
cet cōmune ſit tribus pſonis pt
tamen reddere locucōnē verā ꝓ
vna pſona ſcḋm qḋ dicitur deꝰ ge
nerat ſicut dicitur homo currit e
ciam ſolo petro currente. Unde
ſimpliciter eſt cōcedendum vir
ginē eē matrē dei ſicut ꝯfitemur
Iheſū xp̄m eſſe verū deū. ¶ Ad
racōes in oppoſitū. Ad p̄mā rn̄
detur ꝙ beata virgo vera eſt mr̄
xp̄i nec hoc negat Damaꝰ. ſed
dicit ꝙ nō dicimus xp̄othecon. i.
xp̄i genitricē ꝙ hoc nomē inuen
tū erat a Neſtorio ad abolendū
nomē theotecon cū hereticis aūt
nec nomina debemꝰ hr̄e cōia vt
dicit Iero. ſup Oſee. c. ij. ¶ Ad
ſecundā reſpōdetur ꝙ racio non
procedit ꝙ nō ſolum materiā ꝓ
ſtitit beata virgo ad cōcepcōnez
xp̄i ſed materiā conuenientē ad
ꝓducendū aliquid ſimile in ſpe
cie et locum cōuenientē et nutri
mentū cōueniens cōcepcioni fe
tus et hoc ſufficit ad racionē ma
tris. ¶ Ad terciā reſpōdetur ꝙ
racio nō procedit ꝙ licet concep

cio xp̄i vt dicit ſanctus Tho. in
tercia pte ex pte opacōnis ſpūs
ſancti fuerit miraculoſa ex pte ta
men mrīs fuit naturalis. Unde
beata virgo eſt vera et naturalis
mater xp̄i. ¶ Ad quartā reſpon
detur negando aſſumptum dici
mꝰ enim iuxta phm ꝙ reſolucio
ſeminis nō ptinet ad natiuitatē
conceptus ſed ſāguis quē femi
na adminiſtrat ad cōcepcionez
Un̄ corpus xp̄i formatū dicitur
ex puriſſimis ſanguinibus bea
te virginis. et ideo reſolucio ſe
minis nō requirit ad racionē ma
tris ¶ Ad raciones ꝓ alia pte
ꝙ nō poſſit dici mater dei. Ad p̄
mam reſpondetur ꝙ racio nō ꝓ
cedit ꝙ vna pſona eſt que ſubſi
ſtit in humanitate et diuinita
te. et ideo nature ꝯmunicāt ſibi
ſua ydeomata. i. ꝓprietates. vt
dicit Damaꝰ. Unde ſicut dicunt
iudei crucifixiſſe dn̄m glr̄e q̄uis
nō ſcḋm qḋ eſt deus glr̄e ita ⁊ dici
debet virgo eſt mr̄ dei q̄uis ſcḋm
diuinitatē nō genuerit eū ¶ Ad
ſecundā rn̄detur negādo ꝯñam. ⁊
racio eſt. ꝙ q̄uis deus et deitas
nō differāt re tn̄ drn̄t ſcḋm modū
ſignificādi ꝙ deitas ſignificat di
uinam naturā in abſtracto. Un̄
nō videt̄ ſupponē ꝓ pſona. deus
autez quia ſignificat diuinā na
turam per modum concreti. id ē
habentis deitatem poteſt reddere
locucionem veram pro perſona.
et ideo quia beata virgo eſt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

mater filij dei poteſt dici mater
dei nō autem deitatis. ¶ Ad ter
ciam reſpondetur negando con-
ſequenciam qꝫ q̄uis nomen de-
us ſit nomen cōmune tribus p-
ſonis tamen quādoqꝫ ſupponit
ꝓ ſola pſona prīs ſicut dr̄ de⁹ ge
nerat. quādoqꝫ ꝓ ſola pſona fi
lij vel ſpiritus ſancti. et ideo cū
dicit̄ beata v̓go eſt mat̄ dei hoc
nomē de⁹ ſupponit ꝓ ſola pſo-
na filij incarnata

Ad terciam queſtionem
quā queritur vtrum cō
uenienti loco et tempo-
re natus eſt xp̄us ſic pceditur ⁊
videtur qꝫ nō. Et primo arguit̄
qꝫ nō debuit naſci in bethleem.
Primo ſic. Dicitur em̄ Yſa. ij. de
ſyon exibit lex ⁊ v̓bū dn̄i de Ihe
ruſalem. ſed xp̄c eſt vere verbū
dei. ergo de Iheruſalem debuit
pdire in mundum. ¶ Secundo
ſic Math. ij. dicitur. ſcriptū de
xp̄o qꝫ naſarenus vocabitur ſed
maxime aliquis denominatur a
loco ſue natiuitatis. ergo videt̄
qꝫ i naſareth debuerit naſci vbi
fuit cōceptus et nutritus. Qđ
vero nō cōuenienti tempore eciā
fuerit natus. arguitur ſic. P̄mo
ad hoc enim xp̄us venerat vt ſu
os in libertatem reuocaret: ſed
natus eſt tempe ſeruitutis quo
ſcꝫ totus orbis precepto auguſ-
ti deſcribit̄. ideſt tributarius fac
tus eſt vt habet̄ Luce. ij. ergo vi
det̄ qꝫ nō congruo tempore xp̄us
fuit natus. ¶ Tercio ſic pmiſſi
ones de xp̄o naſcituro nō fuerūt
gentibus facte ſm̄ illud Roma.
ix. quorum ſunt promiſſa ꝯ chri
ſtus natus fuit tempore quo rex
alienigena dominabat̄ ſic patꝫ
Math. ij. Cum natus eſſꝫ dn̄s
in diebus herodis. ergo videtur
qꝫ nō fuit tempore congruo na-
tus ¶ In oppoſitū eſt quia que
a deo ſunt ordinata ſunt et con
ueniēter diſpoſita. Nā vt dicit̄
Sap. vi. Sapiencia attingit a
fine vſqꝫ ad finem fortiter et di
ſponit omnia ſuauiter. ergo cō
uenientiſſimo loco et cōuenien-
tiſſimo tempore xp̄us nat⁹ eſt.
¶ Rn̄deo dicendū p̄mo qꝫ cōue
nienti loco nat⁹ eſt ſcꝫ in beth-
leem. et hoc ꝓpter tres racōnes
Primo quidem qꝫ xp̄c factus eſt
ex ſemine dauid ſm̄ carnem vt
dicit̄ Roma. i. cui eciam facta fu
erāt repromiſſio ſpecialis de xp̄o
et ideo in bethleem de qua na-
tus eſt dauid naſci voluit vt ex
ip̄o loco natiuitatis repromiſſio
ei facta impleta oſtēderet̄ ⁊ hoc
deſignat euāgeliſta dicens. eo
qꝫ eſſet de domo et familia da-
uid. Secūdo qꝫ vt grego. dicit i
omelia bethleē dom⁹ panis int̄
p̄tat̄ ip̄e eni̇̄ xp̄s eſt q̄ ait ego ſum
panis viu⁹ q̄ de celo deſcēdi. lo
cus ergo in q̄ de⁹ naſcit̄ domus
panis antea vocat⁹ ē: qꝫ futurū
pfecto erat vt ille ibi p naturā
carnis appareret q̄ eloꝝ mētes

in eterna ſocietate reficeret Ter
cio quia ſic erat prophetiſatum
michee .v. et tu bethleem eufra
ta puulus es in milibus iuda ex
te enim exiet dux qui regat po
pulum iſrł et egreſſus eius ab
inicio a diebus eternitatis. Nō
elegit autem dominus in ſua na
tiuitate ciuitatē maximā Romā
quia ſicut dicitur in quodā ſer-
mone ephiſini cōſilij propter po
tenciā ciuium imitacōnem orbiſ
terrarum putarēt eē factum ſed
vt diuinitas agnoſceretur orbē
tranſmutaſſe terrarū paupculā
elegit mrēm paupertimā pūam
elegit autem deus infirma mū-
di vt confundat forcia ſicut dici
tur .i. corin .i. et ideo vt ſuā pote
ſtatem magis oſtenderet in ip-
ſa roma que caput orb erat ſta-
tuit caput ecc̄ie ſue in ſignum p
fecte vigoris vt exinde fides deri
uaretur ad vniuerſum mūdum
ſm Yſa .xxvi. Ciuitatē ſublimē
humiliabit et conculcabit eam
pes pauperis .i. chriſti greſſus e-
genoꝝ .i. apoſtoloꝝ petri ⁊ pau
li. ¶ Ceterū non eſt pretereūdū
q̄ in via natus eſt et hoc qua
druplici racōne vt dicit Albert⁹
magnus ſup Lucā. Primo vt
ſe peregrinum in hoc mundo oſ-
deret Iheremie .ii. Sicut peregri
nus futurus es .ꝛc. Secūdo vt
ſe viā demonſtraret Ioh .xiiij.
Ego ſum via veritas ⁊ vita. glo.
viā qua itur. veritas qua ꝑs di
rigitur. vita ad quā peruenitur
via p preceptum cōſiliū in exem
plum. veritas per doctrine verbū
vita per premium. ecc̄a .xxiiij. In
me omnis gracia vite et verita-
tis. In me omnis ſpes vite et v
tutis. virtus confortat ad vitā
per meritum veritas illuſtrat ad
vitam per doctrinā et ſpiritus ſā
ctus p inſpiracōnem. Tercio vt
mundum contempnere doceret
Apoca .xviij. Exite de illo popu-
le meus et ne participes ſitis deli
ctoꝝ. Quarto vt ſemp patriā
exemplo ſuo inquirere doceret.
Ad heb .xi. cōfitentes q̄m pegri
ni et hoſpites ſunt ſup terram.
Preterea pariter cōuenienti te-
pore natus eſt et hoc colligit ex
vnitate que illo tempore contin
gerunt. Primo quidē quia illo
tempore deſcribitur orbis et hoc
cōuenit chriſto. Unde Gregori⁹
quid eſt q̄ naſcituro dn̄o mun-
dus deſcribitur niſi qd apte mō
ſtratur q̄ ille apparebat in car-
ne qui electos ſuos aſſcriberet in
eternitate. Secūdo in tēpore illo
cenſus ſoluebatur ceſari hoc eci
am conuenit chriſto Chriſtus e
nim venerat nos in ſtatum li-
bertatis reducere de ſtatu ſerui-
tutis. ⁊ ideo ſicut mortalitatem
noſtram ſuſcepit vt nos ad vi-
tam reduceret. Ita vt Beda di-
cit. Eo tempore dignatus eſt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

naſci quo nos ꝓpter omniū li-
beracionem ipſe ſeruicio ſubderetur. ¶ Tercio in illo tempore fuit
maxima pax. Unde Ieron. dicit
ſup Yſa. veteres renouam9 hyſtorias. et inueniemus vſqꝫ ad
xxviij. annū ceſaris auguſti i toto orbe terrarum fuiſſe diſcordiā
certam. orto autem dn̄o omnia
bella ceſſauerūt. cōueniebat enī
vt in illo tempoꝛe naſceretur qui
eſt pax noſtra faciēs vtraqꝫ vnū
ad eph. iij. ſic enim erat a prophetis ꝓnūciatū. ps. lxxi. Orietur
in diebus eius iuſticia et abundancia pacis. Item yſa. ij. Non
leuabit gens cōtra gentem gladium. ¶ Quarto in illo tempore
vnus princeps dn̄abatur i mūdo quo tempore congruebat vt
naſceretur qui venerat ſuos congregare in vnū vt eſſꝫ vnum ouile et vnus paſtor vt dicitur Io.
x. ¶ Quinto in illo tempore regnabat alienigena quo tempore
naſci voluit vt impleretur prophecia Iacob dicentis Geneſis
penulti. Nō auferetur ſceptrū de
iuda et dux de femore eius donec
veniat qui mittendus eſt. ſcilicet meſſias et tantū dictū ſcꝫ de
iſta queſtione. ¶ Ad racōes in
oppoſitū ad p̄mā reſpōdetur negādo ꝯñam et ad auctoritatē rn̄
detur ꝙ nō ꝓbat de natiuitate:
ſed loquit̄ de doctrina legis et p̄dicacōis que inde habuit ortum
Nam ſicut dictū eſt in bethelē

natus eſt ita iheruſalem elegit
vt in eam ſedem regni cōſtitueret et templū dei edificaret et ſic
iheruſalem eſſꝫ ciuitas ſit regalis
et ſacerdotalis. Sacerdociū autem xp̄i ⁊ eius regnum precipue
cōſummatū eſt in eius paſſione
et ideo conuenienter xp̄c elegit
bethleem natiuitati et iheruſalem paſſioni ſīliter eciā ꝑ hoc hominū gloriā cōfutauit qui gloriantur de hoc ꝙ ex ciuitatibus nobilibus originem ducūt in quibus et p̄cipue volūt honorari. criſtus autem ecōuerſo in ciuitate
ignobili naſci voluit et in ciuitate
pati nobili ob ꝓbriū ¶ Ad ſecūdam reſpōdetur negando conſequenciam et racō eſt. quia xp̄us
florere voluit ſ̄m virtuoſam cōuerſacionem nō ſ̄m carnis originē et ideo in ciuitate naſareth
educari voluit et nutriri. in bethleem autem voluit quaſi ꝑegre
naſci Ad alias autem racōes de
tempore ex hijs que diximus clara patet rn̄ſio

¶ Circa euangelium ſecūdum
quod in aurore legitur in ſecunda miſſa. ſcilicet In illo tempore
Paſtores loquebantur ad inuicem ⁊c. Luce. ij. vbi de paſtoribus fit mencio quibus per angelum facta fuit annunciacō natiuitatis chriſti poſſunt queri ea
que ſequuntur. ¶ Primo vtrū
conuenienter paſtoribus p̄mo

manifeſtata eſt natiuitas xp̄i.
¶ Secūdo vtrum cōferencia illa
qua dicitur Maria erat cōferēs
que audierat fuerit cōferēcia ali
cuius dubitacōnis.

AD primam queſtionem
qua queritur vtrum cō
uenienter paſtoribꝰ pri
mo manifeſtata ē natiuitas xp̄i
ſic procedi tur et videtur ꝙ nō Pri
mo ſic debuit p̄mo manifeſtari
natiuitas xp̄i illis qui ꝓpinqui-
ores xp̄o fuerunt ſed iuſti ꝓpin-
quiſſimi erāt xp̄o ꝑ fidem et max
ime eius aduentum deſiderabāt
Vnde dicitur de ſimeone. Lu. ij.
Q erat homo iuſtus et timora
tus expectans redempcionē iſrl
ergo prius debuiſſet manifſtari
xp̄i natiuitas Symeoni ꝙ̄ pa-
ſtoribus et magis. ¶ Secundo
ſic. Omnia ſecramenta veteris
legis erant xp̄i figura ſed ſacra-
menta veteris legis diſpenſabā-
tur per miniſterium ſacerdotum
ergo xp̄i natiuitas magis debu
it manifeſtari ſacerdotibꝰ in tē
plo ꝙ̄ paſtoribus in agro. Ter
cio reges fūt p̄ aliis honorandi.
iuxta illud. i. petri. ij. Regem ho
norificate. ergo regibꝰ magis p̄
us xp̄i natiuitas erat manifeſtā
da. ¶ In oppoſitum eſt euāge-
lium p̄ſens et eciam quia omīa
a deo ordinata ſunt ſapienter
et cōuenientiſſime diſpoſita
¶ Reſpondeo dicendum ſꝫ qua
tuor cōcluſionibus ¶ Prima eſt
neceſſe fuit vt xp̄i natiuitas ali
quibꝰ manifeſtaretur. Iſta con
cluſio ꝓbatur ex eo ꝙ xp̄i natiui
tas nulli fuiſſꝫ ꝓficua ſi omnibꝰ
fuiſſet occulta ſed oportebat xp̄i
natiuitatē eē proficuā alioquin
fruſtra natus fuiſſet. ergo vide
tur ꝙ aliquibꝰ manifeſtari de-
buit chriſti natiuitas. Secūda
eſt ꝙ ↄuenientiſſime electi ſunt
quibꝰ chriſti natiuitas erat mā-
nifeſtanda. Iſta concluſio p̄mo
patet ex illo Ioh. xiij. Ego ſcio
quos elegi que autē ſiāt ſm̄ dei
ſapienciam cōuenienter ſūt. er
go cōuenienter ſūt electi quibꝰ
eſt manifeſtata xp̄i natiuitas.
Secunda ſic. Salus que erat fu
tura ꝑ chriſtū ad omnē diuerſi-
tatē hominū ꝑtinebat. q̄a ſicut
dicitur col. iij. in chriſto non eſt
maſculus et femina gentilis et
iudeus ſeruus et liber et ſic de a-
liis hmōi et vt hꝰ in ipſa xp̄i na
tiuitate p̄figuraretur omnibꝰ con
dicōibꝰ eſt manifeſtatus quia
vt dicit Augꝰ. in ſermōe de epi
phania. Paſtores erāt iſrahelit-
te. Magi gentiles. iſti prope. il
li longe. vterqꝫ tamꝙ̄ ad angu-
larem lapidem cucurrerunt. fuit
eciā inꝰ eos alia diuerſitas. nā
magi fuerunt ſapiētes et poten
tes. paſtores autem ſimplices
et viles Manifeſtatꝰ eſt eciam
iuſto Symeoni et anne et pecca
toribus ſcꝫ magis manifeſtatꝰ
eſt eciam viris et mulieribus.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſcȝ anne vt ꝑ hoc oſtenderetur
nullam condicionem hominum
excludi a chriſti ſalute. Tercia
concluſio inter omnes iſtos con
uenienter primo manifeſtata ē
chriſti natiuitas paſtoribꝰ. Iſta
ꝯcluſio oſtenditur triplici racō
ne. primo erant ſimplices abſqȝ
cautelis malicie occupati in offi
ciis ſanctorum patriarcharum
qui dicuntur fuiſſe paſtores. ge
neſ. xlvii. Talibus enim ſolent
diuine illuminaciones et ꝯſola
cōnes reuelari et nō hoībꝰ in ſa-
piencia huius mundi. que ſtul-
ticia eſt apud deum occupatis
ẜm qđ dicit ſaluator Math. xi.
Confitebor tibi dn̄e pater celi et
terre: quia adſcōdiſti hec a pru
dentibus et ſapientibus et reue
laſti ea ꝑuulis. Secūda racio qꝛ
illa manifeſtacō xp̄i natiuitatis
fuit quedā ꝑlibacō plene mani
feſtacōis que erat futura et ſi-
cut in ſecunda manifeſtacōne.
primo ānūciata eſt gracia criſti
per chriſtum et eius apoſtolos
iudeis et poſtea gentilibꝰ ita ad
chriſtum. primo peruenerūt paſ
tores qui erant primicie iudeo-
rum tanq̄ ꝓpe exiſtentes et poſ
tea venerūt magi a remotis qui
fuerunt primicie gencium. vt di
cit Auguſ. Tercia racō eſt quia
per hos paſtores ſignificantur
doctores eccl̄e quibus chriſti mi
ſteria reuelantur que latebant
iudeos. Quarta concluſio con-
uenienter paſtoribus manifeſ-
tata eſt chriſti natiuitas ꝑ ange
los. patet iſta concluſio ſic deu.
xxxii. Dei perfecta ſunt opera: ſꝫ
talis manifeſtacio fuit opus di
uinum. ergo per ꝯueniencia ſig
na fuit effecta. ¶ Secundo ſic.
ſicut manifeſtacio ſilogiſtica fit ꝑ
ea que ſunt magis nota ei cui ē
aliquod manifeſtandum ita ma
nifeſtacō que fit per ſigna debe-
ret fieri per ea que ſunt familia-
ria illis quibus manifeſtatur ⁊
quia iudei ꝯſueti ſunt diuina
reſponſa per angelos accipere ꝑ
quos eciam legem acceperunt.
ẜm illud Act. vii. Accepiſtis legē
in diſpoſicione angelorum. gen
tiles vero et maxime aſtrologi
conſueti ſunt ſtellarum curſus
aſpicere ideo paſtoribus tanq̄
iudeis apđ quos frequenter fac
te ſunt apparicōnes angelorum
reuelata eſt chriſti natiuitas per
angelos. Magis autem aſſue-
tis in conſideracōne celeſtiū cor
porum manifeſtata eſt ꝑ ſignuȝ
ſtelle. Eſt et alia racō Gregorii i
omelia. Iudeis tanq̄ racōne vtē
tibus racōnale animal. ideſt an
gelus predicare debuit. Genti-
les vero qui vti racōe neſciebāt
ād cognoſcendum deum nō per
vocem ſed per ſigna perducunt͛
¶ Ad racōnes in oppoſitum ad
primam reſpondetur iuxta ſāc-
tum Thomam qꝛ racō nō proce
dit. et racō eſt quia ſicut aplūs

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dicit ad Ro· ix· Iſrahel ſectando
legem iuſticie in legem iuſticie
nō puenit: ſed gentiles qui nō
querebant iuſticiam iudeos cō-
uenienter in iuſticia fidei puene-
rūt et in huiuſmodi figurā Sy-
meon qui expectabat cōſolacio-
nem Iſrahel vlnis xp̄m natum
cognouit et preceſſerūt eū magi
et paſtores qui xp̄i natiuitatem
nō ita ſollicite expectabant·

¶ Ad ſecūdā r̄ndet̄ negando cō-
ſequenciam · et racō eſt qꝛ vt d̄t
Criſo· Angelus manifeſtans cri-
ſti natiuitatem nō iuit Iheroſo-
limam non requiſiuit ſcribas et
phariſeos . erant em̄ corrupti ⁊
pre inuidia cruciarētur: ſed paſ-
tores erant ſinceri anteq̄ꝫ cōuer-
ſacionem patriarcharū et moy-
ſi colentes· per hos em̄ paſtores
eciam ſignificantur doctores ec-
cleſie quibus xp̄i miniſteria re-
uelantur et ex iſto patet r̄nſio·

¶ Ad t̄ciā p̄lati em̄ et doctores
eccleſie p paſtores deſignati regi-
bus preferuntur

AD ſecundam queſtionē
qua queritur vtrum cō-
ferencia illa qua beata
Maria dicitur cōferēs in corde
ſuo fuerit cōferencia alicui9 du-
bitacōnis aut queſtionis in mē-
te ſuper illis que audiebat

¶ R̄ndetur qꝛ nō ſed erat delecta-
bilis et admirabilis cōtemplacō
et prudentiſſima attencio quo-
modo pphecīe implebant̄ in pu-
ero nato Cōferebat enim vt ait
Beda qꝛ acta videbantur cōfor-
mia hijs que agenda legerat ·
Videbat namqꝫ ſe de ſtirpe da-
uid ortam in naſareth d̄ ſpiritu
ſancto cōcepiſſe legerat pphecīā
Yſa· c· xi· Exiet virga de radice
yeſſe et naſarenus de radice ei9
aſcendet et requieſcet ſup eā ſpi-
ritus domini· legerat eciam ſcꝫ
michee· v· et tu bethleem eufra-
ta nequaq̄ꝫ puula es in milib9
Iuda ex te enim egredietur qui
ſit dominator in iſrahel et egreſ-
ſus eius ab inicio a diebus eter-
nitatis videbat ſe in bethleē pe-
periſſe filium ⁊ vocaſſe nomē ei9
Iheſū . Legerat in pphetijs yſa.
vij· Ecce virgo cōcipiet et pariet
filium et vocabitur nomen eius
emanuel· Legerat ſcꝫ Yſa· Bos
cognouit poſſeſſorem ſuum et a-
ſinus p̄ſepe domini ſui . Videbat
dn̄m in preſepe quo bos et aſin9
ſolet nutriendus aduenire Me-
minerat ſibi dictum ab angelo
Luce· i· Spiritus ſanctus ſuper-
ueniet in te: et virtus altiſſimi
obumbrabit tibi , ideoqꝫ quod
naſcetur ex te ſanctum vocabi-
tur filius dei . Legerat modum
natiuitatis eius non niſi reuelā-
te angelo potuiſſe cognoſci di-
cēte· Yſa· liij. Generacionē ei9
quis enarrabit· Legerat ſcilicet
michee· iiij· et tu turris nebulo-
ſa filie ſyon ad te veniet ⁊ veniet

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

poteſtas p̄ma regnum filie ihe
ruſalem ·audiebat angelicas v̄-
tutes que ſunt filie ſupne ciuita
tis apparuiſſe paſtoribus in lo-
co quia cōuentu pecorꝝ antiqui-
tus turris gregis vocabat̄ et eſt
vno miliari ad orientem bethle
em vbi etiam nūc tria paſtorū
illorꝝ monumenta in ecctīa mon-
ſtrant̄· Nouerat tūc in carne ve-
niſſe dn̄m cui vna eterna eſt cū
patre maieſtas qui regnum da-
ret ecctīe filio ſcꝫ celeſti iheruſalē
Cōferebat ergo Maria hec que
ſiēda legerat cū hijs que iam fc̄a
cognouit ¶ Non tamen hoc ore
promens ſed clauſo ſeruans in
corde ·hec autem collacio non ſo
lum fuit beatiſſime virgini val-
de delectabilis ſed etiam toti ec-
cleſie ſumme vtilis. quia ſm̄ q̊d
dicit Ihero· in ſermone de aſſump
cione beate virginis· Nam poſt
aſcenſionem filij remanſit ad tē
pus in terris cum apoſtolis vt
eos plenius inſtrueret de verbo
incarnato de quo erat plenius
edocta per ſpiritū ſanctū et fami
liarius viderat et tractauerat de
quibus apoſtolos plenꝰ inſtru
ebat de verbo incarnato propter
quod melius exprimere poterat
ſm̄ q̄d dicit Ihero. Quod meli-
us nouimus melius proferimꝰ
et tantum pro nunc de iſta con-
cluſione

¶ Euangelium in tercia miſſa
eſt· In principio erat verbū Io·
p̄mo. Circa q̄d pōt diſputari ſe
quens queſtio· ¶ Vtrū vera ſit
iſta ꝓpoſicio Verbū caro factum
eſt ⁊c̄·

CIrca quam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ non· Primo ſic· De
quocūqꝫ predicatur id q̄d ipſum
dicitur eſſe factum ſed verbū nō
eſt caro ergo nō eſt factum caro
ↄn̄a patet ſi dicas ꝙ ibi ps poni
tur pro toto·i· ꝓ homine vt ſit
ſenſus. Verbū hō factū eſt· tunc
quero quare euangeliſta ſolam
nominauit carnē. ¶ Secūdo da
to ꝙ ibi caro ponatur pro homīe
vt caro factū eſt. ideſt homo; Ar
guit̄ ꝙ hoc ſit falſū· quia homo
ſignificat ſubſtanciā fieri homi-
nē eſt fieri ſimpliciter ſ3 hº ē fal
ſum deus factus eſt ſimpliciter.
ergo hoc eſt falſum· deus factus
eſt homo· ¶ Tercio ſic· Fieri ho
minem eſt mutari ſed deus nul
lo modo poteſt dici mutatus· Di
citur enim malachie ·iij· Ego do
minus et nō mutor· ergo videt̄
ꝙ hec propoſicio ſit falſa deus fa
ctus eſt homo· ¶ Quarto. hoc
nomine homo nō poſſūt intelligi
niſi duo ſcꝫ natura hūana ⁊ ſup
poſitum nature ſed dicta ꝓpoſicō
non poteſt verificari racōne hu-
mane nature. quia deus nunꝙ̄
eſt vel fuit humana natura ſimi
liter nec ex parte ſuppoſiti quia
hoc nomen homo quod de criſto

predicatur nō importat niſi ſup
poſitum eternum filij ſed ſeper
fuit verum dicere ꝙ deus eſt per
ſona filij · ergo nullomodo pt il
lā ꝓpoſicō verificari quia falſum
eſt ꝙ deus ſit factus perſona fi
lij ergo ꝛc · ¶ In oppoſitum eſt
euāgelium preſens vbi dicitur ·
Verbum caro factum eſt · ¶ Re
ſpōdeo dicendum ꝓ cōcluſione
ꝙ ꝓpoſicō illa eſt vera Verbum
caro · ideſt homo factū · ſicut dicit
in ſimbolo fidei et homo factus ē
que cōcluſio ꝓbatur ſic · Omne
qđ eſt et nō fuit prius dicitur eē
factum : ſed hec eſt vera deus eſt
homo ⁊ nō fuit ſemꝑ vera : qꝛ nō
cōuenit deo eſſe hominē ab eter
no ſed ex tpe ꝑ aſſumpcionē hu
mane nature . ergo hec eſt vera
deus fact9 eſt homo · Pro quo no
tandum ꝙ cū dicit verbum ſiue
deus factus eſt homo . hoc parti
cipiū factus tripliciter ſe pt hr̄e
in locucōne iſta . vnomō ꝙ fera
tur ad totam ꝓpoſicōnem vt ſit
ſenſus factum ē ꝙ deus ſit hō ⁊
ſic vera eſt illa ꝓpoſicō · Secūdo
ꝙ dictum participiū factus pōt
determinare abſolute ſubiectū
vel predicatum et qđcumqꝫ eorū
determinat ꝓpoſicō eſt falſa : qꝛ
nec deus eſt factus nec hō ille de
monſtrato xp̄o eſt fcūs niſi ad
datūr aliquid qꝛ ſupponit ſup
poſitum eternum · Tercīo dictū
participium poteſt determinare
ſubiectū in cōparacōne ad p̄di
catū ſic locucō vera eſt · ¶ Nec ob
ſtat ꝙ videtur ponere fieri circa
deū quia hoc fieri qđ ꝑticipiū im
portat nō eſt niſi fieri racōis vt
dicemus infra in reſponſiōe ad
argumēta · ¶ Ad racōes in oppo
ſitū ad p̄mā rn̄detur ꝙ ibi caro
ponitur ꝓ hoīe ſicut ꝑs ꝓ toto ſi
cut Yſa · xl · Videbit omnis caro
ſalutare dei quemadmodū aliqn̄
anima ponit ꝓ toto homine Ge
neſ · xlvi · Omnes anime que e
greſſe ſunt in egiptū ꝛc · Et ad
queſtionem que mouet q̄re euā
geliſta ſolam carnem nomina
uit ad hoc reſpondetur ꝙ multi
plici racōe · Primo quia per car
nem viſibilis apparuit vnde ſub
ditur · vidimus gloriam eius ꝛc
Secūdo vt oſtenderet per locum
a minori nihil in hominis natu
ra eſſe ꝙ verbum dei nō aſſump
ſerat · Tercīo ad oſtendendā ve
ritatem incarnacōnis cōtra ma
nicheos qui dicebant verbū nō
aſſumpſiſſe veram carnem ſꝫ fā
taſticam tantum · ⁊ ideo ad hoc
excludendum fecit mencōnē ſpe
cialiter de carne · Quarto ad de
monſtrandum magnitudinem
benignitatis conſtat enim ꝙ a
nima racionalis magis confor
mis eſt deo q̄ꝫ caro · equidē mag
num pietatis ſacramentū fuiſſꝫ
ſi verbū aſſumpſiſſꝫ animā hūa
nā vtpote ſibi magis conformē
ſed aſſumere eciā carnē elonga
tā a ſingularitate diuine nature

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

fuit multo amplioris ymmo ine
ſtimabilis pietatis indiciū ſm
qd̓ dicit apl̃s .i. thi. iij. et mani
feſte magnū eſt pietatis ſacra-
mentum qd̓ manifeſtum eſt in
carne. ¶ Ad ſcd̓am ꝯone rn̄detur
negando ꝯnam. et racō eſt quia
licet fieri hominē ſit fieri ſimplici
citer in omnibus hijs in quibus
humana natura incipitur eſſe in
ſuppoſito de nouo creato deus di
citur factus homo eo ꝙ humana
natura incipit eē in ſuppoſito di
uine nature ab eterno p̄exiſtēte
et ideo deū fieri hominē nō eſt de
um fieri ſimpliciter. ¶ Ad terciā
reſpondetur negando vniuerſa-
liter aſſumptum. dicimus em̄ ꝙ
qn̄ aliquid p̄dicatur de nouo de
altero cum mutacōe eius de quo
dicitur tūc fieri eſt mutare ſicut
ꝯuenit in hijs que abſolute di-
cuntur ea vero que relatiue dicun
tur pn̄t de nouo p̄dicari de aliq
abſqꝫ eius mutacōe ſicut homo
de nouo fit dexter abſqꝫ eius mu
tacione ꝑ motū illius qui fit ei ſi
niſter. Unde in talibus nō opor
tet omne quod dicitur fieri eſſe
mutatum ꝙ hoc p̄ot accidere per
mutacōnem alteriꝰ. Et ꝑ hunc
modum dicimus dn̄s refugiū fa
ctus eſt nobis eē autem hominē
p̄dicat̉ de nouo de deo abſqꝫ eiꝰ
mutacione. ꝑ mutacōem huma-
ne nature que aſſumitur ad di-
uinam ꝑſonam. et ideo cum dici
tur deus factus eſt homo nō in-
telligitur aliqua mutacio realis
ex ꝑte dei ſed ſolum ex ꝑte hūa-
ne nature. ¶ Ad quartā rn̄detur
ꝙ racō nō p̄cedit. dicimꝰ em̄ ꝙ
ꝓpoſicō illa verificat̉ racōe vtri-
uſqꝫ ſimul ſcȝ ſuppoſiti et nature
ꝗuis em̄ illud ſuppoſitū ſemper
fuerit nō tamē ſemꝑ fuit ſuppo
ſitū hūane nature ſm qd̓ ſignifi
catur ꝑ hoc nomē homo

¶ Circa dn̄icam infra octauas
natiuitatis dn̄i ē euāgeliū. In illo
tempore Ioſeph et Maria mat̉
Ihesu mirantes ꝛc. Luce. ij. pn̄t
diſputari ſequētes queſtiones.

¶ Prima vtrum ſit verū ꝙ xp̄us
ſit poſitus in ruinā multorum.

¶ Secūdo vtrum beata Maria
ita gladio compaſſionis mortis
xp̄i fuerit ſic ꝑforata vt vere mar
tir xp̄i appellari poſſit

Ad p̄mam queſtionem
quā queritur vtrum ſit
verū ꝙ xp̄c ſit poſitus in
ruinā multorum ſic proceditur ꝛ
videtur ꝙ nō. Primo ſic. Xp̄us
nūꝗ̄ prebuit occaſionem ruine
alicui ex aliquo dicto vel fcō ſuo
ergo non fuit poſitus in ruinam
alicuius. ꝯn̄a eſt bona ꝛ aſſump
tum patet quia p̄bere occaſionē
ruine alicui eſt ꝯtra caritatē
et ita peccatum. Xp̄c autem pec-
catum non fecit nec inuētus eſt
dolus in ore eius ¶ Secundo ſic
Xpriſtus poſitus eſt a deo patre
in lucem gencium vt ſit ſalus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vſq₃ ad extremū terre Yſa xlix.
ergo nō eſt poſitus in ruinā ali=
cuius. Tercio ſic. xp̄us venit vt
homines vitam habeant vt ipē
dicit Joh. iiij. ergo nō eſt poſit⁹
in ruinam mortis alicuius ergo
nō videtur verum q̄ poſitus ſit ī
ruinam. ¶ Quarto qui occaſi=
onem dampni dat dampnū de=
diſſe videtur: ſed ſi xp̄c eſt poſi=
tus in ruinam multoꝝ ipſe vi=
detur eſſe cauſa peccati hominū.
¶ In oppoſitum eſt euāgelium
hic et Yſa. viij. et. i. petri. ij. di=
citur de xp̄o q̄ erat in lapidē ꝫ of
fenſionis et in petram ſcandali.
¶ Reſpōdeo dicendum q̄ euan
geliſta dicit verum q̄ xp̄c poſit⁹
eſt in ruinam multorum: ſed di
uerſimode ſm̄ duas expoſicōes
exponitur eīn dupliciter ille tex=
tus. vnomodo ſm̄ glo. quandā
ideſt in ruinam multorum ſcili=
cet viciorum et in reſurreccionē
virtutum plane hoc verum eſt.
ipſe enim eſt cui in pſona Jhe=
remie dictū eſt Jhere. i. A deo pa
tre ecce cōſtitui te ſup gentes et
regna vt euellas ſcꝫ vicia ꝛ plā
tes virtutes vbi inquit glo. nō
enim poterāt edificari bona niſi
deſtructa exiſterēt mala nec plā
tari optima niſi radicarētur pſſi
ma. Vnde Math. xv. Oꝫ om=
nis plantacō quam nō planta=
uit pater meus celeſtis eradica
bit. Alio mō exponitur reſpectu
hominū malorum et tūc dicit̄ q̄
eciam dictum eūangelij eſt verꝫ
ad iſtum intellectum ſcꝫ q̄ poſi=
tus eſt in ruinam multorū non
q̄ dicto aut facto ſuo minus rec
te prebuerit occaſionem ruine
alicui: ſed quia ex doctrina et o=
peribus ſanctis ſuis multi mali
ex malicia ſua occaſionem rece=
perunt ruine Vnde ſcūs Tho. in
iiij. diſt. xxviij. inquit qd̄ q₃ ali=
qui ex factis vel dictis xp̄i ſump
ſerunt occaſionem ruine dicitur
eſſe poſitus in ruinā ꝛ in ſcāda=
lum nō q̄ ipſe dederit aliquam
vel modicam occaſionem ruine
Vn̄ nō legit̄ q̄ aliq̊s ſcandaliſa
uit ſed q̄ aliq̄ ex dictis vel factis
eius ſcandaliſati ſunt. ¶ Ad ra
ciones in oppoſitum ad primam
reſpondetur negando ꝯſequen=
ciam et ad pbacionem dicim⁹ q̄
bene cōcedimus q̄ xp̄c nō eſt po
ſitus in ruinā q̄ ipſe dederit oc=
caſionem ruine alicui. Vnde ne
minem ſcandaliſaſſe legitur vt
dictum eſt ſed bene mō expoſito
¶ Ad ſecundam reſpōdetur q̄
racio pcedit q̄ nō ſit poſitus in
ruinam ſicut prebens occaſionē
ruine. ¶ Ad terciam reſpōdetur
eodem mō ¶ Ad quartam reſpō
detur negando minorē. xp̄c enī
nulli dedit occaſionem ruine nᶜ
cauſa fuit peccati. Pro quo no=
tandum q̄ duplex eſt occaſio.
ſcꝫ data et accepta. Dꝛ aūt occa
ſio data qn̄ ſit aliqd̄ op⁹ minus
rectū ex q̊ ꝑ exēplū alij ꝓuocant̄

f iij

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ad peccandum · ſi autem aliquis
facit opus rectum et alij inde ꝓ
uocentur ad peccandum nō erit
occaſio data ſed accepta et talis
fuit occaſio phariſeoꝝ qui ſcan
dalizabantur de doctrina chriſti
et ſic eā ā intelligenda ſunt illa
que inducuntur de Pſa · iiij · ꝛ · i ·
petri · ij · Vn̄ ſanctus Tho · dicit i
iiij · ꝙ xp̄c nō dicitur petra ſcan
dali qꝺ ꝑ ſe fuerit ſcandali cau
ſa · quia ipſe nō dedit alicui oc
caſionem ſcandali ſed dicit̄ i pe
tram ſcandali · ita ꝙ ꝓpoſicō in
nō ordinem cauſe ſed ꝯſecucio
nem importat quia ex hijs que
xp̄c fecit ꝯſecutū eſt ſcandalum
iudeorū · hec ille

Ad ſecundam queſtionē
qua queritur vtrum be
ata Maria ita gladio
compaſſionis mortis xp̄i fuerit
ꝑfoſſa vt vere martir poſſit ap
pellari ſic proceditur et videtur ꝙ
ſic · Primo ſic dicit Ieron · in ſer
mone de aſſumpcōne beate vir
ginis marie recte dixerim dei ge
nitrix virgo et martir fuit q̄uis
in pace vitam finiuerit · ¶ Se
cundo ſic dicit Grego · vere enim
plus q̄ martir eſt que nimio a
more vulnerata teſtis extitit ſal
uatoris ꝛ ꝑ merore in animo cru
ciatū ſuſtinuit paſſionis .

¶ Tercio ſic dicit Bern̄ · longe
eā plus q̄ martirē cenſemus in
qua paſſionis ſenſū cōpaſſionis
ſuperauit affcūs · ¶ Quarto idē
Bern̄ · ſup illud in plenitudine
ſanctoꝝ detencio mea · merito in
plenitudine ſanctorum detencō
eius erat cui nec puritas ange
lorum · nec fides defuit ꝑriarcha
rū · nec ſpūs ꝓphetaꝝ · nec apo
ſtoloꝝ zelus · nec ꝯſtancia mar
tirū · nec ſobrietas cōfeſſorū · nec
caſtitas virginū · nec cōiugato
rum fecunditas · ergo videtur ꝙ
beata virgo habuit omes pro
prietates gratuitas alioꝝ ſācto
rum · ergo martir dicenda eſt

¶ In oppoſitū autē arguitur ſic
mors eſt de racōe martirij · Vn
de maximus in quodam ſermo
ne dicit de martire ꝙ vincat pro
xp̄o moriendo qui vinceret̄ ſine
fide viuendo · ſed beata virgo nō
ſuſtinuit pro xp̄o mortē ergo nō
eſt dicenda martir · minor patz
Dicit enim Ambroſius tractans
hoc euangeliū · nec hyſtoria nec
lr̄a docent beatam Mariam gla
dio vitam finiuiſſe · ¶ Rndeo di
cendum iuxta ſanctū Tho · in · ij
ij · q · xxij · ꝙ de martirio loqui poſ
ſumus dupliciter · vno mō ſcꝫ
ꝑfectā eius racōne et ſic de racio
ne martirij eſt mortē ſuſtinere
actu pro nomine chriſti · iſtud
patet ſic · martir dicitur quaſi te
ſtis fidei chriſtiane per quam no
bis viſibilia propter inuiſibilia
contempnenda proponuntur vt
dicitur ad Hebreos · vndecimo ·
Ad martirium ergo pertinet vt
homo teſtificetur fidem ſe opere

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

oſtendens cūcta pſencia ɔtemp
nere vt ad futura inuiſibilia bo-
na perueniat q̄diu autē hominū
in hac vita remanet vita corpo-
ralis nōdum opere ſe oſtendit tē
poralia cuncta deſpicere· ¶ Cōſue-
uerunt enim homines ⁊ cōſang
uineos et omnia bona poſſeſſa
contempnere et etiā dolores cor-
poris pati vt vitam cōſeruent·
Vnde et ſathan cōtra Iob idux-
it pellem pro pelle et cuncta que
hēt dabit homo ꝓ anima ſua id
eſt pro vita corporali· et ideo ad
pfectam racōnem martirij requi
rit̄ q̄ aliquis mortem ſuſtineat
et hoc modo beata virgo nō fuit
vere martir cum vitā gladio nō
finierit ¶ Secūdo mō poſſumus
loqui de martirio ſm̄ quandam
ſimilitudinem· Vnde Yſido· in li
bro ethi· dīt duo ſūt genera mar
tirijorum in aperta paſſione al
terum in occulta animi virtute
et hoc mō beata virgo ꝓpter im
menſum amorem eius ad xp̄m
in paſſione chriſti martir dicit̄
fuiſſe· Vnde Aug9· in ſermone
quodam de ea ita dicit Maria
quia mēte paſſa eſt pl9 q̄ mar-
tir fuit minimum quia eius dilec
tio amplius fortis q̄ mors quo
niam mortem chriſti ſuam fecit
hec ille· ¶ Ad racōnes in oppoſi
tum reſpondetur q̄ vt dicit ſāc
tūs Thomas tam in ſecunda ſe
cunde q̄ in quarto omnes auc-
toritates ille ſanctorum intelli-
gende ſūt de martirio ſm̄ quan-
dam ſimilitudinem ¶ Ad racōnē
vltimā reſpōdetur eodē mō q̄ p
cedit de martirio dicto ſm̄ mul
titudinem·

¶ In feſto circūciſiōis ē euāgeli
um In illo tp̄e Poſtq̄ ɔſumati
ſūt ⁊c̄· Luce· ij· Circa qd̄ p̄nt hee
q̄ſtiōes diſputari· ¶ Pm̄o vtrū
xp̄c debuit circūcidi· ¶ Secūdo
vtr̄ circūciſio nūc tp̄e grē ceſſaē
debuit· ¶ Tercīo vtrū ɔuenien
ter nomē xp̄o fuit impoſitū Ihs

Ad primam queſtionem
qua queritur vtrum cri
ſtus debuit circūcidi ſic
pcedit̄ et videt̄ q̄ nō· Pm̄o ſic·
Circūciſio fuit ordinata in reme
diū originalis peccati ſ xp̄c non
cōtraxit originale peccatū· ergo
xp̄c nō debuit circūcidi· ¶ Secū
do ſic xp̄c nō fuit decimatus ī lū
bis Abrahe q̄ figurabat medici
nā originalis· ergo nec debuit
circūcidi eadē rōne· ¶ Tercīo ſic
ſabbati obſeruacō vicinior erat
pceptis moralib9 ꝗ̄ q̄ ec̄ ɔputar̄
q̄ circūciſio ſ xp̄c ſabbata lr̄alit̄
nō obſeruabat· vn̄ dicebant iu
dei de ipō Io· ix Nō eſt hic homo
a deo q̄ ſabbatū nō cuſtodit· er
go nō debuit ſeruaē circūciſionē
¶ In oppoſitū eſt euāgeliū p̄ns
Rn̄deo dicendū ſub iſta ɔclu
ſiōe q̄ xp̄c debuit circūcidi nō ꝓ
pter indigenciā aliquā ſed ꝓpt̄
decenciam cuius pōt multiplex
racio aſſignari ¶ Primo quidem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vt oſtendat veritatez carnis hu
mane contra manicheum qui di
xit eum habere corpus fantaſti-
cum et contra apollinarem qui
dixit corpus chriſti diuinitati eſ
ſe conſubſtanciale et contra va
lentinum qui dixit chriſtum cor
pus de celo attuliſſe. Secundo
vt approbaret circumciſionem
quā olim deus inſtituerat. Ter
cio vt oſtenderet ſe eſſe de gene
re abrahe qui circumciſionis mā
datum acceperat in ſignum fidei
quam de ipſo habuerat Geñ.
xv. et cui facta eſt repromiſſio de
xp̄o. Quarto vt iudeis excuſa-
cionem tolleret ne eum reciperēt
ſi eſſet incircumciſus. Quinto vt
obediencie virtutem nobis ſuo
exemplo commendaret. ¶ Vnde
octaua die circumciſus eſt ſicut
erat in lege preceptum. Sexto vt
qui in ſimilitudinem carnis pec
cati venerat remedium quo caro
peccati conſueuerāt emundari nō
reſpueret. Septimo vt legis onꝰ
in ſe ſuſtentans alios a legis o-
nere liberaret ſcḋm illud Gal. iiij.
Miſit deus filium ſuum factum
ſub lege vt eos qui ſub lege e-
rant redimeret. ¶ Ad racōnes in
oppoſitum. Ad primam reſpōdet
negando cōſequenciam qm̄ cri-
ſtus ſicut propria volūtate mor-
tem noſtram ſuſcepit que eſt ef
fectus peccati nullum in ſe hn̄s
peccatum vt nos a morte libera
ret ita et circumciſionez que erat
remedium originalis peccati ſu-
ſcepit abſq; hoc q̄ haberet origi
nale peccatum vt nos a legis iu
go liberaret ſicut dictū eſt. ¶ Ad
ſecundam reſpōdetur negando cō
ſequenciā. et racio eſt quia circū-
ciſio erat actus tantum figura
tiuꝰ quantum ad illos qui in lum
bis Abrahe decimabantur. et idō
xp̄o non competebat qui immu-
nis fuit ab originali peccato ſed
circūciſio eciam habet alias cau
ſas p̄ter ſignificacionē in illis q̄
circumcidūtur. et ideo nō eſt ſi-
milis racio de vtroq;. ¶ Ad ter-
ciā reſpōdetur negādo cōſequen
ciam et racō eſt quia xp̄c in pue-
ricia ſua in nullo ab alijs pueris
ſegregatus fuit q̄tum ad exte-
riorem cōuerſacionem. et ideo ō
nia que ad pueros pertinebant
in veteri lege impleri voluit ſed
quando iam ad p̄fectam etatem
peruenit oſtendere ſe debuit do-
minum eſſe legis et legem vſq;
ad ipſum poſitam fuiſſe et idō in
quibuſdam ſupra legem operā-
tus eē ſicut de obſeruacōe ſabba
ti et in tactu leproſi. etc.

Ad ſecundam queſtionē
qua queritur vtrum cir
cumciſio nunc tempore
gracie ceſſare debuit ſic procedi
tur et videtur q̄ non. Primo ſic
Omnis chriſti actio noſtra ē in-
ſtructio. Vnde dicitur Johānis.
xiij. Exemplum enim dedi vobis
vt quemadmodum feci vobis et

ita faciatis ſed chriſtus fuit cir-
cumciſus vt in precedenti q̃ſtio-
ne · ergo exemplo ſuo debemus
circumcidi et per conſequens cir-
cumciſio ceſſare non debuit ·
¶ Secundo ſic dicitur Geneſis
xvij · q̄ circumciſio dabat̃ in fe-
dus eternum · ſed eternum eſt
q̄ nullo fine clauditur ergo cir-
cumciſio ceſſare non debuit ·
¶ Tercio ſic figuralia que ſignt̄
id quod ſemper faciendum ē nō
debet ceſſare ſicut de thurificacio
ne que ſignat deuocionem pa-
tet ſed circumciſio cordis cuius
laus ex deo eſt ad Romanos · ij
ſemper facienda eſt et hanc ſig-
nat exterior circumciſio · ergo ceſ
ſare non debuit ¶ In oppoſitum
eſt illud · Gal · v · Si circumcidi
mini chriſtus vobis nihil prode
rit Secundo ſic · ad Hebreos · vij
dicit apoſtolus q̄ tranſlato ſa-
cerdocio neceſſe eſt vt legis trā̃ſ
lacio fiat ſed oportuit ſacerdoci-
um trāſferri · ergo et legem et ſi
hoc tunc et ſacramenta legalia ſ̃
inter hec precipuum eſt circum-
ciſio · ergo ⁊c̃ ¶ Reſpondeo di-
cendum ſub iſta concluſione q̄
circumſio ceſſauit et debuit ceſ-
ſare que concluſio oſtendit̃ ſic ·
Cum venit quod perfectum eſt
euacuari debet quod ex parte ē
ſi ad idem ordinentur quia gra-
cia non facit per duo quod per
vnum poteſt facere ſicut nec na-
tura · Circumciſio autem imper
fecta erat reſpectu baptiſmi · et
hoc tripliciter · Primo quantum
ad ſignificacōnem quia non ſig
nificabat̃ ita expreſſe emunda-
cionem totius hominis ab im-
mundicia culpe originalis ſicut
ablucō baptiſmatis · Secundo
quantum ad efficaciam quia nō
ita habundās gracia ad operan
dum et reprimendum fomitem
in circumciſione dabatur ſicut
in baptiſmo · Tercio quantum
ad vtilitatem quia non erat ei⁹
vtilitas ita communis ſicut bap
tiſmi cum haberet determinatū
populum determinatum ſexum
determinatum tempus quod in
baptiſmo non accidit ⁊ ideo ad
ueniente tempore plenitudinis
debuit ceſſare baptiſmo ſubſti-
tuto · ¶ Ad racōnes in in oppoſi
tum · Ad primam reſpondet̃ ne-
gando conſequenciam et racio ē
quia licet chriſtus in omnibus
operibus ſuis nos erudiuit non
tamen omnia fecit ad imitacio
nem ſicut opera miraculoſa et a
lia plura q̄ autem chriſtus cir-
cumcidi voluit racōnes ſupra in
queſtione precedenti fuerunt aſſi
gnate Unde xp̄us non voluit cir
cumcidi vt alij imitarentur eum
quo ad hoc ſed magis vt ex hoc
erudirentur de alijs que racta
ſūt in racōnib⁹ ſupius aſſigna-
tis · ¶ Ad ſecundā rn̄det̃ negādo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cõſequenciã · et racõ eſt ꝙ cū dr
ꝙ circũciſio ſit data in fedꝰ eter
num nõ oportet ita intelligi eter
num ꝙ careat fine · Unde in ea-
dẽ lrã dñs dicit ꝙ dabit eis ter-
ram in poſſeſſionem eternam et
cõſtat tamen ꝙ terram promiſ
ſionis iudei nõ poſſident · Unde
eternum diſtinguitur et dicitur
tripliciter aut quãtum ad dura-
cionem aut quãtum ad finis in
determinacõnem aut quãtū ad
ſignificacõnem · Primo mõ dicit̃
dupliciter aut quia caret princi
pio et fine et ſic ecci .xv. dicitur
qui viuit in eternum creauit õ-
nia ſimul · aut quantum ad pri
uacõnem termini tantum ſicut
illud ps . Statuit eam in eter-
num et in ſeculū ſeculi · Eternū
ſecũdo mõ quãtum ad indeter-
minacõnem dicitur ſicut ſacer-
docium aaron dicitur eternū quia
deus nõ determinauit qñ ceſſa-
ret · Eternum quãtum ad ſigni-
ficacõnem et ſic circũciſio dicitur
in fedus eternum quia tempus
duracõnis non eſt determinatū
nobis vel dicẽdum eſt ꝙ ẽ eter
num quãtum ad ſignificatū ſuū
et quãtum ad id quod ei ſuccẽ-
dit ¶ Ad terciam reſpõdetur ne
gãdo cõſequenciam · et racio eſt
ꝙ prĩcipalis ſignificacõ ad quã
inſtituta eſt ablucõ originalis
peccati quia circũciſio ſacramen
talis refertur ad effectū hoc aūt
nõ ſemper faciendum erat ꝑ cir
cumciſionem · et ideo nõ oporte-
bat ꝙ circũciſio ſemꝑ maneret ·
Alia autẽ ſignificacio eſt ex con-
ſequenti et ſcḋm illam nõ oportet
accipi iudicium de duracõne cir-
cumciſionis thurificacõnis autẽ
ſignificacõ nunꝗ fuit ad ſigni-
ficandum aliquid vt effectū eiꝰ
et ideo nõ eſt ſimilis racõ ·

Ad terciam queſtionem
quã queritur vtrum cõ
uenienter chriſto fuit
nomen impoſitum Ihesus · ſic ꝓ
ceditur et videtur ꝙ nõ · Primo
ſic veritas ꝓphetica debet ꝓnun
ciacõni ꝓphetice reſpõdere ſed ꝓ
phete aliud nomen de chriſto ꝓ
nunciarunt · dicit̃ enĩ Yſa · vij · Ec
ce v̓go cõcipiet et pariet filium ⁊
nomẽ eius euocabitur emanuel
et Yſa · viij · Voca nomẽ eius ac
celera ſpolia detrahe ⁊c · et Yſa ·
ix · Vocabitur nomẽ eius admi-
rabilis cõſiliarius deus fortis ⁊c
et Zach · vi · Ecce vir oriens no
men eius . ergo inconuenienter
vocatū eſt nomen eius Ihesus .
¶ Secundo Yſa . lxij · dicitur vo-
cabitur tibi nomen nouum qđ
os domini nominauit : ſed hoc
nomen Ihesus non eſt nomen
nouum ſed pluribus fuit in ve-
teri teſtamento impoſitum · vt
patet de Ihesu filio Iosedech . et
de ihesu naue vt patet eciã ex ip
ſa geneologia xpi Lu · iij · ergo
videt̃ ꝙ inconueniēt ſit vocatū

nomen eius Ihesus. ¶ Tercio
ſic. Hoc nomen Ihesus ſalutem
ſignificat ſed ſalus per xpm nõ
eſt facta ſolum in circumciſione
ſed eciam in principio vt patet
p apl'm Ro. iiij. ergo inconueniẽ
ter hoc nomen eſt poſitũ in circũ-
ciſione. ¶ In oppoſitum eſt euã
geliũ pñs vbi dicit͛. poſtq̃ conſu
mati ſunt dies octo vt circũcide
retur puer vocatum eſt nomen
eius Ihesus. ¶ Reſpõdeo dicen
dum ſub iſta concluſione q̃ cõue
nientiſſime vocatum eſt nomen
eius Ihesus. Iſta concluſio pro
batur et eius conueniencia oſtẽ
dit͛ ſic. Nomina enim ſi cõueniẽ
ter imponantur debẽt proprieta
tibus reſpõdere hoc patet in noĩ
nibus generum et ſpecierum de
quibus dicit͛. iiij. metha. Racio
enim quam ſignat nomen ẽ dif
finicio que deſignat propriaꝫ rei
naturam. Nomina autem ſingu
larium hominum ſemper impo-
nunt͛ ab aliqua proprietate eiꝰ
cui nomen imponitur vel a tem
pore ſicut imponuntur nomina
aliquorum ſanctorum hijs qui
in eorum feſtis naſcuntur. vel a
cognacione ſicut cum filio impo
nitur nomen patris vel alicuius
de cognacione vel eciam ab euẽ-
tu ſicut Ioſeph vocauit primo-
genitum ſuum Manaſſen. d.
obliuiſci me fecit deus omnium
laborum meorũ. Gen. xli. vel eci-
am ex aliqua qualitate eius cui

nomen imponitur ſicut Geneſ.
xxv. q̃ qui primo greſſus eſt de
vtero matris rufus erat et totuſ
in morem pellis hiſpidis vocatũ
eſt nomen eius Eſau quod int͛-
pretatur rubeus. Nomina autẽ
que imponuntur diuinitus a q̃-
bus ſemper ſignificant aliquod
gratuitum donum eis diuinitus
datum ſicut Gen. xxviij. dicitur
Abrahe appellaberis Abraham.
quia patrem multarum genciuꝫ
conſtitui te. et Mathei. xvi.
dictum eſt Petro. tu es Petrus
et ſuper hanc petram edificabo
eccãam meam. quia igitur homi
ni xpo hoc munus gracie collatũ
erat vt per ipſum omnes ſalua
rentur. Ideo conuenienter voca
tum eſt nomen eius Ihesus id ẽ
ſaluator. Vnde hec racio aſſigna
tur ab angelo Math. i. cũ ait
ad Ioſeph vocabis nomen eiuſ
Ihesum. Ipſe enim ſaluũ faciet
populum ſuũm a peccatis eorum
Conuenienter ergo vocatum eſt
nomen eius Ihesus. Eſt quideꝫ
nomẽ multe excellencie et ſubli-
mitatis ita vt in nomine Ihesu
omẽ genu flectat͛ celeſtium ter-
reſtrium et infernoꝝ. Eſt nomẽ
multe virtuoſitatis et efficacie.
Nam eſt nomẽ q̃d vt inquit pe
trus rauẽnas dedit cecis viſum
ſurdis auditum. greſſum clau-
dis. ſermonem mutis. vitã mor
tuis. totamq̃ꝫ dyaboli poteſtatẽ
de obſeſſis corporibus virtus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

huius nominis effugauit. Eſt
pretrea nomen magne clemen
cie ⁊ reuerencie cum nō ſit aliud
nomen datum hominibus ſub q̊
oporteat nos ſaluos fieri Actuū
iiij. Secunda concluſio ꝯueniē
ter in die circumciſionis vocatū
eſt nomen eius Ihesus. proba-
tur hec cōcluſio tum primo ꝙ iſ-
te erat mos apud iudeos. Vnde
ſicut legitur Geñ. xvij. Simul
Abraham ſuſcepit impoſicōnem
nominis a deo ⁊ circumciſionis
mandatum. et ideo apud iude-
os conſuetum erat vt ipō die cir
cumciſionis nomina pueris im-
ponerentur. ſicut eciam nūc pu
eris in baptiſmo nomina impo
nūtur. tum ſecundo quia hodie
primo legitur effudiſſe ſangui-
nem pro nobis qui fuit archa
redempcōnis noſtre vt dˀt bern.
Tercia concluſio conuenienter
hoc nomen eſt impoſitum criſto
nō ab homine ſed ab āgelo. pa
tet concluſio quia vt dicit glo.
interlinealis ſup illud Luce. ij.
Vocatum eſt ab angelo nō de-
cuit tam glorioſum nomen pri-
us ab hominibus appellari: ſed
ab excellenciori natura ne hōvi-
deretur machinator huius no-
minis. Et origenes inquit voca
bulum Ihesu glorioſum ōni odo
ratu cultuqꝫ digniſſimum nomē
qd̕ eſt ſuper ōne nomē nō decu-
it primo ab hominibus appella
ri nec ab eis inferri in mundum
ſed ab excellenciori maioriqꝫ na
tura. Vnde ſingulariter euange
liſta addidit et vocatum eſt no-
men eius Ihesus qd̕ vocatum fu
erat ab angelo anteq̄ꝫ conciperē
tur in vtero. ¶ Ad racōnes in
oppoſitum ad primam reſpōde-
tur ꝙ racō nō procedit: quia in
omnibus illis nominibus quo-
dā modo ſignificatur hoc nomen
Ihesus qd̕ eſt ſignificatiuum ſa
lutis. nam in hoc ꝙ dicitur ema
nuel quod interpretatur nobiſ
cum deus. deſignatur cauſa ſa-
lutis que eſt vnio diuine et hu
mane nature in perſona filij dei
per quam factum eſt vt deus eſ
ſet nobiſcum per hoc qd̕ dicitur
voca nomē eius accelera ſpolia
detrahe ⁊c. deſignatur a q̊ nos
ſaluamur: quia a dyabolo cuiꝰ
ſpolia abſtulit ſꝫm illud Col. ij.
Expolians principatus et poteſ-
tates traduxit confidenter. In
hoc eciam qd̕ dicitur vocabit̄ no
men eius admirabilis ⁊c. deſig
natur via ⁊ terminus noſtre ſa
lutis inq̄ꝫtū ſcꝫ admirabili diui-
nitatis cōſilio et v̉tute ad heredi
tatē futuri ſeculi pducim̄ in quo
erat pax pfecta filiorum dei ſub
ipō pncipe deo. qd̕ vō dˀr ecce vir
oriēs nomē eiꝰ ad id refert̄. ad
quod pmū. i. ad incarnacōnis
miſterium ſꝫm quod exortū eſt.
in tenebris lumē rectis corde.
¶ Ad ſecūdā reſpōdet̄ negādo
ꝯña ꝫ racō ē ꝙ licet aliq̄bꝰ q̄ fuert

āntē xp̄m conuenire potuit· hoc
nomen Ihesus ſm aliquā aliam
racōnē puta ꝙ aliquā ꝑticularē
ſalutē attulerūt vt Ihesus naue
ſaluauit populū iſrł hoſtes eius
debellando vt legitur in libro Io
ſue·ſed ſm racōꝫ ſpūalis ⁊ vni
uerſalis ſalutis hoc nomē ꝓpriū
eſt xp̄o ⁊ ſm hoc dicitur eē nouū
In q̄tū eſt impoſitū ei ab hac ꝓ
prietate qđ ē em̄ ſaluator ¶ Ad
terciā reſpōdetur negādo ꝯ nam·
⁊ racō eſt ꝙ licet ſalus facta per
xp̄m cōis ſit et iudeis et gentili-
bus nihilominus ꝑncipalit dici
tur eē miſſus ad oues que perie
rūt dom⁹ iſrahel

¶ In vigiliā epiphanie eſt euā-
geliū illud· In illo tēpore· Defū
cto herode·⁊c. Math.ij. Circa
quod poteſt diſputari ſequēs q̄-
ſtio·

Vtrum xp̄c cōuenienter
vocat̄ nazarenus ·et vi
detur ꝙ nō Et primo ar
guitur ꝙ nō racōe illius glo· in
terlinealis que exponitur. ideſt
ſanctus· Primo ſic· Xp̄o nō cōue
nit ſanctificari quia in quolibet
ordine primū mouēs eſt immo
bile ſed xp̄c eſt principiū tocius
humane ſignificacōnis· ergo ip
ſe ſanctificatus nō eſt ¶ Secū
do ſic· Omne q̊d fit fit ex cōtrario
generacōes em̄ ſm ph̄m ex ꝯtra
rijs ſūt ſed xp̄c ab omni peccato
q̊d ſanctitati cōtrariatur immu
nis fuit ergo xp̄c ſanctificatus
nō eſt dicēdus ¶ Tercio arguit̄
ꝙ nō debeat dici nazaren⁹ ꝙ in
nazareth fuit cōceptus· et pari
racōe dicendus eſſꝫ bethleemita
quia in bethleem fuit natus ſed
hoc non dicitur. ergo aliud eſt
dicendum. ¶ Quarto ſic· Non
videtur verum ꝙ per prophetas
dictum ſit ꝙ nazarenus ſit no-
minandus · ergo non videtur
dicendum Aſſumptum patet ꝙ
non inuenitur in ſcriptura tale
dictum· ¶ In oppoſitum eſt euā
gelium p̄ns ¶ Reſpōdeo dicēdū
ſub iſta concluſione ꝙ cōuenien-
tiſſime chriſtus appellatus ⁊ no
minatus eſt nazarenus· Iſta cō
cluſio oſtenditur ex multiplici
racione· Primo racione ſanctita-
tis interpretatur enim nazare-
nus. ideſt ſanctus ſiue ſanctifica
tus· Chriſtus autem fuit ſanct⁹
ſanctorum Daniel·ix·dicit̄ eci-
ām ab angelo beate Marie Lu
cē.i.q̊d enim ex te naſcetur ſan
ctum vocabitur filius dei et Io·
x·dicitur quem pater ſanctifica
uit et miſit in mundum. Secū-
do conuenienter dicitur nazare-
nus racōne interpretacōnis ·q̄a
interpretatur floridus· Yſa·xi·
Egredietur virga de radice yeſ
ſe et flos de radice eius aſcēdet.
virga vt dicit Ihero·ē dei geni-
trix flos filius eius et bene flos
ꝙ ad modū floris nat⁹ mira pul
chritudine venuſtatus q̄tū odore

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

diffuſus in fructu dulciſſimus ·
flos enim lumine ſolis naſcitur
qđ eſt lumen celeſte nō habens
generans aliquod niſi diuinum
ſic floruit quādo ſol eternus vir
tutem caloris et luminis in vte
rum cōgeſſit virginis . Hic flos
picturatus eſt venuſtate v̇tutis
Vnde bene naſarenus dicit̄ qui
interpretatur floridus · hic flos
gratus eſt odoꝛe · Can · iiij · Emiſ
ſiones tue paradyſus hoc eſt ef
fragacōnes odorum tuorum in
fama tue virtutis videntur eſſe
odoramēta floꝝ paradiſi · hic flo
ris ſpes ē dulciſſimi fructus in a
deptcōne gaudij eterni · Can · iiij ·
fructus dulcis eſt gutturi meo ·
Tercia racō conuenienter xp̄us
nōminatur naſarenus quia cō
ceptus eſt in naſareth · Et vt di
cit Albertus magnus ꝙ concep
tus xp̄i multum congruebat no
mini naſareth quia ſicut diui =
ne generacioni · ita et humane
generacio in flores de flore aſſi=
milantur flos enim pullulat de
vno germine in decore et colore
ſic et filius ſm d̄inā generacionē
procedit ab vno qui eſt in celis
ſine matre et ſm generacionem
humanam de vna in terra ſine
patre · Bene ergo in naſareth
conceptus fuit flos noſter . qui
ſicut flos de flore ſine virili com
mixtione de vna matre ſaluo v̇
ginitatis decore et matris inte =
gritate proceſſit. ¶ Quarto naſa
renus dicitur quia ibi nutritus
fuit et educatus . Xp̄us enim ſi
cut in flore concipitur ita et i flo
ribus ſanctitatis nutritur ⁊ edu
catur et paſcitur lectulꝰ noſter
floridus eſt Canti · i · Quinta ra
cio : quia in naſareth domiciliū
fuit parentibꝰ ſuis ſicut ioſeph
qui pater eius putabatur et be=
atiſſime virginis Marie que ve
riſſime mater fuit · Vnde Luce ·
ij · Poſtꝙ pfecerūt omnia ſm le
gem domini reuerſi ſunt in ciui
tatem ſuam naſareth que dice=
batur eorum ciuitas vt inquit
gloſa quātum ad habitacōnem
¶ Ad racōnes in oppoſitum ad
primam reſpōdetur ꝙ ſanctifica
ri eſt ſanctum fieri · Poteſt autē
aliquis ſanctus fieri dupliciter
vt ex ſancto vel non ſancto · Ex
ſancto iterum dupliciter . vel ex
minus ſancto magis ſanctum .
vt dicitur Joh · xvi · Pater ſanc
tifica eos in veritate Apl̄i enim
tūc ſancti erāt vel ſm ꝯtinuacio
nem ſanctitatis eadem quātita=
te ſeruata · et hoc modo chriſtus
poteſt dici ſanctificatus ſicut ibi
dem dicit · ego pro eis ſanctifico
meipſum : ſed iſte modus lo =
quendi non videtur conſuetus
Vnde ſic de ſanctificacione non
videtur loqui hic · Ex nō ſancto
dicitur aliquis ſanctus fieri du=
pliciter · Vnomodo ex nō ſancto
cōtrarie aut ꝑuatiue . ſicut ꝑ gra
ciā ſanctificari dicit̄ et hoc modo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

xp̄us nō p̄ot dici ſanctificatus eē
q̄r nō p̄ot accipi cū cōſiſtēcia ob-
iecti defectus ſanctitatis in eo ſū
iſſe. ſimul em̄ fuit hō et ſanctus
Alio modo p̄ot dici fieri ſanctus
de nō ſancto negatiue · ꝛ tunc be
ne dicitur ex nō ſcō ſanct9 factuſ
racōe ſanctitatis create que hoīs
eſt et ita cōcedi p̄ot in aliquo ſē-
ſu xp̄m eſſe ſanctificatū · ¶ Rñ-
detur ergo ad primā racōnē in
oppoſitū negando ɔñam et racio
ē q̄r primū mouēs in aliquo or
dine mobiliū nō oportet eē im-
mobile ſimpliciter · ſed immobi
le ſm̄ genus motus ſicut celum
q̄d eſt p̄mū alterans mouet̄ · q̄-
de ſ nō alteat̄ n̄ ei ē p̄mū moueſ
ſimpliciter · ſimiliter eciam xp̄s
ſm̄ q̄d homo non eſt primū ſan
ctificans ſimpliciter. ſed de9 tri-
nitas eſt autē primū ſanctificās
in quantum homo nō per modū
ſatiſfacientis pro peccato · et ſic
ſanctificatus non eſt · aliquo ta-
men modo ſanctificatus eſt ·
¶ Ad ſecundā reſpōdetur negā
do aſſumptū. Nō enim omne q̄d
fit ex cōtrario fit · ſed ſolū quod
fit per viā generacōnis et alter-
acōnis · Oportet tn̄ omne q̄d fit
ex incōtigēti fieri vt dicit̄ · i · phi ·
· i · ex eo q̄d nō cōuenit ſimul ineſ
ſe · ſic autē cotingens eſt nō ſolū
cōtrarium vel priuacō que requi
runt ſubiectū ſed eciam negacō
que ɔſiſtencia ſubiecti nō requi

tit · et ſic ex nō ſancto xp̄c fact9
eſt vt dictū eſt · ¶ Ad terciā ra-
cionem negat̄ ɔña et racō patet
ex dictis · ¶ Ad quartā reſpōde
tur negando ɔñam quia licet ſic
in forma nō reperiatur ſcriptum
ex multis locis tamen intelligit̄
nam nazarenus interp̄tatur ſā-
ctus · et q̄r xp̄c dicatur ſanctus ·
hoc habetur Daniel · ix · Itē int̄
p̄tatur floridus et hoc habet̄ yſa ·
xi · Egredietur virga ꝛc · et ɔcor
dat cū eo quod dicitur · Can · ij ·
Ego flos campi ꝛc · Vnde ſignā
ter dicit euāgeliſta per prophe-
tas · et tantum de iſta concluſio-
ne

¶ In feſto epiphanie eſt euan
gelium illud. Cū natus eſſ Ihe-
ſus Math · ij · Circa quod p̄nt
ſequentes queſtiones diſputa-
ri : ¶ Primo vtrum xp̄i natiui
tas fuit cōuenienter p ſtellam
magis manifeſtata · ¶ Secūdo
vtrum ſtella magis apparēs fu-
erit vna de celeſtibus ſtellis
¶ Tercio vtrum magi conueni
enter venerunt ad adorandū et
venerandum xp̄m

Ad primam queſtionem
qua queritur vtrum cri
ſti natiuitas fuit conue
nienter per ſtellam magis mani
feſtata · ſic proceditur ꝛ videtur
q̄r nō. Primo ſic. hoc em̄ videtur
eē occaſio erroris q̄tū ad illos q̄

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

exiſtimāt ſydera natiuitatibus
hominum dominari ſed occaſio
nes peccandi ſunt hominib⁹ au
ferende. ergo nō fuit conueniēs
ꝙ ꝑ ſtellam magis chriſti nati-
uitas manifeſtaret. ¶ Secūdo
ſic. ſignum oportet eſſe certū ad
hoc ꝙ ꝑ ipſum aliquid manifeſ
taretur; ſed ſtella nō videt̄ eſſe
ſignum natiuitatis chriſti. ergo
incōuenienter fuit natiuitas cri
ſti ꝑ ſtellam manifeſtata. ¶ In
oppoſitum eſt euangelium pre-
ſens. ¶ Rndeo dicendum ſub
iſta cōcluſione ꝙ conuenienter
chriſti natiuitas ē magis ꝑ ſtel
lam manifeſtata. Iſta cōcluſio
patet primo quia vt dicit̄ deut.
xxxij. Dei ꝑfecta ſunt opera: ſed
talis manifeſtacō fuit opus di-
uinum; ergo ꝑ cōueniencia ſig-
na fuit effecta. Secūdo oſtendi-
tur ſicut manifeſtacō ſilogiſtica
que fit ꝑ ea que ſūt magis nota
ei cui eſt aliquid manifeſtandū
ita manifeſtacō que fit ꝑ ſigna
debet fieri ꝑ ea que ſūt familia-
ria illis quibus manifeſtantur.
Manifeſtum eſt autem ꝙ vi-
ris iuſtis eſt familiare et conſue
tum interi⁹ ſpiritus ſancti inſtin
ctu edoceri abſqꝫ ſignorum ſenſi
bilium demonſtracōne ſcꝫ ꝑ ſpi
ritum ꝓphecie. Alij vero corpora
libus rebus dediti ꝑ ſenſibilia et
ad intelligibilia deducuntur. Iu
dei autem cōſueti erāt diuina re
ſpōſa ꝑ angelos ſuſcipere ꝑ q̄s
eciam legem acceperant ſm illd
Deut. vij. Accepiſtis legem in
diſpoſicōne angelorum. Genti-
les vero et maxime aſtrologi cō
ſueti ſunt ſtellarum curſus aſpi
cere. et ideo iuſtis Symeoni et
Anne manifeſtata eſt chriſti na
tiuitas ꝑ interiorem inſtinctum
ſpiritus ſancti ſm illud Luce. ij.
Reſponſum accepit Symeon a
ſpiritu ſancto nō viſurum ſe mor
tem niſi prius videret chriſtum
dominum. Paſtoribus autem ⁊
magis tamq̄ rebus corporalib⁹
deditis eſt manifeſtata criſti na
tiuitas ꝑ apparicōnes viſibiles
et quia natiuitas nō erat pure
terrena ſed quodammodo celeſ
tis. Ideo ꝑ ſigna celeſtia vtriſqꝫ
natiuitas xpi reuelatur vt enim
Aug⁹. dicit in ſermone de epi-
phia domini celos angeli habi
tat ⁊ ſydera ornat. vtriſqꝫ ergo
celi enarrant gloriam dei racio-
nabiliter autem paſtorib⁹ tam
q̄ iudeis apud quos frequēter
facte ſunt apparicōnes angelorū
reuelata eſt natiuitas xpi per an
gelos. Magis autem cōſuetis
in cōſideracōne celeſtium corpo-
rum manifeſtata ē per ſignum
ſtelle. quia ſicut dicit Criſo. per
cōſueta eos deus vocare voluit
eis condeſcendens: ¶ Ad racio-
nes in oppoſitum ad primam re
ſpondetur negando aſſumptum
dicimus enim ꝙ ſtella que nati
uitatem xpi manifeſtauit omnē

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

occaſionem erroris ſubtraxit vt
enim Augꝰ. dicit contra fauſtū
nulli aſtrologi cōſtituerunt ita
naſcenciū hominū fata ſub ſtel-
lis vt aliquam ſtellarum homi-
ne aliquo nato circuitus ſui or-
dinem reliquiſſe et ad eum qui
natus eſt perrexiſſe aſſeuerent.
ſicut accidit circa ſtellaꝫ que de-
monſtrauit natiuitatem chriſti
et ideo per hoc nō cōformatur er-
ror eorum qui ſortem naſcenciū
hominum aſtrorum ordini colli-
gari arbitrantur. nō autem cre-
dunt aſtrorum ordinem ad ho-
minis natiuitatem mutari.
¶ Ad ſecundā rn̄det̄ negādo mi-
norem. dicimus enim ꝙ ſtella il-
la fuit ſignum certum natiuita-
tis chriſti. tum primo quia ſicut
Criſo. refert in quibuſdam ſcrip-
tis apocriſis legitur ꝙ quedam
gens in extremo orientis iuxta
occeanum quandam ſcripturaꝫ
habebat ex nomine ſeth de hac
ſtella et muneribus huiuſmodi
offerendis que gens diligenter
obſeruabāt huius ſtelle ortum
poſitis exploratoribus. xij. qui
certis temporibus aſcendebant
in montem in quo poſtmodum
viderunt eam habentem in ſe q̄-
ſi ꝑuuli formam et ſuper ſe ſimi-
litudinem crucis et ſic fuit certū
ſignum. Vel ſecundo dicendum
ꝙ magi illi tradicōnem balaam
ſequebātur qui dixit oriet̄ ſtel-
la ex iacob. vnde videntes ſtel-
lam extra ordinem mundi hanc
eſſe intellexerunt quam bala-
am futuram indicem regis iude-
orum ꝓphetiſauerat et ita certū
ſignum erat. Tercio ſic dicit Au-
guſtinus in ſermōe de epipha-
nia ꝙ ab angelis aliquā moni-
cionē reuelacōnis audierunt ma-
gi ꝙ ſtella natum chriſtum ſig-
nificaret et ita certum eciam ſig-
num fuit. Quarto vel ſicut di-
cit leo papa in ſermone de epi-
phania preter illam ſpeciē que
corporeum incitat obtutum ful-
gencior veritatis radius eorum
corda perdocuit qđ ad illumina-
cionem ꝑtinebat et ita certū ſig-
nū fuit.

Ad ſecundam queſtionē
qua queritur vtrū ſtel-
la magis apparens fuit
vna de celeſtibus ſtellis ſic pro-
ceditur et videt̄ ꝙ ſic. Dicit Au-
guſtinus in quodam ſermone
epiphanie dependet ad vbera ⁊
vilium patit̄ deus in volumēta
pānorū repente nouū ſydꝰ efful-
ſit. fuit ergo ſtella illa celeſtis
que apparuit. ¶ Secundo ſic di-
cit Augꝰ. in quodam ſermone
epiphanie. paſtoribus angelus
magis ſtella chriſtum demon-
ſtrat loquitur lingua celorū: q̄a
lingua ceſſauerat prophetarum
ſed angeli apparentes paſtori-
bus fuerunt vere de celeſtibꝰ an-
gelis. ergo eciam ſtella magis
apparens fuit vna de celeſtibus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſtellis · ¶ Tercio ſic · ſtelle que
nō ſūt in celo ſed in aere dicunt̄
ſtelle cometa que nō apparet in
natiuitatib9 regū ſed magis ſūt
indicia mortis eorū ſed illa ſtel-
la deſignabat regis natiuitatem
Vnde magi dicūt vbi eſt qui na
tus eſt rex iudeoꝝ vidimus ſtel
lam eius in oriente ꝛc. ergo ſtel
la illa fuit vna de celeſtibus
¶ In oppoſitum eſt euāgeliū p-
ſens · ſcd'o dicit Aug9 · ꝯtra fau
ſtum nō ex illis erat ſtellis q̄ ab
inicio creature itinerum ſuorum
ordinem ſub creacōis lege cu-
ſtodiūt ſed nouo virginis par
tu nouū ſydus apparuit · ¶ Re
ſpōdeo dicendum ſub iſta ꝯclu-
ſione ꝙ ſtella illa apparens ma
gis nō fuit vna de illis celeſtib9
iſta ꝯcluſio eſt Tri · ſuper Ma-
theū que ꝯcluſio oſtenditur ex mł
tiplici diſtinctōne que ſtella illa
diſtinguebatur a celeſtibus vt
dicit tam ſanctus Tho · ꝙ Alber
tus magnus in quinqꝫ ſcꝫ natu
ra . ſitu . motu . claritate . et ſigni-
ficacōne . Natura quidem ꝙ erat
corruptibilis et nō de natura celi
et ideo pacto officio ꝯuerſa fuit
in ꝑiacente materiā ꝛ hoc conue
niens fuit ꝙ lumine vero inuen
to alio lumine nō indigem9 · di-
ſtinguebatur etiam in ſitu ꝙ nō
fuit in alto cū alijs ſtellis in fir-
mamento ſed in ſpacio huius a
eris vicina loca tenebat. Patet
quia iſti per eaꝫ determinate di
ſtinxerūt domū . Tercio diſting
uebat motu ꝙ cū alie ſtelle ī cir
cuitu rotarēt hec ſola recta linea
tendebat ab oriente q̄ eſt verſus
aquilonē ad occidentē declinās
ad meridiē verſus iudeā vbi erat
xp̄c Preterea differebat in motu
ꝙ nō habebat ꝯtinuū motū ſed
cum oportebat ſtare ſtabat .
Quarto in claritate differebat
ꝙ ceteris ſplendidior erat · Vn-
de Leo papa in ſermone epipha
nie Tribus magis in regiōe ori
entis ſtella noue claritatis appa
ruit que illuſtrior ceteriſpulchri
orqꝫ ſiderib9 in ſe tuenciū oculos
aīos qꝫ ꝯuerteret vt ꝯfeſti aduterēt
ñ ee ociōſū qd tā inſolitū videba
tur Quinto ſignificacōe vt dicit
Albertus differebat qm alie ſtel
le que faciles a mathematicis di
cūtur nō ſole ſignificāt ſed colle
ctis omnib9 que ſūt in ꝑydo p-
tibus et ſtellis · hec aūt ſola de-
dit glorie xp̄i ſignificacōeꝫ eo ꝙ
ille venerat in cuius diſpoſicōe
et ꝓuidencia omnia ſunt ſigna
ſtelle et diſpoſiciones ¶ Ad ra
ciones in oppoſitū . Ad p̄mā rn̄-
detur negando ꝯñam et racō eſt
ꝙ in ſacra ſcriptura celū qnqꝫ di
citur aer ſꝫm illud p̄s · Volucres
celi et piſces maris et ita ſumit̄
in dicto Aug · ¶ Ad ſecūdā rn̄de
tur negādo ꝯñaꝫ ꝛ rō eſt ꝙ ipſi
celeſtes angeli ex ſuo officio hn̄t

vt ad nos deſcendāt in miſteri
um miſſi ¶ Sed ſtelle celeſtes ſuū
ſitum nō mutant vñ nō eſt ſibi ſi
racō ¶ Ad terciā rñdet negādo
aſſumptū qa ſicut nec iſta ſtel-
la fuit ſita in celo ita nec fuit co
meta quia cometa eſt ſicut facu
la ardens et nō diu ſtat · Itē vt
dictum eſt illa ſtella nec ſtabat
ſita in orbe nec in ſuprema aeris
pte vbi generant comete ſꝫ erat
in propinqua aeris parte · Pre-
terea nec ſequebatur motū ſtel
larum cometarū · Vñ manifeſte
differebāt ab eis ·

Ad terciam queſtionem
qua queritur vtrū ma-
gi cōuenienter venerūt
ad xp̄m adorandū et venerandū
ſic proceditur et videtur ꝙ nō ·
Primo ſic vnicuiqꝫ regi reuerēcia
debet a ſuis ſubditis · Magi em
nō erāt de regno iudeorum ergo
cum ex viſione ſtelle cognouerīt
natum eſſe regem iudeorū · vide
tur ꝙ incōuenienter venerūt ad
eū adorādū ¶ Secūdo ſic ſtul-
tum eſt viuente rege aliquo ex-
traneum regem ānunciare : ſed
ī regno iudee regnabat herodes
ergo ſtulte fecerunt magi alteri
us regis natiuitatem annūciare
¶ Tercō ſic cercius eſt celeſte
iudicium ꝙ humanū : ſed magi
ducatu celeſtis iudicij ab orien-
te venerūt in iudeam ergo ſtul-
te egerūt preter ducatum ſtelle
humanum iudiciū requirendo
dicentes · vbi eſt qui natus eſt
rex iudeorum ¶ Quarto mune
rum oblacio et adoracōnis reue-
rencia nō debetur niſi regibꝰ iam
regnantibus ſed magi nō inue-
nerunt chriſtum regia dignita-
te fulgentem ergo incōuenient
ei munera et reuerenciam exhi-
buerunt ¶ In oppoſitum eſt eu
angelium preſens ¶ Reſpon-
deo dicendum ſub iſta concluſi-
one ꝙ magi cōuenient̄ ⁊ ſapient
venerūt ad xp̄m adorandum et
venerandum · Iſta concluſio ha
betur primo ex illo Yſa · lx · Am-
bulabunt gentes in lumine tuo
et reges in ſplendore ortus tui : ſꝫ
qui diuino lumine ducunt non
errant ergo magi abſqꝫ errore
chriſto reuerenciam exhibuerūt
Secundo ſic · ſicut dictum ē ma-
gi primicie ſunt gencium in chri
ſto credenciū in quibus apparu-
it ſicut in quodam preſagio fi-
des et deuocō gencium venienci
um a remotis ad xp̄m et ideo ſi-
cut fides et deuocō gencium eſt
abſqꝫ errore p inſpiracōnem ſpi
ritus ſancti ita et credendum eſt
magos a ſpiritu ſancto inſpira-
tos ſapienter chriſto reuerenciā
exhibuiſſe ¶ Ad racōnes in op
poſitum Ad primam reſponde-
tur negando conſequenciam et
racio eſt quia licet magi non eſ
ſent de regno iudeorū erāt tamē
ſubditi eius quē adorare venerīt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quia cognoſcebant eum verum
deum eorum ee̅ cui omne genu
flectandum erat. Unde beatus
Aug⁹. in quodā ſermōe ephie
ita dicit num̄q̄ hunc magi tam
deuote requirerēt tanto pietatis
affectu deſiderarent niſi eū cog-
noſcerēt regem qui rex eciam eſt
ſeculoꝝ Item idem in alio ſer-
mone dein q̄ cū tam multi iā na
ti atq̄ defuncti eēnt reges iudeo
rū num̄q̄ queq̄ illoꝝ adorandū
magi queſierūt racio q̄a nec quē
q̄ eorū celo loquentē didicerūt
¶ Ad ſecundam reſpōdetur q̄
non fuit ſtulticia q̄ magi fecerūt
tum quia herodes nō erat rex na
turalis iudee ſed alienigena ſed
xpc. Unde non annunciabāt re-
gem extraneū. Unde in hoc non
ſtulticiam ſed oſtēderūt firmita
tem nobis et conſtanciam fidei
ſue in xp̄o adimplentes illud no
lite timere eos qui occidūt cor-
pus in qua intrepida annuncia
tione prefigurabatur cōſtancia
gencium xp̄m vſq̄ ad morte̅ con
fitencium. Un̄ Criſo. dicit ſuper
Math. dum conſiderabant re-
gem futurum nō timebāt regem
p̄ſentem adhuc nō viderūt xp̄m
et iam parati erant pro eo mori
¶ Ad terciam reſpondetur negā
do cōſequēciam et racō eſt quia
hoc diuina diſpoſicione factū eſt
Un̄ Aug. in ſermone q̊dā ephie
ſtella que magos perduxit ad

locum vbi erat cū matre virgi-
ne deus infans poterat eos pdu
cere ad ciuitatem bethleē in qua
natus eſt xp̄c ſed tamen ſubtra
xit ſe donec de ciuitate in qua cri
ſtus naſceretur ipſi eciā iudei in
terrogarentur et ipſi eciam ſcdꝫ
diuine ſcripture teſtimoniū no-
minarent vt ſic geminato teſti-
monio cōfirmarentur. Itē Leo
papa dicit vt ardenciori fide ex-
peterent quā et ſtelle claritas et
prophecie manifeſtabat auctori
tas. ¶ Ad quartam reſpōdetur
q̄ racio militaret ſi magi regem
terrenum querentes veniſſent
quod non fecerunt quia vt dicit
Criſoſtomus ſuper Matheum.
ſi ſic fuiſſent confuſi quia tāti iti
neris laborē ſine cauſa ſuſcepiſ
ſent ¶ Unde nec adoraſſent nec
munera obtuliſſent. nunc autē
quia regem celeſtem querebāt
et ſi nihil regalis excellēcie in eo
viderunt tamen ſolius ſtelle te
ſtimonio contenti adorauerunt
Viderunt enim hominem et cog
noſcunt deum et offerunt mune
ra dignitati chriſti congruencia
aurum quidem quaſi regi mag-
no. Thus quod in dei ſacrificio
ponitur immolant vt deo Mir
ra qua mortuorum corpora con-
diūtur p̄betur tam̄q̄ p̄ ſalute ō-
niū morituro.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ In dñica infrã octauas epĥie
eſt euãgeliũ In illo tẽpe. Cũ fac
tus eſt Ihesus annoꝝ duodecĩ.
Luce. ij. Circa qḋ pñt diſputari
ſequẽtes queſtiones. ¶ Pmo
vtrum xp̄c ƀm aliquã ſapiẽciam
ſiue ſcienciam profecerat. ¶ Se
cũdo vtrum xp̄c in gracia profe-
cerit. ¶ Tercio vtrum xp̄c aliq̃d
ab hominib9 didicerit

AD primam queſtionem
quã queritur vtrum cri
ſtus ƀm aliquam ſapiẽ
ciam ſiue ſciẽciam profecerit ſic
proceditur et videtur ꝙ nõ Pmo
ſic ſicut enim ƀm ſcienciam bea
titudinis vel ƀm ſcienciam infu-
ſam xp̄c cognouit om̄ia ita ƀm
ſcienciam acquiſitã: ſed ƀm il-
las ſciencias non profecit. ergo
nec ƀm acquiſitam et ꝑ cõſeq̃ns
ƀm nullam. ¶ Secũdo ſic profi-
cere eſt imꝑfecti: quia ꝑfectum
additionem nõ recipit ſed in cri
ſto nõ eſt ponere ſcienciam imꝑ
fectam. ergo ƀm nullam ſcienci
ãm dicendus eſt proficiſſe.
¶ Tercio Damã: dicit ꝙ qui di
cit xp̄m ſapiencia et gracia pro
ficere vt additamẽtũ ſenſus ſuſ
cipientem nõ veneratur vnionẽ
ſed nõ venerãri vnionem eſt im
pium. ergo impium eſt dicere
ꝙ ſciencia ſiue ſapiencia pro-
fecerit. ¶ In oppoſitum eſt euã
gelium preſens vbi dicitur luce
ij. ꝙ Ihesus proficiebat ſapiẽcia

et etate ¶ Rndeo dicendum ſub
tribus cõcluſionib9. Prima eſt.
ꝙ in xp̄o dicitur fuiſſe quatuor
ſciencie. Prima eſt diuina et in
creata de iſta patet: ꝙ cũ in cri-
ſto ponantur due nature ꝑfecte
ƀm vnamquãq; in eo eſt ponen
da ſapiencia ſiue ſciencia ſcʒ di
uina increata et humana creata
Unde in ſexta ſinodo cõdempna
ta eſt poſiciõ negancium in cristo
duas eſſe ſciencias ſiue duãs ſa
piencias. ¶ Secũda ſciencia que
in xp̄o ponitur eſt ſciencia beato
rum. fuit enim ſimul viator ⁊ cõ
prehenſor. Tercia ſciencia fuit ĩ
eo indita ſiue infuſa in quãtum
per verbum dei anime chriſti ſi-
bi ꝑſonaliter vnite impreſſe fuͤt
ſpecies intelligibiles ad omnia
ad que eſt intellectus poſſibilis
in potencia. ſicut eciam impreſſe
fuͤt per verbum dei ſpecies intel
ligibiles menti angelice in prin-
cipio creacionis vt dicit Augu-
ſtinus. vnde col. ij. dicitur in
chriſto ſunt omnes theſauri ſa-
piencie et ſciencie abſconditi.
Quarta ſciencia dicitur experi-
mentalis ſiue acquiſita de qua
dicitur ad Hebre. v. Cum eſſꝫ fi-
lius dei didicit ex hiis que paſ-
ſus eſt obedienciam. glo. ideſt
expertus eſt. fuit ergo in eo ali-
qua experimentalis ſciencia que
eſt ſciencia acquiſita. Secũda
concluſio chriſtus ƀm tres pri-
mas ſciencias non profecit Iſta

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

concluſio patet. Primo de diui
na ſciencia quia iſta augeri non
poteſt. Idem de ſciencia beatifi-
ca que eciam augeri non poteſt.
Idem de ſciencia infuſa q̄a a pri
cipio conceptionis plenarie fuit
in eo omnis ſciencia infuſa. Ter
cia concluſio iuxta ſanctum Tho
mam in tercia parte. ſciencia ac
quiſita fuit in chriſto augmen-
tata non modo ſcḋm experienciam
ſed ſcḋm eſſenciam ſuam. Quidā
enim ponunt ſicut eciam ſanctꝰ
Thomas in quarto ſcripto po-
nit ꝙ ſolum ſcḋm experienciam .i.
per conuerſionem ſpecierum in-
telligibilium inditarum ad fan-
taſmata et ſcḋm hoc dicunt ꝙ ſcie
cia chriſti profecit ſcḋm experienci
am conuertendo ſcȝ ſpecies itel-
ligibiles inditas ad ea que de no
uo per ſenſum accepit. ſed quia
inconueniens videtur ꝙ aliqua
naturalis actio intellectualis cri
ſto deeſſet cum abſtrahere ſpeci-
es intelligibiles a fantaſmatibꝰ
ſit quedam actō naturalis homi
nis ſcḋm intellectum agentem cō
ueniens videtur hanc eciam acti
onem in chriſto ponere et ex hoc
ſequitur ꝙ in anima chriſti ali-
quis ſciencie habitus fuit qui ꝑ
hmōdi abſtractōnem ſpecierum
potuerit augmentari ex hoc ſciti-
cet intellectus agens poſt ꝑmas
ſpecies intelligibiles abſtractas
a fantaſmatibus poterat eciam
alias abſtrahere. ¶ Ad raciones
in oppoſitum. Ad primam reſpō
detur negando conſequenciam
et racio eſt quia nō eſt ſimile de
primis ſciencijs et de acquiſitis
quia tam ſciencia infuſa anime
chriſti ꝙ ſciēcia beatifica fuit ef-
fectus agentis infinite virtutis
qui poteſt totum ſimul operari
Unde in neutra ſciencia chriſtus
profecit ſed a principio habuit
eam perfectam. Sed ſciencia ac-
quiſita eſt tantum ab intellectu
agente qui nō totum ſiḃ operatꝰ
ſed ſucceſſiue. et ideo ſcḋm hāc ſci
enciam chriſtus non a principio
ſciuit omnia ſed paulatī ⁊ poſt
aliquod tempus ſcȝ in perfecta
etate ⁊ ſic aſſumptum non eſt ve
rum qḋ patet ex hoc ꝙ euange-
liſta ibi ſimul dicit eum profeciſ
ſe ſciencia et etate. ¶ Ad ſecun-
dam reſpondetur negando con-
ſequenciam. et racio eſt quia li-
cet ſciencia acquiſita in chriſto
fuerit ſemper perfecta ſcḋm tem-
pus non tamen perfecta fuit ſe-
cundū naturam ⁊ ideo potuit ha
bere augmentum. ¶ Ad terciā
dicendum ꝙ verbū Damaſcei.
intelligēdum eſt ꝙtum ad illos
qui dicūt ſimpliciter factā fuiſſe
addicionem ſciencie chriſti ſcḋȝ
quācumqȝ ſcienciā ⁊ ꝑcipue infu
ſam que cauſatur in anima xp̄i
ex vnione ad verbum non autē
intelligitur de augmento ſciēcie
que ex naturali agente intelicū
cauſatur.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

AD ſecundam queſtionē
qua queritur vtrum cri
ſtus in grā pfecerit · ſic
pcedit̄ et videtur ꝙ ſic · Primo
ex pſenti euāgelio in quo dicit̄
ꝙ xp̄c pficiebat ſapiencia etate
et gracia ¶ Secūdo ſic omni em̄
finito poteſt fieri addicō ſed grā
xp̄i finita fuit cum eſſ creata · er
go potuit augeri et xp̄c in ea pfi
cere · ¶ Tercīo ſic quātumcumqꝫ
additur intellectuali nature de
pfectione tantomagis augetur
eius capacitas vt colligi videtur
ex tercīo de anima ſed capacitas
amplioris gracie facit poſſibilita
tem ad augmentum et ita vide-
tur ꝙ xp̄c pficere potuit in grā ·
¶ In oppoſitum eſt illud Ioh ·
·i· vidimus eū q̄ſi vnigenitum
a patre plenū grē et veritatis ·
Sed nihil pōt eſſe aut intelligi
magis plenum grē q̄ ꝙ aliquis
ſit vnigenitus a prē · ergo nō po
teſt eſſe nec eciam intelligi ma-
ior grā qua chriſtus plenus ·
¶ Unde dicendū ꝙ chriſtꝰ nō
profecit in grā ita ꝙ eius grā in
ſe augmentū ſuſciperet Iſta cō-
cluſio ſic declaratur et pbat̄ iux̄
ſanctum Thomā aliquā formā
nō poſſe augeri cōtingit dupliciter
vnomō ex pte ſubiecti · alio mō
ex pte illius forme. Ex pte qui-
dem ſubiecti qn̄ ſubiectū attin-
git ad vltimum in participacōe
illius forme ſm ſuū modum ſic
ſi dicat̄ ꝙ aer nō pt creſcere ī ca

liditate qn̄ pertingit ad vltimū
gradum caloris qui poteſt ſalua
ri in natura aeris licet poſſ eſſe
maior calor in rerum natura ſi-
cut eſt calor ignis · Ex parte au-
tem forme excludit̄ poſſibilitas
augmenti quādo aliquod ſubie
ctum attingit ad vltimam pfec-
tionem qua poteſt talis forma
haberi ſicut ſi dicamus ꝙ calor
ignis nō poteſt augeri : quia nō
poteſt eſſe perfectior gradus ca-
loris q̄ ille ad quem ptingit ig
nis ſicut aūt aliarum formarū
eſt ex diuina ſapiencia det̄mi-
nata propria menſura ita ⁊ gra
cie ſm illud Sap · xi · Omnia in
numero et pondere et menſura di
ſpoſuiſti · Menſura aūt vniuſ-
cuiuſqꝫ forme prefigitur per com
paracōnem ad ſuū finem ſic nō
eſt maior grauitas q̄ grauitas
terre : quia nō poteſt eſſe inferi-
or locus loco terre · finis autem
gracie eſt vnio creature rationā
lis ad deū nō poteſt eſſe nec in-
telligi maior vnio creature ad de
um q̄ que eſt in perſona ⁊ ideo
gracia chriſti pertingit vſqꝫ ad
ſummam menſuram gracie · ſic
ergo manifeſtum eſt ꝙ gracia
chriſti nō poterit augeri ex per
te ipſius gracie ſed nec eciam ip
ſius ſubiecti quia xp̄c ſm ꝙ ho-
mo a primo inſtanti ſue cōcepci
onis fuit verus et plenus com-
pꝛehēſoꝛ · Un̄ in eo nō potuit eē grā-
cia augmentatiua ſicut nec in

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

alijs beatis quorū grā augeri nō
poteſt eo ꝙ ſūt in termino· ho-
minū vero qui ſūt puri viatores
grā poteſt augeri ⁊ ex pte forme
quia nō attingit ſummū grē gra
dū ⁊ ex pte ſubiecti quia nōdum p
uenerunt ad terminum ¶ Ad
racōnes in oppoſitū. Ad primā
de pſenti euangelio reſpōdetur
iuxta ſanctum Thomā ꝙ in ſapi
encia et grā aliquis pōt pficē du
pliciter· vno modo ſm ipſos ha
bitus augmentatos. et ſic xpus
in eis nō pficiebat quia in eo nō
fuit reale gracie augmentū quia
totam plenitudinem gracie ha-
buit ab inicio ſue concepcōnis·
Alio modo ſm effectus ſiue ſcdm
oſtenſionem in effectū in q̄ntum·
ſcȝ aliquis ſapienciora et virtuō
ſa opera facit et ſic xpc proficie-
bat ſapiencia et gracia ſicut eciā
etate quia ſm proceſſum etatis
perfecciora opera faciebat qn vo-
lebat vt ſe verum hominē demō
ſtraret ⁊ in hijs que ſunt ad deū
ideſt ad gloriā dei et in hijs que
ſunt ad homines .i. ad ſalutem
hominū· ¶ Ad ſecūdam reſpon
detur ꝙ verum eſt ꝙ cuilibet fini
to pt fieri addicō mathēatice lo-
quēdo quia tō quātitatis quā ſol9
mathematicus cōſiderat nō pro-
hibet quin poſſit finito aliq̄d ad
di· ſi vero loquamur de quātitate
naturali ſic nō eſt verum quia re-
pugnat forme cui debet determi
nata quātitas ſicut et alia accidē

cia determinata. Vn phs dicit· ij
de anima ꝙ omniū natura con-
ſtanciū eſt terminus et racō mā
gnitudinis et augmenti et inde
eſt ꝙ quātitati tocius celi nō pōt
fieri addicō et multo magis in ip
ſis formis conſideratur aliquis
terminus vltra quē nō trāſgre-
ditur. et pter hoc nō oportuit
ꝙ gracie xpi poſſit fieri addicō q̄ꝛ
uis ſit finita ſm ſuā eēnciam quia
nec grā pt eē maior q̄ꝛ cōprehen-
ſoris nec gloria minor q̄ꝛ creatu
re deo in pſona vnite

Ad terciam queſtionem
qua queritur vtrum cri
ſtus aliquid ab homini
bus didicerit· ſic procedit et vi-
detur ꝙ ſic· Primo ex euangelio
pſnti· vbi dicitur ꝙ inuenerunt
eum in templo in medio doctorū
interrogantem illos et reſpōden
tem· interrogare vero et reſpōde
re eſt addiſcentis· ergo videtur
ꝙ xpc aliquid ab hominib9 didi
cit. ¶ Secūdo ſic acquirere ſciē-
ciam ab homine docente videt̄ eſ
ſe nobilius q̄ꝛ acquirere a ſenſi
bilibus quia in anima hominis
docentis ſunt ſpecies intelligibi
les in actu In rebus aūt ſenſibi
libus ſunt ſpecies intelligibiles
ſolum in potencia ſed chriſtus
accipiebat ſcienciā expimentalē
ex rebus ſenſibilibus vt habitū
eſt in ·i· q· ergo multo magis po
terat accipere ſcienciam addiſcen
do ab hominib9· ¶ Tercio ſic·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Xpc ſm ſcienciam experimenta-
lem a principio nō omnia ſciuit
ſed in ea profecit ſicut dicitur in
hoc euangelio ſed quilibet audi
ens ſermonem ſignificatiuū ali-
cuius poteſt addiſcere quod ne-
ſcit · ergo xpc potuit ab homi
bus aliqua addiſcere q̄ ſm hanc
ſcienciam neſciebat. ¶ Quarto
ſic · Xpc ſm hanc ſcienciam ali-
quid didicit ab angelis ergo pa
ri racōe potuit addiſcere aliquid
a doctis hominibus aſſumptum
probatur tum quia dicit dyo:
iiij · celeſtis iherarchie per an-
gelos videmꝰ eū ſub paternis
legibus ordinatū ſed quod ordi
natur aliq̄d ab ordināte accepit
ergo xpc aliquid erudicōnis ab
angelis ſuſcepit. ¶ In oppoſitū
eſt illud Pſa · lv. Ecce teſtem po
pulis dedi eū ducem ac p̄ceptorē
gētibꝰ. Preceptoris autē nō eſt
doceri ſed docere · ergo xpc nō ac
cepit aliquā ſcienciā per doctri-
nam alicuius alterius hominis ·
¶ Reſpondeo dicendum ſꝫ dua
bus concluſionibꝰ Prima eſt ꝙ
xpc nō didicit aliquid ab homi-
nibus · Iſta concluſio probatur
ſic in quolibet genere id quod ē
primū mouens nō mouetur ſm
illam ſpeciem motus ſicut p̄mū
alterans non alteratur · Xpc au
tem conſtitutus ē caput eccleſie
ſm illud ad ephe · i · ipſū dedit de
us caput ſuper omnē ecclīam vt
non ſolum per ipſum omnes ho

mines graciam acciperent ſcd̄m
illud Joh · i · de plenitudine eius
omnes accepimus ſed eciam vt
omnes ab eo doctrinam veritatis
reciperent · Vnde ipſe dicit Joh ·
xviij · in hoc natus ſum et ad hoc
veni in mundū vt teſtimonium
p̄hibeam veritati et ideo non fu-
it conueniens eius dignitati vt a
quocumqꝫ homine doceretur. Secū
da concluſio chriſtus nihil didi
cit ab angelis. Iſta cōcluſio patꝫ
quia ſuperioris non eſt ab inferiori
recipere ſed chriſtus eciam ſm hu
manam naturam angelis ſuperi
or fuit et caput ſm illud Col · ij
qui eſt caput omnis principatus
et poteſtatis ergo ab eis nihil re
cepit · Itē dicit Dyoni · vij · ca · ce
leſtis ierarchie ꝙ ſupremi angeli
ad ipſum Jheſū queſtionē faciūt
et ipſius diuine operacōnis pro no
bis ſcienciam diſcūt ſed non eſt
eiuſdem docere et doceri ergo xps
nō accepit ſcienciam ab angelis
¶ Ad racōnes in oppoſitū Ad pri
mā reſpōdetur negādo cōſequen
ciam et racō eſt ꝙ ſicut Origen̄ ·
dicit ſup Lucam · Dn̄s interro-
gat nō vt aliq̄d diſceret ſꝫ vt in
terrogans erudiret. Ex vno q̄p-
pe fonte doctrine manat interro
gare et reſpōdere ſapienter. Vn-
de ibidem in euangelio ſequitur
ꝙ ſtupebant omnes qui eū au-
diebāt ſup prudencia et reſpōſis
eius et videntes mirati ſūt quia
enim idem verus deus homo et

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

verus erat deus ad oñdendũ ꝙ homo erat hoíes magiſtros audiebat ad ꝓbandũ ꝙ deus erát ijſdem loquentib9 ſublimiteŕ reſpondebat. ¶ Ad ſecũdã reſpõdetur negãdo ↄñam. et racõ eſt quia ille qui addiſcit ab hoíe nõ accipit immediate ſciẽciã a ſpeciebus intelligibilibus que ſũt in mente ipſi9 ſed mediantib9 ſenſibilib9 vocibus tanꝙ ſignis intellectualiũ cõcepcõnum ſicut autem voces ab homine formate ſũt ſigna intellectualis ſciẽcie ipſius ita creature a deo cõdite ſũt ſigna ſapiencie eius. Unde ecc̃i .i. dicitur ꝙ deus effudit ſapienciam ſuam ſuper omnia opera ſua. ſic g° dign9 eſt edoceri a deo q̃ꝫ ab hoíe ita dign9 eſt accipere ſcienciam ꝑ ſenſibiles creaturas q̃ꝫ per hominis doctrinaꝫ ¶ Ad terciam reſpõdetur negãdo ↄñam ꝛ rõ eſt ꝙ cum duplex ſit modus acquirendi ſcienciam ſcꝫ inueniẽdo et addiſcẽdo Modus qui eſt per inuencõnem eſt precipuus modus. Modus autẽ qui ẽ per diſciplinam eſt ſecũdarius Vñ dicitur .i. ethi. ille q̃dem eſt optimus qui omnia ꝑ ſeipſum intelligit bonus autem ille qui benedicenti obediat. Et ideo xp̄o magis competebát habere ſcienciam acquiſitam per inuencõnem q̃ꝫ per diſciplinam p̄ſertim cum ipſe daretur a deo omnibus in doctorem ſꝫm illud Joel .ij. letamini in domino deo noſtro qui dedit vobis doctorem iuſticie. ¶ Ad quartam reſpõdetur negando aſſumptum et ↄſequẽciam ad probacõnẽ aſſumpti reſpõdetur ꝙ ſicut ipſemet dyoniſi9 .ſe ibidem exponit ꝙ criſtus dicitur per angelos ordinatus. nõ ꝙ ipſe illuminacõnem ab eis acceperit ſed qđ de hijs q̄ ad xp̄m ꝑtinebant circa ipſũ gerenda per angelos alij inſtruebantur ſicut Joſeph de fuga in egiptum et de reditu de egipto ſicut patet Math .ij. ipſe enim per ſe in hijs inſtruere nolebat vt exterius ab alijs pueris non differret et veritas nature aſſũpte ꝓbaretur

¶ In octauis ephie pñt diſputari ſequẽtes q̃ſtiones. ¶ Pm̃o vtrũ Jo. teſtimoniũ reddens de xp̄o cõueniẽter dixit. Ecce agn9 dei ꝛc. in quo innuit ꝙ paſſio criſti ſit operata hũam generis ſalutem ꝑ modũ ſacrificij. ¶ Secundo vtrũ ↄueniẽtius nominauit xp̄ꝫ agnũ dei q̃ꝫ aliqđ aliud animal ſolitum ſacrificari.

¶ Tercõ vtrũ criſtus principaliꝰ paſſus eſt pro delecõne peccati originalis q̃ꝫ actualium peccatorum

Ad primam queſtionem qua queritur vtrum Johannes teſtimoniũ reddẽs de xp̄o cõueniẽter dixit. Ecce agnus dei qui tollit peccata

mūdi vbi innuit ꝙ paſſio xp̄i
ſit operata ſalutē humani ge-
ris per modū ſacrificij ſic procedi
tur ⁊ videtur ꝙ non. Primo ſic
veritas debet reſpondere figure:
ſed in ſacrificio veteris legis que
erant figure chriſti nunq̄ꝫ offere
bat᷑ caro humana ꝑmo hec ſacri
ficia nepharia habebātur. ergo
videt᷑ ꝙ paſſio chriſti ſacrificiuꝫ
dici non poſſit. ¶ Secūdo ſic di
cit Augꝰ. x. de tri. ꝙ ſacrificiū
viſibile inuiſibilis ſacrificij eſt
ſacramentū. i. ſacrū ſignū ſꝫ ꝑ paſ
ſio xp̄i nō eſt ſignum ſed magis
ſignatum per alia ſigna. ergo vi
detur ꝙ paſſio xp̄i nō ſit ſacrifi-
cium. ¶ Tercio quicūqꝫ offert
ſacrificium aliquod ſacrū facit vt
ipſū nomē ſacrificij demonſtrat
Illi autem qui xp̄m occiderūt nō
fecerūt aliquod ſacrū ſed mag-
nā maliciā ꝑpetrarunt. ergo paſ
ſio xp̄i magis fuit maleficiuꝫ q̄
ſacrificiū. ¶ In oppoſitū eſt euā
geliū p̄ns cum brūs Ioh. teſti-
moniū reddens de xp̄o dt. Ecce
agnus dei ſcꝫ immolandus qui
tollit peccata mundi. ergo paſſio
xp̄i per modū ſacrificii ſalutē ope
rata eſt. ¶ Reſpōdeo dicēdū ſub
iſta cōcluſione ꝙ xp̄i paſſio ope
rata eſt ſalutē humani generis
per modum ſacrificij. Iſta cōclu
ſio ptꝫ auctoritate et racōe. Au
ctoritate ſic dicit apl's ad ephe-
v. de xp̄o Tradidit ſemetipſū ꝑ
nobis oblacōnem et hoſtiā deo
in odorem ſuauitatis. Racōne ſic
Sacrificiū dicitur proprie aliq̊d
factum in honorē proprie deo de-
bitum ad eū placādū et inde vt
Augꝰ. dicit in. x. de tri. dei. ve
rū ſacrificiū eſt omne opus q̊d
agitur vt ſancta ſocietate deo in
hereamus relatum ſcꝫ ad illum fi
nē boni quo veraciter beati eē poſ
ſimus. ſed chriſtꝰ ſemetipſū ob
tulit in paſſione pro nobis ⁊ hoc
ipſum opus ſcilicet ꝙ volunta-
rie paſſionem ſuſtinuit fuit deo
maxime acceptum vt pote ex ca-
ritate proueniens. ergo manife
ſtum eſt ꝙ paſſio chriſti fuit ve-
rum ſacrificium per quod ipē cri
ſtus vnus veruſqꝫ mediator nos
deo reconſiliauit ¶ Ad racio-
nes in oppoſitum. Ad primam
reſpondetur negando conſequē-
ciam ⁊ racio eſt quia licet veritaſ
reſpōdeat figure quo ad aliquid
non tamē quātum ad omnia q̄
oportet ꝙ veritas figuram exce-
dat et ideo conuenienter figura
huius ſacrificij offertur pro no-
bis non fuit caro hominum. ſed
animalium ſignificancium car-
nem chriſti que eſt perfectiſſimū
ſacramentum. ¶ Primo quidem
quia ex eo q̊d eſt humane natu-
re caro congrue pro omnibus ho
minibus offertur et ab eis ſu-
mitur ſub ſacramento. ¶ Se-
cundo ex eo ꝙ erat paſſibilis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et mortalis apta erat immolaci
oni· Tercīo quia ex hoc ꝙ erat ſi
ne peccato efficax erat ad emun
danda peccata. ¶ Quarto ꝙ ex
eo ꝙ erat caro ipſius offerentis
erat deo accepta propter carita=
tem ſuam carnem offerentis Vn
Auguſtinꝰ dicit in quarto de tri
nitate· Quis tam cōgruēter ab
hominibus ſumeretur ꝙ pro eis
offerretur q̄ꝫ humana caro· et
quid tam aptum huic immolaci
oni q̄ꝫ caro mortalis et quid tam
mūdum pro mundandis vicijs
mortalium q̄ꝫ ſine ↄtagione car
nalis concupiſcencie coronata ī
vtero et ex vtero virginali ⁊ q̄d
tā grate offerri ⁊ ſuſcipi poſſit q̄ꝫ
caro ſacrificij noſtri corpus effec
tum ſacerdotis noſtri. ¶ Ad ſe
cundam reſpōdetur negādo ↄſe
quenciam et rō eſt duplex· Pr̄ia
quia Auguꝰ. ibi de ſacrificijs vi
ſibilibus figurabilibus · Secun
da eſt quia paſſio chriſti licʒ ſit
aliquid ſignatum per alia ſacri=
ficia eſt. tamen ſignum alicuius
rei obſeruande a nobis · ſm̄ illd̄
·i·petri·iiij ·xp̄o igit̄ paſſo in car
ne et vos eadem cogitacōne ar=
mamini quia qui paſſus eſt in
carne deſijt a peccatis vt iā non
hominū deſiderijs : ſed volūtate
dei qd̄ reliquum eſt in carne iu=
uat temporis. ¶ Ad terciam re=
ſpondetur negando cōſequenci
am· et racō eſt. tū quia licet paſ
ſio chriſti ex ꝑte oc cidencium fu

it maleficium ex ꝑte tamē ipſiꝰ
chriſti ex caritate pacientis fuit
ſacrificium· tum quia hoc ſacrifi=
cium chriſtus obtuliſſe dicitur
non autem illi qui eum occide=
runt

Ad ſecundam queſtionē
qua queritur vtrum Io·
ↄuenienť ſpecialiter no=
minauerit chriſtum agnum dei
magis q̄ꝫ aliquod aliud animal
ſolitum ſacrificari ſicut bos vitu
lus capra turtur columba· ¶
Rndeo ponitur cōcluſio reſpōſa
lis ſine argumentis precedenti=
bus ꝙ ſic ⁊ hoc multiplici de cau
ſa· Prima eſt quia ſicut dicitur
numeri· xxiiij · licet alia anima=
lia fierēt ſacrificia in templo cer
tis temporibus vnum tamē erat
cotidianū in quo iugiter vnus
agnꝰ de mane et alius veſperē
offerebať nec hº mutabať vmq̄ꝫ
ſed tāq̄ꝫ principale obſeruaba
tur alia vero ex adiūcto ⁊ ideo ꝑ
agnum qui erat principale ſacri
ficium ſignificať xp̄c qui eſt prin
cipale ſacrificiū · Nam oms ſanc
ti qui pro fide chriſti paſſi ſūt ꝑ
ſūt ad ſalutem fidelium ſed hoc
nō habent niſi inq̄ꝫtum ſup ob=
lacōnem agni q̄ſi oblacō adiūc=
ta principali ſacrificō immolanť
et hic offerť quidē mane et veſ=
pere quia per chriſtū patʒ additꝰ
ad intelligēciā diuinorū ↄtēplā
dā et fruēdā qd̄ ꝑtinet ad cogni
cionē matutinā ⁊ inſtruim̄ quo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vtamur terrenis abſq; inquina
mēto pcc̄a qđ ptinet ad veſpera-
nam. Secūda racō eſt quia inē
omnes figuras veteris teſtamen
ti agnus paſchalis expſſius fi-
gurabat paſſionē xp̄i q: ille ag-
nus erat ſine macula et p ei⁹ im
molacōnē filij iſrahel liberati ſūt
a ſeruitute egipciaca ſicut p paſ
ſionē xp̄i qui peccatū nō fecit ſu
mus liberati a ſeruitute dyaboli
Vn̄ glo. interlinealis ſup verbo
Ecce agnus dei dicit Innocens
immolandus pfiguratus in ag-
no paſchali Tercia rō ꝓpter mā
ſuetudinē Yſa. liij. quaſi agnus
corā tondente ſe obmuteſcet. et
nō aperiet os ſuum ¶ Quarta rō
eſt propter vtilitatem quia lana
ſue conuerſacōnis per exemplū
dat veſtimentum virtutis et car
nē in cibum nutrimenti ſpūalis
et lac doctrine in potum paruu-
lis nondum ad cibum ſolidum
pfectis

Ad terciam queſtionem
qua queritur vtrum cri
ſtus pcīpalius paſſus
eſt pro delecōne peccati originał
q̄ actualium peccatoꝝ ſic pcedi
tur et videtur q pcīpalius pro
delecione actualium. Primo ſic.
q̄to enī peccato eſt grauī⁹ tanto
magis humane ſaluti aduerſa-
tur ꝓpter quam deus eſt incar-
natus et paſſus ſed peccatū actu
ale eſt grauius q̄ peccatū origi-
nale minima enī pena deletur
originali. vt dicit Aug⁹. contra
Julianum. ergo pcīpalius in-
carnacō xp̄i et paſſio ordinatur
ad delecōnē actualiū. ¶ Secun
do ſic peccato originali non debet
pena ſenſus ſed ſolum pena dā-
ni ſed xp̄c venit p ſatiſfactione
peccatorum penam ſenſus pati
in cruce non autem penam dam
ni quia nullum defectū habuit
diuine viſionis aut fruicionis.
ergo principalius venit ad dele-
cionem peccatoꝝ actualiū q̄ ori
ginalis. ¶ Tercio ſic dicit apl̄s
ad Gal. ij. dilexit me et tradi-
dit ſeipſum pro me ſed propria
peccata noſtra ſunt actualia ori
ginale enim peccatum eſt cōmu-
ne. ergo videtur id qđ prius.
¶ In oppoſitū ē euāgeliū pſens
cū ait Ecce agn⁹ dei ecce q̄ tollit
pcc̄a mūdi. vbi aliq̄ textus hn̄t
peccatū. Vn̄ dicit glo. Pccm̄ mū
di eſt originale qđ eſt cōmune ō
mū. ¶ R° dicendū ſub duabus
concluſionib⁹ Pmā eſt q xp̄c ve-
nit in mūdū nō ſolū ad delendū
originale peccatū ſed eciā ad de-
lecionē omniū peccatoꝝ actualiū
Iſta cōcluſio patet pmo per illđ
Oſee. vltimo. Omnē aufert ini-
quitatē et Col. ij. Qui viuifica-
bit nos cum illo donans nobis
oīa delicta q vero nō omnia pec-
cata deleantur in hominib⁹ eſt
propter defectū hominū qui xp̄o
nō adherent. ſm illud Joh. iij.
venit lux in mūdū et dilexerunt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

homines magiſ tenebraſ ꝙ̃ lu-
cem. Xp̄us autē qd̓ exhibuit ſcʒ
ſatiſfactionem ſue paſſionis ſuf
ficiens fuit ad omnia peccata de
lenda. Secūda ꝯcluſio ē ꝙ pn̄
cipalius xp̄c incarnatus et paſ
ſus eſt pro peccato originali. pa
tet ꝯcluſio quia tanto principa
lius ad alicuius peccati delecōnē
xp̄c venit quāto illd̓ peccatū eſt
maius ſed peccatū originale per
qd̓ totum genus humanū inficia
tur eſt maius peccatū extenſiue
quolibet peccato actuali quod ē
proprium ſingularis ꝑſone. er-
go ad hoc tollendum xp̄c princi
palius venit in mūdum inq̄ntū
bonum gentis diuiniꝰ eſt ꝙ̃ bo
num vnius. vt dicitur .i. ethi.

¶ Ad racōnes in oppoſitum ad
primam reſpōdetur ꝙ maius a
liquod dicitur dupliciter. vnoº
intenſiue ſicut eſt maior albedo
que ē intēſior ⁊ per hūc modum
peccatum actuale eſt maius ꝙ̃
originale quia plꝰ habet de racō
ne voluntarij. Alio mō dicitur ali
quid magis extenſiue ſicut dicit̓
maior albedo q̄ eſt in maiori ſu-
perficie et ſic originale peccatum
per qd̓ totum genꝰ humanū in-
ficitur eſt maius et ſic argumē-
tum illud procedit dei intenſiua
magnitudine et ideo non mili-
tat. ¶ Ad ſecūdā r̄ndetur negā
do ꝯñam et racō eſt ꝙ licet pcō
originali i futura retribucōe nō
debeat pena ſenſus penalitates tn̄
ſenſibilit̓ in hac vita patim̄ ſic
famē ſitim mortē ⁊ alia huiꝰmo
di que ex peccato originali ꝓce
dūt. Et ideo xp̄c vt plene ꝓ pec
cato originali ſatiſfaceret voluit
ſenſibilem dolorem pati vt mor
tem et alia hmōdi in ſeipſo ꝯſū
maret. ¶ Ad terciā reſpondetur
negando ꝯñam et ad dictū apo-
ſtoli reſpōdetur ꝙ nō eſt ita in-
telligendū ꝙ voluerit minuere
ampliſſima et per orbem diffuſa
xp̄i mūera qd̓ ꝓ ſe ſolꝰ xp̄c mor-
tuꝰ ſit: ſʒ vt ꝓ oībꝰ ſe ſolū iudi-
caret obnoxiū et ido nō excludi
tur quin principalius venerit ab
olere peccatū originale totiꝰ na-
ture ꝙ̃ peccatū vniꝰ ꝑſone

¶ In octauis epȳie ſm̄ eundem
vſum ꝑdicatoꝝ legit̓ euāgeliū
de baptiſmo xp̄i ſcʒ In illo tēpe
venit Iheſus a galilea ad Iordā
nem ad Iohannē vt baptiſare
tur ab eo Math. iij. pn̄t diſpu
tari ſeq̄ntes queſtiones. ¶ Pri-
mo vtrū ꝯueniens fuit chriſtū
baptiſari. ¶ Secūdo vtrum con
ueniens ſup chriſtū baptiſatū
celi apti fūt et ſp̄us ſcūs deſcen
dit ſicut colūba et vox pr̄is audi
ta eſt.

Ad primam queſtionē
qua queritur vtrum ꝯ
ueniens fuit chriſtum
baptiſari ſic proceditur et videt̓
ꝙ n̄ Primo ſic baptiſari ei ē ablu

ſed xp̄o nō ꝯuenit ablui in quo
nulla fuit impuritas · ergo vide
tur ꝙ nō fuit ꝯueniēs ipſū bap
tiſari · ¶ Secūdo ſic · Primū mo
uēs in quolibet genere eſt immo
bile ſm̄ illum motū ſicut celū qḋ
eſt primū alterās nō ē alterabi-
le ſed xp̄c eſt primū baptiſans ·
ſm̄ illud Ioh̄ · i · ſup quē videris
ſpm̄ deſcendentē et manētē hic
eſt qui baptiſat . ergo xp̄m non
decuit baptiſari · ¶ Tercio argu
itur ſpecialiter baptiſmo Ioh̄ ·
ſic Baptiſmus Ioh̄ · erat baptiſ
mus penitencie ſed xp̄o penitēcia
nō ꝯuenit ꝙ nullū habuit pec-
catū . ergo videtur ꝙ nō fuit ꝯ-
ueniens xp̄m baptiſari baptiſ-
mo Ioh̄ · ¶ In oppoſitū ē euāge
liū p̄ns ¶ Rndeo dicendū ſb̄ du
abus ꝯcluſio · p̄ma eſt ꝙ ꝯueni
ens fuit xp̄m baptiſari et hoc p̄-
mo vt tactu ſue mūdiſſime car-
nis videlicet regeneratiuā ꝯtule-
ret aquis · Nā vt dicit̄ de ꝯſe . di ·
iiij · Nūꝗ̄ aqua pccā purgaē poſ
ſet niſi p̄us tacta dn̄ici corpis fu
iſſet ſāctificata · Vn̄ ait Ambroſi-
ſup Lucā baptiſatus ē dn̄s vt ſā
ctificatas aquas poſtmodū bap
ſandis relinqret . et idē Criſo . et
Beda · dignatus eſt lauari ior-
danis qui erat mundus a ſor-
dibus cūctis vt diluendas no-
ſtrorum ſordes ſcelerum omniū
fluenta ſanctificaret aquarum ·
Secundo ſic · quia vt dicit Aug ·
in ſermone de epiphania volu-

it docere quod faciēdum omibus
imperauit et hoc ē ꝙ ipē dicit ſic
decet nos adimplere omnem iu
ſticiam vt enim Ambro · dicit ſu
p Lu · hec eſt iuſticia vt ꝙ altꝝ
facere velles prius ipſe incipias
et alios tuo horteris exemplo ·
Tercia racōe pcēditur ſic xp̄us
erat finis veteris legis et iniciū
noue ergo nō ſolum debebat im
plere ea que ſunt veteris legis ſ
inchoare ea que ſunt noue · Et iō
ſicut ꝯueniens fuit vt circūcide
retur vt circumciſionem et alia
legalia finiret et terminaret Ita
ꝯueniēs fuit vt baptiſaret̄ vt
legem nouam inchoaret . Secū-
da concluſio conueniens fuit vt
xp̄c baptiſmo Ioh̄ · baptiſaretur
Iſta ꝯcluſio habet̄ ex euāgelio
p̄nti de hoc aſſignant̄ plures ra-
cōnes · Primo ꝓpter ꝯdicōnem
baptiſmi Io · qui nō baptiſauit
ſpū ſ ſolū in aq̄ . Xp̄c autē ſpūa
li baptiſmate nō indigebat ꝗ̄ a
principio ſue ꝯcepcōis grā ſpūſ
ſācti fuit repletus et iſta eſt rn̄-
ſio Cri · Secūdo vt dicit Beda
vt baptiſmo ſuo baptiſmū Io ·
comprobaret · Tercō vt in bap
tiſmo miracula oſtēdens euacua
ret illoꝝ errorē qui ioh̄ · xp̄o ma-
iorē dicebant · ¶ Ad racōnes in
oppoſitū . Ad p̄mā reſpōdetur ne
gando conſequenciam et racio ē
quia licet non fuit baptiſatus
vt ablueretur fuit tamē baptiſa
tus alijs racionibus aſſignatis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Ad ſecundam reſpondetur ne
gando cõſequenciam et ad pro-
bacõnem reſpondetur · ꝙ xp̄us
eſt primū baptiſans ſp̄ualiter ⁊
ſic nō eſt baptiſatus : ſed in aq̄
ſolum · ¶ Ad terciam reſpondet̄
negando cõſequenciam et racio
eſt quia cum chriſtus nihil rece
pit a ſacramentis · baptiſmꝰ Jo
hānis nō dicitur baptiſmus pe-
nitencie quo ad chriſtum ſ̄ quo
ad alios qui ad penitenciam per
ipſum preparantur ſicut eciam
circumciſio chriſti nō fuit ĩ reme
dium originalis peccati a q̊ xp̄s
imunis erat · erat tn̄ alijs ĩ reme
dium vel dicendum ꝙ chriſtus
hoc fecit licet nō indigeret vt ef
ficacius induceret homines ad
baptiſmum quo indigebāt · Vn̄
Ambroſius ſup lu · dicit nemo re
fugiat lauacrum grē quoniā cri
ſtus lauacrum penitencie nō re-
fugit ·

A D ſecundam queſtionē
qua queritur vtrum cõ
ueniens fuit ꝙ ſuper cri
ſtum baptiſatum celi apti ſint ⁊
ſpiritus ſanctus deſcēderit ⁊ vox
patris audita ſit · ſic proceditur
et videtur ꝙ nō . Primo de aper
tura celorum arguitur ſic apcio
illa celorum aut intelligitur cor
poraliter aut ſpiritualiter ſ̄ non
poteſt intelligi corporaliter quia
corpora celeſtia ſunt impaſſibi-
lia et infragibilia ſimiliter non
poteſt intelligi ſp̄ualiter ꝙ ante

oculos filij dei celi antea clauſi
nō fuerant . ergo inconuenienter
vr̄ dici ꝙ baptiſato xp̄o apti ſūt
celi . ¶ Secundo ſic de ſecūdo cri
ſtus a principio ſue cõcepcõnis
habuit plenitudinem gracie per
quam ſpiritus ſanctus habitat
in homine . ergo nō debuit ſp̄us
ſanctus ad eum mitti in baptiſ
mo ¶ Tercio de tercio ſic homo
chriſtus nō incepit eſſe filius in
baptiſmo ſicut quidam heretici
putauerunt ſed a principio con
cepcõnis fuit filius dei magis er
go in natiuitate debuit vox pa-
tris proteſtari chriſti diuinitatē
ꝙ̄ in baptiſmo ¶ In oppoſitū
enim eſt euangelium preſens ·
¶ Reſpondeo dicendum ſub iſ
ta concluſione ꝙ cõueniens fuit
ꝙ chriſto baptiſato celi aperirent̄
ſp̄us ſanctus deſcenderet et vox
patris audiretur Probatur iſta
cõcluſio per ſingula · dicimꝰ enī
ꝙ celi apti ſunt chriſto baptiſa-
to quia vt dictū eſt chriſtꝰ bap
tiſari voluit vt ſuo baptiſmo cõ
ſecraret baptiſmū quo nos bap
tiſaremur . et ideo in baptiſmo
chriſti ea demonſtrari debuerūt
que ptinēt ad efficaciam noſtri
baptiſmi · circa quam ſunt tria
conſideranda Primo quidē prin
cipalis virtus ex qua baptiſmꝰ
efficaciam habet que quidem v̊
tus eſt celeſtis et ideo baptiſato
chriſto apertum eſt celum vt o
ſtenderetur ꝙ de cetero celeſtis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

virtus baptiſmā conſecraret.
Secūdo opatur ad efficaciā baptiſ
mi fides ecclē et eius q̄ et baptiſa
tur vnde baptiſati fidem ꝯfitēn
tur et baptiſmus dicitur fidei ſa
cramentum. per fidem autem in
ſpicimus celeſtia que ſenſum et
racōnem humanam excedunt ꝛ
ad hoc ſignificandum xp̄o bapti
ſato aperti ſunt celi. Tercīo quia
p baptiſmum xp̄i ſpūaliter ape
ritur nobis introitus regni cele
ſtis q̄ p̄mo homini ꝑclusus erat
p peccatū. Vnde baptiſato criſto
apti ſunt celi vt oſtenderetur ꝙ
baptiſatis patet via in celū.
¶ Ad argumentum qd̄ fiebat ī
oppoſitum reſpōdetur ꝙ illa ap
cio nō fuit corporalis ꝙ realiter
celum fuiſſet diuiſum: ſed vide
bātur aperiri ſicut in choruſcacō
ne videntur aperiri. tantus em̄
ſplēdor fulſit ſup chriſtum bap
tiſatum vt viderentur celi apti
cōſequenter patet concluſio de
cōueniencia deſcenſus ſpiritus
ſancti ſup xp̄m baptiſatum dici
mus enim ꝙ cōuenienter dictū
eſt ꝙ ſpūs ſanctus ſup eum deſ
cendit et in ſpecie columbe ꝛ hoc
duplici racōne. ¶ Prima ad de
monſtrandum plenitudinē gra
cie in xp̄o. Secūda racō eſt vt ſu
per omnes baptiſatos inuiſibili
ter credatur deſcendere om̄s em̄
qui baptiſmo xp̄i baptiſantur ſpi
ritum ſanctum recipiūt niſi ficte
accedant. ſm̄ illud Math. iij.

Ipſe nos baptiſabit in ſpiritu
ſancto. et ideo cōueniens fuit vt
ſup baptiſatum dn̄m ſpūs ſcūs
deſcenderet et hoc in ſpecie colū
be ꝓpter diſpoſicōnem que req̄
rit in baptiſato: vt ſcʒ fictus nō
accēdat quia dicitur Sap. i. ſpi
ritus ſanctus diſcipline effugiet
fictum. Columba em̄ eſt aīal ſim
plex et aſtuta et dolo carens.
¶ Ad racōnem in oppoſitum re
ſpondetur ꝙ vt dicit Aug9. Cri
ſtus in baptiſmo corpus ſuum
ideſt eccliam prefigurare digna
tus eſt in qua baptiſati accipi
unt ſpiritum ſanctum et hoc eſt
qd̄ dictum eſt in ſecunda cauſa
aſſignata quare deſcendit ſpūs
ſanctus ſup chriſtum baptiſa
tum. ¶ Ceterum de voce patris
audita patet cōcluſio qm̄ cōue
niens fuit vt baptiſato chriſto
vox patris audiretur. tum p̄mo
vt oſtēderet ꝙ p baptiſmū bap
tiſati fiūt ſpūales filij Ioh. i. de
dit eis poteſtatem filios dei fieri
Secūdo quia in baptiſmo criſti
nō ſolum repreſentatur exēplū
et efficacia ſed eciam forma bap
tiſmi que eſt in nomine patris
et filij et ſpūs ſancti Math. vl
timo. Euntes docete omnes gen
tes baptiſantes eas in nomine
patris et filij et ſpūs ſancti. ꝛ io
in baptiſmo xp̄i vt Ieroni. ait
Miſterium trinitatis demōſtra
tur filius in natura humana bap
tiſatur ſpiritus ſanctus in ſpecie

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

columbe deſcendit· patris vox te
ſtimonium filio perhibentis au-
ditur et ideo conueniens fuit vt
in illo baptiſmo pater declarare
tur in voce· ¶ Ad argumentum
in oppoſitū· reſpōdetur negādo
cōſequenciam et racō eſt q diui
nitas xp̄i nō debuit omnibus in
eius natiuitate manifeſtari ſed
magis occultari in defectib9 infā
tilis etatis ſed qn̄ peruenit ad p-
fectam etatez in qua oportebat
eum docere et miracula facere et
homines ad ſe cōuertere tunc te
ſtimonio patris erat eius diui-
nitas indicanda vt eius doctrīa
credibilior fieret· Vnde et ipſe di
cit Joh· v· qui miſit me pater ip
ſe teſtimonium phibet de me et
hoc p̄cipue in baptiſmo per quē
homines renaſcūtur in filios dei
adoptiuos· Filij autez adoptiui
inſtruūtur ad ſimilitudinem filij
naturalis· Vnde hylā· dicit ſuper
Mat· Quia ſup ihz baptiſatū de
ſcendit ſpūs ſcs et vox pr̄is au-
dita eſt dicentis: hic eſt fili9 me
us dilectus vt ex hijs que ſerua
bātur in chriſto cognoſceremus
poſt aque lauacrum et de celeſti
bus partibus ſanctū in nos ſpi
ritū auolare et paterne vocis ad
opcione dei filios fieri· .

¶ In dominica prima poſt octa
uas epĥie eſt illud euangelium
In illo tempore Nupcie facte ſūt
in chana galilee 7c· Joh· ij· Cir-
ca quod pn̄t diſputari ſequētes
queſtiones· ¶ Prima vtrū chri
ſtus debuit miracula facere.
¶ Secunda vtrum conuenien-
ter xp̄us incepit facere miracula
in nupcijs mutando aquam in
vinum ita conuerſio aque in vi
num fuit primū miraculum per
eū factum· ¶ Tercia vtrum q̄s
fuit ſponſus in predictis nup-
cijs

Ad primam queſtionem
qua queritur vtrum cri
ſtus debuit miracula fa
cere ſic proceditur et videtur q
nō· Primo ſic· Factū enim chriſti
verbo ſuo debet cōncordare ſ ipſe
dixit Joh· vi· Generacō mala 7
peruerſa ſignum querit et ſignū
non dabitur ei niſi ſignū Jone
p̄phete ergo nō debuit facere mi
racula· ¶ Secundo ſic· Dicit
xp̄us in ſecundo aduentū ventu-
rus ē in v̄tute magna 7 maieſta
te ita i p̄mo aduētū venit in inſir
mitate· ſm illud Yſa· liij· Virū
doloris et ſciēcie infirmitatē ſed
opacō miraculorū magis ptinet
ad virtutem q̄ ad infirmitatem
ergo nō fuit cōueniens vt in p̄-
mo aduentu miracula faceret
¶ Tercō· xp̄us venit ad hoc vt
per fidem homines ſaluaret· ſm
illud hebre· xij· Aſpicientes in a-
ctorem fidei et cōſumatorem Ihe
ſum· ſed miracula diminuunt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

meritum fidei · Unde dñs dt Io.
iiij · Niſi ſigna et ꝓdigia videri-
tis non creditis ergo videtur ꝙ
xp̄c nō debuit facere miracula ·
¶ In oppoſitum eſt euangeliū
pſens in quo miraculū fecit de
cōuerſione aque in vinū · ¶ Rñ
deo dicendū ſub iſtā cōcluſione
ꝙ cōuenientiſſimū fuit vt xp̄us
miracula faceret · Pro cuius con
cluſionis declaracōe eſt ſciendū
ꝙ diuinitus cōceditur homi mi
racula facere ꝓpter duo · Primo
et principaliter ad cōfirmandū
veritatem quā aliquis docet : q̄a
enim ea q̄ ſunt fidei humanā ra-
cionem excedūt nō poſſunt ꝑ hu
manas racōnes probari : ß opor-
tet ꝙ probentur per argumētū
diuine v̓tutis vt dum aliquis fa
cit opera que ſol9 deus facere po
teſt credentur ea que dicuntur eē
a deo ſicut cum aliquis defert lit
teras ānulo regis ſignatas cre-
ditur ex volūtate regis proceſſiſ
ſe qđ in illis cōtinetur · Secūdo
ad oſtendendum preſenciam dei
ab homine per graciam ſpiritus
ſancti · vt dum ſcꝫ homo facit o
pera dei credatur deus habitare
in eo per graciam · Unde Gal · iij
qui tribuit nobis ſpiritū et ope-
ratur v̓tutes in nobis vtrumqꝫ
autem circa xp̄m erat hominib9
manifeſtandum ſcꝫ ꝙ deus eſſꝫ
in eo per graciam nō adopcōnis
ſed vnionis et ꝙ eius ſupnatu
ralis doctrina eſſꝫ a deo et iō con
uenientiſſimum fuit vt ipſe mi
racula faceret · Un̄ ipſe dicit Io.
x · ſi mihi nō velitis credere operi
bus credite et Ioh · v · Opera que
dedit mihi pater vt faciam ip-
ſa ſunt que teſtimoniū ꝑhibēt
de me · ¶ Ad racōnes in oppoſi-
tum ad primā reſpōdetur negā-
do ꝯñam et racō eſt quia hoc qđ
dicitur Math · xvi · Signū non
dabitur ei niſi ſignum Ione ſic
intelligendum eſt vt dicit Cri ·
ꝙ tūc nō acceperunt tale ſignū
quale de celo petebāt nō ꝙ nul
lum ſignum eis dedit vel ꝙ ſig-
nā faciebāt nō propter eos q̄s
ſciebat lapideos eſſe ſed vt ali-
os emūdaret · et ideo nō eis ſic
alijs illa ſigna dabantur. ¶ Ad
ſecundam reſpōdetur negāndo
cōſequenciam et racō eſt quia li
cet xp̄c venerit ī infirmitate car
nis venit tñ in v̓tute dei qđ erat
manifeſtandū ꝑ miracula ¶ Ad
terciā rñdetur negādo ꝯñaꝫ ⁊ rō
eſt ꝙ licet miracula in tantū di
minuāt meritū fidei inq̄tū ꝑ hoc
oñditur duricia eorū qui noluīt
credere ea que ſcripturis diuinis
ꝓbantur niſi ꝑ miracula tñ me
lius eſt eis vt vel ꝑ miracula cō
uertantur ad fidē q̄ꝫ ꝙ omino in
infidelitate ꝑmaneāt

Ad ſecundam queſtionē
qua queritur vtrum cri
ſtus conuenienter ince
pit facere miracula in nupcijs
mutando aquam in vinum · ſic

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

procedit*ur et videtur ꝙ nō. ¶ Primo ſic. Miraculū de ꝯuerſione aque in vinū fecit anno ſue etatis triceſimo vel xxxi. Sed i libro de infancia ſaluatoris legitur ꝙ xp̄us in ſua puericia fecit multa miracula. ergo videtur ꝙ tūc nō incepit facere miracula. ¶ Secūdo ſic. Xp̄us faciebat miracula virtute diuina ſed virtus diuina fuit in eo a principio ſue cōcepcōis. ex tunc enim fuit deus et homo. ergo videtur ꝙ a principio miracula fecerit. ¶ Tercio ſic. Xp̄us ante illud tempus cepit congregare diſcipulos vt legitur Math. iiij. et Joh. i. ſed diſcipuli congregati ſunt ꝓpter miracula. ergo videtur ꝙ an miraculum factum in nupcijs alia miracula fecerit. ¶ In oppoſitū eſt euangelium p̄ns vbi dicitur hoc initiū ſignorū fecit Jheſus

¶ Reſpōdeo dicendū ſub aliquibꝰ ꝯcluſionibus. Prima eſt. ꝙ ꝯuenienter xp̄c diſtulit facere miracula vſqꝫ ad ꝑfectam etatē aptam ad docendum. Iſta concluſio oſtēditur ſic miracula facta ſunt a xp̄o ꝓpter confirmacōnem doctrine ſue et ad oſtendēdam diuinam virtutem in ipſo. ideo quantum ad primū nō debuit ante miracula facere ꝙ docere inciperet nō debuit autē docere ante perfectam etatem qualis eſt. xxx. annoꝝ. Vnde Gen. xl legitur ꝙ. triginta annorum erat Joſeph quādo ſuſcepit regimen egipti. ſimiliter. ij. Re. v. legitur de Dauid ꝙ triginta annorum erat cum regnare cepiſſet. Item ezechiel eciam anno. xxx. cepit prophetizare. vt habetur ezechiel. i. et ideo ꝯueniens fuit vt xp̄c ante. xxx. annū nō doceret nec ꝑ ꝯſequens miracula faceret. Secūdo oſtenditur idē in quātum miracula ſua erant ſue diuinitatis manifeſtatiua quia ſic debuit per miracula diuinitatem oſtendere vt crederetur veritas humanitatis ipſiꝰ. i. non impediretur cognicō vere humanitatis ipſius. et ideo nō fuit ꝯueniens eum ante ꝑfectā etatē miracula facere ne eius incarnacō fantaſtica crederetur. Vnde Cri. ſup Joh. dicit. Decenter nō incepit ſigna facere ex prima etate exiſtimaſſent enim fantaſiam eſſe incarnacōnem et ante oportunū tempus cruci eum tradidiſſent.

Secūda ꝯcluſio ꝯuerſio aque i vinum fuit primū miraculū xp̄i abſolute patet iſta concluſio ex euāgelio p̄nti. Secūdo pꝫ ſic ꝙ oppoſitū ē ꝯtra veritatē euāgelij. ergo ꝯcluſio vera. Mīs ꝓbat ſic Joh. i. dicitur ꝙ xp̄us adhuc erat incognitus nō ſolū ipſi populo: ſed eciam Joh. precurſori eius ¶ Vnde dixit Joh. baptiſta loquens de eo dixit ⁊ ego neſciebā

eum ſcz añ baptiſmū ſimilit' lo-
quens iudeis dixit·medius veſ-
trum ſtetit quē vos neſcitis ſi āt
ante miracula feciſſ nō fuiſſ ſic
incognitus maxime ſuo pcurſo
ri qui ad ipſū manifeſtandum
natus erat·vt patet Luce·i·pri
mo etiā nec pcurſore indiguiſſet
quia eius miracula ſufficienter
manifeſtaſſent eum.et ideo di-
cere ꝙ fecerit miracula añ baptiſ
mū videtur eſſe expreſſe contra
euangeliū·Tercia cōcluſio ꝯue
nientiſſime xpc incepit facere mi
racula in nupcijs ·patet iſta cō-
cluſio quia per hoc Thacianū et
marcianū ceterosq; qui nupcijs
detrahūt pſidia ꝙ ſit dāpnabi-
lis inſinuauit·Nam vt ait beda
Si thoro immaculato et nup-
cijs debita caſtitate celebratis
culpa ineſſ nequāꝗ eas ſigno-
rum ſuorū inicijs cōſecrare volu
iſſet.Quarta cōcluſio cōueniē-
ter xpc primū miraculum fecit i
cōuertendo aquā in vinum que
cōcluſio patet quia p hoc appa-
ruit ꝙ nō ad ſoluendū legē aut
pphetas veniſſet ſed ꝙ ea que in
lege et pphetis ſcripta erāt ſpū
aliter forent intelligenda Vnde
Beda in omelia eiuſdem potuit
dominus vacuas implere ydri-
as vino qui in exordio munda-
ne creacōis cūcta creauit ex ni
hilo ſ maluit de aqua facere vi-
num quo thipice doceret non ſe
ad ſoluendū et improbandū: ſ
ad implendū pocius legem pro
phetaſq; veniſſe nec illa a ſe per
euangelicam graciam facere et
docere quāq; legalis et pphetica
ſcriptura ante facturum docturū
ꝙ ſignaret· Ad racōnes i op
poſitum ad primam reſpōdetur
ꝙ liber de infancia ſaluatoris ē
tanꝗ hereticus reprobatus eſt
enim multis mendacijs confec-
tus· Ad ſecundam reſpondet
negando cōſequenciā quia licet
poteſtatem miracula faciēdi ha
beret xpc a principio cōcepcōis
decuit tamen illam opari ſm qđ
neceſſariū erat ad ſalutem hūa
nam propter quā carnē aſſump
ſerat ⁊ ſic miracula fecit virtute
diuina vt fidei de veritate carnis
eius piudicium nō faceret·
Ad terciā tndet' negādo ꝯñaz
et vō eſt. ꝙ ad laudē diſcipulorū
illorū ptinz ꝙ xpm ſecuti ſūt cū
nulla eū miracula facere vidiſ-
ſent ſicut Grego·dicit in quadā
omelia et ꝙ dicit ꝙ crediderunt
in eū diſcipuli nō ꝙ tūc pmū cre
diderūt ſ quia tūc pfectius cre-
diderūt vel diſcipulos vocat eos
ꝗ futuri erāt diſcipuli vt refert
Aug9 ·in libro de cōſenſu euan-
geliſtarum

Ad terciam queſtionem
qua queritur quis fuit
ſponſus in pdictis nup
cijs ſic reſpondetur circa hoc eſt
duplex opinio vna ē ſm Ihero·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et Aug⁹ · in prologo · et in gloſa
q̄ ip ſe fuerit Joh̄ · euāgeliſta ·
Alia eſt opinio victorini Criſo ·
et Origeñ · q̄ nō fuerit Joh̄ . euā-
geliſta ſed alius . Probat hoc vi
ctorinus ſic Cum virginitas ſit
in carne corruptibili incorrupcio
nis perpetua meditacio · non eſt
credendum q̄ Joh̄ . cū de virgini
tate teſtimoniū phibeat vnq̄
in nupciis cōſenſerit . Dz ad hoc
dicit Albertus magnus ſup Jo ·
q̄ abſq̄ dubio celebrior opinio
eſt q̄ iſte ſponſus fuerit Jo . eu-
angeliſta et q̄ ſponſa fuit vna
de virginibus deo conſecrata po-
ſtea cū m̄re Jheſu pmanſerit . Et
ad argumentū victorini reſpon
det ſic q̄ ē incorrupcio ſm mēte
et incorrupcio ſm corpus et icor
rupcio ſm vtrumq̄ . Virginitas
autē que quidē radicē habet in
mente et ramos in corpore vt di
cit Ambroſius p̄mo et principali
ter meditacōnē habet in mente
In corrupcionis autē corpis me
ditacio p diuerſitate tpis eſt di
uerſa q̄ nō reuelato tempore grē
q̄uis incorrupcio corpis deſide-
retur tn̄ comitatē diſpēſacōni di
uine · ſic eciam beata virgo fuit
eo q̄ tūc matrimoniū fructifica-
bat grē diuine q̄ cum ppagacō
ne ſeminis fiebat eciam propa-
gacio religionis · Tēpore autem
reuelate gracie incorrupcō corpo
ris tenebatur in corpis integri-
tate et ſanctitate qd̄ autē verbo
caſtitatis fiebat eciam ad gēts
ppagacō religionis et q̄ matri
monium ante legem et caſtitas
tempore gracie deo fructificabāt
mrīmoniū abrahe nō prefertur
celibatui Joh̄ · q̄ caſtitatē quam
Joh̄ · exhibebat corpore Abrahā
habuit in habitu et mente et ta
lis incorrupcōnis meditacio eſt
virginitas vbi incorrupcō tene-
tur in mente et incorrupcō cor-
poris in habitu mentis q̄uis nō
ſit in corpore · Et qd̄ dicit Victo-
rinus q̄ nō cōſenſit Joh̄ · in cor-
rupcionē corporis intelligēdum
eſt de illa corrupcione que vio-
lat habitum continencie in men
te ·

¶ In dominica ſecūda legit̄ euā
gelium Math̄ · viij · in quo nar
rantur duo miracula · vnū de ſa
nacione leproſi aliud de ſeruo cē
turionis · Circa qd̄ pnt diſputa-
ri ſequētes queſtiones ¶ Circa
p̄mū queritur vtrū cōueniēs fu-
it q̄ xp̄c leproſū tangendo ſana
ret · ¶ Secūdo vtrū ſit verum q̄
iſte leproſus ideo poſtq̄ fuit ſa-
natus iuſſus eſt ire ad ſacerdo-
tem ad ſignificandū q̄ munda-
tus a lepra peccati p cōtricōnem
teneatur ſe oſtendere ſacerdoti
p cōfeſſionē · ¶ Tercio queritur
vtrū in xp̄o cadit admiracio ·
¶ Quarto vtrū verū fuit q̄ non
ſit inuēta tāta fides in iſrl̄ q̄nta
in centurione ·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vt ſanctus Thomas ⁊ magiſter
Nicolaus de lira. ¶ Reſpondeo dicē
dū ſꝫ iſta cōcluſiōe ꝙ verū ē ꝙ
doctores illi dicūt. Pro cui⁹ ple-
niori noticia eſt notandum. ꝙ
paſſio xpī ſine cuius virtute nec
actuale nec originale peccatū di
mittitur in nobis opatᷣ ꝑ ſacra-
mentoꝝ ſuſcepcōnē que ex ipſa
efficaciam habēt. et ideo ad cul-
pe remiſſionem et actualis et ori
ginalis requiritur ſacramentum
ecclīe vel actu ſuſceptū vel ſaltem
voto qn̄ articul⁹ neceſſitatis nō
contēptus ipſū excludit. illa au
tem ſacramenta que ordinantur
cōtra culpā cū qua ſolus eſſe nō
poteſt ſunt de neceſſitate ſalutis
⁊ ideo ſicut baptiſmus quo dele
tur originale peccatū eſt de ncc̄i-
tate ſalutis. Ita et penitencie ſa
cramentum ſicut autē aliquis ꝑ
hoc ꝙ baptiſmum petit ſe miniſ-
tris ecclīe ſubiecit ad quos ꝑti-
net diſpenſacio ſacramēti ita eci
am ꝑ hoc ꝙ cōfitetur peccatū ſu-
um ſe miniſtro ecclīe ſubicit vt ꝑ
hoc ſacramentū penitēcie ab eo
diſpenſatum remiſſionē conſeq̄
mur qui ꝯgruū remediū adhibe
re nō pt̄ niſi peccatum cognoſcat
qd̉ fit ꝑ cōfeſſionē peccantis. et
ideo cōfeſſio eſt de neceſſitate ſa
lutis eius qui in peccatum actu-
ale mortale cecidit. ¶ Ad racōes
in oppoſitum. Ad p̄mā reſpōdetᷣ
negādo minorē. Dicim⁹ em̄ ꝙ p̄-

ceptum de cōfeſſione nō ē ab ho-
mine inſtitutum q̄uis ſit a iaco
bo ꝓmulgatum ſed a deo inſtitu
cionem habuit q̄uis eius expſ-
ſa inſtitucō nō legatᷣ tamen que
dā prefiguracō ipſius inuenitur
ſicut hic in hoc ꝙ leproſū mūda
tum miſit ad ſacerdotes qui q̄-
uis nō eēnt noui teſtamēti ſacer
dotes tamen in eis noui teſtam̄
ti ſacerdociū ſignificabatur
¶ Ad ſecundam reſpōdetᷣ negā-
do conſequenciā et rō eſt qm̄ ad
gracie infuſionē cōſequēdā ordi
nata ſūt gracie ſacramenta antē
quorū ſuſcepcionē vel actu vel ꝓ-
poſito aliq̄s grām nō cōſequitᷣ ſic
pꝫ in baptiſmo et ſimiliter ē de
cōfeſſione ſine quā actu vel ꝓpo
ſito culpa nō remittitᷣ. Vn̄ vt di
cit Albertus magn⁹ in. iiij. Om
nes tres penitēcie ꝑtes cōiūctim
opantᷣ circa peccatū ſed nō opor
tet ꝙ aſſint in actu ſed vnā vel
duas ſufficit eē in actu ⁊ aliā vel
alias eē in ꝓpoſito. ¶ Ad terciaꝫ
rn̄detur negando ꝯñam. et racio
eſt duplex. prima ꝙ licet nō le-
gatur cōfeſſio petri et magdale
ne tamē confeſſi credūtur multa
em̄ facta ſūt que ſcripta nō ſunt
ſicut innuitur In fine Ioh̄. Secū
da racio ꝙ xp̄s habet poteſtatē
excellencie in ſacramentis vn̄ ſi
ne hijs que ad ſacramentum ꝑ-
tinent poteſt rem ſacramenti cō
ferre.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

AD terciam queſtionem
qua queritur circa ſe-
cundum miraculum v-
trum in xpo fuit admiracio ſic p
cedit̃ et videtur ꝙ nõ potuit in
eo eẽ. Primo ſic. admiracio ſicut
colligitur pmo metha. nõ eſt ni
ſi ignorantis. ſed in xpo nõ fuit
aliqua ignorãcia qui venit illu-
minare hijs qui in tenebris ⁊ in
vmbra mortis ſedent. gº nõ fuit
in eo admiracio. ¶ Secũdo ſic
dicit Ariſto. iiij. ethy. ꝙ magna
nimus nõ eſt admiratiuus. ſed
xpc fuit magnanimus. ergo in
criſto nõ fuit admiracio. ¶
Tercio null9 admiratur de eo
quod ipſe facere poteſt. ſed xps
facere potuit quicquid magnum
erat in rebus. ergo videtur ꝙ de
nullo admirabatur. ¶ In oppo
ſitum eſt euãgeliũ pns. ¶ Rº
dicendũ ſub certis concluſioni-
bus. Prima ꝙ in chriſto nõ po-
tuit eſſe admiracio q̃tum ad ſci
enciam diuinam que eſt eterna
probatur concluſio. Admiracio
ꝓprie eſt de nouo aliquo inſoli-
to in chriſto autem non poterat
eſſe aliquod nouum et inſolitũ
q̃tum ad ſcienciam diuinã quia
nihil cognoſcit de nouo. Secun
da concluſio in chriſto nõ potuit
eſſe admiracõ q̃tum ad ſcienciã
humanã qua cognoſcit res i ver
bo patet concluſio ꝙ anima xpi
ab inſtanti concepcionis cogno
uit oĩa in verbo que cognoſcit
verbum ſciẽcia viſionis ⁊ hec ſũt
omnia que habent eſſe ſm quã
ꝙ differenciam temporis cuiuſ-
modi ſunt preſencia preterita et
futura. ergo ⁊c. Tercia conclu-
ſio in chriſto nõ potuit eſſe ad-
miracõ ſm ſcienciam qua cogno
ſcit res per ſpecies inditas patꝫ
concluſio qm anima criſti ab ho
ra concepcionis fuit perfecta ha
bitibus omnium ſcienciarum.
¶ Quarta concluſio admiracio po
tuit eſſe in chriſto et fuit ſm ſci
enciam experimentalem. Patet
concluſio quia ſcdm hanc potuit
aliquod nouum inſolitum vide-
re ⁊ cognoſcere ſm quod poterat
cottidie aliqua noua occurrere.
¶ Ad raciones in oppoſitum Ad
primam reſpondetur negãdo cõ
ſequenciam ⁊ racõ eſt ꝙ licet cri
ſtus nihil ignoraret potuit tamẽ
de nouo aliquod occurrere expe-
rimentali eius ſciencie ex quo ad
miracio cauſaretur. ¶ Ad ſecun
dam rñdetur negãdo ꝯñam ⁊ rõ
eſt quia chriſtus admirabat̃ de
fide centurionis nõ ea racione ꝙ
eſſet magna quãtum ad ipſum
ſed quia erat magna quantum
ad alios. ¶ Ad terciam reſpõde
tur negando conſequenciam. et
rõ eſt quia licet chriſtus poterat
facere omnia ſcdm virtutem di-
uinitatis ſcdm quam admiracõ
in eo non erat. ſciencie tamen
eius humane experimentali po-
teſt aliquid noui occurrere

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de quo potuit cauſari i eo admi
racō ſicut dictū eſt.

AD quartam queſtionē
qua queritur vtrum ſit
verum ꝙ xp̄c nō inuenit
tantā fidem in iſrahel ſicut in cē
turione ſic ꝓcedit et videtur ꝙ
nō. Primo quia in Abrahā Yſa
ac et Jacob maior fides fuit er-
go ꝛc. ¶ Secundo arguitur de
b̄tiſſima v̓gine Maria cui dic
tum eſt. Beata que credidiſti q̊
niā pficietur in te que dicta ſūt
tibi a domino Joel.ij. ¶ Tercio
idem arguitur de apoſtolis qui
dicuntur primicias ſp̄us habuiſ
ſe. ¶ In oppoſitū eſt euāgelium
preſens. ¶ R̄o dicendum iuxta
Albertum ſup Math. Qꝫ fides
dicitur magna dupliciter. ſcꝫ in
tenſiue ꝛ facilitate credendi intē
ſiue. poſſibile fuit ꝙ maior fides
fuit in multis iudeis ſm̄ ſtatum
eciam preſentē Sed quo ad faci
litatē credendi nō inuenit tantā
quia iudei qui crediderūt p mi-
racula inducti ſunt et edocti per
ſcripturas crediderūt. Iſte autē
nō ¶ Ad racōnes in oppoſitū di-
cendū ad primā reſpondetur ꝙ
nō loquebatur xp̄c de illo priore
iſrahel in quo ꝓphete ꝛ pr̄iarche
fuerūt. Unde beda in omelia di-
cit ſic. Non inueni tantā fidē in
iſrahel nō in illo priore iſrahel i
quo nominati ſūt ꝓphete et iu-
ſti: ſed ſignificat fidem illius ſu
per iſrahel hoc eſt ſup oīēs qui

tunc fuerūt tribꝰ iſrahel et nō ſu
per illū qui ab inicio fuit iſrahel
nec ſuper eos qui poſtea ꝓphe
te et iuſti inuēti ſūt in iſrahel. et
per hoc patet reſponſio ad argu
menta de beata v̓gine et de apo-
ſtolis qui ſup omnes alios iuſti
et ſancti inuēti ſūt in iſrahel vel
dicendum vt dicit Albertus ꝙ
cū xp̄c dixit nō inueni tantā fidē
in iſrahel non includit illos qui
bꝰ loquebatur ſed alios de iſrl̄
¶ In dn̄ica tercia eſt euangeliū
In illo tp̄e Aſcendente Jheſu in
nauiculā ꝛc. Math. viij. Cir-
ca qđ veniūt diſputāde ſe. q.
¶ Pr̄io vtrū ecc̄a vl'is iux glo.
p nauiculā deſignata tēpeſtate
alicuiꝰ tribulacōis q̄nꝗ ita cōcu
ciet vt naufragiū paciat ¶ Se
cūdo vtrū fuit verū ꝙ mare et vē
ti obediūt xp̄o

AD primam queſtionem
qua queritur vtrū vl'is
ecc̄a iux glo. euāgelij p
nauiculā deſig̃ta q̄nꝗ tēpeſtate
tribulacōis ita cōcuciet vt nau-
fragiū paciat et videt ꝙ ſic Pri
mo Daniel. ix. ſcribit deficiet ho
ſtia et ſacrificiū et erit in templo
abhominacō deſolacōis et vſqꝫ
ad ꝯſumacōnē ꝛ finē pſeuerabit
deſolacō: ſꝫ cū defecerit fides ꝛ ho
ſtia et ſacrificiū deficiet ecc̄a. dt
em̄ Augꝰ. vbi fides ibi ecc̄a er-
go ꝛc. ¶ Secūdo ſic ſicut vniuſi
tas iudeoꝝ q̄ priꝰ ecc̄a dicebat
iam nō eſt in ecc̄a vn̄ tota ecc̄a

AD primam queſtionem
qua queritur vtrum cõ
ueniẽs fuit q xp̄c lepro
ſū tangẽdo ſanaret ſic ꝓceditur
et videtᷣ q nõ. Primo ſic xp̄c ait
Math. v. Nõ veni legẽ aut ꝓ-
phetas ſoluere: ſꝫ lege ꝓhibeba
tur tangere leproſū ergo incõue
nienter tangẽdo ſanauit. ¶ Se
cūdo ſic xp̄c faciebat miracula v̓
tute diuina cuius ꝓpriū eſt ſubi
to operari et ꝑficere. ergo nõ de-
buit eū ſanare extendendo ma-
nū ⁊ tangendo eum. ¶ In oppo
ſitū eſt euãgelium. ¶ Rñdeo di
cendū ſub iſta cõcluſione q cõ-
uenienter xp̄c ſanãdo leproſū te
tigitᷣ eum hac inter alias racõne
q xp̄c venerat ſaluare mūdū nõ
ſolum diuina v̓tute ſed etiam ꝑ
miſteriū incarnacõis ipſius et
ideo frequenter in ſanacõe infir
morū non ſolū poteſtate diuina
vtebatur curando ꝑ modū impe
rij ſed etiã aliquid ad humani-
tatẽ ꝑtinens apponẽdo. Vñ ſuꝑ
illud Luce. iiij. Singulis manꝰ
imponens omnes curabat dicit
Cyrillus. Quis eñ deus potuiſſꝫ
omnes verbo pellere morbos tã-
git tñ eos oñdens ꝓpriam car-
nem efficacẽ ad preſtanda reme
dia. ¶ Ad racões in oppoſitū
ad primã reſpõdetur q nõ erat
ꝓhibitum in lege tãgere lepro-
ſū ei qui ex tactu ſuo poterat cu-
rare ſicut helyas et helyſeus nõ
fecerunt cõtra legem tangendo
mortuū ad reſuſcitandū vt habe
tur. iij. Re. xvij. et. iiij. Re. iiij. et
ita xp̄c nõ fecit cõtra legem.
¶ Ad ſecūdã reſpõdetur negan
do cõſequẽciam et racõ eſt. quia
licet ſolo verbo curare potuit ap
poſuit tñ manū racõe dicta
AD ſecundam queſtionẽ
qua queritur vtrum ſit
verū q iſte leproſus pꝰ
q̃ fuit ſanatus: ideo miſſus ſit
ad ſacerdotẽ ad ſignificandū q
mūdatus a lep̃ peccati ꝑ cõtricõꝫ
adhuc teneatur ſe oñdere ſacer
doti ꝑ cõfeſſionẽ peccatoꝝ ſic ꝓ
ceditur et videtur q nõ q ſi ſic
videretᷣ q ↄfeſſio a deo eſſꝫ inſti
tuta ſꝫ nõ niſi ab hõie Iacobi. i.
Confitemini alterutrū pccã vrã.
ergo nõ fuit verū illud. ¶ Secū
do ſic culpa remittitᷣ ꝑ grẽ infuſi
onem que datur in cõtricõe Vñ
ſuꝑ illud ps. Sacrificiū deo ſpi-
ritus cõtribulatus: dicit glo. cõ
tricõ cordis eſt ſacrificiū quo ſol
uūtur peccata ergo nõ eſt neceſ
ſaria confeſſio. ¶ Tercio ſic ali
quibus remiſſum eſt peccatum
ſine hoc q legantur cõfeſſi ſicut
patet de petro et maria magda-
lena ⁊ de paulo ſed nõ eſt mino
ris efficacie gracia remittẽs pec-
catum nūc q̃ tunc fuit ergo nec
nūc eſt de neceſſitate q homo a
peccato mundatus per contricio-
nem confiteatur ſacerdoti.
¶ In oppoſitum eſt dictum doc
torum exponẽcium hoc euãgeliū

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de quo potuit cauſari ī eo admiracō ſicut dictū eſt.

AD quartam queſtionē qua queritur vtrum ſit verum q̄ xp̄c nō īuenit tantā fidem in iſrahel ſicut in centurione ſic ꝓcedit̄ et videtur q̄ nō. Primo quia in Abrahā Yſaac et Jacob maior fides fuit ergo ꝛc̄. ¶ Secundo arguitur de btiſſima v̄gine Maria cui dictum eſt. Beata que credidiſti q̄m ꝑficietur in te que dicta ſūt tibi a domino Joel. ij. ¶ Tercō idem arguitur de apoſtolis qui dicitur primicias ſp̄us habuiſſe. ¶ In oppoſitū eſt euāgelium preſens. ¶ R̄ꝫ° dicendum iuxta Albertum ſup̄ Math. Q̄ꝫ fides dicitur magna dupliciter. ſcꝫ intenſiue ꝛ facilitate credendi intēſiue. poſſibile fuit q̄ maior fides fuit in multis iudeis ſ̄m ſtatum eciam preſentē Sed quo ad facilitatē credendi nō īuenit tantā quia iudei qui crediderūt ꝑ miracula inducti ſunt et edocti per ſcripturas crediderūt. Iſte autē nō ¶ Ad racōnes in oppoſitū dicendū ad primā reſpondetur q̄ nō loquebatur xp̄c de illo priore iſrahel in quo ꝓphete ꝛ patriarche fuerūt. Unde beda in omelia dicit ſic. Non inueni tantā fidē in iſrahel nō in illo priore iſrahel ī quo nominati ſūt ꝓphete et iuſti: ſed ſignificat fidem illius ſuper iſrahel hoc eſt ſup̄ oīes qui tunc fuerūt trib⁹ iſrahel et nō ſuper illū qui ab inicio fuit iſrahel nec ſuper eos qui poſtea prophete et iuſti inuēti ſūt in iſrahel. et per hoc patet reſponſio ad argumenta de beata v̄gine et de apoſtolis qui ſup̄ omnes alios iuſti et ſancti inuēti ſūt in iſrahel vel dicendum vt dicit Albertus q̄ cū xp̄c dixit nō īueni tantā fidē in iſrahel non includit illos qui b⁹ loquebatur ſed alios de iſrl̄.

¶ In dñica tercia eſt euangeliū In illo tp̄e Aſcendente Jheſu in naniculā ꝛc̄. Math. viij. Circa qd̄ veniūt diſputāde ſeq.

¶ Pm̄o vtrū ecc̄a vl̄is iux̄ glo. ꝑ nauiculā deſignata tēpeſtate alicui⁹ tribulacōis q̄n̄qꝫ ita cōcucient vt naufragiū paciat̄ ¶ Secūdo vtrū fuit verū q̄ mare et vēti obediūt xp̄o

AD primam queſtionem qua queritur vtrū vl̄is ecc̄a iux̄ glo. euāgelij ꝑ nauiculā deſig̃ta q̄n̄qꝫ tēpeſtate tribulacōis ita cōcuciet̄ vt naufragiū paciat̄ et videt̄ q̄ ſic Primo Daniel. ix. ſcribit̄ deficiet hoſtia et ſacrificiū et erit in templo abhominacō deſolacōis et vſqꝫ ad ꝯſumacōnē ꝛ finē ꝑſeuerabit deſolacō: ſ; cū defecerit fides ꝛ hoſtia et ſacrificiū deficiet ecc̄a. dt̄ em̄ Aug⁹. vbi fides ibi ecc̄a ergo ꝛc̄. ¶ Secūdo ſic ſicut vniuſitas iudeoꝝ q̄ pri⁹ ecc̄a dicebat̄ iam nō eſt in ecc̄a vn̄ tota ecc̄a

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

iudeorū̄ videtur defeciſſe dedit
em̄ illi deus libellū repudij · pr̄o
decē tribub⁹ et poſtea duab⁹ vt
dicit̄ Ihere · iij · et · v · vbi ſic habe-
tur p̄uaricata eſt domus iſrahel
et dom⁹ iuda dicit dn̄s ⁊c̄ · ergo
pari racōe tota ecc̄a xp̄ianorum
eſt defectibilis ↄ̄na videtur bona

¶ Tercio ſic Luce · xviij · poſt de-
nūciacionē̄ futuraꝝ tribulacionū
dicit̄ · verūtamen filius hominis
veniens putas inueniet fidē in
terra · hoc autē̄ nō videtur dictū
niſi ꝙ fides ante cōſummacionē̄
ſeculi deficiet et p ↄ̄ns ecc̄a ·

¶ In oppoſitū eſt hic glo · ¶ Re-
ſpōdeo dicendū ſub duab⁹ ↄclu-
ſionib⁹ · Prima eſt ꝙ ecc̄a catho-
lica conuenienter deſignatur per
nauem ſiue nauiculā · Iſta ↄclu-
ſio probat̄ p̄mo p illud ꝓuerb ·
vl̄io facta eſt quaſi nauis inſti-
torīs et hoc ꝙ vt dicit Albertus
magnus virtutū mercib⁹ et me-
ritorū theſauris ampliſſimis atq̄
p̄cioſiſſimis onuſta eſt quibus
filij ſui mercati ſūt regnū celorū
in ea em̄ ſola ſūt vitutes quibus
adhipiſcitur felicitas vite eterne
iuxta · c · Omes · xxviij · q · i · Secū-
do pꝫ cōcluſio qm̄ ecc̄a eſt vehi-
culū quo p mare huī⁹ ſeculi quā-
cumq̄ crebris ventoꝝ flatib⁹ et
aquarū fluctibus · i · temptacio-
nū plagis et verberib⁹ fatigetur
fideles in eas contenti ad portū
future beatitudinis pducūtur ·
Vn̄ ſicut extra archā regnāte di-
luuio nullus ſaluatus eſt ita nul-
lus extra ecc̄am omnino ſaluat̄
Vn̄ extra de ſūma trini · et fi · ca-
tho · c · i · et · xxiiij · q · i · qm̄ verus et
beatus Grego · in moralib⁹ ⁊ ha-
betur in · c · ꝙ eadē̄ cauſa et · q · ec-
cleſia ſola eſt q̄ intra poſitos va-
lida caritatis compago cuſtodit
Vn̄ aqua diluuij archā quidē ad
ſublimiora ſuſtulit · om̄es autē
quos extra inuenit extinxit · Se-
cunda concluſio eſt ꝙ nauicula v-
niuerſalis ecc̄e nūq̄ tāta tempe-
ſtate tribulacionis vexabitur ꝙ
naufragium patiat̄ · Iſta cōclu-
ſio ꝓbatur p̄mo ſic Aug̃ · in tra-
ctatu de catholica veritate dicit ſi-
cut nauicula · i · ecc̄a xp̄i in me-
dio maris videlicet mūdo diu ia-
ctata eſt fluctib⁹ ſed vexata non
diſſoluta aut ſubmerſa q̄a ille i-
perauit vento et mari qui eidem
ecc̄e promiſit vſq̄ in ſinē̄ affutu-
rum · Iſta concluſio patet ex illo
Ambro · qui ita dicit in quodam
ſermone · nauim ecc̄am debem⁹
accipere in ſolo mūdi hmōdi cō-
ſtitutum que et ſi vndarum flu-
ctibus aut procellis ſepe vexetur
tamē̄ nunq̄ p̄t ſuſtinere naufra-
giū ꝙ in arbore eius · i · in cruce
xp̄iſtus erigitur in puppe pater
reſidet gubernator · proram pa-
raclitus ſeruat ſpiritus hanc per
anguſta huius mundi freta · du-
odecim remigos ducant · ideſt
duodecim apoſtoli et ſimilis nu-
merus prophetarum ·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Tercio pt₃ ꝯcluſio ex illo mat.
xvi. vbi xp̄c ait ſup hanc petrā
edificabo ecclīam meā et porte in
feri nō ꝑualebūt aduerſus eam
plane hoc nō eſſ₃ ſi ecclīa qn̄doq₃
tribulacōibus aut impugna-
cionibus vexata naufragiū eſſet
paſſura. ¶ Ad racōnes in oppo
ſitū ad primā reſpōdetur negan
do ꝯñam et ad dictū Daniel re-
ſpōdetur dupliciter. Primo ꝙ n̄
videtur loqui ꝺ ꝯſūmacōe totꝰ
ſeculi: ſ₃ de finali deſolacōe ciui-
tatis iħrlm in qua locus ſancti
ficacōis erat et ita nō eſt ad ꝓ
poſitū. Secūdo r̄ndetur ꝙ dato
ꝙ dictū Danielis accipiatur de
ꝯſūmacōe ſeculi ⁊ abbꝛiacionem
nōmiet āñxp̄m hominē peccati
qui in templo ſedens extollens
ſe ſup omne qđ dicitur deus .ij.
ad theſſ. i. nō eſt intelligēdū ꝙ
fides totaliter deficiat quin ſem
per apud aliquos fides ecclē fir-
ma atq₃ immutabilis vſq₃ in fi-
nem ſeculi permanebit ita xp̄us
pollicitus eſt petro quem vniu-
ſalis ecclē ſue paſtorem et vica-
rium ꝯſtituerat dixit. Ego ro-
gaui pro te petre vt nō deficiat fi
des tua Luce. xxij. ¶ Ad ſecun-
dam r̄ndetur negādo aſſumptū
q̄m ecclīa de iudeis nunq̄ ita de
fecit quin ſemper in ea aliqui eſ
ſent iuſti in quibus integra fi-
des et caritas inuiolata pſeue-
ret ſed ſcriptura ita abſolute lo-
quitur quia in comparacōe malo-
rū illo tempore pauciſſimus erit
numerus bonorū. ¶ Ad terciā re
ſpōdetur negādo ꝯñam et ad di
ctum qđ Luce. xviij. habet. r̄nde
tur ꝙ illud dictū eſt nō ꝙ omni
no fides ſit defectura ſ₃ ꝓpt pau-
citatē fideliū que tpe āñxp̄i erit
ꝓpt maximā tribulacōnē q̄ tpe
illo vigebit

Ad ſecundam queſtionē
qua queritur vtrum fu-
it verū ꝙ mare et venti
obedierūt xp̄o ſic ꝓcedit et vide
tur ꝙ nō qꝛ res ſine ſenſu ⁊ ſine
racōne nō pn̄t dici obedire alicui
cū nec capere nec intelligere poſ-
ſint ꝓceptū imꝑantis ſ₃ mare et
venti ſūt hmōi ergo nō videtur
poſſe dici obedire. ¶ Secūdo ſic.
qui obedit deo ꝯformat volūta
tē ſuā volūtati diuine: ſ₃ iſta cū
ſint ſine intellcū et volūtate nō
pn̄t dici ꝯformare volūtatē ſuā
diuine ergo ⁊c. ¶ Tercio obedi
ēcia eſt v̓tus moralis ſ₃ mare et
venti nō ſūt capacia v̓tutis ergo
nec pn̄t dici obedire alicui ¶ In
oppoſitū ē euāgeliū pn̄s ¶ R° di
cendū ſub iſta ꝯcluſiōe ꝙ mare
et venti obedierūt xp̄o: Iſta ꝯclu
ſio patet ex euāgelio Pro cuius
intellcū eſt notādū ꝙ obediēcia
dicit duobꝰ mōis vno mō vt di
cit v̓tus qua animꝰ ſubicit man
datis imperātis vt fiat ⁊ hoc mō
obediēcia nō cadit niſi in creatu
ra intellcuali que ſola capax eſt
virtutis vt arguebat. Alio mō

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dicitur obediēcia opacō qua mo
bile vel ſubiectū ſtatī expedire et
ſine quacūq repugnācia exequi
tur ordinē et diſpoſicōnē ſui mo
toris ſiue prīncipiū agētis ꝛ hoc
mō eſt in omni creatura potēcia
obediencialis ad exequendū et
operandū quicquid de9 qui im-
mobilis manens dat cūcta mo-
ueri de creatura ordinauerit vel
diſpoſuerit. Unde ps. cxlviii.
dicitur Statuit ea in eternū ꝛ in
ſeculū ſeculi pceptū poſuit et nō
pteribit et infra. Ignis grando
nix glacies ſpūs pcellarum que
faciūt verbū eius. et Amos. ix.
dicit dñs mādabo ſerpenti ꝛ ipe
deuorabit eos et hoc mō dicunt
vēti et mare obediuiſſe xpō ſicut
creatura ſuo creatori. ¶ Ad racō
nes in oppoſitū. Ad primā reſpō
detur q racō pcedit de obedien-
cia pūo modo ſumpta licet dicat
Albertus magnus ſup Mathēū
q omnis creatura ſenſum hab3
naturalē qua imperiū pcipit ꝛ p
ficit creatoris q̄uis in ſe ſit inſē
ſibilis et ideo diſtinguit Iſaac.
phs ſenſus naturales et anima
les eē in rebus inſenſibilib9 hoc
Albertus. ¶ Ad ſecūdā et terciā
racōnes eadem eſt reſponſio lo-
quuntur enim de obediēcia pūo
modo ſūpta nos vero de obedien
cia ſecūdo mō capta

¶ In dominica quarta poſt octa
uas epiphanie eſt euangelium
In illo tempore dixit Jheſus pa
rabolam hanc ſimile factum eſt
regnum celoꝝ homini ꝛc. Ma-
thei. xiii. Circa quod pñt diſpu
tari ſequentes queſtiones

¶ Primo vtrum dyabolus ſup
ſeminauerit zizaniam. ideſt he-
reſes in agro dominico. ¶ Secū
do vtrum heretici ſunt eradican
di p mortē de vita pñti.

Ad primam queſtionem
quā queritur vtrum dy
abolus ſuperſeminaue-
rit zizania. ꝛc. ſic proceditur et
videtur q nō. Primo ſic euange
lium dicit q inimicus homo hoc
fecit ſed dyabol9 nō eſt homo er
go nō ſupſeminauit zizania
¶ Secundo ſic hereſes ex libero
arbitrio hominis pcedūt. Unde
vt ait Ihero. et habetur. xxiiii.
q. iii. in. c. hereſis. Hereſis grece
ab electōe dr q eā vnuſquiſq e
ligat diſciplinam quā putat eē
meliorē ſed dyabolus nō pt ſup
libero arbitrio. g° nō pōt ſupſe-
minare aliqd in eo ¶ Tercio ſic oē
agēs ex pposito cognoſcit ſuum
effectū ſed dyabol9 internas co
gitacōes nō pōt pcipere vt dicit
Aug9. li. de ecā. dogmatib9. er-
go nō pt aliqd ſeminare ¶ In
oppoſitū eſt euāgeliū pñs ¶ Rō
dicēdū ſub tali cōcluſiōe q dya-
bolus ſupſeminauit in agro do-
minico hēſes ꝛ errores Iſta ꝯclu
ſio pz nā poſtq̄ xpc lux mūdi et
veritatis in agrū ſeminauit fidei
doctrinā per ſe et ſuos apoſtolos

in agro dñico: poſt mortem eoꝝ
dyabolus inuidens fidei ſemina
te in cordibus fideliū que fūda-
mentū erat religionis xpiane ſu
perſeminauit zizaniam ſuaden
do et ſuggerendo errores homi-
nib⁹ et ita plures ad pſidiā here-
ſis induxit q̄ ducat ad mortem
hinc. Cap. ij. dicit̄ q̄ inuidia dy
aboli mors intrauit in orbē ter-
rarum et Io. viij. dr̄ de dyabolo
ille homicida fuit ab inicō et in
veritate nō ſtetit quia veritas nō
eſt in eo. cum enim loquit̄ ideſt
ſuggerit mendaciū ex proprijs lo
quitur q̄ mendax eſt et pr̄ ei⁹.
¶ Ad racōes in oppoſitū ad pmā
dicit̄ q̄ ibi in euāgelio inimic⁹
homo dicit̄ dyabolus vt exponūt
doctores. dicit̄ autem dyabolus
homo tum propter defectū a dei
tate. Ps. Exurge dñe nō preua-
leat homo. tum quia dyabolus
vincit hominem. ps. Eripe me do
mine ab homine malo. et dicit̄
inimicus propter cōſummatam
maliciam ei⁹. ¶ Ad ſecundā re-
ſpondetur negando cōſequētiā
dicim⁹ q̄ licet dyabol⁹ nō poſſit
ſup libero arbitrio directe mouē
do illud poteſt tn̄ bene p modū
ſuadētis ⁊ ſic dyabolus ſeminat
hereſes et errores in cordib⁹ ho-
minum. Vñ Auguſtinus. iiij. de
trini. dicit q̄ dyabolus ſua ſub-
tilitate malignos affectus inſpi
rat et Beda dr̄ ſup act⁹ aploꝝ
q̄ aīam in affectū malicie trahit

Ad ſecundam queſtionē
qua queritur vtrum he
retici ſūt eradicandi per
mortē de vita pn̄ti ſic pcedit̄ et
videt̄ q̄ nō. Primo ex euāgelio p
ſenti vbi dr̄ q̄ pmittatur ziza-
nia creſcere vſq̄ ad meſſem meſ
ſis autē eſt finis ſeculi. ſꝫ heretici
p zizaniā deſignant̄. ergo hereti
ci tollerandi ſūt et nō interficien
di ¶ Secūdo ſic aplus. ij. thi. ij.
Seruū dei oportet eſſe mãſuetū
ideſt cū modeſtia corripientem
eos qui reſiſtūt veritati ne quan
do det deus illis penitenciam ad
cognoſcendā veritatem et reſipi
ſcāt a laqueis dyaboli ſꝫ ſi hereti
ci nō tollerarentur ſꝫ morti trade
rentur auferetur ei facultas peni
tendi. ergo tollerandi ſūt et nō
interficiēdi. ¶ Tercio ſic nihil ei
dēt impugnari niſi qd̄ eſt cōtra
amiciciā: ſꝫ diuerſitas opinionū
nō eſt cōtra cōcordiam amicicie
vt phs. dr̄. iiij. ethi. ergo hereti
ci nō ſūt extirpandi ſꝫ tollerādi.
¶ In oppoſitum eſt aplus ad
thy. iij. hereticū poſt primā et ſe
cūdam correpcōnē d̄ vita ſciens
q̄ ſubuerſus eſt qui hmōi eſt
¶ Reſpondeo dicendū ſub iſta con-
cluſione heretici manifeſti quādo
ſine periculo poteſt fieri extermi-
nandi ſunt per mortē de vita p-
ſenti Iſta cōcluſio patet q̄ tales
ſūt corruptiui et infectiui alioꝝ
ſꝫm illud thy. iij. heretici multum
proficiunt ad impietatē. ſermo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eorū vt cancer ſerpit que cōclu=
ſio ptꝫ ꝑ apl'm .i. corin .v. qui ꝑ
cepit exterminare vetus fermen
tū ne totā maſſam corrūpat. Et
Jhero. et habetur .i. q. iiij. ſecāde
ſūt carnes ⁊ ſcabioſa ouis a cau
lib9 repellēda ne tota dom9 maſ
ſa et corpus et pecora ardeat cor=
rumpatur putreſcat et intereat.
Arrius autē in alexandria vna
ſcintilla fuit ſed qm̄ nō ſtatī op
preſſum eſt totum orbem ei9 flā=
ma populata eſt. Secūdo ꝓbatē
ſic quia ſūt homicide vita em̄ ſp i
ritualis multo melior eſt ꝙ cor=
poralis. ſed homicide extirpātur
qui auferūt hominib9 vitā cor=
poralem vt habetur Exo. xxij.
Maleficos nō pacieris viuere.
ergo multo amplius heretici qui
auferunt hominib9 vitā ſpiritu=
alem. Tercīo ſic. proceditur in
quātum heretici ſūt falſarij xpiane
fidei multo grauius eſt corrūpe
fidē ꝑ quam eſt anime vita. Ju
ſtus enim ex fide viuit Oſee .ij.
et ad ro. i. ꝙ falſificare monetam
ꝑ quā temꝑalis vite ſubuenitur
ſed falſarij pecunie ſtatim ꝑ prī=
cipes ſeculares morti traduntur
ergo multo forcius heretici ſtatī
qn̄ de hereſi vincuntur pn̄t iuſte
occidi. Quarto ꝓbatur conclu
ſio in quātum heretici dicuntur lu
pi. Lupi ſūt ab ouibus arcendi
paſtoris officio Joh. x. ſed here=
tici ſunt lupi Act. ij. ergo iuſte ve
niūt extirpandi. Quinto ꝓbatē

cōcluſio in quātum heretici ſūt bla
ſphemi in xp̄m Leui. xxiiij. dicitē
Qui blaſphemauerit nomē dn̄i
morte moriatur ſed heretici ſunt
hmōdi. ergo merito veniūt extir
pandi ꝑ mortē magis ꝙ rei cri=
mine leſe maieſtatis. Ad racio
nes in oppoſitum. Ad p̄mam re=
ſpondetur ꝙ deus nō vult here=
ticos ꝑmitti viuere abſolute ſed
in caſu tantū ſcꝫ qn̄ nō poteſt ſe
parari a fidelibus ſine ꝑiculo fi=
delium et hoc conuenit duplici dē
cauſā vna qn̄ nō bene cognoſcū
tur nec bene diſtinguuntur a fi=
delibus. Alia quando habent tā
tos defenſores ꝙ ſi cōtra eos ꝓ
cedatur maius periculum in ec=
cleſiā probabiliter extimetur vt
ſciſmaticos vel interfectores fi=
delium a fautoribus hereticorum
tunc enim permittendi ſunt ꝓ=
pter maius periculum euitandū
vbi autem nō occurrunt iſta pe
ricula ſunt ſeparandi ab eccleſia
et iuſticie ſeculari relinquendi
vt exterminentur per mortem ſi
cut dictum eſt. Ad ſecundam
reſpondetur negando conſequē
ciam et racio eſt quia modeſtia il
la vt primo et ſecundo corripia=
tur ꝙ ſi redire noluerit iam pro
ſubuerſo habetur vt patet i au
ctoritate apoſtoli indicta.
Ad terciam reſpondetur ne=
gando conſequenciam. tum q̄a
philoſophus loquitur de opi=
nionibus ſpeculatiuis tantum.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tum quia conſenſus in vnitatē
fidei eſt principium cōiunctōis
in caritate. et ideo diſceſſus a fi-
de excludit amiciciam familiari
tatis.

¶ In dñica. lxx. eſt euangelium
In illo tpe dixit Iheſus parabolā
hanc ꝛc. math. ij. Circa quod
pnt diſputari ſequētes queſtio
nes ¶ Prima vtrum omnes ho-
mines ad eternam beatitudinē
a deo ſint vocati ¶ Secūda vtrū
requirantur aliqua opera homi-
num ad beatitudinem conſequē
dam a deo ¶ Tercia vtrum om
niū laborancium in vinea domi-
ni ſit vnum remuneracōis pre
mium

AD primam queſtionem
qua queritur vtrum ō-
nes homines ad eternā
beatitudinem a deo ſint vocati
ſic proceditur et videtur q non
Primo ſic Deus nō diligit omēs
homines. ergo nō omnes homi
nes ab eo ſunt vocati ad btitudi
nem cōſequēcia eſt bona. ante-
cedēs patet ex illo ps. Iniquos
odio habui. et illud. odiſti om-
nes qui operantur iniquitatem.
¶ Secundo ſic nullus excecatus
a deo poteſt dici vocatus a dō ad
percipiendam beatitudinem eter
nam; patet ſed deus huius ſecu
li excecauit mentes infidelium
vt dicit aplus. ij. corin. iiij. er-
go ꝛc. ¶ Tercio reprobati a deo
nō pnt dici vocati a deo ad beati
tudinem ſed multi ſunt a deo re
probati Vnde aplus ad roma. i.
dedit eos in reprobum ſenſum
ergo nō omnes homines ſūt a
deo vocati ad beatitudinem.

¶ In oppoſitum eſt euangeliū
preſens. Item illud Luce. xiiij.
Homo quidam fecit cenā mag-
nam et vocauit multos. Per ce-
nam vt ait glo. eterna beatitu-
do intelligitur ¶ Reſpondeo di
cendum ſub iſta cōcluſione q ō
nes homines ſunt a deo vocati
ad beatitudinem que cōcluſio ꝓ
batur. Primo ex illo. i. thy. ij.
vult deus omnes homines ſal-
uos fieri et ad agnicōnem verita
tis venire ¶ Secundo ſic omnes
homines facit deus capaces bea
titudinis. ergo omnes ſunt vo-
cati ad beatitudinem cōſequen-
cia videtur bona alias fruſtra fu
iſſent facti capaces eiꝰ. aſſump
tum patet quia omēs homines
ſunt facti ad ymaginem et ſimi
litudinem dei Gen. i. Dicit au-
tem Auguꝰ. q eo eſt homo dei
capax quia ad ymaginem dei ē
¶ Tercio ſic omnes homines
appetunt beatitudinem. ergo vi
detur q ad illam ſint a deo vo-
cati aſſumptum probatur per il
lud Boecij. iij. de cōſolacōne di
centis q mentibus omnium ho
minum veri boniq cupiditas eſt
inſerta ſed verum bonum eſt q
nos beatos facit. ergo cōcluſio
vera. Quarto ſic ſicut dt Dyo.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

deus equaliter om̄ia diligit et
ꝑ ꝯſequens omnes homines e
qualiť diligit ſed aliq̊s vocauit
ad beatitudinem ergo omnes ho
mines. Quinto omnibus homi
nibus dedit legem mandatoꝝ
per quoꝝ obſeruanciam acq̇riť
vita eterna ſm illud Si vis ad
vitā ingredi ſerua mādata dei.
Math. xix. Sexto tribuit eciā
omnibus conſilia ad perfectio=
nem habēdam tribuit remedia
ſcʒ ſacramenta ad ſananda vul
nera peccatorum. ergo videtur
ꝙ omnes homines ſint a deo vo
cati ad eternam beatitudinem
¶ Ad raciones in ꝯtrarium ad
primam reſpōdetur negando aſ
ſumptum et ad probacionem di
cimus ꝙ nihil prohibet vnum ⁊
idem ſm aliquid amari et ſm a=
liquid odio haberi Deus igitur
peccatores inquātum ſūt nature
quedam amat. ſic enim et ſunt
et ab ipſo ſunt inquantum vero
peccatores nō ſunt ſed abeſſe de
ficiūt et hoc in eis a deo non eſt.
Vnde ſm hoc ab ipſo odio habē
tur. ¶ Ad ſecundam reſpōdetur
negando ꝯſequenciam et ad id
qđ dicitur ꝙ deus excecat men=
tes aliquoꝝ dicendum ꝙ nō di
citur excecare maliciam infundē
do: ſed ex demeritis hominū gra
ciam non infundendo. Pro quo
notandum ꝙ excecacio diciť pri
uacio gracie: quia gracia eſt qđ
dam lumen anime et perfectio

q̄dam habilitās ād bonum ipſa
animam. Aliquem autem care=
re gracia ex duobus ꝯtingit. tū
quia ipſe nō vult recipere. tū q̄a
de⁹ nō ſibi infundit vel nō vult
ſibi infundere Horum autē duo
rum talis eſt ordo vt ſcđm nō ſit
niſi ex ſuppoſicōne primi. cū enī
deus nihil velit niſi bonum non
vult iſtum carere gracia niſi ſm
ꝙ bonum eſt: ſed ꝙ iſte careat
gracia. nō eſt bonum ſimpliciter
Vnde hoc abſolute conſideratum
nō eſt volitum a deo. eſt tamen
bonum ꝙ careat gracia. ſi eā hā
bere nō vult vel ſi negligenť ſe
ad eam habendam preparat. qꝛ
iuſtum eſt et hoc modo eſt a deo
volitum. Patet ergo ꝙ hmōi de
fectus abſolute cauſa prima eſt
ex parte hominis qui gracia ca=
ret. Ex parte autem dei non eſt
cauſa huius defectus niſi ex ſup
poſicōne illius qđ eſt cauſa ex ꝑ
te hominis et per huc modū qn̄=
ꝙ inuenitur deus dici cauſa exce
cacōnis et obduracōnis nō mit=
tendo maliciam ſed nō imparci=
endo graciam qđ in ipſo eſt. et
ita patet quid dicendum ſit ad
auctoritatem apoſtoli. ¶ Ad ter
ciam reſpondetur negando ꝯſe
quenciam. et racō eſt. hec enim
eſt differencia ſm ſanctum Tho
mam inter predeſtinacōnem et
reprobacōnem. quia predeſtina
cio eſt cauſa et eius qđ expectať
in futura vita in p̄deſtinatis ſcʒ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

glorie et eius q̊d ꝑcipitur in pre
ſenti ſcꝫ grē. Reprobacō vero nō
eſt cauſa eius q̊d eſt in pſenti ſcꝫ
culpe ſed eſt cauſa derelictionis
a deo. eſt tamen cauſa eius q̊d
redditur in futuro ſcꝫ pene eter-
ne. ſed culpa prouenit ex libero
arbitrio eius qui reprobatur et
a gracia deſeritur et ſꝫm hoc veri-
ficatur illud ꝓphete Oſee. xiij.
ex te ꝑdicō tua iſrł.

Ad ſecundam queſtionē
qua queritur vtrum req̄
rant̄ aliqua opera homi
nū ad beatitudinē cōſequēdam
a deo ſic ꝓceditur et videt̄ ꝙ nō
Primo ex illo ad Ro. iiij. Beatitu-
dinem hoīs cui deus cōfert iuſti
ciam ſine operib9. ergo nō requi-
runt̄ alia opera hominis ad bea-
titudinē cōſequēdam. ¶ Secun
do ſic Deus cū ſit agens infinite
virtutis nō ꝑexigit in agēdo ma
teriā aut diſpoſicionē materie ſꝫ
ſtatim pōt totū producere ſꝫ opa
hominis cū nō requirantur ad be
atitudinem ſicut cauſa efficiens
nō poteſt requiri ad eā niſi ſicut
diſpoſicōes. ergo deus qui diſpo
ſicōes nō ꝑexigit agendo beati-
tudinem ſine ꝓcedentib9 opib9
cōfert. ¶ Tercio ſicut deus eſt
actor bātudinis immediate ita ⁊
naturam immediate inſtituit ſꝫ
in prima inſtitucione nature pro
duxit creaturas nulla diſpoſicō
ne precedente vel actione creatu-
re ſed ſtatim fecit vnūq̊dqꝫ ꝑfe-
ctum in ſua ſpecie. ergō videtur
ꝙ beatitudinem confert homini
ſine aliquibus operibus precedē
tibus. ¶ Quarto arguitur
de chriſto cuius anima ab inſtā
ti creacionis fuit beata ſine operi
bus precedentibus. ergō ⁊c̄
¶ Quinto idē arguitur de pu
eris baptiſatis qui ante vſum li
beri arbitrij moriuntur quibus
ſine precedentibus aliquibus o-
peribus regni celeſtis ianua ape-
ritur vt dicit Beda. ¶ In oppo-
ſitum eſt euangelium preſens.
vbi dicitur voca operarios ⁊c̄.
Item Joħ. xiij. dicitur. Si hec ſci
tis beati ſi feceritis ea. ergo ꝑ a-
ctionem ad beatitudinem perue
nitur. ¶ Reſpondeo dicendum
ſub iſta concluſione licet de9 poſ
ſet ſimul facere voluntatem recte
tendentem in finem. et finem cō
ſequentem ſicut quādoqꝫ natu-
ram ſimul diſponit et induit for-
mam. Ordo tamen diuine ſapiē
cie exigit vt nullus purus homo
habens vſum liberi arbitrij con
ſequatur beatitudinem ſine ali-
quibus operibus precedentibus
que cōcluſio ſic oſtendit̄ vera. vt
dicit phs. ij. de celo. Rerum que
nata ſunt habere bonum perfe-
ctum aliquid habet ſine motu a-
liquid vno motu aliquid pluri-
bus. Habere autem perfectū bo-
num ſine motu cōuenit ei ꝙ na-
turaliter habet illud. habere au
tem beatitudinem naturaliter

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eſt ſolius dei· Unde ſolius dei ꝓ
prium eſt ꝙ ad beatitudinē nō
moueatur ꝑ aliquam operacōez
precedentem cum autem beatitu
do excedat omnem naturam cre
atam nulla pura creatura cōue-
nienter beatitudinem cōſequit̄
abſqȝ motu operacōnis per quā
tendit ad ipſum· Sed angelus
qui eſt ſuperior ordine nature ꝙ̄
homo cōſecutus eſt eam ex ordi
ne diuine ſapiencie vno motu
operacōnis meritorie· homines
autem conſequūtur ipſam mul
tis motibus operacionū que me
rita dicūtur· Vn̄ eciam ſcḋm phm̄
·i·ethi· Beatitudo eſt premium
virtuoſarum oꝑacionū· ¶ Ad
racōnes in oppoſitum ad primā
reſpōdetur ꝙ dictū apoſtoli nō
militat quia ipſe loquitur de be
atitudine ſpei que habetur per
graciam iuſtificantem ·quequi-
dem nō datur ꝓpter opera prece
dencia·nō enim habet racionem
termini motus vt beatitudo ſed
magis eſt principium motus q̊
ad beatitudinem tenditur·

¶ Ad ſecundā reſpōdetur negā
do cōſequenciam ⁊ racō eſt quia
nō dicim⁹ ꝙ oꝑacō hominis iō
ꝑexigatur ad cōſecucionē beati-
tudinis ꝓpter inſufficienciam di
uine virtutis beatificantis ſed vt
ſeruetur ordo in rebus· ¶ Ad
terciam reſpōdetur negādo cōſe
quenciā ⁊ rō eſt quia primas cre
aturas ſtatim deus ꝑfectas pro
duxit abſqȝ aliqua diſpoſicōne
vel operacōe creature precedente
quia ſic inſtituit prima indiui-
dua ſpecierum vt ꝑ eas natura
propagaretur ad poſteros ſic au
tem nō fecit de alijs ¶ Ad quar
tam reſpōdetur negādo cōſequē
ciam et racō eſt ꝙ illud fuit ſin-
gulariter in xp̄o: Unde ſicut de p̄
mis indiuiduis ſpecierum per q̄
erat natura ꝓpaganda dictū eſt
ꝙ fuerunt ſtatim ꝑfecta ſimilit̄
dicimus ꝙ per xp̄m qui eſt deus
et homo beatitudo erat ad alios
deriuanda. ſcḋm illud apoſtoli ad
heb· ij ·qui multos filios in glori
am adduxerat ſtatim a principio
ſue cōcepcōnis abſqȝ aliqua o-
peracōe meritoria precedēte ani-
ma eius fuit beata ſed hoc eſt ſin-
gulare in ipſo vt diximus·

¶ Ad quintā reſpōdetur ꝙ racō
nō facit ad ꝓpoſitū cōcluſionis·
tum primo ꝙ loquitur de hoib⁹
vſum habentibus liberi arbitrij
tum ſecūdo ꝙ licet paruulis bapti
ſatis deſint ꝓpria merita, meri-
tum tn̄ xp̄i eis ſubuenit eo ꝙ ꝑ
baptiſmū ſūt effecti membra cri
ſti·

Ad terciam queſtionem
qua queritur vtrū oīm
laborancū in vinea dn̄i
ſit vnū remuneracōis p̄miū ſic ꝓce
ditur et videtur ꝙ ſic. Ex p̄nti euan
gelio vbi ſinguli qui oꝑati ſunt
in vinea dn̄i acceperūt ſingulos
denarios quia vt dicit Gregori⁹

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

equalē eterne vite retribucōnē
ſortita ſunt. ergo videtur ꝙ oīm
beatoꝝ ſit vnum remuneracōis
premiū ¶ Secundo ſic. Beatitu
do eſt ſummū bonū ſed ſummo
nō poteſt eſſe aliquid maius. er-
go beatitudo vnius hominis non
pōt eſſe alia maior beatitudine
ergo equaliter ſunt beati.
¶ Tercio ſicut q̊dlibet appetibi
le eſt bonum ita et magis bonū.
ſi ergo aliquis eſſet beatior alio
minus beato eſſ appetibilis bea
titudo magis beati ſēm rectū appe
titum nec tamē eam haberet. er-
go nō eſſ beatus. qꝛ btūs nō di-
citur niſi qui habet omnia que
vult et nichil mali vult vt dicit
Aug9. ¶ In oppoſitum eſt illud
Joh. xiiij. ¶ In domo patris mei
multe ſūt manſiones per quas
vt dicit Auguſtin9. diuerſe me-
ritorum dignitates intelligūtur
in vita eterna. Item dicit aplūs
.i. corin. iii. Stella differt a ſtel
la in claritate. ſic eciam reſurre-
ccio mortuorū. ergo vnus reſur
gencū maiorem claritatē habe-
bit q̄ȝ alius. ergo nō vnum erit
omniū ſanctorū remuneracōis
premiū. ¶ Reſpondeo dicēdum
ꝙ in racōne beatitudinis duo in
cludūtur ſcz ipſe finis vltimus
qui eſt ſummū bonum et adepcō
et fruicio ipſius ſummi boni. q̄ȝ
tum ad ipſum ſummum bonum
qđ eſt beatitudinis obiectum et
cauſa. Eſt ergo concluſio ꝙ om-
nium laborancium in vineā. eſt
vnum remuneracōis premium
vna merces vna beatitudo. quia
non eſt niſi vnum ſummū bonū
ſcz deus cuius fruicōe homines
ſunt beati. Si vero loquimur q̄ȝ
tum ad adepcionem hmōdi boni
vel fruicionē que dicit̄ beatitudo
formaliter. eſt ſecūda concluſio
ꝙ omniū laborancū in vinea do
mini. non eſt vnum remunera-
cionis premium aut merces aut
beatitudo. quia vnus pōt eē alio
beacior. quia q̄ȝto magis hoc bo-
no fruitur eſt beacior. contingit
autem aliquem perfectius frui
deo. ex eo ꝙ ē melius diſpoſit9
per excellenciora merita. premiū
enim reſpondet merito ſed con-
ſtat aliquos eſſe alijs maioris
meriti ergo cum beatitudo ſit v-
tutis premiū qui fuerint maioris
meriti habebunt excellencius p̄
mium. ¶ Ad raciones in oppoſi
tum Ad primam reſpondetur ꝙ
vnitas denarij ſignificat vnita-
tem beatitudinis ex parte obie
cti. et ſic beatitudo eſt vna omni
um vt dicit prima concluſio ſed
diuerſitas mā̄ſionum ſignificat
diuerſitatem beatitudinis ſcđm
diuerſum gradum viſionis ꝛ frui
icionis. Deus enim omnibus eſ
ſenciam ſuam oſtendit ſed vnuſ
quiſqȝ eam aſpicit. ſecundū mo
dum ſuum.
Ad ſecundam reſpondetur. vno
mō ꝙ rō pcedit de beatitudine

et pte obiecti · Secūdo reſponde
tur loquēdo de beatitudie forma
li que eſt adepcō ipſius ſūmi bo
ni · negatur ɔ̄ña. quia beatitudo
hoc mō ideo dicitur ſummum bo
bonū inq̄ꝫtum eſt ſummi boni ꝑ
fecta poſſeſſio ſiue fruicio. nō q̄a
vna nō poſſit eſſe ꝑfectior alia ⁊
maior · ſicut ignis eſt ſubtiliſſi-
mus corporꝫ ſpecie · et tamē vn⁹
ignis altero ſubtilior eſſe poteſt
Iſta beatitudo ſcḋm ſpeciē ſuā cō-
ſiderata eſt vltimū bonū deſiderā
bilium humanorū nihilominus
nihil prohibet beatitudinē vni⁹
eſſe ꝑfectiorē beatitudine alteri-
us · ſi dicas quilibet ſanctus par
ticipat deū in ſummo ⁊ qḋ in ſū
mo eſt: eſt in termino et qḋ eſt
in termino nō recipit magis nec
min⁹ · ergo oēs equaliter par
ticipabūt · Reſpōdetur ad hoc ꝙ
eſt ſummū ſimpliciter et eſt ſū-
mum huic · dicimus Quod null⁹ ꝑ-
ticipat in ſummo ſimpliciter: ſꝫ
in ſummo ſibi · quilibet enī totū
participat: nō quin poſſit parti
cipari plus: ſed nō plus ab ipſo
quia nō pōt vltra ꝑficere ⁊ cōtē
tus eſt omnino eo qḋ habet ·
¶ Ad terciam reſpondetur ne-
gando conſequenciam dicimus
enim ꝙ minus beato nō eſt ap
petibilis beatitudo magis beati ·
racō eſt quia in beatis eſt perfe-
cta caritas. vnde ibi plus quili
bet diligit deum q̄ȝ ſeipſum. et
ideo vult magis id quod conue
niencius eſt deo q̄ȝ id quod eſ-
ſet melius ei. et ideo magis vult
diuinam iuſticiam ſaluari in h°
qḋ ipſe minus habeat quod eſt
deo conueniencius q̄ȝ in hoc qḋ
plus habeat quod eſſet ſibi me
lius

¶ In dominica ſexageſime eſt
euangelium. In illo tempore cū
turba plurima ⁊c̄ · Lu. viij. Cir
ca quod pn̄t diſputari ſequētes
queſtiones · ¶ Prima eſt vtrū
cōuenienter chriſtus vſus fue-
rit in predicacōne ſua parabolis
¶ Secūda vtrum parabole ille
xp̄i cōtineāt veritatē ſcḋm ſenſum
litteralem

Ad primam quā queri-
tur ⁊c̄ · ſic proceditur et
videtur ꝙ non conueni
enter vſus fuerit parabolis in p̄
dicacione ſua · Primo ſic modus
loquendi per methaphoras ⁊ pa
rabolas cum ſit proprium ſcien-
cie infime ſcilicet poetice non vi-
detur pertinere ad doctorem di-
uine ſapiencie que altiſſima eſt
ſed chriſtus predicabat et doce-
bat diuinam ſapienciam. ergo
non conuenienter vtebatur in
predicacione ſua methaphoris ⁊
parabolis: quia talis modus cō
uenit poetis ¶ Secundo ſic Cri
ſtus venit ad docēdum veritatē
ſcḋm illḋ Ioh. xviij · Ad hoc veni ⁊
natus ſum vt teſtimonium per

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

hibeā̄m veritati ſed p̱ parabolas videtur veritas occultari · ergo n̄ cōuenienter xp̄c vtebatur in predicatione ſua parabolis · ¶ Tercio ſic xp̄ſtus ad oſtendendum q̄ ipſe eſſet verus deus obſeruauit modum in miraculis faciendis vt non poſſit negari ipſum eſſe deum ſine peccato infidelitatis ſm̄ illud Ioh̄ · xv · Si op̄a nō feciſſem que nemo alius fecit peccatum nō haberent . ergo in predicatione debuit ſeruare illū modum vt maximus oſtenderetur ſapiens ſed iſte modus eſt parabolicus ergo · ꝛc̄ · ¶ In oppoſitum eſt euāgelium p̄ns . ¶ R̄o dicendum ſub iſta cōcluſione q̄ xp̄c cōuenienter in p̄dicatione · doctrinā parabolis et ſimilitudinibus rerum corporaliū vſus eſt veritas iſtius concluſionis colligitur ex multis · Primo quia predicator bonus deb; formare ſermonem ſuum iuxta calliditatē et capacitatē audiencium vt dicit Gregorius · ſed naturaliter ē homini vt per ſenſibilia ad intelligibilia veniat quia omnis noſtra cognicio a ſenſu inicium habet · Unde vt dyoniſius dicit in c · celeſtis ierarchie · Impoſſibile eſt nobis aliter elucēſcere diuinum radium niſi varietate ſacrorum velaminum circumuelatum ergo ↄuenienter xp̄c illis in ſua doctrina et predicacōne vſus eſt

Secūdo colligit̄ ex eo q̄ p̱ hm̄oi parabolas obſcondēbatur ſacramenta ab infidelibus ne blaſphement . Unde Math̄ · vij · dicitur · Nolite ſanctum dare canibus · Christus autem videns q̄ multi blaſphemabant · Vn̄ in belzebub dicebant eum eicere demonia . conuenienter ergo quādoq; vſus eſt parabolis in predicatione ſua · tum tercio quiā per huiuſmodi parabolas homines rudes melius docentur ⁊ melius retinent quod audiunt · cum ergo predicacio chriſti deberet prop̄ omnibus · ſm̄ illud Roma · i · ſapientibus ⁊ inſipientibus debitoꝛ ſum conueniebat vt chriſtus parabolis in ſua predicacō̄ne vteretur vt ſaltē vel ſic rudes doctrinām caperent qui ad intelligibilia capienda nō ſunt ydonei . Unde notandum q̄ triplex diſtinguitur capacitas auditorum . quidam enim nō niſi in parabolis inſtruuntur qui adhuc habēt racionem totam ad ſenſū reflexam et illi dicuntur animales ſenſu quidam habēt racionē ad fidei principia aliquantulum in ſe ſtantem et illi capiunt veritatem interp̄retacōnis parabolarū · quidam autem hn̄t racōnē ad intellectū diuinorum eleuatam ſtantē in lumine et illi ſūt pfeſti in veritatis cōtemplacōne et magiſtri in diuinis ¶ Primus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

gradus eſt p̄dcōtarū turbarū·
Secundus diſcipulorum imbu-
endorum proficiencium· Tercı⁹
perfectorum de primis dicitur· i·
corin· iij· tamq̄ puulis in criſto
lac vobis potum dedi nō eſcam·
nō enim poteratis intelligere de
ſecūdis ad hebre· xij· in diſcipli-
na perſeuerate tamq̄ filijs no-
bis offert ſe deus· de tercijs ma
thei· x· ſufficit diſcipulo ſi ſit ſic
magiſter eius· hos enim tres ſta
tus innuit hic dn̄s in euangelio
hodierno duos in diſcipulis et
vnum in turbis vt dicit mag-
nus albertus ſuper Math·
¶ Ad racōnes in oppoſitum Ad
primam reſpondetur negando
conſequenciam· et racō eſt quia
ſciencia poetica ſiue poete vtūtur
methaphoris propter repreſen-
tacionem· repreſentacō enim na
turaliter homini delectabilis eſt
ſed predicator bonus cuiuſmo-
di fuit chriſtus vtitur metapho
ris propter neceſſitatē ⁊ vtilita
tem vt dictum eſt· ¶ Ad ſecun-
dam reſpondetur negando con-
ſequenciam· et racio eſt quia li-
cet veritas parabolis veſtita oc-
cultetur infidelibus· non tamen
fidelibus quoniam vt ait dyoni
ſius radius diuine reuelacionis
propter figuras ſenſibiles qui-
bus circumuelatur nō deſtruit᷑
ſꝫ remanet in ſua veritate vt mē
tes quibus reuelacō fit nō pmit
tantur in ſimilitudinibus rema
nere ſed eleuat eas ad cognicio
nem intelligibiliū ⁊ per eos qui
bus reuelacio facta eſt· alij eciaꝫ
circa hoc inſtruuntur· ¶ Ad ter-
ciam reſpondetur q̄ chriſt⁹ vtē
do in predicacōnibus ſuis para-
bolis aliquando et aliquando ꝓ
fundis rebus oſtendit ſe ſapiē-
tiſſimum predicatorem qui iux-
ta capacitatē omniū p̄dicacionē
ſuā formabat

Ad ſecundam queſtionē
qua queritur vtrum pa
rabole ⁊c̄· ſic procedi-
tur et videtur q̄ non· Primo q̄a
falſum eſt q̄ verbum dei ad lit-
teram ſit ſemē aut ordei aut tri-
tici· ¶ Secundo falſum videtur
ad litteram q̄ volucres celi rapi
unt verbum dei· ¶ Tercō argu
itur idem q̄ falſum ad litteram
videtur eſſe q̄ ſpine ſuffocant
verbum dei ¶ In oppoſitum eſt
illud p̄s· principium verborum tu
orum veritas· ¶ Reſpondeo q̄
omnes ille parabole ſunt vere
ſꝫm ſenſum litteralem· Pro quo
notandum q̄ vt dicit ſanctus
Thomas in vltimo articulo·
queſtionis prime partis ſenſus
parabolicus ſub litterali conti-
netur· nam per voces ſignifica-
tur aliquid proprie et aliquid fi
gurate· nec eſt litteralis ſenſus
ipſa figura ſed illud quod eſt fi
guratum· non enī cum ſcriptura
nominat dei brachium eſt litteralis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſenſus q̇ᵈ in deo ſit membrum
hm̄ōdi corporale. ſed illud q̊d ꝑ
hoc membrum ſignificatur ſcili-
cet virtus operatiua. ſic ad ꝓpo-
ſitum dicamus ꝙ ſenſus littera-
les ſunt ea que ſignificantur per
iſtas figurales ſimilitudines nō
ipſe figure et ita parabole ſūt ve
re ſm̄ ſenſum lr̄alem. ¶ Ad racō
nes in oppoſitum. Ad primaȝ di
cendum ꝙ ideo compatur doctri
na chriſti ſemini quia ſicut ſe-
men in terram bonam proiectaȝ
reſurgit mltiplicatum. ſic verbū
diuinum in corde deuote receptū
facit multitudinem bonorum o-
perum. tum etiam quia tria ſunt
que iuxta conſtantinum argu-
unt bonitatem ſeminis ſi in co-
lore eſt rubeū in quantitate ſm
genus ſuum eſt magnum ⁊ ſi in
pondere eſt in genere ſuo graue
ſic in verbo diuino. hoc enim eſt
magnum quia de magnis loqui
tur rebus. puerb. ix. de reb⁹ ma
gnis locutura ſum. Secundo in
colore ē exteri⁹ caritatis igne ru-
beum et interius puritate ſimile
mirabiliter candidum. Cantico
rum. v. Dilectus meus candid⁹
et rubicundus. tercio eſt ponde-
re intelligendi grauiſſimū ⁊ om
nē excedens intellectum ad Ro.
xij. O altitudo diuiciarum ſapiē
cie et ſciencie dei q̄ꝫ incomprehēſibi
lia ſūt iudicia eius et inueſtiga-
biles vie eius ¶ Ad ſecūdā r̄ndet

ꝙ verum eſt ꝙ hij qui figuātr in
telliguntur per volucres celi com
medunt illud iſti ſunt demones
qui per volucres celi intelligunt
tum quia ipſi per peccatum ſuper
bie alta ſunt petentes. Unde de
dyabolo ſcribitur Job. xli. Ipſe
eſt rex ſuper omnes filios ſuper-
bie. tum vt dicit glo. ꝙ celeſtis
idest ſp̄ūalis ſunt nature tum ꝙ
per aera volitant. Hee enim volu
cres dicuntur cōmedere. i. impe-
dire ſemen dei quia importuni-
tate temptacionum ſuarum faci
unt ſepe perire fructum diuini ver
bi. ¶ Ad terciam ſimiliter reſpō
detur ꝙ verum eſt ꝙ diuicie eo
ꝙ cogitacionum ſuarum pūctio-
ne mentem lacerant per ſpinas
ſignificantur ſuffocant. i. impe-
diunt fructum predicacōnis ſuf
focant enim vt dicit Gregorius
in omelia quia importunis cogi
tacionibus ſuis guttur mentis
ſtrangulant et bonum deſideriū
intrare ad cor non ſinunt quaſi
aditū flatus vitalis necāt.

¶ In dominica in quinquageſi
ma eſt euangelium. Aſſumpſit
Jheſus. xij. diſcipulos ⁊c. Luce
xviij. In quo predicit diſcipulis
ſuis paſſionem ſuam. Circa q̊d
pn̄t diſputari ſequentes queſti-
ones ¶ Prima vtrum neceſſari
um fuit chriſtum pati pro huma
ni generis liberacione.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Secunda vtrum conuenienter elegit pati in iheruſalem.

¶ Tercia vtrum conueniens fuit vt eciam pateretur a gentibus

Ad primam ſic proceditur et videtur quod non fuit neceſſarium pati chriſtum pro humani generis liberacione. Primo ſic. Humanum enim genus liberari non poterat niſi per deum. ſm illud Yſa. xlv. Deus iuſtus et ſaluans non eſt preter me ſed in deum non cadit aliqua neceſſitas quia hoc repugnaret omnipotencie ipſius. ergo non fuit neceſſarium pati chriſtum. ¶ Secundo ſic. Neceſſarium voluntario opponitur ſed chriſtus propria voluntate eſt paſſus Yſa. liij. Oblatus eſt quia ipſe voluit. Unde vt hoc oſtenderet diſcipulis predixit eis paſſionem multis diebus ante ſicut in euangelio preſenti dicens. Ecce aſcendimus etc. ergo non fuit neceſſarium ipſum pati. ¶ Tercio ſic ſicut dicitur in ps. Uniuerſe vie domini miſericordia et veritas. ſed non videtur neceſſarium quod pateretur ex parte miſericordie diuine que ſicut gratis dona tribuit ita videtur quod gratis debita relaxet abſque ſatiſfactione nec eciam ex parte diuine iuſticie ſm quam homo eternam dampnacionem meruerat. ergo videtur non fuiſſe neceſſarium quod chriſtus pro liberacione hominum pateretur. ¶ Quarto ſic. Natura angelica excellencior eſt quam humana. vt patet per dyoni. iiij. de di. no. ſed pro reparacione angelice nature que peccauerat chriſtus non eſt paſſus. ergo videtur quod non fuit neceſſarium xpm pati pro liberacione humani generis ¶ In oppoſitum eſt euangelium preſens vbi dicitur. Ecce aſcendimus iheroſolimam et filius hominis etc. vbi oſtenditur quod immutabiliter voluit pati. ergo neceſſario paſſus eſt. Unde ad hebre. v. dicitur. decebat eum per paſſionem conſummare vbi dicit glo. niſi chriſtus pateretur homo non redimeretur et non redemptus periret. ¶ Reſpondeo dicendum quod cum reparacio humane nature a deo facta ſit dupliciter poteſt conſiderari neceſſitas ſcilicet ex parte dei et ex parte ipſius nature reparande. Ex parte autem dei poteſt attendi triplex neceſſitas vna eſt neceſſitas coactionis et de iſta eſt concluſio prima quod nullo modo poteſt cadere in deum. tum quia non poteſt in deo eſſe aliquod violentum nec eſſe extra naturam cum ſit immutabilis. tum quia repugnat omnipotencie diuine. ¶ Alia eſt neceſſitas abſoluta et hec cadit in deo reſpectu ipſorum que in ipſo ſunt ſcilicet naturam ſuam conſequuntur quia impoſſibile eſt ea aliter ſe habere.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſicut neceſſarium eſt deum eſſe
vel eſſe bonum et alia huiuſmo
di · et de iſta neceſſitate ponitur
concluſi · ſecunda q̄ nō fuit ne-
ceſſarium chriſtum pati quia ta
lis neceſſitas abſoluta in deo nō
eſt reſpectu alicuius effectus q̄
non agit ex neceſſitate nature ſꝫ
ex liberalitate voluntatis · Ter-
cia neceſſitas eſt ex ſuppoſicōne
finis · et de iſta eſt cōcluſio ter-
cia q̄ tali neceſſitate nō fuit ne-
ceſſarium ipſum pati · patet q̄a
non eſt dicendum quin deus cu
ius poteſtati omnia ſubiacēt po
tuerit alium modum poſſibilem
inueniſſe ad liberandum genus
humanum vt dicit Auguſtinꝰ ·
xiij . de trinitate · neceſſitate vero
ex ſuppoſicione quod eſt in ipſo
ſcilicet preſciencie vel volūtatis
que mutari non poſſunt que ne-
ceſſitas vocatur neceſſitas immu
tabilitatis fuit neceſſarium chri
ſtum pati eſt concluſio quarta:
patet quia ipſe preuiderat et p̄-
ordinauerat naturam humanā
reparandam hoc modo et prenū
ciauerat in ſcripturis ſanctis de
qua neceſſitate dicitur Lu · vlti ·
hec ſūt verba que locutus ſum
vobis cū apud vos eſſem q̄m ne
ceſſe eſt impleri omia q̄ ſcripta
ſunt ⁊c · ex pte autē hominis ſi-
militer p̄t conſiderari triplex ne-
ceſſitas · vna eſt neceſſitas abſo
luta que eſt reſpectu eorū q̄ na-
turaliter homini inſūt ſicut ho-
minē neceſſariū eſt eſſe riſibileꝫ
et alia huiuſmodi ⁊ ſic eſt quinta
cōcluſio nō fuit neceſſariū hūa-
nam naturam reparari patet q̄
reparacō nō cōſequitur ex prin-
cipijs naturalibus · Alia eſt ncā-
tas coactionis et de tali eſt ꝯclu
ſio ſexta q̄ nō fuit neceſſarium
humanam naturā reparari: q̄a
talis neceſſitas nō fuit in hūa-
na natura reſpectu reparacionis
quia deus ad virtutem non co-
git · Quarta neceſſitas ē ex ſup
poſicōne finis ſicut neceſſarium
eſt hominē habere nauē ſi debet
ire vltra mare et de tali neceſſita
te eſt cōcluſio ſeptima q̄ neceſ-
ſariū fuit humanā naturam re-
parari ſi ad viſionem dei admit
ti debuīt patet concluſio ex illo
Ioh · iij · Oportet exaltari filiū ho
minis vt oīs qui credit in eum
nō pereat ſed habeat vitā eter-
nam. ¶ Ad racōnes in oppoſitū
ad primā reſpōdetur negādo cō
ſequenciā · et racō eſt q̄ argumē
tum illud procedit de neceſſitate
coactionis ex pte dei neceſſitas
talis nō cadit in deo vt dicit cō
cluſio prima. ¶ Ad ſecundā rn̄-
detur negādo ꝯſequēciam · ⁊ ra
cio eſt q̄ ncātas que ē ex ſuppo-
ſicōne volūtatis immutabiliter
aliquid volentis nō minuīt racō
nē voluntarij ſꝫ auget et tāto ma-
gis q̄to firmiꝰ inheret volito vt
moueri nō poſſet. ¶ Ad terciam
reſpondetur q̄ hominē liberari

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝑ paſſionem xp̄i ꝯueniens fuit
et miſericordie et iuſticie ei9. Iu
ſticie quidem quiá ꝑ paſſionem
ſuam xp̄c ſatiſfecit ꝓ peccato hu
mani generis et ita homo per iu-
ſticiam xp̄i liberatus eſt. Miſeri
cordie vero ꝙ cū homo per ſe ſa-
tiſfacere nō poſſ; pro peccato toci
us humane nature de9 dedit ſa-
tiſfactorem filiū ſuū ſ̄m illud ro
ma. iij. Iuſtificati gratis ꝑ gra-
ciam ipſius ꝑ redempcionē q̄ eſt
in xp̄o Iheſu quem propoſuit de-
us propiciatorē ꝑ fidem ipſius.
¶ Ad quartam reſpondetur ne-
gando ꝯſequenciam. et racō eſt
quia peccatum angeli non fuit
remediale ſicut peccatum homi-
nis.

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ nō ꝯuenienter paſſus
eſt in ih̄rl̄m. Primo ſic. Medici
na debet morbo reſpōdere ſ̄ paſ-
ſio xp̄i fuit medicina ꝯtra pecca
tum Ade. Adam autē nō fuit ſe
pultus in ih̄rl̄m ſed in Ebron.
ergo videtur ꝙ ꝯueniēs ibi xp̄c
pati debuit. ¶ Secūdo ſic. Xp̄us
paſſus eſt ſ̄m humanā carnem
que quidē ꝯcepta fuit ex virgi-
ne in nazareth et nata in bethle
em. ergo videtur ꝙ nō in ih̄rl̄m
ſed in nazareth vel in bethleem
pati debuit. quilibet enim affe-
ctat ſepeliri in eccīa natiuitatis
ſue. ¶ Tercio ſic. contra illd̄ ꝙ
paſſus eſt extra portam ciuitatis
veritas dēt reſpondere figure ſed
paſſio xp̄i figurabatur ꝑ ſacrifi-
cia veteris legis ſed hm̄oi ſacrifi-
cia offerebantur in templo ergo
et xp̄c ex quo eligebat pati ī ihe
ruſalez debuit pati in templo et
nō extra portam ciuitatis. ¶ In
oppoſitum eſt euangelium p̄ns
¶ Reſpondeo dicendum ꝙ con
ueniens fuit xp̄m pati in iheru-
ſalem. Iſta concluſio patet pri-
mo ex illo Luce. xiij. nō capit ꝓ
phetam perire extra iheruſalē Se
cundo patet ex illo q̄d dicit Au-
guſtinus in libro. lxxxiij. queſti
onum omnia proprijs locis ⁊ tē
poribus geſſit ſaluator q̄ā ſicut
omnia ſunt in manu eius. ita et
omnia loca et ideo ſicut ꝯueniē
ti tempore xp̄c paſſus eſt ita ⁊ ꝯ
uenienti loco ſit ergo concluſio
ꝙ ꝯuenientiſſime xp̄c in ih̄rl̄m
paſſus eſt que ꝯueniēcia oſten
ditur ex pluribus. Primo quidē
quia iheruſalez erat locus a deo
electus ad ſacrificia ſibi offeren
da. quequidem figuralia ſacrifi
cia figurabant chriſti paſſionez
quod eſt verum ſacrificium ſcd̄m
illud ad eph̄. v. Tradidit ſemet
ipſum hoſtiam ⁊ oblacionem in
odorem ſuauitatis. Secundo pa
tet. virtus paſſionis chriſti ad
totum mundū diffundēda erat.
ideo in medio terre habitabilis
pati voluit ſcꝫ in ih̄rl̄m vn̄ dicit

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

in pˢ. Deꝰ autem rex noſter an
te ſecula operatus eſt ſalutem in
medio terre. i. deſt iheruſalē que
dicitur eſſe vmbiculus terre.
Tercio qꝛ hoc maxime ꝯuenie-
bat humilitati eius vt ſcꝫ ſicut
turpiſſimū genus mortis elegit
ita et ad eius humilitatem per-
tinuit ꝙ in loco tam celebri ꝯfu
ſionem pati nō recuſaret. Vnde
dicitur Act. iiij. Conuenerūt in
iſta ciuitate aduerſus puerum
ſanctum tuum Iheſum quē vnx
iſti herodes et poncius pylatꝰ cū
gentibꝰ et populis iſrahel Quin
ta ꝯueniencia accipitur ex inter
pretacione interpretatur enī ihe
ruſalem viſio pacis. ad hoc em
pati voluit vt nos deo reconcili
aret ad Roma. v. reconſiliati ſi-
mus deo per mortem filij eius
¶ Ad racōnes in oppoſitum Ad
primā reſpōdetur negādo ꝯñam
et racō eſt qꝛ cū xpi paſſio nō ſo
lum erat in remedium ꝯtra pec
catū perſonale Ade. ſed ꝯtra pec
catum tocius mūdi ꝯueniēciꝰ
xpc pati elegit in iheruſalem ꝙ
iuxta ſepulchrū Ade. ¶ Ad ſecū
dā rūdetur negādo ꝯñam racio-
nibus aſſignatis q̄re ꝯueniēter
pati in iheruſalē xpc elegit.
¶ Ad terciā reſpōdetur ꝙ xpus
nō in templo aut in ciuitate ſed
extra portā paſſus eſt ꝯuenien
tiſſime ꝓpter tria. Primo quidē
vt veritas reſpōderet figure. Nā
vitulus ⁊ hyrcus qui ſolemniſſi
mo ſacrificio ad expiacionem to
cius multitudinis offerebantur
extra caſtra ꝯburebantᷣ vt pre-
cipitur Leuitici. xvi. Vnde dicitᷣ
ad heb. xiij. quorū animaliū ifer
tur ſanguis pro peccato in ſanc-
ta per pontificem hoꝝ etiā corpo-
ra cremabantur extra caſtra ꝓp
ter quod Iheſus vt ſanctificaret
populum extra portam paſſus ē
Secūdo vt per hoc daret exēplū
nobis exeūdi a mūdana ꝯuerſa
cione. Vnde ibidem ſubditᷣ exea
mus igitᷣ ad eum extra caſtrum
improperiū eius portantes Ter
cio vt Cri. dt in ſmōe de paſſiōe
Noluit deus pati ſub tecto ñ in
tēplo iudaycꝫ ne iudei ſubtrahe
rent ſacrificium ſalutare nec puta
tes pro illa tantū plebe oblatū
et ideo foras ciuitatem foris mu
ros vt ſcias ſacrificium eſſe com
mune quod tocius terre eſt ob-
lacio qꝺ comunis eſt purificacio

Ad terciam queſtionem
ſic proceditur et videtur
ꝙ non fuit conueniens
ꝙ chriſtus pateretur a gentibꝰ
Primo ſic. multi per mortem ihe
ſu chriſti homines erant a pecca
to liberandi videtur conueniens
vt paucıſſimi in morte eius pec
carent. peccauerunt autē in mor
te eius iudei ex quorum ꝑſona
dicitur Mathei. xxi. Hic eſt he
res venite occidamus eum ergo
videtur conueniens fuiſſe ꝙ in

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

peccatū occasionis Jhesu xp̄i gen
tiles nō implicarent. ¶ Secūdo
sic. Veritas debet respōdere figu-
re sed figuralia sacrificia veteris
legis nō gētiles sed iudei offere-
bāt ergo nec passio xp̄i que fuit
verum sacrificiū impleri debuit
per manus gentiliū. ¶ Tercio
sic. Judei querebāt interficē xp̄z
ꝙ dicebāt eū eē cōtra legem iu-
deorum. Vn̄ ipsi dicebāt ꝑm le-
gem debȝ mori sed pctā quecun
ꝙ puniūtur ꝑm legem. Leui. ij.
Vnde falsū videtur dixisse iudei
dicētes. nō licet nob̄ interficere
quēq̄. ergo videtur ꝙ xp̄c pati
nō debuit nisi a iudeis. ¶ In op
positum est euangeliū p̄ns. cum
ait. Tradent eū gentibus.

¶ Respondeo dicendū ꝙ cōue-
niens fuit ꝙ xp̄s etiam a genti-
bus pateretur. Ista cōclusio oñ-
ditur ex ꝓcessu effectus passio-
nis xp̄i qui in ipso mō passionis
xp̄i fuit ꝑfiguratus. ¶ Primo em̄
passio xp̄i effectum salutis ha-
buit in iudeis quorum plurimi
in morte xp̄i baptisati fuīt vt pȝ
Act. ij. et. iiij. Secūdo vero iudeis
ꝑdicantib9 effcūs passionis trā
siuit ad gentes et ideo cōueniēs
fuit vt xp̄us a iudeis pati inci-
peret et postea iudeis tradentib9
per manus gentiliū eius passio
finiretur. ¶ Ad racōes in opposi
tū. Ad primaȝ respondet ꝙ racō
nō militat et racō est ꝙ xp̄s ad
ostendendū habūdanciā carita-
tis fuit ex qua paciebat̄ in cruce
positus veniā ꝓ ꝑsecutoribus po
stulauit. vt autē hm̄oi peticōis
fructus ad iudeos et gentiles ꝑ
ueniret voluit xp̄c ab vtrisq̄ pa
ti. ¶ Ad secundam r̄ndetur ne-
gando ꝯñam. et rō est ꝙ passio
xp̄i fuit oblacio sacrificij in q̄ntū
xp̄c propria volūtate mortē susti
nuit ex caritate. In quantū aūt
a persecutorib9 est passus nō fu-
it sacrificiū sed peccatū grauissi-
mū. ¶ Ad tertiam dicendum ꝙ
iudei verū dixerūt dicētes nō li-
cet nobis interficere quēq̄ quia
per romanos quibus erāt subie
cti erat ei potestas occidendi inē
dicta.

¶ In dn̄ica prima in quadrage
sima est euangeliū. In illo tem
pore. Ductus est Jhesus in deser
tū a sp̄ū vt tēptaretur a dyabolo
Math. iiij. et ꝙ in hoc euange-
lio fit mencio de duobus. de ieiu
nio et temptacōe xp̄isti. p̄nt hee
questiones disputari. ¶ Prima
vtrū ad ieiunium quadragesi-
me omnes teneātur. ¶ Secūda
est vtrū ieiuniuȝ quadragesime
debito tēpe obseruetur. ¶ Ter
cia ē vtrū cōueniēs fuit xp̄z a dy
abolo temptari.

Ad primam questionem
sic proceditur ⁊ videtur
ꝙ oēs teneāt̄ ad ieiuniū
xl. Primo sic ex euāgelio xp̄c ieiu-
nauit. xl. diebus et. xl. noctibus
sed omnes eum imitari debent.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſm illud Ioh. xiij. Exemplū em̄
dedi vobis vt quēadmodū ego
feci vos faciatis . ergo om̄es ad
ieiuniū . xl . teneātur. ¶ Secūdo
ſic ꝑcepta ecc̄e obligāt ſicut pre
cepta dei. Unde xp̄c ait Luce . x.
qui vos audit me audit . ergo ſi
militer omnes tenentur ad ſer-
uādum ieiunia ab ecc̄a inſtitu-
ta inter que eſt ieiunium q̄dra-
geſime vt habetur de cōſe. diſt.
iiij. nō licet et. c. nō oportet .

¶ Tercīo ſic illud qđ vtilit ſta-
tutū eſt nō poteſt ſine nocum̄to
relaxari: ſed nō ſine vtilitate ſta
tutū ē . xl . ieiuniū . g° nō p̄t ſine
nocum̄to aīe ꝑ diſpēſacōz relax
ari. ¶ Quarto ſic dicit Bern̄.
ti . de diſpenſacōe et precepto in
precepto ſupioris nō poteſt infe
rior diſpenſare ſed quelibet ſin-
gularis pſona eſt inferior q̄ ec-
cleſia que ieiunium quadrageſi
me ſub precepto ſtatuit niſi for-
te papa qui eſt caput ecc̄e . er-
go null9 alius poteſt in ieiunio
quadrageſime diſpenſare et per
cōſequens omnes ad illud tenē
tur. ¶ In oppoſitum ſic arguit
Dicit Inno. q̄ nō ſubiacet legi
neceſſitas . ergo neceſſitate im-
minente poteſt aliquis ſine pec
cato ieiunium . xl . et qđcumq; a-
liud ab ecc̄a inſtitutum preter-
mittere ꝑ diſpēſacōz Itē ꝑcepta
legis natalis nō pn̄t ꝑ aliquod
ſtatutum immutari: ſed precep
tum legis naturalis eſt vt homo
ad neceſſitatem cibum ſumat er
go ſi neceſſitas expoſceret poſſet
ieiunij abſtinenciam nō ſeruaē

¶ R° dicendū ſub iſta cōcluſio
ne q̄ ad ieiuniū . xl . ꝯiter oēs te
neāt niſi in eis fuerit aliquod ſpe
ciale impedimētum . Pro cui9 cō
cluſionis euidencia eſt notādū
q̄ ſtatuta cōmunia ꝓponuntur
ſm qđ multitudini cōueniūt . et
ideo legiſlator in eis ſtatuendis
attendit id qđ cōiter et in plurī
b9 accidit . ſi quid autē ex ſpecia
li cauſa in aliquo inueniatur qđ
obſeruancie ſtatuti repugnz nō
intendit talem legiſlator ad ſta
tuti obſeruanciā obligare Eſt āt
diſtinctio adhibenda . Nā ſi cau
ſa euidens eſt ꝑ ſeipſū licite p̄ot
homo ſtatuti obſeruanciam pre
terire preſertim conſuetudine in
teruenīente vel ſi nō poſſet de fa-
cili recurſus haberi ad ſuperiorez
Si vero cauſa ſit dubia debz ad
ſupiorem recurrere qui habz po-
teſtatem in talibus diſpenſan-
di et hoc eſt obſeruandum in ie
iunijs ab eccleſia inſtitutis ad q̄
cōmuniter omnes obligantur.
niſi in eis fuerit vt dictum eſt a
liquod ſpeciale impedimentū.
Ex iſtis eliciuntur multa correla
ria. ¶ Primum eſt q̄ quia pueri
indigent multo cibo et nō ſimul
ſumpto q̄ diu ſunt in ſtatu aug
menti. Tempus autem augmē
ti ſm philoſophum eſt vſq; ad
finē tercij ſeptennij vt ī plurib9

nō teneāt̄ ad ieiūia inſtituta ab
ecc̄ia cōueniēs tñ̄ eſt vt in hoc tē
pore ſe ad ieiunandū exerceant
pl⁹ vel min⁹ ſ̄m modū etatis ſue
et poſſibilitatē· Scd̄m correlariū
eſt q̄ pegrināntes et laborātes q̄
ſine incōmodo et detrimento ſa-
lutis vel exterioris ſtatus quē re-
quirit̄ ad cōſeruacionē corporalis
vel ſpūalis vite deferre non pn̄t
pegrinacionē aut diminuere la-
bores ⁊ ſit cū hoc nō pn̄t eccleſie
ieiunia obſeruare nō obligātur
ad hm̄oi ieiunia videtur tamen
in talibus recurrendū ēē ad ſupe
rioris diſpenſaconem niſi forte
vbi ita eſt cōſuetum quia ex hoc
ipſo q̄ p̄lati diſſimulāt videtur
annuere· Terciū correlariū pau
peres qui nō pn̄t ſufficienter hr̄e
q̄ eos reficiat ad vnā refectionē
videtur excuſari a ieiunijs ecc̄ie·
Quartū correlariū curſores quo
rū vſus eſt dominis neceſſarius
ſi nō pn̄t ſimul currere et ieiuna
re excuſari videt̄ ſecus qn̄ morāt̄
et vadūt· Quintū correlariū mu
lieres pregnātes et mulieres la-
ctantes ſi neceſſitas debilitatis
corporalis impediat eas nō tenē
tur ieiunare· Sextū correlariū ſe
nes infirmi et debiles eciā excu-
ſant̄ a ieiunijs hm̄oi ſed ꝑ quā-
ta debilitate arbitrio boni viri ſiā
dum eſt. Ad racōnes in oppoſi
tū· Ad p̄mā reſpōdet̄ cōcedendo
q̄ omnes tenent̄ obſeruare illa ie
iunia ·xl· ſ̄m poſſibilitatē ſuam

et niſi in eis occurrerit aliqd̄ ſpe
ciale impedimentū vt dictū eſt
Ad ſecūdā reſpōdetur negan-
do cōſequenciā· et racō eſt q̄ pre
cepta dei ſūt de eis que ſūt de ne
ceſſitate ſalutis et ideo in quoli-
bet caſu obſeruari illa oportet ſ̄
p̄cepta ecc̄ie q̄uis vim obligan
di habeāt ex auctoritate p̄cipien
ciū nō tamē ſemꝑ obligāt ꝑpter
materiam in qua ꝑponunt̄ in q̄
pn̄t plura impedimenta occurre
re· Ad terciam reſpōdet̄ negā
do aſſumptū· dicimus eñ̄ q̄ id
q̊d ſ̄m vtilitatē que vt in pluri-
bus accidit inſtitutū eſt hoc ꝑp
ter neceſſitatem aliq̊ caſu emer
gente vtiliter dimittit̄ ſicut inꝑ
poſito· Ad quartā reſpō detur
q̄ nō militat quia inferior poteſt
diſpēſare in p̄cepto ſuperioris qn̄
diſpenſacio ſibi a ſuperiori relin-
quitur ſicut hic vt dictum eſt ſu
pra

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur ⁊ videtur
q̄ nō debito tp̄e ·xl· ieiu
niū celebret· Prio ſic legiſlator
noui teſtameti xp̄c ·xl· ieiunauit
et illā ſtatim poſt baptiſmū legi
tur inchoaſſe Math· iiij· Si er
go nos in actibus noſtris criſto
conformari debemus ſtatim poſt
epiphaniam quando baptiſ-
mus criſti celebratur deberem⁹
·xl· ieiunium inchoare. In op-
poſitum eſt vniuerſalis ecc̄ie cō
ſuetudo· Reſpondeo dicendū

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝙ ·xl· ieiunū debito tp̄e fuit inſtitutū. Pro quo notandum ꝙ ieiunium ad duo ordinatur ſcilicet ad delecionem culpe et ad eleuacōnē mentis ad ſuperna. et ideo illis temporibus fuerunt ieiunia indicenda in quibus oportebat homines a peccato purgari et mentem fidelium eleuare in deum per deuocōnem qđ quidem precipue imminet ante paſchalem ſolenmitatem in qua et culpe p̄ baptiſmū relaxentur qui ſolenniter in vigilia paſche celebr̄tur quādo recolitur dominica ſepultura quia per baptiſmū cōſepelimur xp̄o in mortem vt dicit ad Roma. vi. In feſto ecīā paſche maxime oportet mentem hominis per deuocōem eleuari ad eternitatis gloriam quā criſtus reſurgendo inchoauit et ideo immediate ante ſolenmitatem paſchalem ecc̄ia ſtatuit hoc ieiuniū obſeruandum. ¶ Ad racōes in oppoſitum reſpondetur negādo conſequenciam. et racō eſt quia xp̄c nō ieiunauit quaſi ipſe ieiunio indigeret: ſed vt ad graciam eius ſuſcipiendam exemplo ſui p̄ ieiuniū nos p̄pararet et ideo poſt baptiſmum ſuum in q̄ plenitudo gracie ipſius declarata ē teſtimonio patris et ſpiritus et eciam Johannis baptiſte decebat vt exemplum ieiunij ſui nobis preponeret. nobis autem cōpetit ieiunium vt preparem̄ ad ſuſcipiendam graciam ipſius et quia ſacramenta gracie eius precipue proponuntur circa feſtum paſchale ideo immediate ante ſolenmitatem paſchalem quadrageſimale ieiunium impletur et eciam quia tempus veris qđ tunc incipit maxime eſt concupiſcencie aptum et quia ſignificat ꝙ ad gloriam reſurreccionis per tribulacōes vite p̄ſētis venim9 ſicut et xp̄c p̄ paſſionem

Ad terciam queſtionem ſic proceditur et videt̄ ꝙ nō fuit cōueniens criſtum temptari a dyabolo. Primo ſic temptare eſt experimentū ſumere qđ quidem nō fit niſi de re ignota ſed virtus criſti erat eciam demonibus nota. Dicit̄ em̄ Luce. iiij. Q2 chriſtus non ſinebat demonia loqui: q̄a ſciebāt ipſum eſſe chriſtum. ergo videt̄ ꝙ nō fuerit conueniens chriſtū temptari. ¶ Secundo ſic ad hoc chriſtus venerat vt opera dyaboli diſſolueret. ſm̄ illud Joh. iij. In hoc apparuit filius dei vt diſſolueret operā dyaboli ſed non eſt eiuſdem diſſoluere opera alicuius et ea pati. ergo videt̄ incōueniens fuiſſe ꝙ chriſtus pateretur ſe temptari a dyabolo. ¶ Tercīo triplex eſt temptacio. ſcʒ a carne a mūdo ⁊ a dyabolo ſ3 criſtus nō fuit temptatus. nec a carne nec a mūdo. ergo ecīā

nec debuit temptari a dyabolo.
¶ Quarto omnis christi actio
est noſtra inſtructio. ergo xp̄us
pmittendo ſe temptari a dyabo
lo videtur dare nobis viaȝ ꝙ ex
hibeamus nos temptacōibus
qđ eſt incautum valde ergo ⁊c̄.
¶ Preterea hic arguitur contra
aliqua que dicuntur in lr̄a euāge
lij. et primo cōtra illud ꝙ dyabo
lus aſſumpſit chriſtum ſupra pi
naculum vel in montem excelſū
hoc enim audire humane horreſ
cunt aures. ergo nō videtur cō‑
ueniens. ¶ Quinto nō videtur
poſſibile ꝙ chriſtus ſupra pina‑
culum templi ſtatui potuerit q̄n
ab alijs videretur. Item nec ali
quis mons tam altus inuenitur
vt inde totus mūdus inſpici poſ
ſit et ſic ex eo nō potuerunt xp̄o
omnia regna mūdi oſtendi; er‑
go videtur ꝙ incōuenienter tēp
tacō chriſti deſcribatur ¶ In op
poſitum ē euāgeliū pſens ¶ Rñ
deo dicendū ꝙ cōueniens fuit
chriſtū ſe pmiſiſſe temptari a dy
abolo que concluſio oſtenditur ex
multis. Primo vt nobis contra
temptacōnes auxiliū ferret. Vn
de Gregorius in omelia. Nō erat
indignum redemptori noſtro ꝙ
temptari voluit qui venerat eci‑
am occidi vt ſic tēptacōnes no‑
ſtras ſuis temptacōibus tem‑
poralibus vinceret ſicut morteȝ
noſtrā. ſua morte ſuperauit Secū
do ꝓpter noſtram cautelam vt

nullus q̄ātumcumqȝ ſanctus ſe exi
ſtimet ſecurum et immunem a
temptacōne. Vnde eciā poſt bap
tiſmū temptari voluit: quia ſicut
hylarius dicit ſup Math. In ſā
ctificatis maxime dyaboli tēpta
menta graſſantur. quia victoria
magis eſt ei de ſanctis exoptan
da. Vnde eccī. ij. dicitur. fili acce
dens ad ſeruitutem dei ſta in iu
ſticia et timore et prepara aīam
tuam ad temptacōnem. Tercio
ꝓpter exemplum vt ſcilicet nos
inſtrueret qualiter dyaboli tēp‑
tacōnes vincamus vt Auguſti‑
nus dicit. iij. de trinitate. Quā
to vt nobis fiduciam de ſua mi‑
ſericordia largiretur. vn̄ dicitur
ad hebre. iiij. Non habemus pō‑
tificem qui nō poſſit cōpati īfir‑
mitatib9 nr̄is. temptatū autem
p omnia p ſimilitudīe abſqȝ pec
cato. ¶ Ad racōnes in oppoſitū
Ad pmā rn̄detur negādo mino‑
rē ſcȝ ꝙ ꝟtus xp̄i eſſꝫ certitudina
liter nota demonibus ſicut dicit
Augu9. ix. de ciui. Xp̄us tamen
innotuit demonibus quantum
voluit non per id quod eſt vita
eterna ſed per quedam tempora
lia ſue virtutis effecta. ex qui‑
bus quandam coniecturam ha‑
bebant chriſtum eſſe filium dei
ſed quia rurſus quedam ſigna
in eo humane nature infirmita‑
tis videbant non pro certo cog‑
noſcebant eum eſſe filium dei ⁊
ideo dyabol9 eum tēptare voluit

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et hoc ſignificatꝰ Math. iiij. vbi
dicitꝰ q̄ poſtq̄ eſuriuit acceſſit tē
ptator ad eū· q̄ vt dicit Hylariꝰ
tēptare xp̄z dyabolꝰ nō fuiſſꝫ au
ſus · niſi in eo ꝑ eſuriei infirmita
tē que fuit hominis recognoſce
ret · et idem dicit Grego ¶ Ad ſe
cundam rn̄detur negādo ↄn̄am·
et racō eſt q̄ xp̄c venerat diſſol
uere opa dyaboli. nō potēcia agē
do ſed magis ab eo et eius mem
bris paciēdo. vt ſic dyabolū vin
ceret iuſticia nō poteſtate ¶ Ad
terciā reſpondetꝰ negādo ↄn̄am·
et racō eſt q̄ xp̄c ſicut dicit apl̄s
in omnibus tēptari voluit abſq̄
peccato · temptacō autē que ē ab
hoſte pt̄ eſſe ſine peccato· q̄ fit ꝑ
ſolam exteriorē ſuggeſtionē· tēp
tacio autē que ē a carne n̄ pt̄ eē
ſine peccato . q̄ hec tēptacio fit ꝑ
delectacōnē et ↄcupiſcenciam et
ſicut Augꝰ. dicit· Nonullū pecca
tū eſt cū caro ↄcupiſcit aduſus
ſpm̄ . et ideo xp̄c temptari voluit
ab hoſte nō a carne· ¶ Ad quar
tam rn̄detur negādo ↄn̄am cū di
cit q̄ omnis accio xp̄i ꝛc. rn̄detꝰ
q̄ aliqua in xp̄o imitari debemꝰ
et aliqua mirari quecūq̄ ſūt ope
ra virtutū imitari debemus . que
autē ſunt ꝑtātis nō imitari debe
mus ſed mirari et iſtud eſt vnū
de illis · Unde nos nr̄e infirmita
tis ↄſcij nō debemꝰ nobis facere
temptacionū occaſiones· ¶ Ad
quintā de illo verbo q̄ dyabolus
aſſumpſit xp̄m rn̄detur q̄ vt di
cit Albertus magnus ſuꝑ Ma
theū · Quidā ſcoꝝ videntꝰ dicere
q̄ aſſumpſit eū portādo ſuper ſe
corporaliter aſſumpto corpe: vt
dicit Gregorius in omelia· nec ē
mirū ſi ſe ab illo ꝑmiſit in mōtē
duci qui ſe ꝑmiſit a mēbris ipſi
us crucifigi· Sed Criſo . dicit. q̄
aſſumpſit eū ducēdo poſt ſe ꝛ ita
exhortando induxit eū ad hoc vt
iret poſt eū et xp̄c ex diſpoſicōne
ſue ſapīe iuit cū eo vbi ille cupi
ebat eū habere ad temptādum
Unde dicit ſanctus Tho· cū dicit
aſſumptus a dyabolo nō intelli
gitur quaſi ex neceſſitate ſed q̄a
vt Origen̄ · dicit ſuꝑ Lu· ſeque
batur eū ad temptacionē quaſi
athleta ſponte ꝓcedēs ¶ Ad ſex
tam reſpondetꝰ· primo q̄ ſicut di
cit Criſo · dyabolus ſic xp̄m aſſu
mebat in pinnaculū templi vt
ab omnibus videretꝰ · Xp̄c autē
neſciente dyabolo ſic agebat vt
a nemine videretur quod autem
conſequenter dicitur de monte
excelſo ꝛc· non eſt intelligendū
q̄ videret ipſa regna vel ciuita
tes vel populos vel aurum vel ar
gentum. ſed partes in quibus
vnumquodq̄ regnum vel ciuitaſ
poſita eſt dyabolus chriſto digi
to demonſtrabat et vniuſcuiuſ
q̄ regni honores ꝛ ſtatum verbiſ
exponebat

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ In dñica ſecūda quadrageſi
me legit̄ euāgelium illud In il-
lo tēpore Aſſumpſit Iheſus petrū
et iohannē ⁊c. Math. xvij. Circa
qd̄ p̄nt diſputari ſe. q. ¶ Prima
vtrum cōueniēs fuit xp̄m trāſfi
gurari. ¶ Secūda vtrū cōueni-
enter ibi ſūt inuenti teſtes trāſ
figuracōnis Moyſes Helyas ⁊
Petrus et Jacobus et Johānes
¶ Tercia vtrum errauit petrus
dicens bonū eſt nos hic eſſe et
petens tria tabernacula fieri cri-
ſto vnum Helye vnum ⁊ Moy
ſi aliud

Ad primam queſtionem
ſic proceditur et videtur
q̄ nō fuit cōueniens cri-
ſtum trāſfigurari. Primo ſic nō
eīm cōuenit vero corpori vt in diu-
ſas figuras mutetur ſ3 corpori fan
taſtico. Corpus autem xp̄i nō fu
it fantaſticum ſed verum. ergo
transfigurari nō debuit. ¶ Di
dicatur q̄ transfiguracō dicitur
claritatis aſſumpcō contra ſic fi
gura eſt in quarta ſpecie quali-
tatis. Claritas autem eſt in ter-
cia cū ſit ſenſibilis qualitas. er-
go aſſumpcio claritatis a criſto
transfiguracō dici nō debet. ¶
¶ Tercō impoſſibile eſt q̄ idē
corpus ſit ſimul opacū ⁊ lucidū
ſed ſm̄ rei veritatem corpus xp̄i
opacū erat. ergo claritas nō in
erat ei ſm̄ veritatem. ¶ Quar
to ſic corporis glorioſi ſūt quatu
or dotes ſcʒ impaſſibilitas agili
tās ſubtilitas et claritas : ſed p̄
aſſumpcōnem aliarum triū non
dicitur transfiguratus ergo nec
per aſſumpcōnem claritatis.

¶ In oppoſitum eſt euāgelium
preſens. ¶ Rn̄deo dicendum q̄
cōueniens fuit chriſtum tranſfi
gurari que cōcluſio oſtendit ſic
Xp̄s diſcipul' ſuis p̄nūciata ſua
paſſione induxerat eos ad ſue
paſſionis ſequelam. oportet au
tē ad hoc q̄ aliquis directe pce
dat in viam qd̄ finē aliqualiter
p̄cognoſcat ſicut ſagittator nō
recte iaciet ſagittam niſi prius ſig
nū proſpexerit in qd̄ iaciendum
eſt et hoc precipue eſt neccāriū
qn̄ via eſt difficilis et aſpera et
iter laborioſum. finis vero iocū-
dus xp̄us per ſuam paſſionē ad
hoc perueniet vt gloriam obtine
ret nō ſolum anime quā habuit
a principio cōcepcionis ſed eciā
corporis. ſm̄ illud Luce. vltimo.
Oportuit pati chriſtum et ita in
trare gloriam ſuam ad quā glo-
riam eciam p̄ducit eos qui ve-
ſtigia ſue paſſionis ſequūt'. ſm̄
illud Act. xiiij. Per multas tribu
lacōnes oportet nos intrare ī reg
num celorum. ⁊ ideo cōueniens
fuit vt diſcipulis ſuis gloriā ſue
claritatis oſtenderet quod ē ip-
ſum transfigurari cui ſuos confi
gurabit ſm̄ illud phi. iij. Refor-
mabit corpus humilitatis no-
ſtre configuratum corpori clari-
tatis ſue vt ſic animaretur ad

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſequendum xp̄m in acerbitate
paſſionis vt ergo iſtam felicita-
tis conſtancie fortitudinem toto
ap̄li corde cōcaperēt ⁊ nihil de ſu
ſcipiēde crucis aſperitate formi-
darent claritatez illis ſue glorie
demōſtrauit ¶ Unde Beda dicit
ſup Math. Pia prouiſione fa-
ctū eſt vt cōtemplacōe ſupmanē
tis gaudij ad breue tempus deri
uata forcius aduerſa tolleraret.
¶ Ad racōes in oppoſitū. Ad pri
mam rn̄detur q̄ nō ꝓcedit. q̄a
xp̄c nō dicitur transfiguratus q̄
priſtinam formā aut faciez aut
corporis veritatem pdidiſſ. Unde
Ieronimus ſup Math. dicit. Nemo
putet xp̄m p hoc q̄ transfigura
tus dicit̄ priſtinā formam et faci
em pdidiſſe vel amiſiſſe corporis
veritatem et aſſumpſiſſe corpus
ſpūale vel aereum ſed quō traſſi
guratꝰ ſit euangeliſta demon-
ſtrat dicens reſplenduit facies
ſic̄ ſol veſtimēta autē eius facta
ſūt alba ſicut nix. vbi ſplendor
faciei oſtenditur et candor deſcri
bitur veſtiū nō ſubſtācia tollitur
ſed gloria cōmutatur. ¶ Ad ſe-
cundā reſpōdetur negādo ↄn̄am
et racō eſt quia figura ar̄ extre-
mitatem corpis cōſideratur. Eſt
em̄ figuā que termino vel termi
nis cōprehendit̄. et ideo oīa illa
que circa extremitatē corpis cōſi
derantur ad figurā quodāmodo
ptinere videntur ſicut autē color

ita et claritas corporis nō traſpa
rentis in eius ſupficie attēditur
et ideo eius aſſumpcio claritatiſ
traſfiguracō dicitur. ¶ Ad terci
am reſpondetur negādo aſſum
ptum qm̄ non eſt inconueniens
q̄ id quod in ſe eſt opacum in-
trinſecus habere claritatē in ſup
ficie vel extenſione ſicut eſt cor-
pus politum vel eciam ex alio in
trinſeco ſup inducto ſicut ex reu
beracōne ſolis vel alicuius hmōi
et ſic fuit claritas in xp̄o nō q̄ ſu
perfuerit īducta ex aliquo corpo-
re ſup lucēte ſ miraculoſe ab ipō
deo vt dicit ſanctus Thomas in
tercō. ¶ Ad quartam reſponde
tur negando cōſequenciā. et ra-
cio eſt quia nō eſt ſimile de dote
claritatis et de alijs dotibus. q̄a
inter alias claritas eſt qualitas
ipſius perſone in ſeipſa. Alie ve-
ro tres dotes non participāt niſi
in aliquo actu vel motu ſeu paſſi
one. Oſtendit igitur xp̄c in ſeip
ſo aliqua aliarum dociuz indicia
puta agilitatem cum ſup vndas
maris ambulauit. Subtilitatis
qn̄ de clauſo vtero vginis exiuit
Impaſſibilitatis cum de manibꝰ
iudeorum precipitare vel lapidā-
te eum volencium illeſus euāſit.
nec tamen propter illas tranſfi
guratus dicit̄. ſed p ſolā clarita-
tē q̄ ptīet ad aſpectū pſone ipſiꝰ
circa quā claritatē nota q̄ clari-
tas illa quā xp̄c in traſfiguracōe

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

aſſumpſit · fuit claritas glē q̄tū
ad eēnciā nō quātū ad modū eſ
ſendi · Claritas em̄ corporis glo-
rioſi deriuatur ab anime clarita
te . ſicut dicit Aug9 · in epiſtola
ad dioſcorū · et ſimiliter claritas
corporis chriſti in transfiguracō
ne deriuata eſt a diuinitate ipſi
us · vt Dam9 . dicit · et a gloria
anime eius quam a principio
concepcionis habuit qđ enim
a principio concepcōnis chri-
ſti gloria anime nō redundaret
in corpus ex quadam diſpenſa
cione diuina factum eſt vt ī cor
pore paſſibili noſtre redempcōis
expleret miſteria et eodem mō
ex diuina ordinacione factū eſt
vt gloria anime redūdaret ī cor
pus in hora transfiguracionis
vt oſtenderet diſcipulis gloriaʒ
future reſurreccionis vt dictum
eſt ·

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur ⁊ videtur
q̄ nō cōuenienter ducti
ſunt teſtes transfiguracōis · Pri
mo ſic · vnuſquiſq; enim maxi-
me phibere poteſt teſtimonium
de notis ſed qualis eſſet futura
gloria tempore transfiguracōis
xpi nulli hominū per experimen-
tum erat adhuc notū ſ; ſolis an
gelis · ergo cōueniencius angeli
debuerunt duci teſtes transfigu
racōis q̄ homines · ¶ Secūdo
ſic · teſtes veritatis nō decet aliq̄
ficcio ſed ſm veritatē Moyſes
et Helyas nō fuerunt ibi vere ſ;
ymaginarie vt dicit quedā glo ·
Luce · xix · ergo nō fuerunt cōue
nientes teſtes . ¶ Tercio ſm
qđ dicitur Act · iiij · Omnes pro
phete teſtimoniū perhibent xpo
ergo nō ſolum Moyſes et He
lyas debuerunt intereſſe tanq̄
teſtes : ſed eciam omnes prophe
te . ¶ Quarto ſic . gloria chriſti
fidelibus omnib9 repromittitur
quos per ſuam transfiguracōnē
ad illi9 glorie deſideriū aſcēdere
voluit · nō ergo ſolos Petrum ⁊
Iohannem et Iacobum in teſti
moniū ſue transfiguracionis aſ
ſumere debuit ſed omnes diſci-
pulos . ¶ In oppoſitū eſt p̄ſens
euāgeliū ¶ Rō dicendū ſub iſta
cōcluſione q̄ conuenienter ſūt
p̄dicti teſtes ducti in teſtimoni-
um transfiguracōnis xpi . Iſta
cōcluſio declaratur ſic · Xpc trāſ
figurari voluit vt gloriam ſuam
oſtenderet hominib9 et ad eam
deſiderandam homines prouoca-
ret . Ad gloriam autē eterne bea
titudinis adducūtur hoīes p xpꝫ
nō ſolū qui poſt eū fuerunt : ſed
eciā qui eū p̄ceſſerūt · Vn̄ eo ad
paſſionē properante tā turbe que
ſequebantur q̄ que p̄cedebant
ei clamabant Oſanna · vt dicit
Math · xvij · Quaſi ſalutē ab
eo petentes et ideo conueniens
fuit vt de precedentibus ipſum
teſtes adeſſent ſcʒ Moyſes et
Helyas ⁊ de ſequentib9 vt petr9

Jacobus et Johannes vt in ore
duorū vel triū teſtimoniū ſtaret
hoc verbū. ¶ Ad racões in oppo
ſitū. Ad primā rn̄detur negando
ɔn̄am. et racõ eſt q xp̄c p ſuam
trāſfiguracionem manifeſtauit
diſcipulis corporis gloriā que ad
ſolos homines ptinet et ideo con
uenienter nō angeli ſed homies
pro teſtibus ad hoc inducūtur.
¶ Ad ſecūdā reſpōdet negā do
minorem. Dicimus em̄ q in rei
veritate fuerunt adducti Helias
de loco quodam eminēti ad quē
fuerat raptus vt habet. iiij. Re.
ca. ij. et ſic apparuit in corpore et
in anima Moyſes vero adduc9
eſt de limbo patrum nō q reſur
rexit. ſed q anima apparuit ibi
in corpore ſibi aptato ſicut appa-
rent angeli in corporibus aſſum
ptis. Ad gloſam autē inductam
dicitur. q illa dicitur ſūpta de li-
bro qui intitulatur de mirabili-
bus ſacre ſcripture qui non eſt li
ber autenticus ſed falſe aſſcribi
tur Aug. Vnde illi glo. nō eſt ſtā
dum. ¶ Ad terciā rn̄detur negā
do ɔn̄am. licet em̄ omes pphete
teſtimoniū xp̄o reddāt nō debue
runt propter hoc intereſſe trāſfi
guracōm xp̄i ſed ſufficiebāt iſte
due pſone que capita ſunt pro-
phetarum que ſingulariter inter
alios inducti ſunt. tum p̄mo q̄a
enim turbe dicebant xp̄m eē He
lyam alij Hieremiā aut vnum ex

pphetis capita prophetarum ſe-
cum duxit vt ſaltem hinc appa-
reat differencia ſeruorum et dn̄i
tum ſecundo quia Moyſes le-
gem dedit. Helyas p gloria dei
emulator fuit ſm qd de eo ſcri-
bitur. iij. Re. xix. Zelo zelatus ſū
pro domino exercitium. Vn̄ pp-
ter h° q ſic cum chriſto apparēt
excluditur calumpnia iudeorū
accuſancium chriſtum tamq̄ le
gis tranſgreſſorem et blaſphe-
mum dei gloriam ſibi vſurpan-
tem. tum tercio vt oſtenderet ſe
habere poteſtatem mortis et vite
et eē iudicem mortuorum et vi-
uorum per hoc q Moyſen iam
mortuum ⁊ Helyam adhuc viuē
tem ſecum ducit ¶ Ad quartā
reſp on detur negando ɔſequenci
am. et racio eſt quia talia miſte-
ria non ſunt omnibus exponen
da immediate. ſed per maiores
ſuo tempore ad alios debent de-
uenire et ideo vt Criſo9. dicit aſ
ſumpſit tres tamq̄ pociores. Nā
petrus excellens fuit in dilectio-
ne quam habuit ad xp̄m et itez
in poteſtate ſibi commiſſa. Jo-
hannes vero in priuilegio amo-
ris quo a chriſto diligebat pro
pter ſuam virginitatem et pro-
pter p̄rogatiuam euangelice do
ctrine. Jacobus autem propter
prerogatiuā martirij. fuit em̄ p̄
mus an̄ alios diſcipulos paſſus
martirium ppter xp̄m

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Ad terciam queſtionem
ſic proceditur et videtur
ꝙ Petrus nō errauerit
dicendo. bonum eſt nos hic eſſe
vel petendo tria tabernacula ʀc̄.
Primo ſic dicit glo. bene noue-
rat ꝙ diceret dum ait. bonū eſt
nos hic eſſe: quia reuera ſolum
hominis bonum eſt intrare in gau
dium domini ſui et huic in eter
num contemplando aſſiſtere
¶ Secundo ſic dicitur in ps. ad
herere deo bonum eſt: ſed hoc di
cit Petrus. ergo nō errauit.
¶ In oppoſitum videtur illd ꝙ
Marcus et Lucas dicunt ꝙ pe
trus hoc dicens neſciebat quid
diceret. ¶ Rn̄deo dicendum ꝙ
in hoc Petrus dicit̄ erraſſe mul-
tipliciter vt colligitur ex gloſa.
ſanctorum patrum. Primo ī hoc
ꝙ credidit ꝙ in ſolo aſpectu hu
manitatis xp̄i conſiſteret beati-
tudo. et ideo illud ſufficere pro fi
nali beatitudine qd̄ nō eſt verū
quoniam beatitudo eſſencialr̄ cō
ſiſtit in aſpectu claro ipſius di-
uinitatis et perfecta eius fruicō
ne. accidentaliter autem cōſiſtit
in aſpectu humanitatis criſti et
delectacōne conſequente ¶ Iſti
autem apoſtoli q ui ad miſſi fu-
erunt ad transfiguracōnem nō
viderunt ipſius diuinitatem ſed
tantum eius humanitatem ī for
ma glorioſa. Unde verba Petri
non erant racionabilia: quia in
ſolo aſpectu humanitatis criſti
nō conſiſtit beatitudinis eēncia
vt dictum eſt. Secundo dicitur
erraſſe ſiue maledixiſſe quia cre
didit in hoc eſſe gloriam ſancto
rū que nō ē hic ſed in celis ſm̄ il
lud Luce. x. Gaudete et exultate
quia merces veſtra copioſa eſt
in celis. Tercō quia credidit ꝙ
in hac vita mortali poſſit vera be
atitudo haberi contra illud apo-
ſtoli ad Hebre. xiij. nō habemꝰ
hic ciuitatem manentem ſed fu-
turam inquirimus: Quarto ꝙ
credidit ꝙ domibus indigere-
mus pro beatitudine cōſequen
da cum in illa celeſtis vite glo-
ria. vt dicit Beda. Domus ne-
ceſſaria non erit vbi diuine con
templacōnis luce omnia pacifi-
cante aura aduerſitatis alicuius
timenda nulla remanebit. Teſ
tante apoſtolo Iohanne apoca.
xv. qui eiuſdem ciuitatis ſuper-
ne claritatem deſcribens dicit in
ter alia et templum non vidi in
ea. Deus enim omnipotens tē-
plum illius eſt ⁊ agnus. Quin
to errauit ſiue maledixit ꝙ tria
tabernacula petit fieri in hoc er-
rauit dicit Albertus ꝙ legis et
prophete et euangelij non ſunt
tres habitacōnes ſed vna que
eſt eccleſia. Apoca. xxij. Ecce ta-
bernaculum dei cum hominibꝰ.
Unde gloſa Marci. ix. de iſtis
ita dicit Petrus oblitus ſanctis
regnum promitti non in terris
ſed in celis et ſe et coapoſtolos

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

adhuc mortali carne indutos im
mortalis vite ſtatum ſubire non
poſſe. domum etiam manufactā ā
neceſſariam nō eē legi ꝙ et p̄ſen
tis etiam euangelio tria taberna
cula facere cupit cum nō poſſint
ſeparati in vnum iniciata taber-
naculum i. eccl'ia dei. Sexto dicit
erraſſe ꝙ comparauit chriſtum
alijs dicens tibi vnū helye vnū
ꝛc.; quod nō debet fieri ꝙ nichil eſt
compabile xp̄o Job .xxxij. deum
homini nō equabo. Vnde vt ait
glo. in p̄nti euāgelio quia petrꝰ
imprudenter queſiuit viſionem
domini nō meruit ſed vox patris
teſtatur de filio ꝛc. Ad racōes
in oppoſitū. Ad primam reſpōde
tur ꝙ Petrus dicendo bonum ē
nos hic eē ſi vellet pro finali bea-
titudine ſufficere ſibi viſionē ſo-
lam humanitatis criſti errabat
vt dictū eſt. Ad ſecūdam patet ea
dem reſponſio..

In dominica tercia quadrage
ſime eſt euangelium In illo tpe
Erat Jheſus eiciens ꝛc. Lu. xi.
Circa quod poſſunt hee queſtio
nes diſputari. Prima eſt vtrū
chriſtus ſufficienter oſtendit ſe
nō in beezebub ſed i virtute dei
eicere demonia. Secunda
vtrum ſufficiens fuit illud argu
mentū chriſti ſi in digito dei eicio
demonia profecto venit in vos reg
num dei. i. chriſtus ſiue meſſias
pmiſſus in lege venit. Tercia
eſt vtrū conueniens fuit ꝙ car
nem ſumeret de femina ꝙ dicit
beatus venter ꝛc.:

Ad primam queſtionem
ſic proceditur et videtur
ꝙ chriſtus nō ſufficien-
ter oſtendit ſe nō in beelzebub
eicere demonia ſed in virtute dei
Primo ſic. Demones enim inter
ſe habent p̄lacionem vt minor
maiori imperanti obediat et ſer-
uiat non dubiū videtur quin im
perio ſuperioris inferior demō poſ
ſit expelli ab homine. ergo ꝛc.
Secūdo arguitur ex dicto ſan
cti Thome qui hoc dicit ꝙ virtu
te ſuperiorū demonū alij demōes
expellebantur. Tercio idem
arguitur ꝙ nigromantia religa
re quandoque dicitur demones per
illicitas incantaciones. ergo per
eaſdem p̄nt ſoluere eos de corpo
ribus hominū et ſic eicere. In
oppoſitum videtur eē euangeliū
p̄ns. Reſpōdeo ſciendū autem
eſt primo ꝙ phariſei odio habe
bant chriſtū. quia acriter argu
ebat eorum vicia. et ideo miracu-
la ab ipſo facta virtute diuina di
cebant eē facta arte magica et eo
dem modo eiectionē demonū fa-
ctam per chriſtū dicebāt fieri vir
tute cuiuſdam ſuperioris demōis
cui inferiores obediebāt ad nu-
tum de corporibus exeūdo. ſicut
enim in angelis ſunt ordines et
alij alijs ſunt ſuperiores ſic in de

moníbus cum̃ in eis remanſerũt
naturalia integra ſm̃ dyoni. di
cebant enim phariſei q̄ chriſtꝰ
habebat aliquem demonem ſu-
periorem quem vocabant beelze-
bub ſibi familiarem ⁊ priuatum
et ſic demones inferiores de cor-
poribus obſeſſis eiciebat per illũ
Secũdo ſciendũ q̄ vt dicit ſan-
ctus Thomas . in tercia parte
q. xliij. ar. ij. aliter xp̄c expelle-
bat demones q̄ꝫ virtute demonũ
expellebant̄ nã virtute ſuperiorũ
demonum demones a corporibꝰ
expellebant̄ ſed tñ remanebat
dominium eorum quãtum ad a
nimas. non enim cõtra regnum
ſuum dyabolus agit ſed chriſtꝰ
depellebat nõ ſolum a corpore ſꝫ
multo magis ab anima. Vñ Au-
guſtinus. libro. lxxxiij. q. cũ im-
perio vel inuocacione alterius de-
monis demon exit a corpore iaꝫ
non eicitur ſed magis intima in
greditur operando ſm̃ ap̄lm̃ in fi
lios diffidencie. Chriſtus autem
remouebat a corpore et ab aĩa
non enim principaliter intende
bat ſanitatem corporis ſed aĩe
vt patet ex illo Joh̄. v. Ecce ſa-
nus factꝰ es iam noli peccare ne
deterius tibi aliquid contingat.
Iſtis notatis ponitur concluſio
reſponſalis q̄ ſufficienter criſtꝰ
ſe oſtendit eicere non in beelze-
bub ſed in virtute dei eicere de-
monia. prima racõ chriſti ſi ſa-
thanas ſathanã eicit. tam ſcili
cet in corpore q̄ꝫ in anima tunc
cum diuiſio fit inter demones q̊
modo ſtabit regnũ eius. cũ om
ne regnum in ſe diuiſum deſola-
bitur quaſi diceret vt dicit Jhe-
ronimus. Regnum dyaboli ſta-
bit in peccatoribus vſqꝫ ad diem
iudicij. quia tunc euacuabit̄ om
nis poteſtas. Vñ ſi hoc iã eſſꝫ eſſꝫ
iam finis mundi. vel ſic ſm̃ Hy
larium ſi de poteſtate mea eſt q̄
ego faciam q̄ vnus demõ expel
lat alium. ergo ego deſtruo reg
num dyaboli et ex hoc debetis mi
hi adherere. Secundo ſic. Si ego
eicio in beelzebub demonia filij
veſtri ſcꝫ apoſtoli de eorum car-
ne deſcendentes vel alij quidaꝫ
iudei qui non erant de diſcipu-
lis chriſti qui non in nomine cri
ſti eiciebant demonia in quo ei
ciunt ſed dicitis illos eicere de-
monia in virtute dei idem debe
tis confiteri de me. Tercio ſic p̄
bat. quia demonem expellere
de regno ſuo non poſſem niſi eſ-
ſem forcior eo nec eũ vincere poſ
ſem niſi virtute diuina cum nõ
ſit poteſtas in terra que compa
ret̄ ei Job. xli. Quarto ſic. qui n̄
eſt mecum. racio eſt talis. volũ-
tas eius qui obedit alicui eſt cõ
formis volũtati illius cui obedit
ſaltem in facto. Si ergo chriſtꝰ
in virtute demonis faceret mira
cula ſequeret̄ q̄ xp̄c ⁊ demones

eſſent concordes in factis hec au
tem eſt falſum: quia facta criſti
et doctrina erant ad remouendū
homines a peccatis; facta autē
demonis ad deſtruendum homi
nes per peccatum ex quo ſequit
q̄ chriſtus non operatur in vir
tute demonis et hec eſt quod di
cit qui non eſt mecum per cōcor
diam in facto et voluntate con-
tra me eſt et huiuſmodi eſt dya
bolus qui non colligit mecum.
Xpi enim eſt colligere. demōis
eſt diſpergere et ſic regnum cri-
ſti cum regno demonum nullā
habet communicacionem. colli
git enim chriſtus. primo paſſio
nes infortunā virtutis actiōes
ad normam rectitudinis. electio
nes ad prudenciam racōnis. ani
males vires et motus ad mēſu-
ram bone conſtitute mentis di-
uerſas et diſcurrentes et vagas
cogitacōnes ad contemplacōnē
intellectus diuini multitudinē
totam operum in vnum ſimpli-
cis intencionis multitudinē cre-
dencium in vnitatem cordis mł
titudinem omnium in omnib9
nacionibus ad vnitatem vnius
ouilis et cure paſtoralis. et ſic
ſemper chriſtus in colligēdo eſt
et congregando. Vnde Auguſti-
nus in. x. confeſſionum. in om-
nibus que mente percurro non
inuenio locum tutum aīme mee
preter te in quo colliguntur di-
ſperſa mea. contrario autē mo-
do vt dicit Albertus magnus.
Diſpergit dyabolus qui diuiſio
nis pater eſt et origo diſpergit
enim in varietatem paſſionum
deſideria peccancium. diſpergit
in corrupcionem actionum mul
titudinem operum iniuſtorum.
diſpergit voluntatem in diuerſi
tatem eligibilium. diſpergit mē
tis menſuram per diuerſitatem
animalium motuum. diſpergit
intellectum in euagacōnes cogi
tacionum inutilium. diſpergit i
tencōnem per diuerſitatem fin
ium intentorum. diſpergit credē
tes in cōtrarietatem diſcordiarū
vnit..tem eccleſiarum in diuer-
ſitatē errorum Ioh. x. Lupus di
ſpergit oues. Ad racōnes in
oppoſitum Ad p̄mā dicendū reſ-
detur multipliciter. p̄mo negan
do ꝯnam. et racō eſt q̄a licet poſ
ſibile ſit poteſtati ſuperiorum de
monum q̄ aliquis demon poſſit
eici aut expelli de corpore ſolo ho
minis nō tamen de anima Xpc
autē eiciebat demonia nō ſolū
a corporibus ſed ab anima vt di
ctum eſt. Secundo reſpōdetur q̄
quādo dyabolus p̄cepto ſiue im
perio ſuperioris exit non dicitur
ꝓprie eici ſed voluntarie ex obediē
cia exire quia eicere dicit q̄d vio
lentum. Xpus autē eiciebat de-
monia violenter et contra volū
tatem eorum. Vnde gementes
clamabant fili dauid quid nob
et tibi veniſti ante tps torquere

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nos. Math. ix. Tercio rn̄detur
ꝙ licet demon videatur expelli n̄
eſt tn̄ vera expulſio ſed ficta et ſi
mulata ad deceptionē ſed tantū
ceſſat a vexacōe et leſione quā in
tulerat ſic aliqn̄ ondūt ſe egros
curare non ſanitatem cōferendo
ſed a leſionibus quas infirmis
inferūnt ceſſando. ¶ Ad ſecun-
dam racōnem rn̄detur vt dictū
eſt ex ipſo dicto ſancti Thome.
¶ Ad terciam reſpōdetur dupli
citer. primo ſicut ad primū. Se
cūdo poteſt dici vt dicit Nicola9
de lyra in hoc euangelio ꝙ ſcdꝫ
qd̄ dicit Theo. licet arte magica
pn̄t aliqua miracula fieri tn̄ illa
pertinent ad curioſitatem tantū
et vanitatem ſicut Symō mag9
faciebat ſtatuas ambulare loq̄
et videre ⁊ conſimilia vt habetur
in itinerario clementis. ſed illa
que ſunt ſalubria vt curacio lan
guidorum illuminacio cecorū et
hmōdi nō pn̄t magicis artib9 fie
ri et ideo oportꝫ talia attribui di
uine virtuti et talia faciebat cri-
ſtus

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ nō ſit ſufficiens argu
mentū illud xp̄i ſi in digito dei
eicio demonia pfecto venit i nos
regnum dei. i. xp̄c ſiue Meſſias
pmiſſus in lege venit. primo ſic
legitur ꝙ Salomon vt dicit Be
da ſup Act. apl'oꝝ. xix. excogita
uit et docuit exorciſmos quibus
immundi ſpiritus expulſi ab ho
minibus nō audebant ad homi-
nes reuerti ſi illa expulſio nō fu-
it argumentum aduentus regni
xp̄i. ergo nec expulſio demonū
facta p xp̄m cōna videtur bona
¶ Secūdo ſic. Xp̄us opa magis
miraculoſa fecit ꝙ eicere demōia
ſed ex alijs opibus nō intulit h°
argumentū aduētus regni ſui.
er go nec ex hoc videtur argui.
¶ Tercio ex euangelio preſenti
filij iudeorū ſiue dicāt' apl'i ſiue
alij exorciſte faciebant miracula
in virtute dei ſed ex ope illorum
nō infertur hoc argumentū. er-
go nec ex facto xp̄i. ¶ In oppo-
ſitū eſt verbum xp̄i. ¶ Reſpon-
deo dicendum ſub iſta concluſio
ne. ꝙ argumentū chriſti quo ar-
guit ſi in digito dei eicio demōia
pfecto venit in vos regnū dei eſt
efficaciſſimum qd̄ ſic oſtenditur
vt dictum eſt in cōcluſione ſupe
riori chriſtus eiciē do demonia ab
hōib9 nō ſolū eiciebat a corpibus
violēter cōtra volūtatē demonū
ſed principaliter ab animabus
in quib9 regnabat dyabolus per
peccatū et ita xp̄c diminuebat ſi-
ue euacuabat regnū dyaboli ⁊ di
latabat regnū ſuum regnādo in
cordibus hominū p fideꝫ de quo
dicitur Luce. ij. regni eius nō erit
finis. et. i. corin. xv. oportet aūt
illū regnare ſcꝫ p fidē. donec ponat
inimicos eius ſub pedib9 eius. hec

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

autē.n poteſtatis demonium de
bilitacio ſiue diminucio ſignum
erat aduentus regni chriſti . ſcḋm
illud Nu . xxiiij . Orietᷣ ſtella ex
Jacob : quia in natiuitate chriſti
ſtella apparuit que magos ad
xp̄m natum perduxit vt habetᷣ
Math . ij . Et ſurget virga de iſ
rahel . ideſt xp̄c ſcḋm poteſtatem re
giam . Unde de ipſo dicitᷣ . ps . ij .
Reges eos in v̓ga ferrea percu-
ciet duces . ideſt ydolatras . Un-
de per xp̄i aduētum deſtructa eſt
ydolatria et vaſtabit omnes fi-
lios ſedech . ideſt omnes ꝑplos
ſubiciet fidei catholice ante finē
mūdi licet nondū ſit impletum .
Itē Yſa . liij . de eo dicitᷣ . forcium
diuidet ſpolia ꝓ eo ꝙ tradidit ī
mortem animā ſuā . forciū . i . de-
moniū xp̄c ſpolia diuiſit tū pa-
tres de limbo in ſua reſurrectiōe
extrahendo . tū potenciam eorum
diminuendo . Itē Ezech . xxxiiij .
Suſcitabo paſtorē veſtrū ſeruū
meū dauid . i . xp̄m qui de dauid
deſcendit ſcḋm carnem Math . i .
et ceſſare faciā beſtias peſſimas
de terra . i . potencias dyaboli que
per mortē xp̄i diminute ſūt et in
fra et ſcient ſcꝫ iſrahel quia ego
dn̄s cum cōtriuero cathenas iu-
gi eorum et eruero eos de manu
⁊ poteſtate imperanciū ſibi . i . prin
cipū demoniorum . Item Zach .
xiij . dicitᷣ . ſpiritū immūdū aufe
ram de terra ecce manifeſtū te-
ſtimoniū . ergo omnia hec com
pleta ſūt per paſſionem xp̄i Un
de Joh . xij . Xp̄c inſtante paſſio
ne princeps huiꝰ mundi eicietur
foras . cum ergo iſta fienda eſ-
ſent per chriſtum efficatiſſimuꝫ
argumentum erat chriſti cū di-
cebat . ſi in digito dei ideſt vir-
tute diuina eicio demonia non
ſolum ab hominum corporibus
ſed eciam ab animabus . Profe
cto venit in vos regnum dei . id
eſt chriſtus promiſſus qui expul
ſo dominio demonis regnatu-
rus eſt per fidem in cordibus fi-
delium quia eciam dictum eſt
ꝙ per chriſti paſſionem liberati
ſumus a poteſtate dyaboli et ni
hilominus videmus ꝙ adhuc
nocet hominibus quantum ad
animas temptando et quando-
ꝗ vexando quantum ad corpus
eſt pro noticia pleniori veritatis
huiuſmodi ſciendum ꝙ vt dicit
ſanctus Thomas . Poteſtas de
monis in duobus conſiſtit ſcili
cet impugnando et detinendo
deuictos ex eo autem ꝙ quis ī-
pugnatur nondum ſeruus fac-
tus eſt ſed ex eo ꝙ victus eſt vt
patet . ij . petri . ij . deuicerat au-
tem dyabolus totum genus hu
manum in p̄imis parentibus
et eis dominabatur dum eos ad
hoc ſcḋm ſuum votum deduxerat
vt nullus paradyſi ianuam in-
traret deuincit vnumqueꝗ ſin-
gulariter dum eum ad peccatū
inclinat : quia qui facit peccatū

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſeruus eſt peccati· poteſtatem er
go dyaboli qua victos detinz cri
ſtus per paſſionē ammouet quā
tum ad ſufficienciam ꝙuis non
quantum ad efficaciam niſi in il
lis qui vim paſſionis ſuſcipiunt
per fidem et caritatem ⁊ ſacramē
ta et per hoc dicitur dominū eua
cuaſſe Unde quia iam dyabolꝰ
non poteſt impedire ſanctos a cō
ſecucōne glorie ſicut faciebat an
te· Sed poteſtatem qua impug-
nat non euacuauit ſed debilita-
uit dum ipſum vicit et dum ho-
minibus auxilia multa ad reſiſtē
dum tribuit ſicut ſacramenta g̃
ciam habundanciorez et alia hu
iuſmodi· Unde licet dyabolus ꝑ
mittatur temptare homines ad
exercicium et meritum ſanctorū
non tamen de facili ſuperat in q̃n
tum homo plura remedia habet

¶ Ad racōnes in oppoſitum· Ad
primam reſpondetur negādo cō
ſequenciam ·et racio eſt duplex
vna q̃a expulſio demonū facta
per exorciſmos erat tantum a cor
poribus non ab animabus Se
cunda racio eſt quia chriſtꝰ pro-
pria virtute et poteſtate demōes
expellebat tam de corporibus q̃
de animabus . Alia vero non niſi
mendicata a deo vel dyabolo .

¶ Ad ſecundam reſpondetᷣ ne-
gādo aſſumptū vn̄ xpc ad q̄ſti-
onem ꝓpoſitam ſibi per diſcipu-
los Joh · Tu es qui venturus es
an alium expectamus hoc modo
reſpōdit dicens · Euntes renun-
ciate Joh ·que audiſtis et vidi-
ſtis· ceci vident· claudi ambulāt
leproſi mūdantur ⁊c· quaſi dice
ret cum iſta facio ꝓpria virtute
profecto ego ſum qui venturus
erat et non eſt alius expectādus
Item Jo .i. dicit, ſi opa nō feciſ-
ſem in eis que nemo alius fecit
peccatum nō haberent infidelita
tis in me et ita patet ꝙ virtua-
liter ex operibus ſuis arguebat
regnum ſuum et dominiū veniſ
ſe· decipiebātur aūt iudei in hoc
quia iſtud regnū chriſti ſpiritua
le futurum temporale credebant
quem errorem eis excludit xps
dicens Joh. xiiij . Regnum meū
nō eſt de hoc mūdo · ¶ Ad ter
ciam reſpondetur ſicut dictū eſt
ad primam et hec de iſta conclu-
ſione·

Ad terciam queſtionem
circa illud Beatis ven-
ter qui te portauit· ⁊c·
ſic proceditur ⁊ videtur ꝙ nō fu
it conueniens ꝙ chriſtus carnē
ſumeret de femina. Primo ſic.
Sexus maſculinus eſt nobilior
q̃ ſexus femininus . ſed magis
decuit vt chriſtus aſſumeret id
quod eſt perfectum in humana
natura ·ergo videtur ꝙ nō fuit
conueniens ꝙ chriſtus carnē aſ
ſumeret de femina ſed de viro

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſicut Eua de coſta Ade viri forta
eſt. ¶ Secundo ſic quicumqȝ ex
femina concipitur vtero femineo
clauditur: ſed deo qui celum ⁊
terrā implet vt dicitur Ieremie
nō competit vt pario femineo v-
tero includatur. ergo videtur ꝙ
nō debuit concipi de femina.
¶ Tercio ſic illi qui concipiuntur
de femina aliquam immundici-
am paciuntur. Vnde Iob. xxv.
numquid poteſt homo apparere
mūdus natus de muliere ſed in
xpo nulla immūdicia eē debuit
ergo nō videtur fuiſſe conueni-
ens vt carnem de femina ſuſci-
peret. ¶ In oppoſitum eſt euan
gelium preſens. ¶ Rndeo dicen
dum ꝙ licet filius dei carnē hu-
manam aſſumere potuerit de q̄-
cumqȝ materia voluiſſet conueni-
tiſſimū tamen fuit vt de femina
carnem acciperet tū primo quia
per hoc tota natura nobilitata ē.
Vnde Aug⁹. libro. lxxxiij. q. ho-
minis liberacō in vtroqȝ ſexu de
buit apparere. ergo quia virum
oportebat ſuſcipe quia ſexus ho
norabilior eſt conueniens erat
vt feminei ſexus liberacio huic
appareret quia ille vir de femi-
na natus eſt. tum ſecundo quia
per hoc veritas incarnacōnis a-
ſtruitur. nam vt dicit Aug⁹. in
epiſtola ad Voluſianū. ſi omni
potens deus hominem vbicum-
qȝ formatum nō ex materno vte
ro cauſaret ſed repentinum affer
ret aſpectibus nōne opinionē
confirmaret erroris nec hominem
verum ſuſcepiſſe vllo mō crede-
retur et dum omnia mirabiliter
facit auferret qđ miſericorditer
fecit. Nūc vero ita inter deū ⁊ ho
minem mediator apparuit vt in
vnitate pſone copulans vtram
qȝ naturam et ſolita ſublimaret
inſolitis ⁊ inſolita ſolitis tempera
ret. tum tercō ⁊ eſt racō anſelmi
quia per hunc modum complet
omnis diuerſitas generacōnis
humane. Eua vero producta eſt
ex viro ſine femina ceteri homi-
nes producuntur ex viro et femi-
na. Vnde hoc quartum quaſi xpo
relinquebatur propriū vt pro-
duceretur ex femina ſine viro.
¶ Ad racōes in oppoſitū. Ad pri
mam reſpondetur negādo ꝯñaȝ
et racō eſt quia ideo ꝙ ſex⁹ maſ
culinus nobilior eſt ꝙ̄ femini-
nus. ideo humanā naturā i maſ
culino ſexu aſſumpſit ne tamen
ſexus femineus contempneret
congruum fuit vt carnem aſſu-
meret de femina. Vnde Auguſti
nus dicit in libro de agone chri
ſtiano. Nolite vosipſos contemp
nere viri fili⁹ dei virum ſuſcepit
nolite vosipſas contempnere fe
mine filius dei natus eſt ex feīa
¶ Ad ſecūdam reſpondetur ne-
gando conſequenciam. et racō eſt
quia ſicut dicit Auguſtinus ter
cio libro contra Fauſtum. Qui
hac obieccione vtebatur non

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

plane inquit catholica fides que
chriſtum filium dei natum ſcdm
carnē credit ex virgine vllo mō
eūdem dei filium ſic in vtero mu
lieris includi ꝙ ex nō ſit quaſi ce
li et terre amminiſtracionem de
ſerierit et quaſi a patre receſſe-
rit. Unde licet nō ꝯueniat criſto
ſcdm diuinitatem includi in ven-
tre femine poteſt tamen ꝯueniē
racōne nature humane aſſump
te ſcdm quā potuit mori. licet ſcdm
diuinitatem immortalis fuerit.
¶ Ad terciam reſpondetur negā
do maiorē racō eſt. quia immū
diciam illam paciuntur concepti
ex commixtione maris et femine
hoc autem non habet locum in
concepcione filij dei de ſpiritu ſā
cto et ex Maria virgine et ideo
dicit Damaſcenus. tercio libro.
ꝙ filius dei conſtruxit ſibi ipſi ex
caſtis et puriſſimis ſanguinibꝰ
carnem animatam anima racio-
nali.

¶ In dominica quarta eſt euan
gelium. Abijt Jheſus tranſ ma-
re. ꝛc. Joh. vi. Circa quod poſ-
ſunt hec diſputari.

¶ Primo vtrum conuenienter
chriſtus ſaciauit quinqꝫ milia ho
minum de quinqꝫ panibus qui
reperti ſuut apud quendaꝫ in ſo
cietate. ¶ Secundo vtrum con-
uenienter chriſtus ſaciauit quin
qꝫ milia de panibus ordeaceis et
non de tritico. ¶ Tercio vtrū
xp̄c fuerit verus ꝓpheta ſicut dici
tur in euangelio

Ad primam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ conuenienci⁹ chri-
ſtus ſaciaſſꝫ quinqꝫ milia homi-
num de alijs panibus. ¶ Primo
ſic. Maius miraculum fuiſſꝫ ſaci
are tantam multitudinem de pa
nibus nouiter creatis ꝙ̄ de pani
bus preexiſtentibus. ergo vide
tur ꝙ conuenienci⁹ ſaciaſſꝫ il-
los de illis. ¶ Secundo ſic: Pa-
nes illi ſaciare non poterant tan
tam multitudinem niſi multipli
cati. ſed multiplicacio non vide-
tur poſſibilis. ergo ꝛc. Proba-
tur minor ſic. materia nō poteſt
tranſmutari de parua quantita-
te in magnam niſi per rarefactio
nem ſicut ex vno pugillo aque
generantur. x. aeris vel per alte-
rius materie addicionem ſed nō
eſt dicendū ꝙ per rarefactionem
multiplicati ſunt panes vt pateꝫ
ergo oportebit dicere ꝙ per addi
cioneꝫ exterioris materie ꝙ opor
tebit multū amplius eē ꝙ̄ quin
qꝫ panes cum ergo vnūquodqꝫ
denominādum ſit a maiori ꝑte
videtur ꝙ nō debeat dici quinqꝫ
milia hominū ſaciatos eē ex q̄n-
qꝫ panibus ſed ex alia materia
addita. ¶ Tercio ſic. Si aliqs
dicat ꝙ multiplicacio facta eſt
panum ſine addicione cuiuſcūqꝫ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

exterioris matrie vel noue crea
te contra quod hoc videtur non
bene intelligibile ꝙ aliquid ſit ī
ſubſtancia maius ſine addicio-
ne alterius rei vt probat ſanctus
Thomas in ꝑma pte·q·xcij·et ī
ſecūdo ſcripto·diſ·xviij· ¶ In
oppoſitum eſt euāgelium pſens
¶ R° dicendum ꝙ xp̄c couenī-
encius ſaciauit q̄nqꝫ milia homi
nū ex quinqꝫ panib⁹ qui reperti
ſunt in ſocietate ſua q̄ꝫ ex noui-
ter creatis·Patet cōcluſio quia
licet chriſt⁹ potuerit paſcere tur-
bas ex panibus nouiter creatis
voluit tamen ex panibus preexi
ſtentib⁹ multiplicatis illas refi-
cere duplici racōne.ꝑmo vt oſtē
deret ſenſibilia a dyabolo nō eſ
ſe ſicut manichei et rātes dicunt
nam ſi hoc verum eſſet deus non
vteretur ſenſibilib⁹ ad opus di
uine laudis precipue cum ip̄e ve
nerit vt diſſolueret opera dyabo
li·vt dr·i·Io·iiij·Secūda rō vt
oſtendat falſū eſſe ꝙ ipſi mani
chei dicunt ſcꝫ doctrinam veteris
teſtamenti nō eſſe a deo ſꝫ a dya
bolo vt ergo oſtenderet nō eſſe
aliam doctrinam noui teſtamen
ti q̄ꝫ que prefigurabatur et cōti-
nebatur in doctrina veteris teſta
menti preexiſtentes panes mul
tiplicauit innuens ꝙ ip̄e eſt qui
legem et perficit et adimpleuit
Math.v.Nō veni legem ſolue
re ſed adimplere ſic patet r̄nſio
ad primum argumentum in op

poſitū. ¶ Ad ſecundam reſpōde
tur ꝙ hic eſt triplex modus di-
cendi vnus eſt ꝙ chriſt⁹ panes
multiplicauit ꝑ addicionem ma
terie noue creatē. Alius mod⁹
dicendi eſt ꝙ ꝑ addicōnem alte
rius materie in formam panis ī
uiſibiliter inducendo et iſte mo
dus dicendi eſt ſancti Thome:
vn̄ ſic dr ī tercia pte multiplica
cio panum non eſt facta per mo
dum creacōnis ſed per addicio-
nem extranee materie in panes
conuerſe. Vnde Auguſtinus di
cit ſuper Ioh̄·Vnde multiplica-
uit de paucis granis ſegetes in
de in manibus ſuis multiplica-
uit quinqꝫ panes. Manifeſtū
eſt autem ꝙ per conuerſionem
materie preexiſtentis grana mł
tiplicantur in ſegetes eiuſdem
ſentencie eſt in prima parte.q.
xcij. ⁊ in ſecundo ſcripto·diſtin·
xviij·et ad probacionem contra
reſpondetur negando conſequē
ciam. et racio eſt: quia materia
que additur in panes illos con
uertitur. et ideo ex illis panib⁹
dicitur quinqꝫ milia hominum
ſaciaſſe·Tercius modus dicen-
di eſt ꝙ multiplicauit in ſeip-
ſis nihil nouiter creando nec a-
liquid addendo ad libitum ſue
diuinitatis iſtum modum dicen
di tenent aliqui antiqui·ſicut
hugo de ſancto victore et ma-
giſter ſentenciarum et domin⁹
Albertus magnus queadmodū

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dicunt corpus Eue formatū de
coſta. Alie dicunt enim ſicut de⸗
us poteſt de nihilo aliquid face⸗
re ita modicum corpus in mag
num cōuertere ſed iſtū modum
improbat ſanctus Thomas. ſi⸗
cut intelligibile ſicut dictū eſt
in tercio argumēto

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur et videtur
ꝙ cōuenienctius ſaciaſſz
chriſtus turbas illas ex panib9
triticeis ꝗ͂ ordeaceis Primo ſic
in miraculo vini optimū vinum
fecit ex aqua. ergo videtur ꝙ cō
uenienciori modo debuit panez
facere quā ex panibus ordeaceis
ſcz de tritico et ex illis ẗbas ſaciaē
¶ Secūdo ſic illud miraculū eu⸗
kariſtiaz ſingulariter ſignificat
ergo videtur ꝙ debuit turbas
ſaciare de panibus frumenti cū
talis ſit materia ſacramenti eu⸗
kariſtie et nō de ordeo ¶ Tercio
quid eſt ꝙ fragmenta excreue⸗
rūt vſqȝ ad numerū. xij. cophi⸗
norū videtur eſſe ad quādā oſtē
tacionē. ¶ In oppoſitū eſt euan
geliū pſens. R° dicendū ꝙ ꝯue
nientiſſimū factū eſt quicquid a
xp̄o factum eſt cum ſit ſapiencia
omnia ſuauiter diſponens.
¶ Ad racōes in oppoſitū Ad pri
mā reſpondetur negando ꝯñam
et racō eſt iuxta albertū ꝙ aliud
eſt hic et aliud ibi. Illud em̄ mi
raculum de cōuerſione aque in
vinum de ſe ſeruiuit iocūditati nu

bencium. et ideo cōueniebat aquā
mutari in liquorem iocunditatē
facientē. Iſtud autē deſeruiuit
neceſſitati cōis turbe. et ideo a
forma neceſſitati ſeruienti illum
panē nō mutauit maxime vt di
cit Criſo. ne gule deſeruire vide⸗
retur. Preterea xp̄c noluit creaē
panes de nouo ſed p̄exiſtentes
multiplicauit miraculū vt eſſz
magis notum: ꝙ talis multipli
cacio eorūdem panū magis eſt
p̄ceptibilis ꝗ͂ creacō ¶ Ad ſecū
dam reſpondetꝰ negādo ꝯñaz. et
racō eſt ſm Albertū: quia h° mi
raculū ē ſignū remotū eukariſtie
et ideo expſſaz ſimilitudinē i ma
teria nō habuit. ¶ Ad terciā rñ
detꝰ ꝙ xp̄c nō fecit impleri illos
cophinos ad aliquam oſtenta⸗
cionē. ſ; vt oñderet factū miracu
lū nō eſſe fantaſticū p hoc ꝙ col
lecte reḡe domini cōſeruate ſūt
et alijs in cibum fuerunt. ꝙ au⸗
tem. xij. cophini fragmentorum
impleti ſūt nō a caſu ſed ex diui
na diſpoſicōne impleti ſunt ſm
numerū. xij. aploꝝ ſig̃t. vt dicit
Albertus magn9 ꝙ de reliquijs
chriſti que per quinqȝ panes ſig
nificantꝰ excreſceret doctrina apo
ſtolica in ſaturitatē mūdi

Ad terciam queſtionem
ſic proceditur et videtur
ꝙ chriſtus non fuerat
verus propheta. Primo ſic pphe
cia videtur importare quandam

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

obſcurã et imꝑfectã noticiã. ſm
illud Nu̅i. xi. Si quis fuerit int̃
vos ꝓpheta dn̄i ꝑ ſompnū aut
ꝑviſionē loquar ad eū. ſed xp̄s
habuit plenã et ꝑfectã noticiam
ergo nō fuit dicēdus ꝓpheta
¶ Secūdo ſic. Fides eſt eoꝝ que
nō habetur Ita prophecia ē eorū
que nō ſūt pn̄cia ſed diſtant Nā
ꝓpheta dicitur quaſi ꝓcul fans
ſed in xp̄o nō ponitur fides nec
ſpes. ergo nec prophecia.
¶ Tercio ſic. Propheta eſt infe
rioris ordinis ꝙ angelus ſed cri
ſtus nō eſt minoratus ab ange-
lis ſm noticiam anime ſed ſolū
ſm corꝑis paſſionē. vt dicit̃ ad
hebre. ij. ergo videtur ꝙ xp̄c nō
fuit ꝓpheta ¶ In oppoſitū ē eu
angeliū pn̄s. ¶ Rn̄deo ꝑmo ꝙ
xp̄c in q̄ntum fuit viator aliquo-
mō potuit dici ꝓpheta. ſicut dici
tur Deutro. xviij. Propheta ſu-
ſcitabit tibi deus de fratrib9 tuiſ
et ipſe de ſe dicit Math. xiij. et
Ioh. iiij. nō eſt ꝓpheta ſine ho-
nore niſi in patria ſua. Pro quo
ſciendum iuxta ſanctū Thomã
ſup Ioh. Q2 ꝓpheta dicit̃ videns
.i. R. ix. Qui nūc dicit̃ prophe-
ta olim vocabatur videns. viſio
ad vim cognoſcitiuã pertinet In
chriſto autē triplex fuit cognicō
ſcʒ ſenſitiua et ſm hanc habuit
aliquam ſimilitudinē cū prophe
tis in q̄ntum in ymaginacōe chri
ſti formari potuerūt alique ſpeci

es ſenſibiles quibus futura vel
occulta ꝑſentarētur precipue ꝓ
ter paſſibilitatem que ſibi cōue-
niebat ſm ſtatū viatoris. Item
fuit in chriſto cognicō intellecti
ua et q̄ntum ad hāc nō habuit ſi
militudinem cum prophetis ſed
eſt eciam ſuper angelos q̄a erat
comprehenſor excellencius q̄ ali
qua creatura. Itē fuit in eo cog-
nicio diuina et q̄ntum ad hāc fu-
it propheta̅ꝝ et angelorū inſpi-
rator cū omnis cognicō cauſetur
per participacionē diuini verbi.
Albertus vero ſup Ioh. dicit. Q2
chriſtus proprie nō dicit̃ prophe
ta niſi quo ad hoc ꝙ immobile ē
omne q̊d chriſtus enūciat Mat.
vij. Verba mea non tranſibunt
¶ Ad racōes in oppoſitū. Ad pri
mam rn̄detur negādo aſſumptū
et ad probacionem dicendū ſm
ſanctum Thomam in tercia ꝑte
ꝙ per illa verba non oſtenditur
eē de racōne prophecie enigmati
ca cognicio ſcʒ que eſt per ſomp
nium quia aliqui in viſione perce
perunt diuina vt Moyſes qui
palam et non per enigmata deū
vidit et tn̄ dictus eſt propheta.
vt patet Deutro. vltio. nō ſurre
xit vltra propheta in iſrł ſicut
Moyſes. Poteſt ſecūdo reſpon
deri iux̃ ſuperius poſita ꝙ et ſi cri
ſtus habuit plenã et ꝑfectã no-
ticiam q̄ntum ad ꝑtem intellecti
uã habuit tn̄ i ꝑte ymaginatiua

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quaſdam ſimilitudines in q̃b9
etiã poterat ſpeculari diuina nõ
eñ ſolũ erat comp̃hẽſoꝛ ſed e-
tiam viatoꝛ ¶ Ad ſecundã rñde
tur negãdo ꝯñam. et racõ eſt: q2
nõ eſt ſimile quia fides eſt eoꝝ
que nõ videtur ab ipſo credente
et ſpes eſt eoꝝ que nõ habetur
ab ipſo ſperante. Sed ꝯp̃hẽcia ẽ
eoꝝ que ſũt procul a cõi omniũ
ſenſu cũ quibus ꝯp̃hẽſa conuer
ſatur et cõicat in ſtatu vie. et iõ
fides et ſpes repugnant pfectio
ni beatitudinis xp̃i nõ autem ꝯ
p̃hẽcia. ¶ Ad terciã reſpõdetur
negãdo ꝯñam. et racõ eſt q̃a an
gelus cũ ſit comp̃hẽſoꝛ eſt ſup̃
ꝯp̃hẽſaz qui eſt purus viatoꝛ nõ
autẽ ſup̃ xp̃m qui ſimul fuit via
toꝛ et comp̃hẽſoꝛ.

¶ In dñica in paſſione eſt euã-
gelium. In illo tempe Dicebat
Ihesus turbis iudeoꝝ. 7c. Ioh.
viij. Circa qḋ pñt diſputari ſe-
quentes q̃ſtiones. ¶ Prima eſt
vtrum xp̃c potuit redargui de a
liquo peccato ¶ Secũda eſt vtꝝ
xp̃c debuit ſine offenſione iude-
is predicare. ¶ Tercia eſt vtrũ
ſit verum q̄ Abrahã vidit diem
chriſti

[A]D primã ſic proceditur
et videtur q̄ xp̃c potuit
redargui de aliquo pec-
cato. Primo ſic in xp̃o fuit pecca-
tum. g° potuit redargui de pecca
to ꝯña eſt bona aſſumptũ ꝓbat
dicitur eñ in p̃s. xxi. ex perſona
xp̃i. Deus deus meus vt q̃d de-
reliquiſti me longe a ſalute mea
v̈ba delictoꝝ meoꝝ. ergo videt̃
q̄ in xp̃o fuerũt delicta. ¶ Secũ
do ſic dicit aplũs ad Ro. v. q̄ in
Adã omẽs peccauerũt ſcȝ q̃a in
eo oẽs originaliter fuerũt ſ3 xp̃c
fuit etiã originaliter in eo. ergo
in ipſo peccauit. ¶ Tercio ſic di
citur. ij. ad corin. v. q̄ deũs eum
qui nõ nouerat peccatũ ſcȝ xp̃m
ꝓ nob̃ fecerat peccatũ ſ3 illḋ verũ
eſt qḋ a deo factũ eſt. ergo i xp̃o
fuit aliqḋ peccatũ ¶ In oppoſitũ
eſt euãgeliũ pñs vbi xp̃c ait. q̃s
ex vob̃ arguet me de peccato vbi
dicit glo. cũ nullus poſſit argu-
ere. ¶ R° dicendũ ſub iſta ꝯclu
ſione In xp̃o nullũ fuit peccatũ.
nec originale nec actuale: Iſta
cõcluſio ptȝ. i. petri. ij. dr̃ de eo q̃
peccatũ nõ fecit nec inuẽtus eſt
dolus in ore eius et p ꝯñs de nul
lo peccõ redargui p̃t. Veritas hu
ius ꝯcluſionis ſic oñditur ex tri
b9 ꝓpter que xp̃c ſuſcepit defec-
tus nr̃os. Primo vt ꝓ nobis ſa-
tiſfaceret. 7 ex hoc ptȝ q̄ defectũ
peccati nõ aſſumpſit nec debuit
q2 peccatũ nihil opatur ad ſatiſ-
factionẽ q̃nymo virtutẽ ſatiſfa
ctiõis impedit. q2 dr̃ eccĩ. xxxiij.
Dona iniquoꝝ nõ ꝓbat altiſſi-
mus. Secũdo aſſumpſit defect9
nr̃os vt veritatẽ humane nature
cõprobaret. et ex hac etiã oſtẽdi
tur q̄ peccatũ aſſumere nõ debu
it: quia ex peccato nõ demõſtrat̃

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

veritas humane nature ꝙ pctm̄
nō ꝑtinet ad humanā naturā cu
ius deus eſt cauſa ſed magis eſt
cōtra naturā ꝑ ſeminacōnē dya
boli introductū vt Dama. dicit
Tercio aſſumpſit xpc defect9 no
ſtros vt nobis exemplū virtutiſ
ꝓberet ex qua ꝑte manifeſte ptꝫ
cōcluſio ꝙ peccator exempla vir
tutis ꝓbere nō potuit cū peccatuꝫ
cōtrariaṫ virtuti. Vn̄ xpus nullo
mō aſſumpſit defectū pcā nec o-
riginalis nec actualis. fuit enim
agnus ſine macula quacūqꝫ.
¶ Ad rōnes in oppoſitū. Ad pri
mā rn̄detur ꝙ ſicut dicit Dama.
iij. libro dupliciter dicitur aliquid
de xpō vno mō ſm ꝓprietatē na-
turalem et ypoſtaticā vt dicitur fa
ctus eſt homo et ꝓ nobis paſſuſ
eſt. Alio mō ſm ꝓprietatē ꝑſona-
lem et habitudinalē put ſcꝫ ali
q̄ dicūtur de xpō in ꝑſona nr̄a que
ſibi ſm ſe nullo mō cōueniūt. Vn̄
et inter. vij. regulas Ticonij q̄s
ponit Aug9. in tercio de doctrina
xpiana ꝑma ponitur de dn̄o et ei9
corpore cū ſcꝫ xpi et eccīe vna ꝑſo
na eſtimatur et ſm hoc xpc ex per
ſona mēbrorꝫ ſuorꝫ loquēs dicit
vba delictorꝫ meorꝫ nō ꝙ in ipſo
capite delicta fuerint. Vn̄ glo. ſu
ꝑ ps. dicit ſic. dicit xpc in ꝑſona
veteris hominis que ſtulta ſunt
et delicta ſūt cauſa quare tu lon-
ge es a ſalute mea. ¶ Ad ſe-
cundā reſpōdetur negādo mino
rem ſi per li originaliter intelli-
gat ꝙ fuerat in adam ſm ſemi-
nalem racōnem. Pro quo nō ꝙ
ſicut dicit Aug9. x. ſup Gen̄. ad
lrām nō omni mō chriſtus fuit i
Adam et in alijs patribus quo
nos ibi fuimus. nos enim fuim9
in Adam ſcdm racionem ſemi-
nalem et ſcdm corpulentam ſub
ſtanciā. quia ſcꝫ vt ipſe ibi dicit
cum ſit in ſemine viſibilis corpu
lencia et viſibilis racio vtrumqꝫ
currit ex adam ſed chriſtus viſi-
bilem carnis ſubſtanciam de car
ne vginis ſūpſit racō vero cōcep
cionis eius nō a ſemine virili. ſꝫ
longe aliter et deſuper venit. Vn̄
non fuit in Adam ſm ſeminalē
racōnem ſed ſolum ſm corpulē
tam ſubſtanciam et ideo chriſt9
non accepit actiue ab Adam hu
manam naturam ſed ſolum ma
terialiter actiue vero a ſpiritu ſā-
cto ſicut et ipſe adam materiali-
ter ſumpſit corpus de limo ter-
re. actiue autem a deo et propter
hoc chriſtus non peccauit ab A-
dam in quo fuit ſolū ſm mate-
riam ¶ Ad terciā rn̄detur negan
do cōſequenciam et ad dictum apo-
ſtoli reſpondetur ꝙ cū dicitur ꝙ
chriſtus fecit peccatum nō eſt in
telligendum ꝙ in ſe haberet ali
quid peccati ſed ꝙ fecit hoſtiam
pro peccato ſicut Oſee. iiij. dicit
Peccatum populi mei comedent
ſcꝫ ſacerdotes qui ſcdm legem

comedebant hoſtias pro peccato
oblatas et ſm̄ hūc modum dici
tur Pſa. liij. ꝙ deus poſuit in eo
iniquitates omniū nr̄oꝝ ⁊ quia
ſcʒ eum tradidit vt eſſʒ hoſtia ꝓ
peccatis omniū hominū vel rn̄de
tur ꝙ dn̄s fecit eum peccatum id
eſt habentē ſimilitudinē carnis
peccati. vt dicit Ro. viij. et hoc
ꝓpter corpus paſſibile et mōꝛle
qd aſſumpſit

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur ⁊ ſic vide
tur ꝙ xp̄us debuit ſine
offenſione iudeis predicare qd
xp̄c nō videtur obſeruaſſe in p̄
ſenti euangelio. Primo ſic dicit
Aug⁹. in libro de agone xp̄iano
in homine Iheſu xp̄o ſe nobis ad
exemplum vite prebuit fili⁹ dei
ſed nos debemus vitare nō ſolū
offenſionem fideliū ſed etiā infi
deliū. ſm̄ illud. i. corin. x. ſine of
fenſione eſtote iudeis et genti
bus et ecclē dei. ergo videtur ꝙ
chriſt⁹ etiam in ſua doctrina of
fenſionē iudeorum vitare debuit
¶ Secūdo ſic nullus ſapiens de
bet facere vnde effectū ſui opis
impediat ſed ꝑ hoc ꝙ xp̄c ſua do
ctrina iudeos turbauit impedie
batur effectus doctrine eius. dici
tur enim Luce. xi. Cꝫ cum pha
riſeos ⁊ ſcribas reprehenderet ce
perunt grauiter reſiſtere ⁊ os eius
opprimere inſidiantes ei et que
rentes aliquid capere ab ore ei⁹
vt accuſarent eum nō igitur vi
detur conueniēs fuiſſe ꝙ xp̄us in
ſua doctrina iudeos offenderet.
¶ Tercio dicit aplūs. i. thy. ij.
Seniorem ne increpaueris: ſed
obſecra vt patrem ſed ſacerdo
tes et principes iudeorū erant illi
us populi ſeniores. ergo videtur
ꝙ nō fuerint dictis increpacōni
bus arguendi ¶ In oppoſitum
habetur in euangelio p̄ſenti
¶ Rn̄deo dicendū ꝙ chriſt⁹ cō
ueniēter in predicacōne ſua qn̄
ꝙ offendit iudeos que concluſio
probatur. p̄mo ꝑ illud qd Yſaie
viij. fuit ꝓphetatum ꝙ xp̄c eſſet
in lapide offenſionis et in petra
ſcādali duab⁹ domib⁹ iſrl̄. Co
ueniencia aūt cōcluſionis oſtendit
ſic. ſalus multitudinis p̄ferenda
eſt paci quorūcumqꝫ ſingulariū
hominū. et ideo qn̄ aliqui ſua ꝑ
uerſitate multitudinis ſalutem
impediunt nō eſt cauenda eorū
offenſio a predicatore vel docto
re ad hoc ꝙ multitudinis ſaluti
prouideatur ſic. eſt autē ꝙ pha
riſei et ſcribe et principes iudeo
rum ſua malicia plurimum im
pediebant populi ſalutem. tum
quia impugnabant chriſti doc
trinam per quam ſolam poterat
eſſe ſalus tum quia prauis ſuis
moribus vitam populi corrum
pebant. et ideo non obſtante eo
rum offenſione dominus publi
ce veritatē docebat quā illi odie
bāt ⁊ eoꝝ vicio arguebat ⁊ iō de

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Math. xv. ꝙ diſcipulis dn̄o di
centibꝰ ſcis ꝙ iudei audito hoc
verbo ſcā᷑ aliſati ſūt rn̄dit ſinite
illos ceci ſūt et duces cecoꝝ ſi ce
cus ceco ducatū preſtet ambo in
foueam cadunt. ¶ Ad racōes in
oppoſitū Ad primam reſpōdetur
ꝙ homo ſic debet eē ſine offenſi-
one omnibꝰ vt nulli det ſuo fcō
vel dicto minus recto occaſionē
ruine et ita fecit xp̄c ſi tamen de
veritate ſcandalū oriatur magis
eſt ſuſtinendū ꝙ̄ ꝙ veritas relin
quatur vt Grego. dicit. ¶ Ad
ſecundā reſpondetur ꝙ minor ē
falſa nam per hoc ꝙ xp̄c publice
phariſeos ⁊ ſcribas arguebat n̄
impediuit ſed magis ꝓmouit ef
fectum ſue doctrine ꝙ cū eorum
vicia populo innoteſcebanť mi
nꝰ aduertebātur xp̄o verba phá
riſeoꝝ ⁊ ſcribaꝝ qui ſemꝑ doctri
ne xp̄i obſiſtebant. ¶ Ad terciā
reſpōdetur ꝙ illud dictū apoſto
li eſt intelligendū de illis ſenio
ribꝰ qui nō ſolū etate vel eciā au
ctoritate ſed eciam honeſtate ſūt
ſenes. ꝫm illud Nu. xi. Cōgre-
ga mihi. lxx. viros de ſenioribꝰ
iſrl̄ quos tu noſti ꝙ ſenes ꝑpli
ſūt ſi autē auctoritatē ſenectutiſ
in inſtrumentū malicie vertant
publice predicādo ſūt manifeſte
et acriter arguēdi ſicut Daniel
dixit Daniel. xiij. O inueterate
dieꝝ malorum.

Ad terciam ſic proceditur ⁊
videtur ꝙ abraham nō
vidit diem xp̄i. ꝓbo ſic.
Abraham ſolū credidit diē xp̄i.
ergo falſū eſt ꝙ vidit ꝯn̄a eſt no
ta dicit eīn Augꝰ. ꝙ fides ē qua
creduntur que nō vident et Greg.
dicit ꝙ viſa nō habent fidē ſed
agnicione. ¶ Secūdo ſic. Cum
ens et verum ꝯuertanť id quod
nondū erat in rerū natura nō ꝑt
eē obiectum intellectus abrahe
ſed tempore abrahe nōdum erat
dies natiuitatis chriſti. Unde di
cunt angeli. Luce. ij. hodie natꝰ
eſt nobis ſaluator mūdi. ¶ Ter
cio arguitur ex euangelio Lu. x.
vbi chriſtus ꝯuerſus ad diſci-
pulos ait. Multi reges et pro-
phete voluerunt videre que vos
videtis et non viderunt. ergo vi
detur ꝙ nec ipſe abraham vidit
q̄d alij prophete non viderunt.
¶ In oppoſitum eſt euāgeliū ꝑ
ſens ¶ Reſpondeo dicendum
ſub iſta concluſione ꝙ verū eſt
ꝙ abrahaꝫ vidit in ſpū ſiue cog
nouit ꝑ fidē diē eternitatis xp̄i ⁊
diem incarnacōnis eiꝰdem Iſta
concluſio ponitur in glo. preſen-
tis euangelij que eſt beati augu
ſtini que ſic dicit. diez videre me
um incertū eſt an diem tēporalē
quo erat venturus in carnē an di
em eternitatis ſed vtrumqꝫ abra
ham vidit. Unde ineffabile gau
dium illi quanti enim eſt videre
verbū apud patrē ⁊ ꝙ ipſū cato

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

factū eſt hec gloſa. Probatur er
go ꝯcluſio quo ad ambas ptes
et pmo ꝙ vidit diem eternita=
tis xpi de quo dicit in pˢ. Ego
hodie genui te. De quo ſic dicit
Grego in omelia pn̄tis euange
lij tūc quippe diem dn̄i abraham
vidit cū in figura ſūme trinita=
tis tres angelos hoſpicio ſuſce=
pit quibus pfecto ſuſceptis ſic
trib⁹ quaſi vno locutus eſt: ꝙ
et ſi in pſonis numerus eſt trin
tatis in natura eſt vnitas diui=
nitatis ꝙ vero vidit diem aduē
tus filij in carnem oſ̄ditur ex tri
bus: Primo qn̄ dictū eſt ei in ſe
mine tuo benedicentur om̄s gē
tes terre. Gen̄. xxij. Secundo ex
iuramēto qđ exegit a ſeruo ſuo
heliazar. nā Gen̄. xxiiij. ait. Po
ne manū tuā ſup femur meum
et iura mihi p deū celi et terre ⁊c
Ex quo vt Grego. dicit ſignifi=
cabatur ꝙ de femore eius pceſ
ſurus erat ſm carnē deus celi.
Terciō oſ̄ditur ꝙ vidit diē xpi
qn̄ in imolacōe yſaac pfiguratā
cognouit paſſionem xpi ppter
qđ locus ille dictus eſt deus vi=
det vt dicitur Gen̄. xxij. ꝙ deus
fecit videre abrahā occultū xpi
miſteriū. ¶ Ad racōnes in oppo
ſitū Ad primam reſpōdetur ꝙ vi
ſio ſumitur dupliciter ſcȝ large
pro cognicōne ſm qđ dicitur. i.
corin. xiij. Videmus nūc per ſpe=
culū in enigmate. Alio mō ſtric
te et ſic dicitur noticia p demon=
ſtracōnem pbata etiā ſic diſtin
guitur cōtra fidem. ſm illud ad
Hebre. xi. Fides eſt argumentū
nō apparenciū Viſio autem capi
tur hic primo mō put ſcȝ accipi
tur large pro cognicōe ¶ Ad
ſecundam reſpōdetur negādo cō
ſequēciam de cognicōe fidei. et
racō eſt quia vt dicit Aug⁹. vi=
detur pſencia ſed creduntur abſē
cia ppter qđ etiā fides ſimilatur
auditui ꝙ de abſentib⁹ eſt. ſicut
auditu cognoſcim⁹ que cū ſint
abſencia nobis recitantur ¶ Ad
terciam reſpondetur ꝙ auctori=
tas illa intelligitur de viſiōe cor
porali quam habebant de criſto
diſcipuli ſui bene creditur ꝙ in=
ter hos qui deſiderabant ſic diem
criſti videre fuerit abraham quia
ab ipſo donum redempcōnis ex=
pectabat
¶ In dn̄ica ramis palmarum legit
paſſio criſti ſcd̄m Math. Cir
quod poſſunt hec diſputari
¶ Primo vtrum alius poſſibilis
fuerit et conueniencior modus
liberacōnis humani generis ꝙ
per paſſionem chriſti. ¶ Se=
cundo vtrum cōueniēter xpus
tali die voluit cum regali honore
intrare Iheruſalem

AD primam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ fuerit alius poſſibilis
modus et conueniencior. primo
ſic dicit Lu. i. nō erit impoſſibile

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

apud deū omne verbū· ergo quo
cuq3 alio mō potuiſſ3 nos liberaſſe
¶ Secūdo ſic dicit Aug⁹· xiij· de
trini· iſtū modū quo nos p me-
diatorem dei et hominis hominē
Ihesū xp̄m deus liberare dignat̄
aſſerim⁹ bonū et diuine dignita
ti cōgruū· verum etiā oſtēdam⁹
aliū modū poſſibilē deo fuiſſe cu
ius poteſtati cūcta equaliter ſub
iacent· ¶ Tercio arguit̄ de cōue
nienciā· ſi em̄ xp̄c ſubiiſſ3 mor-
tē naturalē nihilominus genus
humanū redemptū fuiſſ3 q̄ mor-
tē ſoluiſſ3 quā nō debebat et hoc
fuiſſ3 ſine omni peccato alicuius
ergo videtur q̄ hic modus fuit
cōueniencior q̄ vnūquodq3 tāto
eſt cōueniencius q̄to ad ipſum
pauciora incōueniencia ſequūt̄·
¶ Quarto cōuenientiſſimū vi-
detur q̄ ille qui violenter et in-
iuſte detinet aliq̄d p ſuperioris po
tenciā ſpoliet̄ ſed dyabol⁹ nullū
ius in homine habebat quem p
fraudē deceperat et p quādā vio
lenciā ſeruituti ſubiectū detine-
bat ergo videt̄ cōuenientiſſimū
fuiſſe q̄ xp̄c dyabolū p ſolā potē
ciā ſpoliaret abſq3 ſua paſſione·
¶ In oppoſitū eſt euangeliū pre
ſens in quo dicit̄ Math· xxvi·
Pater ſi nō pōt trāſire calix iſte
niſi bibā illū fiat volūtas tua ſu-
p qd̄ verbū tractans Anſelmus
libro cur deus homo dicit nō po-
tuit tranſire calicē niſi biberit nō
q̄ mortē vitare nequiuerit ſed q̄

aliter mūdus ſaluari nō poſſ3 er-
go videtur q̄ alius modus non
fuerit poſſibilis ¶ Secūdo ſic di
cit Aug⁹· in· xiij· de trin· ſanādē
nrē miſerie cōueniencior alius
modus nō fuit q̄ p xp̄i paſſionē
¶ Reſpondeo dicendum circa
poſſibilitatē q̄ aliq̄d dicit̄ poſſi-
bile vel impoſſibile dupliciter· vno
mō ſimpliciter et abſolute· Alio
mō ex ſuppoſicōe qua diuiſiōe po
ſita ſit iſta p̄ma cōcluſio ſimpli-
citer et abſolute loquēdo poſſibi
le fuit deo· alio mō hominē libe-
rare q̄ p paſſionē xp̄i q̄ vt dictū
eſt nō eſt impoſſibile apud deū
omne verbū Lu· i· Secūda cōclu-
ſio loquēdo de poſſibili ex aliqua
ſuppoſicōe facta nō eſt poſſibilis
alius modus liberacōis humani
generis q̄ p paſſionē xp̄i. Iſta
cōcluſio p3 p̄mo q̄ eſt impoſſi-
bile p̄ſcienciā dei falli et eius vo-
lūtatē ſeu diſpoſicōez caſſari ſed
p̄ſciencia dei et voluntas dei fuit
q̄ genus humanū hoc mō libera
retur. ergo facta hac ſuppoſicōe
fuit impoſſibilis alius modus li
beracōnis. Secūdo ſic. Fidei non
p̄t ſubeſſe falſū ſed antiqui p̄res
crediderūt xp̄m paſſurū. ergo n̄
potuit ēē quin pateretur. Circa
cōueniencīā iſtius modi ſit iſta
cōcluſio tercia ex pte nr̄a cōuenē
ciōr modus ēē nō potuit q̄ p paſ
ſionē xp̄i ſed tn̄ deo nō aufertur
potēciā quin potuiſſ3 aliū cōueni
enciorē modū cuius potēcia limi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tata nō eſt ſed hoc eſt ſm alium
ordinem rebus impoſitum. Iſta
concluſio ſic declaratur tanto a-
liquis modus conueniencior eſt
ad conſequendum finem quāto
per ipſum plura concurrunt que
ſunt expediencia fini per hoc au-
tem ꝙ homo per paſſionem chri
ſti eſt liberatus multa concurrūt
ad ſalutem hominis pertinencia
preter liberacionē a peccato Pri
mo enim per hoc homo cognoſcit
ꝗ̄tum deus diligit hominem ⁊ ꝑ
hoc prouocatur ad eum diligen
dum in quo perfectio humāe ſa-
lutis conſiſtit. Vnde apoſtolꝰ di
cit ad Roma. v. Comendat deꝰ
caritatem in nobis qm̄ cum ini-
mici eſſemus criſtus pro nobis
mortuus ē Secundo quia per hoc
dedit nobis exemplum obedien
cie humilitatis conſtancie iuſti-
cie et ceterarum virtutum in paſ
ſione chriſti oſtenſarum que ſūt
neceſſarie ad humanam ſalutē
Vnde dicit. i. petri. ij. chriſtꝰ paſ
ſus eſt pro nobis vobꝭ relinqn̄s
exemplum vt ſequamur veſtigia
eius. Tercio ꝙ hoc ad maiorē
dignitatem ceſſit vt ſicut homo
victus fuerat et deceptus a dya-
bolo ita eciam homo eſſet qui dya
bolum vinceret et ſicut homo mor
tem meruit ita homo moriendo
mortem ſuperaret vt patet. i. co
rinth. xv. deo gracias qui nobiſ
dedit victoriam per Iheſum chri
ſtum. et ideo conuenencius fu-

it vt per paſſionem chriſti libera
remur ꝙ̄ per ſolam voluntatem
dei. ¶ Ad racōes in oppoſitum.
Ad primam et ſecundam rn̄de-
tur ꝙ loquuntur de poſſibili ſim
pliciter ⁊ abſolute. hoc enim mo
do alius modus fuit poſſibilis.
¶ Ad terciam reſpondetur du
pliciter ꝑmo negādo ꝯn̄am et ra
cō ē quia chriſtus pro omnibus
peccatis quantum ad ſufficienci-
am debuit ſatiſfacere nō ſolum
pro originali ſed eciam pro actu
ali pro quo infligitur violenta
mors. et ideo vt ſua ſatiſfactio
vtrumqꝫ peccatum comprehende
ret decens fuit vt morte turpiſſi
ma. quantum ad genus mortis
moreretur vt ſic non ſolum ſub
angelis deſcenderet per mortem
ſed eciam ſub hominibus per ge
nus mortis quantum ad acerbi
tatem et turpitudinem nec pec-
catum aliorum aliquid de conue-
niencia ſatiſfactionis addimit.
quia ſatiſfactō non eſt ex parte
infligencium paſſionē ſed ex ꝑ
te pacientis. Secūdo reſpōdetur
eciam negādo ꝯſequenciam et ra
cio eſt quia ſicut dicit Criſoſto-
mus. Chriſtus non ſui mortem
quam non habebat cum ſit vita
ſed hominis mortem venerat cō
ſumpturus. ¶ Vnde non propria
morte corpus depoſuit. ſed ab
hoībꝰ illatā ſuſtinuit ſi eciā egro
taſſet corpꝰ eius et in ꝯſpcū omīū
ſolueret̄ incōueniēs erat eū qui

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

aliorum languores ſanaret ha-
bere proprium corpus affectū lan-
guoribus etiā ſi abſq; alio mor-
bo ſeorſum aliter corpus depoſu-
iſſet ac deinde ſe offerret et non
crederetur ei de reſurrectione dif-
ferenti quomō enim pateret xp̄i
in morte victoria niſi coram om-
nibus eam paciens p̱ interrup-
cionem tēporis ꝓbaſſet extinctā
¶ Ad quartā r̄ndetur negando
ꝯñam et racō q̄ licet dyabol⁹ in-
iuſte inuaſerit hominem tñ ho-
mo per peccatum iuſte erat ſub
ſeruitute dyaboli derelictus a deo
et ideo ꝯueniens fuit vt per iu-
ſticiam homo a ſeruitute dyabo-
li liberaretur chriſto ſatiſfacien-
te pro ipſo per ſuam paſſionem
fuit eciam hoc ꝯueniens ad vin-
cendam ſuperbiam dyaboli qui
eſt deſtructor iuſticie et amator
peccati vt chriſtus vinceret ꝛ ho-
minem liberaret nō per ſolā po-
tenciam diuinitatis ſed eciam p̱
iuſticiam et humilitatem paſſio-
nis vt Aug⁹ dicit xiiij. de trini.

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur et videtur
q̄ non fuit conueniens
q̄ chriſtus intraret nūc Iheru-
ſalem cum regali honore Primo
ſic legimus Ioh. vi. Q2 criſtus
fugit in montem quando vidit
q̄ homines illi quos de quinq;
panibus et duobus piſcibus ſa-
ciauerat venturi erant vt facerēt
eum regem, ergo videtur q̄ in-
ꝯuenienter nunc a turbis hono-
rem regalem ſibi impendi permi-
ſit. ¶ Secundo ſic conuerſacio
chriſti debuit eſſe vniformis ſed
alijs vicibus quibus intrauit Ihe-
ruſalem non intrauit hoc modo
ſed p̱ pedes et ſine turbarū lau-
dibus et cum ramis. ergo vide-
tur q̄ nunc nō conuenienter in-
trauit. ¶ In oppoſitum eſt euā-
gelium p̄ſens. ¶ Rn̄deo dicen-
dum ſub iſta concluſione q̄ con-
uenientiſſime chriſtus intrauit
nunc Iheruſalem illo modo qui
deſcribitur in euangelio que ꝯ-
cluſio oſtenditur in ſingulis cir-
cumſtancijs aduentus ſui in Ihe-
ruſalem. Primo quidē dicit Cū
appropinq̄ret Iheſus Ieroſoli-
mis ꝯueniens enī fuit q̄ xp̄us
paſſurus appropinquare voluit
loco paſſionis vt p̱ hoc clareſce-
ret q̄ nō inuitus ſed ſponte pa-
teretur ſcḋm illud Yſa. liij. Obla-
tus eſt quia ipſe voluit. ſecūdo
vt dicit Beda ante quinq; dies
paſche venire voluit ſicut ex Io.
euangelio didicimus vt per hoc
eciam oſtenderet ſe eſſe agnum
immaculatū qui tolleret peccata
mundi. Agnus quippe paſchal'
cui⁹ imolacōe ꝑplus iſrł̄ ē ab e-
gipciaca ſuitute liberatus añ q̄n-
q; dies paſche i. decīa die mēſis
p̄mi iubebatur tolli. xiiij. aūt lu-
na ad veſperū iuſſus eſt immo-
lari ſignificās eū q̄ nos ſuo ſan-
guine redemptur⁹ ante q̄nq; dies

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

paſche·i·hodierna die magno p̄
cedēciū ſequēciūq̄ populorū gau
dio et laudacione deduct⁹ venit
in tēplū dei. Tercīo vt idem dicit
Beda ſic a turbis ſic rex appella
ri voluit vt per hoc eruditi-s quiſ
q̄ cognoſceret ip̄ſu ēē regē quē
ſic pphecia venturū olim p̄miſſa
ſignificauerat Zach·ix·dicens·
Dicite filie ſyon·i·iheruſalē ecce
rex tuus venit tibi manſuetus ſe
dens ſup azinā et pullū filiū ſub
iugalis vbi dicit albertus mag-
nus. xp̄c deſcribitur ab octo Pri
mo ab euidēcia veniēcis cū dicit
Ecce. Yſa·xl·Videbit oīs caro ſa
lutare dei. Secūdo a dignitate
poteſtatis ibi rex Yſa. dn̄s legiſ-
fer noſter de⁹ rex noſter Tercio
cōnaturalitate hominis quia tu
us quia generalitatē habuit cū
iudeis ꝑ humanitatē aſſumptā
Yſa. ix. paruulus natus eſt no
bis: Quarto appropinquacōe
amoris ibi venit Prouer·viij.
delicie mee ſolēt ēē cū filijs homi
num. Quinto ab vtilitate opis
redempcionis cū dicit tibi .i. ad
vtilitatem tuam. Sexto ab opti
mo habitu cordis cū dicit man-
ſuetus. Math, xi, diſcite a me
quia mitis ſum ꝛc: Septimo a
quiete regiminis cum dicitur· ſe
dens quies regiminis in quo nō
regnauerat cōcupiſcēcia ſꝫ reſidet
trāquilla ſapiencia. Yſa·xvi·p̄-
parabitur in miſericordia ſoliū
eius ꝛc. Octauo ab humilitate
conuerſacionis et a ſimplicitate
ſubiectionis cum dicitur ſup azi
nam ecce humilitas et pullum
filium ſubiugalis ecce ſimplici-
tas ſine duplicitate faſtus ſeculi
hoc autem nō ſic intelligendum
eſt q̄ ſederit ſuper vtrumq̄ ſimꝉ
et ſucceſſiue quia primo ſedit ſu
per pullum · qui tamen nō erat
domitus · quia adhuc non erat
applicatus humanis vſib⁹ vt ha
betur Marci·xi. et Luce. xix. iō
ſedit poſtea ſuper azinā hoc aūt
factum eſt in figura quia ꝑ pul-
lum ſignificabatur populus gen
tilis qui non fuerat ſubiectus iu
go legis. per azinam vero popu-
lus iudaycus qui laborauerat ſꝫ
lege ad hoc veniebat autē caſt⁹
vt vtrūmq̄ populum ſubiuga-
ret ſibi per fidem catholicam ⁊ ſic
chriſtus adimpleuit hoc qd̄ cele
bri fama diuulgatum erat· Za-
charie. ix. q̄ venturus eſſꝫ in ihe-
ruſalem in paupertate et humi-
litate ſedens ſuper azinam ⁊ pul
lum eius vt dictum eſt quia vero
ſimiliter prophetatū erat ꝑ Za
chariam q̄ in aduentu criſti in
iheruſalem ſuper azinam ⁊ pul-
lum ciuitas ierosolima exulta-
ret et letaretur hoc adimpletum
eſt et hoc in tribus. Primo quia
dicit q̄ plurima turba ſtrauerit ve
ſtimēta ſua in via ⁊ hoc fuit in ſig
nū exultacōis ⁊ honoris ⁊ ne azina

et pullus offenderet pedes ſuos
ad lapides. Secūdo in eo qđ di
citur alij ſcindebāt ramos de ar
boribꝰ ⁊c. viriditas ramoꝝ erat
ſignum leticie et exultacionis.
Tercīo in eo ꝙ dicitur ꝙ clama
bant dicentes. oſanna ideſt ſal
ua nos obſecro ſalute celeſti et
ſic omnia cōuenientiſſime ſunt
impleta. ¶ Ad racōes in oppoſi
tū. Ad primā rndetur negando
ꝯñam aliud enim eſt ſumere ab
hominibꝰ dignitatem regiā qđ
nō cōueniebat chriſto qui erat
omnis terre deus et rex regum ⁊
princeps regū terre. Aliud eſt ſu
ſcipere honorem ſibi debitū et a
ꝓphetis denūciatū. ¶ Ad ſecun
dam reſpondetur negādo ꝯñam
et racō eſt quia honor erat ꝓphe
tatus exhiberi ei illo tēpore et nō
alio et ideo voluit tunc et nō an
te nec ꝓpter hoc fuit veritas fac
ta aliqua in eius cōuerſacōe ſi-
cut nūc in rege qui in primo in-
greſſu ciuitatis ſuſcipitur cum
honore aliquo cum quo non ſu-
ſcipitur alijs vicibus quibus in
greditur

¶ In feria ſecunda legitur euā-
gelium. Ante ſex dies ⁊c. Joh.
xij. Circa quod poſſunt hec di-
ſputari. ¶ Primo vtrum conue
niens fuit vt chriſtus ſuper ca-
put ſuum vnguentum tanti pre
cij ſuperinfundi permitteret.
¶ Secundo vtrum chriſtus locu
los cum pecunia ſecum portari p
miſerat. ¶ Tercio vtrum con-
uenienter loculos pecunie portā
do Jude cōmiſerit.

Ad primam ſic proceditur
et videtur ꝙ non fuit
ꝯueniēs ꝙ chriſtus vn
guentum tanti precij ſuper ca-
put ſuum ſuperfundi permitte-
ret. Primo quia hoc ad laſciui-
am quandam expectāre videtur
¶ Secundo quia viſum eſt om
nibus diſcipulis inconueniens
Vnde aiunt vt quid perdicō hec
potuit ei venūdari et dari paupe
ribus. ¶ Tercio ſic hoc enim
non videtur conuenire cum do-
ctrina quam chriſtus docuit in
qua commendat miſericordiā
maxime. ¶ In oppoſitum eſt
euangelium preſens. ¶ Reſpō-
deo dicendum ꝙ conuenienter
chriſtus permiſit ſuper caput
ſuum ſuperfundi predictum vn
guentum. ¶ Vnguentum autem
dicitur hic liquor precioſus de re
aromatica expreſſus ſicut aqua
roſeacea exprimitur ex roſis. Iſta
concluſio patet ex duobus. pri-
mo ex cōmendacōne opis facti
Vnde chriſtus in excuſacōne fa
cti quam fecit. Dicit. quid mole
ſti eſtis huic mulieri. quaſi diceret
ſine cauſa bonum enim opꝰ ope
rata eſt in me nam pauper ſem
per habebitis vobiſcū. quaſi di
ceret ſemper poteſtis recuperare
ad faciendum illis elemoſinam

me autē nō ſemꝑ habebitis viſi
biliter vobiſcū conuerſantē ecce
ꝙ dicit bonum opus id fuiſſe ·
Secūdo patet ex cōmendacione
mulieris · cū ait Amen dico vobiſ
ꝙ vbicūqꝫ ꝑdicatū fuerit hoc euā
geliū dicetur ꝙ hoc fecit in me-
moriam. i. ad laudē eius recitabi
tur tanq̄ factū virtuoſū. Secū-
do nota ꝙ multa bona fiunt de q̄
bus ſi peteretur cōſiliū anteq̄ fi
ant nō fineremus ꝙ fierent · q̄a
forte fieri poſſent meliora poſtq̄
tamen iam incipiūt fieri dum bo
na ſint nō ſunt prohibenda ⁊ vt
dicit Criſo · dicit forte Ihesus an
teq̄ mulier effudiſſꝫ vnguentū
elegiſſꝫ potius dare pauperibus nūc
vero quia iam factum erat ꝓhi-
bentes comprimit dicens · ſini
te illam · ideſt nolite prohibere

¶ Ad racōnes in oppoſitū Ad
primā reſpondetur negādo aſſump
tum · Pro quo nota ꝙ vt dicit Au
guſtinus de doctrīa xpiana aliter
eſtimatur aliquid in ꝑſona com
munaliter in ꝑſona ꝓphetica ꝙ
in ꝑſona cōmuni eſtimaretur ſm
factum In perſona ꝓphetica ſm
ſui ſignificacionem. Nūc dico ꝙ
illa ꝑfuſio vnguenti in perſona
cōmuni ſignificaret laſciuiā · In
perſona prophetica ſignificacio-
nem · Vnde chriſtus permiſit il-
lud vnguentū ſuꝑ infundi ꝓpter
ſignificacōnem · ſignificat eīn ſe
pulturam chriſti vt ipſe dicit ad

ſepeliendum me hoc fecit · quaſi
diceret in hoc facto prefiguratur
ſepultura mea futura de propin
quo ¶ Ad ſecūdā reſpōdetur ne-
gando cōſequenciam nec iudici
um diſcipulorum cōparandum
eſt iudicio chriſti · Vnde chriſtus
refellendo argumenta eorum di
xit eis vos poteſtis recuperare ad
bene faciendum pauperibus ſed
n̄ poteſtis recuperare ad vngēdū
me corporaliter quia me nō ſem
per habebitis ſcꝫ ꝑſencia corpo-
rali ad habitandum vobiſcuꝫ in
carne paſſibili que indiget tali
vnctione ꝑ hoc patet ꝙ aliquod
opus minus neceſſariū pōt ꝑponi
magis neceſſario qn̄ imminet caſuſ
q̄ illud minus neceſſariū nō pōt abs re-
cuperari ¶ Ad terciam reſpōdetur
negādo aſſumptū. hec enim vnctō
cū fuerit opus pietatis et miſeri-
cordie exhibere xpō in nullo dero
gat doctrine xpi de exhibēda mi
ſericordia ſed magis cōſonat

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ xps incōuenienter lo-
culos ſecum portarī permiſit Pri
mo ſic nō fuit cōueniens chriſto
portare qd alijs ꝓhibuit ſꝫ alijs
ſcꝫ diſcipulis ſuis prohibuit por
tare pecunias Math · x · Nolite
poſſidere aurum nec argentū nec
pecuniam in zonis veſtris nec
peram in via · ergo ⁊c ¶ Secūdo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ex illo Math. vi. Ne ſollicíti ſi
tis anime vr̄e quid manducetis
nec corpori veſtro quid induami
ni. vbi manifeſte ꝓhibet locu-
los hr̄e. ¶ Tercio idē arguit̄ ex
illo Math. vij. vbi ipſe ꝓhi-
bet de craſtino cogitare dicēs No
lite ſollicíti eſſe in craſtinū ſ; qui
ꝓhibet de craſtino cogitarē ꝓhi
bet loculos habere. ergo ꝛc.
¶ In oppoſitū eſt euāgeliū pn̄s
et Aug⁹. ſup Joh. et habet. q.
xxij. c. exemplū. ¶ R̄o dicendū
ꝙ cōueniens fuit vt xp̄c loculos
haberet in quib⁹ reponerent̄ ne-
ceſſaria in cuſtodiā que admini
ſtrabātur ſibi a fidelib⁹ in ſuſtē
tacionē ſuam et ſuoꝝ. Iſtā ꝯclu
ſio habetur in multis locis. Pro
quo notandū ſicut pleri⁹ nota-
uimus ſup decreto in p̄dicto. c.
Exemplū ꝙ quadruplici de cau-
ſa xp̄c loculos habuit. ¶ Primo
ad ſuſtentacionū pauperū vt di
cit Ihero. ſup illud Joh. xiij. de⁹
nō perā inquit nec virgā nec es
iubens deferri marſubiū ferebat
ad inopū miniſteriū hoc eſtima
uerūt diſcipuli cū dixit Jude qđ
facis fac cito vt aliq̄d inopib⁹
daret Secūdo cōuenienēt̄ dicit̄ ha
buiſſe loculos vt haberet vnde
emeret neceſſaria ad vſus ſuos
et ſuoꝝ ꝓpter imminentē ncā-
tatē tali đ causa habuit loculos
qn̄ tranſiuit ꝑ ſamariā ſicut legi
tur Joh. iiij. Samaritani enim
erāt inhoſpitales iudeis. Vn̄ di

citur lu. xix. ꝙ cū venit in iheruſa
lem Samaritani noluerūt eum
recipe et hac de cauſa diſcipulis
habere ꝑmiſit loculos. Vn̄ Luce
xxij. dicitur. qn̄ miſi vos ſine ba
culo ſine pera nūquid aliquid de
fuit vobis. at illi dixerūt. nihil.
dicit ergo eis ſed nūc qui habet
ſacculū tollat ſimiliter et peram
vt dicit quedā glo. in hoc datur
nobis exemplū vt nōnūꝙ cau-
ſa inſtāte de nr̄i rigore ꝓpoſiti in
termittere poſſumus. Tercio cō
ueníenter chriſt⁹ habuit locu-
los cū cōdeſcenſus infirmis dās
eis exemplū vt ſibi prouideant
forte eīn niſi chriſt⁹ loculos ha
buiſſ; putaret aliq̄s peccatū eē
ſi ſibi in poſterū neccāria ꝓuide-
ret. Vn̄ Aug⁹. in libro de ſermo
ne dn̄i in mōte dicit hoc autē di
co vehemēter cauendū eſt ne for
te cū videris aliquē ſeruū dei ꝓ-
uidere ne iſta neccāria deſint vel
ei vel eis quoꝝ cura ei cōmiſſa ē
iudicemus eū cōtra preceptum
domini facere et de craſtino eſſe
ſolliciatum. nam dominus cui mi
niſtrabant angeli propter exē-
plum ne quis poſtea ſcandaliſa
retur cum aliquem ſeruoꝝ eius
animaduertiſſet iſta neceſſaria
procurare loculos habere digna
tus eſt vſib⁹ neceſſarijs quic-
quid opus fuiſſet preberetur.
Quarto conuenienciꝰ chriſt⁹
loculos habuit. vt dicit Augu-
ſtinus ſuper Johannē et habet

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

in ꝑſtato ·c· exemplū. Exemplū
dm̄ accipite ꝯuerſātes in terra
quare habuit loculos cui ange
li miniſtrabant niſi quia ipſius
eccīa loculos habitura erat
¶ Ad racōnes in oppoſitum· Ad
pmam reſpondetur negādo ꝯ
ſequenciam ·et racio eſt vt dicit
Albertus magnus · nō ꝓhibuit
portare aurū et argentum ſiue
loculos niſi qn̄ miſit ad iudeos
apud quos ſemꝑ fuit impoſita
decima pauperū ad quā recipie-
bantur doctores et p̄dicatoēs ita
vt nihil eis deficeret qn̄ autē ad
alios miſit et qn̄ iā exoſi fuerūt
hoib⁹ dedit auctoritatē portandi
loculos vt patet Luce ·xxij·
¶ Ad ſecundam reſpondetˀ ne-
gādo ꝯſequenciam et racio eſt ꝙ
auctoritas illa Math· vi· intelli
gitur de ſuꝑflua ⁊ inordinata ſolli
citudine ¶ Ad terciam reſponde
tur negādo ꝯn̄am et racō ē quia
vt dicit Aug⁹. libro de opere mo
nachoꝝ cū dn̄s dixit· nolite ſolli-
citi eē ⁊c. nō dedit intelligere vt
nihil pecunie ſeruaretur a ſanctis
ſed ꝙ deo nō ꝓ pecunia ſeruiatˀ
et propter inopie timorē iuſticia
deſeratur

AD terciam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ nō fuit ꝯueniens ꝙ
xp̄c loculos pecunie portādos ꝯ-
miſerit iude Primo ſic· Dn̄s ſciuit
iudā fure ergo ꝯmittēdo ſibi lo
culos dedit ſibi occaſionē peccā
di ⁊ facultatē faciēdi dāpnū ſibi
et pauꝑib⁹ · ¶ Secūdo ſic· Inꝯ
ueniens eſt dare beneficiū ꝗ offi
cium ſcienter homini quē ſcit indi
gnū ſ₃ xp̄c ſciebat iudā indignū
eſſe · ergo ·⁊c· ¶ Tercio queritur
quare nō corripuit eū cū ſciret ta
lem et videtur hoc inꝯuenienter
factū cū xp̄c dedit doctrinā Ma
thei ·xviij· Si peccauerit in te fra
ter tuus corripe eū ·⁊c· ¶ In op-
poſitum eſt euāgeliū · ¶ Reſpon
deo dicendum ꝙ ꝯuenienter fe
cit chriſt⁹ loculos ꝯmittēdo iu-
de et hoc propter tres racōes Pri
ma que tangitur in ·c· p̄dicto ex
ēplū vt eciā eius fures cū pacienˀ
tolleret et eſt racō Aug quia nō
videtur bonus qui malos tolle-
rare nō potuit· Unde dicitur Can
ticoꝝ ·ij· Sicut liliū inter ſpinas
ſic amica mea inter filias . Secū
do ꝯmiſit loculos cuſtodiendos
iude vt ei omnē occaſionē ꝓdici
onis auferret cū haberet ex locu
lis ꝯcupiſcēcie mitigacōnē ſed
ſicut dicitˀ eccā· v· Auarus nō im
plebitur pecunia . Tercio ꝯmi-
ſit loculos iude vt doceret ꝙ ſpi
ritualia ſūt maiorib⁹ ꝯmitten-
da temporalia vero min⁹ dignis
Vn̄ dicit Albertus · dn̄s de tēpali-
b⁹ nos minorē curā ſemꝑ habē
docuit ⁊ ideo contemptibiliores
ad curā tēpaliū ponere ſicut pat₃
Act· vi· vbi Petrus poſuit alios
ad procurandū viduis miſterio

cotidiano tēporaliū de ſe autem
et alijs apoſtolis dixit. nos aūt
miniſterio verbi et oracōni in=
ſtātes erimus. Judas autē mi=
nor erat inter aplōs. vnde vlti=
mus inter eos nominat᷑ vt pa
tet Math. x. ⁊ Mat. iij. ¶ Ad
racōes in oppoſitū. Ad primā rñ
detur iuxta Albertū magnū ſup
Joh ꝙ qñ cōmiſſi ſūt loculi Ju=
de fur nō erat ſed iuſtus ſm̄ pre
ſentem iuſticiā et poſtea facul ta
tem habēs factus eſt fur in quo
nos docuit ꝙ in electionibꝰ ſuf=
ficit nobis preſentē iuſticiā attē
dere quia de futuris qualis quis
erit nō poſſumus ſcire. ¶ Ad ſe
cundam rñdetur eodē mō quia
tunc qñ cōmiſſi ſūt ei loculi dig
nus erat. ¶ Ad terciam cum
querit᷑ quare xp̄c eū nō corripuit
dicendū eſt iux Albertū ꝙ non
corripuit q̄a nō ſciuit vt homo
ſed vt deus docens nos nullum
debere corripere de hijs q̄ nō niſi
vt deus ſcimus

¶ In feria tercia legitur paſſio
ſcd̄m Marcum Circa quā paſſi
onem poſſunt hee queſtiones di
ſputari. ¶ Ad primam vtrum
Petrꝰ peccauit mortaliter negā
do chriſtum. ¶ Secūda vtrum
poſtq̄ chriſtus predixit Petrum
ſe negaturum fuit poſſibile Pe=
trum nō negare chriſtū. ¶ Ter
cio vtrum omnes apoſtoli fugiē
tes capto chriſto peccauerīt mor
taliter

Ad primam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ Petrus negando chri=
ſtum non peccauit mortaliter.
Primo ſic. Dicit enim quedam
glo. ꝙ peccauit per ſurreptionē
ſed peccatum per ſurreptionē eſt
veniale et nō mortale. Vnde pri
mi motus qui per ſurreptionem
fiunt venialia ſunt. ergo petrꝰ
negando chriſtum peccauit veni
aliter et non mortaliter. ¶ Se=
cundo ſic. dicit Bernardus in
libro de diligendo deo ꝙ in petro
fuit caritas ſopita non extincta
ſed ꝑ peccatum mortale caritas
extinguitur. ergo petrus nō pec
cauit mortaliter. ¶ In oppoſitū
eſt euangeliū pn̄s vbi dicit᷑ ma
nifeſte ꝙ petrus mētitus eſt ne
gādo xp̄m in fide q̄ cōfeſſus fue=
rat chriſtum eſſe filium dei Ma
thei. xvi. ergo petrus negādo chri
ſtum peccauit mortaliter ſm̄ il=
lud p̄s. Perdes omnes qui lo=
quuntur mendacium. ¶ Reſpō
deo dicendum ſub iſta concluſio
ne ꝙ abſq; dubitacōne petrꝰ ne
gando chriſtū peccauit mortali=
ter. patet iſta concluſio tum ex
.c. illo Ambroſij imitare petrum
vi. q. i. vbi iſtam. q. longius di
ſputauimus. Secundo patet ex
illo Gregorij qui in moralibus
ait ꝙ petrus ex ipſis faucibꝰ dy
aboli eripitur ſed in faucibꝰ dy=
aboli non eſt quis niſi ꝑ peccatū
mortale ergo petrꝰ negādo xp̄m

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

peccauit mortaliter: Tercio pa-
tet iuxta ſanctum Thomam in
quodam quotlibeto Petrus ne
gauit fidem chriſti vbi periclita
batur et eius confeſſio require-
batur. ore enim confeſſio fit ad
ſalutem ad Ro. x. vbi innui vi-
detur ꝙ in tali cauſa cõfeſſio fi-
dei ſit de ncc̃itate ſalutis. Quar
to patet ex illo Math. x. Qui
negauerit me coram hominib9
negabo eum coram patre meo:
ſꝫ neõ negat̄ a chriſto coram pa
tre ſuo niſi propter peccatũ mor
tale. ergo cõcluſio vera. Quin-
to concluſio patet ex eo ꝙ nega
cioni adiũxit periuriũ ⁊ blaſphe
miam. Nam vt dicitur Math.
xxvi. Cepit deteſtari ⁊ iurare ꝙ
nõ nouiſſet hominem. ¶ Ad ra-
ciones in oppoſitum Ad primam
reſpondetur iuxta ſanctum Tho
mam vbi ſupra ꝙ ſurreptio du
plicit̄ accipitur. Uno modo ſꝫm
ꝙ opponitur deliberacõni et ſic
primi motus dicuntur eē ex ſur
repcione. ſic autem petrus ex ſur
repcione nõ peccauit. Alio modo
accipitur ſurrepcio ſꝫm qđ oppo
nit̄ electioni et ſic petrus ex ſur
repcõne peccauit quia nõ pecca-
uit ex electiõe quaſi ex certa ma
licia ſed ex paſſione timoris ta-
lis autem ſurrepcõ non excuſat
a mortali ſicut patet in continē
ti qui fornicatur motus concupi
ſcencia cum haberet propoſitum
continendi. ¶ Ad ſecundam eci

am reſpondetur per ſanctũ Tho
mam. ꝙ beatus Bernardus im
proprie loquitur et vt eius ver-
bum verificetur eſt intelligen-
dum de quadam dilectiõe fami
liaritatis quam petrus ad criſtũ
cõceperat que in eo manſit etiaꝫ
poſt negacõnem vel ſi intelliga-
tur de dilectione gratuita intelli
gendum eſt ꝙ nõ fuit extincta
ſꝫm ꝑdeſtinacõnem diuinam
que eius penitenciam prepara-
bat ꝗuis eſſꝫ ex ſe extincta Per
miſſus autem eſt a deo Petrus
cadere tum vt nullus ꝗtumcũ-
ꝙ iuſtus debeat ſe iactare de cõ
ſtancia vt dicit Ambroſius in p̄
dicto. c. imitare. tum ſecundo vt
dicit Grego. in. c. conſiderandũ
di. l. vt is qui futur9 erat paſtor
ecc̃e in ſua culpa diſceret q̃liter
alijs miſereri debuiſſet.

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ poſtꝗ̃ predixerat chri
ſtus petrum eum negaturum ꝙ
petrus nõ potuit eum nõ negare
Primo dicitur Math. xxiiij. Ce
lum et terra tranſibunt. verba
autem mea non tranſibunt ſed
verbum chriſti factum petro fu-
it ter me negabis. ergo illđ ver
bum xp̄i neceſſario implendum
ergo petrus non poterat non ne
gare. ¶ Secũdo ſic veritas nõ p̄t
falli ſed xp̄us eſt veritas Jo. iiij
ergo falli non poterat ergo Pe-
trus nõ poterat xp̄m nõ negare.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Tercio ſic. Sciencia xpiſti
cum eſſet ſciēcia dei eſt inuaria-
bilis. ergo neceſſario venturum
erat ꝙ chriſtus fiendum preui-
derat ſed preuiderat petrum ne-
gaturum. ergo petrus potuit nō
negare.

¶ In oppoſitum videtur euan
gelium hoc in quo vt viſum eſt
in queſtione prima Petrus ne-
gando chriſtum. peccauit ergo
non neceſſitate. ſed libere et vo-
luntarie quia ſm Auguſtinum.
peccatum adeo eſt volutarium
quod ſi non eſt voluntarium nō
eſt peccatum

¶ Reſpondeo dicendum ꝙ du
pliciter poſſumus loqui de petro
vno modo ſm ſe conſiderato et
ſic dicimus ꝙ eius negacio erat
contingens et ad vtrumlibet. qꝛ
eius potencia libera libere pote-
rat ad oppoſita ſcꝫ ad negare et
non negare. Secundo modo po-
teſt conſiderari vt cadit obiecti-
ue ſub actu preuiſionis vel predi
ctionis negandi ⁊ ſic dicimus ꝙ
neceſſarium erat ipſum negare.
ſed quia illud quod conuenit a
licui ſm ſe et abſolute conuenit
ſibi ſimpliciter. quod autem cō-
uenit alicui ex aliquo conuenit
ſibi ſm quid. Unde negacō petri
poſt predictionem chriſti ſimpli-
citer erat contingens ⁊ ſm quid
neceſſaria. quia ſolum ſm quid
cadit ſub actu predicendi ⁊ non
ſm eſſe. neceſſitas autem ſcd̄m

quid ſtat ſimul cum contingen-
cia ſimpliciter ſicut patet ꝑ phi-
loſophum primo periermenias
ſicut album ſm quid et nigrum
ſimpliciter ſicut moueri ſortem
eſt contingens ſimpliciter ſꝫ mo
ueri dum currit eſt neceſſarium
Unde communiter diſtinguitur
iſta propoſicio omne ſcitum a deo
neceſſe eſt eē quia poteſt eē de di
cto vel poteſt eē de re et ſi ſit de di
cto vera eſt et ſi eſt de re eſt falſa
et ſic ad queſtionem reſponde-
tur ꝙ petrus ſimpliciter non ne
ceſſario ſed libere et contingēter
negauit et potuit non negare.
ſcd̄m quod autem ſcilicet ſcd̄m
quod ſubiacet ꝓdiſtinctioni cri
ſti non potuit non negare. ita vt
ibi ſit neceſſitas conſequencie et
non conſequentis

¶ Ad racōnes in oppoſitum. om
nes quaſi ſoluūtur vnica reſpon
ſione que patet ex dictis Ad pri
mam reſpondetur negando cōſe
quenciam ſimpliciter et conce-
dendo ſm quid ſcꝫ ſm quod ca-
dit ſub actu preuiſionis et predi
ctionis chriſti.

¶ Ad ſecundam eodem modo
reſpondetur. ¶ Ad terciam re
ſpondetur per diſtinctionem
datam vel negando conſequen-
ciam. et racio eſt. quia ſciencia
dei non eſt tantum quod res e-
ueniat quocumqꝫ modo ſed qꝺ
res eueniet cōtingenter vel neceſ
ſario. et ideo ꝙ diuina ꝓuidēcia

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

diſpōit euenire infallibilit᷑ ⁊
neceſſario ⁊ infallibilit᷑ eueniet
ꝯtingenter vero quidē ꝙ diuine
ꝓuidencie racō habet vt cōtingē
ter eueniat

AD terciam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ nō omnes apoſtoli fu
gientes xp̄o capto peccauerunt
mortaliter· Primo quia ſi om̄es
apoſtoli tunc peccauerunt mor‑
taliter videretur ꝙ fides ecc̄e de
feciſſet: ſed hoc nō eſt dicendū·
quia fides ecc̄e nūꝙ̄ deficit ſm̄
illud Oſee· Deſponſabo te in fi
dem ſempiternam· ¶ Secundo
ſic Petrus et apoſtoli alij ſignifi
cabant eccīam vniuerſalē· Vn‑
de Aug⁹. dicit ·xxiiij·q·i· Qd‑
cum ꝙ quod ſignificabat eccīaꝫ
vniūſalem. ergo ſi petrus et om
nes apoſtoli peccaſſent ꝙ tota ec
cleſia defeciſſ3· ¶ Tercīo ſic apl̄i
capto xp̄o fugierūt ex timore qui
poterat cadere in cōſtantem virū
ergo videntur excuſabiles a pec
cato ꝯn̄a videtur bona· ¶ In op
poſitum eſt euāgeliū p̄ſens vbi
dicitur om̄es ſcandalū paciemi
ni in hac nocte glo· interli. i. ab
vnitate fidei ſoluētur Nicolaus
de lyra· i· ruinā in peccatū pacie‑
mini ꝓpter timorem mūdanum
¶ Rñdeo dicendū ſub iſta con‑
cluſione ꝙ in paſſione oēs apo‑
ſtoli a xp̄o recedentes peccauerūt
mortaliter· Iſta cōcluſio p3 ex
multis locis ſacre ſcripture q̄ nos
diffuſe deduximus in ſūma nr̄a
de eccīa li. iij. c. lxi. de quibus in
ducam⁹ tria· Primo eſt illud p̄s
om̄es declinauerūt ſup quo ita
inquit Ihero· hunc p̄s de paſſio
ne xp̄i referūt quoniā om̄es do‑
minū reliquerūt in tantū vt pe
trus quoꝙ qui aploꝝ fuit prin
ceps negaret Item ſecūdo ex illo
qd̄ ſequitur nō eſt qui faciat bo
num vſqꝫ ad vnū ſup quo dicit
Ihero· ſic· hic apparet ꝙ iſte p̄s.
de paſſione ptinet ꝙ nullus de
diſcipulis nec petrus qui caput
ecc̄e eſt: quia et ipſe negauit:
tercio patet per illud p̄s· multi‑
plicati ſunt ſup capillos capitis
mei· ⁊c· vbi dicit glo. tpe paſſio
nis receſſerunt iudei a chriſto et
eciam apoſtoli eo vero reſurgēte
redierūt apl̄i ſed nō iudei. Hoc
igit̄ racōe oñditur ꝙ caſus tunc
fuit in quo de neceſſitate ſalutis
erat oris cōfeſſio fiēda· tū ꝙ pi‑
clitabatur fides xp̄iana· tum ad
inſtructionem aliorū fideliū vel
ad cōfirmacōnē vel reprimendū
infideliū exultacōnē. Vnde ſup
illud de pn̄ti di· i· m· 33. hijs au‑
ctoritatib⁹ dicit hu. ⁊ archi mor
tuo xp̄o petr⁹ et alij apl̄i defece‑
rūt in fide chriſti et dubitātes
de eo peccauerūt mortaliter in q̊
omnes apoſtoli defecerūt· Vnde
manifeſtū eſt oēs peccaſſe mor‑
taliter et vt dicit ſcūs Tho· ſup
Math· in eodē loco aggrauat
pc̄m aploꝝ ex ꝓpinq̄tate tēpis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quia poſt tātas āniōmcōes poſt
ſacramēta ſuſcepcōnem iā oblīti
erāt· que fecerat eis· ¶ Ad racō-
nes in oppoſitum· Ad primam re
ſpondetur negādo cōſequēciam
tū qꝛ in btā virgine dī itegerīie
ꝑmāſiſſe· Vn̄ in ſignū hui9 vt dt
Guillermus in racōnali diuino
rū officiorū candela que occulta-
tur in dieb9 tenebraꝝ ebdoma-
de ſancte ꝑ totā xp̄i ecc̄iam deſig
nat xp̄i fidem in virgine glorio-
ſa remanſiſſe ꝑ quā oms̄ fideles
docti et illuminati ſūt et idē dicit
Alexander de alijs in tercio · tū
ſecūdo ꝯn̄a illa nō valet· quia cū
circūciſio tēpe illo ſm̄ veriorem
opinionē cōferebat gracā et vir
tutes · Vnde dicebatur ſignacu-
lum iuſticie fidei· dicit eīm Aug9·
ad Valerianū cōtra Julianum ·
Ex quo eſt inſtituta circūciſio qꝫ
erat ſignaculum iuſticie ad ſan-
ctificacionem valebat paruu-
lis ad emūdacionem peccati ori-
ginalis ſicut et baptiſmus et vt
dicit ſanctus Thomas· Circum
ciſio cōferebat graciam in quātū
erat ſignum paſſionis xp̄i futu-
re ita ſcꝫ qꝫ homo qui accipiebat
circumciſionem pꝛofitebatᷣ ſe ſu-
ſcipere talem fidem vel adultus ꝑ
ſe vel alius pro paruulis Vnde ꝛ
apl̄s dicit ad Roma· iiij · Q2 a
brahā accepit ſignū circūciſiōis
iuſticie fidei ſed cū multi eēnt tē
pore mortis xp̄i ꝑuuli innocen-
tes circūciſi et ꝑ ꝯn̄s habētes gra
ciam iuſtificantem et habitū fi-
dei manifeſtum eſt qꝫ apl̄is oī
bus deficientibus in fide qꝫ nō ſe
queretur qꝫ omnino fides defice
ret ecc̄e quia paruuli illi eccleſie
membra erant. ¶ Ad ſecundaꝫ
reſpondetᷣ eodem mō petrus enī
cum nondum eſſꝫ conſtitutus ca
put ecc̄e non figurabat ecc̄iam
ſicut princeps rem publicam ſuā
¶ Ad terciam reſpōdetur negā-
do aſſumptum quoniam in illo
caſu timor mortis non erat timē
dus . ſed ſuſcipienda mors pro
fide chriſti tuenda ſicut dictum
eſt·

¶ Feria quarta legitur paſſio
ſcd̄m Lucam· ¶ Circa quod p̄nt
diſputari ſequentes queſtiones
¶ Prima eſt vtrum iudas ven-
dendo chriſtum commiſerit ſimo
niam· ¶ Secunda vtrum pecca
tū crucifigenciū xp̄m fuit grauiſſi
mū ¶ Tercia vtrum volūtas hu
mana in xp̄o aliud voluerit qꝫ de
us voluerit

Ad primam ſic procedit
et videtur qꝫ iudas ven-
dendo chriſtum nō com-
miſerit ſymoniam ¶ Pꝛimo ſic·
Omne peccatum principaliter in
electione conſiſtit ſed voluntas
eligens nō eſt de impoſſibili· vt
dicitᷣ· iij ·eth ·ſed vēdere xp̄m erāt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

impoſſibile q̄ nō p̄t aliquo ter-
reno p̄cio cōpenſari vn̄ de ſapiē-
cia dicit̄ puerb. iij. Precioſior eſt
cūctis opib⁹ et ea q̄ deſiderantur
huic nō valēt compari. ergo iu-
das vendere nō potuit xp̄m et p̄
ɔn̄s nō cōmiſit ſymoniā. ¶ De
cūdo ſic accipiendo pecuniā p̄ cā
tandis miſſis nō cōmittitur ſy-
monia q̄ nullus tenetur ſuis ſti
pendijs militare et nichilominꝰ
in eukariſtie ſacramēto in quali
bet miſſa cōtinetur totus xp̄c er
go eciā iudas accipiēdo pecuni
as vt traderet xp̄m nō videt̄ ſy-
moniā commiſiſſe. ¶ In oppoſi
tū eſt quia ſymoniā eſt ſtudio-
ſa volūtas emendi vel vendendi
aliquid ſp̄uale vel ſp̄uali annex
um: ſed iudas habuit ſtudium
vendendi xp̄m ſanctū ſanctorū.
ergo xp̄m vendendo ſymoniam
ɔmiſit R̄o dicendū ſ̄b iſta ɔclu
ſiōe q̄ iudas vēdēdo xp̄z ſymōiā
cōmiſit. Iſta cōcluſio colligitur
apte ex. c. qui ſtudet. i. q. i. vbi
in glo. mouetur iſta. q. et ponit̄
prefata cōcluſio quā p̄bat duo-
bus medijs. tum ſcz quia vēdit
hominem liberum. ff. ad. l. fal. de
la. l. i. tum ſecundo quia vendi-
dit rem ſacram. Preterea iudas
nō ſolum ſymoniā commiſit vē
dendo xp̄m ſed eciam alia vicia
peſſima incurrit. Primo quidem
viciū infidelitatis eſtimādo xp̄z
ſanctū ſanctorū infiniti valoris
cui nulla res in p̄cio poſſit com-
parari poſſe vendi. Secūdo incur
rit vicium preſumpcōnis max-
ime et hereſis eſtimando chriſtū
eſſe rem ſuam quam poſſet ven-
dere. ſola enim illa materia eſt
debita vendicōnis cuius vendi-
tor eſt dn̄s in hoc ergo q̄ iudas
temptauit vendere xp̄m quodā-
modo p̄teſtatus eſt ſe eſſe dn̄m
xp̄i qd̄ eſt hereticū. ergo iudas
nō tantū ſymoniacus ſed infide
lis et hereticus fuit vēdēdo criſtū
¶ Ad racōnes in oppoſitū Ad p̄-
mam r̄ndetur q̄ iudas vendere
iure nō potuit ſed de facto fecit.
vnde ſymoniā cōmiſit. ¶ Ad ſe
cundam reſpōdetur negādo con
ſequenciā dicimus eī̄ q̄ facere
pactionem de miſſa celebranda
ſymoniacū eſt ſemꝑ ſi tn̄ nō ha
beat alios ſumptus et nō tenet̄
ex officio miſſam cātare p̄t acci-
pere pecuniā ſicut ɔducticij ſacer
dotes faciūt nō q̄ſi p̄ciū miſſe: ſ̄
quaſi ſuſtētaculū vite.

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur ⁊ videtur
q̄ peccatum crucifigen-
cium xp̄m nō fuit grauiſſimum.
Primo ſic peccatum nō ē grauiſſi
mum qd̄ habet excuſacōnem: ſ̄
chriſtus excuſauit peccatum cru
cifigencium eum dicēs pater ig-
noſce illis quia neſciūt quid fa
ciunt. ergo peccatum eorum nō
fuit grauiſſimum. ¶ Secūdo ſic
Dn̄s ait pylato Io. xix. Qui trā
didit me tibi maius peccatū hēt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Ipſe autē pylatus fecit xp̄m cru
cifigi p ſuos miniſtros. ergo vi-
detur fuiſſe maius pcc̄m iude p
ditoris pcc̄o crucifigencium xp̄m
¶ Tercīo ſic xp̄c voluntarie paſſus
eſt g° crucifigētes xp̄m nō videt̄
feciſſe iniuſtū qr vt dicit Ariſto.
v. eth. Nullus patit̄ iniuſtū vo-
lēs ergo eoꝝ pcc̄m nō fuit ḡuiſ
ſimū. ¶ In oppoſitū ē illd mat.
xxiij. et vos implete menſurā pa
trū veſtroꝝ vbi dicit Cri; q̄ntū
ad veritatē exceſſerūt menſuram
patrum ſuorum. illi enim homi
nes occiderunt iſti deum crucifix
erunt. ¶ Reſpondeo dicen-
dum qꝫ peccatum crucifigenciuꝫ
xp̄m fuit grauiſſimum licet dif-
ferenter aliqui eoꝝ magis aliq̄
minus in eodē genere peccati pec
cauerūt. Sit ergo iſta cōcluſio
p̄ncipes iudeoꝝ cū cognouerunt
xp̄m et ſi aliq̄ ignorācia fuit ī eis
fuit ignorācia affectata q̄ eos n̄
poteāt excuſare ḡuiſſime int̄ oēs
peccauerūt. pcc̄m em̄ eoꝝ fuit ḡ
uiſſimū tum ex genere pcc̄ tū ex
malicia volūtatis. Secūda cōclu
ſio minores etiā iudei ḡuiſſime
peccauerūt qꝫtum ad genus pcc̄ī
minus tamen qꝫ maiores quia
in minoribus in aliquo diminu
ebatur peccatum ꝓpter eoꝝ ig-
noranciā. Vn̄ ſup illud Lu. xxiij
neſciunt quid faciūt dicit Beda
pro illis rogat qui neſcierunt qꝫ
fecerūt zelū dei habētes ſed non
ſm̄ ſcienciā Tercia cōcluſio mit
to minus grauiter peccauerunt
gentiles p quorū manus crucifi
xus eſt xp̄c qꝫ excuſabat̄ eorum
peccatum quia ſciēciam legis nō
habebāt. Quarta concluſio iu-
das et p̄ncipes peccauerūt grauī
us qꝫ pylatus qui timore ceſaris
xp̄m occidit et etiā qꝫ milites q̄
mādato p̄ſidis xp̄m crucifixerūt
nō ex cupiditate ſicut iudas nec
ex inuidiā et odio ſicut principeſ
ſacerdotum. ¶ Ad racōes in op-
poſitum Ad primā r̄ndetur qꝫ ex
cuſacio illa dn̄ī nō refert̄ ad p̄nci
pes iudeoꝝ ſed ad minores vt di
ctū eſt. ¶ Ad ſecūdā reſpōdetur
negādo cōſequēciam et racō ē qꝫ
iudas tradidit xp̄m non pylato
ſed principibus ſacerdotum. q̄a
tradiderunt eum pylato ſcd̄m il-
lud Ioh. xviij. gens tua et ponti
fices tui tradiderūt te mihi.
¶ Ad terciam reſpondetur ne-
gando cōſequenciam. et racō eſt
quia licet chriſtus voluerit paſſi-
onem ſuam ſicut et deus eam vo
luit numqꝫ tamen actionem iu-
deorum voluit. et ideo occiſores
chriſti ab iniuſticiā non excuſan
tur. Vnde dauid dampnauit il-
lum ad mortem qui non timuit
mittere manū in xp̄m dn̄ī ſcꝫ ſau
lem quē eo petente occidit vt le-
gitur. ij. R. i.

Ad terciam queſtionem
ſic ꝓceditur et videt̄ qꝫ
in xp̄o volūtas hūana n̄

voluit aliud ꝙ̄ deus vult. ¶ Pͥo
sic arguitur ex illo p̄s vbi ex ꝑ
sōa xpi dr̄ scip tū ē de me vt fa
ceret̄ volūtatem tuā deus meꝰ vo
lui: ſ3 ille qui vult volūtatē alicꝰ
facere vult qd̄ ille vult. ergo vo
lūtas humana in xp̄o nihil alid̄
volebat ꝙ̄ ꝙ diuina volūtas in
eo. ¶ Secūdo sic aīa xpi habuit
ꝑfectiſſimā caritatem ſed carita-
tis eſt facere qd̄ homo idem velit
qd̄ deus. ergo volūtas humana
in xp̄o nil aliud voluit ꝙ̄ diuina
¶ Tercīo xp̄c fuit verus cōprehē
ſor ſed ſancti qui fūt ꝯphenſores
in patria nihil aliud volūt ꝙ̄ ꝙ
deus vult alioquin nō eēnt btī
qui nō haberēt quicquid vellēt
Beatus em̄ eſt qui habet q̄cq̄d
vult: et nihil mali vult vt dicit
Augꝰ. in libro de trini. ergo xp̄c
nihil aliud voluit ſm̄ voluntatē
hūanā ꝙ̄ ꝙ voluit volūtas dīna
¶ Quarto ſic ꝙ̄to eſt maior cō
formitas volūtatis humane ad
diuinā tāto eſt maior rectitudo
volūtatis que in hoc cōſiſtit ſicut
ꝑ glo. patet ſup illud p̄s. rectos
decet collaudacō: ſed xp̄c habu
it rectiſſimam volūtatem. ergo
fuit cōformis diuine in volito
¶ In oppoſitū arguitur ex p̄nti
euangelio vbi ait. nō mea volū
tas ſed tua fiat. ſup quo verbo
Augꝰ. cōtra maximinū in hoc ꝙ
xp̄c ait. nō qd̄ ego volui ſed q̊d
tu aliud oñdit ſe voluiſſe ꝙ̄ pat̄
¶ Jnideo dicendū ſub duabꝰ cō

cluſionibꝰ. Pͥma ꝙ voluntās
humana ſenſibilitatis vel volū
tas racōnalis vt natura in xp̄o
voluit aliud ꝙ̄ volūtas diuina
volebat in ipſo. Secunda con-
cluſio voluntas racionalis que
eſt per modum racōnis ſemper
idem volebat quod deus. ¶ Pro
iſtarum concluſionum intelli-
gencia et veritate eſt notandum
ꝙ in chriſto ſm̄ humanam na-
turam ponitur duplex voluntas
ſcilicet voluntas ſenſibilitatis q̄
participatiue voluntas dicitur
et voluntas racōnalis ſiue conſi
deretur per modum nature ſiue
per modum racōnis. vt autē di
cit Damaꝰ. quadam diuina di
ſpenſacōne filius dei ante ſuam
paſſionem permittebat carni a
gere ⁊ pati q̄ fūt ei propria ⁊ na
turalia et ſimiliter permittebat
omnibus viribꝰ agere quecꝫ ꝓ
pria quantum expediebat ad fi-
nem redempcōnis ⁊ oſtenſionē
veritatis nature. Manifeſtum
eſt autem ꝙ voluntas ſenſibili-
tatis refugit naturaliter dolores
ſenſibiles et corporis leſionem.
ſimiliter eciam voluntas vt na-
tura repudiat ea que ſunt natū-
re contraria et q̄ue fūt ſm̄ ſe ma
la puta mortem ⁊ alia huiuſmo
di hoc tamen quandocꝫ volun-
tas per modum racōnis eligere
poteſt ex ordine ad finem. ſicut
eciam in aliquo ꝑito homine ſē
ſibilitas eius et eciam voluntas

abſoluta cōſiderata refugit voſtio
nē quā volūtas ꝫm racōnem ele-
git ꝓpter finem ſalutis voluntas
aūt dei erat vt xp̄c dolores ⁊ paſ
ſiōes et mortē pateret̄ nō ꝙ iſta
eēnt a deo volita ꝫm ſe ſed ex or
dine ad finem hūane ſalutis Vn̄
patēt cōcluſiones prefate · ꝙ ſcꝫ
xp̄c ꝫm volūtatem ſenſibilitatis
et ꝫm volūtatē racōis que ↄſide-
ratur ꝑ modū nature aliud pote-
rat velle ꝙ̄ de⁹ q̄ fuit p̄ma cōclu
ſio ſed ꝫm voluntatē q̄ eſt ꝑ mo
dū racōnis ſemꝑ cōformabat̄ in
volito voluntati diuine que fuit
cōcluſio ſecūda que patet ex eo
ꝙ dicit . nō ſicut ego volo ſed ſic
tu · volebat em̄ ꝫm volūtatē racō
nis diuinā voluntatē impleri ꝙ̄
uis aliud dicat ſe velle ꝫm aliam
eius voluntatē · ¶ Ad racōnes in
oppoſitum · Ad pͥmā rn̄det̄ pꝫ re
ſponſio ex diſtinctione volūtatis
duplicis · Vn̄ dicit̄ ꝙ xp̄s volebat
vt volūtas pr̄is adimpleret̄ ꝫm
volūtatē racōis nō ꝫm voluntatē
ſenſibilitatis aūt voluntatis con
ſiderate ꝑ modū nature · ¶ Ad ſē
cūdam eodē mō reſpōdetur ꝙ cō
formitas voluntatis humane ad
voluntatē diuinā attendit̄ ꝫm
voluntatē racōnis ꝫm quā etiaꝫ
voluntates amicoꝝ cōcordāt in-
q̄ꝫtum racō ↄſiderat aliquid voli
tum in ordine ad voluntatē ami
ci · ¶ Ad terciā reſpōdetur negā
do ↄñam ꝙ xp̄c ſimul fuit cōꝑre
henſor et viator in q̄ꝫtū ſcꝫ ꝑ me-
tē fruebat̄ deo ⁊ habebat carnē
paſſibilē · et iō ex ꝑte carnis paſ
ſibilis poterat in eo aliud accide
re qđ repugnaret naturali volun
tati ipſius et etiā appetitui ſen-
ſitiuo qđ nō cōtingit in beatis q̄
tantū ſunt cōp̄henſores qui ita
dotati ſūt impaſſibilitate vt ni-
hil poſſꝫ eis occurrere nociuū aut
leſiuum · ¶ Ad quartam reſpon
detur negādo ↄñam · et racio eſt
quia conformitas que eſt in vo-
lito nō facit rectitudinem volun-
tatis quia aliquis poteſt p̄ccare
volendo id volitum qđ deus vult
vt volendo ꝙ pater meus more
retur et eciam p̄ot mereri in hoc
ꝙ illud nō vult qđ deus vult vt
paulus cupiebat diſſolui et eſſe
cum xp̄o et deus volebat ꝙ non
diſſolueretur ſed ꝓpter fructum
animarū adhuc militaret ſed re
ctitudo voluntatis cauſat̄ ex mo-
do volendi · vt ſcꝫ vellet ex carita-
te ſicut deus et iterum in cauſa
finali vt ꝓpter idem vellet et ite
rum in cauſa efficiendi . vt ſcꝫ de
us velit eum velle

¶ In feriā quinta die cene ē euā
gelium · Ante diem feſtū paſche
⁊c · Joh̄ · xiij . Circa quod p̄nt di
ſputari ſequentes queſtiones
¶ Primo vtrum conuenienter
in die cene inſtitutum eſt ſacra-
mentum eukariſtie · ¶ Secundo
vtrum conuenienter chriſtus in
die cene iude proditori tribuerit

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſacramentum corporis et ſangui
nis ſui ¶ Tercio vtrum poſt buc
cellam intinctam a chriſto iude
porrectam dyabolus intrauit in
eum.

Ad primam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ nō conuenienter die
cene inſtitutum fuit ſacramentū
eukariſtie. Primo ſic. Per hoc ſa
cramentum homines xpō viun
tur ſicut membrum capiti Vnde
dicitur Joh. vi. Qui manducat
meam carnem et bibit meum
ſanguinem in me manet et ego
in eo ſed xpc eſt caput eciā om
nium hominum eciā qui fuerunt
ab inicio mundi ergo nō debuit
inſtitucio hmōi ſacramēti differ
ri vſqȝ ad finem mūdi. ¶ Secū
do ſic. Hoc ſacramentum dicitur
viaticū quia tendētes ad patriā
in via cōfortat cottidie nos eciā
lapſos reparat ſed pr̄es qui
erant ante aduentum xpi ad pa
triam tendebāt hoſpites et pere
grinos ſe vocantes vt pȝ ad He
bre. xi. et cotidianis peccatis im
pediebantur ergo ante aduētuȝ
xpi debuit ſacramentum hoc in
ſtitui. ¶ Tercio ſic. Hoc ſacram
tum dicitur memoriale paſſiōis
chriſti. ſm illud Math. xxvi.
Hoc facite in meam ꝯmemoraci
onem ſed memoria eſt preteritō
rū. ergo hoc ſacramētum nō de
buit ante paſſionē chriſti inſti
tui et ꝑ ꝯſequēns nō in cena.
¶ Quarto ſic. Per baptiſ
mum aliquis ordinatur ad euka
riſtiam que nō niſi baptiſatis de
bet dari ſed baptiſmus inſtitu
tus eſt poſt xpi paſſionē et reſur
rectionē vt patet Math. vltiō
ergo hoc ſacramentum inconue
nienter eſt inſtitutum ante xpi
paſſionem. ¶ In oppoſitum eſt
euangelium preſens in quo dici
tur ꝙ hoc ſacramētum eſt inſti
tutum a chriſto de xpō autē dicit
Math. vii. Qz bene omnia fe
cit. ergo conuenienter inſtitutū
eſt qn̄ chriſtus inſtituit. ¶ Re
ſpondeo dicendum ſub duabus
concluſionibus. prima ꝙ nō po
tuit inſtitui an̄ incarcōnē vbi pȝ
concluſio. quia hoc ſacramentuȝ
continet verbum incarnatum rea
liter ergo inſtitui nō potuit āte
incarnacionem verbi. Secundo
ſic. Hoc ſacramentum continet
gracie plenitudinem. Vnde eu
kariſtia dicitur ſed tempus ple
nitudinis īcepit ab incarnacōe
xpi. ergo ante incarnacōnē iſti
tui nō potuit hoc ſacrm̄. Secun
da ꝯcluſio ꝯueniēter inſtitutū ē
hoc ſacrm̄ die cene et nō an̄. Iſta
ꝯcluſio oñdit ex q̄tuor. Primo ap
paret ex ncc̄itate q̄ aſſignat inſti
tucōis hmōi ſacrī vt qr ad ꝑfectō
nē nr̄am exigebat vt caput nr̄m
eciā realiter nob ꝯiungeret. et iō
ꝙ diu ſb ꝓpria ſpecie cū hoib9 con
uerſatus eſt non oportebat hoc

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſacrāmentū inſtitui: ſed qn̄ ei⁹
corporali p̄ſencia deſtituēda erat
ecc̄ia. Et iſta rō tangitur ab Eu
ſebio qui ſic ait. Quia corpus
aſſumptū ablaturus erat ab ocu
lis et ylaturus ſyderibus neceſ-
ſe erat vt die cene ſacramētum
corpis et ſāguinis ſui ꝯſecraret
vt coleretur iugiter ꝑ miſteriū
q̊d ſemel offerebatur in p̄ciū.
Secūda racō ſumitur ab eius fi
gura xp̄c q̄ diu in mūdo cōuerſa
tus eſt figuras legis obſeruare
voluit factus ſub lege vt eos q̄
ſub lege erāt redimeret et qꝛ ve-
niente veritate ceſſit figura ideo
nō debuit hoc ſacramentū inſti-
tui niſi xp̄o abſcedente ꝑ mortez
qn̄ figure veteris legis terminā-
de erāt et ideo cōueniēs fuit im
minente paſſione celebrato pri-
ori ſacramēto nouū ſacramentū
inſtituere ꝛ quia ibi terminatur
figura vbi debet incip̄e veritas.
Agnus autē paſchalis erat figu
ra hm̄oi ſacrāmenti et ideo inſti
tutū eſt poſt comeſtionem agni.
Vn̄ cantaꝰ in officio corpis criſti
poſt agnū typicū expletis epulꝭ
corpus dominicū datū diſcipulꝭ
ꝛc. Tercia rō ſumitur ab ipſa re
p̄ſentacōe hm̄oi ſacrameti ē eīn
rep̄ſentatiuū dn̄ice paſſionis. et
iō cōgrue iā paſſiōe iminēte iſti
tuiꝰ. Quarta rō ſumiꝰ ex ūtu q̊
frequētandū eſt hoc ſacramētū
vt vltīo traditū magis mēorie
teneretur ea eīn q̄ vltīo dicūtur
maxime ab amicis recedentib⁹
magis memoriale cōmendātur
p̄ſertim qꝛ tūc magis inflāmaꝰ
affectus ad amicos ea vero ad q̄
magis afficiūtur ꝓfundius am
mo imprimūtur qꝛ igitur vt pa
pa alexāder dicit nihil in ſacrifi
cijs magis eſſe poteſt q̄ꝫ corpus
et ſanguis xp̄i nec vlla oblacio
hac potior eſt et ideo vt maiori
veneracōne haberetur dn̄s vltīo
diſceſſu ſuo a diſcipulꝭ ſuis hoc
ſacramentū inſtituit ꝛ hoc idem
dicit Aug⁹. in libro reſponſionū
ad Januarium. ¶ Ad raciones
in oppoſitum Ad primam reſpon
detur negando cōſequenciā ꝛ ra
cio eſt quia xp̄us ab origine mū
di erat caput iuſtorum nō quaſi
habens actu cōformitatem i na
tura cum membris ecc̄e incar-
nacōne nondum facta: ſed ſolū
ſcd̄m incarnacōnem expectandū
et ideo coniunctio corporis miſti
ci ad ſuum caput pro tempore il-
lo non poterat fieri per aliquod
ſacramentum realiter cōtinens
ipſum caput membris cōforme
ſed poterat per aliqua ſacramen
ta figuram. ¶ Ad ſecundā rn̄de
tur negādo ꝯñam. et racō eſt q̄a
q̄ꝛuis antiqui pr̄es eſſent tendē
tes ad patriam non tamen erāt
illi in ſtatu tunc perueniendi an
te chriſti incarnacionem et ideo
non competebat pro tempore vi
aticum eſſe quo ſtatim ad p̄ciaz
perducuntur. ¶ Ad terciam

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

reſpōdetur negādo ꝯñam · ⁊ rō ē
ꝙ ſacramētum illud fuit inſtitu
tum in cena vt in futurū eſſꝫ meō
riale dn̄ice paſſiōis ea pfecta · Vn̄
ſignāter dicit q̊ciēſcūqꝫ feceritiſ
in meā ꝯmeōracōne̅ de futuro lo
quens · Vn̄ tunc nō erat meōria
le ſed inſtituebatur in memoriā
impoſterū celebrandā · ¶ Ad ſc̄e
tā rn̄detur negādo ꝯñam ⁊ rō eſt
ꝙ baptiſmus iā erat inſtitutus
in ipō xp̄i baptiſmo · Vn̄ iā aliq̄
ipſo xp̄i baptiſmo erāt baptiſa
ti · ⁊c̄ · vt legit̄ Ioh̄ · iij · licet nc̄cī
tas vtēdi ſacramēto baptiſmi in
dita fuit hoib⁹ poſt paſſionē ⁊ re
ſurrectionem

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ nō fuit ꝯueniens ꝙ
xp̄c in die cene daret ſacramētū
corporis et ſanguinis eius iude
pditori · Pr̄io ſic xp̄c ipleuit q̊d
pceepit ſm̄ illud Act · i · cepit ih̄s
facere ⁊ docere ſed pcepit Mat ·
vij · nolite ſanctū dare canib⁹ cū
ipſe xp̄c cognoſceret iudā eē pec
catorē videt̄ ꝙ nō fuit ꝯueniēs
ꝙ ipſe iude daret corpus ſuū et
ſanguinē · ¶ Secūdo ſic · Dicit
Aug⁹ · ꝙ de⁹ nō eſt cā alicui q̊d
deterior fiat ſed iudas ſumendo
corpus xp̄i peccauit et factus eſt
deterior · ergo nō fuit ꝯueniens
ꝙ illi daretur ſacramentum ·
¶ Tercīo ſic · Sicut legit̄ Mat ·
xxvij · Poſtq̄ dn̄s dedit diſcipu
lis corpus et ſanguinē ſuū dixit
eis nō bibā āmodo de hoc genimi
ne vitis vſqꝫ ad diē illū cū illd̄ bi
bā vobiſcum nouū in regno pr̄is
mei et ꝙ erat eis in remiſſionē
peccatoꝝ ſed neutrū iude compe
tit · ergo videt̄ ꝙ iudas nō acce
pit ſacramētum cū alijs · ¶ In
oppoſitū eſt euangeliū vbi dicit̄
oib⁹ · accipite et mādūcate ⁊c̄ ·
¶ Rn̄deo dicendū ſub iſta ꝯclu
ſione ꝯueniēter xp̄c dedit iude
ſimul cū alijs diſcipulꝫ corp us ⁊
ſanguinē ſuū in ſacrō · Iſta ꝯclu
ſio eſt Criſo · et Aug⁹ · ⁊ Dyoni ·
libro ecclaſtice ihierarchie licꝫ eni
ꝯſiderata malicia iude nō debu
iſſet xp̄c corpus ſuū et ſanguinē
ei dare tn̄ ꝙ xp̄c debuit eē nobiſ
exemplū iuſticie nō ꝯueniebat
eius magiſterio vt iudā occultū
peccōrem ſine accuſatore et euidē
te pbacōe ab alioꝝ ꝯdicione ſe
paraſſꝫ ne p hoc daret̄ exēplū pla
tis ecc̄e ſiēcia faciendi ſcꝫ peccōri
bus occultis denegare ſacramē
tum · tum ſecūdo vt oēꝫ occaſio
nē ei auferret malefaciēdi quam
āſſumere potuiſſꝫ ſi in aliquo ab
alijs diſcipulꝫ ante aptā maliciā
fuiſſꝫ diſcretus Hylarius tamen
ꝯtrarium dicere videt̄ ſed q̊d di
ctū eſt ꝯmunius tenet̄ · ¶ Ad ra
ciones in oppoſitū · Ad primā rn̄
detur negādo ꝯñam · et racio eſt
quia licet iudas in rei veritate ca
ris eſſet et eius iniquitas nota
eſſet chriſto ſicut deo · nō tamen

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

erat nota ei per modū quo homi
nibꝰ innotescit et ideo xp̄c iudā
nō repulit a cōione vt daret exē
plum tales peccatores occultos
nō esse ab alijs sacerdotibus re-
pellendos. ¶ Ad secūdam rn̄det
negando ꝯnam et racō est: quia
xp̄us nō dedit causam nec occa-
sionem iude peccandi: sed pecca
tum euitādi ex mansuetudinis
sue ostentacione ad ipsum: sed
ipse ex tali medicina sumpsit pe
riculum mortis. ¶ Ad terciā rn̄
detur negando ꝯsequenciā. et
racō est quia ꝙ iudas nec bibe-
rit vinum in regno xp̄i. nec re-
missionem peccatorū ꝯsecutus
sit culpa sua fuit: quia sacramē-
tum corꝑis et sanguinis christi
tantū sacramentaliter sumpsit
nō autē spūaliter. bibere autē vi
num in regno patris cū cristo ⁊
peccatorum remissionem conse
qui. tātū spūaliter sumentibꝰ
sacramentū debentur

Ad terciam questionem
sic proceditur ⁊ videtur
ꝙ post buccellam panis
porrectā iude nō intrauit dyabo
lus in eum. Primo sic: Dicitur
Luce. xxij. Et intrauit satha-
nas in eū et Math. xxiij. Cū dy
abolus immiserit in cor iude vt
traderet eum: sed hoc fuit ante
buccellam panis susceptam. er
go nō post buccellā ⁊c. ¶ Secū
do sic ꝙ nec ante nec post solus
deus illabitur anime. ergo dya
bolus nō potuit intrare in cor iu
de ans est maxime. ergo ⁊c.
¶ In oppositū est euāgeliū ⁊ c.
sic iudas de ꝯse. di. ij. ¶ Rñ di
cēdū iuxta scm̄ Tho. in quotli-
beto. iij. et sup Jo. c. xiij. Cum sa
thanā intrare iudā siue aliū ho-
minē p̄t dupliciť intelligi. Pmo
mō in corꝑe hoīs sicut hijs q̄ cor
ꝑaliter vexātur a demone ⁊ hoc
mō ē ꝯclusio ꝙ eēnčialiter pōt
demon intrare in hominē sic ptz
ex multis locis euāgelij. Alio
p̄t intelligi scz ꝙ dyabolꝰ intret
in mentē ita ꝙ menti dyabolus
eēnčialiter illabitur ⁊ hoc modo
est ꝯclusio ꝙ dyabolus nō p̄ot i
trare in mentē hoīs nisi solus de
us patet ista ꝯclusio. sic aīa ei
racōnalis cū sit simplex et incor
ꝑorea nō hz dimensiōes q̄ntita-
tis vt aliq̄d in ea eē dicať q̄si in
fra eiꝰ dē dimēsiōes ꝯtētū ⁊ iō
nihil p̄t in ea eē nisi qđ ei dat eē
qđ in ea ē ꝑ v̓tutē suā. dicimꝰ gͦ
ꝙ deꝰ q̄ aīaz ineē ꝓduxit ē i aīa
ꝑ suā v̓tutē vbi āt ē v̓tꝰ dei ibi ⁊
eēncia dei. Jn dō ei iđ ē eēncia ⁊
v̓tus Vn̄ manifestū relinq̄tur ꝙ
solꝰ deꝰ eēnčialiť ē in aīa. ¶ Ad
rōes āt in oppositū rn̄deť p̄ͦ ꝙ
dyabolꝰ dr̄ intrare cor vel mētē
hoīs ꝑ affcm̄ vel effcū malicie in
q̄ntū scz hō ab eo seductꝰ sequiť
eū ad ꝑpetrandū malū qđ sugge
rit et hoc mō dr̄ intrasse cor iude
Vn̄ dr̄ Nicolaus de lyra sup illđ
lu. xxij. Jntrauit sathanas iudā

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ideſt animā nō ꝑ elapſū ꝙ ē deo ꝓpriū ſꝫ ꝑ effectū ꝓdicōnē xp̄i ei ſuggerendo Secūdo dicit ꝙ poſt buccellā intinctā dicit dyabolus intraſſe iudā nō quidē poſſidēdo de nouo ꝙ prius vt argutū ē in trauerat ſed intrauit poſt eū ple mus poſſidendo ſicut apoſtoli li cet ſpm̄ ſanctū receperūt ante re ſurrectionē dm̄ dicitur tn̄ rece piſſe ſpm̄ ſanctum in die penthe coſten. ꝙ maiorem plenitudinē

¶ In feria ſex̄ in q̄ fit mētio de morte xp̄i legitur paſſio Iohis. xviij. Circa quod pn̄t diſputari ſeqntes q̄ſtiones ¶ Primo vtrū couemens fuit xp̄m mori ¶ Se cūdo vtrū alia paſſio xp̄i ſuffeciſ ſet ꝙ̄ mors pro redēpcōe huma ni generis. ¶ Tercio vtrū coue miens fuit xp̄m cū latronib9 cru cifigi.

Ad primam queſtionem ſic proceditur ⁊ videtur ꝙ nō fuit couemēs xp̄m mori. Primo ſic. Id em̄ qd̄ ē prī cipium in aliquo genere non di ſponit̄ ꝑ id qd̄ eſt cōtrariū illi ge neri ſicut ignis qui eſt principiū caloris nūꝙ̄ pōt eē frigidus. ſed filius dei eſt principiū et fons vi te. ergo videtur ꝙ nō fuerit con uemens xp̄m mori. ¶ Secundo ſic ¶ Maior eſt defectus mortis ꝙ̄ morbi ꝙ ꝑ morbū ꝑuenit̄ ad mortem ſed nō fuit couemēs cri ſtum aliquo morbo langueſcere

vt Criſo. dicit ſup Math. ergo ecīā nō fuit couemēs ipſū mori. ¶ Tercio ſic. Xp̄us dicit Ioh. x. Ego veni vt vitam habeant ⁊ ha bundācius habeant ſed oppoſi tum nō perducit ad oppoſitū. er go videtur ꝙ non fuit conuemi ens xp̄m mori. ¶ In oppoſitum eſt euāgeliū preſens. et illd̄ Io. xi. Expedit vt moriatur vnus ho mo pro populo. ¶ Rn̄deo dicen dū ſub iſta cōcluſione conuemi ens fuit xp̄m mori. et hoc multi plici racōne. Primo quidē ad ſa tiſfaciendum pro humano gene re qd̄ erat morti adiudicatū pro pter peccatū ſꝫm illud Gen. ij. Quacū ꝗꝫ die comederitis morte moriemini. eſt autem conuemi ens ſatiſfaciendi pro alio mod9 cū quis ſubijcit ſe pene vel quam alius meruit. et iō xp̄c mori volu it vt moriendo ꝓ nobis ſatiſface ret ſꝫm illud. i. petri. iij. Xp̄c ſe mel ꝓ pccīs nr̄is mortuus eſt. Secū do ad oſtendendū veritatem na ture aſſumpte. ſicut em̄ Euſebi us dicit ſi aliter poſt conuſacōnē cū hominib9 euaneſcens ſubito euolaret fugiens mortē ab omni bus cōpararetur fantaſmati. tercō vt a mortuis reſurgēdo virtutē ſuā oſtenderet q̄ mortem ſupauit ⁊ nobis ſpem reſurgendi a mortu is daret vt apl̄s ait. i. corin. xv ¶ Ad racōnes in oppoſitum Ad primā rn̄det̄ ꝙ xp̄c eſt fons vite ſꝫm quod deus nō aūt ſꝫm q̄d ho

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

mortuus autẽ nõ eſt ſm ꝙ deꝰ
ſ ſm ꝙ hõ et ita nõ ꝓcedit.
¶ Ad ſecũdam rñdetur negãdo
ꝯñam. et ratõ eſt ꝙ xp̃c nõ ſuſti
nuit mortem ex morbo ꝓuenien
te ne videretur ex neceſſitate mo
ri ꝓpter infirmitatẽ nature ſ ſu-
ſtinuit mortem ab exteriori illa
tam cui ſe ſpontaneũ obtulit vt
mors eius voluntaria oſtendere
tur ¶ Ad terciam reſpondetur
negando ꝯ̃ſequenciam et ad ꝓ
bacionem dicitur ꝙ vnum oppo
ſitorum ꝑ ſe nõ ducit ad aliud ſ
q̃nq bene ꝑ accidens ſicut frigi-
dum ꝑ accidens q̃nq calefacit ⁊
hoc modo chriſtus per ſuam mor
tem nos perduxit ad vitã quia
de ſua morte mortem noſtraz de
ſtruxit ſicut qui penam pro alio
ſuſtinet remouet penã eius.

Ad ſecundam queſtionẽ
ſic proceditur et videtur
ꝙ alia paſſio chriſti ſuf
feciſſet ad redempcõnem huma-
ni generis ſine morte. Primo ſic
penam quã quis pro alio ſuſti-
net quantitatẽ accipit ꝙ̃tum ad
virtutem ſatiſfaciendi ex condi
cione pacientis ſed chriſtꝰ inꝙ̃
tũ eſt deus et homo habet infini
tam dignitatem. ergo quelibet
paſſio ſine pena quã ſuſtinuit ſi
cut fames fatigacõ et hmõi ſuf
ficiens fuit ad ſatiſfaciendũ pro
humano genere eciã ſine morte
¶ Secũdo ſic dicit Bern. ꝙ vna
gutta ſanguinis criſti fuiſſ ſuf
ficiens precii nr̃e redempcõnis ſ
aliquid de ſanguine chriſti effu-
ſum eſt in chriſti circumciſione.
ergo nõ oportebat ꝙ vlteriꝰ pa
teretur. ¶ Tercõ ſit tanta ꝑt eẽ
contricio in nobis penitentibus
ꝙ totum peccatum dimittitur et
quãtum ad penam et quantum
ad culpam ſed in chriſto ab in-
ſtanti ſue concepcõnis fuit ꝑfe-
ctiſſima caritas que ꝯ̃tricõni tri
buit vim expurgandi peccatum
ergo chriſtus ab inſtanti ſue ꝯ̃
cepcõnis ſufficienter ſatiſfecit ꝑ
omnibus peccatis noſtris et ita
nõ oportuit ꝙ ꝑ paſſionem mor
tis ſatiſfaceret ¶ In oppoſitum
eſt euangelium ꝑ̃ſens in quo le
gitur mortem pro humano ge-
nere ſubiiſſe. ¶ Secũdo ſic dicit
apoſtolus ad Gal. ij. ſi ex lege
eſt iuſticia ergo chriſtus mortu
us eſt gratis .i. inutiliter et ſine
cauſa ſed ſi alia paſſio ſufficeret
ſine morte chriſtus gratis mor-
tuꝰ eſſet ſ hoc dicere eſt incõue-
niens. ergo alia paſſio chriſti ſi
ne morte ad redempcõnem hũa
ni generis non ſuffeciſſet.
¶ Reſpondeo dicendũ ſub iſta
concluſione ꝙ alia paſſio criſti
ſine morte licet ſuffeciſſet ad re-
dempcõnem humani generis ꝯ̃
ſiderata condicione perſone pa-
cientis ꝓpter infinitam dignita
tẽ ꝑſone nõ tamen ꝯ̃ſiderato ge
nere pene ad quam humanũ ge
nus propter peccatũ obligatum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

erat. Iſta concluſio p̄mo pꝫ ex
illo ad heb. x. Xp̄c vna oblacōne
conſūmauit in eternū ſanctifica
tos. et ideo nō eſt locus ſecunde
oblacionis ſed manifeſtū eſt ꝙ
xp̄c ante mortem multas paſſio
nes ſuſtinuit eſuriens laborans
conſputus ⁊ flagellatus. ſi ergo
iſte paſſiones ſuffeciſſent nō ob
tuliſſet ſeipſum ad mortem. ob-
tulit autem ſeipſum hoſtiā deo
patri pro peccatis noſtris vt di-
citur ad eph. v. et hoc per mortē
ergo paſſio chriſti abſqꝫ morte
non ſuffeciſſet. Secundo ſic. Ho
mo erat debitor mortis. ſi ergo
chriſtus debuit pro alijs ſatiſfa
cere recompenſando oportuit ꝙ
ipſe mortem quam non debebat
exſolueret Vnde Gregorius. iij.
moralium. ꝙ niſi xp̄us mortem
indebitam ſuſcepiſſet nequaq̄m
nos a morte debita liberaret Pro
pleniori noticia veritatis huiꝰmodi
cōcluſionis eſt notandum iuxta
ſanctū Thomam. ꝙ xp̄i ſatiſfa-
ctio pro tota humana natura du
as cōdicōnes cōcernere debuit.
ſcꝫ vt eſſet vniuerſalis reſpectu
omnium ſatiſfactionum quodā
modo. Secundo vt eſſꝫ exempla
ris reſpcū omniū particularium
ſatiſfactionū. vniuerſalis autē
erat non per predicationē de mē
tis quaſi per multas ſatiſfactio-
nes pticulares multiplicata ſed
habens virtutem reſpcū omniuꝫ
Vnde non oportuit ꝙ ipſe om-
nes penas q̄ ex pcō ꝯſequūt pn̄t
aſſumeret in ſeipſo ſꝫ illā ad quā
oēs ordinant̄ et q̄ cōtinꝫ in ſe oēs
penas q̄uis n̄ actu. ſinis āt oīm
terribiliū eſt mors vt dicit phs
iij. eth. et ideo p paſſionem mor
tis debuit ſatiſfacere. In q̄tum
vō fuit exēplaris reſpcū nrāꝝ ſa
tiſfactionū debuit hr̄e magnitu
dinē excedētē oēs alias ſatiſfacti
ones ꝙ exēplar dꝫ eē p̄ſtāciꝰ ex
ēplato. ⁊ iō ſcḋm maximā penarū
debuit ſatiſfacē ſcꝫ p mortē. Ad
racōes i oppoſitū Ad p̄mā r̄ndet̄
negādo ꝯn̄am. et rō eſt ꝙ licet pe
ne alie q̄s xp̄c ſuſtinuit eēnt ſuf
ficiētes ad ſatiſfactōeꝫ p̄ hūana
natura ꝯſiderata ꝯdicōe pacietis
nō tn̄ ꝯſiderato gn̄e pene ad quā
genꝰ hūanū erat obligatū ꝑpter
pccm̄ qḋ tn̄ eē debat. vt ſcꝫ nos
de morte p mortē rediret. Ad
ſecūdā r̄ndet̄ eodē mō. ꝙ q̄uis
gutta ſanguinis quā i circūciſione
fudit eſſꝫ ſufficiēs ad ſatiſfactōꝫ
ꝯſiderata ꝯdicōe pſōe n̄ tn̄ vt di
ctū ē. Ad tciā r̄ndet̄ negando
ꝯn̄aꝫ ⁊ rō ē ꝙ ꝯtricō nō tm̄ hꝫ vi
ex caritate ſꝫ eciā ex dolore. et iō
rōe caritatis delet culpā rōe āt do
loris ꝯputat̄ in ſatiſfactiōe pene
alie āt pene xp̄i nō ſufficiūt ꝙ i
eis nō ꝯtinētur oēs alie pene ſic i
paſſione mortis ꝯtinentur

Ad terciā. q. ſic pcedit̄ ⁊
videt̄ ꝙ nō fuit cōueni
ens xp̄m cū latronibus
crucifigi Pmo ſic. Dicit̄ ad cor. vi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

que ꝑticipacō iuſticie cū iniqui=
tate ſed xp̄c factus eſt nobis iu
ſticia ¶ Iniquitas autem ptin̄ et
ad latrones · nō ergo fuit cōue=
niens vt xp̄c ſimul cum latroni
bus crucifigeretur : ¶ Secundo
ſic ſuper illud Math · xxvi · ſi o=
portet me mori tecū nō te nega=
bo dicit Origen̄ · Mori cū Iheſu
pro omnibus moriente hominū
nō erat ergo minus fuit conue=
niens vt ſimul cum latronibus
moreretur · ¶ In oppoſitum eſt
euangelium preſens · ¶ Rn̄deo
dicendum ꝙ xp̄c crucifixus eſt
inter latrones alia quidem racō
ne q̄ntum ad intencionem iudeo
rum alia vero q̄ntum ad dei ordi=
nacōnem · q̄ntum vero ad inten=
cionem iudeorum duos latrōes
vtrūq3 crucifixerēt ſicut dt Criſo.
vt eorum ſuſpicōnis fieret parti
ceps ſed nō ita euenit nam crux
vbiq3 honoratur · Quantū vero
ad dei ordinacionem xp̄c cum la
tronibus crucifix9 eſt q2 vt Ihe
ronimus dicit ſup Math · ſicut
maledictū crucis factus eſt xp̄c
ſic pro omniū ſalute inter noxi=
os quaſi noxius crucifigitur Se
cundo vt dicit Leo papa in ſer=
mone de paſſione duo latrones
vnus ad dextram alius ad ſini=
ſtram crucifigūtur vt in ipſa pa
tibuli ſpecie demonſtraret illa q̄
in iudicō ipſo omniū hominum
facienda eſt diſtinctio et Aug9 ·
dicit ſup Iob · ipſa crux ſi atten
das tribunal fuit ī medio enim
iudice conſtituto vnus qui cre=
didit liberatus alter qui inſulta
uit dampnatus ē iam ſignificat
quid facturus eſt de viuis 7 mor
tuis alios poſiturus ad dextram
alios ad ſiniſtram · ¶ Ad racō
nes in oppoſitum Ad p̄mā rn̄de
tur ꝙ racō nō ꝓcedit et racō eſt
quia ſicut xp̄c debitum mortis
nō habuit ſed mortem volūtarie
ſubijt vt ſua v̄tute vinceret mor
tem, ita eciam nō habuit meritū
vt cum latronibus poneretur ſ3
voluit cum iniquis deputari vt
ſua virtute iniquitates deſtrue=
ret · Vnde Criſo · dicit ſup Ma=
theum ꝙ latronem in cruce con
uertere et in paradyſum induce
re non minus fuit q̄ꝫ cōtundere
petras · ¶ Ad ſecundam reſpon
detur negando conſequenciam
et racō eſt quia non conueniē=
bat ꝙ cum xp̄o aliquis alius pa
teretur ex eadem cauſa · Vn̄ Ori
genes ibidem ſubdit Omnes fu
erunt in peccatis et om̄es opus
habebant vt ꝑ eis ali9 moreret
nō ipſi ꝑ alijs

¶ Sabbato ſancto legit̄ euāge
liū Veſpere āt ſabbati 7c · mat ·
lviij · Circa qd̄ p̄nt diſputari ſe=
quētes queſtiones ¶ Pāo vtꝝ
cōueniens fuit chriſtū ſepeliri ·
¶ Secundo vtrum cōueniēs fu
it vt xp̄c ad infernū deſcēderet ·
¶ Tercio vtrum xp̄us totus fu
it in inferno ·

Ad pͥmam̄ queſtionem̄ ſic proceditur ⁊ videtur ꝙ non fuit conueniens chꝛiſtum ſepeliri Primo ſic nihil circa chꝛiſtū fieri debuit qḋ non eſſet ſalutiferum nobis ſed ī nullo videtur ad ſalutem hominis pertinere ꝙ xp̄us fuit ſepultus. ergo nō fuit conueniens chꝛiſtū ſepeliri. Secūdo ſic ſicut conueniēs fuit vt moreretur morte ignominioſa ita videtur ꝙ debuit ſepeliri ſepultura abiecta et vili ſed hoc nō eſt factū. ergo ⁊c. Tercio ſic ſi dicatur ꝙ xp̄us ſepeliri voluit vt daret hominibus ſpem reſurgendi de ſepulchꝛo. ergo ſimiliter incineracionem corporis ſui pati debuit vt ſpem reſurgendi incineratis pꝰ incineracionem daret ſed hoc nō fuit conueniēs. ergo ⁊c. Quanto ſicut mors eſt pena peccati primi parentis ita et incineracō dictum eſt enim primo homini pꝰ peccatum puluis es et in puluerem reuerteris. vt dicit Gen. iij. ſed xp̄c morte ſuſtinuit vt nos a morte liberaret. ergo eciam cū ſepeliri voluit incinerari debuit corpus eius vt nos ab incineracione liberaret. Quinto ſi corpus xp̄i fuit ſepultū videtur ꝙ ſeparati fuit a diuinitate cui erat vnitū. patet ꝯña quia remoto medio remouētur extrema ſed diuinitas vnita eſt carni mediante anima. ergo in morte xp̄i cū ſit ſeparata anima a carne chꝛiſti et ita iaceat in ſepulchꝛo ſine anima per ꝯñs diuinitas fuit ſeparata a carne. In oppoſitū eſt euangelium p̄ſens vbi ait mittens mulier hoc vngentū in corpus meum ad ſepeliēdum me fecit. Rñdeo dicendum ſub certis concluſionibus Prima eſt ꝙ conueniens fuit xp̄m ſepeliri que concluſio probatur ſic conueniēs enim fuit xp̄m ſepeliri ex multiplici reſpectu. Primo ad probādum veritatem mortis nō enim aliquis in ſepulchꝛo ponitur niſi qn̄ iam de veritate mortis conſtat. Vnde Math. xv. legit ꝙ pylatus anteꝙ concederet xp̄m ſepeliri diligenti inquiſicōne cognouit eum eſſe mortuum. Secūdo quia per hoc ꝙ chꝛiſtus de ſepulchꝛo reſurrexit datur ſpes reſurgendi per ipſum hijs qui ſūt in ſepulchꝛo. ſm illud Ioh. v. Omnes qui in monumentis ſūt audient vocem filij dei et qui audierint viuēt Tercio ad exēplū eorum qui per mortem xp̄i ſpiritualiter moriuntur peccatis qui ſcilicet abſcondentur a turbacōne hominum. vnde dicitur colo. iij. mortui eſtis et vita veſtra abſcondita eſt cum chꝛiſto in deo. Secunda concluſio Conueniens fuit vt xp̄c ſepeliret in orto ad ſignificandū ꝙ per mortem et ſepulturam ipſiꝰ liberamur a morte quam incurrimus per peccatū

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ade in orto padyſi cōmiſſuz Ter
cia cōcluſio ꝯuemēter xp̄s ſepul
tus eſt in ſepultura aliena vt di
cit Aug⁹ in quodam ſermone.
ꝙ p aliorꝝ moriebatur ſalute.
Quarta ꝯcluſio ꝯueniēs fuit vt
ſepeliret in nouo monumēto. ꝙ
ſi aliquis ibi ante fuiſſz ſepult⁹
potuiſſz calūpniari a iudeis ꝙ ille
ſurrexiſſz et nō xp̄s et eadē racōe
ſepultus eſt ꝯuemēter in ſepul
chro qd̄ excideāt de petra ne ſi ſe
pultus fuiſſet in terra diceretur
a iudeis ꝙ diſcipuli p cauernas
terre eū extraxiſſent Quinta cō
cluſio conueniens eciam fuit vt
corpus chriſti inuolutum eſſz in
ſindone munda. ideſt panno li-
neo mundo quia corpus eius e-
rat mundiſſimum vnde propter
hoc corpus chriſti non conſecra
tur in altari ſup pannū ſericum
ſed lineum. quia corpus xpiſti
tali panno fuit inuolutum vt di
citur de conſe. diſt. i. Sexta con
cluſio licet conueniens fuit xp̄m
ſepeliri nō fuit tamen conueniēſ
corpus eius incinerari. Iſta con
cluſio patet ex illo pſ. Non da-
bis ſanctum tuum videre corrup
cionem. quod Damaſ⁹. exponit
de corrupcione que eſt per reſolu
cionem in elementa Oſtenditur
eciam concluſio ex hoc ꝙ putre-
faccio cuiuſcumqȝ corporis pro-
uenit ex infirmitate nature illi⁹
corporis que nō poteſt amplius
continere corpus in vnum. mors
autem xp̄i ſicut ſupra dictum eſt
non debuit eſſe cum infirmitate
nature ne crederetur eē inuolun
taria. et ideo non ex morbo ſz ex
paſſione illata voluit mori cui ſe
obtulit ſponte. et ideo xp̄us ne
mors eius infirmitati aſſcribere
tur noluit corpus ſuum qualiter
cumqȝ putrefieri aut qualitercū-
qȝ reſolui ſed ad oſtentacionem
virtutis diuine voluit corpus il
lud incorruptū permanere. Sep
tima concluſio diuinitas nō fuit
ſeparata a carne criſti nec i mor-
te nec in ſepultura patet conclu
ſio. dicit̄ em̄ in ſimbolo ꝙ fili⁹ dei
mortuus eſt et ſepultus ſed hoc
non dicit̄ niſi quia corpus in ſe-
pulcro fuit. ergo diuinitas a cor
pore ſeparata nō fuit cuius racō
eciam ex trib⁹ accipi pōt. Primo
ex pte dei ꝙ cum ſit immutabil̄
et ꝙ ſibi perfecte cōiunctum eſt
immutabilitatem preſtat vt ſcꝫ
ei immutabiliter adhereat. Se-
cundo ex pte ipſius aſſumpti ꝙ
per mortem quam ex obediencia
patris ſuſtinuit non debuit ſuā
dignitatem amittere ſed magis
debuit clarificari. Tercīo ex fine
aſſūpcionis ꝙ ea que poſt morte
ipſius circa ipſū acta ſūt ſalu-
taria nobis non fuiſſent niſi di-
uinitas iuncta fuiſſz.
¶ Ad racōnes in oppoſitum. Ad
primam reſpondetur negando

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

minorem· dicimus enim q̄ ſicut
mors efficienter op̄ata eſt nr̄am
ſalutem· ita eciam et eius ſepul
tura· Vn̄ Ihero. dicit ſup̄ Mat·
Sepultura xp̄i reſurgim⁹ et yſa·
liij· dabit impios pro ſepultura
dicit glo· i· gentes que ſine pie-
tate erant deō patri dabit quia
mortuus et ſepultus eos acqui-
ſiuit· ¶ Ad ſecundā reſpōdetur
negando cōſequenciam· vn̄ dici
mus q̄ licet mors xp̄i fuerit ig-
nominioſa ſepultura tn̄ eius de
buit eſſe nobilis et ſumptuoſa
cuius racō eſt q̄ paſſibilitatē et
humilitatem aſſumpſit xp̄c pro
nr̄a redempcōe ideo illa comple-
ta in ſua morte predicta debue-
runt ceſſare et ea ſequi que quo
dammodo ad gloriam ſue reſur
reccionis ptinere videbātur· vn̄
vtrumqꝫ fuerat dictum per Yſa·
pphetam de turpitudine mortis
eius yſa· liij· tamq̄ ouis ad occi
ſionem ducetur. ꝛc· et ſequitur
ibidem et cum ſceleratis reputa
tus ē· De nobilitate ſue ſepultu
re dicitur yſa· xi· radix yeſſe que
ſtat ꝛc: ſequitur et erit ſepul-
chrum eius glorioſum ¶ Ad ter
ciam rn̄detur negādo cōſequenci
am et racō eſt q̄ xp̄c de ſepulcro
reſurrexit virtute diuina q̄ nul-
lis terminis coartatur ꝛ ideo q̄
a ſepulchro ſurrexit ſufficiēs ar
gumentū fuit q̄ homines erant
reſuſcitandi virtute diuina non
ſolum de ſepulchris ſed de qui-
buſcūqꝫ terrenis ¶ Ad quartam
rn̄detur negādo ꝯnam et rō ē q̄
criſtus cū non eſſet ſubiectus pec
cato nec morti erat obnoxi⁹ nec
incineracōni que erant pene ori-
ginalis peccati. tn̄ mortē libent̄
ſuſtinuit propter ſalutem no-
ſtram· Si autem corpus fuiſſet
putrefactum vel reſolutum ma-
gis hoc fuiſſ; in detrimentum hu
mane ſalutis dum non credere-
tur in eo eſſe virtus diuina· Vn
de ex perſona eius dicitur in p̄s
que vtilitas in ſanguine meo dū
deſcendero in corrupcōnem qua
ſi diceret ſi corpus meum putre
ſcat perderetur effuſi ſanguinis
vtilitas· ¶ Ad quintam reſpon
detur negando conſequenciam·
dicimus enim q̄ in morte chri-
ſti non fuit diuinitas ſeparata
a carne nec ab anima. Nam vt
dicit Leo papa· tanta fuit vnio
dei et hominis vt nec ſupplicio
poſſit dirimi nec morte diſtigui
¶ Ad probacōnē autem reſpōde
mus q̄ anima q̄tum ad vnibi
litatem corporis eſt medium ne
ceſſitatis quia corpus nō eſſ; vni
bile niſi inquātum eſt animatū
ſed quantum ad vnionē in actu
eſt mediū cōgruencie quo remo
to nō neceſſario vnio tollitur et
ideo q̄ ſeparata anima a corpo-
re adhuc remanſit ordo in corpe
ad animam ideo nō tollit̄ vnio
diuinitatis ad carnem·

Ad ſecundam queſtionē
ſic ꝓceditur et videt̄ ꝙ
nō fuit ꝯueniēs xp̄z ad
ad īfernū dūdē. Pͦ̄mo ſic. Dic em̄
dicit Aug. ad Dardanū nomen
inferni in ſcriptura ſemꝑ in ma-
lo accipit̄. ſed illud qd̄ ſemꝑ in
malo accipit̄ nō ꝯuenit xp̄o. ergo
nec deſcendere in infernū ¶ Se-
cūdo. Xp̄c ꝑ paſſionem ſuā quā
in hoc mūdo ſuſtinuit nos libe-
rauit a culpa et pena. ergo nō fu
it ꝯueniens ꝙ xp̄c in infernū
deſcenderet. ¶ Tercio chriſtus
nō deſcendit in locum dampna
torū locū tenebroſū et opertum
mortis caligine quia nulla eſt ꝯ
uencio lucis ad tenebras vt di-
citur ſecunda. corinth. ſexto. er-
go xp̄c qui eſt lux ad infernum
nō deſcendit

¶ In oppoſitū eſt ſimbolus fidei
vbi dicit̄. deſcendit ad inferos.
¶ Rñdeo dicendū ſub trib9 ꝯclu
ſionib9 pro maiori declaracione
materie. Prima ꝯcluſio. Conueni
ens fuit xp̄m ad infernum deſcē
dere vt infernus nominat locū
non penam dampni vel ſenſus.
patet ꝯcluſio tum p̄mo ꝙ xp̄c
venerat penam nr̄am portare vt
nos a pena eriperet. ſcd̄m illud
Yſa. liij. vere languores noſtros
ipſe tulit et dolores nr̄os ip̄e por
tauit. ex peccato aūt homo incur
rerat nō ſolum mortē corpis ſed
eciam deſcenſum ad inferos. et
ideo ſicut fuit ꝯueniens eū mo
ri vt nos liberaret a morte ita ꝯ
ueniens fuit ei deſcendere ad in
feros vt nos a deſcenſu ad in fe-
ros liberaret. Vnde Oſee. xiij. di
citur. Ero mors tua o mors ero
morſus tuus inferne. Secūdo fu
it conueniēs vt victo dyabolo ꝑ
paſſionem victos eius eriperet q̄
detinebantur in inferno. Tercio
vt ſicut poteſtatē ſuam oſtēdit
in terra veniendo ꝛ moriendo ita
poteſtatem ſuam oſtēderet in in
ferno ipſum illuminādo et viſitā
do. Vn̄ in p̄s. dicit̄. Attollite por
tas p̄ncipes veſtras glo. i. princi-
pes inferni auferte poteſtatē ve-
ſtram qua vſq; nunc homines i
inferno detinebatis et ſic in no-
mine Iheſu omne genu flectatur
nō ſolum celeſtiū ſed eciā infer-
norū. vt dicit̄ thy. ij. Secūda ꝯ
cluſio anima chriſti non deſcen-
dit in omnem partem inferni
ſcd̄m eſſenciam ſuam Pro quo
ſunt duo notandā. Primum eſt
ꝙ quadruplex eſt infernus. Pri-
mus eſt infernus dampnatorum
in quo ſunt tenebre et quantum
ad carenciam diuine viſionis et
quantum ad carenciam gracie ꝛ
eſt ibi plena ſenſibilis et hic in-
fernus eſt locus dampnatorum
Alius eſt infernus ſupra iſtum
in quo ſunt tenebre ꝛ q̄ntū ad ca
renciam diuine viſionis ꝛ prop-
ter carenciam gracie ſed non eſt

ibi pena ſenſibilis et dicitur lim
bus puerorū· Alius eſt ſup iſtū
in quo ſūt tenebre q̄tum ad ca
rencia m diuine viſionis ſed nō
q̄tum ad carenciaʒ gracie ſed ibi
eſt pena ſenſus ⁊ dicitur purga
torium· Alius eſt magis ſup in
quo ſunt tenebre q̄tum ad carē
ciam diuine viſionis ſed nō q̄n
tum ad carenciam gracie nec eſt
ibi pena ſenſibilis et hic ē infer
nus ſanctorum patrū et in hūc
tantūm deſcendit chriſtus quā
tum ad locum non quantum ad
ſpūalium tenebrarum experien-
ciam· Secūdo nota ꝙ dupliciter
dicitur aliquid alicubi eſſe· vno
modo ꝑ ſuum effectum et hͦ mō
xpc in quemlibet infernū deſcē-
dit aliter tamen ⁊ aliter nam in
infernum dampnatoꝝ habuit
hūc effectum ꝙ deſcendens xps
ad inferos de ſua incredulitate
et malicia illos cōfutauit illis ve
ro qui detinebātur in purgato-
rio ſpem glorie conſequentis de
dit ſanctis autem patribus qui
pro ſolo peccato originali detiie-
bant lumen eterne glorie infu-
dit· Alio modo dicit aliquid eſſe
alicubi per ſuam eēnciam et hoc
modo anima xpi deſcendit ſolū
ad locum inferni in quo iuſti de
tinebant vt quos ipſe ꝑ graciā
interius viſitabat ſm deitatem
eos eciā ſm aiaʒ viſitaret ⁊ loco
Tercia cōcluſio Aia xpi tā diu
māſit i iferno q̄diu corpꝰ in ſe
pulchro· Iſtā cōcluſio patet ex
illo Actu· ij· quā deus ſuſcitauit
ſolutis doloribꝰ inferni ergo vi
detur ꝙ in inferno fuit vſqʒ ad
horā reſurrectionis· Racione au
tem patet ſic· Nam cū anima ⁊
corpus ſunt ꝓporcionabilia tan
tum debuit anima ſtarē in infer
no quātum corpus in ſepulchro
vt per vtrumqʒ fratribꝰ ſuis ſi-
milaretur· Quarta cōcluſio cri
ſtus pr̄es ſanctos exiſtētes in il
la parte inferni que dicitur lim
bus patrū eduxit de inferno· pa
tet cōcluſio ex illo Zach· ix· Tu
vero in ſanguine teſtamēti edu
xiſti vinctos de lacu· ⁊c· Quin
ta cōcluſio Xpus non eduxit il-
los qui erant in limbo puerorū
patet cōcluſio Redempcō em cri
ſti nō habet locum niſi in illis q̄
fuerunt membra chriſti. Vn̄ cū
pueri qui erant in limbo nunq̄
fuerint membra xpi nec et fidem
propriam nec per fidei ſacramen
tum qd nūc eſt baptiſmꝰ quod
tunc erat circūciſio vel ſacrifici
um conſtat ꝙ ipſi liberati nō fu
erunt· Sexta concluſio exiſten-
tes in parte inferni dampnato
rum non liberauit. patet conclu
ſio quia in inferno nulla eſt re-
dempcio. ergo nulli de illo loco
ſunt liberati· Racione ſic oſtendi
tur pena non poteſt tolli manen
te culpa· Illi autem qui ſunt
dampnati in inferno ſunt ob-
ſtinati in malicia ſicut demones

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et ideo de pena illa liberari nō po
tuerūt et hoc nō fuit ex īſufficien
cia liberantis ſed ex indiſpoſicio
ne ipſorum dampnatorum Sep
tima concluſio· Xp̄us nō libera-
uit regulariter animas exiſtētes
in purgatorio· Iſta cōcluſio pa
tet pro peccato qđ p ſe quis com
miſit dēt purgacionē pati ſed pe
nam purgatorij ſuſtinet homo
pro peccatis q̄ cōmiſit· ergo p pe
nam quam ipſe tulit debet pur-
gare et nō per penam xp̄i niſi di-
catur q̄ in vita ſua meruit per fi
dem et deuocionem ad mortem
chriſti vt p paſſionem xp̄i libera
retur· vel hoc ex ſpeciali gracia fu
it collatū q̄ illi qui in purgato-
rio inuenti fuiſſent abſoluti eſ-
ſent per paſſionem chriſti q̄uis
illi qui nunc ſunt in purgato-
rio nō ſequātur effectum plene
liberacōis ex ſola paſſione xp̄i.
¶ Ad racōnes in oppoſitum Ad
primā reſpōdetur q̄ nomē infer
nor ſonat in malū pene nō ī ma
lū culpe· Unde decuit xp̄m in in-
fernū deſcēdere nō tanq̄ ipſe de
bitor eſſz pene ſed vt eos q̄ erāt
pene obnoxij liberaret ¶ Ad ſecū
dā reſpōdetur negādo cōſequen
ciam et racō eſt q̄ paſſio xp̄i fu-
it quedam cauſa vniūſalis hūa
ne ſalutis tam viuorū q̄ mortuo
rū cauſa autē vniūſaliter applica
tur ad ſingulares effectus p ali-
quid ſpeciale Unū ſicut virtꝰ paſ
ſionis xp̄i applicatᷣ viuētibus p

ſacramēta cōfiguracia nos paſſi
oni xp̄i ita eadē applicata eſt mor
tuis per deſcenſū xp̄i ad inferos
ꝓpter qđ Zach. ix. dicitᷣ q̄ edux
it vinctos de lacu in ſanguine
teſtamenti ſui· i· per virtutē paſ
ſionis ſue· ¶ Ad terciam reſpon
detur negando cōſequenciam et
racō eſt q̄ vt ſupra notatur qua
druplex eſt infernus Secūdo po
teſt dici q̄ ſi xp̄c nō deſcendit in
infernum per ſuam eſſenciam de
ſcendit tamen per effectum vt
dictum eſt

Ad terciam queſtionem
ſic proceditur et videtur
q̄ nō totus xp̄us fuit in
inferno· Primo ſic. Corpus xp̄i
eſt aliqua pars eius ſed corpus
xp̄i nō fuit in inferno. ergo to-
tus xp̄c nō fuit in inferno·
¶ Secūdo ſic· Nihil cuiꝰ ꝑtes ab
inuicē ſeparate ſunt pōt dici to-
tum ſed corpus et anima q̄ ſunt
partes humane nature fuerunt
ab inuicem ſepate poſt mortem
deſcendit autē chriſtus in infer
num mortuus exiſtens· ergo nō
potuit eſſe totus in inferno
¶ Tercio illud totum dicitur ēē
in loco cuius nihil extra illum lo
cum eſt· ſed aliquid xp̄i erat ex-
tra infernum quia et corpꝰ erat
in ſepulchro et diuinitas vbiq̄·
ergo xp̄c non fuit totus in infer
no. ¶ In oppoſitum eſt illud
Auguſtini in libro de ſimbolo
totus filius apud patrem totus

in celo totus in terra. totus in v
tero v̄ginis. totus in cruce. tot9
in inferno. totus in paradyſo quo
latronem introduxit. ¶ R̄o dicē
dum ſub iſta cōcluſione ꝙ xp̄uſ
in illo triduo mortis totus fuit ī
ſepulchro et totus fuit in infer-
no licet nō fuit totū qd̄ pertinet
ad humanam naturam que con
cluſio ſic oſtendit̄ Maſculinū
genus refert̄ ad ypoſtaſim vel ꝑ
ſonam. neutrū autē genus perti
net ad naturā ſed in morte xp̄i cū
licet anima ſepata fuerit a cor-
pore neutrū tn̄ fuerat ſeparatū a
perſona filij dei. ⁊ ideo in illo tri
duo mortis dicendum eſt ꝙ to-
tus xp̄c fuit in ſepulchro quia to
ta pſona fuit ibi ꝑ corpus vni-
tum ⁊ ſimiliter totus fuit in īfer
no quia tota pſona xp̄i ibi fuit
ratōe anime ſibi vnite totus eci
am xp̄c tūc erat vbiqꝫ ratōe diui
ne nature. ¶ Ad ratōes in oppo
ſitum Ad p̄mā r̄ndet̄ negando
cōſequenciam. et ratō eſt ꝙ cor-
p9 xp̄i qd̄ tc̄ erat ī ſepulchro nō
eſt pars pſone increate ſed na-
ture aſſumpte. et iō ꝑ hoc ꝙ cor
pus xp̄i nō fuit ī inferno nō ex-
cludit̄ quin totus xp̄c fuerit ſed
oñdit̄ ꝙ nō fuit totū qd̄ ꝑtinet ad
humanam naturā. ¶ Ad ſecun-
dā r̄ndetur negādo cōſequenciā
et ratō eſt ꝙ ex anima et corpe
cōſtituit̄ totalitas humane natu
re. nō autē totalitas diuine pſo
ne et ideo ſoluta vnione anime

⁊ corꝑis ꝑ mortē remanſit tot9
xp̄c ſed nō ꝑmanſit hūana natu
ra in ſua totalitate. ¶ Ad terciā
r̄ndet̄ negādo ꝯñam. et ratō eſt:
quia aſſumptū nō habet locū in
ſi ī hijs q̄ corꝑaliter et circūſcrip
tiue ſūt in loco qd̄ ſi totū eſt ali-
cubi nihil eius ſit extra ſed hoc
in deo locū nō habet Vn̄ Aug9.
dt̄ in li. de ſimbolo nō ꝑ diuſa tē
pora vel loca dicimus xp̄m eſſe
vbiqꝫ totum vt modo ibi totus
ſit et alio tp̄e alibi totus ſ; vt ſē
per vbiqꝫ ſit totus.
¶ In die reſurrectionis legitur
euangelium In illo tp̄e Maria
magdalene ⁊c̄. Marci. xvi. poſ
ſunt diſputari ſe. q. ¶ Primo
vtrum neceſſarium fuit chriſtū
reſurgere. ¶ Secundo vtrum
ꝯueniēs fuit xp̄ꝫ tercia die reſur
gē. ¶ Tercio vtrū totus ſangs
q̄ ꝑ eū fuſus ē ꝓ hūana redēptō
ne ſit in reſurrectōe reaſſumpt9
Ad primam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ nō fuit necc̄ariū xp̄ꝫ re
ſurgere. Primo ſic dicit Dama. in
iiij. li. Reſurrectio eſt eius qd̄ ce
cidit et diſſolutum eſt iterata re
ſurrectio: ſed xp̄riſtus non ceci-
dit per peccatum nec corpus ei9
diſſolutum. ergo non conuenit
ei reſurgere. ¶ Secundo ſic ea
que circa humanitatem ſunt ac
ta ad noſtram ſalutem ordinan
tur ſed ſufficiebat ad noſtraꝫ ſa
lutem paſſio xp̄i per quā ſumus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

liberati a culpa et a pena · nō ergo
fuit neceſſariū q xpc a mortuis
reſurgeret. ¶ Tercio ſic · Cōfir-
firmat̄ racō precedēs Poſt vltimā
cōſūmacionē nō ē aliud neccāriū ſʒ
vltima cōſūmacio facta ē in paſſi
one · q tūc dixit cōſūmatū ē. Io ·
xix · ergo nō fuit neccāriū q p9 ea
reſurgeret · ¶ In oppoſitum eſt
euāgeliū preſens vbi dicit̄ Sur
rexit nō eſt hic et illud Lu · vltīo
oportebat xpm pati et a mortuiſ
reſurgere · ¶ Rndeo dicendū ſʒ
certis cōcluſionib9 · Prima cōclu
ſio q neccāriū fuit xpm a mortu-
is reſurgere q̄ cōcluſio p3 pmo ex
illo apl'i · i · corin · xv · Si xpc nō
ſurrexit inanis eſt fides nrā ſʒ ſi-
ne fide nō iuſtificamur · ergo ne
ceſſariū fuit xpm reſurgere · Pre-
terea necītas reſurrectionis criſti
colligit̄ ex multis. Primo ad cō-
mendacionē diuine iuſticie ad
quā ptinet exaltare illos q̄ ppter
deū ſe humiliauerūt ſm illud lu
ce · i · depoſuit potētes 7 exultauit
humiles q igit̄ xpc ppter carī-
tatē et obediencīa dei ſe humilia-
uit vſq ad mortē crucis oprebat
q exaltaret a deo vſq ad gloſā
reſurrectionē · Secūdo fuit neccā-
riū ad fidei nrē inſtructionē q p
eius reſurrectionē cōfirmata ē fi-
des circa diuinitatē xpi q vt dr
ij · corin · vltīo · Si crucifix9 ē ex i
firmitate nrā · viuit ex vīrtute dei
Tercīo fuit neccāriū xpm reſurge
re ad ſubleuacionē ſpei nrē quia

dū videm9 xpm reſurgere q̄ ē ca-
put nrm ſperam9 et nos reſurre
recturos · Vn dr̄ · i · corin · xv · ſi cri
ſtus pdicat̄ q reſurrexit a mor-
tuis quō quidā dicūt in nob qm
reſurrectō mortuoꝝ nō ē · ij · Iob
xix · ſcio p certitudinē fidei q re-
demptor meus · i · xpc viuit a mor-
tuis reſurgēs et iō in nouiſſimo
die de terra reſurrecturus ſum re
poſita ē hec ſpes mea i ſinu meo
Quarto fuit neccāriū ad infor-
macionē vite fideliū ſm illud ad
ro · vi · Quō xpc reſurrexit a mor
tuis p gl'az pr̄is ita 7 nos i noui
tate vite ambulemus · Quinto
fuit neccāriū ad cōplementū nrē
ſalutis q ſicut p hoc q mala ſu-
ſtinuit moriēdo vt nos liberaret
a malis ita glorificatus eſt reſur
gendo vt nos promoueret ad bo
na · ſm illud Roma · iiij · Tradi-
tus ē ppt delicta nrā et reſurrex
it ppter iuſtificacionē nrāʒ · Se
cūda cōcluſio · Xpc poſt reſurrectō
nem habuit verum corpus · Iſta
cōcluſio patet ex primo ſic chri-
ſtus vere reſurrexit vt dictum ē ·
ſed ad hoc q ſit vera reſurrectio
oportet q idem corpus eidē ani-
me vniretur et quia veritas natu
re corporis eſt ex forma cōīs eſt ·
q corpus chriſti poſt reſurrectō
nem et verum corpus fuerit 7 ei9
dem nature cuius fuerat prius ·
ſi autem corpus fuiſſʒ fantaſti-
cum nō fuiſſʒ vera reſurrectio ſed
apparēs Tercia cōcluſio Corp9

chriſti reſurrexit glorioſum Iſta
cõcluſio oſtenditur racõne quia
reſurrectio chriſti fuit exemplar
et cauſa noſtre reſurrectionis vt
habetur .i. corin. xv. ſancti autẽ
habebũt in reſurrectione corpo-
ra glorioſa ſicut dicitur ibidem
qđ ſeminatur in mortalitate ſur
get in gloria vñ cũ cauſa ſit poci
or cauſato et exemplar exempla
to. multo ergo magis corpus cri
ſti fuit glorioſum. Quarta con
cluſio. Xpus ſurrexit reſurrectio
ne perfecta prius ꝙ quicumqꝫ a-
lius reſurgendum. Iſta conclu
ſio patet ex illo .i. corin. xv. Xps
reſurrexit a mortuis primicie dor
miencũ glo. quia prius tempoꝛẽ
et dignitate ſurrexit. Racione ſic
Reſurrectio eſt reparacio a mor-
te in vitam. dupliciter autem ali
quis eripitur a morte. Vno mo-
do ſolum a morte in actu vt ſi ali
quis viuere incipiat qualitercũ
ꝙ poſtꝙ mortuus fuerat. Alio
mõ vt aliqs liberet᷑ ñ ſolũ a mor
te ſed a neceſſitate ⁊ ꝙ plus ẽ a
poſſibilitate moriendi et hec eſt
vera et perfecta reſurrectio ꝙdiu
aliquis viuit ſubiectus neceſſi-
tati moriendi quodãmodo mors
ei dominatur et ſic patet ꝙ illa
reſurrectio qua quis eripitur ſo-
lum ab actuali morte eſt reſurre
ctio imperfecta. loquẽdo ergo de
reſurrectione perfecta chriſtꝰ eſt
primus reſurgenciũ ꝙ ipſe reſur
gendo primo peruenit ad vitam

penitus immortalem. Sm̃ illud
Roma. vi. Xpc reſurgens a mor
tuis iam nõ moritur ſed reſurre
ctione imꝑfecta quidam alij ſur
rexerunt ante chriſtũ ad ꝑmon-
ſtrandum quaſi in quodã ſigno
reſurrectionem ipſius. Vnde illi
qui reſuſcitati ſũt in veteri teſta
mento ⁊ illi qui ſũt reſuſcitati a
chriſto ſic redierunt ad vitaꝫ vt
iterũ morerent᷑. Ad racões
in oppoſitum. Ad primam reſpõ
detur negando conſequenciam.
et racõ eſt quia licet chriſtus nõ
ceciderit ꝑ peccatũ cecidit tamen
ꝑ morte quia ſicut peccatũ eſt ca
ſus a iuſticia ita mors eſt caſus
a vita ſimiliter licet corpus criſti
nõ fuerit diſſolutũ ꝑ incineracio-
nẽ ipſa tamẽ ſepacõ anime a cor
pore diſſolucio quedã fuit. Ad
ſecundam reſpondet᷑ ꝙ eciam re
ſurrectio chriſti operata eſt nr̃aꝫ
ſalutẽ ſed paſſio chriſti operata
eſt noſtram ſalutem proprie lo-
quendo quãtum ad remocionẽ
malorum. reſurrectio autem qñ-
tum ad inchoacionẽ ⁊ exemplar
bonorum. Ad terciam reſpõde
tur negãdo ꝯñam. et racõ eſt qa
licet in morte facta ſit cõſũmacõ
omniũ eoꝝ que exigebãt᷑ ad ſa-
tiſfactionem quequidẽ nõ eſt fa
cta ꝑ reſurrectõnem nihilominꝰ
in reſurrectione facta eſt conſũ-
macõnẽ quãtum ad ꝑfectionem
in bono.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Ad ſecundam queſtionē
ſic ꝓceditur ⁊ videtur
ꝙ nō fuit ꝯueniēs xp̄m
reſurrexiſſe tercia die. Primo ſic
mēbra dn̄t capiti ꝯformari ſed
nos qui ſumus mēbra xp̄i nō re
ſurgim⁹ tercia die ſ nr̄a reſurre
ctio differt̄ vſ ad finē mūdi er
go videt̄ ꝙ xp̄c qui eſt caput no
ſtrū nō debuerit tercia die reſur
gere. ¶ Secūdo ſic. ſepacō aīe a
corpe in xp̄o nō fuit facta niſi ꝓp
ter ſepacōnē hūane nature ſ in
inſtā̄a mortis redempcio ſoluto
p̄cio cōpleta eſt ergo debuīt ſta
tim reſurgere et nō differre vſ
in diem terciā. ¶ Tercio ſic dies
videtur incipe ab ortu ſolis quia
ſua p̄ñcia diē cauſat ſed an̄ ſolꝭ
ortū xp̄c reſurrexit. dicit̄ em̄ Io.
xx. Vna ſabbatorū Maria
magdalena venit mane cū ad-
huc tenebre eēnt ad monumen
tū et tūc xp̄c iā reſurrexerat et vi
dit reuolutū lapidē a monumē-
to. ergo xp̄c nō reſurrexit tercia
die. ¶ Quarto ſic dicit̄ Mat.
xij. ſicut Ionas fuit in ventre ce
ti ſic filius hominis in corde terre
tribus dieb⁹ et trib⁹ noctib⁹. er
go videtur ꝙ nō reſurrexit ter-
cia die ſed quarta vel quinta
¶ Quinto ſic nox cōtra diez di
uiditur. ſed dicit Gregorius in
omelia huius diei. chriſtum de
nocte reſurrexiſſe ſicut Sampſō
de nocte portas gaze tulit. Iudi-
cū. xvi. ergo videtur ꝙ chriſtus
nō reſurrexit tercia die ſed ſecū-
da nocte ¶ In oppoſitum eſt qđ
in ſimbolo cantur. et reſurrexit
tercia die et Math. ij. tradent
eum gentibus ad illudēdum ⁊c
et ſequitur et tercia die reſurget
¶ Reſpondeo dicendū ſub iſta
concluſione ꝙ chriſtus conueni
enter reſurrexit tercia die q̄ con
cluſio ſic oſtenditur reſurrectio
chriſti ſicut dictū eſt in queſtio-
ne precedenti neceſſaria fuit ad
inſtructionem fidei nr̄e. eſt autē
fides noſtra ⁊ de diuinitate ⁊ de
humanitate xp̄i. non em̄ ſuffiat
alterum ſine altero credere. et iō
ad hoc ꝙ confirmaretur fides di
uinitatis ipſius oportet ꝙ cito
ſurgeret et eius reſurrectio non
differretur vſ ad finem mun-
di. Ad hoc enim ꝙ confirmaret̄
fides de veritate humanitatis et
mortis eius oportuit moram eſ-
ſe inter mortem et reſurrectio-
nem. ſi enim ſtatim p̄oſt mortē
reſurrexiſſet videre poſſet ꝙ ei⁹
mors vera non fuerit et per con-
ſequens nec reſurrectio vera.
¶ Ad veritatem autem mortis chri
ſti ſuffiaebat ꝙ vſ terciam di
em eius reſurrectio differretur
quia non contingit quin infra
hoc tempus in homine qui mor-
tuus videtur cum viuat appa-
reant aliqua indicia vite.
Oſtenditur eciam ex alijs con-
ueniencia iſta tum quia per hoc
ꝙ reſurrexit tercia die cōmēdat̄

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝑfectio trinarij qui eſt numerus
omnis rei vtpote habens princi-
pium mediū et finem vt dicitur
primo de celo et mūdo. Oſtendi
tur eciam in hoc ꝑm miſteriū · q
xp̄c vna ſua morte corporali que
fuit lux propter iuſticiam duas
noſtras mortes deſtruit ſcʒ cor-
poris et anime que fuit tenebro-
ſe propter peccatum · ⁊ ideo vna
die integra et duabus noctibus
permanſit in morte vt dicit Au-
guſt · in · iiij · de trin · Per hoc eciā
am ſignificatur q ꝑ reſurrectio-
nem chriſti tercium tempus in-
cipiebat. nam primū fuit an̄ le-
gem · ſecundum ſub lege. tercīū
ſub gracia · Incepit eciā in reſur
rectione tercius ſtatus ſanctorū
nam primus fuit ſub figuris le-
gis · Secundus ſub veritate fidei ·
Tercius erat in eternitate gl'ē
quam chriſtus reſurgendo inchoa
auit · ¶ Ad racōes in oppoſitum
Ad primā r̄ndetur negando cōſe
quenciam · et racō eſt q licet ca-
put ⁊ membra cōformētur in na
tura nō tamen in virtute. Excel-
lencior enim eſt virtus capitis
q̄ membrorum. et ideo ad demō
ſtrandum excellenciam virtutis
chriſti cōueniens fuit ipſum ter
cia die reſurgere aliorꝝ reſurrectō
ne dilata vſqʒ ad finem ſeculi ·
¶ Ad ſecūdam reſpōdet negādo
conſequenciam et racio eſt quia
nō ſolū oportebat q ꝑ mortē fie

ret redempcō ſed ad hoc q redēp
cionis eius ꝑticeps eſſemꝰ opor
tuit q veritas mortis eius nob
oſtenderetur ⁊ nō fuiſſ ſi ſtatim
poſt mortem reſurrexiſſet.
¶ Ad terciam reſpōdetur q di-
es diuerſis modis accipitur ali-
quando pro die naturali qui con
tinet ſpacium · xxiiij · horarū. Hn
includit diem et noctē · Aliqn̄ ꝑ
die artificiali qui eſt lacio ſolis ſu
per terrā loquēdo ergo de die ar
tificiali ſic xp̄c fuit mortuus vna
die integra ſcʒ die ſabbati ⁊ du
abus noctibꝰ integris ſcʒ p̄cedē
te die ſabbati et ſeq̄nte ⁊ adhuc
plus ſcʒ per quādam ꝑtem ferie
ſexte · ſic loquitur Auguſtinus
ſupra et glo. Roma. vi. que di-
cit quieuit in ſepulchro vna die
et duabus noctibus quia nr̄am
duplicem vetuſtatem ſua ſimpla
cōſumpſit · Si vero loquimur de
die naturali ſic accipiendo par-
tem pro toto fuit mortuus tribꝰ
diebus et tribus noctibus ſicut
dicitur Mathei xij · ¶ Illa enim
pars diei paſſionis chriſti a no-
na et deinceps computatus pro
vna tota die naturali cuius eſt
pars Vnde computatur pro vna
die artificiali et pro vna nocte ·
Similiter nox poſt ſabbatū cō-
putatur pro tota die naturali ſe
quenti · et ſic computatur pro
vna die et pro vna nocte artifi-
ciali · quibus ſic coniungatur

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vna dies integra ſcz dies ſabba
ti et vna nox integra ſcz nox p̄-
cedens inuenitur q̄ criſtus fuit
mortuus tribus diebus et trib⁹
noctibus. ¶ Ad quartam r̄nde
tur patet ex dictis. ¶ Ad quin-
tam reſpondetur q̄ xp̄c dicit̄ re-
ſurrexiſſe in crepuſculo quando
adhuc eſt lux tenebris permixta
et ideo aliquādo dicitur q̄ reſur
rexit in die. aliquādo in nocte di
citur autem in euangelio p̄ſenti
orto iam ſole nō eſt ſic accipien
dū tamq̄ ſol ipſe videretur ſup
terram ſed tanq̄ eo proximo ve
niente in has partes vt dicit ſā
ctus Thomas

Ad terciam queſtionem
in qua queritur vtrum
totus ſanguis criſti qui
in paſſione eius effuſus eſt pro
humana redempcōne ad corp⁹
eius redierit in reſurrectione et
videtur q̄ nō. Primo ſic in aliq̄
bus eccleſijs ſanguis xp̄i dicit̄
adhuc hodie cōſeruari. ergo nō
totus ſanguis xp̄i in eius reſur-
rectione ad corpus redijt cōſeq̄n
cia videtur nota. ¶ Secūdo con
firmācō arguitur ſi totus redie-
rit ſequitur error in ecc̄a: quia
in aliquibus eccleſijs in quib⁹
eē dicit̄ adoratur qd̄ eſſet error.
ſi totus ſanguis effuſus in eius
paſſione in eius reſurrectione re
dijſſ. ergo rc̄. ¶ Tercio ſic San
guis criſti eſt vnus de quatuor
humoribus. ſi ergo ſanguis cri

ſti effuſus in paſſione totus i re
ſurrectione redijt pari racōe alij
humores ex quib⁹ cauſatur cor
rupcō in corporib⁹ animalium ꝛ
tunc ſequeretur q̄ corpus criſti
poſt reſurrectionē fuiſſ corrupti
bile quod eſt erroneum. ergo
rc̄. ¶ In oppoſitum arguit̄ q̄c-
quid fuit in criſto de veritate na
ture aſſumpte redijt ad criſtum
in reſurrectione alit̄ nō fuiſſ p̄-
fecta reſurrectio ſi nō fuiſſet rein
tegratū quicquid per mortem ce
ciderat. Unde et dominus fideli-
bus ſuis promiſit dicens Mat.
x. Omnes capilli capitis veſtri
numerati ſūt et Luce. xxi. Capil
lus de capite veſtro non perībit
ſed totus ſanguis chriſti qui fu
it in paſſione chriſti pertinebat
ad naturam corporis chriſti quia
ſi pars fuit de veritate humane
nature et totum quia eadem eſt
racio de toto et de parte. ergo to
tus ſanguis chriſti in paſſione
effuſus in reſurrectione fuit re
aſſumptus. ¶ Reſpondeo di-
cendum circa hanc queſtionem
q̄ duo ſūt modi dicendi quidā
volunt dicere q̄ non eſt neceſſe
dicere q̄ totus ſanguis chriſti
in paſſiōe effuſus ſit reaſſump
tus in reſurrrectione. Unde Fra
ciſcus de mayronis in quodam
ſermone ſuo huiuſmodi vide-
tur opinionis ad quam fundan
dam premittit quedam que
non videntur nobis bene dicta

vt oſtendamus p ſingula · Pri-
mo quidem diſtinguit quatuoꝛ
ſeparaciones et dicit q̧ ſecunda
ſeparacio fuit humanitatis a di
uinitate pro ut humanitas dicit
aliquid reſultans ex vnione ani
me et corporis propter hoc dicit
in cruce clamare xp̄m : Deus de-
us meus vt quid dereliquiſti me
Math · xxvi · iſtud in p̄mis nō
videtur nobis bene dictū q̧ hu-
manitas fuerit ſeparata a diui-
nitate ¶ Pro quo notandum q̧
differt ceſſacio vnionis et ſepa-
racio vnitorum · ceſſat enim vnio
aliquorum per deficionem alicu-
ius extremorū ſed ſeparacio nō
eſt niſi eorum que manēt poſtq̄
ſoluta eſt eorum vnio . Unde for
me naturales alie ab anima ra-
cionali quādo fit corrupcio cōpo
ſiti n̄ dicitur ſeparari a materia ſ;
ſola aīa tīnat d̄r ſeparari q̧ re-
manet ſoluta vnione eius a cor
pore · et ideo cū in morte xp̄i hūa-
nitas prout dicit aliud reſultās
ex vnione anime ⁊ corporis non
maneat diſſoluta vnione anime
et corporis ſed deſinat eē nō eſt
proprie dicēda ſeparari a diuini
tate · Preterea q̧ dicit q̧ de ta-
li ſeparacōe loquatur illud euan
gelium · Math . xxvi · Deus de
us meus quare me dereliquiſti .
nō dicit verum . qm̄ Aug · et magi
ſter ſentenciaꝝ ſanct9 Thomaſ
et magiſter alexander de alis et
Nicolaus de lyra omes exponūt
de ſubtractione protectionis . di
citur enim xp̄c derelictus quia ex
poſitus manibus impiorum nō
autem dictū eſt racōe ſeparacio
nis facte . patet hoc q̧ vt volunt
tam magiſter ſentēciarū q̄ alex
ādev de alis hec v̓ba dixit xp̄c ad
huc viuens in cruce . ¶ Preterea
dicit idem Franciſcus q̧ quarta
ſeparacio fuit ſanguinis a diui-
nitate q̧ vt inquit pro ſigno · nō
enī poſſumus dicere q̧ chriſtus
remanſit effuſus in triduo illo
ſuper terram propter ſanguinez
ibi exiſtentem hoc eciam nō vide
tur bene dictum · tum primo q̄a
ipſe chriſtus ait per prophetam
p̄s . xxi · Ego autez ſicut aqua ef
fuſus ſum et diſperſa ſūt omia
oſſa mea qd̓ glo . que eſt Augu-
ſtini exponit de chriſto ſicut er-
go racione corporis dicitur iacu-
iſſe in ſepulchro ita vt modo ra-
cione ſanguinis effuſi de eo pote
rāt dici effuſus ſuper terram · tū
ſecundo quia non ſtat illud qd̓
timuit Frāciſcus ſeq̄ q̧ nō opor
tet q̧ omne quod predicatur de
eo q̊ eſt vnitum verbo predicet̄
de verbo omnibus modis · Unde
licet anima ſemper māſerit vni-
ta verbo non dicatur q̧ verbū ſit
aīa aut ſit forma corporis aut
q̧ fuiſſet ſeparata a corpore ſic
erat anima aut q̧ eſſet corpus
et ſeparatū ab anima et ita licet

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſanguis eſſet vnitus diuinitati
nō ſequitꝛ ꝙ diuinitas eſſet ſan-
guis aut ꝙ fuiſſꝫ effuſa ſup ter
ram ſ; bene ſequitur ꝙ erat ha-
bens ſanguinē effuſū ſup terrā
ꝙ autē ſanguis xp̄i qui in paſſi
one xp̄i fuit effuſus ſemp man-
ſit diuinitati vnitus infra oſten
dem9. ¶ Secūdus modus dicē-
di eſt ꝙ totus ſanguis xp̄i ī ei9
paſſione pro redempcōe huma-
nı̄ generis effuſus fuerit in reſur
rectiōe reaſſumptus. Iſte mod9
dicendi eſt btī Tho. tā in tercia
pte. q. liiij. et quotlibeto. v. ar.
v. vbi ad hoc probādū triplici
racōne vtitur quarū vna accipi
tur ex etate xp̄i pacietis Paſſus
eſt em̄ in pfectiſſima etate ī qua
maxime ea que in homine inue
niūtur ad veritatem humane na
ture ptinere videtur ad maximā
pfectionem adducta quia nihil
ſupfluū cōtinere ſed omnia eſſe
de integritate nature ¶ Secun
da racō ſumitur ex merito paſſi
onis xp̄i ſi em̄ ſanctorū martirū
ille partes in q̄bus pro xp̄o paſ
ſionem ſuſtinuerūt quendā pri
uilegiatū fulgorem habebūt vt
dt Aug9. de ciuitate dei. ij. libro
multo pfectius ſanguis chriſti
quem propter ſalutem humanı̄
generis effudit ad glorioſam re
ſurrectionē totus reparatus eſt
¶ Tercia racō poteſt ſumi ex ip
ſa v̓tute paſſionis xp̄i ſanguis
enim in paſſione effuſus huma
num genus ſanctificauit. ſ;m il
lud ad Hebre. vltimo. Ihēſus
vt ſanctificaret per ſanguinem
ſuum populum extra portā paſ-
ſus eſt. humanitas autem criſti
ſaluiferam habuit v̓tutem ex v̓
tute verbi ſibi vniti vt dicit Da
ma9. iij. libro. Vnde manifeſtū
eſt ꝙ ſanguis in paſſione effu-
ſus qui maxime fuit ſalubris fu
it diuinitati vnitus et ideo opor
tuit ꝙ in reſurrectione iungeret
alijs humanitatis partib9 hec
omnia ſcd̄m Tho. ¶ Item quar
to iuxta eiuſdem ſentenciā pōt
eadem cōcluſio ſic probari reſur-
rectio noſtra conformis eſt reſur
rectioni chriſti ſ;m illud phi. iij.
reformabit corpus humilitatis
noſtre configuratum corpori cla
ritatis eius ſed ad corpus nr̄m
in reſurrectione redibit totum
qđ fuit de veritate humāe natu-
re. ergo ſanguis chriſti effuſus
cum fuerit de integritate huma
ne nature in reſurrectione ei9 ad
corpus rediit. Nec videtur ſuſti
nendum ꝙ criſti ſanguis in paſ
ſione effuſus pro redempcōe hu
manı̄ generis nō fuerit de verita
te humane nature in xp̄o tum ꝙ
ex hoc ſequeretur ꝙ xp̄us dede-
rit in precium redempcōnis hūa
nı̄ generis id quod nō fuit de ve
ritate humane nature aſſumpte
ſed alienum et ita ipſe non fuiſ
ſet precium noſtre redempcōnis
cum nichil de ſuo dederit quod

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eſt abſurdū cū cōtradicat illi ꝙ
beatus petrus inquit ·i· petri ·i·
redēpti eſtis p̄cioſo ſangne agni
incōtaminati et immaculati Ihe
ſu chriſti . Plane ſi ſanguis effu
ſus in paſſione ꝓ redempcōe hu
mani generis non ptinebat ad
veritatem humane nature ei⁹ nō
diceret̄ ſanguis agni incōtami-
nati nec dictus fuiſſ; preacioſus .
Preterea ꝙ taliter dicentes ma-
le dicere videātur . Pro quo no-
tandum ꝙ aliquid dicit̄ de verita
te humāe nature dupliciter vno
mō id qđ formā humanā actu p
ticipat ſicut caro et oſſa Alio mō
dicit̄ de veritate humane nature
id ſine quo natura remanere et
durare et ſeruare nō poſſ; ſicut ſā
guis . Unde de ſanguine dicitur
Leui ·xvij· anima ideſt vita car-
nis in ſāguine vbi glo· Nicolai
de lyra dicit vita in ſanguine pn̄
cipaliter conſiſtit· Un̄ a ph̄is et
medicis dicitur ſanguis ſedes a
nime qđ ſanctus Thomas in ·iiij
di·xi· dicit ꝙ p̄t intelligi vno mō
ꝙ ſedes anime dicatur conſer
uacio vite que eſt per ſanguinē
Alio modo quia ſanguis eſt potē
cia totū quia per actum nutriti-
ue virtutis in membra cōuertit̄
Tercio quia per ſanguinē in cor
de generatiūi vitalis opacō in om
nia mēbra diffundit̄ · vt ph̄s di-
cit in libro de animalib⁹ hec ille
ex quib⁹ manifeſte p; ꝙ negan

tes ſimpliciter ſanguinē nō pti-
nere ad veritatē humane nature
maxime in chriſto nō bene dicāt
ſed errent . Item hūc modū di-
cendi ſancti Thome ſcʒ ꝙ totus
ſanguis criſti effuſus in ſua paſ
ſione in reſurrectione ſua fuerit
reaſſumptus ſequitur magiſter
Joh̄ · · de poliaco · iiij · quotlibeto
ſuo . vbi oſtendit ꝙ hora paſſio-
nis nō erat in chriſto aliquis ſā-
guis ſupfluus et ſic totus ſang-
uis quem tūc habuit ad veritatē
et perfectionem humane nature
pertinebat et per conſequens to
tus qui effuſus eſt in paſſione
in reſurrectione fuit reaſſumpt⁹
Hunc autem modum dicendi ꝓ
ſequentes ponemus duas cōclu
ſiones . Prima eſt ꝙ ſanguis ef
fuſus in paſſione pro redempcio
ne generis humani non fuit ſe-
paratus a diuinitate · Iſta ꝯclu
ſio que videt̄ eſſe fundamētum
huius materie probatur multi-
pliciter vt probauim⁹ coram pa
pa Pio cum fuit iſta materia di
ſputata coram ſanctitate eius et
dominis cardinalibus Pūo ſic ·
ex illo Math · xxvi · hoc eſt cor-
pus meū quod pro vobis tradet̄
et hic eſt ſanguis qui pro vobis
effundet̄ ex quibus verbis criſti
eadem videt̄ eſſe vnitas inter ſā
guinem effuſum et ſanguinē vi
uū q̄ fuit int̄ corpus viuū xpi et
corpus mortuum · ſed corpus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

mortuum et cõrpus viuum xpi
fuit vnum et idem vnitate ſup-
poſiti. ergo ſanguis effuſus ⁊ ſã
guis viuus xpi fuit vnus vnita
te ſuppoſiti qđ nõ eſt ſi ſanguis
effuſus in paſſione fuiſſet a di-
uinitate ſepatus cõſequẽcia eſt
bona et antecedens pro vtraqꝫ
pte abs dabitur ꝙ ſanguis ef-
fuſus eſt alius ſuppoſitaliter ꝙ̃
ſanguis viuus xpi qđ nõ videtᷣ
cõuenienter dictum. ¶ Secũdo
ſic ſanguis xpi effuſus in paſſi-
one fuit preciũ ſufficiẽs redemp
cionis humane nature. ergo nõ
fuit a diuinitate diuiſus conſe-
quencia eſt bona ãns patet ex il
lo ad eph. vi. Empti enim eſtis
precio magno quia ſufficiẽti ſed
ſufficiens precium redempcõis
non potuit eſſe aliqua v̇tute cre
ata. Unde neceſſe eſt ꝙ virtute
diuina. Unde ex hac racõne ſumi
tur hec neceſſitas incarnacõis
Unde ſanctus Thomas ſuper il-
lud Pauli ad eph. vi. Empti eſ
tis precio magno dicit. dicitᷣ au
tem precium redempcõis mag
num quia nõ eſt corruptibile: ſꝫ
eternum habens virtutem cum
ſit ſanguis dei eterni. ¶ Tercĩo
ſanguis effuſus fuit incorrupti
bilis. patet tum ex illo ps̃. que
vtilitas in ſanguine meo cũ de-
ſcendo in corrupcõnem tum ex il
lo. i. petri. i. nõ corruptibilibꝰ au
ro et argento redempti eſtis ſed
precioſo ſanguine ⁊c. ſed iſta in

corrupcio nõ inerat ei ex natura
li v̇tute. ergo neceſſe erat ex vir
tute diuinitatis ſibi vnite. Un-
de ſanctus Thomas ſuper illud
Pauli ad eph. vi. proxime indu
ctum dicit ꝙ ſanguis eſt incor-
ruptibilis eternam habens vir-
tutem ⁊c. ¶ Quarto ſanguis
chriſti qui datur nobis ſumen-
dus ſub ſacramento eſt idẽ ſan-
guis qui effuſus eſt a corpore cri
ſti in remiſſionem peccatorũ: ſed
iſte ẽ vnitus diuinitati. ergo ⁊c
¶ Quinto actio ⁊ opacio argu
ũnt virtutem in operante ſꝫ ſan
guis xpi operatus eſt remiſſio-
nem peccatorum Apoca. i. Dilex
it nos et lauit nos in ſanguine
Item locõnem culparum apcio-
nem regni celeſtis vt teſtatur a
poſtolus ad hebre. ij. ergo neceſ
ſe ẽ dicere ꝙ fuit diuinitati vni
tus cõſequencia eſt bona q̃a cũ
tales opacõnes ſint ſupnatura-
les et diuine neceſſe ãrguũt in
operante v̇tutem diuinitatis. er
go ſanguis ipſe ſemper fuit di-
uinitati vnitus Unde ſanctꝰ tho
mas ſuper illud apoſtoli ad heb.
ix. Xpus aſſiſtens pontifex p p-
prium ſanguinem introiuit ſeᷣl
in ſancta eterna redempcõne in
uenta dicit ſic p iſtum ſanguinẽ
redempti ſumus et hoc imperpe-
tuum: quia v̇tus eius eſt infini
ta. Item Nicolaus de lyra dicit
ſic. Sanguis xpi ex vnione ad
ſuppoſitũ diuinũ cõtrahit q̃ndã

infinitatem virtutis hec ille.
¶ Sexto sic. Nullus sapiens me
dicus subtrahit a medicina sua
virtutem qua debet sanare vuln9
cui est applicanda hoc patet sed
verbum dei est sapientissimus
medicus et sanguinem suum or
dinauit effundendum in mede-
lam humani generis egrotantis
Dicit enim Aug9 in libro cōtra
quinq; contraria hostium Fusus ē
sanguis medici et factum est me
dicamentum frenetici. Sed vir
tus medicine est ipsa diuinitas
ergo nullo modo est dicendum
q verbum dei separauerit diui-
nitatem suam a sanguine quem
effudit in medicamentū huma-
ni generis ¶ Septimo paruifa-
cere dignitatem sanguinis cristi
effusi in passione xpi pro redēp-
cione nostra est derogare pieta-
ti fidei xpiane cum beatus petr9
vocat eum preciosum et paulus
magnum preciū sed sanguinem
effusum in passione xpi ꝓ redēp
cione humani generis dicere se-
paratū esse a diuinitate est par
uifacere dignitatem eius vt pa
tet quia eius dignitas attendi
tur ex vnione ad diuinitatem si
cut separare lapidem preciosum
ab ānulo est minuere ꝑciositatē
et valorē. ānuli ergo nullo mō
est audendum dicere xpi sangui
nem in passione effusum pro re
dempcōne humani generis fuis
se a diuinitate separatum ¶ Oc
tauo sic dicit Damas9. anathema
sit qui dicit verbū deposuisse qđ
semel assumpsit qđ intelligen-
dum de eo quo ad vnitatem sup
positalem est assumptum vt di-
ctum est. sed sanguis xpi ī pas
sione effusus cum ꝑtineat ad in
tegritatem humane nature fuit
simul vnitus diuinitati xpi. er-
go numq̄ fuit ab eo separatus
¶ Nono sic. deus nihil agit frus
tra minus q̄ natura quia cum
sapiencie ditissimus sit omnia
disponit cum racōne: sed nulla
racō sufficiens potest assignari q
sanguis effusus in remissionem
peccatorum derelinquatur a di-
uinitate nec aliqua vtilitas sed
pro ista ꝑte sunt racōnes. est au
ctoritas. est vtilitas publica scz
redempcio humani generis. er-
go &c. ¶ Decimo sic nullū sup-
positum est assumptibile a vbo
dei sed si sanguis xpi fuisset a di
uinitate sepatus esset suppositū ꝑ
se subsistens. ergo nullo modo
fuisset reassumptus qđ est hereti
cum. ¶ Secunda cōclusio que seq
tur ex ꝑcedenti est q totus san-
guis xpi effusus in passione ꝓ
redempcōne humani generis re
assumptus fuit in resurrectione
eius. Ista cōclusio vt diximus
est sancti Thome. tam in tercia
ꝑte q̄ in quotlibeto et supra pro
bata est racionibus eius q̄tuor
nūc autē probatur sic breuiter
Primo vt patuit ante nullum

ſuppo tm̄ eſt aſſumptibile a v̄bo
dei vt patet ſed ſi ſanguis effu-
ſus in paſſione pro quacūq; pte
ſepatus eſſ3 a diuinitate eſſ3 ſup
poſitū p ſe exn̄s . ergo talis nul-
lo mō reaſſumeret̄ in reſurrectio
ne qd̄ eſt hereticū. Secūdo ſic. ſi
ſanguis chriſti effuſus in paſſi
one pro redempcōe humani ge-
neris pro pte aliqua nō reaſſume
retur in reſurrectōne ſed remane
ret in terris querit̄ qd̄ erit de eo
in fine ſeculi nō eſt dicendum ꝙ
corrumpet̄ nec ꝙ tūc reaſſumat̄.
ꝗꝛ reſurrectio chriſti nō iterabit̄
ergo ſequit̄ ꝙ totus ſanguis in
paſſione effuſus pro redempcōne
humani generis fuit reaſſump-
tus in reſurrectione ¶ Nunc eſt
dicendum ad racōnes in oppoſi-
tum . Ad primam reſpōdetur ne-
gando cōſequenciā quia ſāguis
ille qui in aliquib9 eccleſijs dici
tur reſeruari n̄ fuit qui fluxit de
latere chriſti ſed qui miraculoſe
dicit̄ effluxiſſe de quadā ymagīe
chriſti pcuſſa vt dicit ſanct9 tho
mas in tercia parte . vel qui dici
tur effluxiſſe de hoſtia conſecra-
ta pcuſſa a quodam iudeo vt di
cit Ioh̄ de poliaco . vbi ſupra .
¶ Ad ſecūdam que eſt cōfirma-
cio reſpōdetur eciā negādo conſe
quenciam ⁊ racio eſt quia fortaſ
ſis qui talem ſanguinē adorant
nec credūt ꝙ ille effluxiſſ3 de la-
tere chriſti ſed emanaſſ3 aliūde
ſicut dictum eſt . Vn̄ Ioh̄ . de poli
aco rn̄dens p̄dicto argumēto di
cit ſic ꝙ ſi illi apud quos eſt talꝪ
ſanguis aſſererent qd̄ fluxiſſ3 de
corpore domini male facerent cū
oppoſitum vt dixi probabili9 ſit
ſed ſi oſtendāt adorandū nō vi-
det̄ periculū quia ille ſanguis vel
dicit̄ effluxiſſe ex quadā ymagīe
xp̄i pcuſſa in cōtumeliam xp̄i vel
fluxiſſe de quadā hoſtia cōſecra-
ta et pūcta in chriſti cōtumeliā
ſicut accidit in vico iudeoꝝ pari
ſius . ſi ergo fluxerit de corpe chri
ſti poteſt et debet adorari adora-
cione latrie ſicut ſacratiſſima re-
liquia chriſti ſi fluxit de ymagīe
chriſti aut hoſtia cōſecrata quia
talis fluxus omnino fuit mira-
culoſus repn̄tans chriſti paſſio
nē et ipſū chriſtū paſſum . idō eciā
debet adorari adoracōe latrie nō
ppter ſe ſed ppter chriſtū paſ-
ſum et eius paſſionē quā repſen
tat ſicut eciā chriſti ymago . et
ideo ſiue fluxerit de corpe chriſti
ſiue nō non eſt error niſi aſſerat̄
ꝙ de corpe chriſti fluerit qd̄ vt
puto nō facit hoc Io . de poliaco
¶ Ad terciam reſpōdetur ꝙ eci-
am alij humores reſurgēt ſ3 ab-
lat is q̄litatib9 eoꝝ . Vnde Aug9 .
valet eñ diuina potēcia de iſta
viſibili atq; tractabili natura cor
poꝝ q̄b9dā manētib9 auferre q̄s
voluerit q̄litates vt abſit labes
ſcȝ corrupcōis . abſit effigies . ab
ſit mocō . abſit fatigacō . abſit re
ſcēdi ptās . abſit eſuriēdi ncītas

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Et hoc de iſta q̄ſtione pro nunc
¶ Cōferant autem totū quod
dictum eſt ad id qd̄ legitur in di
rectorio inquiſicōnis q̄ Clemēs
ſextus informatus p̱ fratrē Ni-
colaū roſelli ordinis p̄dicatoꝝ
inquiſitorē heretice prauitatis in
ptib9 Arogonie et Cathalonie
q̄ in Cathalonia in ciuitate Bar
chinonēn · publice predicabatᷣ
q̄ in ſanguine xp̄i aſperſa i pa
ſceue nō remanſit diuinitas nec
ſanguis ille erat deificatus ha-
bito ſolenni cōſilio magiſtroꝝ et
alioꝝ mandauit p̱ ſuas paten-
tes lr̄as dicto inquiſitori quati-
nus dictū articulū vt hereticalē
et erroneū faceret publice reuo-
cari atq3 ſolenniter cōdempnari
et ſic ipſe inquiſitor fecit in ecc̄a
cathedrali publice Barchinonē
ſi dictum articulum velut hereti-
calem cōdempnari · hoc in direc-
torio inquiſicōnis

¶ In die lune legitur euangeliū
In illo tempore · duo ex diſcipul'
rc · Luce · xxiiij · Circa quod pn̄t
diſputari ſequētes q̄ſtiones ·
¶ Primo eſt vtrum cōueniens
fuit vt xp̄s in alia effigie diſci-
pulis appareret · ¶ Secūda vtꝝ
cōueniēs fuit q̄ xp̄c veritatē re
ſurrectionis ſue argumentis p̱-
bauerit ¶ Tercia eſt vtrum ar
gumenta que xp̄us induxit ſuf
ficienter manifeſtauerint reſur-
rectionis eius veritatē

Ad primam queſtionem
ſic proceditur et videtur
q̄ xp̄c nō debuit in alia
effigie diſcipulis apparere · Primo
ſic non poteſt apparere aliq̄d ſm̄
veritatem niſi quod eſt: ſed in cri
ſto non fuit niſi vna effigies · ſi
ergo in alia apparuit nō fuit ap
paricio vera ſed ficta: ſed hoc eſt
inconueniens xp̄o q̄ vt dicit Au-
guſtinus · libro · lxxxiij · q · Si fal
lit veritas non eſt · Eſt: autē chri
ſtus veritas · ergo non debuit in
alia effigie apparere · ¶ Secūdo
ſic nihil p̄t i alia effigie apparere
quā habeat niſi oculi intuenciū
aliquibus preſtigijs detineātur
ſed hm̄ōdi p̄ſtigia cum fiat ma
gicis artib9 non conueniebant
criſto ſm̄ illud · i · corin · vi · que
conueniencia criſti ad belial · er-
go videtur q̄ nō fuit cōueniens
q̄ in alia effigie xp̄s appareret
¶ Tercio ſicut dicit Auguſtin9
in epiſtola ad Iheronimū ſi vel
vnum mēdacium in ſacra ſcrip
tura inueniatur infirmabitᷣ to-
ta ſacre ſcripture auctoritas · er-
go ſimiliter ſi vel in vna appari-
cione chriſtus diſcipulis appa-
ruit aliter q̄ eſſet infirmabitᷣ q̄c
quid poſt reſurrectionem vide-
runt in chriſto quod eſt incon-
ueniens non ergo debuit in alia ef
figie apparere · ¶ In oppoſitum
eſt euangelium · dicitur enim
Math · vltimo · poſt hec duob9
ex eis ambulantibus oſtenſus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eſt in alia effigie euntibus in vil
lam. ¶ Reſpondeo dicendū ſub iſta
concluſione quod conueniēs fuit vt
xpc in alia effigie appareret diſ-
cipulis ſuis poſt reſurrectionez
ſuam eius reſurrectonem nō cre
dentibus que cōcluſio pbat̄ ſic.
Reſurrectio xpi maifeſtāda fuit
hominib9 per modū q̄ eis diuina
reuelantur Innoteſcūt autez di
uina hominibus ſcd̄m quod di-
uerſimode ſunt affecti Nam illi
qui habent mentem bene diſpo
ſitam ſcd̄m veritatem diuina per
cipiūt. Illi autem qui hn̄t men-
tem non bene diſpoſitam diui-
na percipiunt cum quadam con
fuſiōe dubietatis vel erroris ab̄s
em̄ nō pcipit ea que ſūt ſpiritus
dei vt dicit̄ .i. corin. ij. Et iō xps
quib9dam ad credendum diſpo
ſitis poſt reſurrectionez apparuit
in ſua effigie illis autem in alia
effigie apparuit qui iam circa fi
dem videbātur tepeſcere vnde di
cebant nos ſperamus quia ipſē
eſſ̄ redempturus iſrl̄. Vn̄ Gre-
gorius dicit in omelia quod talem
ſe eis exhibibuit in corpore quā
lis apud illos erat in mente. qr
em̄ adhuc in eorū cordib9 pegri
nus erat in fide ire ſe longi9 finx
it ac ſi eſſ̄ peregrinus ¶ Ad racio
nes in oppoſitum Ad primā rn̄-
detur negando cōſeqnenciam. et
racō eſt quia ſicut dicit Aug. in
libro de cōcordia euāgelij nō om
ne qd̄ fingimus mendaciū eſt. ſ3
quando id fingimus quod nihil
ſigt tunc eſt mēdacium. cum au-
tem fictio noſtra refertur ad ali-
quam ſignificacionem nō ē men
dacium ſed aliqua figura verita-
tis ab̄s omnia que a ſapiētibus
et ſanctis viris vel eciam ab ipſo
domino figurate dicta ſunt men
dacia reputabuntur. quia ſcd̄m
vſitatum intellectum nō cōſiſtit
veritas in talibus dictis ſicut au
tem dicta ita eciam finguntur fa
cta ſine mendacio ad aliquam re
ſignificandam et ita factum eſt
ſicut dictum eſt. ¶ Ad ſecun-
dam reſpondetur iuxta Augu9.
et habetur in gloſa ordinaria quod
nō incōgruenter dicitur hoc im-
pedimentum in oculis a ſatha-
na fuiſſe ne agnoſceretur iheſus
Vnde in euangelio preſenti dici
tur quod oculi eorum tenebant̄ ne
eum agnoſcerent et illa detencō
vocatur auriſia de qua in gloſa.
Gen̄. xix. In ſcripto vero tercō di
cit ſanctus Thomas ſic quod poteſt
dici quod ꝗuis viſui diſcipulorum
repſētaret̄ ꝓpria ſpecies i qua ſo
liti erant videre chriſtum tamen
diuina virtute impediebāt̄ vieſ
interiores ne ſequerentur iudici
um de perſona illa que eſſ̄ vt ſic
ea que exterius agebantur con
formarentur hijs que interius
contigebant in ipſis vt preſen-
tem haberent 7 nō cognoſcerent
quia amabāt ſed dubitabāt vt
dicit Gregorius ¶ Ad terciam

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

reſpōdetur ꝙ tō illa ſequeretur
vt dicit ſcūs Tho· in tercia pte
Di aliene effigiei ſpecie nō fuiſ
ſent reducti ad vere videndū xp̄i
effigiem. ſicut eī Aug⁹· ibidez
dicit tamen a xp̄o facta eſt pmiſ
ſio ſcz vt ſi pdicto mō oculi eorū
tenerentur vſqꝫ ad ſacramentū
panis vt vnitate corpis eius p
ticipata remoueri intelligatꝛ im
pedimentū inimici vt xp̄c poſſit
agnoſci· Vn̄ ibidem ſubditur ꝙ
apti ſūt oculi eorum et cognoue
runt eum nō ꝙ an̄ clauſis oculꝭ
ambularent ſed inerat aliquid
quo nō ſinerētꝛ agnoſcere quod
vi debāt qd̄ ſcz caligo ⁊ aliquis
humor ſolet efficere·

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ nō fuerit cōueniens
xp̄m argumentis reſurrectionez
ſuā pbare· Primo ſic Dicit enim
Ambro· Tolle argumenta vbi
fides queritur ſed de reſurrectio
ne queritur fides· ergo argumē
ta ad reſurrectionem pbandam
fieri nō debuerūt· ¶ Secūdo ſic
Grego. dicit· Fides nō habz me
ritū cui humana racō prebet ex
pimentū ſed ad xp̄m nō ptine
bat meritū fidei euacuare. ergo
ad eū nō ptinebat reſurrectionē
per argumenta cōfirmare.
¶ Tercio ſic aut illa argumēta fu
erunt ſufficiencia ad pbandum
reſurrectionem aut nō ſi nō hoc
videtur ad impfectionē argumē

ta inducentis redūdare ſi fuerūt
ſufficiencia et argumentum ſuf
ficiens facit ſcienciam vel argu
cionem q̄ nō ſtat ſimul cū fide q̄
eſt de nō apparentibus· ergo vi
detur ꝙ argumenta illa euacua
uerūt fidem et abſtulerūt meri
tum eius ¶ Quarto ſic Sicut ē
fides de reſurrectione ita de alijs
articulis: ſed ad alios articulos
nō induxit iſta argumenta pro
batiua· ergo nec ad reſurrectio
nem inducere debuit· ¶ In op
poſitum eſt illud Act·i· Qz appa
ruit diſcipulis Ihesus p dies·xl
in multis argumentis loquens
de regno dei· ¶ Sinde notandū
ꝙ argumentum dupliciter dici
tur q̄nqꝫ enim dicitur argumen
tum quecumqꝫ racō rei dubie fa
ciens fidem q̄nqꝫ autē dicitur ar
gumentum aliquod ſignum ſen
ſibile quod inducitur ad alicui⁹
veritatis manifeſtacionem ſicut
eciam Ariſtotiles aliq̄n in libris
ſuis vtitur nomine argumenti
Capiendo primo modo argumē
tum eſt cōcluſio ꝙ xp̄c non pro
bauit diſcipulis ſuis reſurrectio
nem p argumēta· patet conclu
ſio quia talis probacio argumē
tatiua procedit ex aliquib⁹ prin
cipijs que ſi non eſſent nota di
ſcipulis nihil per ea eis manife
ſtaretur quia ex ignotis non po
teſt aliquid fieri notum. ſi au
tem eſſent eis nota non tranſ
cenderent racionem humanam·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et ideo nõ erũt efficacie ad fidez reſurrectionis oſtẽdendã que racionem humanã excedit. Oportet enim principia ex eodem genere aſſumi. vt dicitur primo poſteriorum. Probauit autem eis reſurrectionem per auctoritatem ſacre ſcripture que eſt fidei fũdamentum quando dixit eis oportet implere oĩa que ſcripta ſũt in lege et pſalmis et prophetis de me vt habetur in euãgelio hodierno. Si autem accipiatur ſecũdo modo argumentum ſic eſt cõcluſio ſecunda ꝙ chriſtus ſuam reſurrectionem argumentis declarauit in quantum per quedã euidentiſſima ſigna ſe vere reſurrexiſſe oſtendit que quidem ſigna reſurrectionis ſue chriſtꝰ oſtẽdit diſcipulis ſuis conuenienter propter duo. Primo quidem. ꝙ non erant corda eorum diſpoſita ad hoc ꝙ de facili fidem reſurrectionis acciperent. ¶ Vnde ipſe dixit eis vt patet in euangelio p̃ñti O ſtulti ⁊ tardi corde ad credendum et Marci vltimo. Exprobrauit incredulitatem eoruz et duriciam cordis. Secundo vt per hmõdi ſigna eis oſtenſa efficacius eorum teſtimoniũ redderent ſm illud Ioh. i. qđ vidimꝰ et audiuimus et manus noſtre contractauerunt hoc teſtamur.

¶ Ad racões in oppoſitum. Ad primam reſpõdetur. ꝙ Ambroſius ibi loquitur de argumẽtis ſm racionem humanam procedentibus que inuatida ſũt ad ea que ſunt fidei oſtẽdenda ſicut dictum eſt. ¶ Ad ſecundam reſpondetur negando conſequenciam et racõ eſt quia meritum fidei ex hoc eſt ꝙ homo ex mandato dei credit que non videt. vnde illa ſola racõ meritum excludit q̃ facit videri per ſcienciaz id quod credendum proponitur et talis ẽ racõ demõſtratiua hmõdi autez racões chriſtus non induxit ad reſurrectionem ſuam declarãdã

¶ Ad terciam patet reſpõſio ex dictis qm̃ argumenta chriſti nõ ſunt argumenta per racões demonſtratiuas que ſcienciam faciũt quia tales vt dictum eſt nõ habẽt hic locum. et ideo licet argumẽta inducta per xp̃m in ſuo genere fuerint ſufficiencia ad probandum reſurrectionem ſuaz vt oſtendetur infra in queſtione ſequenti nõ tamen tulerunt fidem nec abſtulerunt meritum.

¶ Ad quartam reſpõdetur negãdo cõſequenciam et racõ eſt. q̃a articuli fidei quidam ſunt de diuinitate tantum et iſti non p̃ñt ad ſenſum probari ſed vel p miracula vel per auctoritates et ſic pbati ſũt. q̃dã ãt ſũt đ hũanitate vnita diuinitati et iſti eciã ad ſẽſũ pbati ſũt ſ ꝙ paſſio et aſcẽſio i ſeipis viſa ſũt reſurrectio ãt ñ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et ideo ſigna reſurrectionis viſi
biliter oſtendere oportuit ex qui
bꝰ ꝯferēdo ad veritatē reſurrectio
nis ꝑueniret ⁊c.

AD terciam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ argumēta que xp̄us
induxit nō ſufficiēter manifeſta
uerunt reſurrectionis eius veri-
tatem. Primo ſic. Nihil oſtēdit
xp̄us poſt reſurrectionem diſci-
pulꝭ ꝙ etiā angeli hoībꝰ apparētes
vel nō oſtenderūt vel nō oſtendere po
tuerūt. Nā angeli in hūana ſpē
frequēter ſe hoībus oſtenderūt ⁊ cū
eis loquebātur et cōuerſabantꝰ
et etiam comedebant ac ſi eēnt
homines veri. ſic patet Geneſis
xviij. de angelis quos Abrahā
ſuſcepit hoſpicio et in libro tho-
bie de angelo qui eum duxit et
reduxit et tamen angeli nō hñt
verā corpora naturaliter eis vni-
ta quod requiritur ad reſurrectiō
nem nō ergo ſigna que chriſtus
diſcipulis exhibuit fuerūt ſuffi-
ciencia ad reſurrectionem eiꝰ ma
nifeſtandam. ¶ Secūdo ſic. Cri
ſtus reſurrexit reſurrectione glo
rioſa. i. habens ſimul humanā
naturam cum gloria ſed quedā
chriſtus oſtendit diſcipulis que
videtur eſſe contraria nature hu
mane ſicut ꝙ ab oculis eorum
euanuit vt patet in p̄ſenti euā-
gelio craſtine diei. et ꝙ ad eos
ianuis clauſis introiuit vt i eu

angelio craſtine diei habetur q̄
dam autem videtur eſſe contra
ria glorie puta ꝙ manducauit
et bibit ꝙ etiam habuit vul-
nera et cicatrices. ergo videtur
ꝙ illa argumenta nō fuerūt ſuf
ficiencia nec conueniencia ad fi-
dem reſurrectionis oſtendendā.
¶ Tercio ſic. Corpus chriſti poſt
reſurrectionem non erat tale qđ
tangi deberet ab homine morta-
li. Vnde ipſe dixit Magdalene
Joh. xx. Noli me tangere non
dum enim aſcendi ad patreꝫ me
um non ergo conueniēs fuit ꝙ
ad manifeſtandum ſue reſurre-
ctionis fidem ſeipſum diſcipulꝭ
palpabilem exhibuit. ¶ Quar
to ſic. Inter dotes glorificati cor-
poris precipuā videtur eſſe clari
tas. gloriam tamen in reſurrecti
one nullo argumento oſtendit
ergo nūc inſufficiēcia fuerūt illa
argumenta ad manifeſtandam
qualitatem reſurrectionis chri-
ſti. ¶ In oppoſitum eſt: quia
chriſtus cum ſit ſapiencia ſuaui
ter et ꝯuenienter diſpoſuit om-
nia. vt dicitur Sapiencie. viij.
¶ Reſpōdeo dicendum ſub iſta
concluſione argumenta que cri
ſtus induxit ſufficienter mani-
feſtarunt veritatem ſue reſurre-
ctionis. Pro qua concluſione eſt
notandum ꝙ chriſtus reſurrecti
onem ſuam dupliciter manife-
ſtauit ſcꝫ teſtimonio ⁊ argumē
tori. ſigno et vtraqꝫ maīfeſtatō

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

in ſuo gñe fuit ſufficiens . eſt em̄
vſus duplici teſtimonio ad ma-
nifeſtandam ſuam reſurrectio-
nem diſcipulis quorum neutrū
poteſt refelli quorum quidē pri-
mum teſtimonium eſt angelo-
rum qui mulieribus reſurrectio-
nem annunciauerūt vt patet per
omnes euangeliſtas . Aliud au-
tē ē teſtimonium ſcripturarum
quas ipſe propoſuit ad oſtenſi-
onem ſue reſurrectionis vt dici-
tur in preſenti euangelio argu-
menta etiam fuerunt ſufficiencia
ad oſtendendam veram reſurre-
ctionem et etiam glorioſam Qꝫ
autem fuerit vera reſurrectio o-
ſtendit . vno modo ex parte cor
poris circa quod tria oſtendit .
Primo quidem ꝙ eſſet corpus
verum et ſolidum non corpus fā
taſticum vel rarum ſicut eſt aer
et hoc oſtendit per hoc ꝙ corpus
ſuum palpabile prebuit . Unde
ipſe dicit Luce vltimo . Palpate
et videte quia ſpiritus carnem ⁊
oſſa non habet . Secundo oſten
dit . ꝙ eſſet corpus humanum
oſtendendo eis veram effigiem
quam oculis intuerentur . Tercio
oſtendit eis ꝙ eſſet idem nume
ro corpus quod prius habuerat
oſtendendo eis vulnerum cicatri
ces . Unde Luce vltimo legitur .
dixit eis . Videte manus meas
et pedes meos quia ego ipſe ſum
Alio modo oſtendit eis veritatē
ſue reſurrectionis ex parte ani-

me iterato corpori vnite et hoc
oſtendit per opera triplicis vite .
Primo quidem per opus vite nu
tritiue in hoc ꝙ cum diſcipulis
manducauit et bibit . vt legitur
Luce vltimo in euangelio pre-
ſenti Secundo per opera vite ſen
ſitiue in hoc ꝙ cum diſcipulis ad
interrogata reſpondebat et pre-
ſentes ſalutabat oſtendebat ſe
et videre et audire ¶ Tercio per
opera vite intellectiue in eo ꝙ
cum eo loquebantur et de ſcrip-
turis diſſerebant et ne quid de
eſſet ad perfectionem manifeſta
cionis oſtendit etiam ſe habere
diuinam naturam per miracu-
lum quod fecit in piſcibus capi
endis et vlterius per hoc ꝙ ipſis
videntibus aſcendit in celum :
quia vt dicitur Iohannis tercīo
Nemo aſcēdit in celum niſi qui
deſcendit de celo filius hominis
qui eſt in celo gloriam etiam ſue
reſurrectionis oſtendit diſcipu-
lis per hoc ꝙ ad eos clauſis ia-
nuis intrauit ſimiliter etiam ad
proprietatem glorie pertinebat
ꝙ ſubito ab oculis diſcipulorū
euanuit vt dicitur in euangelio
preſenti quia per hoc oſtendeba
tur ꝙ in poteſtate eius erat vide
ri et non videri quod pertinet ad
condicionem corporis glorioſi vt
dictum eſt ¶ Ad raciones in op
poſitum . Ad primam reſpōdetur
dupliciter . Primo ꝙ licet ſingu-
la argumentorum nō ſufficerēt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ad manifeſtandam chriſti reſur
rectionem omnia tamē ſimul ac
cepta perfecte chriſti reſurrectio-
nem manifeſtauerunt maxime
propter ſcripture teſtimonium ꝛ
angelorum dicta et ipſius criſti
aſſercionem miraculis confirma
tam ¶ Secundo reſpondetur ꝙ nō
eſt ſimile de apparicione et man
ducacione angelorum et chriſti
nam angeli apparentes non aſ-
ſerebant ſe homines eſſe ſicut
aſſeruit chriſtus ſe verum ho-
minem eſſe ¶ Preterea aliter chri
ſtus manducauit et aliter ange
li nam quia corpora ab angelis
aſſumpta nō erant corpora viua
vel animata non erat vera come
ſtio licet eſſet ibi vera cibi contri
cio et trahicio ad interiorē ꝑtem
corporis aſſumpti · vnde et ange
lus dicit Thobie · x · cum eſſem vo
biſcū videbar quidem manduca
re et bibere vobiſcum ſed ego cibo
inuiſibili vtor . ſed quia corpus
chriſti fuit vere animatum vera
fuit eius cōmeſtio ſed tamen fa
cta eſt ad probandum veritatem
nature que manet in ſtatu glo-
rie quātum ad omnes potenciaſ
et membra licet nō maneāt vſuſ
omnium potenciarum et mēbro
rum quia nō ineſt neceſſitas · et
ideo dicit Beda ꝙ xpc manduca
uit poteſtate nō egeſtate · ¶ Ad
ſecundam reſpondetur negādo
conſequenciam . et racio eſt q̄a

argumenta que inducebat xp̄s
quedam inducebat ad probādū
veritatem nature humane . que-
dam ad ꝓbandū gloriā reſurre-
ctionis · condicio autē nature hu
mane ſcd̄m qd̄ in ſe cōſideratur
quātum ſcꝫ ad ſtatum preſentē
cōtrariatur cōdicioni glorie ſm̄
illud · i · corin · xv · ſeminatur in i-
firmitate et reſurget in virtute
et ideo eā que inducūtur ad oſtē-
dendū cōdicionē glorie videt̄ ha-
bere cōtrarietatē ad naturā non
ſimpliciter ſed ſm̄ ſtatū p̄ſentē
et econuerſo · Vnde Grego · dt in
omelia ꝙ duo mira et ſupra hu
manam racōnem ſibi valde ꝯtra
ria dominus oſtēdit cum poſt re
ſurrectionem corpus ſuum eciā
incorruptibile ꝛ tamen palpabi
le demōſtrauit · ¶ Ad terciam
reſpondetur negando aſſumptū
nā licet illud de magdalena in-
telligatur in miniſterio factum
quia carnaliter adhuc in eū cre
debat quāꝗ̄ ſicut hominem . fle
bat tamen alibi magdalena le-
gitur chriſtum tetigiſſe qn̄ ſimul
cum alijs mulieribus acceſſit et
tenuit pedes eius · ¶ Ad quartā
reſpondetur negando conſequē
ciam · et racō eſt ꝙ ſicut Aug · di
cit ad oroſium clarificata carne
de9 reſurrexit ſed noluit i ea cla
rificacōe diſcipul' apparē ꝙ n̄ poſ
ſet ocul' talē claritatē ꝯſpicē ſi ei
anq̄ȝ moret̄ ꝓ nob ꝛ reſurget qn̄

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tranſfiguratus eſt in monte di
ſcipuli ſui eum non videre potue
runt quanto magis clarificata
carne domini eum videre nō poſ
ſent.
¶ Die martis eſt euāgelium.
In illo tempore. Stetit Iheſus.
rc. Luce vltimo. Circa quod poſ
ſunt diſputari ſequentes queſti
ones. ¶ Prima vtrum conueni
ens fuit chriſtum reſurgere cum
cicatricibus. ¶ Secunda vtrum
conuenienter chriſtus palpabi
lem diſcipulis ſe exhibuit.
¶ Tercia vtrum chriſtus poſt
reſurrectionē vere cōmedit incor
porando ſibi cibum

Ad primam queſtionem
ſic proceditur et videtur
ꝙ non fuerit conueni-
ens chriſtum reſurgere cum cica
tricibus. Primo ſic. Dicitur enī
.i. corinth. xv. Qz mortui reſur
gēt incorrupti. ſ; cicatrices ꝛ vul
nera videtur ad aliquam corrup
cionem et defectum pertinere nō
ergo fuit conueniens vt chriſtꝰ
qui reſurrectōnis actor eſt cum
cicatricibus reſurgeret. ¶ Se-
cundo ſic. Corpus chriſti integrū
reſurrexit ſed aperture vulneꝝ
contrariantur integritati corpo-
ris quia per eas diſcontinuatur
corpus. ergo inconueniens fuit
cum illis reſurgere. ¶ Tercīo
ſic. Status reſurgēcium eſt ſta
tus immutabilitatis. ergo xp̄us
in ſeipſo nō debuit demonſtra-
re niſi quod ſemꝑ futurum i eō
erat. ſed cicatrices non ſemꝑ in
eo manere debebant: quia dicit
Damaꝰ. Qz tantum ꝑm diſpen
ſacōnem fuerunt in eo. ergo nō
fuit conueniens vt criſtus cum
illis reſurgeret. ¶ In oppoſitū
eſt euangelium preſens. ¶ Re
ſpondeo dicendum ſub iſta con
cluſione conueniens fuit vt cri
ſtus cum cicatricibus reſurgerꝫ
probatur concluſio. Decet victo
rem inſignia ſue victorie habere
et oſtendere. ſed ſicut dicit Au-
guſtinus libro de ciuitate dei. Ci-
catrices vulnerū criſti fuerūt
victorie ſue indicie. ergo decuit
vt eas haberet et oſtēderet. vn
de dicit Beda ſuper Lucam. No
ex impotencia curandi cicatrices
chriſtus ſeruauit. ſed vt impꝑ
petuum victorie ſue circumferat
triumphum. Secundo fuit con-
ueniens ad confirmandum cor
da diſcipulorum circa fidem ſue
reſurrectionis inſtruendo eos
ꝙ idem ſit qui paſſus eſt et qui
reſurrexit. Tercio vt patrī pro
nobis ſupplicans quale genus
tormenti pro homine pertulit ſē-
per oſtendat. Quarto vt ſua
morte redemptis q̃ꝫ miſericordi
ter ſint adiuti propoſitis eiuſ dē
mortis indicijs inſinuaret Qui
towt ꝙ iuſte dāpnētur impij in
iudicō inſinuet oīſis cicatricibꝰ
q̃s ꝑ illis accepit. ¶ Ad racōes
in oppoſitū: Ad ꝑma rn̄detur ꝙ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cicatrices ille que in corpore cῑſti pmanſerunt et que in alijs mar tiribus vt dicit Auguſtinus· ij· de ciuitate dei. non pertinent ad corrupcionē vel defectum aliquē ſed ad maiorem cumulum glo= rie in quantum ſunt quedā vir tutis inſignia et in illis locis vul nerum quidam ſpūalis decor ap parebit· ¶ Ad ſecundam reſpō detur ꝙ illa apertura vulnerum ꝙuis ſit cum quadam ſolucione continuitatis totum tamē hoc re= compenſatur per maiorem deco= rem glorie vt corpus non ſit mi= nus integrum ſed magis perfe= ctum· ¶ Ad terciam reſpondet negando minorem. dicimus eīn ꝙ cicatrices ſemper māſure ſūt in corpore Quod autem dicitur ꝙ ſunt diſpenſatiue aſſumptē. hoc non eſt· quia ad tempus aſ= ſumpte ſunt· ſed quia nō erat de neceſſitate nature ꝙ in chriſto remanerent ſicut accidit in nobis ſed propter aliquem finem ſicut dictum eſt

Ad ſecunda in queſtionē ſic proceditur et videtur ꝙ non fuit conueniens ꝙ chriſtus ſe palpandum diſci= pulis exhibuerit· Primo ſic Pal pabile enim incorruptibili eſt con trarium vt dicit Gregorius· ſed cōtraria non pnt eē in eodem cū ergo corpus chriſti eſſet incorrup tibile videtur ꝙ nō debuit ſeip= ſum palpabile exhibere· ¶ Se= cundo ſic. Differencie tangibiles ſunt calidum et frigidum et hu= iuſ modi cōtraria ſed in corpori= bus glorificatis nō erunt hmōi qualitates cōtrarie vt videt. er= go corpus chriſti palpari nō po= tuit. ¶ Tercio ſic· Hoc ſolum eſt palpabile qd̄ reſiſtit tactui et cui tactus reſiſtit· vnde aer ꝙuis ſit tangibilis nō tn̄ eſt palpabilis. ſed corpi xp̄i nō reſiſtebat aliud corp9 qd̄ ianuis clauſis intrauit ergo palpari nō potuit· ¶ Quar to· ſpūs boni vel mali pnt accipe= re corpus ſolidum· ergo per pal= pacōnem nō ſufficienter probat veritas corporis· ¶ In oppoſitum eſt euangelium nēm vbi dicitur Palpate et videte etc· ¶ Reſpō= deo dicendum ꝙ xp̄c cōueniēter corpus ſuū palpabile diſcipulis exhibuit. patet iſta cōcluſio qm̄ ad oſtendendā veritatē reſurrecti onis cōueniēter viſui adiunxit. palpacionē vt excluderetur viſio ꝑ immutacionē viſus ab ymagi nacōe et viſio vmbrarum et viſio ſpirituum apparenciū· ¶ Ad racō nes in oppoſitum. Ad primam re ſpōdetur· ꝙ omne corpus tangi bile eſt per naturā tangibile cor= ruptibile· Vnde ſm phos celū ē viſibile et nō tangibile· ſed qd̄ ē ꝑ naturā corruptibile pt eē ꝑ glo riā incorruptibile. vn̄ ꝙuis cor= ruptibile et incorruptibile ſint cō traria ſimpliciter propter quod

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dicit Gregorius. Q; xp̄us oſtē
dit in ſe duo contraria tn̄ corru
ptibile per naturam et incorrup
tibile per gloriam non ſunt con
traria · vnde ſicut corpus glorio
ſū habet in poteſtate ſua videri
et non videri ita habet in pote=
ſtate ſua ꝙ poſſet palpari et nō
palpari et vtrumqꝫ ſine miracu
lo ſed palpatur per naturam cor
poris non palpabile autem eſt
inquantum corpus eſt inſtru=
mentum anime glorioſe.

¶ Ad terciam reſpondetur du=
pliciter. ¶ Primo ſic ꝙ palpacio
non pertinet ad ſenſum tactus
inquantum eſt diſcretiuus cali=
di et frigidi et huiuſmodi cōtra
riorum ſed inquātum eſt diſcre
tiuus corporum ſolidorū que ha=
bent p̱tencias naturales reſiſtē
di diuidendi et hec quidem ſoli=
ditas eſt in corporibus glorioſis
eciam ſi non ſint qualitates ille
contrarie. ¶ Secūdo reſpondetur
ꝙ eciam qualitates ille ſint ī cor
pore glo̅ſo q̄ntū ad ſubſtanciam
ſed nō ſūt quātū ad actōnem ꝙ
vnum agat in alterum: quia cō
tinebuntur per formam glorie
ne agant ſicut cōtinentur p̱ for=
mam naturalem ne diſſoluāt cō
iunctum. ¶ Ad terciam reſpon=
detur negando conſequenciam
⁊ racō eſt quia q̄uis corpori glo
rioſo nullum corpus non glorio
ſum poſſet reſiſtere tamen corpꝰ
glorioſum poteſt reſiſtere cuili=
bet alteri corpori et ſc̄m hoc po=
teſt palpari. ¶ Ad quartam
reſpondetur n̄egando conſequē
ciam · et racio eſt; quia q̄uis ſpi
ritus poſſit corpus ſolidum ac=
cipere non tamen poteſt aſſume=
re corpus ſolidum in quo appa=
reant omnes operaciones vite
ſicut perfecte in corpore chriſti
apparebant. Preterea quia o=
pus artis non poteſt eſſe ſimile
operi nature q̄uis ſtatim nō per
ciperetur decepcio ſi ſpiritus cor=
pus ſolidum aſſumpſiſſet ta=
men ex longa mora qualem chri
ſtus traxit cum diſcipulis ſuis
non potuiſſet latere: quia iſta
que fiunt per artem demonis p̄=
ter viam nature non ſunt diu=
turna.

Ad terciam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ chriſtus poſt reſur=
reccionem vere comederit cibum
ſibi incorporando. Primo ſic di=
cit Augustinus libro · lxxxiij · q ·
Si fallit veritas non eſt vnde
nulla fictio decet chriſtum qui
eſt veritas. eſſet autem fictio ſi
non vere cibū incorporaret quē
ipſe comedere videbatur · vere
ergo comedit incorporanporā=
do ſibi cibum. ¶ Secundo ſic·
ſi non fuit vera commeſtio non
videtur argumentum ſufficiens
oſtenſiuum veritatis humane
nature · ergo vera commeſtio

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

fuit incorporando ſibi cibum.
¶ Tercio ſi non fuit cibus ſum-
ptus corpori incorporatus querit̄
quid ſit factum de illo. ¶ In op-
poſitum arguitur ex eo ꝙ Dama-
ſcenus dicit in tercio libro. ꝙ cri-
ſtus et ſi guſtauit cibum poſt re-
ſurrectionem. ſed non lege natu-
re ſed diſpoſicōis modo veritatē
credere faciēs reſurrectionis. ꝙ
hec eadem caro eſt que paſſa eſt
et que reſurrexit.

¶ Reſpondeo dicendum. ꝙ
aliquid dicitur eſſe verum du-
pliciter. vno modo veritate ſigni-
ficacionis. Alio modo veritate na-
turalis ſpeciei ſicut vox eſt vera ve-
ritate ſignificacionis quando ſi-
gnificat quod eſt. veritas autem
naturalis ſpeciei dependet ex prī-
cipijs ſpeciei. non autem ex effe-
ctibus vel ex hijs que quocumqꝫ
modo conſequuntur. Vnde vox
dicitur vera veritate naturalis ſpe-
ciei quando formatur debitis in-
ſtrumentis et ex ore animalis ꝓ-
fertur cum quadam ymagina-
cione et eciam ſi a nullo audia-
tur quod eſt effectus ſermonis
conſeqns vocē legitur aūt in ſcri-
pturis ſicut in ſuperioribus di-
ctum eſt abſqꝫ neceſſitate et an-
gelos commediſſe et chriſtum
poſt reſurrectiōem et vtraqꝫ com-
meſtio fuit vera vt Auguſtinus
dicit. xiij. de ciuitate dei aliter ta-
men et aliter in angelis enim fu-
it vera veritate ſignificacionis q̄a
vt Auguſtinus ibidē dicit ange-
li commederunt non quia indi-
gebant ſed quia volebant et po-
terant vt hominibus quadam
ſui miſterij humanitate congru-
erent in chriſto autem vera com-
meſtio veritate naturalis ſpeciei.
fuit enim exercita naturalibꝰ in-
ſtrumentis ad hunc actum ordi-
natis. et eciam fuit vera veritate
ſignificacionis. quia ſignifica-
bat veritatem humane nature in
corpore reſurgente. ꝙ autem ci-
bus conuertatur in corpus eſt
quid conſequens commeſtio-
nem. vnde eſt in nobis ſi cibus
non conuertatur ſed ſtatim per
vomitum eiciatur. nihilominus
vera commeſtio. que preceſſit.
non autem conueniebat vt in
corpus chriſti cibus conuerte-
tur quod iam erat extra ſtatum
generacionis et corrupcōis. et
ſic patet reſponſio ad primā ra-
cionem in oppoſitum.

¶ Ad ſecundam reſpondetur
negando conſequenciam ¶ Pro
quo nota iuxta Albertum ſuper
Lucam quod ſicut dicit Ambro-
ſius. Duplex eſt manducacio et
vtraqꝫ veritatis nature demon-
ſtratiua. Vna quidem indigen-
cie que cibum ſumptum ſibi in-
corporat. et ex eo accipit con-
fortacionem. et hec eſt anima-
lis corporis. ¶ Alia autem eſt

eſt pure poteſtatis et nullius in
firmitatis demonſtratiua et hec
cibum ſumit ſed digerendo eū
ſibi non incorporat ſed poteſta-
te nature conſumit et in priſti-
nam conuertit materiam. ſicut
radius conſumit aquam. et hac
poteſtate chriſtus manducauit
poſt reſurrectionem. hec autem
poteſtas non eſt niſi vere carnis
corporee et non in fantaſijs ni-
gromanticorum. Unde ab iſta ſi
cut firmiſſimo ſue reſurrectiōis
argumento proceſſit chriſtus.
Ex iſtis patet reſponſio ad ter-
ciam quid ſit factum de illo cibo
etc.

¶ In octauis paſche eſt euange-
lium In illo tempore. Cum ſero
eſſet die illo etc. Ioh. xx. ¶ Circa
quod poſſunt dici ſequētes que-
ſtiones. ¶ Prima vtrum con-
ueniens fuit vt chriſtus poſt re-
ſurrectionem cum diſcipulis cō-
tinue conuerſaretur. ¶ Secun-
do vtrum chriſtus intrauit ad
diſcipulos clauſis ianuis.

¶ Tercio vtrum Thomas cica-
trices chriſti tetigerit vel tantū
viderit

Ad primā ſic proceditur
et videtur fuiſſe conue-
niens q chriſtus pt⁹ re-
ſurrectionem ſuam continue cū
diſcipulis conuerſaretur. ¶ Prīo
ſic. ad hoc enim chriſtus poſt re-
ſurrectionem diſcipulis appar-
uit vt eos de fide reſurrectionis
certificaret et cōſolacionē ptur-
batis afferret ſm illud Ioh. ii.
Gauiſi ſūt apl'i viſo domino: ſ;
magis fuiſſent certificati et con
ſolati ſi eis cōtinue ſuam pſenci-
am exhibuiſſ. ergo videtur fu-
iſſe cōueniens vt cōtinue cū eis
cōuerſaretur. ¶ Secūdo ſic. xpc
reſurgēs a mortuis nō ſtati aſcē
dit in celum ſed poſt. xl. dies vt
habetur Act. i. Illo autē tempe
inter medio ī nullo alio loco po-
tuit cōuemēcius eſſe q̄ vbi diſci
puli eius erant cōgregati. ergo
videtur cōuemēs q cum eis cō-
tinue cōuerſatus fuiſſet. ¶ Ter
cio ſic ipſo die reſurrectionis do
minice xpc apparuiſſe legit̄ qn-
quies. vt Aug⁹. dicit de conſen
ſu euangeliſtarum. Primo qui-
dem mulieribus ad monumentū
Secūdo eiſdem regrediētibus
a monumēto in itinere. Tercio
petro. Quarto duobus eūtib⁹
in caſtellū. Quinto pluribus in
Ihrlm vbi nō erat Tho. ergo
videtur q ecīā alijs dieb⁹ ante
aſcēſionē debuerit pluries alijs
apparere. ¶ In oppoſitum ē euā
gelium pſens vbi dicitur poſt
dies octo apparuit diſcipulis
nō ergo continue conuerſabat̄
cum eis. ¶ Rndeo dicendū ſub
iſta cōcluſione q cōuemēs fuit
vt chriſtus ꝯuerſaretur poſt re
ſurrectionē non cōtinue cū diſci
pulis ſuis que cōcluſio declarat̄
ſic circa reſurrectionem chriſti

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

duo erant declaranda diſcipulis ſcʒ ipſa veritas reſurrectionis et gloria reſurgentis. Ad veritatem autem reſurrectionis manifeſtã dam ſufficit quod pluries eis apparuit et cum eis familiariter locutus eſt ⁊ commedit et bibit ⁊ ſe eis palpandum prebuit Ad gloriam autem reſurrectionis ſue manifeſtandam noluit cõtinue conuerſari cum eis ſicut prius fecerat ne videretur ad talem vitaʒ reſurrexiſſe qualem prius habuerat. Unde Luce vltimo dicit eis Hec ſunt verba que locutus ſum apud vos cum adhuc eſſem vobiſcum tunc quidem erat cum eis fuerat non ſolum corporali preſencia ſed eſſet per ſimilitudineʒ mortalitatis. Unde Beda ſupra dicta verba exponens dicit. cum adhuc vobiſcum eſſem in carne mortali in qua eſtis et vos. tunc quidem in eadem carne reſuſcitatus erat. ſed cum illis in eadẽ mortalitate non erat.

Ad raciones in oppoſitum. Ad primam reſpondetur negando conſequenciam. et racio eſt quia frequens apparicio chriſti ſufficiebat ad certificandum diſcipulos de veritate reſurrectionis. conuerſacio autem continua eos potuiſſet inducere in errorem ſi ad ſimilem vitam eum reſurrexiſſe crederent quam prius habuerat. conſolacionem autẽ de continua ſui preſencia eis in alia vita promiſit ſecundum illud Johannis decimoquinto. Iterum videbo vos et gaudebit cor veſtrum et gaudium veſtrum nemo tollet a vobis. Ad ſecundam reſpondetur negando conſequẽciam. et racio eſt. quia chriſtus non ideo continue conuerſatus eſt cum diſcipulis quia reputaret ſe alibi conuenienciis eſſe. ſed quia hoc diſcipulis inſtruendis conueniencius iudicabat ſi non continue cõuerſaretur cũ eis racione predicta in cognituʒ eſt autem quibus in locis intermedio tempore corporaliter eſſet cũ hoc ſcriptura non tradat niſi quod in omni loco ſit dominacio eius.

Ad terciam reſpondetur negando conſequenciam. et racio eſt. quia ideo prima die frequẽcius apparuit quia plura indicia erant admouendi vt a principio fidem reſurrectionis reciperent poſtquam autẽ eã receperant nõ oportebat eos iam certificatos tam frequẽtibus apparicionibus inſtrui. Unde in euangelio non legitur quod poſt primam diẽ eis apparuit niſi quinquies vt eciam dicit Aug. de conſenſu euãgeliſtarum poſt quinque primas apparicioes ſexto apparuit vbi vidit eum Tho. Septimo ad mare tiberiadis in capcione piſcium. Octauo in mõte galilee Nono recumbentibus quia iã non erat

in terra cum eo conuiuaturū. ¶ Et
decimo in ipſo die aſceñſionis nō
iam in terra ſed eleuatum in nu
be cum in celum aſcenderet ꝫ nō
omnia iſta ſcripta ſūt ſicut Io.
fatetur. crebra enim erat ei⁹ cū
illis cōuerſacio priuſq̄ȝ aſcendiſ
ſet in celum et hoc ad conſolacō
nem eorum. vnde eciam .i. corin.
xv. dicitur. q̄ viſus eſt plus q̄ȝ
quingentis fratrib⁹ ſimul deni-
de viſus eſt iacobo de quib⁹ ap-
paricōibus in euāgelio nō ha
betur mencio

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur et videtur
q̄ xp̄us nō intrauit ia-
nuis clauſis ad diſcipulos ¶ Et
primo ſic duo corpora nō pn̄t eē
ſimul in eodem loco ergo xp̄us
nō intrauit ianuis clauſis cōſe
quencia eſt bona quia ſi intraſſꝫ
corpus xp̄i fuiſſꝫ ſimul in eodeȝ
loco cum corpore portaꝝ aſſump
tum probatur ſic locus ꝓporcō
nabiliter reſpondet locato ꝫ nō
poteſt eciam per miraculum fieri
qđ idem corpus ſit ſimul in diu̾-
ſis locis niſi per aliquam cōuer-
ſionem ſicut accidit in ſacramē
to altaris ergo nullo modo pōt
eciam per miraculum fieri q̄ duo
corpora ſint in eodem loco ¶ Se
cundo ſic Si duo corpora eſſent in
eodem loco ſumantur duo pun
cta in duabus extremitatib⁹ lo
ci ergo inter iſta duo pūcta erūt
due linee recte duorum corporū
in eodem loco exiſtencium qđ ē
impoſſibile ergo impoſſibile eſt
duo corpora eſſe in eodem loco:
¶ Tercio ſic cōtra cōmunes a-
nimi cōcepcōnes non poteſt eci-
am miraculoſe aliquid fieri. vt
ſcꝫ pars non ſit minor toto: q̄a
contraria cōmunibus concepcō
nibus directe contradictionem
includunt ſimiliter nec contra
cōcluſiones geometrie que a cō
munibus cōcepcionibus infalli
biliter deducuntur ſicut q̄ triā-
gulus habeat tres angulos eq̄-
les duobus rectis ſimiliter nec
aliquid poteſt fieri in linea con-
tra diffinicōnem linee quia ſe-
parare diffinicōnem a diffinito
eſt ponere duo cōtradictoria ſiꝫ
ſed duo corpora eſſe in eodem lo
co ē cōtra cōcluſiōes geometrie
⁊ cōtra diffinicōnem linee ergo
nō poteſt eciam per miraculum
fieri q̄ duo corpora ſint in eodeȝ
loco probacio medie. cōcluſio ē
geometrie q̄ duo circuli non ſe
tangunt niſi in puncto. ſi autēȝ
duo corpora circularia eēnt i eo
dem loco duo circuli deſignati in
eis ſe tangerent ꝫm totum ſimi-
liter eciam eſt cōtra diffinicionē
linee q̄ int̄ duo puncta ſit pl⁹ q̄ȝ
vna linea recta qđ cōtingeret ſi
duo corpora eēnt in eodem loco
quia infra duo puncta ſignata
in diuerſis ſup̄ficieb⁹ loci eēnt
due linee recte duorum corporū
locatorum. ¶ In oppoſitum eſt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

euāgeliū preſens vbi dicitur. cū
fores eēnt clauſe ꝛc. ¶ Reſpon
deo dicendum ſub certis cōcluſi
onibus. Prima eſt ꝙ xp̄us poſt
reſurrectionem ianuis clauſis v̓
tute diuina intrauit ad diſcipu
los. patet iſta concluſio. Dicit
enim Gregorius in omelia p̄ſen
tis euāgelij illud corpus domini
intrauit ad diſcipulos ianuis
clauſis qđ ad humanos oculos
ꝑ natiuitatē ſuā clauſo exiuit vte
ro virginis. Secunda concluſio
duo corpora p̄nt diuina v̓tute eē
in eodem loco. patꝫ iſta ꝯcluſio
ex concluſiōe precedenti tum ex
illo ꝙ xp̄c ad diſcipulos intra⸗
uit clauſis ianuis tum ex illo ꝙ
beata virgo filium ſuum mira⸗
culoſe peperit ſed in illo partu o
portuit duo corpora eſſe ſimul in
eodem loco: quia corpus pueri
exiens clauſtra pudoris non fre
git. ergo miraculoſe poteſt fieri
ꝙ duo corpora ſint in eodem lo⸗
co. Secunda patet ſic. duo cor⸗
pora prohibentur eſſe in eodem
loco ex dimenſionibꝰ: quia ma
teria corporalis ſcđm dimenſio⸗
nes diuiditur. dimenſiones aūt
diuidūtur ſꝫm ſitum. deus autꝫ
qui eſt omniū cauſa prima po⸗
teſt conſeruare effectus in eſſe ſi
ne cauſis proximis. vnde ſicut
conſeruat in ſacramento altaris
accidencia ſine ſubiecto ita po⸗
teſt conſeruare diſtinctionē ma
terie corporalis et dimenſionum
in ea abſqꝫ diuerſitate ſitus. po⸗
teſt ergo fieri virtute diuina et
nō alꝭs ꝙ corpori remaneat eſ⸗
ſe dimenſionatum ab alio cor⸗
pore q̄uis eius materia non ſit
diſtincta in ſitu ab alterius cor⸗
poris materia. et ſic miraculoſe
poteſt fieri ꝙ duo corpora ſint in
eodem loco. ¶ Ad racōnes in
oppoſitum. Ad primam reſpon
detur negando cōſequenciam.
et racō eſt quia ꝙ vnum corpꝰ
ſit in duobus locis implicat cō⸗
tradicōnem quia de racōne loci
eſt ꝙ ſit locati terminus. termi
nus autem eſt extra qđ nihil ē
rei. vnde nihil locati poteſt eſſe
in loco exteriori quod ſi ponatur
eſſe in duobus locis ſequitur ꝙ
ſit extra ſuum locum et ſic ſequi
tur ꝙ ſit locatum et nō locatum
hoc autem non cōtingit ſi duo cor
pora ſint ī eodem loco vt dictum
eſt ⁊ ita non eſt ſimile de vno ⁊
de alio. ¶ Ad terciam racōnem
reſpondetur negando minorem
dicimus enim ꝙ duas lineas re
ctas mathematicas eē īfra duo
puncta eſt impoſſibile quia ī eis
nulla alia racō diſtinctionis po⸗
teſt intelligi niſi ex ſitu ſed du⸗
as lineas naturales eſſe inter
duo puncta eſt impoſſibile qui⸗
dam per naturam ſed poſſibile ꝑ
miraculum: quia remanet alia
racō diſtinctionis in lineis dua
bꝰ ex diuerſitate corporum ſub
iectorum que cōſeruatur v̓tute

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

diuina eciam remota diuerſita-
te ſitus. ¶ Ad terciam reſpō-
det ꝙ poſito ꝙ duo corpora ſint
in eodem loco per miraculum nō
ſequitur aliquid contra commu
nes animi concepciones nec cō
tra concluſiones geometrie.
Pro quo notādum ꝙ quantitas
dimenſiua in hoc differt ab om
nibus alijs accidētibus ꝙ habet
ſpecialem racionem indiuidua-
cionis et dimenſionis ſcilicet ex
ſitu parcium preter racionem in
diuiduacionis et dimenſionis q̄
eſt ſibi et alijs accidentibus com
munis ſcilicet ex materia ſubie-
cta ſic igitur vna linea poteſt in-
telligi diuerſa ab alia vel q̄ ē in
alio ſubiecto que conſideracō nō
eſt niſi de linea naturali vel quia
differt in ſitu ab alia que conſi-
deracio eſt eciam de linea mathe
matica que intelligitur pret̄ ma-
teriam. ſi ergo remoueatur ma-
teria nō poteſt eſſe diſtinctio li-
nearum niſi ſm ſitum diuerſum
et ſimili modo. nec punctorum.
nec ſuperficierum. nec quarum-
cumq; dimenſionum et ſic geo-
metria non poteſt ponere ꝙ vna
linea addatur alteri tanq̄ diſti-
cte ab ea niſi ſit diuerſa in ſitu
ab ea ſed ſuppoſita diſtinctione
ſubiecti ſinē diſtinctione ſitus di
uino miraculo vt dictum eſt in-
telligerentur diuerſe linee que
non differrent ſitu propter di-
uerſitatem ſubiecti. dicimus er-
go ꝙ duo circuli deſignati in du
obus corporibus ſpericis exiſten
tibus in eodem loco ꝙ ſunt duo
non propter diuerſitatem ſitus
alias non poſſent ſe tangere ſcdʒ
totum ſed ſunt duo ex diuerſita
te ſubiectorum et propter hoc
ſe totaliter tangendo adhuc ma
nent duo ſicut et circulus in cor
pore locato ſperico ſignatus tan-
git ſcdm totum alium circulum
ſignatum in corpore locante de
linea iam dictum eſt

Ad terciam queſtionem
ſic proceditur et videtur
ꝙ cicatrices chriſti Tho
mas non tetigerit. Primo ſic.
ex preſenti euangelio vbi dicitur
quia vidiſti me Thoma credidi-
ſti. ergo videtur ꝙ viderit tan-
tum et non tetigerit. Patet con
ſequencia quia cum exhibuerit
tactum et viſum debuit dicere.
quia vidiſti me et tetigiſti.
¶ Secundo ſic. Dicit Jheronim⁹
ad Marcellum. non meretur tā
gere chriſtum q̄ e⁹ reſurrectionē
non credit propter quod dictuʒ
eſt magdalene. Noli me tange
re Johannis ſecundo ſed Tho-
mas reſurrectionem non credit
ergo cicatrices chriſti palpare
non debuit.
¶ Tercio nō videtur cōueniēter

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dictum q̄ dictum eſt ei quia vi
diſti me thoma credidiſti cū fides
ſit inuiſibiliū ſm̄ illud hebre.
xi. Fides eſt argumentum nō ap
parentium. ¶ In oppoſitum vi-
detur eſſe euāgelium. ¶ Ad hoc
dicendum q̄ quidam dicunt q̄
q̄uis dominus manus et latus
exhibuerit ad tangēdum tamē
Thomas ꝓpter reuerētiā tāgere
nō fuit auſus. hoc aūt videt̄ du
bitando dicere Auguſtinus vt di
cit Albertus ſup Ioh. ſed alij me
lius dicūt ſcilicet ipſe Albertus
Alexander et ſanctus Thomas
q̄ Thomas et vidit et tetigit.
ſed ad ſuam fidem ſufficiebat ei
videre q̄tū eīm vidit credidit.
vnde de ipſo dicitur. quia vidi-
ſti me credidiſti. quia in viſu fuit
primū et ſufficiens motiuum ad
credendum quia autē nos poſſe-
mus de eo dubitare q̄ crediderit
in viſu tantū ideo tetigit vt nos
crederemus. ergo vidit ſolum ci
catrices ſibi. nobis autē non ſo-
lum vidit ſed etiam tetigit vt ō
nem a nobis excluderet dubitati
onem: quia teſtis erat futurus
reſurrectionis. Vnde Leo papa.
Sufficit ad fidem ꝓpriam vidiſ
ſe qd̄ videbat ſed nobis opat9
eſt vt tangeret qd̄ videbat.
¶ Ad rōnes in oppoſitum. Ad
primam reſpondetur negādo cō
ſequētiam et rō eſt quia licet
ad ꝓpiam ſufficit vidiſſe nihilo
minus ꝓter nos etiam tetigit vt
plenius reſurrectionis teſtimo-
nium afferret: ¶ Ad ſecundam
reſpondetur q̄ Thomas pri9 cre
digit q̄ tetigit vt dictum eſt. et
ideo rō nō ꝓcedit ¶ Ad terciā
reſpondetur p̄mo ſic q̄ aliud vi
dit et aliud credidit vidit homi
nem et cicatrices et ex hoc credi-
dit deitatem reſurgentis vel dicē
dum ſm̄ Albertum ſup Ioh. Q2
in ipō credere ſunt duo. dicit eīm
Grego. Q2 credere ē cogitare cū
aſſenſu. et iō ex parte aſſenſus
in quo ꝑfectio fidei eſt credē ſim
plicit̄ donum dei eſt nec cōſur-
git ex viſu nec ex auditu ſed ſim
plicit̄ eſt lumen collocans in
credentibus primam veritatem ꝛ
ipſos in veritate vt aſſenciant ei
ꝓpter ſe et ſuper omnia vt dicit
dyo9. et ex illa pte fides eſt im-
mobile credencium et veritatis fū
damentum ex parte autem illi-
us qua credere eſt de articulo co
gitare nihil ꝓhibet quin ipſa co
gitacō ex viſu vel auditu accipi-
at generacōnem. et ſic dicit̄ ad
roma. x. Fides ex auditu eſt ꝛ ſic
dicitur hic q̄ vidiſti me credidi
ſti nō accipit videre ꝓut ē act9
viſus inquātū eſt ſenſus parti-
cularis ſup ꝓpriū obiectū nc̄ ac
cipit inq̄tū eſt in ipō ſēſus cōis
ſup figurā vel ad obiectū ſenſus
cōis ſ; pocius ꝓut eſt viſus act9
rōis ſe ſup ſenſū reflectentis ſi
cut cōmuniter et vſualiter dicit̄
video eſſe deum q̄ intrat clauſis

hoſtijs et talis eſt morās et vitē
triūphator et ſic ſumit Ioh. iiij.
vbi dicitur. Dn̄e video q̄ ꝓpheta
es tu. mouet autē Albertus mag
nus hic. quare deus permiſit vt
Thomas abſēs dubitaret ad hº
reſpondens dicit q̄ Thomas vt
dicit Criſo. tardior alijs fuit ad
credendū ea que erant de poten-
cia chriſti diuinitatis. et iō opor
tuit forcioribus experimentis re-
duci permiſit autem deus eū du
bitare vt virtus reſurrectōis Tho
me probata alijs indubitata ef-
ficeretur. Vnde Gregorius min⁹
mihi maria magdalēa que cito
credidit contulit q̄ Thomas qui
diu dubitauit

¶ In dn̄ica prima poſt octauas
paſche eſt euangeliū In illo tp̄e
dixit ihesus diſcipulis ſuis. Ego
ſum paſtor bonus Ioh. x. Circa
qd̄ pn̄t diſputari ſequentes que
ſtiones. ¶ Prima vtrū bon⁹ pa
ſtor xp̄c poſuit animā ſuam in p̄
cium redempcionis pro ouib⁹ ſu
is ¶ Secunda vtrum bonus pa-
ſtor teneatur ponere animā pro
ouibus ſuis. ¶ Tercia vtrum
licitum ſit paſtori perſecucionis
tempore gregem ſuum relinque-
re.

Ad primam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
q̄ bonus paſtor chriſt⁹
nō poſuit animā in preciū redem
pcionis pro ouib⁹ ſuis ¶ Primo
ſic. Nihil corporale eſt equale rei

ſpūali. Sed vita xp̄i quā chriſt⁹
per paſſiōem dedit fuit vita cor
poral. ergo nō fuit ſufficiens p̄
cium ad recompenſandū ſalutem
omniū ouiū xp̄i. ¶ Secundo ſic
Nullus emit vel redemit qd̄ ſuū
eſſe non deſijt ſed homines nū-
q̄ deſierunt eē filij dei ſm̄ illd̄ pſ
Domini eſt terra et plenitudo
eius orbis terrarū et vniuerſi q̄
habitant in eo. ergo nō dedit a
nimā pro redempcōe hominum.
¶ Tercio ſic. Dicit Aug⁹. xiij.
de trinitate. Dyabolus a xp̄o iu-
ſticia ſupandus fuit ſed hec exi-
git iuſticia vt ille qui inuaſit do
loſe rem alienam debeat priuari
quia fraus et dolus nemini pa-
trocinari debent vt eciā iura ī ūa
na dicunt. Cum ergo dyabolus
lup⁹ rapax oues xp̄i doloſe dece
perat et ſibi ſubiugauerat videt̄
q̄ xp̄c bonus paſtor nō debuit p
viā redempcōis oues ſuas ab e⁹
ptāte eripe. ¶ Quarto ſic. Qui
cumq̄ emit vel redimit aliq̄d pre
cio preciū ſoluit ei qui poſſidebat
ſed xp̄c nō dedit animā ſuā q̄ dr̄
eē preciū redempcōis nr̄e dyabo-
lo qui nos captiuos tenebat. er
go xp̄c nō dedit aīaȝ ſuā in p̄ciū
redēpcōnis ouiū ſuaꝝ. ¶ In op
poſitū eſt euangelium pn̄s
¶ Rn̄deo dicendū ſub trib⁹ ꝯclu
ſionib⁹ Pria eſt q̄ xp̄c fuit veruſ
paſtor oīm fideliū. ptȝ ꝯcluſio
nā paſtor eſt q̄ grege ſuū guber
nat et paſcit ſic aūt facit xp̄c nā

ipſe regit ſuos fideles ⁊ cibo ſpi-
rituali multiplici et eciam ſacra-
mentali ſcʒ corpore et ſanguine
ſuo fideles ſuos paſcit et reficit.
ſm illud pˢ. Dominus regit me
et nihil mihi deerit: in loco pa-
ſcue ibi me collocauit ⁊ Yſa. xl.
Sicut paſtor gregem ſuum pa-
ſcit in brachio ſuo congregabit
agnos et in ſinu ſuo leuabit fe-
tus ipſe portauit et. i. petri. iij.
ſcribitur. Eratis aliquādo ſicut
oues errantes ſed cōuerſi eſtis
nūc ad paſtorem et epiſcopum
animarum veſtrarum. Secunda
concluſio. chriſtus fuit bonꝰ pa-
ſtor. patet cōcluſio quia ipſe po-
ſuit animam ſuam pro ouibus
ſuis. et ita impleuit officium bo-
ni paſtoris. ſicut miles dicitur bo-
nus qui officium militis implet.
Tercia concluſio. chriſtus pa-
ſtor bonus poſuit animam ſuaʒ
in redempcionis precium pro o-
uibus ſuis. Iſta concluſio patet
ex illo Mathei ſecundo. Filius
hominis venit dare animam ſu-
am in redempcōnem pro multis
Pro cuius concluſionis declara-
cione eſt ſciendum q̄ per pecca-
tum primi parentis totum hūa-
num genꝰ alienatum erat a deo
vt dicitur ad ephe. ij. Non quidē
a poteſtate dei ſed a viſione fa-
ciei eius ad quam filij et dome-
ſtici admittuntur. et iterum in
poteſtate dyaboli vſurpantis de-
ueneramus cui conſenciendo ho-
mo ſe ſubdiderāt quātum in ip-
ſo erat q̄uis de iure non poſſet:
quia ſuus non erat ſed alterius
et ideo per paſſionem ſuam chri-
ſtus duo fecit. liberauit eñ nos
a poteſtate hoſtis ipſum vincē-
do per contraria eorum quibus
hominem vicerāt ſcilicet humi-
litatem et obedienciam et auſte-
ritatem pene que delectacioni ci-
bi vetiti opponitur et iterum ſa-
tiſfaciendo pro culpa deo coniun-
xit nos et domeſticos dei et fili-
os fecit. Unde iſta liberacio du-
as raciōes habuit empcionis. in
quantum enim a poteſtate eri-
puit nos dicitur nos redemiſſe ſi-
cut rex regnum occupatum ab ad-
uerſario per laboreʒ certaminis
in quantum vero deum nobis pla-
cauit dicitur nos redemiſſe ſicut
precium ſoluens ſue ſatiſfactio-
nis pro nobis vt a pena et pec-
cato liberaremur et ſic patet con-
cluſio ſcilicet q̄ paſtor noſter
chriſtus animam ſuam dedit in
precium redempcionis pro oui-
bus ſuis. Alij vero prelati paſto-
res boni non ponunt animas ſu-
as in precium ſed vt dicit Alber-
tus in exemplū et fidei argumē-
tum et ita pro nomine chriſti a-
nima ponitur ſm illud Ioh. xiij
q̄ dicebat petrus chriſto animā
meā ponā pro te. ¶ Ad racōnes
in oppoſitū Ad p̄mā rn̄detur q̄ vi-
ta corporalis xpi habebat quedā
infinitum valorem ex diuinitate

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

coniuncta in quantum non erat
vita puri hominis ſed dei ⁊ homi
nis · et ideo poterat eſſe ſufficiēs
recompēſacio vite ſpiritualis oui
um ſuarum et precipue racōe ca-
ritatis eximie ex qua offerebat̾ ·
¶ Ad ſecundam reſpondetur ꝙ
homo dicitur eſſe dei dupliciter :
vno modo in quantū ſubijcitur
poteſtati eius et hoc modo homo
nunꝙ̄ deſijt eē dei Alio modo ꝑ
vnionem caritatis ad eum · ſm̄
quod dicitur Roma · viij · ſi quis
ſpiritum dei nō habet hic nō eſt
eius ⁊ hoc modo deſijt eē dei per
peccatum · ⁊ ideo in quātum fuit
liberatus a peccato xp̄o paſſo ſa-
tiſfaciente dicit̾ ꝑ paſſionem xp̄i
eē redemptus . ¶ Ad terciam re-
ſpondetur negando cōſequenci-
am et racō eſt ꝙ ꝗuis dyabolus
iniuſte nos vſurpauerit et ſua
fraude decepcōis ſub ſua ſeruitu
te teneret nos tamen iuſte ī ei⁹
poteſtate deuenim⁹ ex quo ab eo
victi ſumus . et ideo oportuit eci-
am vt ipſe vinceretur ꝑ cōtraria
eorum quibus vicit nos non eīm
violenter vicit ſed ad peccatum
fraudulenter inducens · et ideo
per reſpectum ad deum iuſticia
exigebat ꝙ homo redimeret nō
autem per reſpectum ad dyabo-
lum · ¶ Ad quartam reſpōdetur
negando cōſequenciam et racō ē
quia redempcio requirebatur ad
hominis liberacionem ꝑ reſpectū
ad deū cui homo ꝓpter peccatū
ad penaȝ erat obligatus ſicut ſu
mo iudicī non autem requirebat̾
redempcō ꝑ reſpectum ad dyabo
lum et ideo precium non erat ſol
uendum dyabolo ſed deo et ideo
chriſtus animam ſuaȝ que erat
precium noſtre redempcionis nō
dicitur obtuliſſe dyabolo ſed deo
A dyabolo autem ꝑ victoriā ſue
paſſionis nō eripuit .

AD ſecundam queſtionē
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ paſtor non teneatur
ponere animam ſuam pro ouib⁹
ſuis . Primo ſic . homo tenetur
amare plus ſe ꝙ̄ proximum · er-
go videtur ꝙ non tenetur dar̄
animam ſuam pro ouibus ſuis
aña patet quia magis amabile
eſt preferendum ei quo min⁹ te-
netur quis amare aſſumptū eci-
am patet ex illo Math · xxij · di
liges proximum tuum ſicut teip
ſum vbi videtur ꝙ dilectio homi
nis ſit exemplar dilectionis ꝓx
imi ſȝ exēplar eſt ꝑo₂⁹ exemplato
ergo nō tenet̾ ſe pl⁹ dilige̾ ꝙ̄ ꝓx
imū ¶ Secūdo ſic · ꝙ̄to ꝗs amat
ſalutē alicui⁹ tanto vitat peccatū
eius ſȝ magis debet vitare pecca-
tū ſuū ꝙ̄ peccatū alterius · ergo
paſtor magis debet diligere vitā
ſuam ꝙ̄ ſalutē ouiū ſuarū · ergo
⁊c. ¶ Tercio ſic · Cum dicit̾ ꝙ
paſtor teneatur ponere animam
ſuā ꝓ ouibus ſuis aut intelligit̾
in tēporalib⁹ et hoc nō . ꝙ paſtor

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

non tenetur pati diſpendiũ vi-
te temporalis pro vita temporali
gregis aut in ſpiritualib9 ⁊ hoc
etiam non quia nullus tenetur
pati diſpendium in ſpũalib9 p
bono ſpirituali ouium ſuarũ· er-
go ⁊c· ¶ In oppoſitum eſt euã-
gelium pſens ¶ Rndeo dicendũ
ſub certis cõcluſionibus Prima
eſt bonus paſtor non debet ani-
mam ſuam ponere pro vita ouiũ
brutorum animalium· patet cõ-
cluſio Res melior nõ eſt expnẽ-
da periculo pro minus bona ſed
magis econuerſo: ſed vita homi-
nis eſt melior ſimpliciter q̃ vita
ouium brutorum animalium er-
go licet paſtor brutorum aĩma-
lium debeat aliquem laborẽ pro
ſalute gregis ſuſtinere· Vnde di-
cebat Jacob Gen· xxj· Nocte ac
die gelu vrebat et eſtu nõ tamẽ
debet ſe morti exponere pro eo
Secunda concluſio. Bonus pa-
ſtor non tenetur ponere animaꝫ
ſuam ideſt vitam corporalem p
ſalute corporali ouium ſuarum·
patet quia vita paſtoris eſt pre-
ferenda saluti corporali ſiue vite
corporali ouium ſuarũ· ergo nõ
tenetur paſtor vitam ſuam expo-
nere periculo mortis pro ſalute
corporali ouium ſuarum Confir-
matur quia ex ordine caritatis
homo plus tenetur diligere cor-
pus pprium q̃ corpus proximi
ſui· ergo ⁊c· ¶ Tercia concluſio
Paſtor bonus animarum tenetẽ
animam ſuam ponere ideſt vitã
corporalem exponere pro ſalute
ſpirituali ouium ſuarum Iſta cõ-
cluſio patet ex dicto ſaluatoris
in preſenti euangelio· patet eci-
am racõne quia anima huma-
na eſt nobilior corpore et ita ſa-
lus eius preferẽda eſt ſaluti cor-
poris ergo cum periculum immi-
net de ſalute gregis quilꝫ bon9
paſtor debet corporis vite ſue ſu-
ſtinere diſpẽdium pro gregis ſa-
lute quod confirmatur ex eo q
plus debemus diligere proximũ
quo ad animam q̃ ad corpus p
prium noſtrum vt dicit Augu9.
in primo de doctrina chriſtiana·
¶ Ad racões in oppoſitum· Ad
pmam reſpondetur q aſſump-
tum eſt verum· Sed notandum
q in homine ſunt duo· ſcꝫ natu-
ra ſpiritualis et corporalis· p hoc
autem dicitur homo diligere ſe-
ipſum q diligit ſe ſm naturam
ſpiritualem et ſm hoc debet ho-
mo magis ſe diligere poſt deum
q̃ quemcũqꝫ alium. Secundum
autem naturam corporalem de-
bet plus diligere naturam ſpiri-
tualem proximi ſui et ita eſt ex-
planatum in cõcluſionibus poſi-
tis· ¶ Ad ſecundam patet re-
ſponſio ex dictis quia arguit q
homo ſcdm naturam ſpiritualeꝫ
debet ſe plus diligere poſt deum
q̃ quemcumqꝫ alium · ¶ Ad
terciam reſpondetur negando
conſequenciam· et racõ eſt quia

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

argumentū illud claudicat non
ſuffícienter diuidendo quia deficit i
tercio membro ſcʒ qd paſtor in
tēporalibus paciat diſpendium
pro ſalute ſpirituali ſuarum oui
um ⁊ ita vt dictū eſt intelligitur
concluſio

Ad terciam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
qꝫ nō ſit licitum paſtori
tpe pſecucōis gregē ſuū relinqre
Primo ſic ex pn̄ti euangelio vbi
xp̄c dicit qꝫ ille ē mercenari9 ⁊ nō
verus paſtor qui vidit lupū veni
entē ⁊ dimittat oues ⁊ fugit·
¶ Secūdo ſic Dicit Greg· Ille q̄
fugit tpe pſecucōis merito pdit
meritū paſtoris qd nō eſſꝫ verū ſi
fugere ⁊ derelinquere gregē tali
tempe eſſꝫ licitū· ¶ Tercio ſic· Di
citur pu̇ ·vj· fili mi ſi ſpoponde-
ris p amico tuo apud extraneū
manū defixiſti et poſtea ſbdit di
ſcurre feſtina ſuſcita amicum tu
um ſed hoc nō pōt facere paſtor
ſi corporaliter deſerit gregē ergo
videtur qꝫ nō ſit licitū tpe pſecu
cionis deſerere gregem· ¶
In oppoſitū videtur illud quod
dominus diſcipulis ſuis qꝝ ſuc
ceſſores ſunt Epiſcopi ⁊ paſto
res in eccl̄ias mandauit ſi vos per
ſecuti fuerint in vna ciuitate fu
gite in aliam· ¶ Reſpondeo
dicendū qꝫ triplex tempus pſecu
cionis pōt diſtingui ſm qd diſti
guitur triplex lupus· Aliqn̄ dici
tur dyabolus p tēptacōes fideles
infeſtans de quo dicit ·i· petri.i.
Fr̄es ſobrij eſtote ⁊ vigilate quia
aduerſarius vr̄ circuit querens
quē deuoret· Aliqn̄ dr lupus he-
reticus p falſā doctrinā corrūpēs
Math· vi· Attendite a falſis p
phetis q̄ veniūt ad vos in veſtimē
tis ouiū intrinſecus ſūt lupi ra-
paces. Aliqn̄ lupus dr̄ tyrāni9 vi
olencia armorū ſeuiens ſiue pſe
quēs· Ezech· xxxi· Principes eius
in medio tui quaſi lupi ⁊c· Iſta
diſtinctione habita ſit iſta pma
concluſio tēpore pſecucōis talupi
.i. dyaboli qꝫ lupi· i· hereticī nō ē
licitū paſtori relinquere gregē ſu
um pꝫ concluſio qꝫ in qualibet ob
ligacōe pncipue attendit obliga-
cionis finis obligant aūt ſe epi
ad exequendū paſtorale officiū
ppter ſubditoꝝ ſalutē. et ideo
vbi ſubditorū ſalus exigit pſone
paſtoris pſenciā nō debet paſtor
perſonaliter ſuū gregeʒ deſerere
nec ppter aliqd comodū tēpora
le nec eciā ppter aliqd perſona-
le periculū imminēs cū bonus pa
ſtor debeat animā ſuam p oui-
bus ſuis ponere. exigit autē ſub
ditorum ſalus vt perſona paſto
ris ſit pn̄s cū ouibus ſuis ad re
ſiſtendum predictis lupis qui-
bus nō eſt reſiſtendum corpora-
liter ſed magis ſpiritualiter per

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

deuotam oracionem et ſanctam
predicacionem et doctrinam ⁊ iō
per talia eſt eis ſtatim reſiſtendū
aliter enim ſi daretur ingreſſus
eis non reſiſtendo accideret ma-
ius periculum propter quod di-
cit beatus Jacobus .c. iiij. Reſiſti-
te dyabolo ⁊ ipſe fugiet a vobis
et idem poteſt dici de hereticis· qꝛ
fugabit illū cū per ſanam doctri-
nam tetigerit eius falſitatem ꝓ-
pter quod Symon magus fugi-
ebat beatum Petrum de ciuitate
in ciuitatem vt dicitur in itinera-
rio Clementis Debet ergo bonꝰ
paſtor tuere ſubditos ſuos ora-
cionibus ⁊ ſana doctrina cum vi-
derit predictos lupos ſcȝ dyaboli-
cam temptacionem ⁊ hereticam
decepcōem· vnde de malo paſto-
re qui fugit ⁊ dereliquit oues di-
citur Zach· xi· O paſtor ⁊ ydolū
derelinquens gregem quaſi dice-
ret non es paſtor ſed ſimilitudi-
nem ⁊ ydolum geris paſtoris Si
vero loquamur de tercio lupo ſcȝ
tyranno perſequente eſt diſtin-
guendum quia aut perſecucō eſt
perſonalis aut communis · ſi
perſonalis ita ꝙ contra paſtorē
tantum et non contra gregem ſi-
bi commiſſum tūc eſt concluſio
ꝙ qñ ſubditorū ſaluti in abſen-
cia paſtoris per alium prouideri
poſſet ꝙ licitum eſt paſtori vel ꝓ-
pter aliquod eccleſie commodū
vel propter perſone periculum
corporaliter gregem deſerere que
concluſio probatur ſic auctorita-
te beati Aug· in epiſtola ad hono-
ratum Fugiāt de ciuitate in ciui-
tatem ſerui chriſti quādo eorū
quiſqȝ ſpecialiter a perſecutori-
bus queritur vt ab alijs qui nō
ita queruntur nō deſeratur eccle-
ſia hec Aug. nec in iſto caſu pro-
prie eſt dicendus dimittere gre-
gem in perſecutione . quia per-
ſecucio non eſt contra gre-
gem vt dictum eſt. et hoc modo
paulus fugit de damaſco vt ha-
betur actuū ix· et aliqui alij ſan-
cti leguntur eciam fugiſſe vt Tho-
mas cantuariēn fugit de anglia·
Si contra gregeȝ ⁊ contra paſto-
rem adhuc diſtinguendum eſt
quia aut eſt vnus ſolus paſtor
aut multi Si eſt vnus tantum
tunc eſt alia concluſio Non eſt
licitum tunc fugere ⁊ gregem di-
mittere quia ſic eſſet mercenari-
us et non paſtor ſcḋm quod di-
cit ſaluator· Si enim periculoſum
eſt nautam in tranquillitate na-
uem deſerere quanto magis ī flu-
ctibus vt dicit Nicolaus papa
et habetur ·vij· queſti· ij· Si au-
tem ſunt multi paſtores quibꝰ
eccleſia alibi indigeat tunc eſt
alia concluſio ꝙ aliqui poſſunt
fugere et aliqui debent remane-
re vt ſic grex remanens in illa ec-
cleſia ſufficienter cuſtodiatur ⁊
vtiliter prouideatur ⁊ ſi nō poſ-

ſit determinati de comuni cõcor-
dia vel alia conuenienti via qui
remaneant et qui fugiãt p̄nt ſu-
per hoc inuocata ſpiritus ſancti
gracia ſortes mitti. ſm qđ dicit
Augꝰ. in epiſtola ad honoratũ.
¶ Ad racões in oppoſitum. ¶ Ad
primam reſpondetur negãdo cõ-
ſequenciam. et racõ eſt quia ille
tanq̄ mercenarius fugit qui con-
modum temporale vel ſalutẽ cor-
poralẽ ſpirituali ſaluti proximo-
rum preponit. ille autem qui ad
euitãdum periculum recedit abſ-
q̄ detrimento gregis nõ merce-
narius fuit et ita in caſibꝰ licitis
licitum eſt paſtoribus corporali-
ter derelinquere gregem. ¶ Ad
ſecundam reſpondetur per idem
q̄ talis qui fugit in caſibꝰ nõ li-
citis nõ eſt dignus nomine pa-
ſtoris. ¶ Ad terciam reſpondet᷑
negando conſequenciam. et racõ
eſt quia ille qui ſpondet pro ali-
quo ſi per ſe implere non poſſet
ſufficit q̄ impleat per alium vn-
de prelatus ſi habeat impedimẽ-
tum propter quod non poſſit ꝑ-
ſonaliter cure ſubditorum inten-
dere ſue ſpõſioni ſatiſfacit ſi per
aliũ ꝓuideat

¶ In dominica ſecundã eſt euã-
gelium In illo tempore dixit ihe-
ſus diſcipulis ſuis Modicũ ꝛc
Joh. vi. Circa quod poſſunt di-
ſputari ſequentes queſtiones
¶ Prima vtrũ apoſtoli de mor-
te chriſti debuerunt dolere et tri-
ſtari. ¶ Secunda vtrum gau-
dium de viſione chriſti in eter-
na beatitudine ſit auferibile ab
apoſtolis

Ad primam queſtionem
ſic proceditur et videtur
q̄ apoſtoli non debue-
runt de morte chriſti dolere et tri-
ſtari. Primo ſic. dicitur Zacha.
ix. Exulta ſatis filia ſyõ ecce rex
tuus venit tibi ergo tota eccle-
ſia debuit letari et nõ triſtari de
aduentu chriſti ad mortem ſub-
eundum pro humano genere
¶ Secundo ſic. Dicit Augꝰ. in
libro de ciuitate dei Triſticia eſt
de hijs que nobis nolentibus ac-
ciderunt ſed ſi apoſtoli fuerunt
triſtes et dolentes de morte chri-
ſti ſequitur q̄ nolebant chriſtũ
pati. deus autem hoc volebat ſ᷒
tota rectitudo humane volunta-
tis eſt conformare ſe diuine vo-
luntati vt dicit gloſa ſuper pſal.
Rectos decet collaudacio. ergo
apoſtoli triſtes et dolentes in
morte chriſti peccabant volun-
tati diuine ſe non conforman-
tes ¶ Tercio ſic. Mors chri-
ſti fuit ſalutifera toti humano
generi vtpote per quam redemp-
tum eſt de captiuitate dyaboli.
et deo patri reconſiliatum: ſed
de bono tã vtili nõ eſt ꝯtriſtãdũ
ſed ſumme gaudendum ergo a-
poſtoli inconuenienter triſtati

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſunt in morte chriſti. ¶ In oppo
ſitum eſt euangelium preſens .
et illud triſtes erant apoſtoli de
nece ſui domini quem pena mor-
tis crudeli ſerui damnarunt im-
pij. ¶ Reſpondeo dicendum ꝙ
paſſio chriſti dupliciter conſide-
rari poteſt. vno modo ꝑ ſe ſcꝫ in
quantum erat quedam afflictio
morientis. Alio modo ſm ordinē
ad fructum ad quem eum domi
nus ordinabat. et ſic erat a deo
volita non autem primo modo
apoſtoli autem diſſentiebant a
paſſione chriſti et triſtabantur
de ea in ſe conſiderata ſcꝫ prout
erat afflictō agni innocentiſſimi
domini ⁊ magiſtri eorum vole-
bant tamen fructum ſalutis qui
ex paſſione chriſti ſequebatur ⁊
ita diuine voluntati quātum ad
hoc ꝙ volebat conformabatur ⁊
hoc eſt idem ꝙ alijs verbis dici-
mus ꝙ beata virgo et quilibꝫ ſā
ctus voluntate racionis delibera-
ta volebat paſſionem chriſti licꝫ
volūtas eorum naturalis diſſen
tiret ¶ Ad raciones in oppoſitū
Ad primam reſpōdetur ꝙ ꝓphe
ta exultandum eſſe dicebat d̾ ad
uentu ſaluatoris in quantum or
dinabatur ad redempcionem ge
neris humani. ¶ Ad ſecundam
patet reſponſio ꝙ conformabā-
tur voluntati diuine quantuꝫ ad
hoc ꝙ paſſio chriſti a deo erat vo
lita. ¶ Ad terciam reſpōdetur vt
patet ex dictis.

AD ſecundam ſic procedi
tur et videtur ꝙ gaudi-
um de viſione chriſti in
eterna beatitudine ſit auferibile
ab apoſtolis ⁊ alijs beatis. Pri-
mo ſic. Beatitudo eſt perfectio q̄
dam ſed omnis perfectio ineſt ꝑ
fectibili ſm modum ipſius. ſed
omnis ꝑfectio ineſt perfectibili
ſm modū ipſius ſed ōmis homo
ꝑ ſuam naturam eſt mortalis .
ergo tamꝫ beatitūdo ipſa ꝙ gaudi
um de ea eſt auferibile ab eo.
¶ Secundo ſic. Beatitudo conſi
ſtit in actione intellectus qui ſb
iacet volūtati ſed voluntas ſe ha
bet ad oppoſita. ergo videtur ꝙ
poſſet deſiſtere ab opacione qua
homo beatificatur et repletͤ gau-
dio ⁊ ita deſinet eē beatus ⁊ deſi
net ꝑ cōſequens gaudium eius
quod ex viſione beata procedit.
¶ Tercio ſic. principio reſpon-
det finis ſed gaudium illud a-
poſtolorum ſiue aliorum ſancto
rum habuit principium quia nō
ſemper fuerunt beati. ergo vide-
tur ꝙ debeat habere finem ¶ In
oppoſitum eſt euangelium pre-
ſens. Itē illd̾ yſa. xxxvi. Leticia
ſempiterna ſuper capita eorum
¶ Reſpondeo dicendū ſub dua-
bus cōcluſionibꝰ. Prima ꝙ gau
dium quod habuerūt apoſtoli ī
reſurrectione viſo dn̄o nō ē aufe
ribile ab eis. pꝫ cōcluſio q̄a vita
xp̄i q̄ fuit materia huius gaudij
immortalis effecta erat nō ap̄lꝰ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

auſerenda per mortem quia chri
ſtus reſurgens a mortuis iam
nō moritur et mors illi vltra nō
dominabit᷑ · ergo concluſio vera
Secunda concluſio · gaudiū qđ
habituri erant apoſtoli de viſio
ne diuinitatis chriſti in celeſti
gloria nunq̄ͣ eciam erat auferi-
bile ab eis nec ab aliquibus bea
tis perfecta beatitudine patrie
de qua dicitur in ps̄ · Replebis
me leticia cum vultu tuo delecta
ciones in dextera tua vſ q; in fi-
nem Circa quā ꝯcluſionem no
tandum ꝙ origen̄ · quorūdā pla
tonicorum errorem ſequens po-
ſuit ꝙ poſt vltimam beatitudinē
homo et eciam angelus poteſt fi
eri miſer. ſed hoc manifeſte fal-
ſum eſt et error qđ ſic oſtēditur
et veritas concluſionis roborat᷑ ·
Primo ſic ex ipſa racōne beatitu
dinis. cum enim beatitudo ſit ꝑ
fectum bonum et ſufficiens opor
tet ꝙ deſiderium hominis quie-
tet et omne malū excludat natu
raliter autem homo deſiderat re-
tinere bonum qđ habet et ꝙ illđ
retinendi ſecuritatem obtineat
alioquin neceſſe eſt ꝙ timore a-
mittendi vel dolore de certitudi
ne amiſſionis affligatur relinq̄
tur ergo ꝙ ad veram beatitudi
nem ꝑtinet ꝙ homo certam opi
nionē habeat ꝙ bonum qđ ha-
bet nunq̄ͣ ſit amiſſurus que q̄-
dem opinio ſi vera ſit ꝯſequēs
eſt ꝙ beatitudinem nunq̄ͣ amit
tet. ſi autem falſa ſit hoc ipſum
eſt quoddam malū falſam opi-
nionem habere natura falſi eſt
malū intellectus ſicut verum eſt
bonum ipſius vt dicitur. v. eth:
Non igitur iam erit beatus ſi ali
quod malū ei ineſt. Secūdo idē
apparet ſi ꝯſideretur rō beatitu
dinis in ſpeciali. ꝑfecta autē be
atitudo hoīs ꝯſiſtit in viſiōe di
uine eſſencie · eſt autem impoſſi-
bile ꝙ vidēs diuinā eēnciam vel
let eam non videre quia omne
bonū habitū quo q̄s carere vult
aut eſt inſufficiens et queritur
aliud ſufficiencius loco eius aut
habet aliquod incōmodū ānex-
um ꝓpter qđ in faſtidiū venit
viſio autem diuine eēncie replet
animā omnibus bonis cum ꝯ-
iungat fonti tociꝰ bonitatis · vn̄
dicit᷑ in ps̄ · Saciabor cū apparue
rit gloria tua · et Sap · viij · dicit᷑
Venerunt michi autem omnia
bona et pariter cum illa ſcȝ cum
contemplacōne ſapiencie Diuini
tit eciā nō habet aliqđ incōmo-
dum ānexum quia de ipſa con-
templacōne ſapiencie · Dicit᷑ Sa
piencie · viij · Nō habet amaritu
dinem ꝯuerſacō eius nec tedi-
um ꝯuictꝰ illiꝰ. ſic ergo patet ꝙ
ꝓpria voluntate btūs nō pt̄ btītu
dinem deſerere · ſimiliter eciam
nō poteſt eam perdere deo ſubtrā
hēte quia cū ſubtraccio btītudis
ſit quedā pena nō pt̄ tal' ſubtra
ccio a deo iuſte iudice peruenire

niſi ꝑ aliqua culpā in quā cade
re nō pōt ꝙ dei eēnciā videt cū ad
hanc viſionē de neccītate ſequat
rectitudo voluntatis eciā nec ali-
quod aliud agens pōt eā ſubtra-
here ꝙ mens deo cōiuncta ſuper
oīa alia eleuat et ſic ab hmōi cō
iunctione nullū aliud agēs pōt
ipſam excludere ergo gaudium
qđ ex viſione diuine eēncie ſur-
git non eſt auferbile a beatis
¶ Ad racōnes in oppoſitum. Ad
primam reſpōdetur negando cō
ſequenciam et racō eſt ꝙ beatitu
do eſt ꝑfectio cōſūmata que om
nem defectū excludit a beato. et
ideo abſq mutabilitate adueit
habēti faciēte hoc virtute diuina
que hominē ſubleuat in partici-
pacionē eternitatis tranſcēden-
tis omnem mutacionem.
¶ Ad ſecūdā reſpōdetur negādo
conſequenciam. et racō eſt quia
voluntas ad oppoſita ſe habz in
hijs que ad finem ordināt ſed
ad vltimū finem naturali neceſſi
tate ordinat qđ pz ex hoc ꝙ ho-
mo nō poteſt nō velle eē beatus.
¶ Ad terciam reſpōdetur negan
do ꝯñam. et racō eſt quia ꝙ bea-
titudo habeat principium ex cō-
dicōe ꝑticipātis eſt ſed ꝙ caret fi
ne eſt ꝓpter cōdicōnē boni cui⁹
ꝑticipacio facit beatum. vnde ab
alio ē meritū ab alio inicium bea
titudinis et ab alio eſt ꝙ careat
fine

¶ In dominica terciā eſt euāge
lium. In illo tempore dixit Ihe-
ſus diſcipulis ſuis vado ad eum
qui ꝛc. Io. xvi. Circa qđ pñt hec
diſputari. ¶ Prima vtrum expe
diebat diſcipulis vt xpc ſubtra-
heret preſenciam corporalem ab
eis. ¶ Secunda vtrum ſpiritus
ſanctus erit arguturus mundū
de peccato et de iuſticia et de iudi
cio. ¶ Tercia vtrū plenitudo ſpi
ritus ſancti debuit dari ante aſcē
ſionem.

Ad primam ſic procēdit
et videtur ꝙ non expedi
ebat diſcipulis vt chri-
ſtus ſubtraheret preſenciā corpo
ralem ab eis. Primo ſic. ꝙ ꝑſen
cia corporalis ſaluatoris erat ꝛ ad
uētui ſpiritus ſancti nō erat con
traria nec impeditiua cōſolacōis
ſpūs ſancti. ergo nō expediebat
a diſcipulis xpi ſubtrahi.
¶ Secundo ſic eque potuit xpuſ
dare ſpiritum ſanctum viuens in
carne ſicut poſt aſcenſionem et
ſubtractionē ꝑſencie ſue. ergo vi
detur ꝙ nō expediebat ſubtrahe-
re. ꝛc. ¶ Tercio. Preſencia corpo
ralis xpi ſiue ei⁹ familiaritas ad
diuinitatis fidem ſemꝑ ꝓfuit et
ita a caritate eius et dulcedīe nō
impediebat. ergo videt ꝙ nullo
mō expediebat diſcipulis ſubtra-
ctio pñcie ei⁹ ¶ In oppoſitū ē eu
angelium pñs ¶ Rñdeo dicēdū

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſub iſta ↄcluſione expediebat di
ſcipulis vt chriſtus ſubtraheret
eis preſenciam corporalem patz
cõcluſio tum primo quia corpo-
ralis delectacio diſcipulorum in
xp̄o ſcḋm carnem impediebat ele-
uacõnem mentis eorum in deſi-
derium diuinitatis ¶ Vñ Beda in
omelia huius euãgelij ait expe-
dit vt formam ſerui veſtris ſub
trahat aſpectibus quatenus a-
mor diuinitatis arcius veſtris in
figatur mentibus . tũ ſecũdo q̃a
plenitũdo ſpũs ſancti nõ erat dã
da niſi poſt aſcenſionem xp̄i · vñ
ait expedit vobis vt ego vadaz
ſi enim nõ abiero paraclitus · i ·
ſpũs ſanctus nõ veniet ad vos
ſcz in tanta plenitudine · ¶ Ad
racões in oppoſitum · Ad primã
reſpondetur negãdo cõſequencī
am . et racõ eſt iuxta Albertum
quia p̄ſencia corporalis xp̄i licet
ſalutaris eſſet et nõ eſſet contra
ria aduentui ſpiritus ſancti nec
impeditiua conſolacionis ſpũs
ſancti ꝛc̄ . eſt tamen alia et mi-
nor et circa aliud quia illa homi
nem tenet et idõ animus q̃ diu
circa talia occupatur nõ poteſt
ſurgere ad alciora quia animus
intenſione deuocõnis circa duo
ſimul nõ eſt cum ſit indiuiſibile
ſcz circa amiciciam que eſt ami
cicia p̄ſencie carnalis et circa eã
que eſt circa altitudinē diuinita
tis quia vna eſt humana ꝛ alia
diuina · ¶ Ad ſecũdam reſpõde

tur negando conſequenciam . et
racõ eſt quia licet xp̄us potuerit
dare ſpiritum ſanctum viuens
in carne hic · vñ ſpiritus ſanctꝰ
deſcendit ſuper eum baptizatū
in ſpecie columbe et nunq̃ receſ
ſit ab eo quem ab inſtanti con-
cepcõnis recepit nõ ad menſurã
ſcḋ noluit eum dare diſcipulis cū
eis exiſtens et hoc multiplici ra-
cione ſcḋm ſanctū Thomã ſup Jo ·
Primo ꝑpter eorum indiſpoſicio
nem nam ſpiritui ſancto cum ſit
amor ſpũalis cõtrariatur amor
carnalis . diſcipuli aũt quodam
modo carnali amore afficieban
tur ad xp̄i humanitatem ne dū
eleuati erãt ſpirituali amore ad
eius diuinitatem · et ideo nõdū
capaces erant ſpiritus ſancti ·
Secundo propter diuini auxilij
condicionem qḋ maxime adeſt
ſuis cum ſuis neceſſitatibus · q̃-
diu autem chriſtus cum diſcipu
lis erat ſufficiens adiutorium e-
rat eis : ſed eo recedente qꝛ mul
tis tribulacionibus exprimebant-
tur . ideo ſtatim datus eſt eis a
lius conſolator et adiutor . vnde
ſignanter dicit alium paracli-
tum dabit vobis · Tercio prop-
ter dignitatis chriſti conſidera
cionem . Nam vt Auguſtinus di
cit in libro de trinitate · chriſtus
inquantum homo non habet qꝛ
det ſpiritum ſanctum : ſed in q̃n
tum deus quando autem cum a
poſtolis erat videbatur eſſe q̃ſi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vnus homo ex eis. ne ergo vide
ret͛ ꝙ homo eſſ; qui dat ſpiritū
ſanctum. ideo ante aſcenſionem
nō dedit ſpiritū ſāctū Joh. ix. nō
dum ſpiritus erat datus quia nō
dum iheſus erat glorificatus.
Quarto ꝓpter vnitatem eccle-
ſie cōſeruandā. Nam vt Joh. iiij
dicitur Johannes nullum ſignū
fecit qđ ideo fuit ne populus di
uideretur a xp̄o et vt euidencior
appareret eminencia eius ad Jo.
diſcipuli autem xp̄i ita a xp̄o re-
plendi erant gracia ſpiritus ſan
cti vt eciam maiora opera facerēt
ꝙ chriſtus fecit Jo. xiiij. et maio
ra horum facient. et ideo ſi ante
paſſionem fuiſſ; eis datus ſpiri-
tus ſanctus potuiſſ; verti in du-
bium apud populum quis eſſet
chriſtus et ſic fuiſſ; in ea diuiſio
p̄s. Aſcendens xp̄s in altum ſeq
tur dedit dona hominibus.
Ad vltimā reſpondetur negā
do conſequenciā et racō eſt quia
vt dicit Albertus magnus. verū
eſt ꝙ qn̄ chriſtus ſuam corꝑalē
p̄ſenciam exhibuit ſtatim ad ca
ritatem ſue diuinitatis verb; erex
it et ideo corporalem ſuam ſocie
tatem exhibuit vt eſſ; ſicut via.
vt dicit Grego. diuinā autē pro
miſit ſicut vie terminū et iō per
manens in eo quod eſt via im-
peditur a termino et hoc quo de
beret vti fruitur ſicut fine et ideo
eſt peruerſus ⁊ hoc eſt qđ dicunt

ſancti ꝙ corꝑoralis delectacio in
chriſto ſcđm carnem impediuit
conſolacionem ſpiritus ſancti et
hoc eſt veritas huiꝰ cōcluſiōis hec
Albertus magnus

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur et videt͛ ꝙ
nō cōuenienter dicatur
ꝙ ſp̄us arguet mundū de pecca
tis ⁊c̄. Primo ꝙ ſpiritus ſanctꝰ
nō erat incarnandus et viſibilit͛
et predicans mundum arguere
¶ Secundo. xp̄us ſufficienter ar
guit mundum de peccato. Vnde
Joh. viij. arguens iudeos dice-
bat vos ex dyabolo eſtis ⁊ Ma
thei. xxi. multa contra ſcribas et
phariſeos arguendo dixit nō er
go videbat͛ aduentus ſpiritus ſā
cti neceſſarius ad hoc. ¶ In op-
poſitum eſt euangelium p̄ſens.
¶ Ad raciones in oppoſitum Ad
primam dicendum ꝙ ſpiritus ſā
ctus ſuper diſcipulos venturus
argutiurus dicebatur mundum
de peccato ⁊c̄. non eſt intelligē-
dum ꝙ eſſet ſicut dei filius car-
nem aſſumpturus et in ea viſibi
liter predicaturus mundo ⁊ eum
redarguturus; ſed quia inuiſi-
biliter penetrans corda diſcipu-
lorum diffunderet in eis tantam
caritatem qui timore depulſo
arguendi haberent poteſtatem
Quamdiu enim diſcipuli

carnaliter ad xp̄m efficiebantur
ſpiritus ſanctus non erat in eis
modo quo poſtea fuit ⁊ ideo nõ
erant ita audaces ſicut poſt eiꝰ
aduentum fuerunt · p̄s · ſpiritu
oris eius omnis virtus eorum
ſcilicet apoſtolorum et ſic patz
ſoluc̄o ad primam arguendo · er
go et cõdemnando arguet mun
dum ideſt mūdialiter viuentes
de tribus ſcz de peccato ſcz infide
litatis in xp̄m · vnde ait de pecca
to quia non crediderunt in me
nõ dicit mihi vel me quia eciam
demones credūt chriſtum eſſe ⁊
cõtremiſcunt Jacobi · ij · Sed di
cit in me per fidem caritate for=
matam ſine qua fide mediatoris
nõ dimittitur aliquod peccatū ·
Secundo de iuſticia ſcz xp̄i quā
nõ acceperūt nec imitati ſūt ho
mines mundani de cuius iuſti=
cie declarac̄one ſubdit dicens ꝙ
vado ad patrem · per hoc enim
ꝙ chriſtus ad patrem rediens re
ſurrexit et ad celum aſcendit de
clarata eſt iuſticia eius ſcd̄m qḋ
arguit petrus Actuū · ij · Jheſum
nazarenum virum approbatum
a deo et ſequitur hunc Jheſum
reſuſcitauit deus nos omnes te=
ſtes ſumus · dextera ergo dei ex
altatus eſt ⁊c · et huius iuſticie
chriſti declarac̄o erat perſecuto=
rum eius manifeſta arguc̄o vel
cõdemnac̄o · Tercio arguendus
erat mundus de iudic̄o quia p̄n
ceps ſcz dyabolus qui eſt prin=
ceps mūdi · ideſt mundanorū
nõ creac̄one ſed imitac̄one Job
xli · Ipſe eſt rex ſuper omnes fili
os ſuperbie hic princeps iam iu
dicatus eſt · i · cõdemnatus diui=
na ſentencia tamꝙ̄ obſtinatus
⁊ ꝑ cõſequens omnes ei adhe̅re̅
tes eodem iudic̄o oſtendūtur cõ
demnabiles · ¶ Ad ſecundam
rac̄onem reſpōdetur ꝙ nõ id di
citur ꝙ ſpiritus ſanctus arguet
mundum de peccato ⁊c · quaſi cri
ſtus nõ arguebat ſed xp̄c viſibi
biliter · ſpiritus autē ſcūs inuiſi
biliter ſicut dictū eſt

Ad terciam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ plenitudo ſpūs ſan
cti debuit dari ante aſcenſionez
Primo ſic plenitudo gracie debu
it dari in t̄pis plenitudie ſ̄ ple=
nitudo t̄poris incepit a xp̄i na=
tiuitate ſm̄ qḋ dicitur ad Gala ·
iiij · ergo ⁊c · ¶ Secundo eciam
arguitur ꝙ plenitudo gracie nõ
ſit adhuc data ſic · Sicut fili=
us ē a patre ita ſpiritus ſanctus
ē ab vtroqꝫ · Status autem vete
ris teſtamenti correſpondet pa=
tri in quo intendebant patres
generac̄oni · ſimiliter ſtatus no
ue legis correſpōdet filio in quo
clerici intendentes ſapiencie fi=
lio appropriate habent populū
regere · ergo vt videtur ꝙ futu=
rus ſit alius ſtatus ſpiritui ſan=
cto correſpondens in tempe aūt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſpiritui ſancto correſpondenti de
bet plenitudo gratie dari. ergo
rc. ¶ In oppoſitum arguitur
ex euāgelio preſenti vbi ait ſal
uator. Si non abiero paraclit9
non veniet ad vos. ¶ Reſpon
deo dicendum ꝙ circa hanc que
ſtionem errauerunt manichei
occaſione verborum chriſti. ſm
qđ dicit Auguſtinus. libro. ij cō
tra fauſtum. Xpus enim in hoc
c. loquens de aduētu ſpiritus ſā
cti. dixit apoſtolis. Cum autem
venerit ille ſpiritus veritatis do
cebit vos omnem veritatem. apo
ſtoli autem omnem veritatē nō
cognouerunt ſm qđ dicit apo
ſtolus ad corinth. xiij. ex parte
cognoſcimus et ex parte ꝓphe
tamus. ideo dixerunt aliqui ꝙ
promiſſio ſpiritus ſancti non fu
it impleta in apoſtolis ſed in ip
ſo manicheo qui fuit poſterior
ipſis. et ſm eos cognouit pleni
tudinem veritatis propter quod
manichei non recipiunt librum
actuum apoſtolorum: quia ibi
expreſſe ponitur miſſio plenitu
dinis ſpiritus ſancti ſuper apo
ſtolos. vt patet Actu. ij. ſed di
ctum iſtorum manicheorum ma
nifeſte patet falſum quia mani
cheus quem dicunt omnem veri
tatem cognouiſſe non ſolummo
do multa falſā ſed etiām abſur
diſſima dixit vt patet intuenti
eius errorē et nos in libello quē
contra manicheos ſcripſim9 po

nendo quinquaginta veritates
ꝯ q̄nq̄ginta errores eorum ma
nifeſte oſtendimus propter qđ
dicendum eſt ꝙ plenitudo ſpiri
tus ſancti ſm qđ chriſtus promi
ſerat fuit completa in apoſtolis
qui fuerunt ipſi chriſto propin
quiſſimi in quo habitat omnis
plenitudo diuinitatis. veruntā
men non fuit data iſta plenitu
do apoſtolis ante aſcenſionem
chriſti cuius ratō triplex eſt: q̄a
ad hoc datur gratia ſpiritus ſan
cti hominibus vt corda eorum
trahātur ſurſum per appetitum
celeſtium. appetitus autem ho
minis non tendit efficaciter ad
aliquid niſi illud apprehendatur
poſſibile. et ideo poſſibilitas per
ueniendi ad celeſtia debuit pri
us homini declarari quām dare
tur plenitudo ſpiritus ſācti iſta
autem poſſibilitas fuit declara
ta in criſti aſcenſione ſm qđ dr̄
Michee. ij. Aſcēdit an̄ eos pā
dens iter. et ideo plenitudo ſpiri
tus ſancti non debuit dari ante
aſcenſionem chriſti propter qđ
dicitur Ioħ. vij. c. Non dū erat
ſpiritus ſanctus datus quia nō
dum fuerat Ihesus glorificatus
Secunda ratio eſt ad hoc quia
ſpiritus eſt amor ſpiritualis. et
ideo apoſtoli prius debuerunt
diſponi per aliquem ſpiritualē
amorem ad chriſtum anteꝙ re
ciperent plenitudinem ſpiritus
ſancti. talis autē diſpoſitō facta

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eſt ſubtracto amore carnali ad chri
ſtum qui cauſabatur a preſen-
cia corporali ipſius chriſti cum apo
ſtolis quequidem preſencia ſub
tracta eſt in eius aſcenſione. er
go etc. Tercia racio ad hoc. quia
chriſtus non dat ſpiritum ſan-
ctum in quantum homo. ſed in
quantum deus. et ideo prius de-
buit declarari eius diuinitas per
aſcenſionem ad patris equalita
tem quam daret ſpiritus ſancti
plenitudinem. ¶ Item non de
buit retardari talis plenitudo per
magnum tempus quia ſicut iam
dictum eſt decens erat vt illi qui
erant primi fundatores eccleſie
poſt chriſtum in maiori plenitu
dine haberent ſpiritum ſanctum
quibus ſtatim imminebat tem-
pus predicandi veritatem euan-
gelii per orbem vniuerſum tamen
de plenitudine poteſtatis diui-
ne poteſt dari plenitudo ſpiritus
ſancti indifferenter in quolibet
tempore. ¶ Ad primum dicendum
quod plenitudo gracie incepit a chriſti
conceptione quia eius anima ex
tunc plenitudine gracie fuit reple
ta. veruntamen illa plenitudo non
erat tunc ad alios deriuanda. ſed
poſt aſcenſionem et glorificationem
chriſti vt patet per predicta. Non
enim oportet quod a principio ple-
nitudinis temporis detur omnis
plenitudo gracie ſed ſecundum ordina-
tum proceſſum diſpoſicionis diui-
ne. ¶ Ad ſecundum dicendum
quod lex noua ſucceſſit veteri ſicut
perfectum imperfecto ſed non eſt
alius ſtatus expectandus perfe-
ctior ſtatu noue legis cum noua
lex vltimam perfectionem poſſi-
bilem in via contineat. et ideo non
eſt expectanda alia lex vel alius
ſtatus magis correſpondens ſpi
ritui ſancto quam ſtatus noue legis
potiſſime quia lex noua eſt amo
ris. amor autem appropriatur ſpi-
ritui ſancto ſicut eciam filio pro-
pter quod dicit apoſtolus Roma. viii.
Lex ſpiritus vite in chriſto Iheſu etc.
eodem modo lex vetus non ſolum
correſpondet patri ſed eciam filio
in quantum fuit ibidem prenuncia
tus et prefiguratus propter quod
dicit ſaluator Ioh. v. Si creden
tis moyſi crederetis forſitan et mi
hi de me enim ille ſcripſit. illud
autem quod adducebant mani-
chei pro ſe cum venerit ille ſpiritus
veritatis docebit vos omnem veri
tatem reſpondetur quod cognoue-
runt omnem veritatem eorum ſta
tum decentem. Quod autem di
cit apoſtolus .i. ad corin th. xiii.
ex parte cognoſcimus etc. Dici
mus quod loquitur de cognicione vie
reſpectu cognicionis patrie et ideo
non valet argumentum manicheo
rum quia apoſtoli cognouerunt
ea que decuit eos ſcire pro ſtatu
vie vt dictum eſt.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ In dominica quarta eſt euã-
gelium. In illo tempore dixit ihe-
ſus diſcipulis ſuis Amen amen
dico ꝛc. Joh. xvi. Circa qꝺ pñt
diſputari ſequẽtes queſtiones.
¶ Prima vtrum omnis qui pe-
tit a patre celeſti in nomine xpi
accipit qꝺ petit ¶ Secũda vtrũ
ſit verum ꝙ apoſtoli ante reſur-
rectionem chriſti nihil pecierunt
in nomine chriſti. ¶ Tercia
vtrũ gaudiũ ſpũale poſſit i hac
vita impleri.

Ad primam ſic proceditᷣ
et videtur ꝙ nõ omnis
qui petit a patre celeſti
accipiat quod petit. Primo ſic.
Ipſe met xpus a patre ſuo pecijt
ãmoueri calicem et tamen nõ fu-
it exauditus. ergo ꝛc. ¶ Secun-
do. Paulus vas electionis pecijt
a deo patre ſtimulum carnis ſi-
bi ãmoueri et nõ accepit qꝺ pe-
cijt. ergo. ꝛc. ¶ Tercio ſic. idem
arguitur de multis alijs qui mẽ-
ta petunt a patre celeſti in noĩe
xpi et tamen nõ accipiũt quod.
ergo ꝛc. ¶ In oppoſitum eſt eu-
angelium pñs verbum xpi
¶ Rñdeo dicendum ꝙ omnis q̃
petit a patre celeſti in nomĩe xpi
accipiet quod petit dum tamẽ in-
teruemãt q̃ncꝫ cõdicões q̃ con-
tinentur in verbis ꝓpoſitis. Pri-
ma cõdicio eſt ꝙ petatur ſpũale
quod notatur cum dicitur ſi q̃d
ideſt aliquid quia malum nihil
eſt. Item tẽporale compatũ ad
ſpũale nihil eſt. vnde Aug⁹. q̃c
quid aliud quã qꝺ ad vitã eter-
nam accedit petitur nihil petitur
nõ quia res omnino nihil ſit ſed
tante rei compacõne quicquid a-
liud cõcupiſcitur nihil eſt. i. co-
rinth. x. Qui ſe exiſtimat aliq̃d
eſſe cum nihil ſit ſed nunq̃d nõ
ſanitatem petimus vt cum infir-
mi inunguntur. Item pſperita-
tem temporalem. Item tẽpalia
vt ibi. panem noſtrum cottidi-
anum Reſpõdetur ꝙ tẽporale re-
latum ad ſpũale iam aliquid eſt.
Vnde nota ꝙ oracio nihil aliud
eſt. q̃ꝫ execucõ deſiderij eo ergo
modo aliquid orandum eſt quo
deſiderandum ſed aliquid deſi-
deratur dupliciter ſcꝫ propter ſe
vt finis ſit ſolum regnum celo-
rum. Math. vi. Querite pri-
mum regnum dei. et p̃s. Vnam
pecij a domino; ꝛc. ſic in euange-
lio preſenti. petite vt gaudium
veſtrum plenum ſit. aliquid de-
ſideratur ꝓpter aliud vt tempo-
ralia que ſunt materia virtutum
et ſine quibus hanc vitam du-
cere non poſſumus ſic Math.
v. Panem noſtrum cottidianũ
ꝛc. Item Prouerbiorũ. iij. Mẽ-
dicitatem nec diuicias nec dede-
ris mihi ſed tantum victui meo
tribue neceſſaria virtutes autẽ
et gracia petuntur tamq̃ꝫ ꝑ ſe ad
finem ducencia. Secunda con-
dicio in oracõne eſt vt fiat cum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

pſeuerancia Luce·xvi·¶ Oportet
ſemper orare et non deficere ⁊·i·
thy·v·Sine intermiſſione ora
te et hoc notatur in verbo illo per=
ſeuerantis quaſi perſeuerando ⁊ con
tinuando. Tercia condicio ora=
cionis eſt vt fiat et procedat ex
filiali affectu cum dicat patrem.
qui enim ex timore petit non pa
trem ſed dominum petit vel ho=
ſtem·et hoc eſt ꝙ pie petat.
Quarta condicio oracionis eſt
vt ſit de hijs que pertinent ad ſa
lutem cum dicitur in nomīe meo
quod eſt nomen ſaluatoris in q̊
nomine petit qui pertinencia ad
ſalutem petit quia ihesus quod
eſt nomen ſaluatoris ſalus inter=
pretatur· Quinta condicio ora=
cionis eſt vt fiat ſiue vt petat ꝓ
ſe vnde dicit vobis quiā pro alijs
non exauditur ſemper contrari=
antibus eorum demeritis ꝓ qui
bus fit peticio vt pro peccatoribꝰ
aut indiſpoſitis Jhere·vij·Noli
orare pro populo iſto et·xv·Si
ſteterit moyſes et ſamuel ⁊c̄.
¶ Ad racōnes in oppoſitum. Ad
primam reſpōdetur ꝙ chriſtꝰ fu
it exauditus in omni ſua oracōe
ſcđm deliberacionem reſpōdetur
eciam ꝙ chriſtus petens calicem
paſſionis a ſe transferri non ex=
preſſit voluntatem ſuam ſimplici
ter ſcȝ quod ſimpliciter volebat.
ſed motū ſenſualitatis aut cuiꝰ
dam voluntatis racōnis vt natu
ra eſt Pro quo notandum ꝙ ora
cio eſt quodammodo interpreta
tiua voluntatis humane·tunc er
go alicuius orantis exauditur
oracio quando eius voluntas ad
impletur·voluntas autem ſim=
pliciter hominis eſt voluntas ra
cionis.hoc autem abſolute volu=
mus qđ ſcđm deliberatam racōnē
volumus.aliud autem quod vo
lumus ſcđm motum ſenſualem vel
eciam ſcđm motum voluntatis ſim
plicis que conſideratur vt natura
non ſimpliciter volumus ſed ſcđm
quid ſcȝ ſi aliud non obſiſtat qđ
ꝑ deliberacionē racōnis inuenit.
vnde talis voluntas magis ē di=
cenda velleitas q̄ʒ abſoluta volū
tas quia ſcȝ homo hoc vellet ſi ali
ud non obſiſteret.ſcđm autem vo
luntatem racionis chriſtus nihil
aliud voluit niſi ꝙ ſciuit deū vel
le.et ideo omnis abſoluta volū=
tas criſti eciam humana fuit im
pleta quia fuit deo cōformis ⁊ ꝑ
cōſequens omnis eius oracō fu=
it exaudita·¶ Ad ſecundam re
ſpondetur ꝙ paulus qđ orauit
non obtinuit quia nō ſibi expedi
ens fuit·ij·cor·xij·¶ Ad terciā
reſpōdetur ꝙ aliqui non exaudi
untur eſt propter defectum aliq
rum predictarum condicionum
requiſitarum ad hoc ꝙ oracio ſit
exaudibilis Math·ij·Neſcitis
quid petatis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

AD ſecundam queſtionē
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ non ſit verum ꝙ apl'i
nōn pecierunt aliquid primo in
nomine chriſt i· Primo ſic· Ma
thei· x· dicitur· Et cōuocatis du
odecim apoſtolis dedit eis pote-
ſtatem ſpirituum immundorum
ſed hec orando faciebant· ergo
aliquid pecierunt in nomine cri-
ſti· ¶ Secundo ſic· Luce· x· dici
tur de diſcipulis Domine in no
mine tuo eciam demonia ſubijci
untur nobis· ¶ Tercio videtur
contra illud· Joh· xxi· In verbo
autem tuo laxabimus rete· ergo
videtur ꝙ in nomine chriſti ali
quid a deo apoſtoli pecierunt
¶ In oppoſitum eſt euangeliū
preſens vbi dicitur· vſqȝ modo
non petiſtis quicꝙ̄ in nomine
meo· ¶ Reſpondeo dicendum
ꝙ verum eſt qd̄ chriſtus ait in
preſenti euāgelio· Nam apoſto
li ante reſurrectionem chriſti nō
ita cognouerunt virtutem no-
minis chriſti ſicut poſt· et ideo
adhuc ignorabant ꝙ omnis eo
rum peticio eſſet exaudibilis in
nomine chriſti tum eciam quia
omnia bona habebant in criſto
bonum vtile quia in eo erant ō-
nes theſauri ſciencie et ſapien-
cie dei bonum delectabile q̄a erat
ſpecioſus forma pre filijs homi-
num· ps· bonum honeſtum ps·
Nimis honorati ſunt amici tui
deus· ¶ Ad racōnes in oppoſitū

Ad primam reſpondetur negan
do conſequenciā· et racō eſt quia
licet haberent poteſtatem a chri
ſto ſuper demonia· non ſequi-
tur ꝙ orando peterent in nomi-
ne chriſti ſicut nunc eccleſia in
omnibus quaſi oracionibus in
chriſti nomine finiendo dicit per
dominum noſtrū Jheſum criſtū
⁊c· vel aliud ſimile et ita reſpon
detur ad ſecundā quia ibi in no
mine tuo intelligitur· i· in virtu
te tua aut poteſtate a te nobis
conceſſa ¶ Ad terciam ſimiliter
reſpondetur ꝙ nō eſt ad propo-
ſitū qr aliud eſt petere in nomie
xp̄i aliud a prē et aliud in vbo
xp̄i laxare recia
AD terciam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ gaudium ſpūale qd̄
ex caritate cauſatur nō poſſit in
nobis impleri· Primo ſic· Quā
to magis gaudium de deo habe
mus tanto gaudium eius in no
bis magis impletur ſed nunꝙ̄
poſſumus de deo tantum gaude
re ꝙ̄tum dignū eſt vt de eo gau
deatur quia ſemper bonitas ei9
que infinita eſt excedit gaudiū
creature quod eſt finitum· er-
go gaudium de eo nunꝙ̄ poteſt
impleri· ¶ Secundo ſic· Illud
quod eſt completum nō poteſt
eſſe maius ſed gaudiū eciam be
atorū pōt eē maius quia vnius
gaudium eſt maius ꝙ̄ alterius
ergo gaudium de deo nō poteſt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

in creatura impleri ¶ Tercio ſic
Nihil aliud eſſe videtur compre-
henſio quam cognicionis plenitudo.
ſed ſicut vis cognitiua creature
eſt finita ita et vis appetitiua
eiuſdem. cum ergo deus non poſ
ſit ab aliqua creatura comprehen
di videtur quod non poſſit alicuius
creature gaudium de deo imple-
ri ¶ In oppoſitum eſt pns euangeli
um. vbi dicitur Petite vt gaudi
um veſtrum plenum ſit.

¶ Reſpondeo dicendum quod ple
nitudo gaudij poteſt intelligi du
pliciter. vno modo ex parte rei de
qua gaudetur vt ſcz tantum gau
deatur de ea quantum dignum
eſt de ea gaudere et ſic eſt conclu
ſio prima. quod ſolum dei gaudi-
um eſt plenum de ſeipſo. patet
concluſio quia gaudium eius eſt infini
tum et hoc eſt condignum infinite
bonitati dei cuiuſlibet autem cre
ature gaudium oportet eſſe fini-
tum. Alio modo poteſt intelligi
plenitudo gaudij ex parte gau-
dentis et ſic ponitur ſecunda con
cluſio quod gaudium ſpirituale poteſt
impleri in futura beatitudine.
Iſta concluſio declaratur ſic. gau
dium comparatur ad deſiderium
ſicut quies ad motum eſt autem
quies plena quando nihil reſtat
de motu. vnde tunc eſt gaudium
plenum quando iam nihil deſide-
randum reſtat. quamdiu autem in
hoc mundo ſumus non quieſcit
in nobis deſiderij motus quia ad-
huc reſtat quod deo magis appro-
pinquemus per graciam ſed quan
do iam ad beatitudinem perfectam
peruentum fuerit nihil deſideran
dum reſtabit quia erit plena frui-
cio in qua homo obtinebit quic-
quid eciam circa alia bona deſi-
derabit ſecundum illud. pſalmus. qui replet
in bonis deſiderium tuum. et ideo
quies eſt non ſolum deſiderij quo
deſideramus deum ſed eciam om
nium deſideriorum quies. Vnde
gaudium beatorum eſt perfecte
plenum et eciam ſuper plenum.
quia plus obtinebunt quam deſide-
rare ſuffecerint. non enim in cor
hominis aſcendit que prepara-
uit deus diligentibus ſe vt dicitur
i. corin. ij. et hinc eſt quod dici
tur Luce. vi. menſuram bonam et
ſuper effluentem dabunt in ſinus
veſtros quia tamen nulla creatu
ra eſt capax gaudij de deo ei con
digni inde eſt quod illud gaudium
non capitur in homine ſed potius
homo intrat in ipſum ſecundum illud
Math. xxv. intra in gaudium
domini tui. ¶ Ad raciones in
oppoſitum. Ad primam reſpon
detur quod racio illa procedit de ple
nitudine gaudij ex parte rei de
qua gaudetur.

¶ Ad ſecundam reſpondetur
negando minorem. et racio eſt.
quia cum peruentum fuerit ad
beatitudinem vnuſquiſque

attinget terminum ſibi p̄fixū
ex predeſtinacōne diuina nec re
ſtabit vlterius aliquid quo ten
datur q̄uis in illa terminacōne
vnus peruenit ad maiorem pro
pinquitatem dei alius ad mino
rem. et ideo vniuſcuiuſ ꝙ gaudi
um erit plenum ex parte gaudē
tis quia vniuſcuiuſ ꝙ deſiderium
plene quietabit. erit tamē gau-
dium vnius maius ꝙ̄ alterius
propter pleniorem participacō-
nem diuine bonitatis. ¶ Ad
terciam reſpōdetur negando cō-
ſequenciam. et racō eſt quia du
plex eſt plenitudo cognicionis.
ſcilicet quedam ex parte rei cog
nite vt ſcilicet tantum cognoſca
tur res quantum cognoſci poteſt
et iſta bene poteſt dici comprehē
ſio et ſoli deo propria reſpcū ſui
ipſius qui tantum cognoſcit ſe
quantum cognoſcibilis eſt. Alia
dicitur plenitudo ex parte cog-
noſcentis ſicut et de gaudio di-
ctum eſt ⁊ de tali plenitudine be
ne poteſt dici ꝙ beatus plene co
gnoſcet deum. Unde apoſtolus
ad col. i. Implemini in agnicō
ne voluntatis eius in omni ſapiē
cia et intellcū ſpūali.

¶ In rogacōnib9 euangelium
eſt In illo tempore dixit Iheſus
diſcipulis ſuis. Quis veſtrū hē
bit amicum ⁊c. Luce. xi. Circa
quod poſſunt diſputari ſequen-
tes queſtiones ¶ Prima vtrū
in iſtis rogacōnibus deus ſolus
ſit orandus an eciam alij ſancti
¶ Secunda vtrum in oracione
noſtra temporalia ſint petenda.
¶ Tercia vtrum ſit ſperandū
ꝙ peccatores orando impetrent
aliquid a deo

Ad primam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ in iſtis rogacōnibus
ſolus deus ſit orandus et non a
lius ſanctus. Primo ſic Per dif
finicōnem oracōis. dicit Dama
ſcenus. Quod oracō eſt accenſus
mentis in deum. ergo ſolus de9
videtur orandus. ¶ Secundo
ſic. Oracio eſt actus religionis:
ſed ſolus deus eſt religione co-
lendus. ergo ⁊c. ¶ Tercio ſic.
Virtus oracionis plus in affe-
ctu conſiſtit ꝙ̄ voce: quia hoc ne
gocium vt Auguſtinus dicit. pl9
gemitibus ꝙ̄ vocibus agitur: ſꝫ
ſolius dei eſt cogitaciones cordi
um ⁊ affectus percipere. ergo nō
niſi ſoli deo eſt porrigenda ora-
cio. ¶ Quarto ſic. Si aliqui
bus ſanctis oracionem porrigi-
mus hoc non eſt niſi in quātum
ſunt deo coniuncti: ſed quidam
eciam in hoc mundo viuentes vel
eciam in purgatorio exiſtentes
ſunt deo coniuncti multum per
graciam. ad eos autem non por
rigitur oracio ergo nec ad ſan-
ctos qui ſunt in paradyſo debe-
mus oracionem porrigere.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Quinto ſic. ſancti exiſtentes
in paradyſo nō orant ꝑ nobis.
ergo ad ipſos nō eſt oracō porri-
genda. ꝯña patet añs ꝓbat. q̄a
ſi ſancti qui ſunt in patria ꝑ no
bis orarent ſuperiorum ſanctoꝝ
oracio eſſꝫ efficacior. nō ergo de-
beret implorari ſuffragiū oracio-
num inferiorum ſanctorum. ſed
ſolum ſuperiorum. ¶ Sexto ſic.
Anima petri nō eſt petrꝰ. ſi ergo
anime ſanctorum pro nobis ora
rent q̄diu ſunt a corpore ſepara
te non deberemus interpellare ſā
ctum petrum ad orandum ꝑ no
bis. ſed animam eius cuius con
trarium facit ecclīa dicendo ſācte
petre ora pro nobis. nō ergo ſā-
cti ad minus ante reſurrectionē
pro nobis orant. ¶ In oppoſitū
eſt Job. v. voca ſi eſt qui tibi re
ſpondeat et ad aliquem ſancto-
rum cōuertere. ergo oracō poteſt
fieri ad ſanctos nō ſolum ad deū
¶ Secūdo. hoc oſtendit vſus ec
cleſie que letanijs vtitur in q̄bus
non ſolū deus ſed eciam ſancti
inuocant̄. ¶ Reſpōdeo dicendū
ꝙ oracō porrigitur alicui dupli
citer. Vno modo quaſi ꝑ ipſum im
plenda. Alio modo ſicut ꝑ ipſū
impetranda qua diſtinctiōe ha-
bita ſit iſta cōcluſio prima. ſolꝰ
deus eſt orandus ſiue ſoli deo o
racō eſt porrigenda. ſicut illi per
quem eſt adimplendum qđ peti
mus. Patet cōcluſio quia oēs
oracōnes noſtre ordinari debent
ad graciam et gloriam cōſequē-
dam que ſolus deus dat ſcḋm illḋ
ps. graciam et gloriam dabit do
minus. Secūda cōcluſio eſt. an
geli ſancti et alij beati orādi ſūt
et illis porrigūtur oracōes ſicut
quorū auxilio impetramus qđ a
deo expectamus ſcꝫ quoꝝ preci-
bus et meritis noſtre oracōnes
ſorciantur effectū. et ideo dicitur
apoca. viij. ꝙ aſcendit fumꝰ aro-
matū. i. oracōes ſanctorū de ma
nu angeli corā dn̄o. ⁊ hoc eciam
patet ex ipſo modo quo eccleſia
vtitur in orando. nam a ſancta
trinitate petimus vt noſtri miſe
reatur. ab alijs autem ſanctis q̄
buſcumqꝫ petimus vt orent pro
nobis. ¶ Ad racōnes in oppoſi-
tum. Ad primam reſpondetur ꝙ
verum eſt ꝙ oracō primo ⁊ prin
cipaliter ſit aſcenſus mentis in de
um vnde Caſſiodorus dicit. ꝙ
oracō ꝓprie ſit ad deum. depre-
cacio vero ad ſāctos. ſanctꝰ Tho
mās quaſi cōformiter dicit. ꝙ in
diffinicione debent poni ea que
ſunt per ſe. q̄uis autem aliquo
modo ad ſanctos oracō fieri poſ
ſit ſicut ad interceſſores pro no-
bis tamen ꝓprie et ꝑ ſe oracō in
deum fertur. ¶ Ad ſecundam re
ſpondetur ꝙ illi ſoli impedimꝰ
orando cultum religionis a quo
querimus obtinere quod oramꝰ
quia in hoc proteſtamur eū om
nium bonoꝝ noſtrorum auctorē
nō autem eos quos querimus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quaſi interpellatores noſtros a-
pud deum. ¶ Ad terciam reſpō
detur negando ꝯſequenciam et
racō eſt ꝙ ſancti cognoſcūt om-
nia in verbo que ad eorum glori
am ꝑtinent. ⁊ ꝙ ad magnā glo
riam eorum eſt ꝓuenens. ꝙ ali-
os iuuare pn̄t quaſi dei coopera
tores exiſtētes. ⁊ ideo ſtatim in
verbo vident peticōes ad eos fa-
ctas vel voce vel corde. et ideo peti
ciones quas ad eos dirigimꝰ deo
manifeſtante cognoſcūt. ¶ Ad
quartā reſpōdetur negādo ꝯſe-
quenciam et racō eſt quia licʒ hij
qui ſunt in hoc mūdo aut ī pur-
gatorio ſint ꝯiuncti deo ꝑ graci
am. nōdum tamen fruunt̄ actu
viſione verbi vt poſſint cogno-
ſcere ea que nos cogitamus. vel
dicimus et ideo ſuffragia nō im-
ploramꝰ ab eis orando. ſed a vi-
uis poteſt tamen ſupplicacō aliq̄
vel peticio fieri. ¶ Ad quintā re-
ſpondetur negādo aſſumptum.
et ad probacionē reſpōdetur. ꝙ
deus vult inferiora omnia ꝑ ſu-
periora iuuari. et idō oportet nō
ſolum ſuꝑiores ſed eciam inferi
ores ſanctos implorare aliq̄ndo
eſt ſoliꝰ dei miſericordia implo
randa. ꝯtinget tamē q̄nq̄ ꝙ im
ploracio inferioris ſancti efficaci
or eſt. vel ꝙ deuocius imploratur.
vel ꝙ deus vult eoꝝ ſanctitateʒ
declarare. ¶ Ad vltimū dicendū
negādo ꝯſequenciā et racō eſt.

ꝙ ſancti viuentes meruerūt vt
ꝓ nobis orarent. ⁊ idō eos inuo
camus nominibꝰ quibꝰ hic vo-
cabant̄ quibꝰ eciam nobis inno
teſcūt. ⁊ iterum ꝓpter fidē reſur
rectionis inſinuandam ſicut le-
gitur Exodi. iij. Ego ſum deus
abraham

AD ſecundam queſtionē
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ in oracōe temporalia
nō ſint petenda. Primo ſic. Que
enim orādo petimus querimus
ſed temporalia non debemꝰ que
rere. Dicitur enim Math. vi.
Primum querite regnum dei et
iuſticiam eius. ⁊ hec omnia adi
cientur vobis ſcʒ temporalia que
non querenda dicit ſed adicien
da queſitis ergo temporalia nō
ſunt in oracōe a deo petēda.
¶ Secūdo ſic. Quicūq̄ orat ꝓ
aliquo ſollicitus eſt pro illo ſed
pro temporalibꝰ eciaʒ neceſſarijs
ſolliciti eē non debemꝰ vt patet
Math. vi. Nolite ſolliciti eē ani
me veſtre q̄d manducetis. ⁊c. er
go temporalia nō ſūt petenda in
oracōe. ¶ Tercō ſic. Non debet
homo petere a deo niſi bona ⁊ vti
lia. ſed quandoq̄ temporalia ha
bita ſūt nociua nō ſolum ſpūali
ter ſed eciā corporaliter. ergo tē
poralia in oracōe nō ſūt petenda
¶ In oppoſitū eſt illd̄ q̄d in ora
cione dn̄ica continet̄ Panē nr̄m

cottidianum da nobis hodie in
qua oracione nō ſolum ſpūalis
ſed corporalis panis petitur · vt
patet per glo· Luce xi· ¶ Reſpō
deo dicendum ꝙ temporalia ſūt
petenda in oracōne quātum ne-
ceſſitas petit ſiue exigit. Iſta cō-
cluſio patet ꝓuerb .iij. Tribue
tantum victui meo neceſſaria .
Pro qua cōcluſione notandū ꝙ
ſicut dicit Augu9· ad ꝓbam de
orādo deū Hoc licet orare quod
licet deſiderare temporalia autē
licet deſiderare nō quidē pricipa-
liter vt in eis finem cōſtituam9
ſed ſicut quedam ādminicula q̄-
bus adiuuamur ad tendendū i
beatitudinem in qn̄tum ſcʒ ꝑ ea
vita corporalis ſuſtentatur ⁊ in
quātum nobis organice deſer-
uiunt ad actus virtutum vt phs
dicit ·i ·eth ·et ideo .ꝓ temporali
b9 licet orare eo modo quo licet
ea deſiderare. In illis autē que
deſiderātur eſt duplex diſtinctō
attendenda ſcʒ qd quedam ſūt
que deſiderātur ꝓpter ſeipſa q̄
dam ꝓpter aliud. Secunda eſt
ꝙ quedam nō habent ſuꝑfluita
tem deſiderij ſicut virtutes ·que
dam autem habent ſicut volup
tates · diuicie et hmōi Bona āt
tēpalia ꝓpter aliud deſiderāda
ſūt et cū quadā menſura ſcʒ ſm
qd vere ſūt nccāria ad vitā pſen
tē agētē ſic dt ſapiēs ꝓu ·iij· di
uicias et mendicitatē ne dederis
michi ſed victui meo tātū tribue
neceſſaria: et ideo hoc modo orā
re pro eis quis pt ſicut mō in ro-
gacōnib9 fit ¶ Ad racōes in op
poſitū. Ad primā rn̄detur negan
do cōſequēciam. et ad ꝓbacōnē
rn̄detur ꝙ tēpalia nec pmo nec
ſecūdo debēt queri quaſi pncipa
liter intēta· pnt autē queri vt ꝓ
pter aliud deſiderata ·vn̄ Aug.
libro de ſermone dn̄i in monte
cum dixit illud Primo querēdū
eſt regnū dei deſignauit ꝙ hoc
ſcʒ tēporale bonū poſterius que-
rendū eſt nō tempore ſed digni-
tate illud tanꝗ̄ bonū noſtrū hoc
tanꝗ̄ neceſſariū noſtrum. ¶ Ad
ſecūdam reſpondetur eciam ne
gādo cōſequēciam et ad ꝓbacō-
nem reſpōdetur ꝙ in illis vbis
Math· vi· Nō ꝓhibetur quesi-
bet ſollicitudo rerꝫ tēpaliū niſi ſu
perflua et inordinata. nō aūt ꝓ
hibetur ſollicitudo neceſſaria.
¶ Ad terciā reſpōdetur negādo
cōſequenciā ⁊ racō eſt quia ex q̊
nō petim9 temporalia tanꝗ̄ pn
cipaliter queſita ſed in ordie ad
aliud et ſic recipiunt racōnē bo
ni vtilis vnde eo tenore a dō pe
timus ipſa vt nobis concedan-
tur ·ſcdm̄ quod expediunt ad ſa
lutem·

AD terciam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ non ſit ſperādum ꝙ
peccatores orando impetrent a-
liquid a deo. Primo ſic. Dicitur
Johannis .nono. Scimus quia

peccatores deus nō exaudit. Itē
puer. xxviij. qui declinat aurem
ſuam ne audeat legem orō ſua
erit execrabilis. oracio autē exe
crabilis nō impetrat aliqd a deo
ergo peccatores nō impetrāt ali
quid a deo. ¶ Secūdo ſic. Juſti
impetrāt illud a deo qd merēt. ſ
pccōres nihil pñt mereri. quia
gracia carent et veritate que virtuſ
pietatis dicit vt dicit glo. ij. thi.
iij. ſup illo verbo habētes quidē
ſpeciem pietatis virtutē autē ei9
abnegātes et ita nō pie orāt qd
requirit ad hoc q oracō impetret
ergo peccatores nō impetrāt ali
quid orādo ad deum. ¶ Tercio
ſic. Dicit Criſo. ſup Math. Pa
ter nō libenter exaudit oracōnē
quā filius nō dictauit ſed in ora
cione quā xpus fili9 dei dictauit
dicitur. Dimitte nob debita nrā
rc. qd peccatores nō faciunt er
go vel menciuntur hoc dicendo et
ſic nō ſūt exaudiri nec digni ſūt
vel ſi nō dicunt nō exaudiūtur
quia formam orandi a xpō inſti
tutam non ſeruant. ergo rc.
¶ In oppoſitū eſt qd Auguſti.
dicit ſup Joh. Si peccatores nō
exaudiſh de9 fruſtra publican9
dixiſh. Deus propicius eſto mi
hi peccatori. Item illud quod di
cit Criſo9. ſup Math. Omnis
qui petit accipit ſcz ſiue iuſtus
ſiue ſit peccator. ¶ Reſpondeo
dicendum ſub iſta concluſione.

q ſperandum eſt et tenendum
pro certo q peccatores ſepe ex
audiuntur a deo in peticōnib9
ſuis et impetrant multa que pe
tūt ex pura tamen dei miſericor
dia. Pro quo notandum q ī pec
catore duo conſiderantur ſcz na
tura quam diligit deus et culpa
quā odit. ſi ergo peccator oran
do aliquid petit in quantum eſt
peccator. i. eſt ſcdm deſiderium
peccati hoc a deo non exauditur
ex miſericordia ſed quandoq au
ditur ad vindictam dum deus p
mittit peccatorem adhuc ampli
us ruere in peccata deus enī que
dam negat propicius que conce
dit iratus vt Aug9. dicit. Oracō
aūt peccatoris ex bono deſiderio
nature procedens a deo exaudit
non quaſi ex iuſticia quia pecca
tor hoc non meretur ſed ex pura
miſericordia obſeruatis tamen
premiſſis cōdicōnib9. vt ſcz pro
ſe petat neceſſaria ad ſalutē pie
et pſeuerāter. ¶ Ad racōnes in
oppoſitū. Ad primam reſpōdetur
q dictum illd ioh. ix. fuit dictū
ceci nō perfecti illuminati et ido
non eſt ratū q̄uis poſſit verifica
ri vt intelligatur vt peccator
vel ex condigno ad illd Prouer.
xxviij. reſpondetur q illa oracio
peccatoris eſt execrabilis que ē
oracio eius in quantum eſt pec
cator. ¶ Ad ſecūdā reſpōdetur
negādo ꝯſequenciā. et racō eſt q

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

licet peccator nō poſſit pie orare
quaſi eius oracio ex habitu vir-
tutis informetur poteſt tamē eius
oracio eſſe pia quantum ad hoc
ꝙ illud quod petit ſit ad pieta-
tem pertinens ſicut ille qui non
habet habitum iuſticie poteſt a-
liquid iuſtum velle et q̄uis eius
oracō non ſit meritoria poteſt ta-
men eſſe impetratiua quia meri-
tum innititᷣ iuſticie ſed impetra-
cio gracie. ¶ Ad terciam reſpon-
detur negando conſequenciam
et racō eſt quia oracō dominica
profertur ex perſona tocius ecc̄ie
et ideo ſi aliquis nolens dimitte-
re debita proximi dicat oracōnē
dominicam non mentitur q̄uis
hoc quod dicit nō ſit verum quo
ad ſuam perſonam eſt tamen ve-
rum quātum ad ꝑſonam eccle-
ſie extra quā quia ille eſt merito
fructu oracōnis caret. Aliqui ta-
men peccatores qn̄qȝ parati ſunt
debitoribus ſuis remittere. et iō
ipſi orantes exaudiuntur. ſm il-
lud ecc̄. xxviij. Relinque proxi-
mo nocenti te et tūc depcāti tibi
peccata ſoluentur.

¶ In die aſcenſionis dn̄i ē euā-
gelium In illo tempore. Recum-
bentibus vndecim diſcipulis ⁊c.
Marci xvi. Circa quod pn̄t di-
ſputari ſequentes queſtiones.
¶ Primo vtrum couemens fuit
xp̄m aſcendere in celum. ¶ Se-
cunda vtrum aſcenſio xp̄i fue-
rit nobis vtilis et nc̄e ſaluti fu-
diſſera. ¶ Tercia vtrum conueni-
at chriſto ſedere ad dexteram pa-
tris.

Ad primam queſtionem
ſic proceditur et videtur
ꝙ nō fuerit conueniens
chriſtum aſcendere in celum.
Primo ſic. In chriſto non eſt ni-
ſi duplex natura ſcilicȝ diuina ⁊
humana: ſed ſm diuinam natu-
ram chriſto nō couenit aſcende-
re localiter cum ipſe ſm ꝙ deus
ſit vbiqȝ. nec ſm dignitatem cū
diuinitas proficere nō poſſit nec
iterum ſm humanam ſm locū:
quia ipſa de celo nō deſcendit.
Dicitur autem Joh. iij. Nemo a-
ſcendit in celum niſi qui deſcen-
dit de celo. nec ſm dignitatem
quia gloria ſua poſt reſurreſurre-
ctionem glorioſam nō creuit. er-
go videtur ꝙ xp̄us nō debuit a-
ſcendere in celum. ¶ Secundo
ſic. Omne quod mouetur. mo-
uetur ꝓpter aliquid melius ſed
in xp̄o non fuit melius eſſe in ce-
lo q̄ꝫ i terra. nihil enim accreuit
ſibi ꝑ hoc ꝙ fuit in celo nec quā-
tū ad animā nec quātum ad cor-
pus. ergo videtur ꝙ nō fuit co-
ueniēs xp̄m aſcēdere. ¶ Tercio
ſic. Xp̄c filius dei humanā natu-
ram aſſumpſit ꝓpter nr̄am ſalu-
tē. ſed magis ſuiſſ̄ ſalutaris ho-
minib9 ꝙ ſemꝑ ↄuerſaretur no-
biſcū in terris q̄ꝫ eius abſencia
ergo videtᷣ ꝙ nō fuerit ↄueniēs
xp̄m aſcēdere in celū ¶ Quarto

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſic. Si xp̄us aſcendere debuit vi
detur q̄ ſtatim poſt reſurrectōnē
aſcendere debuit q̄ aſcenſio ſua
eſt exemplar alioꝝ ſanctoꝝ ſed
alij ſancti poſt reſurrectionē ſta-
tim futurā corporum aſcēdent. er
go chriſtus ſi aſcendere debuit de
buit ſtatim poſt reſurrectionem
aſcendere et nō differre vſq̄ ad
xl. dies ¶ In oppoſitum eſt euā
gelium pn̄s. vbi dicit. Dn̄s quidē
Iheſus aſſumptus eſt in celū
¶ Reſpōdeo dicendū ſub certis
cōcluſionib9. Prima cōcluſio cō
ueniēs fuit xp̄z in celū aſcendere
Iſta cōcluſio eſt in ſimbolo. vbi
dicit Aſcendit ad celos et Ioh.
ij. dicit. Aſcendo ad patrē meum
et patrem veſtrum. Secundo ſic
locus debet eſſe proporcionatus
locato. chriſtus autem p̄ ſuam
reſurrectionem vitam immorta-
lem et incorruptibilem inchoa-
uit. locus autem in quo nos ha
bitamus eſt locus generacionis
et corrupcōnis ſed locus celeſtis
eſt locus incorruptibilis. nō fu-
it ergo cōueniens q̄ xp̄us p9 re-
ſurrectionem maneret in terris
ſed cōueniens fuit q̄ aſcenderet
in celum. Vbi nota q̄ aſcendere
in celum fuit congruum ipſi xp̄o
et nobis xp̄o quidem. quia omne
id quod ad gloriam ptinet debe
batur ei. vnde cū celum empire-
um ſit locus cōgruus glorie con
ueniens fuit vt ad illum locū aſ
cenderet. Nobis autē cōgruum
fuit quātum ad tria. ¶ Primo vt
nos quaſi incorporalem poſſeſſio
nem induceret celi quā nobis p̄-
cio ſui ſanguinis emerat. Secū
do vt ipſe ſpem noſtram ad celū
erigeret. quia dum humanā cō
dicōnem ſideribus importauit cre
dentibus celum poſſe patere mon
ſtrauit. vt dicit Leo papa. Ter
cio vt iam chriſtum non ſm̄ car
nem cognoſcētes ſpiritualiter tā
tum ei coniungamur vt ſic ydo-
nei efficiamur ad dona ſpiritus
ſancti accipienda. ſm̄ illud ps.
Aſcendens in altum dedit dona
hominibus. Secūda cōcluſio cri
ſtus aſcendit ſup omnes celos.
Iſta concluſio habetur ad ephe.
iiij. Aſcendit ſuper omnes celos
vt adimpleret omnia. Iſta con
cluſio racōe ſic probatur Quāto
aliqua corpora perfectius parti-
cipant diuinam bonitatem tan
to ſunt ſuperiora corporali ordi-
ne qui eſt ordo localis. ſed inter
omnia corpora eciam glorioſa.
corpus criſti maiori refulget glo
ria. ergo cōuenientiſſimū fuit q̄
ſit ſuper omnia corpora conſtitu
tum in alto. et ideo ſuper illud ad
eph. iiij. Aſcendens chriſtus in
altum dico loco et dignitate. at
tendite tamen q̄ non dicit aſcē
diſſe ſuper omnes celos qd̄ extrā
celū empireū ſit ſed quia in altiſ
ſimā partē celi empirei aſcēdit

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nec in aſcenſu ſuo fuit aliqua di
uiſio facta celorum: quia q̄uis
de natura corporis non ſit ꝙ poſ
ſit eſſe in eodem loco ſimul cum
alio corpore·poteſt tamen deus
hoc facere per miraculum· ꝙ in
eodem loco poſſent eſſe ſimul·
ſicut fecit vt corpus chriſti clau
ſo vtero beate virginis exiret ⁊
ꝙ intrauit ianuis clauſis ad di
ſcipulos·vt dicit Gregorius.
Tercia concluſio· Xp̄us aſcēdit
propria virtute in celum· Iſta
concluſio patet ex illo Pſa·liij·
Iſte formoſus in ſtola ſua gra-
diens in multitudine fortitudi-
nis ſue·Pro cuius concluſionis
vera intelligencia eſt notandū.
ꝙ in chriſto eſt duplex natura·
ſcilicet diuina et humana·vnde
ſm̄ vtramqꝫ naturam poteſt ac
cipi duplex virtus eius: ſed ſm̄
humanam naturam poteſt acci
pi duplex virtus chriſti. vna q̄
dem naturalis que procedit ex
principijs nature et tali virtute
manifeſtum eſt ꝙ chriſtus non
aſcendit·alia autem virtus in
humana natura eſt virtus glo
rie. ſm̄ quam chriſtus in celum
aſcendit·cuius quidem virtutis
racō ex parte anime glorificate
aſſignatur ex cuius redundan-
cia glorificatur corpus. vt dicit
Auguſtinus ad dioſcorum· Erit
enim tanta obediencia corporis
glorioſi ad animam beatam·vt
ſicut Auguſtinus dicit·xxij· de
ciuitate dei·vbi volet ſpiritus ibi
erit protinus corpus·decet autē
corpus glorioſu m et immortale
eſſe in loco celeſti vt dictum eſt·
et ideo ex virtute anime volen-
tis· corpus chriſti aſcendit in ce
lum·ſic ergo chriſtus aſcendit
propria virtute. Primo quidē
virtute diuina Secundo anime
glorificate mouentis corpus ꝑ
vt vult nec obuiat huic conclu-
ſioni ꝙ aſſumptus dicitur in eu
angelio: quia ſicut chriſtus dicit
propria virtute ſurrexiſſe et ta-
men eſt ſuſcitatus a patre eo ꝙ
ē eadem virtute patris ⁊ filij ita
xp̄us propria virtute aſcendit
in celum et tamen a patre ē ele-
uatus et aſſumptus· ¶ Ad racō
nes in oppoſitum· Ad primam
reſpondetur ꝙ aſcendere ⁊ deſcē
dere poſſunt dici proprie et ſic ſi
gnant motum localē·vnde non
conueniunt xp̄o ſm̄ diuinā na
turam ſed ſm̄ humanam·ſcd̄m
quam deſcendit ad inferos·hic
deſcenſus fuit ſcd̄m animam et
aſcendit localiter ad celos ſm̄
animam et corpus ſimul. dici-
tur eciam methaphiſice aſcende
re et deſcendere et ſic chriſtus di
citur deſcendiſſe ſcd̄m diuinam
naturam in quantum ſe exina
niuit formam ſerui accipiens·
phi·ij· et in quantum per no-
uum effectum fuit ibi in animā
ſm̄ quem ante non fuerat·aſcē
diſſe autem quantū ad noticiā

aliqrūm ſimiliter quantū ad hu
manam naturam aſcendit ſcd'm
qd' exaltatus eſt ad gloriā reſur
rectionis et noticiam populorum
deſcendit autem ſm paſſionis
ignominiam. Quod autē dicit
Nemo aſcendit niſi qui deſcen-
dit ad perſonam referendum eſt
cui ſm vnam naturam conuenit
deſcendere de celo. i. ſm diuinā
in quantū ſibi carnem in ꝑſona
copulauit et ſm aliā ſcʒ huma-
nam aſcendere. ¶ Ad ſecundam
reſpondet ꝙ fuit decencius cor-
pus xp̄i in celo q̄ȝ in terra ꝑ quō
nota ꝙ licet per hoc ꝙ chriſtus
aſcendit in celum nihil ei accre-
uit quantū ad ea que ſunt de eſ-
ſencia glorie ſiue ſm corpus ſiue
ſm animā. tamen accreuit ei a-
liquid quantū ad loci decenciam
qd' eſt ad bene eſſe glorie nō ꝙ
corpori eius aliquid aut perfectō
nis aut cōſummacionis acquire-
retur ex corpore celeſti. ſed ſolū-
modo propter quādam decenciā
hoc autem aliquo modo pertine
bat ad eius gloriam et de hac de
cencia gaudium quoddā habu-
it non quidem ꝙ tūc de nouo de
hoc gaudere inciperet. quando ī ce
lum aſcendit ſed quia nouo mo
do de hoc gauiſus eſt ſicut de re
impleta. vnde ſup illud p̄s. De
lectacōnes in dextera tua vſq; in
finem. dicit glo. delectacio et leti
cia erit mihi in conſenſu tuo hu
manis obtuſionibus ſubtracto
Vn̄ de alexander de alis in tercō
dicit ꝙ nouum gaudium poteſt
dici quo ad nouam ſpeciem gau
dij et quo ad numerum gaudio
rum aut poteſt dici nouum gau
dium ſolum quia eſt nouus mo
dus gaudendi vel gaudij ¶ Pri
mo modo non accreuit criſto no
uum gaudium quia de nullo ga
uiſus eſt in aſcenſiōe de quo pri
us nō gauderet. ſed ſecundo mo
do ſic ſicut dicimus ꝙ cum ſit de
ſcenſus a theorica practice ad
practicam experiende non ſit de-
ſcenſus a noto ad ignotum. ſed
ad notū alio modo. ¶ Ad terciā
reſpōdetur negando minorem.
et racio eſt. quia licet preſencia
corporalis criſti fuerit ſubtracta
fidelibus ꝑ aſcenſionem preſen
cia tamen diuinitatis ipſiꝰ ſem
per adeſt fidelibus ſm qd' ipē di
cit Math. vltimo. Ego autem
vobiſcum ſum vſq; ad cōſumma
cionem ſeculi. Qui enim aſcen
dit in celos non deſerit adopta
tos. vt dicit Leo papa. ſed ipſa
aſcenſio criſti in celum qua cor
poralem ſui preſenciam nob' ſub
traxit magis fuit vtilis nobis q̄ȝ
preſencia corporalis fuiſſet. vt di
cit ſanctus Thomas. Primo qui
dem propter fidei argumentum
que eſt de nō viſis. Vn̄ ipſe dn̄s
dixit Ioh. xiiij. ꝙ ſp̄us ſanctꝰ ad
ueniēs arguet mūdū de iuſticia

ſcȝ eorum qui nō credūt vt dicit
Auguſtinus ſuper Ioh̄. Ipſa q̄p
pe fidelium comparacō infideliū
eſt vituperacō. vnde ſubdit quia
ad patrem vado et iam nō vide
bitis me. beati enim qui non vi
dent et credunt. erit itaqȝ veſtra
iuſticia de qua mundus arguit
quoniam in me quem nō vide-
tis creditis Secundo ad ſpei ſub
leuacionem. vnde ipſe dicit Io.
xiiij. Si abiero ⁊ preparauero vo
bis locum iterum veniam et ac-
cipiam vos ad meipſum vt vbi
ego ſum et vos ſitis. per hoc em̄
ꝙ humanam naturam in celo
collocauit dedit nobis ſpem il-
luc perueniendi quia vbi fuerit
corpus ibi cōgregabūtur et aq̄-
le. vt dicitur Math. xxiiij. vnde
et Michee. v. dicitur. Aſcendit
iter pandens ante eos. Tercio
ad erigēdum caritatis affectum
in celeſtia. vnde dicit apl̄s col.
iij. Que ſurſum ſūt ſapite non
que ſuper terram et quia ſpiritꝰ
ſanctus amor ē nos in celeſtia
rapiens. ideo dominus dicit di-
ſcipulis. Ioh̄. xvi. Expedit vo-
bis vt ego vadam. ſi enim non
abiero paraclitus nō veniet ad vos
ſi autem abiero mittam eum ad
vos. quod exponens Auguſtinꝰ
ſuper Io. dicit. Non poteſtis ca
pere ſpiritum q̄diu ſm̄ carnem
noſſe perſiſtitis xp̄m. xp̄o autem
aſcendente corporaliter nō ſolū
ſpiritus ſanctus ſed pater et fili
us illi affuit ſpiritualiter. Ad
quartam reſpondetur negando
cōſequenciam. et racō eſt quia li
cet xp̄o reſurgente in vitam im-
mortalem congrueret locus cele
ſtis tamen vſqȝ ad aſcenſionem
diſtulit vt veritas reſurrectiōis
comprobaretur ad quam oſten
dendam oportuit ꝙ non ſtatim
poſt reſurrectionem aſcenderet.
ſed diu cum apoſtolis cōuerſa-
retur vt ex magna familiaritate
omnis dubitacō tolleretur quia
ſi tantum apparuiſſet ſemel po-
tuiſſet videri aliqua illuſio ⁊ iō
pluries in illis. xl. diebꝰ illis ap
paruit fuit eciam dilata aſcēſio
ad conſolacōnem diſcipulorum
qui de morte chriſti cōtriſtati fu
erant. et ideo dicit gloſa Act. i.
Dicit. xl. hore fuerūt mortis cri-
ſti ita. xl. dies cum eis cōuerſa-
tus eſt poſt reſurrectōnem quia
conſolacō diuina excedit triſtici
am humanam vt magis exten-
datur tempus cōſolacōnis q̄ tri
bulacōnis. qd̄ aūt arguitur de a
lijs ſanctis nō valet quia aliorū
ſanctorum nō oportebit reſurre
ctionem ꝓbari quia omnibꝰ ma
nifeſta erit. et iō nō oportet ꝙ
differatur aſcenſio eorū

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ aſcenſio chriſti nō fu
it nobis vtilis et fructuoſa nr̄e
ſaluti. Primo ſic. Per paſſionē

et deſcenſum ad inferos omne
impedimentum remotum eſt et
ianua paradyſi per paſſionem ap
ta eſt. et ſimiliter per baptiſmū
quādo celi aperti ſunt. ergo per
aſcenſionem nihil nobis vtilita
tis accreuit ¶ Secundo ſic. xpc
fuit cauſa noſtre ſalutis in quā
tum ſalutem noſtram meruit: ſꝫ
per aſcenſionem nihil nobis me
ruit quia aſcenſio ꝑtinet ad pre
mium exaltacōis. nō eſt autē
idem premium et meritum ſicut
nec via et terminus. ergo. ꝛc.
¶ In oppoſitum eſt illud Joh.
xvi. Expedit vobis vt ego vadā
ideſt recedam a vobis ꝑ aſcenſi
onem. ¶ Reſpondeo dicendum
ꝙ aſcenſio xpi fuit fructuoſa quia
cauſa quodāmodo noſtre ſalu-
tis et hoc dupliciter. vno modo
ex ꝑte noſtra. Alio modo ex ꝑte
ipſius. ex ꝑte quidem noſtra in
quantum ꝑ xpi aſcenſionē mēs
noſtra mouetur in ipſum quia
ꝑ eius aſcenſionem vt in prece-
dēti queſtiōe diximꝰ daretur pmo
locus fidei. ſecūdo ſpei. tercio ca
ritati. quarto eciam vt reueren-
cia noſtra augeretur ad ipſū dū
iā extimamꝰ eum nō ſicut homi
nem terrenum ſed ſicut deum ce
leſtem. ſicut apoſtolus dicit ij.
corinth. v. Et ſi cognouimꝰ ſm
carnem xpm mortalem ꝑ quod
putauimꝰ eum tantum hominē
vt gloſa exponit ſed nūc iam nō
nouimꝰ. ex ꝑte autem ſua fuit
cauſa noſtre ſalutis quantū ad
ea que ipſe fecit aſcendens prop
ter noſtram ſalutem. et primo quī
dem viam nobis preparauit aſ
cendendi in celum. ſm qđ ipſe
dicit Joh. xiiij. Vado parare vo-
bis locum et Michee. ij. Aſcen
dit pandens iter ante eos quia
enim ipſe eſt caput noſtrū opor-
tet ꝛ illuc ſequi membra quo ca
put preceſſit. vñ dt Joh. xiiij. vt
vbi ego ſum et vos ſitis et in hu
iuſmodi ſignum animas ſancto
rū quas de inferno deduxerat in ce
lum tranſduxit. ſm illud pſal.
Aſcendens in altum captiuam
duxit captiuitatem. Secūdo quia
ſicut pontifex in veteri teſtamēto
intrabat ſanctuarium vt aſſiſte
ret deo pro populo ita xpc intra-
uit in celum ad interpellandum
pro nobis vt dicitur ad hebreos
vij. Ipſa enim repreſentacio ſui
ex natura humana quā celo in-
tulit eſt quedam interpellacō ꝓ
nobis vt ex quo deus humanā
naturam ſic exaltauit in chriſto
eciam eorum miſereatur pro qui
bus filius dei dicitur humanam
naturam aſſumpſiſſe. Tercio vt
in celorum ſede quaſi deus et do
minus cōſtitutus ex inde diuinā
dona hominibus mitteret ſcđm
illud eph. iiij. Aſcendit ſuꝑ om
nes celos vt adimpleret omnia
ſcꝫ donis ſuis ſm glo. ¶ Ad ra-
ciones in oppoſitum. Ad primam
reſpondetur negādo cōſequenciā

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et racio eſt q2 licet per paſſionez
chriſti omnia impedimenta fue
runt a nobis āmota ⁊ omnia bo
na data q̄tū ad meritū quia ſcʒ
ꝑ paſſionem chriſtus nobis me
ruit predicta oportuit tamen vt
ꝑ effectum in illa bona introdu=
ceremur quaſi in corporalem poſ
ſeſſionem eorū que iā nobis me
ruerat. bona autē glorie in trib9
cōſiſtūt. Primo in diuina viſiōe
que eſt beatitudo anime et hoc ꝑ
effectū cōtulit deſcendēdo ad in=
feros. Secudū eſt gloria corpo
ris et hoc inchoauit in ſua reſur=
rectione. Terciū eſt locus cōgru
us et hoc ꝯſtitit in ſua aſcenſiōe
in baptiſmo aūt celi aperti ſunt
in ſignum q ꝑ baptiſmm quem
tūnc inchoabat in quo eius paſ
ſio operatur plenarie celi aditus
pateret nobis. ¶ Ad ſecundaʒ
reſpondetur negando cōſequen
ciam et racō eſt quia licet aſcen=
ſio xp̄i non ſit cauſa noſtre ſalu=
tis ꝑ modum meriti fuit tamē ꝑ
modum efficiencie in quantum
humanitas ſꝫm quam aſcendit
eſt quodammodo inſtrumētum
diuinitatis et operatur in virtu=
te eius.

AD terciam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
q nō cōueniat xp̄o ſede
re ad dexteram p̄ris. Primo ſic.
Dextera et ſiniſtra ſunt differen
cie poſicionum corporalium; ſed
nihil corporale cōuenit deo quia
deus ſpiritus eſt. Ioh. iiij. ergo
videtur q xp̄o nō cōueniat ſede=
re a dextris patris. ¶ Secundo
ſic. Si quis ſedet ad dexterā ali
cuius ille ſedet ad ſiniſtram ei9
ſi ergo chriſtus ſedeat ad dexte
ram patris ſequitur q pater ſe=
deat ad ſiniſtraʒ filij qd̄ eſt incō
ueniens. ¶ Tercio ſic. vel con=
uenit chriſto ſedere ad dexteram
patris ſꝫm quod deus vel ſꝫm qd̄
homo ſed nec ſic nec ſic. ergo rc̄
aſſumptum probatur q nō ſꝫm
quod deus. quia chriſtus ſcd̄m
qd̄ de9 dicitur dextera dei patris
ſed non videtur idem eſſe dex=
tera alicuius et ille qui ſedet
ad dexteram eius. ergo criſtus
ſecundū quod deus non ſedʒ ad
dexteram patris. q autem eciaʒ
non ſꝫm quod homo probatꝰ ſic.
Dicit Damaſ. Dexteram patris
dicimus gloriam et honorem di
uinitatis ſed honor et gloria di=
uinitatis non cōuenit criſto ſꝫm
qd̄ homo. ergo videtur q criſto
ſꝫm qd̄ homo nō cōueniat ſedere
ad dexteram patris. ¶ In oppo
ſitum eſt euangelium preſens.
¶ Reſpondeo dicendum q xp̄o
conuenit ſedere a dextris patris
vt dicitur in ſimbolo patet ꝯclu
ſio ad heb. i. vbi dr̄ de xp̄o ſedet
ad dexteram maieſtatis excelſis
Pro qua concluſione notandum
Primo q dextera eſt pars no=
bilior corporis. vnde qui alterū

ad dexteram ſedet nobiliſſimo
mō ei cōiungit᷑. Modus autem
ſm quē aliquis patri coniungit᷑
vel eſt nobiliſſimus ſimpliciter
et ſic ē eē equalem ſibi. et hoc cō
uenit xp̄o ſm diuinam naturā
vel eſt nobiliſſimus quantū poſ
ſibile eſt creature. et hoc eſt con
iungi ei in vnione perſone filij
eius. et ſic cōuenit ſedere ad dex
teram chriſto ſm humanam na
turam. Dignat enim ſeſſio infir
mitatem illius cōiunctionis et
ita in glo. ad roma. viij. exponi
tur de chriſto vbi dicitur qui eſt
ad dexteram dei ſcʒ patris. ideſt
equalis patri vel in potioribus
bonis patris vbi dextera patris
eſt vel eq̄litas patris vel potiori
tas bonorum patris. ¶ Ad ra-
cōnes in oppoſitum. Ad primā
reſpondetur negando cōſequen
tiam et racō eſt quia ibi dextera
nō proprie dicitur ſed metapho-
rice. vnde Damaꝰ. dicit iij libro
nō localem dexteram patris dici
mus ſed per dexteram patris di-
cimus gloriam et honorē diuini
tatis. ¶ Ad ſecundam reſponde
tur ꝙ racō illa procedit ſm qđ
ſedere ad dexteram intelligit᷑ cor
poraliter. vnde Augꝰ. dicit in q̄-
dam ſermone de ſimbolo ſi car-
naliter accepimus ꝙ xp̄c ſedet
ad dexteram patris ille erit ad ſi
niſtram ibi autē. i. in eterna be
atitudine omnis dextera eſt: q̄a
ibi nulla eſt miſeria. ¶ Ad ter-
tiam reſpondetur ꝙ xp̄o cōuenit
ſedere ad dexteram patris ⁊ ſm
qđ deus et qđ ſm hō. alio et alio
modo. Pro quo notandum ꝙ no
mine dextere tria intelligi poſ-
ſunt vno modo ſm Dama. glo
ria diuinitatis. alio modo ſm Au
guſtinum beatitudo patris. ter
cio ſm eundem iudiciaria pote-
ſtas ſedere ad dexteram patris
nihil aliud eſt ꝙ ſimul cum pa-
tre habere gloriam diuinitatis
et beatitudinem et iudiciariam
poteſtatem ſed hoc incōmutabi-
liter cōuenit chriſto ſm qđ deꝰ
Vnde manifeſtum eſt ꝙ chriſtꝰ
ſm q̊d deus ſedet ad dexterā dei
patris ita tamen ꝙ hec prepoſi-
cio ad que tranſitiua eſt ſolam
diuiſionem perſonalem impor-
tet et originis ordinem nō autē
gradum nature vel dignitatis q̄
nullus eſt in diuinis perſonis ⁊
ita ſm primam expoſicionē que
eſt ꝙ dextera patris. dicatur eq̄
litas eius xp̄o ſm q̊d deus eſt cō
uenit ſedere ad dexteram patris
et ad racionem in oppoſitū reſpō
detur ꝙ nō eſt incōueniens ꝙ fi
lius dicatur dextera et ſedere ad
dexteram ſm diuerſas ſimilitu-
dines quia metaphorice vtrum-
ꝙ dicitur. Dextera enim dicitur
ſcilicet ꝙ per ipſum pater opera
tur ſed ſedere ad dexteram racōe
p̄dicta ꝙ autē eciam ſm q̊d ho-
mo xp̄o cōueniat ſedere ad dexte
ram patris patet ſm ſecundam

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

expoſicionē ſuperius dictā que ē
ſedere in potioribus bonis patꝛs
patet ꝙ xp̄c ſcḋm qḋ homo ſedet
ad dexteram patris in bonis pa
ternis potiorib⁹ pre ceteris i ma-
iori beatitudine et habens iudi-
ciariam poteſtatē. ¶ Ad racōnē
in cōtrarium reſpōdet ꝙ nō ꝓce
dit. quia non conuenit chriſto
ſcḋm qḋ homo ſcḋm primam ex
poſicionem que eſt eſſe equalem
patri ſed bene ſecundo modo vt
dictum eſt.

¶ Dominica infra octauas eſt
euangeliū. In illo tpe dixit Ihe
ſus diſcipulis ſuis. Cum venerit
paraclitus. ⁊c̄. Joh. xi. Circa qḋ
pn̄t diſputari ſequētes queſtio-
nes ¶ Primo vtrū ſpūs ſāctus
procedat a patre et filio. ¶ Se-
cūdo vtrū ſpiritus ſanctus ſuffici
enter ꝑhibuit teſtimonium de
chriſto

Ad primūm ſic procedit
et videtur ꝙ ſpūs ſcūs
nō procedit a filio ſed a
patre ſolo. Primo ſic ex pn̄ti eu-
angelio ſcḋm Dyo. Nihil eſt audē
dum dicere de ſubſtanciali diui-
nitate preter ea que diuinitus
nobis ex ſacris eloquijs ſunt ex
p̄ſſa ſ; in ſcriptura ſac̄ nō exp̄mi
tur ꝙ ſpiritus ſanct⁹ procedat a
filio ſed ſolum ꝙ procedat a pa
tre. vt patet in euāgelio p̄ſenti.
Joh. xv. vbi dicitur ſpiritū verita

tis qui a patre ꝓcedit. ergo ſpi
ritus ſanctus nō ꝓcedit a filio
¶ Secundo ſic. Dicit Dyo. pat
quidem eſt fontana deitas. fili⁹
et ſpiritus ſanctus de igne deita
tis ſcꝫ ſi ita oportet dicere pullu-
lacōnes ſunt diu̇ſe nature et ſic
flores ⁊ diuina lumina a ſāctis
eloquijs accepim⁹ ſed pullulacō
nō eſt a pullulacōne. nec flos a
flore. ergo nec ſpūs ſanctus a fi
lio. ¶ Tercio in legenda beati
andree dicitur. Pax vobis ⁊ vni-
uerſis qui credūt in vnum deum
patrem et in vnum filium ei⁹ do
minū noſtrū Iheſū chriſtū et in
vnum ſpm̄ ſanctū procedentem
ex patre et in filio ꝑmanentē. ꝙ
autē ꝑmanet in aliquo non pro
cedit ab eo. ergo ſpiritus ſāct⁹
nō procedit a filio. ¶ Quarto
ſic. Dicit Dama⁹ Spiritū ſan-
ctum ex patre dicimus et ſpiritū
patris nominamus. ex filio aūt
ſpiritum nō dicimus. ſpiritū aūt
filij nominamus. ergo ſpiritus
ſanct⁹ nō procedit a filio.
¶ Quinto ſic. Filius procedit
vt verbum. ſed ſpiritus noſter
in nobis nō procedit a verbo nrō
ergo nec ſpūs ſanct⁹ procedit a
filio. ¶ In oppoſitum eſt illud
athanaſij. Spiritus ſanct⁹ a pa
tre et filio nō fact⁹ nec creat⁹ nec
genitus ſed procedens. ¶ Secū
do ſic. anima noſtra eſt ymago
trinitatis ſed amor in aīa q̄ rep-
ſētat ſpm̄ ſcm̄ ꝓcedit a noticia q̄

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

repꝛ̄ſentat filium·ergo ⁊ in diui=
nis ſpūs ſanctus procedit a filio
¶ Tercīo ſic Oīs amor procedit
ab amante ſed ſpūs ſanctus eſt
amor patris et filij· ſm Aug·et
Dama·vt amor ambor̄u ergo ꝓce
dit ab vtroqꝫ· ¶ Quarto ſic
Spiritus ſanctus eſt tercia pſo=
na in trinitate· filius ſecunda :
pater prima·ſed ternarius pro=
cedit ab vnitate mediante bina
rio.ergo ſpiritus ſanctus proce=
dit a patre mediante filio·
¶ Reſpondeo dicendum ꝙ quia
textus preſentis euangelij dicit
qui a patre procedit et nō addit
a patre et filio·dicūt greci ꝙ ſpi
ritus ſanctus nō procedit a filio
ſed ſolum a patre in quo graui=
ter errant· vnde ponitur contra
eos talis concluſio ꝙ ſuppoſita
trinitate pſonarum eſt neceſſari
um cōfiteri ſpiritum ſanctum ꝓ=
cedere a filio· Iſta cōcluſio oſtē=
ditur ſic· Nam hoc remoto ineui
tabiliter remouetur diſtinctio p
ſonalis ſpiritus ſancti a filio·
patet hoc·cum enim diuine per
ſone ſcd̄m nihil abſolutū diſtin
guantur quia quicquid abſolu=
te in diuinis dicitur ad vnitatē
eſſencie pertinet·oportet ꝙ ipſa
rum diſtinctio fit ſm relacōnes
oppoſitas·oppoſitas dico quia re
lacōnes diſtinguere nō poſſunt
pſonas niſi ſm qđ ſunt oppoſite
quod ex hoc patet : quia pater
habet duas relacōnes quarum
vna refertur ad filiū alia ad ſpi
ritum ſanctum·que tamen quia
non ſunt oppoſite non conſtitu=
unt duas perſonas ſed ad vnā
perſonam patris tantum ptinēt
Si igitur in filio ⁊ in ſpiritu ſan
cto nō eſſet inueniri niſi duas rela
ciones quibus vterqꝫ refert ad
patrem ille relacōnes nō eſſent
ad inuicē oppoſite ſicut nec due
relacōnes quibus pater refer=
tur ad illos·vnde ſicut perſona
patris eſt vna ita ſequeretur ꝙ
perſona filij et ſpiritus ſancti eſ=
ſent vna habens duas relacio=
nes oppoſitas duabus relacōni
bus patris hoc autem eſt hereti=
cū tollat fidem trinitatis cū opor=
tet igitur ꝙ filius et ſpiritus ſā=
ctus ad inuicem referantur oppo
ſitis relacionibus non poſſunt in
diuinis eſſe alie relaciones op=
poſite niſi relaciones originis op
poſite autem relaciones originis
accipiuntur ſcd̄m principium et
quod eſt a principio relinquitur
igitur ꝙ neceſſe eſt dicere vel fi=
lium eſſe a ſpiritu ſancto qđ nul
lus dicit vel ſpiritum ſanctum
eſſe a filio.quod nos cōfitemur
et quod fuit concluſio ſuperius
poſita que concluſio eciam patet
ex racione proceſſionis vtriuſqꝫ
Dicitur enim filius procedere p
modum intellectus vt verbum
ſpiritus autem ſanctus per mo=
dum voluntatis vt amor·neceſ
ſe eſt aūt ꝙ amor a vbo ꝓcedat

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nō enim aliquid amam⁹ niſi ꝙ
cōceptōe mentis apprehendimuſ
vnde hoc manifeſtum eſt ꝙ ſpi-
ritus ſanctus procedit a filio.
¶ Ad racōes in oppoſitū. Ad pri-
mam reſpōdetur ꝙ de deo dicere
nō debemus qḋ in ſacra ſcriptu-
ra nō inuenitur vel ꝑ verba vel ꝑ
ſenſum. licet aūt per verba expſ-
ſe nō inueniatur in ſacra ſcriptu-
ra ꝙ ſpiritus ſanctus ꝓcedat a
filio. inuenitur tamen quantum
ad ſenſum et precipue vt dicit fi-
lius Joh. xv. de ſpiritu ſancto lo-
quens ille me clarificabit. quia
de meo accipiet regulariter eciã
in ſacra ſcriptura tenendū eſt ꝙ
id quod de patre dicitur oportet
de filio intelligi. eciam ſi dictō ex-
cluſiua addatur niſi ſolum in il-
lis in quibus pater et filius ſm
oppoſitas relacōes diſtinguūtur
cum enim dn̄s. Math. xi. dicit
Nemo nouit filiū niſi pater non
excluditur quin filius ſeipſū co-
gnoſcat. ſic ergo cum dicitur ꝙ
ſpiritus ſanctus a patre ꝓcedit
nō excludit᷑ inde filius. eciam ſi
a ſolo patre adderetur. quia q̄n-
tum ad hoc quod eſt eſſe princi-
pium ſpiritus ſancti nō opponū-
tur pater et filius ſed quantum
ad hoc ꝙ hic ē pater et ille fili⁹.
¶ Ad ſecundam reſpondetur ne-
gādo cōſequenciam et racō ē. q̄a
racōnes ille ſunt ſimbolice; et iō
ex eis nō procedit argumentacō

ſicut idem Dyo. dicit in epiſtola
ad titū ꝙ ſimbolica theologia nō
eſt argumētatiua. ſ; eſt ſimilitu-
do q̄ntum ad aliud ſcʒ ꝙ flores
ſunt ab vno tamē nō eſt ſimili-
tudo quantum ad omnia.
¶ Ad terciam reſpōdetur negā-
do cōſequēciam et racō eſt. Spiri-
tus em̄ ſcūs p̄ot dici quieſcere in
filio tripliciter. Primo ſm huma-
nam naturam ſm illud Yſa. xi.
Egredietᷣ virga de radice yeſſe ⁊
flos de radice ei⁹ aſcēdet et req̄e-
ſcet ſuꝑ eum ſp̄s dn̄i quia in eo
nihil cōtrarium vnq̄ reperiit grē
Alio mō intelligitᷣ ſp̄us ſanctus
in filio requieſcere. quia virtus
ſpiratiua a patre datur filio ⁊ vl-
tra nō protenditur. Tercio ſm
qḋ amor dicitᷣ quieſcere in ama-
to in quo quietatᷣ amantis effe-
ctus per nullum autē iſtoꝝ mo-
dorum excluditᷣ proceſſio ſp̄us
ſancti a filio. ¶ Ad quartam re-
ſpondetur ꝙ in hac parte nō cre-
ditur Damaſceno. quia dicitur
fuiſſe illo tempore quo cepit iſta
contrauerſia ſuper hac queſti-
one inter grecos et latinos ta-
men nō negat quin ſit ex filio ſ;
dicit ſe nō credere ꝙ ſit a filio q̄a
adhuc inter eos indubio verte-
batur.
¶ Ad quintam reſpondetur. ꝙ du-
plex verbum ſcilicet vocale et
verbum mentis et duplici ver-
bo reſpondet duplex ſpiritus.

verbo enim vocali reſpondet ſpi
ritus corporalis· et verbo menta-
li ſpiritus amoris interni: vnde
dicimus ꝙ verbum ſm̄ genera-
cionem eternam eſt ſimile verbo
mentali· Joh· i· In pͥncipio erat
verbum· ⁊ ideo a verbo procedit
ſpiritus ſanct⁹ ſicut a verbo mē
tali amor ſed filius ſm̄ qd̄ car-
nem aſſumpſit habet ſimilitudi
nem verbi vocalis et ſicut forma
cio vocis fit per aerem reſpiratū
ita incarnacio verbi facta eſt ꝑ
operacionem ſpiritus ſancti ⁊ ita
tacō non procedit quia verbum
in diuinis nō accipitur ſm̄ ſimi
litudinem verbi vocalis a quo
nō procedit ſpiritus ſed ſm̄ ſimi
litudinem verbi mentalis a quo
amor ꝓcedit

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ ſpiritus ſanctus non
ſufficienter teſtimonium red di-
derit de xp̄o. Primo ſic cum dica-
tur in p̄s· Teſtimonium fidele
illuminans oculos ſapienciam
preſtans paruulis videt̃ ꝙ p̄ſt
ſufficiens teſtimonium de aliq̃
re omnis eſt ablata dubitacō de
illa et errores ceſſant. Sed poſt
teſtimonium ſpiritus ſancti de
chriſto non ceſſarunt dubitacō-
nes de eo nec errores ĩmo creue
runt: quoniā multi ſurrexerunt
errores circa paſſionem chriſti.
vt patet· ergo videtur ꝙ teſti-
monium ſpiritus ſancti factum
de xp̄o nō fuerit ſufficiens. ¶ In
oppoſitum eſt euangeliū p̄ſens
vbi ſpiritus ſanctus vocatur ſpi
ritus veritatis qui vt Joh. xvi.
dicitur, docet omnem veritatem
et Joh xiiij· dicitur. Inſpiracō o-
mnipotentis dat intelligenciam·
ergo teſtimonium ſpiritus ſan-
cti quātum eſt ex ꝑte ſui fuit ſuf
ficientiſſimum teſtimonium.

¶ Reſpondeo dicendum ꝙ te-
ſtimonium ſpiritus ſancti fuit
ſufficiens apud bene diſpoſitos
apud habentes deſiderium ſcien
di veritatem· Notandum autem
ꝙ ſpiritus ſanctus tripliciter ꝑ-
hibuit teſtimonium de chriſto·
Primo inſtruendo diſcipulos et
fiduciam eis prebendo ad teſtifi
candum· Math·x· Non enim
vos eſtis qui loquimini ſed ſpi
ritus ſanctus qui loquitur in vo
bis. Secūdo ſua dona cōicando
credētib⁹ in xp̄m ·ad heb·ij· Con
teſtante deo ſignis et ꝓdigijs et
varijs ſp̄s ſancti diſtribucōni-
bus. Tercō emoliendo audienci
um corda ·p̄s· Emitte ſpm̄ tuū
et creabūtur et renouabis faciez
terre· Secūdo notandū ꝙ a mul
tis xp̄us habuit teſtimoniū ſue
diuinitatis· Primo a patre ſuo
celeſti in baptiſmo et in tranſfi
guracōe· qui ait· Hic eſt fili⁹ me
us dilc̄us. ⁊c. Secūdo a ſpū ſan
cto ſicut dictum eſt. Tercō teſti
monium perhibuerūt opera mi-
raculorū q̄ nemo alius fecit· Vn

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Joh̄·vi. Opera que ego facio in
nomine patris mei teſtimoniū
ꝑhibent de me. Quarto moyſes
in lege. Unde Joh̄·vi. Si crede-
retis moyſi crederetis forſitan et
mihi. de me enim ille ſcripſit
Deutro·xviij. Ꝓphetā de gen
te tua et de fratribus tuis ſicut
me ſuſcitabit tibi dn̄s deus tuꝰ.
Quinto ſcriptura ꝓphetarū to-
cius veteris teſtamenti. vn̄ apo.
xix. Teſtimoniū iheſu eſt ſpūs
ꝓphecie. Sexto Joh̄ baptiſta.
vnde Jo·vi. Vos miſiſtis ad io-
hannem et teſtimonium ꝑhibu
it veritati. cum ait Joh̄. Ecce ag
nus dei qui tollit peccata mūdi.
Septimo turba clamancium in
die palmarum benedictus qui
venit in nomine domini. Octa-
uo apoſtoli de quibus dicitur in
preſenti euangelio et vos teſti-
monium ꝑhibebitis qui ab ini-
cio ſcʒ predicacōnis ⁊ operacōnis
miraculorum mecū eſtis. vn̄ act.
iiij. dicit. virtute magna redde-
bant apoſtoli teſtimoniū iheſu
xp̄i domini noſtri. ¶ Ad racō
nes in oppoſitū reſpondetur ne-
gando cōſequenciam et racō eſt.
quia ꝙ poſt teſtimoniū ꝑhibitū
a ſpū ſancto et ab omnibus iam
dictis nō fuerunt omnino ablati
errores et dubitacōes ab homini
bꝰ nō fuit ex inſufficiencia teſti-
monij. ſed ex indiſpoſicōe et ma
licia hominum nolencium accipe
re doctrinam veritatis. vnde bene
dicitur in p̄s. teſtimonium dn̄i
ſapienciā preſtans paruulis. i. hu
milibus et nō ſuperbis et rebelli
bꝰ lumini veritatis.

¶ In die penthecoſten euange
lium eſt. In illo tempore dixit ihe
ſus diſcipulis ſuis. Si quis dili
git me ſermonem ⁊c. Jo·xiiij.
Circa qd̄ ponūt diſputari ſequētes q̄
ſtiones. ¶ Primo vtrum ſpiri-
tui ſancto conueniat viſibilit̄ mit
ti. ¶ Secundo vtrum cōſequen
ter miſſus ſit in linguis igneis
¶ Tercio vtrum verum ſit ꝙ ſpi
ritus ſanctus docuerit apoſtolos
omnia.

Ad primam ſic proceditur
et videtur ꝙ ſpiritui ſan
cto nō conueniat mitti
viſibiliter. Primo ſic. Filius enī
ſcd̄m ꝙ viſibiliter miſſus eſt ī mū
dum dicitur eē minor patre. ſed
nūꝙ̄ legitur ſpūs ſanctꝰ minor
patre. ergo ſpiritui ſancto nō cō
uenit viſibiliter mitti. ¶ Secun
do ſic. Miſſio viſibilis eſt ſcd̄m
quod diuina ꝑſona aliquo mo-
do eſt in aliquo quo prius nō fu
erit ſed in nulla creatura viſibili
poteſt eē aliquo modo quo priuſ
non fuerit. Eſt enim in omnibꝰ
creaturis. eſſencialiter. potencia
liter. preſencialiter et inter hec

in ſanctis mentibus per graciaꝫ
quomodo ĩ aliquo viſibili corpo
re eſſe non poteſt. et videt̃ ꝙ miſ
ſio viſibilis ſpiritui ſancto nõ cõ
ueniat. ¶ Tercio ſic. Si dicat̃
ꝙ eſt in illis creaturis viſibilib9
alio modo quia ſicut in ſigno cõ
tra racõ ſacramenti eſt ꝙ in ipo
ſit deus ſicut in ſigno viſibili. ſi
ergo propter hoc dicitur viſibili
ter mitti. quia in rebus viſibili
bus eſt ſicut in ſignis. tunc ille
res erunt ſacramenta et in omni
bus ſacramentis eſſet miſſio vi
ſibilis quod eſt falſum.
¶ Quarto arguitur ſic Cum
omnis effectus ſit demonſtrans
ſuam cauſam eſt ſignum illius.
ſed omnes creature repreſen
tant ipſum deum tamꝙ̃ cauſam
per ymaginem vel veſtigium.
ergo ſm hoc in alijs creaturis vi
ſibilibus mittetur viſibiliter ſed
hoc eſt falſum. ergo ꝛc. ¶ In op
poſitum eſt euangelium preſens
vbi inquit xp̃c. paraclitus autem
ſpiritus ſanct9 quem pater mit
tet in nomine meo ꝛc. ¶ Reſpõ
deo dicendum ꝙ ſpiritui ſancto
conuenit viſibiliter mitti. patet
concluſio Math. iij. Spiritus
ſanctus deſcendit ſuper chriſtũ
cum baptizaretur in ſpecie colũ
be. et hodie ſuper apoſtolos ĩ ſpe
cie ignis Pro quo notandum ꝙ
deus vt dicit dyo. prouidet om
nibus ſm vniuſcuiuſqꝫ modum
eſt autem modus naturalis ho
minis vt p viſibilia ad inuiſibi
lia manu ducatur et ideo inuiſi
bilia dei oportuit homini per viſi
bilia manifeſtari. ſicut ergo de9
ſeipſum et proceſſiones eternas
perſonarum per creaturas viſibi
les ſm aliqua indicia quodãmo
do hominibus demonſtrauit. ita
cõueniẽs fuit vt inuiſibiles miſ
ſione diuinarum perſonarũ ſm
aliquas viſibiles creaturas mani
feſtarentur. ¶ Ad racões in op
poſitum dicendum. Ad primam
reſpondetur negando cõſequen
ciam. et racõ eſt quia filius crea
turam viſibilem in qua apparuit
in vnitatem perſone aſſumpſit
ſic. vt ꝙ de illa creatura dicitur
de filio dei dici poſſit. et ſic racõne
nature aſſumpte filius dicit̃ mi
nor patre. ſed ſpũs ſanctus non
aſſumpſit creaturam viſibileꝫ in
qua apparuit in vnitatem perſo
ne. vt ꝙ illi cõuenit de illo predi
cetur. vnde nõ poteſt dici minor
patre propter creaturam viſibi
lem. ¶ Ad ſecundam reſpon
detur negando cõſequenciam et
racõ eſt. qa minor eſt falſa dici
mus enim ꝙ ſpiritus ſanctus in
illa creatura viſibili in qua appa
ret eſt nouo modo ſcilicet ſicut
in ſigno. ¶ Ad terciam reſpõ
detur negando conſequenciam
et racõ eſt quia non eſt ſimile de
ſacramentis et de reb9 in qb9 ſit

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

miſſio viſibilis · quia ſacramen
ta veteris legis ſignificabāt qui
dem grām affuturā nō pſentem
eo ꝙ in eis grā nō cōferebatur.
Sacramenta vero noue legis nō
tantum ſunt ſigna ſed etiā cau-
ſe quodāmodo et ipſam graciā
nō ſignificant vt iam habitam
ſed vt per ſacramenta inducen-
dam: ſed ille ſpecies ſunt tantū
ſigna preſentis gracie et nō cau-
ſe . ſicut patet ꝙ circa xp̄m ad
quem viſibilis miſſio facta ē ni-
hil gracie inuiſibilis effectum eſt.
Unde eciam omnes ad quos vi
ſibilis miſſio facta eſt grām ha-
bent · nō autem omnia quib⁹ ſa
cramenta cōferuntur graciā ſuſ
cipiunt: quia cauſalitas ſacramē
torum impeditur · ſignificāt enī
graciam non vt exiſtentem ſed
vt cauſandam quodammodo ꝑ
ipſa · ¶ Ad quartam reſponde-
tur negando conſequenciam . et
racō eſt quia nō ē ſimile de hijs
ſpeciebus et creaturis · quia ꝙ-
uis omnis creatura ſignificet de
um eſſe et bonitatem illius · non
tamen ſignificat ipſum eſſe per
graciā in aliquo niſi ad hoc ſpe
cialiter inſtituantur ſicut ille cre
ature viſibiles ad hoc ſpecialiter
facte ſūt vt in eis pſencia ſpūs
ſancti inſinuetur .

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur et videtur
ꝙ non conuenienter ſpi-
ritus ſanctus miſſus eſt ſuper a
poſtolos in linguis igneis · Pri-
mo ſic · Quāto aliquid nobilius
eſt tanto nobiliores proprieta-
tes habet: ſed melioribus ꝓprie
tatibus creatura nobilius diui-
nam bonitatem repreſentat · Er
go cum miſſio viſibilis ſit ad ma
nifeſtandum diuinas perſonas
videtur ꝙ ſemp ꝑ creaturas no-
biliſſimas fieri debet vt per ſtel-
lam vel aliquid huiuſmodi ⁊ nō
per ignem aut columbam ·
¶ Secundo ſic · Spiritum verita
tis non decet aliqua fictio : ſed
ſpiritus ſanctus eſt ſpiritus veri
tatis vt dicitur Io · xv · ergo nō
decet per aliquas ſpecies quib⁹
nō ſubſit rei veritas apparere · et
ita videtur ꝙ lingue ignis vere
lingue et veris ignis fuerit · qđ
non eſt verum : quia nō combu-
rebat peracto illo officio · et idē ar
guitur de columba in qua appa
ruit ſuper chriſtum ꝙ verum ani
mal fuerit et tamen non fuit . er
go ⁊c · ¶ Tercio ſic . Spiritus
ſanctus vnus eſt · ſed ſignum de
bet rn̄dere ſignato · ergo videtur
ꝙ in vno tm̄ ſigno ſpūs ſanct⁹
apparere debuit · ſcꝫ in ſpecie co
lumbe ſicut prius et nō in lin-
guis igneis . ¶ In oppoſitū eſt
epiſtola preſentis diei · vbi dicit
de ſpū ſancto Apparuerunt illis
diſpertite lingue tanꝙ ignis · ſe
ditqꝫ ſuper ſingulos eorū ·
¶ R° dicendum ꝙ conuenientiſſi
me ſpiritus ſanctus miſſus ē ſup

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

apoſtolos in linguis igneis Pro
quo notandum q̄ miſſio viſibi-
lis fit ad ſignificandum plenitu-
dinem gracie redundantis ī mul
tos propter quod manifeſtacio
talis alijs eciam fit. Redundat
autem gracia dupliciter· ſcilicet
per inſtruccionem et per operacio
nem ſcd̄m quod ſe habet aliquo
modo ille in quo eſt gracie pleni
tudo efficienter ad graciā· vtrū
q̄ autem modus redundancie fu
it in chriſto· ille enim per ſuam
doctrinam in dei cognicionē ad-
duxit· ipſe eciam graciam dedit
in quantum deus effectiue et in
quantum homo per modum me
riti Vnde ad ſignificandum redū
danciā gracie ip ſius in nos per
modum operacōnis facta ē miſ-
ſio viſibilis ad ipſum in baptiſ-
mo quia ſicut ipſe nihil recipiēs
a baptiſmo tactu ſue mūdiſſime
carnis vim regen eratiuā cōtulit
aquis efficienter vt deus. et me
ritorie vt homo· et in ſpecie colū
be eſt facta ad ipſum miſſio ſpi-
ritus ſancti ad ſignificādum ſpi
ritualem fecunditatem· quia co-
lumba animal fecundiſſimum
eſt. Propter quod eciam pater
apparuit in ſono vocis naturalē
filiacōnem ipſius proteſtans. di
cens ¶ hic eſt filius meus dile
ctus ꝛc· ¶ Ad cuius filiacōnis
ſimilitudinem per baptiſmalem
graciam in filios adopcionis re-

generamur· vt dicitur ad Ro-
ma· viij· Ad ſignificandum vero
redundanciam ex ipſo in alios
per modum doctrine apparuit ſpi
ritus ſanctus ſuper ipſum in nu
be lucida cuius eſt lumen doctri
ne ſpargere Job· xxxviij· Nubes
ſpargit lumen in quo ſignifica
tur effectus doctrine eius ꝑ pre
dicacōnem ſcd̄m Gregorium et
hoc in transfiguracōne· vt dicit
Math· xvij· ſcd̄m glo. Auguſti
nus ſimiliter et in apoſtolꝭ hijs
facta eſt miſſio viſibilis ſpiritus
ſancti. Primo ad inſinuandam
redundanciam gracie ex ipſis ꝑ
modum operacionis in admini
ſtracōne ſacramentorum in ſpe
cie flatus· vt legitur Johannis
ſecundo· Vnde ibi dicitur quorū
remiſeritis peccata ꝛc. vt oſten
deretur q̄ talis auctoritas non
deuenit in eos niſi ex influenciā
capitis ſcilicet chriſti· in ipſum
autem chriſtum deuenit imme
diate ab ipſo patre· et propter
hoc in ipſo ſignificat̄ hec auctori
tas per volatum columbe deſuꝑ
aduenientis in apoſtolis autem
ꝑ ſpeciem flatus a chriſto proce
dentis Secundo facta eſt ad eos
miſſio viſibilis ad inſinuandum
redundanciam per modum doc
trine et hoc in preſenti die. vnde
legitur Actuum ſecundo appa
ruit ſuper eos in linguis igne
is verbis vt eſſent perſſui et

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

caritate feruidi zelātes pximorū
ſalutē. ¶ Ad racōnes in oppo-
ſitum Ad primam reſpōdetur ne
gando cōſequenciam et racō eſt
quia q̄uis in nobilioribus crea
turis ſimilitudo diuine pfectio-
nis quo ad atrībuta eſſencialia
magis inueniatur tamen quo
ad exitum vni⁹ perſone ab alia
et quantum ad modum proceſſi
onis donorum adeo ⁊ effect⁹ ip-
ſorum poteſt eciam in ignobilio
ribus creaturis ſimilitudo conue
niencior attēdi ſicut fecunditas
in columba et locucio in lingua
et hoc oportuit per miſſionem vi
ſibilem ſignificari. ¶ Ad ſecun-
dam reſpondetur negando q̄ in
illa miſſione viſibili ſpiritus ſan
cti fuerit aliqua ficcio licet dicat̄
q̄ ignis ille nec fuerit verus nec
naturalis nec columba verum ⁊
naturale animal ſed tantum ſi-
militudo columbe viſibiliter oſ̄-
ſa in aliqua materia ad hoc pre-
parata. vnde et pacto officio in
priſtinam materiā eſt reuerſa
et ſimiliter de igne nec fuit ibi a
liqua ficcio quia ille ſimilitudi-
nes ignis aut columbe nō oſtē-
debantur ad manifeſtandū ali-
cuius veritatem in ipſa colūba
ſiue igne ſed ad manifeſtandas
proprietates inuiſibilis miſſionis
et ideo nō fuit ibi falſitas ſigni
quia ſignatum reſpondebat ſig
no et res ſimilitudini. ¶ Ad ter-
ciam reſpondetur negando con-
ſequenciam et racio eſt quia licʒ
ſpiritus ſanctus ſit vnus ſubſtā
cialiter habet tamen multos ef-
fectus ſm̄ quos dicit̄ multiplex
Sap. vii. Species autem ille in
quibus ſpiritus ſanctus appaꝛu
it ſignificabant effectus et ideo
ſcd̄m plures ſpecies apparuit
et pluries et ita racio non proce-
dit. ∴ ∴

Ad terciam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
q̄ ſpiritus ſanctus non
docuit in miſſione ſua apoſtolos
oīa. Primo vt apoſtoli p⁹ miſ
ſionem ſpiritus ſancti non ſciue
runt omnia. ergo ſpiritus ſan-
ctus non docuit eos omnia. con
ſequencia patet. et antecedens
patet de multis. Vnde Mathei
xvii. dicit. ¶ Secundo ſic apo
ſtolis non eſt datus ſpiritus ſā
ctus ſine menſura ſicut xp̄o de
quo dicitur Ioh. iii. Datus eſt
ſpiritus ſanctus non ad menſu-
ram. ergo non ſciuerunt omnia
conſequencia eſt bona. ¶ Ter-
cio ſic. Proprium videtur dei ſci-
re oīa cui oīa. patent ergo ſpūs
ſanctus non docuit apoſtolos ō
nia tunc enim videretur eos e-
quaſſe deo. ¶ In oppoſitum
eſt textus euangelii preſentis
¶ Reſpondeo dicendum q̄ lo-
quendo vniuerſaliter abſolute
ſpiritus ſanctus non docuit apo
ſtolos omnia vt argumenta

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

facta ꝓbant. ſed dicitur eos do-
cuiſſe omnia ſm quadruplicem
intellectum. Primo dicit̄ ſpiritus
ſanctꝰ docuiſſe omnia quia nul
lus poteſt habere intelligenciaꝫ
de aliquo niſi per ſpiritum ſanctū
quia quātumcūqꝫ homo doceat
exterius niſi ſpiritus ſanctꝰ inte
rius det intelligenciā fruſtra la-
borat Job. xxxi. inſpiracō altiſſi-
mi dat intelligenciam. Secūdo
dicitur docuiſſe omnia quia om
nia neceſſaria ad ſalutem ad im
pugnacionem errorum et ad gu
bernacionem eccleſie ¶ Tercio
dicitur docuiſſe apoſtolos omīa
dādo eis intelligenciam omniū
q̄ audierāt a xp̄o a q̄ audierāt mul
ta que pro tunc nō intellexerunt
Quarto dicitur docuiſſe omnia
quia vt infra ſequitur ſuggeſſit
eis oīa. i. reduxit ad memoriam
omnia quecūqꝫ a chriſto audie-
rant q̄ꝝ multa obliti erant nec po
terant memorie cōmendare. quo
modo enim euangeliſta Joh. pꝰ
lx. annos potuiſſꝫ omniū verboꝝ
xp̄i que in euangelio ſcripſit me
moriam habere niſi ſp̄us ſanctuſ
ei ſuggeſſiſſꝫ. ¶ Ad racōes in op
poſitū patet rnſio ex dictis
¶ In die ſancte trinitatis euan-
gelium ē In illo tēpore. Erat ho
mo ex phariſeis &c. Joh. iij. Cir
ca quod diſputatū eſt in feſto
ſancte crucis. Sed circa ipſaꝫ fe
ſtiuitatem p̄nt hec diſputari.
¶ Primo vtrum ſit ponendus
numerus ꝑſonarum in diuinis.
¶ Secundo vtrū racōne natura
li poſſit cognoſci pluralitas ꝑſo-
narū in diuinis. ¶ Tercio vtrū
hoc nomen deꝰ pluraliter predi-
cet̄ de tribꝰ perſonis vt dicantur
tres dij.

Ad primam ſic procedit̄
et videt̄ ꝙ in diuinis nu
merus ꝑſonarū non ſit
ponēdus. Primo ſic. Dicit Boe
ciꝰ libro de trinitate hoc vere vnū
eſt in quo nullus eſt numerus
ſed deus eſt veraſſime vnus ergo
in eo nō eſt aliquis numerus
¶ Secūdo ſic. Dicit yſido. ꝙ nu-
merus dicitur quaſi nudus mu-
neris. i. diuiſionis ſed in dō nul
la eſt diuiſio. ergo nec aliquis
numerus. ¶ Tercio ſic. Perſo-
na eſt racionalis nature indiui-
dua ſubſtancia. ſi ergo in diui-
nis ſunt plures perſone ſequit̄
ꝙ ſint plures ſubſtancie ꝙ vide
tur hereticū. ¶ Quarto ſic. Plu
ralitas ꝓprietatum abſolutaruꝫ
nō facit diſtinctionem ꝑſonarū
neqꝫ in deo neqꝫ in nobis. ergo
multo minus pluralitas racōnū
reſpectiuaꝝ faciet diſtinctionem
ꝑſonaꝝ ergo nō pōt dici ꝙ faciat
diſtinctionē neqꝫ in deo nec in
nobis. ergo multo minus in dō
ſint plures perſone. ¶ In oppoſi
tum eſt illud quod habet̄. i. Jo.

vlamo tres ſunt qui teſtimoni
um dant in celo pater verbum
ꝛ ſpiritus ſanctus ¶ Item atha
naſius a.t in ſimbolo alia eſt ꝑ-
ſona patris alia filij alia ſpiritꝰ
ſancti ¶ Reſpondeo dicendum
ſub iſta concluſione ꝙ in diui-
nis ſm fidem catholicam eſt con
fitendus numerus perſonarum
realiter diſtinctarum Iſta cõclu
ſio patet ſic vbicumqȝ eſt diſtin
ctio vel diſcretio ibi eſt aliquis
numerus ſed diuine perſone ſūt
diſtincte ab inuicē qm̄ alia eſt
perſona patris alia filij alia ſpi-
ritus ſancti· ergo in diuinis eſt
numerus perſonarum pro cuius
intelligencia eſt notandum iux
ta ſanctum Thomam. Qȝ ſicut
racio vnitatis conſiſtit in diuiſi
one ita eciā racio numeri vel mł
titudinis conſiſtit in diuiſione
vel diſtinctione aliqua· vnde ea
que inuenimus diuerſa ſimpli
citer dicimꝰ eſſe multa ſimpliciť
et que inuenimꝰ diuerſa ſm q̄d
dicimus eſſe multa ſm quid· di-
uiſio autem ſimpliciter attendi
tur vel ſm eſſenciam ſiue formā
vel ſm quantitatem ſiue materi
am · Vnde ea que differunt ſm
eſſenciam dicimus eſſe multa vt
hominem ꝛ lapidem ꝛ ſimiliter
duas partes linee iam diuiſe di
cimus duas lineas ; diuiſio autē
ſm quid eſt que attenditur ſm
proprietates rei ſicut dicimus ho
minem album eſſe alium et di-

ſtinctū a ſe nigro et adhuc ma-
gis ſm quid in illis in quibꝰ at-
tenditur diuerſitas relacionū ſm
racionem tantum ſicut punctus
ſi diceretur multiplex ſm quod
eſt principium plurium linea-
rum · Dicendum eſt igitur ꝙ in
diuinis non eſt numerus ſim-
plex qui eſt per diuiſionem eſſen-
cie vel quantitatis ; ſed eſt nu-
merus quidam ſcilicet numerꝰ
relacionum non tamen exiſten-
cium in deo ſm racionem tantū
ſed realiter in ipſo ſubſiſtenciū
vnde numerus diuinarum per-
ſonarum eſt medius inter nu-
merum qui eſt numerus ſimpli-
citer ꝛ inter numerum qui eſt in
racōne tantum ſicut punctum di
citur multiplex ſm racionem tan
tum eſt enim minus de racione
numeri in numero perſonarum
q̄ꝫ in numero ſimpliciter et pluſ
q̄ꝫ in numero qui eſt ſm racōnē
tantum ſi autem comparemus
numerum perſonarum ad nume
rum proprietatum abſolutarum
qui eſt in creaturis habebunt ſe
ſicut excedencia et exceſſa ſi enim
attendatur racio diſtinctionis
inuenitur maior diſtinctio in ꝓ-
prietatibus abſolutis creatura-
rum q̄ꝫ in diuinis perſonis quia
color ꝛ ſapor diſtinguuntur ſm
aliud et aliud eſſe accidentale ſed
in diuinis perſonis eſt vnum et
idē eſſe triū perſonarū · Si aūt
cōſideretur ꝑfectio diuinorꝫ ſic nūs

pſonarum excedit quia relacio-
nes in diuinis ſunt ſubſiſtētes
pſone. vnde ad numerum relacō
num ſequitur numerus perſona
rum nō autem ad numerum pro
prietatū in creaturis · quia non
ſunt ſbſiſtentes ſ; tm̄ inherētes
¶ Nunc dicendum ad racōnes
in oppoſitū· Ad primam reſpōde
tur ꝙ Boecius loquit̄ de vnita-
te eēnciali· vnde in eēncia null9
numerus cadit ſed tm̄ in pſonis
qui eciā non eſt numeri abſolu-
te ſed numerus quidā· ¶ Ad ſe
cūdā reſpōdetur negādo ꝯſequē
ciā· ⁊ racō eſt ꝙ ꝗuis diuiſio nō
ſit proprie in dō eſt tamen ibi p
ſonarū diſtinctio que ſufficiat ad
racionem talis numerus qualis
ponitur in deo· ¶ Ad terciam re
ſpondetur negādo ꝯſequenciaꝫ
et racio eſt quia ſubſtancia non
ponit̄ in diffinicōne perſone ſm̄
quod ſignat eēnciam ſed ſcōm
qd ſignat ſuppoſitū qd patet ex
hoc qd addit̄ in diuidua ad ſig-
nificandum autē ſubſtanciaꝫ ſic
dictam habent greci nomen ypo
ſtaſis · vnde ſicut nos dicimus
tres pſonas ita ipſi dicūt tres y-
poſtaſes· nos autē nō conſueui
mus dicere tres ſubſtancias ne
intelligerent̄ tres eēncie propter
nominis equiuocacionem·
¶ Ad quartā reſpondet̄ negādo
ꝯſequenciā et racō eſt ꝙ propri
etates abſolute in diuinis vt bo
nitas et ſapiencia nō opponunt̄
ad inuicem· vnde nec realiter di
ſtinguūtur ꝗuis gͦ eis conueni
at ſubſiſtere tamen non ſūt plu
res res ſubſiſtentes quod eſt eē
plures pſonas proprietates au
tem abſolute in rebus creatis nō
ſubſiſtūt licet realiter diſtinguā
tur vt albedo· et dulcedo ſed pro
prietates relatiue in deo et ſubſi
ſtunt et realiter ad inuicē diſtin
guūtur · vn̄ pluralitas taliū ꝓpri
etatū ſufficit ad pluralitatē perſo
narū in diuinis

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ naturali racōne cogno
ſci poſſit pluralitas perſonarum
in diuinis· Primo ſic· Dicit eni
Ariſtotiles in pricipio celi ⁊ mū
di per hunc numerum ſcꝫ trina-
rium adhibuimus noſipſos ma
gnificare deum vnum eminentē
proprietatibus eorum que crea
ta ſunt· ergo videtur ꝙ ariſtoti
les in cognicionem trinitatis ve
nit· ¶ Secundo ſic. Dicit Aug·
vij ·confeſſio·ſe legiſſe in libris
platonicorum non quidem hiis
verbis ſed hoc ideꝫ omnino mul
tis et multiplicibus perſuadere
racōnibus ꝙ in principio erat v
bum et verbum erat apud deuꝫ
et deus erat verbum et hmōdi
que ibi ſequuntur in quibus ver
bis diſtinctio perſonaꝝ tradit̄

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ergo videtur ꝙ phi naturali ra-
cione cognouerūt trinitatem per
ſonarum diuinarum. ¶ Tercio
ſic dicit glo. Ro. i. Q2 magi pha
raonis defecerunt in tercio ſigno
ideſt in noticia tercie pſone. ſcȝ
ſpūs ſancti et ſic ad minus du-
as pſonas cognouerūt. ¶ Quar
to ſic dicit termegiſtus monas
gignit monadem et in ſe ſuū re-
flectit ardorē per quod videtur
generacō filij ⁊ ſpiritus ſancti p
ceſſio. intimari ergo cogniciō di
uinarum pſonarum poteſt p ra-
cionem naturalem haberi.

¶ Quinto ſic. phi potuerunt de
uenire in cognicōnē eorum que
in creaturis relucent: ſed in ani
ma impreſſa eſt ſimilitudo trini
tatis pſonarum. ergo videtur ꝙ
p potēcias anime quas phi mul
tum cōſideauerunt potuerunt in
cognicōnem trinitatis deuenire.

¶ In oppoſitum eſt illud ad he-
bre. ix. Fides eſt ſubſtancia rerū
ſperandarum argumentum nō
apparencium ſed deum eſſe trinū
et vnum eſt articulus fidei. ergo
eſt nō apparens racōni. ¶ Item
dicit Hylari⁹ libro de trinitate nō
poteſt homo ſua intelligencia ge
neracōnis ſecretum conſequi.

¶ Itē Amb. dicit Impoſſibile eſt
gnācōis ſcire ſecretū mēs deficit
vox ſilet ſed p originem genera
cionis et pceſſionis diſtinguit
trinitas in diuis. ergo homo per
racōnem naturalem nō poteſt ve
nire in noticiam trinitatis.

¶ Reſpondeo dicendum ꝙ im-
poſſibile eſt p racōnem naturalē
ad cognicōnem trinitatis diui-
narum pſonarum puenire. Pro
batur iſta cōcluſio. Naturalis ra
cio nō cognoſcit deū niſi ex crea-
turis. creature āt ducūt i dei cog
nicōnem ſicut effectus in cauſā
hoc igitur ſolum in racōne natu
rali de deo cognoſci poteſt quod
competere ei neceſſe eſt ſm qđ
eſt omnium enciū principiū. vir
tus autem creatiua eſt dei et cō
munis toti trinitati. vnde ptinet
ad vnitatem eſſencie et nō ad di
ſtinctionem pſonarum. p racio-
nem ergo naturalem cognoſci
poſſunt de deo ea que pertinent
ad vnitatem eſſencie nō ad di-
ſtinctionem pſonarum qui autē
pbare nititur trinitatem perſo-
narum naturali racōne fidei du-
pliciter derogat vt dicit ſanctus
Thomas in prima pte. Primo
quidem quantum ad dignitatē
ipſius fidei que eſt vt ſit de reb⁹
inuiſibilibus que racōnē huma
nā excedūt. Ad heb. ix. Fides ⁊c
allegatum eſt. Secundo quan-
tum ad vtilitatem trahendi ali-
quos ad fidem. cum enim aliqs
ad pbandum fidem inducit ra-
ciones que nō ſunt cogentes ce
dit in deriſionem infidelium cre
dūt enim ꝙ hmōi racōnib⁹ in
nitamur ⁊ pp̄ter eas credam⁹
ea igitur que fidei ſunt non ſūt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

temptãda probare niſi ꝑ auctori
tates hys q̃ auctoritates ſuſcipi
unt apud alios vero ſufficit defē
dere non eſſe impoſſibile qđ pre
dicat fides · Unde Dyoniſius
dicit ·ij· ca· de di·no· ſi aliquis ē
totaliter eloquijs reſiſtens lōge
erit a philoſophia noſtra· ſi aūt
ad veritatem eloquiorum ſcȝ ſa
crorum reſpicit hoc et nos cano-
ne vtemur· ¶ Ad racões in op
poſitum Ad primam reſpōdetur
negando conſequenciam· ⁊ racõ
eſt quia philoſophi non cogno
uerunt miſterium pſonarum di
uinarum per propria que ſūt pa
ternitas filiacio et proceſſio ſcḋȝ
illud apoſtoli ·ij· corinth· ij · Lo-
quimur dei ſapienciã quã nemo
principum huius ſeculi cogno-
uit· i· philoſo· ſm glo· cognoue
runt tamen quedam eſſencialia
attributa que appropriantur di
uinis perſonis ſicut potencia ap
ppriat' patri ſapiencia filio bo-
nitas ſpiritui ſancto. quod ergo
Ariſtoteles dicit per hunc nume
rum trinarium non eſt intelli-
gendum ꝙ ipſe poneret trinari-
um numerū in diuinis ſed vult
dicere ꝙ antiqui vtebantur nu-
mero trinario in ſacrificijs ⁊ ora
cionibus per quandam trinarij
numeri pfectionē que in omni
b9 creaturis apparet ſicut in pri
cipio medio et fine· ¶ Ad ſecun
dam reſpondetur negando cõſe
quenciam et racõ eſt. tum pmo

vel quia plato multa dicitur le-
giſſe in libris diuinis quos repe
rit in egipto et inde aliqua cog-
nouiſſe· tum ſecundo ꝙ verbum
non inuenitur in libris platoni
corum ſm qđ verbum nominat
perſonam genitam in diuinis ſ3
ſm qđ verbum intelligitur racõ
pdealis per quam de9 oīa condi-
dit que filio appropriat' que dici
tur mundus architipus ·
¶ Ad terciam reſpōdetur negā-
do cõſequēciam et racõ eſt quia
philoſophi nõ peruenerūt in cog
nicõnem diuinarum pſonarum
quantum ad propria ſed ſolum
quãtum ad appropriata nõ in ꝙ̃
tum appropriata ſunt quia ſic e
orum cognicõ dependet ex pro-
prijs ſed in quantum ſunt attri
buta diuine nature et ſi obijcia-
tur ꝙ ſimiliter deuenerunt in co
gnicõnem bonitatis que appro-
priatur ſpiritui ſancto ſicut in co
gnicõnem potencie et ſapiencie
que appropriatur patri et filio di
cendum ꝙ bonitatem nõ cogno
uerunt quantum ad potiſſimum
effectum ipſius ſcȝ incarnacio-
nem et redempcõnē ſ3 euanuerūt
in cogitacõnib9 ſuis vel quia nõ
tantum intenderunt veneracõni
bonitatis diuine ꝙ̃ eciam nõ imi
tabantur ſicut venerati ſunt po-
tenciam et ſapienciam · ¶ Ad
quartam reſpondetur negando
conſequenciam et racõ eſt quia
dictū termegiſti nõ eſt referēdū

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a d generacionem filij vel proceſſi
onem ſpiritus ſancti ſed ad pro-
ductionem mundi· nam vnus de
us produxit mundum vnum pro
pter ſui ipſius amorem· ¶ Ad
quitam reſpondetur negando cō
ſequenciam ⁊ racio eſt quia ſimi
litudo trinitatis relucens in ani
ma eſt omnino imperfecta et de
ficiens ſed dicitur expreſſa ꝑ cō-
paracionem ad ſimilitudinem ve
ſtigij et ideo nō poteſt ducere in
cognicionem perfectā trinitatis
diuinarū perſonarum

Ad terciam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ nomen deus plurali-
ter debeat predicari de tribus per
ſonis vt tres perſone ſūt tres dij
Primo ſic Gen̄· i· vbi dicitur· in
principio creauit deus celum et
terram habet veritas hebray-
ca eloym quod poteſt interpre-
tari dij ſiue iudices et hoc dici-
tur propter pluralitatem perſo-
narum . ergo tres perſone ſunt
plures dij et non vnus · Secūdo
ſic· Sicut homo ſignificatur vt
habens humanitatem ita deus
ſignificatur vt habens deitatem
ſed tres ꝑſone ſunt tres haben-
tes deitatem · ergo tres perſone
ſunt tres dij. Tercio ſic· Hoc no
men tres cum abſolute dicat vide
tur ad ſubſtanciam ꝑtinere · ſed
hoc nomen tres pluraliter dicitur
de tribus perſonis· Dicit enī Au
guſtinꝰ libro de doctrina chriſti-
ana res quibꝰ fruendum eſt ſūt
pater et filius et ſpiritus ſanctꝰ
ergo pariter hoc nomen deus et
alia nomina eſſencialia poterūt
pluraliter predicari de diuinis ꝑ
ſonis vt dicant̄ tres dij aut tres
omnipotentes aut tres domi-
ni· ¶ In oppoſitum eſt illud
Exodi· ij . Audi iſrahel dominus
deus tuus vnus eſt · ¶ Reſpon
deo dicendum ꝙ nomen deꝰ nō
pluraliter ſed ſingulariter dicit̄
et predicatur de tribꝰ ꝑſonis ſm̄
illud Athanaſij· Deus pater de
us filius deus ſpiritus ſanctus·
nō tres dij ſed vnus eſt deus·
Pro quo notandum ꝙ nominū
eſſencialium quedam ſignificant
eſſenciam ſubſtantiue quedam
vero adiectiue ea quidem que ſb
ſtantiue eſſenciam ſignificāt nō
predicantur in plurali de tribus
perſonis cuius racō eſt ꝙ nomi
na ſubſtātiua ſignificant aliqͣd
per modum ſubſtancie nomina
vero adiectiua ſignificant ꝑ mo
dum accidentis qd̄ inheret ſbſtā
cie· ſubſtancia autem ſicut per ſe
habet eſſe ita per ſe habet vnita-
tem vel multidinem . vnde et ſin-
gularitas vel pluralitas nominiſ
ſubſtantiui attenditur ſcd̄m for
mam ſignificatam per nomen·
accidencia āt ſicut hn̄t eſſe in ſb
iecto ita et ex ſubiecto recipiūt
vnitatem vel multitudinem . et
ideo in adiectiuis ſingularitas

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vel pluralitas attenditur ſcḋm
ſuppoſita in creaturis autem nō
reperitur vna forma in pluribus
ſuppoſitis vniformitate ordinis vt
forma multitudinis ordinate:
vnde nomina ſignificancia ta-
lem formam ſi ſunt ſubſtantiua
predicantur de plurib9 in ſingu
lari non autem ſi fuerint adie-
ctiua. dicimus enim ꝙ plures ho
mines ſunt collegium vel exer-
citus aut populus dicimus tamē
ꝙ plures homines ſunt collegi-
ati. in diuinis autem eſſencia
diuina ſignificatur per modum
forme que quidem ſimplex eſt ⁊
maxime vna. vnde nomina ſig
nificancia diuinam eēnciam ſb-
ſtantiue ſingulariter et nō plu-
raliter dicuntur de tribus perſo
nis: Hec ē igitur racō quare ſor
tem et platonem et ciceronez di-
cimus tres homines patrem au-
tem et filium et ſpiritum non di
cimus tres deos ſed vnum deū:
quia in tribus ſuppoſitis huma-
ne nature ſunt tres humanita-
tes. in tribus autem perſonis ē
vna eēncia que vero ſignificant
diuinam eēnciam adiectiue plu
raliter predicantur de tribus per
ſonis ꝓpter pluralitatem ſuppo
ſitorum dicimus enim tres exi-
ſtentes vel tres ſapientes aut
tres eternos aut tres increatos
et immenſos ſi adiectiue ſumā-
tur ſi vero ſubſtantiue ſumātur
dicim9 vnū increatū immenſū
et eternū vt Athanaſius dicit
Ad racōnes in oppoſitum Ad
primam reſpondetur negādo cō
ſequenciam et racō eſt quia diu
ſe lingue habent diuerſum mo
dum loquendi. vnde ſicut greci
ꝓpter pluralitatem ſuppoſitorum
dicūt tres ypoſtaſes ita et in he-
brayco dicitur pluraliter helohim
nos autē nō dicimus pluraliter
nec deos nec ſbſtancias ne plu-
ralitas ad eēnciam referatur.
Ad ſecundam reſpōdetur ne-
gando cōſequenciam. et racō eſt
quia licet deus ſignificet haben
tem deitatem eſt tamen ali9 mo
dus ſignificandi. nam deus dici
tur ſubſtantiue ſed habens dei-
tatem. dicitur adiectiue. vnde
licet ſint tres habentes deitatez
non tamen ſequitur ꝙ ſint tres
dij. Ad terciam reſpondetur
negando cōſequenciam. et racio
eſt quia hoc nomē res eſt de tra
ſcendētibus. vn̄ ſm qḋ pertinet
ad relacionem pluraliter predi-
catur in diuinis ſcḋm quod per
tinet ad ſbſtanciam predicatur
ſingulariter. vnde Aug9. ibidez
dicit ꝙ eadem trinitas quedam
ſūma res eſt

Dominica prima poſt trinita
tem eſt euangelium In illo tem
pore dixit Iheſus diſcipulis ſuis
Homo quidam erat diues ⁊c.
Luce. xvi. Circa hunc diuitem
dampnatum poſſunt diſputari
ſequentes queſtiones.

¶ Primo vtrũ aĩa ſepata poſſit
ab igne corporeo cruciari. ¶ Se-
cũdo vtrum anime dãpnatorum
videãt gloriam beatoꝝ ¶ Ter-
cio vtꝝ dãpnati vellẽt oĩes ali-
os eſſe dampnatos

Ad primam ſic pcediť
et videtur ꝙ anima ſe-
parata nõ poſſit ab igne
corporeo cruciari. Pͥmo ſic. Agẽs
ſemꝑ nobilius eſt paſſo vt Au-
guſtinus ſuꝑ Geñ. ad litteram
et Ariſtoteles. iij. de anima ſ; im-
poſſibile eſt eẽ aliquid corporeum
nobilius anima ſeparata. ergo
non poteſt ab aliquo corpore pa-
ti ſiue cruciari. ¶ Secundo ſic.
ſm phm primo de generacione.
et ſm boecium libro de duabus
naturis illa ſolum agunt et pa-
ciuntur ad inuicem que in mate-
ria communicant. ſed anima et
ignis corporeus non communi-
cant in materia quia ſpiritualiũ
et corporalium nõ eſt materia cõ-
munis. ergo anima ſeparata nõ
poteſt pati aut cruciari ab igne
corporeo. ¶ Tercio ſic omne qd
patitur recipit aliquid ab agẽte
ſi ergo anima patitur ab igne
corporeo aliquid ab eo recipiet ſ;
omne qd recipitur in aliquo eſt
in eo per modum recipientis. er-
go qd recipiť ab igne in anima
nõ eſt in eo materialiter ſed ſpi-
ritualiter. ſed forme rerum in a-
nima ſpũaliter exiſtentes ſunt
perfectiones ipſius. ergo eciam
ſi ponatur ꝙ anima paciatur ab
igne corporeo. hoc nõ erit in eiꝰ
penam ſed magis in eius perfe-
ctionem ¶ Quarto ſic. Omne
agens corporeum agit per conta-
ctum. ſed nõ pot eẽ aliquis cõta-
ctus anime et ignis corporei. q̃a
cum cõtactus ſit ſolũ inter corpo-
ra que habent vltima ſimul. er-
go anima ab igne corporeo non
patitur. ¶ Quinto agens cor-
poreum non agit in remota. niſi
per hoc qd agit in media ſed ani-
me et demones qñq; ſunt extra
locum inferni. cum qñq; in hoc
mundo appareant hominibꝰ nec
tamen ſunt immunes a pena et
tamen videmus ꝙ omnia inter-
media ab igne inferni non paci-
untur. ergo videtur ꝙ anime dã-
pnatorum penas quas ſuſtinẽt
nõ paciãtur ab igne corporeo.

¶ In oppoſitum eſt euangeliũ
pſens in q̊ ait diues dãpnatus
crucior in hac flamma.

¶ Reſpõdeo dicendum ſub iſta
concluſione. ꝙ anima ſeparata
poteſt pati ab igne corporeo et
cruciari ab eo. Iſta concluſio p-
batur. primo ſic. eadem eſt rõ de
animabus ſeparatis et demoni-
bus q̃ ab igne corporeo pati poſ-
ſunt ſed demones paciuntur ab
igne corporeo in quem corpa dã-
natorum poſt reſurrectionem p-
cientur. vt patet ex euangelio

Math·xxv· Ite in ignem eter=
num qui paratus eſt dyabolo et
angelis eius·ergo et anime ſe=
pate ab igne corporeo pati pn̄t
Unde Gregorius ·iij·libro dyalo
gorum dicit· Si dyabolus ⁊ ei9
angeli cum ſint incorporei. cor=
poreo igne ſunt cruciandi· quid
mirum et ſi anime anteq̄ recipi
ant corpora poſſint igne corpo=
reo cruciari · quaſi diceret· nō eſt
mirum. Secundo ſic· Pena dēt
reſpondere culpe ſed anima per
culpam corpori ſe ſubijcit p pra=
uam concupiſcenciam· ergo iu=
ſtum eſt vt in penam rei corporee
ſubijciatur per paſſionem·vnde
firmiter tenēdum q̄ anima ſe=
parata pati affligi et cruciari poſ
ſit ab igne corporeo ſed circa mo
dum quo pati poſſit diuerſi diu
ſa dixerūt·que omnia enarra=
re eſſet longū et ideo tantum=
modo aſſignabimus modū quē
ſanctus Tho·in·iiij·diſt·xliiij·
ponit·Dicit enim ſic·q̄ corpus
in ſpiritū naturaliter agere non
poteſt nec ei aliquo modo obeſ=
ſe vel ipſum grauare niſi ſcd̄m
qd̄ aliquo modo corpori vnitur
ſic enim inuenimus q̄ corp9 qd̄
corrumpitur agrauat animam·
Sap·ix· Spiritus autem corpo
ri vnitur dupliciter· Uno modo
vt forma materie et vt ex eis fi
at vnum ſimpliciter et ſi ſpirit9
vnitus corpori et viuificat cor=
pus et a corpore aliqualiter ag=
grauatur· ſic autem ſpūs demo
nis vel hominis igni corporeo nō
vnitur· Alio modo vnitur ſpūs
corpori ſicut mouens mobili vel
ſicut locatum loco eo modo quo
incorporalia ſunt in loco et ſcd̄m
hoc ſps incorporei creati loco diſ
finiūtur ita in vno loco exiſten
tes q̄ nō in alio. Quis autē res
corporea ex ſua natuā habeat q̄
ſpm̄ incorporalem loco diffini=
at non tamē habet ex ſua natu
ra q̄ ſpm̄ in corporeum loco diffi
nitum detineat vt ita alligetur
illi loco qd̄ ad alia diuertere nō
poſſit cum ſpiritus non ita ſit in
loco naturaliter q̄ loco ſubda=
tur·ſed hoc ſupadditur igni cor
poreo in quantum eſt inſtrumē
tum diuine iuſticie vindicantis
q̄ ſic detineat ſpiritū et ita effici
tur ei penalis retardans eum ab
execucōne proprie volūtatis ne
ſcȝ poſſit operari vbi voluerit·et
ſcd̄m quod voluerit et hunc mo
dum ponit Gregorius in quar=
to dyalogorum. exponens enim
quomodo anima incendium ex
periendo paciatur·ſic dicit. dum
veritas peccatorem diuitem dāp
natum in igne perhibet. Quis
nam ſapiens reproborum ani=
mas teneri ignibus neget· Et
Aug9·etiam·xxi·de ciuitate dei
Cꝫ ſicut anima in hominis cō
dicione iungitur corpori et dat
ei vitam quis illud ſit ſpiritua
le ⁊ hoc corpale ⁊ ex illa cōdicōe

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cõcipit amorē ad corpus ſic liga-
tur igni vt accipiens ab eo pnã
et ex illa cõiunctione vehemēter
cõcipit horrorem ac propter hãc
et dolorem Dicamus ergo ſeqn
do predictos modos ſanctorum
qd ignis ſm ſuã nãz habet q
ſpũs incorporeus ei cõiungi poſ
ſit vt loco locatum. ſed in quan
tum eſt inſtrumētum diuine iu-
ſticie habet vt ipſum quodãmo
do retineat alligatum ⁊ in hoc re
cipiter ignis ille eſt ſpiritui noxi
us. et ſic anima ignem ibi vt no
xium videns ab igne cruciatur.
Vnde Gregorius in. iiij. dyalo-
gorum omnia iſta per ordinem
tangit. ¶ Ad racões in oppoſi-
tum. Ad primam reſpondetur q
licet anima ſit ſimpliciter no-
bilior igne. ignis tamen eſt ſm
quid anima nobilior. in quantũ
eſt inſtrumētum diuine iuſticie
¶ Ad ſecundam reſpondetur
negando cõſequenciam. et ad p
bacionem reſpondetur q philo-
ſophus et Boecius loquuntur
de illa actione p quã paciēs trãſ
mutatur in naturam agentis. ta
lis autem actio non eſt ignis in
animam et propter hoc racio nõ
procedit. ¶ Ad terciam reſpon-
detur negando cõſequenciam et
racõ eſt. quia aſſumptum eſt ve-
rum de eo quod patitur ab agē
te per modum influencie. ignis
autem in animam non agit per
modum influentis ſed per mo-
dum detinentis. vt ex dictis pa
tet et ideo racio non eſt ad pro-
poſitum.
¶ Ad quartam reſpondetur
negãdo conſeqnciam et rõ ē. qa
licet non ſit aliquis contactus
corporalis int aĩam ⁊ corpus. ē
tamen inter eos aliquis conta-
ctus ſpiritualis. ſicut eciam mo-
tor celi cum ſit ſpiritualis ſpiritu
ali contactu tangit celum ipſum
mouens per modicum quo dicit
contriſtans tangere ſicut dicitur
in primo de celo et hic mod9 ſuf
ficit ad actionem. ¶ Ad quintã
reſpondetur q ſpiritus dampna
ti numq̃ eſt extra infernum niſi
ex diſpenſacõe diuina vel ad in-
ſtructionem vel ad exerciciũ ele
ctorum. vbicumq autem extra
infernum ſint ſemper tamen vi-
dent ignem inferni vt eis in pe-
nam preparatum. vnde cum iſta
viſio ſit immediate affligēs vbi
cumq ſunt ab igne inferni affli
guntur. ſicut ⁊ captiui extra car
cerem exiſtentes a carcere quo-
dammodo affligũtur dum vident
ſe ad carcerem dampnatos. vn
de ſicut gloria electorum in nul-
lo minuitur nec quantum ad p-
mium eſſenciale nec quantum ad
accidentale. ſi aliquando extra
celum empireum ſint qui quo-
dammodo in eorum gloriam ce-
dit. ita eciam in nullo minuitur

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

penã dampnatorum ſi extra in-
fernum ex diſpenſacõne diuina
ad tempus ponantur et hoc eſt
quod dicit gloſa · ſup illud Jaco
bi · iij · Inflammat totam rc · dy
abolus vbicũq3 ſit ſiue ſub aere
ſiue ſub terra ſecum fert tormen
ta ſuarum flammarum · obiectio
autem procedit ac ſi ignis corpo
reus affligeret ſpũs immediate
ſicut affligit corpora.

Ad ſecundam queſtionẽ
ſic proceditur et videtur
q dãnati ñ videãt glãz
beatoꝝ · Primo ſic Magis diſtat
ab eis gloria beatorum q ea q
in hoc mundo aguntur · ſed ipſi
non videt ea que circa nos agũ
tur vt dicit Gregorius in mora
libus . xij · libro · ergo multo mi-
nus pñt videre gloriam beatoꝝ
¶ Secundo ſic · Id quod conce-
ditur in preſenti vita pro mag-
no munere numq̃ cõceditur dã
natis . ſed paulo pro magno mu
nere eſt conceſſum vt videret vi
tam illam qua beati eternaliter
in deo viuunt · vt dicit · ij · corin ·
ij in glo · ergo dampnati ſancto
rum gloriam non vident ·
¶ Tercio ſic · Conſideracio pene
immittit terrorem ſicut conſide-
racõ glorie generat gaudium :
ſed in malis nullum erit gaudi-
um . ergo non videbunt gloriã
ſanctorum : ¶ In oppoſitum eſt
euangelium preſens · vbi dicitᷣ ·
q diues in tormentis poſitus vi
dit Abraham et Lazarũm in ſi-
nu eius · ¶ Reſpondeo dicendũ
q dampnati ante diem iudicij
videbunt beatos in gloria non
hoc modo q gloria eorum qualiſ
ſit cognoſcant . ſed ſolum modo
cognoſcent eos eſſe in gloria in
extimabili et ex hoc ṫbabũtur tũ
propter inuidiam dolentes de fe
licitate beatorum · tum propter
hoc quia ipſi talem gloriam ami
ſerunt · Sapiencie . v . dicitur de
impijs Videntes turbabuntur
timore terribili . ſed poſt diez iu
dicij · omnino viſione beatorum
priuabuntur · nec tamen ex hoc
eorum pena minuetur ſed auge
bitur quia memoriam habebũt
glorie beatorum quam in iudi-
cio viderunt · vel eciam ante iudi
cium et hoc erit eis in tormẽtum
ſed vlterius affligentur ex hoc
qd videbunt ſe indignos repu-
tari eciam videre gloriam quaz
ſancti merentur videre · ¶ Ad ra
cões in oppoſitum . Ad primam
reſpõdetur negando cõſequenci
am · et racõ eſt quia nõ eſt ſimi
le de vno et de alio · quia ea que
in hac vita agũtur nõ ita affli
gerent dampnatos in inferno ·
ſi viderent ſicut gloria inſpecta
btõrum · vnde nõ ita oſtenduntᷣ
dãpnatis ea que hic aguntur · ſi
cut iuſtorũ gloria q̃uis eciã eo-
rum que hic aguntur oñduntur
eis q̃nq3 ea que in eis triſticiã a
gere pñt · ¶ Ad ſcdaz reſpõdetᷣ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

negādo 9ñam ⁊ racō eſt q̄ nō eſt
ſimile paulus inſpexit vitā illaꝫ
qua ſancti cum deo viuūt eā ex-
periendo et in futurum ꝑfectius
ſperando quod non eſt de damp
natis et ideo nō eſt ſimile.
¶ Ad terciam reſpōdetur negā-
do cōſequenciam et racō eſt. q̄a
vt dicit dn̄s bonauētura ſup il-
luo. Letabitur iuſtus cū viderit
vindictam. ⁊c. Cōſideracō bea-
torū nō ſiſtit in pena. q̄ afflicti-
ua ſed fertur vlterius q̄ iuſta ⁊
optime et digne inflicta et talis
cōſideracio amāti iuſticiam gene
rat gaudium. ſimiliter nec cōſide
racio malorum ſiſtit in bono glo
rie. quia bonum. ſed quia perdi-
tum et hec cōſideracō generat do
lorem et ita dampnati affligunt
et dolent videntes gloriam bea-
torum.

Ad terciam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
q̄ dampnati nō vellent
oēs alios eē dāpnatos Pmo ſic ex
euangelio p̄ſenti vbi diues dāp
natus rogabat pro fratribus ne
venirent in locum tormentorum
ergo cum dampnati habeāt mul
tos conſanguineos mallent eoſ
eſſe beatos q̄ cōdempnatos.
¶ Secūdo ſic. affectiones inor-
dinate in inferno a dampnatis
non auferuntur ſed aliqui dam
nati inordinate dilexerunt ſuos
nō dampnatos. ergo nō vellent
eorum malum quod eſt eſſe eos
dampnatos. ¶ Tercō ſic. damp
nati nō deſiderāt augmentū ſue
pene. ſed ſi plures dampnarent
maior eſſet dampnatorum pena
ſicut eciam multiplicacō beatorū
amplificat eorum gaudium. er-
go dampnati nollent omnes ali
os dampnari. ¶ In oppoſitum
eſt illud quod dicitur Yſa. xiiij.
ſuper illud ſurrexerūt de ſolijs.
dicit glo. ſolacium eſt malorum
habere ſocios penarum ¶ Reſpō
deo dicendū. q̄ dāpnati vellent
oīs bonos eē dampnatos Iſta
cōcluſio patet. tum q̄ in damp-
natis maxime viget inuidia. er-
go dolent de felicitate bonorum
et eorūm dampnacōnem appe-
tūt. ¶ Secūdo ſic. ſicut i beatis
in patria eſt perfectiſſima caritaſ
ita in dampnatis erit perfectiſſi
mum odium. Vnde ſicut ſancti
gaudebunt de omnibus bonis.
ita eciam mali de omnibus boniſ
dolebunt. vnde felicitas ſancto-
rum conſiderata eos maxime af
fligit. vnde dicit̄ Yſa. xxvi. vide
ant et cōfundantur gloriātes po
puli ⁊ ignis hoſtes tuos deuorat
vnde patet q̄ vellent oēs bonos
eē dampnatos ¶ Ad racōnes in
oppoſitū. Ad primā reſpondetur
negando conſequēciā. et ad au-
ctoritatē inductā dicendū ē. Q̄
nō dixit hec diues ex caritate cū
nullā haberet ſed ex timore ſer-
uili. ne ex eorum cōſoracio eius pe
na augeretur. Eſt tamē notādū

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝙ licet tāta ſit inuidia in damp
natis ꝙ etiā propinquoꝝ gloꝛie
inuideāt cū ipſi ſunt in ſūma mi
ſeria· tamen minus inuidēt pro
pinquis ꝙ̄ alijs · quia maioꝛ eſ
ſet pena ſi omes ꝓpinqui damp
narētur et alij ſaluarētur ꝙ̄ ſi ali
qui de ſuis propinquis ſaluaren
tur . et ex inde fuit · ꝙ diues ille
dampnatus pecijt fratres ſuos
a dampnacōe eripi . ſciebat eīn
ꝙ aliqui aliorum eriperētur ma-
luiſſet tamen frēs ſuos cū oībuſ
alios dampnari· ¶ Ad ſecū daz
reſpōdetur negādo ꝯñam. ¶ Pro q̊
nota ꝙ dilectio que nō fundātur
ſup honeſtum facile reſcinditur
⁊ precipue in malis hominib⁹ vt
dicitur. ix. ethi · vnde dampnati
nō ſeruabūt amiciciā ad eos q̊s
inoꝛdinate dilexerunt ſed in hoc
volūtas eorum remanebit puer-
ſa ꝙ cauſam inoꝛdinatē dilectio
nis adhuc diligent· ¶ Ad terciā
reſpōdetur negādo ꝯñam ⁊ racio
eſt quia licet ex dāpnatoꝝ mul
titudine pena ſingulorū augeatꝰ
tamē tantū ſupexcreſcit odium ⁊
inuidia ꝙ magis eligēt torqueri
cū multis ꝙ̄ minus ſoli.

¶ In dn̄ica ſecūda eſt euāgeliū
Homo quidā fecit cenā magnaz
⁊c· Luce· xiiij· Circa qđ pn̄t di-
ſputari ſequētes queſtiones·
¶ Primo vtꝝ cena beatitudinis
ſanctis ꝑparata ꝯſiſtit in bonis
corporis. ¶ Secūdo vtrū occupa
cio et ſolicitudo reꝝ tpaliū homi
nem excludat a cena eterne bea
titudinis. ¶ Tercīo vtrū homi-
nes peccatores ſint compellendi
bonū facere·

AD primam queſtionem
ſic proceditur et videtur
ꝙ cena beatitudinis ſā-
ctis ꝑparata ꝯſiſtat in bonis coꝛ
poris. Primo ſic· ꝙ a plurib⁹ di-
citur impoſſibile eſt eſſe falſum
totaliter vt cōmentator dicit· ij
de aīa ⁊ phs· vij· ethi· ꝙ opinio
nō pditur quam populi multi fa
mant ſed maioꝛ hominū multi-
tudo inclinatur ad querēdū dele
ctacōes corporales et coꝛpoꝛalia
bona quaſi finē. ergo finis hūa-
ne vite in coꝛpoꝛalibus bonis cō
ſiſtit finem humane vite dicim⁹
beatitudinem. ergo in bonis coꝛ
poꝛis querenda eſt· ¶ Secūdo
ſic. Quāto aliquod bonū eſt cō-
munius tāto eſt diuinius vt pa
tet. i. ethi. ſed bonū coꝛpoꝛale cō
munius eſt ꝙ̄ ſpirituale. q̄a coꝛ
poꝛale etiam ad bruta animalia
ſe extēdit nō autē ſpūalia· ergo
coꝛpoꝛale bonum ſpūali preemi
net· ergo talia bona ſenſibilia ve
nient in beatitudine offerenda
beatis· ¶ Tercīo ſic· Homo ex
anima et coꝛpoꝛe cōſtituitur· er
go bonū hominis debet eē com-
mune anime et coꝛpoꝛi. ſed bo-
num ſpirituale non poteſt eſſe cō
mune coꝛpoꝛi· ¶ Bonum autem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

corporale poteſt eſſe cõmune aīe
in quantū aīa de corporalib9 de
lectatur· ergo cena beatitudinis
magis conſiſtit in bonis corpora
libus q̄ ſpiritualibus· ¶ Quar
to cum beatitudo teſte Boecīo ſit
ſtatus omnium bonorum aggre
gacione perfectus in cena beati-
tudinis nullum oblectamētum
ibi deficiet· ergo in ea delectacio
nes ſenſibiles et bona ſenſibilia
erūt alias non videtur perfecta
et plena beatitudo· ¶ In opposi
tum arguitur ſic· Beatitudo eſt
ſummum bonum hominis ergo
in precipuis bonis hominis eſt
querenda et ponenda· ſed bona
anime ſūt nobiliora q̄ bona cor
poris ſicut et anima corpore no-
bilior eſt· ergo cena beatitudi-
nis eterne preparata ſanctis in
bonis ſpūalibus conſiſtit·
¶ Reſpondeo dicendum error
fuit ſtulti machometi qui poſuit
felicitatem et beatitudinem futu
ram in corporalibus delectacōni
bus ciborum et potuum et venere
orum. qui error non ſolum apd
xpiane religionis cultores: ſed
etiā apd gētiles phos q̄ btitudinē
nouerūt in operib9 intellectiue p
tes conſiſtere indicat beſtialis
vitam hmōdi voluptuoſam non
hominum ſed pecudum eſſe aſſe
rentes vt patet in ethi. vnde vt
hunc errorem oſtendam9 repro
bum et ſtultum· Arguitur ſic. i.
ex preſenti euangelio ¶ Dicitur

enim q̄ cena erit magna· ideſt
de magnis et precioſis rebus et
excellentiſſimis· vnde de ea dici
tur illud· Yſaie· lxiiij· Oculus
non vidit nec auris audiuit nec
in cor hominis aſcendit que pre
parauit deus diligentibus ſe· ſꝫ
bona anime et bona ſpiritualia
ſunt maiora bona q̄ ſenſibilia
bona· ſic ergo cena future beati
tudinis conſiſtit in guſtu bono
rum ſpūalium et non ſenſibiliū
Unde cena illa dicitur magna:
q2 inextimabilis· Geñ· xv· Ego
merces tua mag nimis et inextimi
nabilis· Baruch iij· O iſrł q̄ ma
gna eſt dom9 dñi et ingēs locus
poſſeſſiōis ei9 id eſt inextimabilis ñ pt
q2 tā cib9 q̄ ille q̄ miſtrat de9 ē 7
ſūmū bonū ps· Inebriabunt ab
vbertate domus tue et torrente
voluptatis tue potabis eos· Se
cundo arguitur ſic· Cū btitudo
ſit naturaliter ab omnibus ho-
minibus deſiderata nominat vl
timum humane vite finem· Fi-
nis autē cuiuſlibet rei vel eſt ope
racio propria vel per operacio-
nem propriam ad finem venit·
cum autem forma propria ſit in
qualibet re operacionis proprie
principium· forma autem pro-
pria hominis in quātum eſt ho-
mo ſit racionalis anima oportet
q2 vel in ipſis actibus racionalis
anime beatitudo conſiſtat vel in
hijs ad que homo per actus ra-
cionalis anime comparatur· hec

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

autē bona anime dicūtur · vnde necē eſt beatitudinē ponere in bonis aīe etiā ſm phos. q̄ autē aliqui vt epicuri et machometus in bonis corporis beatitudinē poſuerunt ex hoc prouenit q̄ ſeipſos quid eent ignorabāt · nō eīm cognoſcebāt ſe ſm illud qđ in eis ē melius q̄ corꝫ eē formaliter cō- plet. ſed illud qđ de eis exterius apparet et ſm hoc beatitudinem ſuā in bonis exteriorib⁹ poſuerūt multis alijs racōnib⁹ reprobauimus hūc errorem in tractatu nřo ꝯtra machometum nūc breuiter iſta ſufficiunt · ¶ Ad racōes in oppoſitum Ad primā reſpōdetur negando cōſequenciā et racō eſt q̄ multoꝝ opinionē nō eſt necē eſſe veram ſimpliciter. ſed ſcđm ꝑtem · multitudo autem hominū in bonis corporis beatitudinem ponēcium quātum ad hoc veram opinionem habet q̄ illud quod optimū ſibi eſtimāt hoc ſuā beatitudinem eē putant ⁊ q̄tum ad hoc eorum opinio vera eſt ſcz q̄ optimū hominis eſt beatitudo · nō autem oportet q̄ ſit vera quātum ad hoc q̄ ponāt eam in bonum corporis · quia hec opinio procedit ex faiſa radice · q̄ ſcz exiſtimāt ſe eē principaliter id qđ ſunt ſm corpora. ¶ Ad ſecūdā reſpondetur negando conſequēciam et racō ē q̄ dupliciter aliqđ dicit̄ eē cōe · vno mō ꝑ predicacō-

nem hm̄oi autē cōmune non eſt aliquid idem numero in diuerſis repertum et hoc modo habet bonum corporis cōmunitatē · Alio modo eſt aliquid cōmune ꝑ participacōnem vnius ⁊ eiꝰdem rei ſm numerū et hoc modo bonum cōmunius ē diuinius · et cōitas maxime ꝑot in hijs que ad animā pertinent inueniri · q̄ per ipſum attingitur ad id qđ eſt cōe bonum omnib⁹ reb⁹ ſcz deū · ⁊ io procedit. ¶ Ad terciam reſpōdetur negando cōſequenciam et racō eſt quia licet homo ex anima et corpore conſiſtat tamē eē ex anima ⁊ non ex corpore habꝫ Vnde eciam beatitudo hominis principaliter ⁊ originaliter in bonis anime conſiſtit . ſicut enim corpus eſt propter animā ſicut propter finem et materia propter formam. vt patet · ij · de anima · ita et bona corporis ordinantur in anime bona vt in finem · vnde in bonis corporis btītudo principaliter conſiſtere nō poteſt.

¶ Ad quartam reſpondetur negādo cōſequenciā . ⁊ racō eſt · q̄a cum vera beatitudo hominis que ſperatur in alia vita ꝯueniat homini ſm illud qđ nobiliſſimum e.t in eo qđ eſt intellect⁹ ⁊ reſpectu nobiliſſimi obiecti qđ eſt ipſe de⁹ delectacōes q̄ ad btītudinē ꝑtinēt non ſenſibiles q̄ cōes ſunt porcis ⁊ aſinis alijſq; aīalibus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

bꝛutis dicende ſunt ſed ſpiritua
les in quibus communicamus
cum angelis · vnde delectacões
ſenſibiles quas ponit machome
tus non pertinent ad beatitudi-
nem hominis ymo nec beatitu-
do vera ſuſtinet hmõdi delicias:
ſed abſtrahit ab eis vnde argu
mentum eius nullũ eſt·

AD ſecundam queſtionẽ
qua queritur vtrum oc
cupacõ et ſollicitudo re-
rum temporalium hominem ex
cludat a cena eterne beatitudi-
nis et videtur ꝙ nõ · Primo ſic·
Sollicitudo rerum temporalium
eſt licita · ergo ꝛc· aña eſt bona
añs probatur ſic ad preſidentē
enim pertinet ſolicitum eſſe de
hijs quibus preeſt ſm illud ro·
xij · Qui preeſt in ſolicitudine:
ſed hõ preeſt ex diuina ordinacõe
ne rebus temporalibus ſm illud
ps Omnia ſubieciſti ſb pedibus
eius oues et boues ꝛc· ergo ho-
mo cum debeat habere ſolicitudi
nem de rebus temporalibus non
debet ꝓinde priuari eterna beati
tudine· ¶ Secũdo ſic· Nullus ꝓ
uatur eterna beatitudine facien
do ea quibus ſua ſuſtentet maxi
me dicente dño in ſudore vult⁹
tui veſceris pane tuo · Geñ · i · et
pu · vi · Vade ad formicam o pi-
ger et cõſidera vias eius et diſce
vias eius que cum non habeat
ducem nec ꝓceptorem parat in

eſtate cibum ſibi et ꝯgregat i meſ
ſe qđ cõmedat in hyeme · ſed ho
mo neceſſe habet eſſe ſolicitus
circa temporalia vt ſuſtentet vi
tam ſuam ſm apoſtolum · ij · ad
Theſa · iiij · Qui nõ vult opera-
ri nõ manducat · ergo · ꝛc·
¶ Tercio ſolicitudo temporaliũ
qñdoq ptinet ad opera miſeri-
cordie · puta cum ſolicitudinem
habet ad procurandum negocia
pupillorum et pauperum · Vnde
ad hebre · vi · dicit apoſtol⁹ cupi
mus vnũquemq veſtrum ean-
dem oſtentare ſolicitudinem · er
go ſolicitudo et occupacõ tempo
ralium non excludit quemq a
beatitudine ¶ In oppoſitum eſt
euangelium preſens vbi dicitur
de illis qui propter occupacões
terrenorum ſe excuſabant ꝙ ne
mo illorum virorum qui vocati
ſunt guſtabunt cenam meam·
¶ Reſpondeo dicendũ ꝙ dupli
citer aliquis poteſt occupari cir-
ca terrena · Vno modo nõ tanq
circa finem vltimum et principa
lia bona ſed ſicut circa organa ꝛ
inſtrumenta perueniendi ad cõ
ſequendum et preguſtãdum bo
na ſpiritualia et tunc eſt cõcluſio
ꝙ cum talis ſolicitudo et occupa
cio ſit licita maxime cum homo
non apponit tantum ſtudiũ ad
temporalia procuranda ꝙ prop
ter hoc homo a ſpiritualibus qui
bus principaliter inſeruire debet
retrahatur nõ excludit hominē

a beatitudīe · patet ꝯclusio · ꝙ
talis licita eſt et ſine pctō · Secū
do aliquis occupat̄ circa tꝑalia
tamq̄ circa finem et tamq̄ ꝓpri
pua bona et de tali ſolicitudīe et
occupacōne eſt talis ꝯclusio ꝙ
eſt illicita et nō excuſat a pctō et
excludit a regno ſiue beatitudīe
dei · patet ꝯclusio · ꝙ nihil ē dili
gendū tamq̄ finis trinitas pſo-
narum · et ideo ſaluator noſter
in preſenti euāgelio excuſantes
ſe de empcione ville ⁊ probacōe
boum et de traduccione vxoris
noluit excuſatos habere ſcꝫ dicēſ
dico vobis ꝙ nemo virorum illo
rum qui vocati ſunt guſtabit ce-
nam meā ꝑ illum qui villa; emit
intelligūtur vt dicit Aug̃ · Occu
pati circa honores et diuicias vt
ſuperbi qui volūt alijs dominari
per iuga boū intelligūtur nimiū
occupati circa terrena ⁊ per cupi
ditatem finem ſuum ibi ꝯſtituē
tes vt auari per eum qui vxorē
duxit intelligūtur carnales ⁊ la
ſciui occupati circa luxuriā et vo
luptates · Ad iſta tria vicia redu
cūtur omnia excludēcia a beati-
tudīe celeſti ſm qđ dicit Ioħ ·
· i · cor · iij · c · Omne quod eſt in
mūdo. aut eſt ꝯcupiſcencia car
nis aut ꝯcupiſcencia oculorum
aut ſuperbia vite · ¶ Ad racōes
in oppoſitū Ad primā respondet̄
ꝙ racō ꝓcedit de ſolicitudīe lici
ta · tꝑalia enī bona ſubiecta ſūt

hominī vt eis vtatur ad neceſſita
tem nō vt in eis finē ꝯſtituat ⁊
ſuperflue circa ea ſolicitet̄ et tal̄
nō excludit a beatitudīe celeſti
¶ Ad ſecundam respondetur eo
dē mō · ꝙ ſolicitudo eius qui cor
porali labore panē acquirit nō
eſt ſuperflua ſed moderata ¶ Et
ideo Iheronimus dicit labor exer
cendus eſt ſolicitudo tollēda ſcꝫ
animū inquietans ⁊ talis eciam
non excludit · ¶ Ad terciam
reſpōdetur ꝙ eciā ſolicitudo tem
poraliū in operibꝰ mīe cū ordine
tur ad fines caritatis licita ē niſi
ſit ſuꝑflua ⁊ ideo eciā talis nō ex
cludit a regno ·

Ad terciam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ infideles non ſint ꝯ-
pellendi ad fidem. Primo ſic · Di
citur Math · xiij · ꝙ ſerui patriſ
familias dixerunt ei in cuius a
gro erant zizania ſeminata vis
ibimus et colligemus ea · ⁊ ipſe
reſpondit minime ne forte colli
gentes zizania eradicetis cū eis
ſimul ⁊ triticum · vbi dicit Criſo ·
hoc dixit dominus prohibens oc
ciſiones fieri ; cum ergo ſine occi
ſionis periculo infideles non poſ
ſint ꝯpelli videt̄ ꝙ nō ſūt ꝯpel
lendi · ¶ Secūdo in decretis di ·
xlv · dicitur ſic de iudeis precipit
ſancta ſinodus nemini deinceps

ad credendū vim inferre. er-
go pari racōne nec alij infideles
ſunt ad fidem cogendi. ¶ Tercio
ſic dicit Auguſtinus. Cetera
poteſt homo nolens credere vero
niſi volens ſed volūtas cogi nō
poteſt. ergo infideles non ſunt
cogendi ad fidem. ¶ In oppoſi-
tum eſt euangelium preſens vbi
dicitur. Exi in vias et ſepes cō-
pelle intrare vt impleatur domꝰ
mea ſed homines intrant in do-
mum dei. ideſt eccleſiam per fi-
dem ergo aliqui ſunt compellen
di ad fidem. ¶ Reſpondeo di
cendum ꝙ infidelium quidam
ſunt qui numꝙ̄ receperunt fidē
ſicut gentiles et iudei. et de tali-
bus concluſio eſt ꝙ nullo modo
compellendi ſunt ad fidem vt ip
ſi credant. Racō eſt quia credere
voluntatis eſt. Secundā conclu
ſio. Infideles predicti licet non
ſint compellendi vt credant. ta-
mē ſūt compellendi a fidelibus
ſi facultas aſſit vt fidem non im
pediant vel blaſphemijs vel ma
lis perſuaſionibus vel eciam ap
tis perſecucionibus. et inde eſt
ꝙ propter hoc fideles chriſti con
tra infideles bellum mouent. nō
quidem vt eos ad credendum co
gant quia eciam ſi eos viciſſent
et captiuos haberent in eorum
libertate relinquerentur an cre-
dere vellent ſed propter hoc vt
eos compellant ne fidem chriſti
impediant. Alij enim ſunt infide
les qui quandoqꝫ fidem ſuſcepe
runt et eam profitentur ſicut he
retici vel quicunqꝫ apoſtate. et
de talibus eſt tercia concluſio ꝙ
tales eciam corporaliter ſunt cō-
pellendi vt impleant quod ꝓ-
miſerunt ⁊ teneant quod ſemel
ſuſceperunt. ¶ Ad racōnes in
oppoſitum. Ad primam reſpon-
detur negando conſequenciam
et ad auctoritatem reſpondetur
ꝙ ita intelligitur vt dicit Augu
ſtinus contra epiſtolam permi-
niani ꝙ quando metus iſte nō
ſubeſt et quando ita cuiuſcunqꝫ
crimen notum eſt et omnibꝰ ex
ecrabile apparet et vt vel nullos
prorſus vel non tales habent de
fenſores per quos poſſet ſciſma
contingere non dormiat ſeueri-
tas diſcipline. ¶ Ad ſecundam
reſpondetur concedendo ſi nullo
modo fidem receperint. ¶ Ad
terciam reſpondetur negādo cō-
ſequenciam ⁊ racō eſt quia ſicut
vouere eſt volūtatis ⁊ reddere ne
ceſſitatis. ita accipere fidem eſt
voluntatis ſed tenere iam accep
tam eſt neceſſitatis et ideo here-
tici ſunt compellendi vt fidem
teneant. Si obijcitur ꝙ paulus
fuerit compulſus ad credendum
cum eſſet iudeus. Dicit enim Au
guſtinus ad bonifacium comi-
tem vbi eſt ꝙ ipſe clamare con
ſueuerunt liberum eſt credere:
vel non credere cui chriſtus vim
intulit. ideſt cognoſcatū paulo

prius cogēte chriſtum et poſtea
docentem. reſpondetur ꝙ criſtꝰ
nō coegit paulū credere ita vt in
uitus crederet ſed coegit eum et
cōpulit ne fidem ⁊ eccleſiam xp̄i
perſequeretur ſicut faciebat vnde
ipſe viſo miraculo voluntarie ſe
obtulit ad faciendum quicquid
ei xp̄us preciperet. Unde ait. dn̄e
quid me vis facere voluntarie ſe
offerens ad omnem obedienciā
Et dn̄s ad eum. Ingredere in ci-
uitatem ⁊ tibi dicetur quid te o
porteat facere ⁊ ibi doctus fuit a
chriſto per ſpiritū ſcm̄ de omibꝰ
ad fidem pertinētibꝰ ⁊ p̄dicacio-
nem ipſius

¶ In dominica tercia legitur eu
angelium. Erant appropinquan
tes ad ihesum publicani ⁊c̄. Lu.
xv. Circa quod poſſunt diſputari
ſequentes queſtiones. ¶ Pri
mo vtrum angeli gaudēt de pec
catoribus penitēciam agentibꝰ
¶ Secūdo vtrum angelus plus
gaudeat de vno peccatore agēte
penitenciam ꝙ̄ de nonaginta no
uem iuſtis qui non egent penitē
cia

Ad primam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ angeli beati nō gau
deant de peccatoribus agentibꝰ
penitēciam ſicut gaudium cōtra
riatur triſticie ita penitēcie cōtra
riatur peccatum. ſed angeli non

triſtantur aut dolent de malis
eorum quos cuſtodiunt. qꝛ apo-
ca. dicitur ꝙ in celeſti iherusalem
nec luctꝰ nec dolor ē. ergo nec ip
ſi gaudēt de aliquo ꝙ agat pe
nitenciam. ¶ In oppoſitum eſt
euangelium p̄ns. ¶ Reſpondeo
dicendum ꝙ angeli gaudent ſu
per cōuerſione peccatorum agē
cium penitenciā et hoc triplici ra
cione. Primo quia ſue cuſtodie vi
dent tā glorioſum fructū cuilibet
enim homini ad cuſtodiaꝫ ange
lus ab ortu natiuitatis deputa
tus eſt vt ait Ihero. ſicut ergo
medicus gaudet qn̄ videt circa
infirmum ſue curacōnis fructum
ſic angelus multū gaudet cū vi
det circa hoīem ſue cuſtodie fru
ctum. ⁊ Bern̄. ſuper canti. gau
dent angeli in ꝯuerſione ⁊ peni
tencia peccatoꝝ. ſalutē hominū
ſicientes lacrimas penitēcium vi
num eorum. ¶ Secūdo gaudēt
quia ex peccatoribus conuerſis
vident adimplere numerū eorū
nam eorum ruina reparatur de
hominibus. ¶ Tercio gaudēt q̄a
vident in laudando deuꝫ tale ſe
habere cōſorcium. Primo enim
ſola natura angelica laudabat
deum ſed nature illi addita eſt
natura humana. vnde nūc veraci
ter dici poteſt illd̄ Iob. iii. cū me
laudarent aſtra matutina. i. an
geli et iubilarent omnes filii dei
hoc expectat ad laudē hoīm dn̄s
bonauētura ſup Lucā dt̄ āgelos

gaudere de penitencia peccatoris
ppter ſeptem. Primo qr deſtruit
culpa. Secūdo quia recuperatur
iuſticia. Tercio quia cōfutatur
demonum ſuperbia. Quarto qr
efficax efficitur angelorū cuſto-
dia. Quinto quia reparatur etiā
Sexto quia placatur ira diuina
Septimo quia reſtauratur ihe-
ruſalem ſuperna. ¶ Ad racōnez
in oppoſitum reſpondetur negā
do cōſequenciam. et racō eſt qa
non eſt ſimile de gaudio et triſti
cia. beatitudo enim qua fruūtur
angeli admittit gaudium ſ nō
triſticiam. vnde angelus beatꝰ
eſt ſuſceptibilis gaudij ſed non
triſticie. vbi enim eſt triſticia et
dolor nō eſt pfecta beatitudo Vn
dicitur Apoca. xxi. Mors vltra
nō erit neqꝫ luctus nec clamor:
ſed nec vllus dolor. ſed angeli
ſunt perfecti. beati ergo de nul-
lo dolent. et ideo gaudere poteſt
angelus de ſalute hominum qꝫ-
uis non triſtetur de dampnacō
ne. ∴ ∴

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur. et videtur
qꝫ angelus nō gaudeat
plus ſuper vno peccatore penitē
ciam agēte qꝫ ſup. xcix. iuſtis ꝛc
Primo ſic. Quod eſt melius eſt
magis diligendum. et per conſe
quens amplius gaudendum qꝫ
minus bonum. ſed maius bonū
eſt. xcix. iuſti qꝫ vnus penitens
ergo angeli beati plus gaudēt
de. xcix. iuſtis qꝫ de vno peccatorē
penitente. ¶ Secundo ſic. Qd
eſt diuturnius magis diligēdū ē
et eligendum. ſed bonum igno-
ſcentis eſt diuturnius erga ma
gis diligitur ab angelis. ¶ Ter
cio ſic. Reſurgens numqꝫ redit
ad tantam dignitatem qꝫuis re-
dire poſſit ad tantam caritatem.
ergo plus eſt diligendus inno-
cens qꝫ penitens. ¶ In oppoſi-
tum eſt euagelium preſens.
¶ Reſpōdeo dicendum qꝫ iſta
līa poteſt intelligi dupliciter. vno
modo reſpectu redempcōnis hu-
mane nature. et tūc deus vel an
geli dicuntur gaudere plus de vno
peccatore. i. eſt agente penitenci
am. i. eſt de redempcōne huma
ni generis qꝫ de. xcix. iuſtis qa
in ea eſt maior materia gaudij
qꝫ in omnibꝰ alijs operibus. nō
quia melior ſit peccator penitēs
qꝫ. xcix. iuſti. Vnde in redemp-
cione humani generis plus ope
ratus eſt deus qꝫ in cōſeruacōe
tocius multitudinis celeſtis qa
hoc eſt manifeſtatiuum maioris
potencie. quia eſt maioris prudē
cie et maioris miſericordie. ma-
ioris potencie quia maius eſt iu
ſtificare impium qꝫ creare celum
et terram maioris prudencie. qr
Iob. xxvj. Prudencia eius pcuſ-
ſit ſuperbum maioris clemencie
ſiue miſericordie. Vnde Luce. i.
Per viſcera miſericordie dei nrī
in quibus viſitauit nos oriens

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ex alto· maior etiā fuit in cuſto
conſcencio. maior eciam huma-
ni generis ſublimacio· ſm illud
pſ· qm̄ eleuata ē magnificencia
tua ſuper celos· ¶ Unde hoc intelli
gitur q̄tum ad cauſam noſtre pe
nitencie ſcȝ humani generis re-
dempcōnem in qua maior ē ma-
teria gaudij q̄ in omnibus alijs
operibus dei· ¶ Secūdo poteſt in-
telligi de peccatore quolibet peni
tente tunc intelligitur q̄ angel9
plus gaudet ⁊c̄· q̄ gaudium eſt
magis nouum ſiue quia habȝ ali
am racōnem gaudij in cōuerſiōe
peccatoris quā nō habet de pma
nentibus in iuſticia. vel quia pec
cator eſt feruencior frequētr q̄
iuſtus vnde hoc non refertur ad
omnes peccatores nec ad om-
nes iuſtos ·ſed ad peccatores fer
uidos poſt cōuerſionē et iuſtos
tepeſcentes. Unde Greg· exem-
plificat et beda in glo· maius eſt
gaudium de peccatoē q̄ de iuſto
ſtante ut dux in bello cū militeȝ
plus diligit qui poſt fugam reu̇-
ſus hoſtem fortiter premit q̄ eū
qui nunq̄ fugit nec vnq̄ fortit̄
egit. et eodem modo eſt de pecca
tore poſt penitenciam virilit̄ agē
te et de iuſto tepido in ſua iu-
ſticia pmanēte ¶ Ad racōes in
oppoſitum Ad primā reſpōdetur
q̄ nō ideo angeli dicuntur plus
gaudere de peccatore penitēte q̄
de nonagintanouē iuſtis q̄ ipe
melior q̄ nonaginta nouē iuſti

ſed propter nouitatem racōnis
gaudij quam habent de inuēcio
ne ſiue cōuerſione peccatoris quā
nō habent de alijs ſtantibus vn
de dicitur maius gaudiū ⁊c̄· q̄
ſicut maius eſt gaudiū de ſana
cione infirmi q̄ de cōſeruacione
ſani· ¶ Ad ſecundam reſponde
tur q̄ dicitur angeli plus gaude
re de peccatore· quia penitēs fre
quenter magis humilis et ferui
dus ac cautus reſurgit ¶ Ad ter
ciam reſpondetur ſicut dictum ē
q̄ penitens plus diligitur q̄a fre
quēter ſurgit magis feruens

¶ In dominica quarta eſt euan
gelium· Eſtote miſericordes ⁊c̄·
Luce· vi· Circa quod pn̄t diſpu
tari ſequētes queſtiones·

¶ Prima vtrū miſericordia ad
quam hortamur ſit maxima vir
tutum. ¶ Secunda vtrum liciū
ſit iudicare de alijs ex ſuſpicōne

Ad primam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
q̄ miſericordia ſit maxi
ma virtutum· Primo ſic· Tanto
aliqua virtus eſt melior quanto
facit hominem deo ſimiliorem q̄
ꝑ hoc eſt homo melior qui deo eſt
ſimilior ſed miſericordia maxie
facit hominem deo ſimiliorem ·
ſm euangelium preſens· vbi di
citur ¶ Eſtote miſericordes ſicut
et pater veſter miſericors eſt· er
go miſericordia eſt maxima vir
tutum. ¶ Secundo ſic· Maxie
ad virtutem ptinet diuin9 cult9

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſed miſericordia pfertur diui
no cultui ſm illud oſee vi. Mi
ſericordiam volo ⁊ non ſacrificiū
ergo miſericordia ē maxima vir
tus ¶ Tercio ſic ſup illud .i. ad
thimo .v. Pietas ad omnia vti
lis eſt. dicit gloſa. ambro. Om
nis ſumma diſcipline xpiane in
miſericordia ⁊ pietate eſt. ſed
diſciplina xpiane religionis con
tinet omnem virtutem ergo ſum
ma tocius virtutis in miſericor-
dia conſiſtit. ¶ In oppoſitum ē
qd dicit apoſtolꝰ. colo. iij. Cum
dicit. Induite vos ſicut electi dei
viſcera miſericordie poſtea ſub-
dit ſuper omnia caritatem habe
te ergo miſericordia non eſt ma
xima virtutum. ¶ Reſpōdeo di
cēdum ꝙ ſimpliciter caritas qua
vnimur deo eſt potior virtus in
nobis ꝙ̄ miſericordia miſericor
dia autem inter virtutes que ad
proximū pertinent potior eſt ōni
alia. Pro quo notandum ꝙ ali-
qua virtus poteſt eſſe maxima
dupliciter. vno modo ſm ſe. alio
modo per cōparacionem ad habē
tem. ſcdm ſe quidē miſericordia
maxima eſt. pertinet enim ad mi
ſericordiam ꝙ alijs effundant ⁊
plus eſt ꝙ defectus aliorum ſub
leuet ⁊ hoc eſt maxime ſuperioris
vnde ⁊ miſereri ponitur propriū
deo ⁊ in hoc maxime eius omni-
potēcia manifeſtari ſʒ quo ad ha
bentē miſericordia non eſt maxi
ma niſi ille qui habʒ ſit maximꝰ

qui nullum ſupra ſe habeat ſed
omnes ſub ſe ei enim qui ſupra
ſe habet aliquem maius ē ⁊ me
lius coniungi ſuperiori ꝙ̄ ſupple-
re defectum inferioris ⁊ ideo quā
tum ad hominem qui habet deū
ſuperiorem caritas p quam vni
tur deo eſt potior que miſericor-
dia per quam defectus proximo
rum ſupplet. ſed inter omnes vir
tutes que ad proximum pertinēt
potiſſima ē miſericordia ſicut eci
am eſt potior is actus. nam ſup-
plere defectus alterius inquan-
tum huiuſmodi ſuperioris ⁊ meli
oris. ¶ Ad raciones in oppoſitū
ad primam reſpondetur ꝙ per ca
ritatem magis aſſimulamur deo
ꝙ̄ per miſericordiam quoniam
per caritatem aſſimulamur deo
tanquam ei per affectum vniti.
et ideo potior eſt quam miſericor
dia per quam aſſimulamur deo
ſecundum ſimilitudinem opera-
cionis. ¶ Ad ſecundam reſpon-
detur ꝙ racio bene procedit ꝙ p-
feratur exteriori ſacrificio. ⁊ racō
eſt. quia deum non colimus per
exteriora ſacrificia ⁊ munera pro
pter ipſū ſed propter nos ⁊ pro
pter proximos non enim indi-
get ſacrificijs noſtris ſed vult
ea ſibi offerri propter noſtram
deuocionem ⁊ proximorum vtili
tatem. ⁊ ideo miſericordia quā
ſubuenitur defectibus aliorum ē
ſacrificium ei magis acceptū vt
pote propinquius vtilitate pximorū

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

inducens · ſm illud hebr · vlti · bñ
ficencie ⁊ cõmunionis nolite ob
liuiſci. talibus enĩ hoſtijs pmere
tur deus · ¶ Ad terciam reſpõde
tur negãdo cõſequenciã et racõ
eſt · ꝙ licet ſumma xpiane religi
onis in mia ɔſiſtat qñtum ad ex
teriora opa interiora tamen affe
ctio caritatis qua ɔiungimur deo
ꝑponderat et dilectioni ⁊ mie in
pximos ·

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ nõ ſit illicitũ iudicare
aliquē ex ſuſpicõne · Primo ſic ·
Suſpicio videtur eē opio incer
ta de aliquo malo . vñ phus in
vi · ethi · ponit ꝙ ſuſpicõ ſe hab3
ad verum et falſum · ſed de ſingu
laribꝰ contingētibꝰ nõ põt habē
opinio niſi incerta · cũ ergo iu
dicium hũanũ ſit circa hũanos
actus qui ſunt in ſingularibus ⁊
cõtingētibꝰ . videt̃ ꝙ nullũ iudi
ciũ licitũ eſſ3 ſi ex ſuſpicõe iudica
re nõ liceret . ¶ Secũdo ſic · Per
iudiciũ illicitũ ſit aliqua iniuria
proximo ſed ſuſpicio mala in ſo
la opinione hominis cõſiſtit · et
ſic non videtur ad iniuriam alte
rius pertinere . ergo ſuſpicõis iu
dicium non eſt illicitum · ¶ Ter
cio · Si iudicium ſuſpicõnis ſit li
citum oportet ꝙ ad iniuſticiã re
ducatur · ꝙ iudiciũ eſt actꝰ iuſti
cie . ſed iniuſticia ex ſuo genere
ſemper eſt peccatũ mortale ergo
ſuſpicõis iudiciũ ſemper eſſ3 pec
catum mortale ſi eſſ3 illicitum qḋ
eſt falſum · quia ſuſpicõnes vita
re nõ poſſumus vt dicit glo · Au
guſtini ſup illud · i · corin. iij. No
lite ante tempus iudicare · ergo
iudicium ex ſuſpicõne non eſt il
licitũ. ¶ In oppoſitum arguitur
ex preſenti euangelio in quo di
citur Nolite iudicare ⁊c · ¶ Re
ſpondeo hic ſunt aliqua notan
da · Primo ꝙ aliquis põt iudica
re malum de proximo multipli
citer . vno modo ex euidencia facti
cum aliquis iudicat homicidam
quia videt eum interficere homi
nem · et ſic eſt concluſio ꝙ ſic iu
dicare nullum eſt peccatum · Alio
modo ex ſignis euidentibus . vt
ſi aliquis iudicet aliquem forni
catorem · quia vidit eum nudum
cum nuda et ſic ſimiliter nullum
eſt peccatum · Tercio ex ſignis le
uibus et hoc dicitur iudicare ex
ſuſpicione · Unde tulius dicit . ſu
ſpicio importat opinionem mali
quando ex leuibus indicijs pce
dit et contingit ex tribus vt di
cit ſanctus Thomas . Uno qui
dem modo ex hoc ꝙ aliquis in ſe
ipſo malus eſt · et ex hoc ipſe q̃ſi
conſcius ſue malicie faciliter de
alijs malum opinatur ſcd̃m illḋ
eccleſiaſtici · decimo · in via ſtul
tus ambulans cum ipſe ſit inſi
piens omnes ſtultos eſtimat
Alio modo prouenit ex hoc ꝙ ali
quis male efficitur ad alterum ·
cum enim illis contēpnit vel odit

aliquem aūt iraſcitur. aut inui-
det ei ex leuibus ſignis opinat
malum de eo. quia vnuſquiſqꝫ fa
cilius credit qđ appetit. tercio mo
do prouenit ex longa experiencia
vnde philoſophus dicit .ij. metha
phiſice. ꝙ ſenes ſunt maxime ſu
ſpicioſi. quia multociens experti
ſunt aliorum defectus. ¶ Prime
autem due ſuſpiciones cauſe ma
nifeſte pertinent ad peruerſita-
tem effectus. tercia vero cauſa di
minuit racionem ſuſpicionis. in
quantum experiencia ad certitu
dinem proficit que eſt contra ra-
cionem ſuſpicionis et ideo ſuſpi
cio iudicium quoddam importat
et quanto magis procedit ſuſpi
cio tanto magis eſt vicioſum.
16° Eſt autem triplex gradus ſuſpi
cionis ¶ Primus eſt cum homo ex
leuibus iudicijs de bonitate ali-
cuius dubitare incipit ꝛ hoc pec
catum veniale eſt. ꝛ leue quia ꝓ
cedit ex humana infirmitate ſi-
ne qua vita iſta non ducitur et
hoc non vocatur proprie iudiciū
ſed ſuſpicio. ¶ Secundus gradus
eſt quando ex talibus ſignis fir
miter pro certo maliciam alteri
us exiſtimat ſiue ꝙ frater ſuus
malus eſt et hoc proprie dicitur
iudicium. quia iudicium impor-
tat firmam ſentenciam ꝛ hoc eſt
peccatum mortale ſi malum qđ
iudicat de fratre ex leuibus iudi
cijs ſit de genere peccati mortalis
peccatū enim mortale eſt qđ co-
trariatur caritati ꝙ autem aliqs
predicto modo iudicet fratrem ſu
um eſt contra caritatem frater-
nam ¶ tercius gradus eſt quando
ex leuibus ſignis non ſolum pre
dicto modo iudicat ſed eciam ꝓ
cedit ad punicionem fratris ſicut
cum iudex ex ſuſpicione procedit
ad aliquem condempnandum ꝛ
hoc eſt grauius. quia non ſolum
eſt contra caritatem ſed eciam cō
tra iuſticiam ꝛ equitatem. ¶ Ad
raciones in oppoſitum ad primā
reſpondetur negando conſequē-
ciam ꝛ racio eſt. quia licet in hu
manis actibus non inueniatur
tanta certitudo ſicut in demōſtra
tiuis. eſt tamen aliqua certitudo
ſcd̄m quod conuenit tali materie
puta cum aliquid per ydoneos
teſtes probatur. ¶ Ad ſecundā
reſpondetur negando minorem
dicimus enim ꝙ ex hoc ipſo ꝙ ali
quis malam opinionem habeat
de aliquo ſine cauſa ſufficienti in
debite condempnat eum ꝛ ideo
iniuriatur ei. ¶ Ad terciam reſ
pondetur negando conſequenciā
et racio eſt. quia iuſticia ꝛ iniuſ
ticia eſt circa actus exteriores et
ſic iudicium ſuſpicioſum directe
ad iniuſticiam pertinet quando
ad actum exteriorem procedit ꝛ
tūc ē peccatū mortale vt dictum

eſt. Iudiciū autem interius ptinet ad iuſticiam ſcḋm qḋ ↄparatur ad exterius iudicium vt actꝰ interior ad exteriorem ſicut ↄcupiſcēcia ad fornicacionē et ira ad homicidiū.

¶ In dominica quinta cū eſt euangeliū: Cum turba irrueret in iheſum ⁊c. Luce. v. Circa qḋ poſſūt hec diſputari. ¶ Primo vtꝝ ad ſummū pontificem ptineant cauſe maiores in ecc̄a. ¶ Secūdo vtrum 'cia predicacōnis conueniāt alijs eccleſijs ſine auctoritate pape.

Ad primam ſic proceditur et videtur q̄ nō ptineāt ad ſummū pontificē maiores cauſe in ecc̄a. Primo ſic. Correctionem eorum qui audire nolūt fratrem corrigentē xp̄s remittit ecc̄e Math. xviij. Si peccauerit in te frater tuus ⁊c. dic ecc̄e. ſed correctio talium eſt de maioribꝰ cauſis. ergo ſequitur q̄ maiores cauſe pertineāt eciā ecc̄e catholice. ¶ Secūdo ſic. Apl'i alij a xp̄o eciam receperunt ſpm̄ ſanctū cū petro et poteſtatē remittendi pcc̄a Luce. xix. Accipite ſpm̄ ſanctū quorū remiſeritis peccata remittūtur eis. ergo eciam pertinent iſte cauſe maiores alijs prelatis ecc̄e qui ſuccedunt apoſtolis ſicut ſummo pontifici qui ſuccedit petro. vnde in c. in nouo di. xxi. ſcribitur q̄ ceteri apoſtoli cum petro pari ↄſorcio honorē. n et poteſtatem receperunt. ¶ In oppoſitum eſt euangelium preſens vbi ſoli petro dicitur. Duc in altum per quod vt dicit glo. Ambroſij et Ihero. in. c. non turbatur. xxiiij. q. i. et ſi alijs impetrant vt laxent recia ſoli petro dicitur. duc in altū. i. in pfundum diſputacōnū. p qḋ datur intelligi maiores cauſas petro eē commiſſas. ¶ Reſpondeo dicendum q̄ ad ſummū pontificem ptinet determinacō ⁊ diffinicio maiorū cauſarū in ecc̄a. Iſta ↄcluſio colligitur tū primo ex illo exodi xviij. vbi moyſi qui dux et rex iudeorū fuit ſicut papa chriſtianorū. ſcḋm illud Bernardi ad Eugenium tu es poteſtate moyſes. deinde legitur eſto tu in populo in hijs que ad deum ptinent vt oſtendas eis cerimonias et ritum colendi deum. ſicut ergo omnes queſtiones emergētes de lege et cultu dei reſeruabātur moyſi determinande ita omnia que ſunt fidei chriſtiane reſeruantur romano pontifici determinanda ⁊ diffinienda ⁊ mādanda teneri et obſeruari et propter hoc vt in hoc euāgelio dicit criſtꝰ cū alijs apoſtolis imparet vt laxarent recia ſoli petro inq̄t. duc in altum ideſt in profundū diſputacionum vt ait Ambroſiꝰ. Secundo hoc idem colligitur ex

illo quod dicit Mathei. xvij.
dominus ſoli petro iubet hamo
piſcari ſuper quo beatus Ambro-
ſius dicit et habetur in. ca. eſt aliud.
xxiiij. queſtione. i. Eſt aliud pi-
ſcandi genus quo genere ſolum
Petro dominus piſcari iubet di
cens. mitte hamum &c. vbi glo
ſa: inquit per hamum intellige
iuriſdictionem quam Petrus pre-
fuit aliis hec ibi. Tercio colligitur
veritas concluſionis. quia papa
ſolus vocatus eſt in plenitudinem
poteſtatis. Alij vero in partem ſol-
licitudinis vt teſtatur Leo papa
in capitulo multum. iij. queſtio-
ne vi. et Greg. in capi. decreto et
Julius papa. in. c. qui ſe ſcit. ij.
queſtione. vi. ergo ad ipſum ſo
lum pertinent omnes cauſe maio
res de eccleſia. Ex multis alijs po
teſt colligi prefata concluſio ſed
iſta ſufficiant. ¶ Ad racones
in oppoſitum. ad primam reſpon-
detur negando conſequenciam et
ad auctoritatem reſponde ſecundum glo.
Caſſiod. quod per li. eccleſie intelli
gitur prelatus eccleſie. vnde dic
eccleſie. i. hijs qui preſunt. vnde
papa cum ſit caput et princeps to
cius eccleſie ſibi maxime conuenit
de omnibus iudicare et omnes de
linquentes corrigere. vnde Pela
gius in. c. cuncta per mundum.
ix. queſtione. iij. apoſtolica ſedes
de omni eccleſia habet phas iu-
dicandi et per conſequens mala

quibus homines adeo aduertun
tur correctionis diſciplina de me
dio tollere et eradicare vt extra de
maio. et obe. c. ſolite. ¶ Ad ſe
cundam reſpondetur quod racio non
procedit et racio eſt. quia determi
nacio cauſarum pertinet ad poteſtatem
iuriſdictionis in qua prefertur ci-
bus vtpote caput tocius eccleſia
ſtici corporis. Auctoritas autem illa
Jo. xix. loquitur de auctoritate et
poteſtate ordinis quam pariter
apoſtoli receperunt.

Ad ſecundam queſtionem
ſic proceditur et videtur
quod alij prelati eccleſie abſque
auctoritate pape laxare poſſint
recia predicacionis. Primo ſic. prelati
et epiſcopi ſunt ſucceſſores apoſtolorum vt
habet glo. Lu. x. Sed apoſtolis im
mediate iniungit xpiſtus predicacionis
officium dicens laxate recia veſtra
ergo epiſcopi immediate habent a xpo non
mediate papa predicandi auctori
tatem ¶ Secundo ſic. non poteſt aliquis
predicare niſi mittatur dicente apo
ſtolo ad ro. x. quomodo predicabunt niſi
mittantur ſed epiſcopi in perſo
na apoſtolorum miſſi ſunt ad pre
dicandum a chriſto iuxta illud
Math. vlti. Euntes in mundum
vniuerſum predicate euangelium
omni creature ergo non indigent
mitti a papa ¶ Tercio ſic. Archi
diaconis et preſbiteris conuenit ex of
ficio ipſorum predicare vt ſcribitur
diſtinctione viceſimaquinta. ca

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

plectis · multo ergo fortius alijs
ecc̄e prelatis ſuperioribus ·
¶ In oppoſitum arguitur ſic · p̄
dicacio pertinet ad iuriſdictionē
ſed omnis poteſtas iuriſdictiōis
prelatorum dependet a papa vt
in · c · dn̄s · di · xix · et · c · ſacroſcā ·
di · xxij · et · xxiij · q · i · loquit̄ dn̄s
ergo alij prelati abſq; auctorita
te pape laxare recia predicacōis
nō valent · ¶ Reſpondeo dicen-
dum ꝙ nullus inferior papa po-
teſt predicare abſq; auctoritate
pape. Iſta concluſio probatur ·
poteſtas que data eſt vni in ſua
fontali plenitudine nō eſt in ali
is · niſi deriuata et limitata eciā
pro illius voluntate et ordinacōe
ſed poteſtas paſcendi doctrina ꝛ
predicacōne chriſtianum populū
eſt ſoli petro data ꝛ in eo ſuis ſuc
ceſſoribus cui cura tocius orbis
cōmiſſa eſt. dicente domino pa-
ſche oues meas · Io · vltimo · hoc
enim teſte Criſoſt · nulli apoſto-
lorum dictum eſt niſi petro · ergo
quicūq; habet poteſtatem predi
candi habet auctoritate pape · Se
cundo a quo quis habet digni-
tatem epiſcopalem et curam cō-
miſſam ab eodem habet ea que
ſequūtur dignitatem · ſed omēs
prelati a ſede apoſtolica ſunt in
ſtituti a papa vocati in partē ſol
licitudinis eius · ergo ab eius au
ctoritate habent ꝙ poſſint pre-
dicare et paſcere plebem · ¶ Ad
racōnes in oppoſitū. Ad primā re
ſpondetur negando conſequēci
am · et racō eſt · quia tunc ſolus
chriſtus regebat apoſtolos nec
alium habebant ante ſe ā quo
dependerent · vnde ab ipſo ſolo
habebant auctoritatem. prelati
vero nunc habent inſtitutum a
chriſto ſupra ſe petrum ſiue ſuc-
ceſſorem eius in caput et princi-
pem eorum ā quo pendet imme-
diate omnis poteſtas eorum ·
¶ Ad ſecundam reſpondetur
ꝙ licet apoſtoli receperūt aucto-
ritatem predicandi immediatē
a chriſto ante paſſionem ad pre
dicandum iudeis math · iij · in vi
am gēcium ne abieritis euntes p̄
dicate dicentes · quia appropin-
quabit regnum celorum · math ·
iij · et luce · ix · Poſt reſurrectionē
cum miſſi ſunt cum dictum ē eis
Euntes in mundum vniuerſum
predicate euangelium omni cre
ature, miſſio iſta intelligebatur
in ordine tamen ad petrum quē
paſtorem et caput ac principem
tocius eccleſie inſtituerat ꝛ quē
vicarium dimittebat in terris ·
et ita nunc epiſcopi mittuntur
et aſſumuntur in partem ſolici-
tudinis ab ipſo petri ſucceſſore
¶ Ad terciam reſpondetur ꝙ ar
chidyaconi nec aliqui preſbitri
habent predicandi auctoritatē
niſi auctoritate pape eis conceſ
ſa.

¶ In dominica ſexta eſt euangelium. Niſi iuſticia veſtra habundauerit plus. ꝛc. Mathei. v. Circa quod poſſunt diſputari ſequentes queſtiones.

¶ Primum vtrum neceſſe ſit ad ingreſſum regni celorum ꝙ iuſticia fidelium habundancior ſit ꝙ̃ phariſeorum. ¶ Secundo vtrū conuenienter multo ergo forcius alijs eccleſie prelatis ſuperioribꝰ In oppoſitum aſſignentur tres gradus ire. ¶ Tercio vtrum recōciliacio fratris ſemper ſit faciēda ante oblacionem muneris ſiue ſacrificij.

Ad primam ſic proceditur ꝛ videtur ꝙ non ſit neceſſe ad ingreſſum regni celorum ꝙ iuſticia fidelium habundancior ſit ꝙ̃ phariſeorum. Primo ſic ad conſecucionem ſalutis eterne ꝛ per conſequens ad ingreſſum regni celorum ſufficit obſeruancia diuine legis. ſcḋm illud ſaluatoris. Mathei. ix. Si vis ad vitam ingredi ſerua mādata ſed vna ꝛ eadem videtur eſſe lex quantum ad moralia et antiquorum ꝛ nunc fidelium ꝛ ꝑ conſequens eadem iuſticia. cum iuſticia vt ait Plato ſit ars ꝛ diſciplina viuendi. ergo non oportet ꝙ habūdācior ſit iuſticia xpianorum ꝙ̃ fuerit phariſeorum ad intrandum regnum celorum.

¶ Secundo ſic ſi dicatur ꝙ ideo habūdancior debet eſſe noſtra iuſticia. quia lex Moyſi non cohibebat animū ſed manum tm̄ cōtra eodē mō eſt ordinare animū ad virtutem vt cohibere a pcc̄o ſed lex moſayca ordinabat animū ad virtutem. vt patet deutronomij. vi. diliges dominum deum tuum. ꝛc. ergo ꝛ ipſa cohibebat animū a peccato. ¶ Tercio arguitur ſic. Iraſci non eſt illicitum. ergo non videtur ꝙ per non iraſci frī ſuo ſit iuſticia xpianorum habūdancior. cum non videatur aliquid addere maioris perfectionis ꝙ̃ iuſticia phariſeorum. conſequencia videtur bona probatur aſſumptum. primo ſic. nullus motus naturalis videtur eſſe culpabilis. ſed iraſci eſt motus naturalis. vt dicit gloſa. in preſenti euangelio ergo iraſci nō eſt illicitum. Secundo ſic nullus peccat in eo quod vitare non poteſt. ſed iram homo vitare nō poteſt vt habetur gloſa ſuper illud pš. Iraſcimini ꝛ nolite peccare. ergo aſſumptum eſt verum.

¶ In oppoſitum eſt euāgelium preſens in quo xpus inquit niſi iuſticia veſtra. ꝛc. ¶ Reſpondeo dicendum ꝙ neceſſe eſt ꝙ iuſticia fidelium ſit habundancior ꝙ̃ iuſticia phariſeorum. ſi ingredi velint regnum celorum. Pro quo ſciendum ꝙ phariſei credebant per precepta decalogi ſola

opera exteriora phiberi nō motū
animi quia vt credebāt volūtas
mala non eſt peccatum niſi exe-
at in effectum vnde dicebant de
hoc precepto· non occides ꝙ per
hoc prohibebatur occidendi fac-
tum ⁊ non occidendi propoſitum
⁊ hoc eſt quod dicit ſaluator au-
diſtis quia dictum eſt antiquis
non occides hoc eſt ſic interpre-
tabantur preceptū hoc ·ſed hunc
errorem excludit ſaluator dicēs
Ego autem dico vobis quoniaȝ
omnis qui iraſcitur fratri ſuo re
us erit iudicio·hoc eſt non ſolum
qui occiderit fratrem ſuum ſed q̄
iraſcitur ei reus erit iudicio in q̊
chriſtus ſuperaddendo ſuper ac-
tum exteriorem homicidij actum
interiorem animi oſtendit quo-
modo iuſticia veſtra debet habū
dare pluſ ꝙ̄ iuſticia phariſeoruȝ
que ſolum opus exterius prohi-
beat ⁊ ideo lex noua dicitur per-
fectior ꝙ̄ vetus lex ī hoc qꝺ̄ ⁊ ani
mum ⁊ manum cohiberet.

¶ Ad raciones in oppoſitum.
Ad primam reſpondetur negan
do conſequenciam ⁊ racio eſt ·ꝗꝛ
licet vna lex quo ad moralia ſit
vetus ⁊ noua quantum ad ſub-
ſtanciam preceptorum aliter ta-
men interpretabatur a phariſe
is ⁊ aliter a chriſto ⁊ ſuſcipien
da eſt a fidelibus ·vnde Auguſti
nus dicit contra Fauſtum · Q̄
pene omnia que monuit vel pre-
cepit dominus vbi adiungebat
ego autem dico vobis ibi inue-
niuntur eciam in illis veteribus
libris ſed quia non intelligebāt
homicidium niſi per interempcionem
corporis humani aperuit domi-
nus omneȝ iniquum motum ad
nocendum fratri in homicidij ge
nere contineri ⁊ quantum ad hu
iuſmodi explicitas manifeſtacio
nes precepta noue legis dicun-
tur maioris perfectionis precep
tis veteris legis. vnde obſeruan
cia legis non ſufficiebat ad ſalu
tem anime in antiquo teſtamen
to niſi lex iuxta interpretacioneȝ
chriſti intellecta ⁊ obſeruata.

¶ Ad ſecundam reſpondetur
ꝙ aliud eſt loqui de iuſticia pha
riſeorum· ⁊ aliud eſt de lege vete
ri· Iuſticia enim phariſeorum e-
rat· quia credebant ſolum opera
exteriora eſſe peccata ⁊ ſola illa
prohiberi·ſed lex vetus bene pro
hibeat cum opere exteriori eciam
malam voluntatem interiorem :
ſicut ſupra argutum eſt· eciam
quia intencio legiſlatoris cuiuſli
bet legis eſt facere ciues bonos ⁊
virtuoſos ·vt dicitur ſecundo·
ethicorum. ſed nullus poteſt eſ
ſe bonus ⁊ virtuoſus niſi opere-
tur bona ex animo ⁊ deſiſtat a
malis non ſolum opere ſed eci-
am voluntate·ergo lex vetus vt
pote diuina et rectius poſita
quam ſit quecumqꝫ lex ciuilis.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

prohibeat non ſolum opus exte
rius ſed interiora animi. verum
eſt. tamen ꝙ non cohibeat ani-
mum ſed manum. Differt enim
prohibicio et cohibicio. quia pro
hibicio fit ſolo verbo et abſq; pe
ne comminacōne. Cohibicō eſt
que fit per factum vel per metum
ex pene comminacōne. quia au
tem tantum ſe extendit cohibi-
cio ſiue coactō legis quantum ſe
extendit inflictō penarum deter
minatarum per legem ¶ Nulla
enim lex habet virtutem coacti-
uam. niſi propter penas quas
infligit vel comminatur. ſic lex
vetus non infligebat nec cōmi-
nabatur niſi penas temporales
infligendas ꝑ homines et pro fa
ctis exterioribus quorum homo
eſt cognitor. de interioribus au-
tem nō eſt hominis iudicare nec
penam infligere. et ſic patet re-
ſponſio. quia lex vetus licet pro-
hibeat a peccato omni tam cor
dis ꝙ̃ opis exterioris non tamē
cohibebat penam imponendo
niſi opera exteriora. ¶ Ad terci-
am reſpōdetur negādo cōſequē
ciam quia vt dicit Alex. de alis in
tercio. aliud eſt iraſci fratri. ali-
ud iraſci peccato aliud iraſci ab-
ſolute. Iraſci fratri ſemper pro-
cedit ex vicio. ſic enim ira dicitur
vt dicit Aug9. vlciſcendi libido
et ſicut dicit ſanctus Thomas.
Chriſtus loquitur hic in euāge
lio de motu ire quo quis appetit

proximi occaſionem aut quam-
cumq; grauem leſionem cum a re
tatu ſi conſenſus racōnis ſuper
uenit ſine dubio peccatum morta-
le eſt et ita non eſt licitum. Iraſci
vero peccato procedit ex virtute
quia ex amore vel zelo iuſticie.
Iraſci vero abſolute eſt motus in
differens et aliquando eſt illici-
tum aliquando non. Unde Cri.
dicit ſuper matheum qui iraſcit
ſine cauſa reus eſt. qui vero cum
cauſa reus non ē. ſi ita non fue-
rit nec doctrina proficit nec iudi
cia ſtant nec crimina compeſcun
tur.

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur et videtur
ꝙ non conuenienter aſ
ſignentur gradus ire cum dici-
tur qui dixerit fratri ſuo fatue re
us erit gehenne ignis. Nam apo
ſtolus galatos vocat inſenſatos
ad Galath. iij. et dominus Luce
xxiij. diſcipulos euntes in caſtel-
lum emaus vocat ſtultos dicens
O ſtulti et tardi ad credendum.
etc. ergo videtur ꝙ non dicatur be
ne ꝙ qui dixerit fratri ſuo fatue
reus erit gehenne ignis
¶ In oppoſitum eſt textus pre-
ſentis euangelij. ¶ Reſpon-
deo dicendum ꝙ triplex gradus
ire conuenienter ordinatus po-
nitur a domino in euangelio p̄-
ſenti. Primus quidem eſt in cor
de qui notatur cum dicitur Qui
iraſcitur fratri ſuo ¶ Secundus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eſt in ore per verbum confuſum
contumelioſum qui notatur cum
dicitur · qui autem dixerit fratri
ſuo racha quod ē interiectio ira-
ſcentis Tercius gradus ē quan-
do proceditur ad contumeliā de-
terminatam qui notatur cum di
citur qui dixerit fratri ſuo fatue
re⁹ erit ꝛc̄ Primus grad⁹ eſt mi-
noris culpe q̄ ſcd̄us ꝛ ſecundus
q̄ terci⁹ ꝛ ideo primo minor cul
pa determinatur cum dicitur re-
us eſt concilio . quia minus ē ꝙ
iudices deberent congregari ad
determinacionē alicui⁹ pene q̄
ꝙ iam ſit adiudicatus qd̄ poni-
tur in ſecūdo cū dicitur re⁹ erit iu
dicio ꝛ hoc eſt minus q̄ ꝙ ali-
quis ſit iam extreme pene deter
minatus qd̄ ponit in tercio gra-
du cum dicitur . reus erit gehēne
ignis

¶ Ad raciones in oppoſitum ·
reſpōdetur ꝙ ſicut licitum eſt ali
quem verberare vel in rebus dam
pnificare cauſa diſcipline · ita eci
am cauſa diſcipline poteſt ali-
quis alteri quem debet corrigere
verbum aliqd̄ conuicioſum dice
re et hoc modo dominus diſcipu-
los vocauit ſtultos et apoſtolus
galathas inſēſatos · vnde ſicut
dicit Auguſtin⁹ in libro de ſer-
mone domini in monte raro ꝛ ex
neceſſitate magna obiurgacōes
ſunt adhibende in quibus nō no
bis ſed vt domino ſeruiatur in-
tendimus · Concordat Alex. de alis
in · iij . ad argumentum predictū
reſpondens · ꝙ vt dicit Auguſti
nus qui dixerit fatue duo ſubau
diuntur ſcilicet et fratri ſuo et ſi
ne cauſa . hoc eſt vnde defenditur
ꝙ apoſtolus vocauit galathas
ſtultos quos ꝛ fratres nominat
non enim hoc fecit ſine cauſa · hec
ille ·

Ad terciam queſtionem
reſpondetur ꝙ ſemꝑ re
conciliacio eſt fienda an
te oblacionem muneris ſiue ſacri
ficij verum diſtinguendum eſt .
quia aut frater cui reconcilian-
dus eſt quis eſt preſens aut eſt
abſens ſi abſens ſufficit ire ſpiri
tualiter pedibus mentis . vnde
Auguſtin⁹ in ſermone domini .
in monte pergendum eſt nō pe-
dibus corporis ſed motibus ani
mi vt te humili affectu proſter-
nas fratri ad quem cara cogita-
cione concurris in cōſpectu eius
cui munus oblaturus es · hoc au
tem dicitur quis facere vt dicit ni
colaus de lyra quando habet pro
poſitum ſatiſfaciendi loco ꝛ tem
pore competenti et hoc modo vti
tur eccleſia romana qui reum cō
fitentem abſoluit et ſibi ſatiſfa-
ccionem leſo fiendam imponit ·
Si vero ſit preſens et commode
poſſit ipſi⁹ fr̄is offenſi hr̄e pñciaꝫ

eum nō ſimulato aīmo ſīnire at
ꝙ in graciam prouocare veniam
poſtulando debes ac deinde offe
ras munus tuum. ¶ Sed ſurgit
hic alia queſtio vtrum ille cui i
iuriatus eſt debeat amiciciam q̄
rere. ¶ Reſpondeo iuxta alex. de
alis in tercio ꝙ duplex eſt debi
tum ſcz debitum neceſſitatis ⁊ ſi
ne quo nō eſt ſalus. et ſm hoc q̄
iniuriatus eſt non debet reconci
liacōnem querere. Unde Augu⁹.
in ſermone domini in monte nō
veniam poſtulabis ab eo qui ti
bi iniuriam fecit. ſed tantum di
mittas ſicut tibi a domino dimit
ti cupis qd̓ ipſe commiſeris. et
eſt debitum perfectionis qd̓ con
fert ad maiorem gloriam. et hoc
modo dicit Criſo. Qz iniuriatus
debes duplicem reconciliacōnem
querere vt duplicem gloriam cō
ſequaris. vnam qua iniuriatus
eſt ¶ Alteram quia prior rogaſti
non enim volēs te deus ſubſter
nere ſub pedib⁹ eius iubet te pri
us rogare: ſed volens tibi humi
litatis gloriam prouidere hec ille

¶ In dominica ſeptima eſt euā
gelium. In illo tempore. Cū mul
ta turba ⁊c̄. Math. viij. pn̄t di
ſputari que in dominica quarta
quadrageſime diſputata ſūt

¶ In dominica octaua eſt euan
gelium Attendite a falſis ꝓphe
tis ⁊c̄ Math. vij. Circa qd̓ pn̄t
diſputari ſequentes queſtiones
¶ Primo vtrum cauendi ſint fal
ſi ꝓphete ¶ Secundo vtrum ſuf
ficiens argumentum ad cogno
ſcendum predictos lupos aſſig
natur cum dicitur a fructib⁹ eo
rum cognoſceas eos ¶ Tercio
vtrum ſimpliciter ex voluntate
iudicanda ſit actio bona vel ma
la.

Ad primam ſic proceditur
et videtur ꝙ nō ſint cauen
di falſi ꝓphete Primo ſic
Nulli tales nūc ſūt ergo ⁊c̄ ans
probatur ex illo math. xv. lex et ꝓ
phete vſqz ad Ioh. ergo videtur
ꝙ nō oportet poſt tempa ioh.
a talibus attendere ¶ Secundo
ſic. Si dicatur ꝑ falſos prophe
tas hereticí. contra apoſtolus in
quit. i. corinth. xi. oportet eſſe
hereſes in eccleſia vt qui proba
ti ſunt manifeſti fiant. ergo non
eſt attendendum ſiue cauendū
ab eis. ¶ Tercio ex illo math.
xiij. vbi dn̄s mandauit vt ſerui
permitterēt creſcere zizania vſqz
ad meſſem. ſꝫ per zizaniā heretici
intelliguntur ſcd̓m Auguſtinū
ergo ⁊c̄. ¶ In oppoſitum eſt eu
angelium preſens. ¶ Reſpon
deo dicendum ſub iſta concluſi
one ꝙ diligenter cauendi ſunt
falſi prophete qui hic heretici
dicuntur. et hoc multiplici racōne.
Primo ſunt diligenter cauendi
quia occulte veniunt ⁊ incedunt
falſam doctrinā ſub virtutū ap
parencia palliantes. Unde dicit
veniunt in veſtimentis ouium.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

id eſt tecti ſub bonis operibus ſci
licet oracionibus ieiunijs ⁊ ele-
moſinis que ipſi ficte faciunt. qꝛ
in hijs non honorē dei intendunt
ſed fauorem populi captandum
vt eorum dictis credulitas citius
adhibeatur. de quibus dicit apo
ſtolus. ad roma. vi. Per dulces
ſermones ⁊ benedictiones ſedu
cunt corda innocencium. Secun
do ſunt diligenter cauendi prop
ter periculum. vnde ſubditur ſūt
enim intrinſecus ſcilicet per cor
ruptam voluptatem ⁊ intentum
nocendi ⁊ ſeducendi lupi rapa-
ces. lupi enim nō ſolū ſunt mor-
daces ſed eciam venenatos ha-
bent dentes. ſic heretici cum mor
dent venenum falſe doctrinē effu
dunt tales enim niſi diligenter
caueantur multum proficiūt ad
impietatem quia vt dicit apoſto
lus. ij. thimo. ij. Sermo eorum
vt cancer ſerpit ⁊ ideo bene dici
tur Yſaye. lij. Recedite recedite
nolite tangere immūdum. quia
ſicut dicit eccleſiaſti. xiij. Qui
tetigerit picem coinquinabitur
ab ea. ⁊ qui cōmunicat ſupbo in
duet ſuperbiam ¶ Tercio cauen-
di ſunt ne inuoluamur penis dāp
nacionis eorū que ſunt plures
in iure.

¶ Ad raciones in oppoſitum Ad
primam reſpondetur ſcd̄m alber
tum dicit enim qꝫ obieccio illa fu
it criſoſti. ⁊ ſoluit eam ſic qꝫ pro

phecia proprie eſt diuina inſpi-
racio ſub immobili veritate tales
eorum euentus denuncians que
ſunt de redemptore ⁊ ſanctis. et
hoc modo ꝓphecia fuit finita vſqꝫ
ad ioh̄. qui digito ſaluatorem de
monſtrauit. ſed ſi prophecia di-
catur quecūqꝫ enūciacio futuro-
rum tunc prophete ſunt ⁊ fuerūt
poſt iohānem ſicut agabus et fi
lius philippi in actibus apoſto-
lorum qui famē ⁊ vincula pauli
pronunciabant ⁊ multi alij qui
ad humanarum aurium directio
nem multa pronunciarunt. Se-
cundo reſpondetur qꝫ hic falſi ꝓ
phete dicuntur heretici.

¶ Ad ſecundam reſpondetur ne
gando conſequenciam ⁊ eſt racō
quia vtilitas que ex hereſibus ve
nit eſt preter hereticorum inten-
cionem quorum intencio eſt cor
rumpere fidem quod eſt maximi
nocumenti. vnde magis reſpicien-
dum eſt ad id quod eſt per ſe de
intencione eorum vt excludātur
qꝫ ad hoc qd̄ eſt preter intencio-
nem eorum vt ſuſtineantur.

¶ Ad terciam reſpondetur quod
ſupra dicit auguſtinꝰ. Illud eſt
intelligendum in eo caſu. quan
do non poſſunt extirpari zizania
ſine extirpacione tritici vt dictū
eſt in vltima queſtione diſputa
ta in dominica ſecunda poſt feſ-
tum trinitatis.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Ad ſecundam ſic procedi
tur et videtur ꝙ non de
tur conuenienter ſig-
num cognoſcendi falſos pro-
phetas cum dicitur · a fructibus
eorum cognoſcetis eos · Primo
quia tales vt dicitur in euange
lio · veniunt in veſtimentis ouiū
ſed veſtes ouium ſunt opera bo-
na · vnde lana ponitur inter fru
ctus ouiū · ergo nō eſt ɔueniens
ſignū cognoſcendi falſos ꝑphe
tas · ¶ Secundo ſic · Opera de ge
nere bonorum ſunt communia
bonis et malis · et ſunt fruct9 bo
ne voluntatis ergo ex illis nō poſ
ſunt diſcerni falſi prophete a ve
ris · ¶ In oppoſitum eſt euan-
geliū preſens · ¶ Reſp̄ōdeo di-
cendum ꝙ ſignum cognoſcendi
falſos prophetas datur conueni
ens cum dominus dicit a fructi-
bus eorum cognoſcetis eos · pa
tet iſta concluſio . quia fruct9 ex
quibus cognoſcūtur boni catho
lici eſt maxime ɔ̄feſſio immacu-
lata fidei catholice ſanctis operi-
bus aſſociata . vnde ſi confitetur
fidem catholicam quam vniuer-
ſalis eccleſia tenet et docet et bo
na opera non facit falſus prophe
ta ſed bonus chriſtianus iudica
tur de quibus apoſtolus loquit̄
ad ephe · v · dicens · vt filij lucis
ambulate fruct9 lucis eſt in om
ni bonitate in iuſticia et verita te
probantes quid ſit beneplacitū
deo vbi duo ponit · Primo ſub-
ſtanciam operis ſiue genus ope-
ris · Secundo intencionem facie̅
tis · de primo dicit fructus lucis ē
ideſt opa fructifera et clara . ecā ·
xxiiij · flores mei fruct9 honoris
et honeſtatis · vbi aduertendum
ꝙ quia omnis virtus ad tria re
ducitur · Nam oportet ꝙ agens
ordinetur in ſe ad proximum et
ad deum . in ſe vt ſit bonus in ſe
ipſo · et propter hoc dicit in om
ni bonitate · Item ad proximum
per iuſticiam · ideo dicit in ſum
ma iuſticia . ps · Feci iudicium et
iuſticiam . Item ad dominū per
cognicōnem et confeſſionem ve
ritatis · et ideo dicit et veritate ·
Quantum ad ſecundum ſcilicet
intencōnem facientis ſubdit ꝓ
bantes quid ſit beneplacitū deo
ideſt vt intendas facere qđ pla
cet deo · Roma · xij · Probans que
ſit voluntas bona et bene placēſ
et perfecta · a fructib9 ergo lucis
que ſunt opera fructifera et clara
in omni bonitate iuſticia et veri
tate cum intencōne faciendi qđ
deo placet cognoſcuntur veri pro
phete veri doctores catholice veri
tatis . et a contrarijs fructib9 cog
noſcuntur falſi prophete erronū
magiſtri vel doctores heretice pra
uitatis · ¶ Ex hijs que dicta ſunt
patet reſponſio ad obiecta quo
niam ex illis ſimiliter non bene
diſcernūtur ſicut arguitur

Ad terciam queſtionem
ſic proceditur et videtur
quod ſimpliciter ex volunta
te actio iudicanda ſit bona vel ma
la. Primo ſic ex preſenti euange
lio vbi dicitur non poteſt arbor
mala bonos fructus facere. nec
arbor bona fructus malos. ſed vo
luntas bona comparatur bone ar-
bori. mala autem male. cum er-
go fructus voluntatis ſint actus
exteriores videtur quod ex bonitate
vel malicia voluntatis ſimpliciter
exteriores actus dicendi ſunt bo
ni vel mali. ¶ Secundo ſic in ij°
methaphiſice. dicit philoſophus
quod racio boni a fine ſumitur. ſed
actus voluntatis habet ordinem
ad finem mediante voluntate cu
ius obiectum eſt finis. ergo ſecundum
bonitatem vel maliciam volunta
tis dicendus eſt actus exterior bo
nus vel malus. ¶ Tercio dicit
Auguſtinus. Voluntas eſt qua pec
catur et recte viuitur. ſed ſecundum quod ea
peccatur eſt mala ſecundum vero quod ea
recte viuitur eſt bona ergo actus
ipſi exteriores debent iudicari bo
ni vel mali. ſecundum bonitatem vel
maliciam bonitatis. ¶ In oppo-
ſitum ſic dicit philo. ij. ethicorum.
Quod quedam ſunt que bene fieri
non poſſunt. quia cum ſint extre
ma in eis non eſt medium accipe
re conuenit autem in talia opera
progredi propter voluntatem ali
cuius finis boni. ergo non eſt iu
dicandus actus exterior bonus
propter bonitatem voluntatis.
¶ Reſpondeo dicendum quod volun
tas poteſt dupliciter conſiderari.
vel ſecundum quod eſt intendens pro ut
in vltimum finem fertur vel ſecundum
quod eſt eligens pro ut fertur in ob
iectum proximum quod in finem
vltimum ordinatur. ſi conſidere
tur. Primo modo ſic eſt conclu-
ſio prima. quod malicia voluntatis
ſufficit ad hoc quod actus malus re-
dicatur. quia quod malo fine agi-
tur malum eſt. ¶ Secunda con
cluſio. bonitas voluntatis inten
dentis non ſufficit ad bonitatem
actus quia actus poteſt eſſe de ſe
malus qui nullo modo poteſt be-
ne fieri. Si autem conſideretur vo
luntas ſecundum quod eſt eligens ſic
eſt tercia concluſio quod vni-
uerſaliter verum eſt quod a bonita
te voluntatis dicitur actus bonus
et a malicia malus. ſed notandum
quod ad bonitatem conſilij quod ele-
ctionem procedit. vt in vj. ethi
corum. dicitur tria exiguntur.
vnum ſcilicet quod conſilians preſti
tuat ſibi finem debitum. quia ſi
aliquis ad malum finem conſe-
quendum multas efficaces vias
inueniat non dicitur bonus con-
ſiliator. ¶ Secundo quod ad bonum
finem conſequendum adinueni
at bonum opus per quod finem
conſequatur. vnde ſi quis bo-
num finem intendat conſequi per
malam actionem non eſt bonus conſiliator

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quia ſortitur finem in cōuemēti
medio eo ꝙ illud quod ad finē
ordinatur· non eſt proporciona
tum fini illi ſicut ſi aliquis verā
concluſionem ꝑ medium imper
tinens concluderet Tercio req̄ri
tur vt adinueniat vtrumq; in tē
pore conuenienti ne ſit preceps
in feſtinando vel eciam inutilis in
tardando. ſed hoc vltimū ꝑtinet
ad bonitatem conſilij ſcḋm quod
conſilium in racione inquirente
et inueniēte· eſt alia vero ex ꝑte
rei cōſiliabilis. cum ergo electio
ſit q̄· conſilij concluſio. vt in. iij
ethi· dicit̄ oportet ꝙ ad bonitatē
volūtatis eligētis concurrat finis ⁊
boitas bonitas eius qḋ ē ad finē
ordinatum· et ſi hoc ſit procul du
bio actus exterior bonus erit· ſi
autem alterum defierit eſt volū
tas mala et actus malus· ¶ Ad
racōnes in oppoſitū Ad primā re
ſpondet̄ ꝙ arbor eſt ex qua im
mediate procedit fructus. vnde
arbori cōparatur voluntas in euā
gelio ſcḋm qḋ eſt eligens. quia
ex electiōe immediate ſequitur
fructus· velut dicit ſanctus Tho
mas in prima ſecunde· ꝑ alia v̇
ba voluntas bona pro vt ſignifi
catur ꝑ arborem bonam eſt acci
pienda ſcḋm qḋ habet bonitatem
et ex actu volito ⁊ ex fine intento
¶ Ad ſecundam reſpondetur
negando cōſequenciā et racō eſt
quia ad bonitatem rei nō ſolum
exigitur bonitas finis vltimi quā
reſpicit voluntas intendens· ſed
eciam bonitas finis proximi quē
reſpicit voluntas eligens· et ideo
nō ſequitur ꝙ bonitas volunta-
tis intendentis ad bonitatē act9
ſufficiat. ¶ Ad terciam reſpōde
tur ſicut ad ſuperius. nō enim ſo
lum aliquis peccat quādo vult
malum finem· ſed eciā qn̄ vult
malum actum.

¶ In dominica nona eſt euāge-
lium· Homo quidam erat diues
⁊c. Luce. xvi. Circa quod pn̄t di-
ſputari ſequentes queſtiones
¶ Primo vtrum prelatus vel cle
ricus diſſipans bona ecc̄e ſit de
ponendus ¶ Secundo vtrum cō
ueniēter dentur pecunie ſiue ele
moſine vt oretur pro dante.
¶ Tercio vtrū de illicitis acquiſi
tis poſſit fieri elemoſina.

AD primam queſtionem
ſic proceditur et videtur
ꝙ clericus ſiue prelatus
diſſipās bona ecc̄e nō ſit propt̄
hoc deponendus· Primo ſic Ma
trimoniū ſpūale in quo prelat9
eſt vir ſiue ſponſus ecc̄e ſue eſt
nobilius q̄ꝫ carnale vbi vir cōiū
gitur carnaliter vxori ſue. ſed in
matrimonio carnali vir q̄uis bo
norum vxoris ſit diſſipator non
remouetur aut deponitur de ma-
trimonio. ergo nec prelatus per
hoc ꝙ diſſipauerit bona ecc̄e ve
nit deponendus· cōſequencia vi
detur bona. ¶ In oppoſitum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

arguīt ex p̄ſēti euāgelio āguēdo
a minori ad maius quia diſſipa
tor bonorum temporalium domi-
ni ſui deponitur ab officio · mul-
to magis eſt deponendus prela-
tus diſſipator bonorum tempora
lium ſiue ſpiritualium chriſti
¶ Reſpondeo dicendum ꝙ pre-
latus diſſipator ſiue dilapidator
bonorum ecc̄ie eſt deponend9 ab
ecc̄ia Iſta concluſio colligitur ex
multis capitulis in decre · ix · q · iij
c · vlti · xij . q . v . dyaconi . et . c . ab
bati b9 · et xvi · q · iij c · ij Ad ra-
cionem in oppoſitum reſp̄odetur
negando ↄ̄ſequenciā et racō eſt
quia nō eſt ſimile in hac parte
de matrimonio carnali et de ma
trimonio ſpirituali prelati cū ec
cleſia carnale enim eſt magis fix
um et inſeparabile ꝙ̄ ſpirituale
ſit.

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ non ſit dandā elemo
ſina alicui vt oret pro dante · Pri
mo ſic Simonia eſt ſtudioſa vo
luntas emendi vel vendendi ali-
quod ſpirituale vł ſpirituali an-
nexum ſed oracō eſt maxime ſpi
rituale . ergo dare elemoſinā vt
quis oret pro eo videtur ſimonia
eo quia dat temporale pro ſpiri-
tuali . ſed ſimonia nullo modo ē
committenda · ergo elemoſina
non eſt danda alicui vt oret ꝓ
eo · ¶ Secūdo ſic . Confirmando
qui diligit alium vt oret pro pecu

nia dat ſpūale p̄ro temporali . et
omnis talis eſt ſimoniacus . er-
go ⁊c · ¶ In oppoſitum eſt euā-
gelium preſens . ¶ Reſpondeo
dicēdum ꝙ elemoſina licite pau
peribus datur aut bonis viris
vt oretur pro dante quando illi
qui dant elemoſinas pauperib9
vt oracium ab ipſis ſuffragia im
petrent nō eo tenore dant quaſi
intendentes oracōnes emere · ſʒ
per gratuitam beneficienciā pau-
perum animos eorum prouocāt
ad hoc ꝙ pro eis gratis et ex cari
tate orent · ¶ Ad racōes in oppo-
ſitum Ad primā reſp̄odetur ꝙ ve
rum eſt ꝙ oracio ſpiritualis eſt .
vnde nullo modo debet ſub p̄cio
poni · nec illi qui dant pecuniam
pauperibus vt ꝓ eis orent ora-
cionem emūt · ſed vt dictum eſt
animos pauperum alliciunt ad
orandum ꝓ ſe et omnes faciunt
ſibi debitores . ¶ Ad ſecundam
reſpondetur negando conſequē-
ciam et racō eſt eadem · homo em̄
facit ſibi amicos paupes dum
ſubuenit eorum neceſſitatibus
paupes em̄ xp̄i grati ſunt ſuis be
nefacientibus et ita patet ꝙ bn̄-
ficiū nō eſt ſicut finis motiuus · ſʒ
ſicut aliquid inducēs · et qm̄ p̄n
cipaliter hoc intendūt · ideo nō ꝓ
pter hoc orāt finaliter et ido ora
cio non venditur ſed impetratur
per accidens ſcilicet per acquiſi-
cionem amoris et ſic de iſta con-
cluſione ·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Ad terciam queſtionē ſic
procedit̃ ⁊ videtur ꝙ
de illicite acquiſitis poſſit
fieri elemoſina. Primo ſic ex pre-
ſenti euangelio facite vobis ami
cos de mamona iniquitatis. vbi
gloſa dicit. iniquitas bene diſpē
ſata in iuſticiā vertitur ergo vi-
detur ꝙ licite de male acquiſitis
poſſit elemoſinam facere.

¶ Secundo ſic qui eſt in extrema
neceſſitate conſtitutus omnibus
modis ſubueniendum eſt ſed cō
uenit aliquem qui nichil habet
niſi de iniuſte acquiſito aliquem
in extrema neceſſitate. videre er
go debet elemoſinam facere. er-
go de male acquiſito ⁊ detēto po
teſt elemoſina fieri.

¶ Tercio ſic. de acquiſito per mē
tricium ⁊ per aleas ⁊ per ſymo
niam que ſunt turpia lucra po-
teſt elemoſina fieri ergo. ⁊c.

¶ In oppoſitum eſt illud. Augu
ſtini. libro de verbis domini de
iuſto labore facite elemoſinā ⁊ in
franolite elemoſinam facere de
fenore ⁊ vſuris. ⁊ Grego. nō eſt
cōputanda elemoſina ſi pauperi-
bus diſpenſatur qđ ex illicitis ac
quiritur. ¶ Reſpōdeo dicendū
ꝙ tripliciter poteſt eſſe aliquid ac
quiſitum illicite. vno modo quan
do id quod illicite ab alio acquiri
tur debetur ei a quo eſt acquiſi-
tum nec poteſt ab eo retineri qui
acquiſiuit. ſicut contingit in ra-
pina. ⁊ in furto. ⁊ in vſuris ⁊ de
talibus eſt concluſio ꝙ de talibꝰ
non poteſt fieri elemoſina. patet
concluſio quia homo de talibꝰ te
netur ad reſtitucionem. Alio mo
do eſt aliquid illicite acquiſitum
ꝙ ille qui acquiſiuit retinere nō
poteſt nec tamē debetur ei a quo
acquiſiuit. quia contra iuſticiaꝫ
accepit ⁊ alter contra iuſticiam
dedit ſicut cōtingit in ſimonia in
qua dans ⁊ recipiens contra iu-
ſticiam legis diuine agit. ⁊ de ta
li eſt concluſio ſecunda ꝙ nō de-
bet reſtitui ei qui dedit. ſed de-
bet in elemoſinam erogari. ⁊ ea
dem racio eſt in ſimilibus in qui
bus ſcilicet dacio ⁊ accepcio eſt
cōtra legē dei. ¶ Tercio eſt ali
qđ illicite acquiſitū nō quidē ꝙ
ipſa acquiſicio ſit illicita. ſed ꝙ
id a quo acquiritur ē illicitū ſicut
patet de eo quod mulier acqui
rit per meretricium. ⁊ hoc vocatur
proprie loquendo turpe lucrum.
ꝙ enim mulier meretricium exer
ceat turpiter agit ⁊ contra legeꝫ
dei. ſed in eo ꝙ accipit non iniu
ſte agit nec contra legem dei vn
de de tali turpiter ⁊ illicite acqui
ſito eſt tercia concluſio ꝙ retine
ri poteſt et de eo elemoſina fieri.

¶ Ad raciones. in oppoſitum
Ad primam reſpondetur ꝙ tex-
tus ille intelligitur de diuicijs ꝑ
actum illicitum acquiſitis. ⁊ tn̄
iniuſte poſſidētur vel aliter dicēdū

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝙ mãmona iniquitatis dicũt͛r
diuicie eciã licite acquiſite et poſ
ſeſſe tamen dicũtur iniquitatis.
quia frequenter ducũt hominez
in peccatum. ¶ Ad ſecundam re
ſpondeatur negando conſequen-
ciam. et racõ eſt. quia in caſu ex
treme neceſſitatis omnia ſũt cõ-
munia et ita non provident ſibi
de alieno. ¶ Ad terciam reſpon
detur. ꝙ de acquiſito ꝑ meretrici
um iam dictum eſt ꝙ poteſt fieri
elemoſina. nõ autem fit deo ſa-
crificium vel oblacio ad altare. tũ
propter ſcandalum. tum ꝓpter
ſanctorum reuerenciam. ¶ De eo
autem quod eſt acquiſitum ꝑ ſi-
moniam iam dictum eſt ꝙ de-
bet erogari in pias cauſas. ¶ Cir-
ca quintum illa que per aleas ac
quiruntur videtur aliquid ẽẽ il-
licitum ex iure diuino ſcꝫ ꝙ ali-
quis lucretur aliquid ab hijs qui
rem ſuam alienare nõ poſſunt. ſi
cut ſunt minores et furioſi et hu
iuſmodi. et ꝙ aliquis trahat ali
um ex cupiditate lucrandi ad lu
dum et ꝙ fraudulenter ab eo lu
cretur et in hijs caſibus tenetur
ad reſtitucõnem et ſic de eo non
poteſt elemoſinam facere. Aliud
autem videtur ẽẽ vlterius illicitũ
ex iure poſitiuo ciuili qd̕ prohibꝫ
vniuerſaliter tale lucrum ſed q2
ius ciuile non obligat omnes ſꝫ
eos ſolos qui ſunt hijs legibus
ſubiecti. et iterum per deſuetudi

nem abrogari poteſt. ideo apud
illos qui ſunt hm̃oi legibꝰ aſſu-
eti tenentur vniuerſaliter ad re-
ſtitucõnem qui lucratur. niſi for
te contraria cõſuetudo preualeat
aut niſi aliquis lucratus ſit ab
eo qui traxit eum ad ludum in
q̊ caſu nõ tenetur reſtituere quia
ille qui amittit non eſt dignꝰ re-
cipere nec poteſt licite retinere tali
iure poſitiuo durante. vñ oportꝫ
de hoc elemoſinam facere in hoc
caſu.

¶ In dominica decima eſt euan
gelium. In illo tempore Cum ap
ꝓpiquaret ihesus ꝛc. Luce. ix. poſ
ſunt hec diſputari queſtiones
¶ Primo vtrum per ſacraꝫ ſcrip
turam poteſt oſtendi ꝙ aduen-
tus meſſie ideſt chriſti in carnez
aduenerit. ¶ Secundo vtrum iu
dei tempus viſitacionis ſue ideſt
aduentus chriſti cognouerunt.
¶ Tercio vtrum ſimoniaci tam
vendentes ꝙ̃ ementes ſpiritua-
lia pro temporalibus ſint ab ec-
cleſia expellendi.

Ad primam queſtionem
ſic proceditur ꝛ videtur
ꝙ non poſſit per ſcriptu-
ram ſanctam oſtendi ꝙ aduen-
tus meſſie. ideſt chriſti in carnẽ
aduenerit. Primo ſic. ex illo Yſa
ie. ſecundo. vbi loquitur de tem
pore aduentus chriſti. vbi dicit

erit in nouiſſimis diebus p̄pa
ratus mōs domini in vertice mō
tium ⁊ eleuabitur ſuper omnes
colles ⁊ fluent ad eum omnes
gentes ⁊ ſequitur conflabunt
gladios ſuos in vomeres ⁊ lan-
ceas ſuas in falces non leuabit
gens contra gentem gladiū nec
exercebuntur vltra ad bellum.
Ex hijs arguitur multipliciter.

¶ Primo ex eo quod dicitur q̄
hoc erit in nouiſſimis diebus q̄
ihesus chriſtus non fuit in no-
uiſſimis diebus quia poſt nati-
uitatem eius ⁊ mortem multa tē-
pora fluxerunt ergo videtur q̄
ipſe non fuerit vere chriſtus cu-
ius aduentus promittitur in no-
uiſſimis diebus. ¶ Secun-
do arguitur ex illo quod ſubdi-
tur q̄ mons domini erit in verti-
ce moncium mons enim ille dici-
tur mons ſyon vbi fuit templū
ſed mons ille non eſt in aliquo
eleuatus ergo adhuc non venit
chriſtus. ¶ Tercio arguitur
ex eo quod ſubditur fluent ad
eum omnes gentes quia nō om-
nes credunt in ihesum nazarenū

¶ Quarto arguitur ex eo quod
ſequitur. non leuabit gens con-
tra gentem gladium. quia poſt
natiuitatem ihesu chriſti non ceſ-
ſarunt bella per orbem vt patet
nec ceſſant ergo videtur q̄ ad-
uentus veri meſſie ſcilicet chriſti
nondum venit.

¶ Secundo principaliter ar-
guitur ſic dicitur Iſaye vndeci-
mo. Egredietur virga de radice
ieſſe vbi ſcriptura loquitur de ad-
uentu chriſti ſequitur ibidem ha-
bitabit lupus cum agno ⁊ par-
dus cum hedo accubabit. ⁊ ſe-
quitur ibidem delectabit infans
ab vbere ſup foramina aſpidis
et in cauerna reguli qui ablatus
fuerit manum ſuam mittet ſed
adhuc non videmus agnos cum
lupis pacifice habitare nec pue-
ros delectabiliter cum ſerpenti-
bus ludere: ergo non fuit tem-
pus adimpletum veri chriſti.

¶ Tercio ſic dicitur Ieremie
vicesimonono. Ecce dies veni-
ent dicit dominus ⁊ ſuſcitabo da-
uid germen iuſtum ⁊ ſequitur
In diebus illis ſaluabitur iuda
et iſrahel habitabit confidenter
ſed poſt aduentum ihesu iudei ſe-
per fuerūt in periculo ⁊ in pauo-
re ergo videtur q̄ tempus aduē-
tus veri chriſti non dum venit.

¶ In oppoſitum arguitur ex pre-
ſenti euangelio vbi chriſtus re-
darguit iudeos q̄ non cognoue-
rūt tempus viſitacionis eorum.
ſcilicet aduentus ſui qui fuit ad-
uentus veri chriſti promiſſi.

¶ Rndeo dicēdū q̄ p ſacrā ſcrip-
turā poteſt oñdi manifeſte q̄ ad-
uentus veri chriſti qui fuit ihus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nazarenus iam aduenit ſiue chri-
ſtum iam veniſſe. Iſta concluſio
probatur multipliciter. ¶ Primo
ſic ex illo Geneſis .xlix. vbi Ia-
cob patriarcha prophetizauit di-
cens. Non auferetur ſceptrū de
iuda et dux de femore eius do-
nec veniet qui mittendus eſt et
ipſe erit expectacio gencium ſed
notorium eſt ꝙ quando chriſtus
fuit natus ſceptrum fuit abla-
tum de femorē iude. vnde tūc ſub
ceſare regnabat herodes alieni-
gena nacione in iudea vt patet
ergo ab illo tempore venit chri-
ſtus et confirmatur per tranſla-
cionem caldaicam. quia vbi Ihe-
ronimus tranſtulit donec veniat
qui mittendus eſt caldaica trā-
ſlacio habet donec veniat meſſias
et ſic patet ꝙ auctoritas p̄dicta
non poteſt intelligi de aliquo a-
lio q̄ȝ de chriſto. in quo poſſunt
confutari multe cauillaciones iu-
deorum. Secundo probatur pre-
dicta concluſio ex illo Danielis
nono. vbi angelus gabriel in-
ſtruit eum de aduentu chriſti di-
cens. Septem ebdomade abbre-
uiate ſunt ſuper populum et ſu-
per vrbem tuam ſanctam vt con-
ſumeretur preuaricacio et finem
accipiat peccatum. et deleatur
iniquitas et adducatur iuſticia
ſempiterna et impleatur viſio
et prophecia et vngatur ſanctus
ſanctorum. ꝙ vero accipiat ibi

ebdomadas annorum patet in
principio capituli et ita intelli-
gunt omnes doctores. ſed iſte
ebdomade ſeptem que faciunt.
quadragintanouem annos ſūt
preterite. ergo tempus aduen-
tus chriſti iam longe preterijt.
¶ Tercio probatur concluſio
ſic. quando ſcriptura ſacra denū-
ciat aliquod futurum et determi-
nat tempus et locum et modum
ſcilicet omnia iſta concurrāt in
vnum. Manifeſte patet ꝙ illud
quod fuerat predictum eſt im-
pletum. Sacra autem ſcriptura
predixit aduentum chriſti vt pa-
tet in multis locis. determinauit
eciam tempus veniendi videlicet
quando fuerit tranſlacō regni ſu-
pra. Gene. quadrageſimonono
Non auferetur ſceptrum d̄ iuda
etc. Similiter locum naſcendi.
Michee. v. Et tu bethleem eu-
frata etc. Similiter modum vi-
uendi ſcilicet ꝙ chriſtus in pau-
pertate viueret. Zacharie nono
Ecce rex tuus venit iuſtus et ſal-
uator et ipſe pauper. Similiter
determinat ſacra ſcriptura mo-
dum moriēdi quia ſcilicet in hu-
militate et paciencia ex parte ip-
ſius chriſti et in crudelitate max-
ima ex parte occidencium ipſum
vt habetur Iſa. q̄nquageſimo
tercio. Sicut ouis ad occiſionē
ducetur. Sed hec omnia ma-
nifeſte ſunt impleta in Iheſu

vij

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nazarenꝰ. ergo racionabiliter cō-
cluditur ꝙ ipſe fuerit verus xp̄s
¶ Ad raciones in oppoſitum.
Ad primam de auctoritate. Iſay.
⁊ reſpōdetur negando conſequē-
ciam in omnibus partibus ar-
gumentacionis eius ad id quod
ait de nouiſſimis diebus dicimꝰ
nichil valere quia nouiſſimi di-
es ibi dicuntur dies meſſie ſiue
chriſti ⁊ aliquando dicuntur tē-
pora eciam chriſtum precedencia
ſm illud. Geneſis. xlix. vbi pa-
triarcha Iacob dixit filijs ſuis cō-
gregamini vt annunciem vobis
que futura ſunt in diebus nouiſ-
ſimis. ⁊ ibidem conſequenter de-
nunciat non ſolū de aduentu xp̄i
ſed eciam de multis que adimple-
ta ſunt a tempore regum ⁊ iudi-
cum. vt patet litteram intuenti.
¶ Ad racionem ſumptam de
eleuacione montis reſpondetur
ꝙ eſt vanitas hoc ꝙ eleuacio ta-
lis non eſt intelligenda ſm mo-
tum localem vt intelligunt iudei
ſed ſm nobilitatem ⁊ appreciacionem
quod tūc factum eſt quā-
do chriſtus ipſum templum mi-
raculis et doctrina multipliciter
ſuper omnia alia loca nobilita-
uit ⁊ exaltauit. ¶ Ad racio-
nem ſumptam defluent omnes
gentes reſpondetur ꝙ ibi diſtri-
bucio eſt accommodata pro ge-
neribus ſingulorum non pro ſin-
gulis generum ſicut dicit̄ ꝙ om-
ne animal fuit in archa noe. ꝙ
de ſingulis generibus animaliū
fuerunt ibi aliqua indiuidua et
ſimiliter de omnibus gentibus
ſiue de iudeis ſiue de gentilibus
confluxerunt ad chriſtum credē-
tes in ipſum ⁊ ita illud adimple-
tum eſt. ¶ Ad racionem ſump-
tam ex illo non leuabit gens cō-
tra gentem. reſpondetur ꝙ illud
dictum eſt quia circa tempus xp̄i
fuit pax diuturna in orbe ⁊ max-
ime in iudea quod patet ex eo ꝙ
imminēte natiuitate chriſti pla-
catis omnibus regnis ⁊ ſub im-
perio romano redactis preceptū
fuit a ceſare auguſto vt deſcribe-
retur vniuerſus orbis. ⁊ ab illo
tempore vſqꝫ ad quartum annū
poſt paſſionem chriſti / quando
ceperunt iudei rebellare romanis
non leguntur aliqua notabilia bel-
la fuiſſe ī iudea. nec iudeos vſos
fuiſſe armis. quia terra cuſtodi-
ebatur a militibus romanis. et
ideo probabile eſt ꝙ tunc prop-
ter diuturnitatem pacis iudei in-
ſtrumenta quibꝰ vtebantur pri-
us in bellis mutarent inſtrumen-
ta agriculture apta ſicut ſenſibi-
liter videt̄ fieri ī terris vbi ē pax
diuturna. ꝙ aūt dicit̄ nō leuabit
gēs ↄtra gētē gladiū vbi ſi vltra
nō iportat eternitatē ſ ſolū diut-
nitatē tp̄is. i. vſqꝫ ad lōgū tp̄s

¶ Ad ſecundam racōnem princi
palem de illo Yſa·xi· habitabit
lupus ⁊c· reſpondetur negando
conſequēciā et racō eſt· ꝙ eſt lo-
cucio mathematica. quia homi-
nes ibi nominantur nomine a-
nimalium. et ſimiliter habetur
Gen·xlix. Beniamin lupus ra
pax ⁊c. ſic ergo dicendū eſt in p
poſito ꝙ iudei et gentiles qui pri
us erant ad inuicē nociui ⁊ odi
oſi pacifice ſimul habitauerunt
conuerſi ad fidem chriſti ſm qd
dicitur Act·iiii· ꝙ multitudinis
credencium erat cor vnum et ani
ma vna· et eodem modo expone-
dum eſt de pueris et animalib9
venenoſis ·quia ſimplices et pu
eri non leduntur ab illis qui an-
te cōuerſionē ad fidē chriſti erāt
veneno infidelitatis et pfidie re-
pleti: ¶ Ad terciā ex illo Ihere·
xxix·reſpondet ꝙ iam nō erāt fi-
lij iſrl' et iuda ꝓprie loquendo
quia erant auerſi a deo quia cri-
ſtum negauerunt et occiderūt ꝓ
pter quod eciam illam miſeriā
meruerūt· et ideo ex illa miſeria
magis concluditur ꝓpoſitū ſicut
patet ex dictis. Illi autem q̄ vere
fuerūt filij iſrl' et iuda qui ſcꝫ cri
ſtum receperūt ſaluati ſūt per ip
ſum nō ſolum ſpiritualiter q̄ntū
ad animas ſed eciam corpaliter
ꝙ ſm qd dicit' in eccl'aſtica hy-
ſtoria imminente deſtruccōne ci
uitatis iheroſolime p titum et ve
ſpaſianum admoniti ſūt fideles
q̄ erāt in iudea per angelū vt trā
ſirent in regnum regis agrippe. q̄
erat ꝯfederatus romanis et ibi
ſaluati ſunt in bona pace Aliter
poteſt dici ad auctoritatē Ihere.
ꝙ illi ſunt profecto de regno cri-
ſti de quo ibi loquitur qui iā ſūt
in gloria celeſti et ibi habitant
confidenter et ſunt profecto ſal-
uati·

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ iudei tempus viſitacō
nis ſue ideſt aduentus chriſti nō
cognouerunt. Primo ex pn̄ti eu
angelio vbi dicit' eo ꝙ non cog-
noueris tempus viſitacōnis tue·
¶ Secundo arguitur ex illo apo
ſtoli·i·corinth·ij· Si enim cog-
nouiſſent dn̄m glorie nunq̄ cru
cifixiſſent eum. ¶ Tercio argui
tur ex illo Actuū.iij. vbi petrus
loquens iudeis dicit ſic Scio fra
tres ꝙ per ignoranciam feciſtis
ſicut et principes veſtri· ¶ In op-
poſitum eſt illud Math·xxij·ꝙ
agricole videntes filium dixerūt
intra ſe hic eſt heres venite occi-
damus eum vbi dicit Ihero· ma
nifeſtiſſime deus probat hijs ver
bis iudeorum principes non per
ignoranciam. ſed per inuidiam
dei filium crucifixiſſe.

¶ Reſpondeo dicendum. ꝙ
aliqui iudeorum cognouerunt
tempus viſitacionis ſue ⁊ aliqui

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

non. Pro quo notãdum ſicut no
tat ſanctus thomas. in iij. parte
queſtione. xlvij. ⁊ nicolaus de li
ra. mathei. xxi. ꝙ apud iudeos q̃
dam erant maiores ſcientes ſcrip
turas legis ⁊ prophetarum. ali-
qui autem minores ſicut layci et
mulieres tantũmodo ſcientes q̄d
eſt de neceſſitate ſalutis vt pre-
cepta decalogi ⁊ huiuſmodi que
debent ſciri ab omnibus. Eſt er
go prima cõcluſio ꝙ maiores eo
rum qui principes dicebãtur cog
nouerunt ihesum eſſe verum pro
phetam promiſſum in lege. ⁊ ita
tempus viſitacionis eorum no-
uerũt patet concluſio quia om
nia ſigna videbant in eo que di
xerant futura prophete diuinita
tem autem eius eciam cognoue-
runt quia euidencia ſigna huiuſ
modi habuerũt ⁊ dicta prophe
tarum quibus tamẽ aſſentire ꝓp
ter odium ⁊ inuidiam noluerũt
vt cognoſcerent eum eſſe filium
dei. vnde Beda dicit ſuper illud
Luce. xxiij. neſciunt quid faciũt
notandum inquit ꝙ non ꝑ eis
orat qui quem filium dei intellex
erunt crucifigere q̃ cõfiteri ma
luerunt. vnde ipſe dominꝰ de eis
dicit Io. xv. ſi non veniſſem ⁊ lo-
cutus eis non fuiſſem peccatũ nõ
haberent nunc autem excuſacio
nem non habent de peccato ſuo.
et poſtea ſubdit ſi opera non feciſ

ſem in eis que nemo aliꝰ fecit pec
catum nõ haberent. ⁊ poſtea ſub
dit. nunc enim viderũt me ⁊ ode
rũt me ⁊ patrem meum. ¶ Alia
concluſio eſt ꝙ minores id ē po-
pulares qui miſteria ſcripture nõ
nouerant non plene cognouerũt
ipſum ihesum eſſe nec chriſtum
promiſſum in lege nec eſſe filium
dei licet aliqui eorũ eciam in eũ
crediderũt multitudo tamen non
credidit. ⁊ ſi aliqui dubitarũt an
ipſe eſſet chriſtus propter ſigno
rum multitudinem ⁊ efficaciam
doctrine vt habetur Iohannis.
vij. tamen poſtea decepti fuerunt
a ſuis principibus vt eum nõ cre
derent. nec filium dei nec chriſtũ.

¶ Ad raciones in oppoſitum.
Ad primam de preſenti euange-
lio reſpondetur ꝙ loquitur xp̄s
de actuali cognicione applicante
ad opus ſcilicet recipiendo predi
cacionem chriſti ymmo econuer
ſo negauerũt ⁊ crucifixerunt

¶ Ad ſecundam reſpondetur
eodem modo. habituali enim cog
nicione maiores bene cognoue-
runt. ſed actuali ad opus dedu
cta non inuidia ⁊ odio excecati.

¶ Ad terciam eodem modo reſ
pondetur.

Ad terciam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ non ſit conueniens ſi

momiacā penā q̄ expellatiſ de tē
plo dei per priuacionem eius qď
per ſimoniam acquiſiuit. Primo
ſic. ſimonia enim cōmittitur ex
eo ꝙ alicuius muneris interuen
tu ſpiritualia acquiruntur. ſed
quedam ſunt ſpiritualia que ſe-
mel adepta non poſſunt admitti
ſicut omnes caracteres qui ꝑ ali
quam conſecracionem imprimū
tur. ergo nō eſt conueniens pe-
na vt quis priuetur eo quod ſi-
moniace acquiſiuit. ¶ Secū
do ſic contingit aliquando ꝙ ille
qui eſt epiſcopatum adeptus per
ſimoniam. precipiat ſubdito vt
ab eo recipiat ordines. ⁊ videtur
ꝙ debeat ei obedire q̄ꝺ diu tollera
tur. ſed nullus debet aliquid re-
cipere ab eo qui non habet poteſ
tatem conferendi. ergo epiſcopꝰ
non amittit epiſcopalem digni
tatem ſi eam ſimoniace acquiſi-
uit. ¶ Tercio nullus debet
puniri pro eo quod non eſt factū
eo neſciente ⁊ nolente. quia pe-
na debetur peccato quod eſt vo-
luntarium. contingit autem ali-
quando ꝙ aliquis ſimoniace cō
ſequitur aliquod ſpirituale pro-
curantibus alijs ipſo ignorante
et nolente ergo non debet puniri
per priuacionem eius quod ei col
latum eſt. ¶ In oppoſitum ar
guitur ex preſenti euāgelio. vbi
chriſtus de templo eieciſſe dicitur
vendentes ⁊ ementes per quos

deſignantur ſimoniaci. ¶ Re-
ſpondeo dicendum ꝙ pena illa ē
conueniens ſimoniacorum vt ex
pellerentur per priuacionem eorū
que per ſimoniam adepti ſunt.
Iſta concluſio patet ex. c. ſi q̄s
epiſcopus. i. queſtione. i. vbi ſic
dicitur ex conſilio calcedonenſi.
qui ordinatus eſt ſcilicet per ſi-
moniam nichil ex ordinacione vel
promocione que eſt per negocia
cionem facta proficiat. ſed ſit ali
enus a dignitate vel ſolitudine
quam pecunijs acquiſiuit. ¶ Con
cluſio vero predicta racione ſic ꝓ
batur. nullꝰ licite retinere poteſt
id quod contra voluntatem do-
mini acquiſiuit. puta ſi aliquis
diſpenſaret de rebus domini da
ret alicui contra voluntatem ⁊ or
dinacionem domini ſui. ille qui
accipit licite tenere non poſſet. do
minus autem cuius ecclesiarum
prelati ſunt diſpenſatores ⁊ mi-
niſtri ordinauit vt ſpiritualia g̃
tis darentur ſm illud. Mathei.
decimo. Gratis accepiſtis gra-
tis date. ⁊ ideo qui muneris in-
teruentu ſpiritualia quecumq̧
aſſequuntur ea licite retinere non
poſſunt. Inſuper autem ſimoni-
aci tam vendentes q̄ꝺ ementes ſpi
ritualia aut eciā mediatores alijs
penis puniūtur ſcilicet infamie
et depoſicione ſi ſūt clerici. excom
municacione ſi ſunt layci. vt ha-
betur i. queſtione. i. ſi quis ep̄s.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Ad racōnes in oppoſitū. Ad pri-
mam reſpondetur ꝙ illi qui ſy-
moniacum accepit ſacramētum
ordinis quidem recepit caracterē
ordinis propter efficaciam ſacra
menti. non tamen recepit graciā
nec ordinis execucionem. eo ꝙ
quaſi furtiue recepit caracterem
cōtra principalis domini volūta-
tem ꝛ ideo eſt ipſo iure ſuſpēſuſ
et quo ad ſe vt ſcꝫ de execucione
ſui ordinis ſe nō intromittat. et
quo ad alios vt ſcꝫ nullus ei cō-
municet in ordinis execucione ſi-
ue ſit peccatum eius publicū ſiue
occultum nec tamen repetere pe-
cuniam poteſt quā turpiter de-
dit. licet alius iniuſte retineat.
Si vero ſit ſimoniacus qui contu-
lit ordinem ſimoniaco. vel quia
dedit vel recepit beneficium ſimo
niace. vel fuit mediator ſimonie
ſi eſt publicuꝫ eſt ipſo iure ſuſpē-
ſus quo ad ſe et quo ad alios. ſi
autem eſt occultum eſt ſuſpen-
ſus ipſo iure quo ad ſe tantum.
non autem quo ad alios.

Ad ſecundam reſpondetur
ꝙ nec ꝓpter preceptū epi nec ꝓ-
ter excōmunicacionē debet aliqs
recipere ordinem ab epō queꝫ ſcit
ſimoniace promotū et ſi ordinet
nō recepit ordinis execucōnem.

Ad terciam reſpondetur. ꝙ ſi
nec volente nec ſciente per alios
illius promocio ſimoniace ſit ꝓ-
curata caret quidem ordinis exe-
cucione et tenetur reſignare bn̄-
ficium quod eſt cōſecutus cū fru-
ctibus exiſtenibus. Nō autē te-
netur reſtituere fructus cōſump-
tos. quia illos bona fide poſſedit
niſi forte inimicus eius fraudu-
lenter pecuniam daret pro illi9
promocione. vel niſi ipſe expreſ-
ſe contradixerit tūc re non tenet
ad renūciādum niſi forte poſtea
pacto cōſenſerit ſoluēdo qḋ fuit
promiſſum.

In dominica xi. eſt euangeliū
In illo tempore dixit Jheſus ad
quoſdam ꝛc. Luce xviij. Circa
quod pn̄t diſputari ſequentes q̄-
ſtiones. Primo vtrum phariſe9
in oracione ſua venit merito con-
dempnandus. Secundo vtrū
publicanus in oracione ſua for-
mam conuenienter dederit iuſti-
ficacōnis impij.

Ad primam queſtionem
ſic proceditur et videtur
ꝙ phariſeus in oracōe
ſua non veniat codempnandus.
Primo ſic. Orans phariſeus in-
cepit a graciarum actione dicēs
Domine gracias tibi ago ſed in
hoc non peccauit a deo recogno-
ſcendo omnia bona que habuit
ergo non veniebat condempnā-
dus. Secūdo ſic. ſi dicatur ꝙ
racōne iactancie q̄ ſe iactabat ſe
eſſe immunem a peccatis aliorū

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

hoc eciam nō arguit quia poteſt
quis oſtendere laudem ſuam et
non peccare ſicut faciebat apoſto
lus .ij. corīn .x. nos non in immē
ſum gloriamur ⁊ xi. exiſtimo me
nichil minus feciſſe a magnis a
poſtolis ergo ꝛc. ¶ Tercio ſic
iactancia cum oriatur ex vana
gloria vt dicit Gregorius .ij. mo
rali. nō eſt ſemper peccatum mor
tale ſicut nec vana gloria ſed ſo
lum propter peccatum mortale ve
nit quis condemnandus ſiue re-
prehendendus ergo. ꝛc.
¶ In oppoſitum eſt preſens euā
gelium. ¶ Reſpondeo dicen-
dum ꝙ phariſeus taliter ſe habu
it in oracione ſua ꝙ meritō venit
reprehendendus. Primo ex irre-
uerencia quam in oracione obſer
uauit quia non reuerenter ora-
uit ſed cum fauſtu quia non in-
curuato corpore ſed erecta fronte
orabat. vnde dicitur ſtans. Se
cundo reprehenditur ex ſuperbia
quia ſe iuſtum ſolum inter homi
nes dicebat. cum ait non ſum ſi
cut ceteri hominum. quaſi dice-
ret ceteri ſunt peccatores ego au
tem iuſtus ⁊ ita de iuſticia ſua
iactabat ſe alios condemnando
et orantem iuxta ſe publicanum
deſpiciendo. Tercio reprehenſibi
lis veniebat quia de bonis que fa
ciebat ſe iactabat dicens. ieiu-
no bis in ſabbato ſed in hoc iuſti
ciam ſuam per vanam gloriam

ſedabat. prouerbiorum. xxvi.
laudet te alienus ⁊ non os tuum
extraneus ⁊ non labia tua. et ec
cleſiaſtici quinto. non te iuſtifi-
ces apud deum quoniā ipſe cog
nitor cordis eſt. ⁊ Iere. ſecundo
ecce ego iudicio contendam te-
cum pro eo ꝙ dixeris non pecca
ui ⁊ ideo Iob ſecundo dicitur. ſi
iuſtificare me voluero os meum
condemnabit ⁊ ita merito phari
ſeus cum ſe ita inaniter iactaue
rat merito condemnandus venit.
¶ Ad raciones in oppoſitum
Ad primam reſpōdetur ꝙ hic nō
arguitur phariſeus quia graci-
as egit deo ſed quia agit modo
ſuperbo; vnde Grego. ſi repre hen
ditur ille qui ſuperbe gr̄ias agit
quid eſt ergo ille qui impugnat
graciam. non enim recte cogno-
uit bona que accepit. vnde bern
hardus. de eo dicit ſic gr̄ias agit
non quia bonus ſed quia ſolus.
non tam de bonis que habet ꝙ
de malis que in alijs videt talis
autem modus elacionis eſt. vn
de Beda ait ecce phariſeus ad
referendas gracias oculum ha-
bet ad humilitatis cuſtodiā nō
habet. ¶ Ad ſecundam reſpō
det ꝙ licz iactācia ſp nō ſit pctm̄
mortle ſed qn̄qꝫ veniale. iactācia
tamen iſtius phariſei fuit pctm̄
mortale. pro quo notandū ꝙ iactā
cia poteſt ꝯſiderari vno modo ſm
ſe pro ut eſt mendacium quoddā

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et ſic qn̄q3 eſt pccātū mortale et
qn̄q3 veniale · mortale quidē qn̄
aliq̄s iactāter d̾ ſe pfert qd̾ eſt
cōtra gloriam dei ſicut ex pſona
regis ciri · dicit Ezech · xxviij · ele-
uatum eſt cor tuum ⁊ dixiſti ego
ſum . vel eciam cū eſt cōtra carita
tem primi ſicut cū aliquis iactā
do ſe prumpit in cōtumelias ali
orum ſicut fecit iſte phariſeus q̄
dicebat nō ſum ſicut ceteri homi
num raptores iniuſti adulteri ve
lud eciam hic publicanus . qn̄q3
vero eſt peccatum veniale qn̄ ali-
q̄s de ſe talia iactat que nec ſūt
cōtra deum nec contra primum
¶ Ad terciam patet reſpōſio ex
dictis

Ad ſecundam ſic procedi
tur et videtur q̄ cōueni
enter formā iuſtificacio
nis nō dederit publicanus pcuci
endo pectus et dicendo · ppicius
eſto mihi peccatori · ex quib9 ver
bis innuit q̄ ad iuſtificacōnem
impij · requiratur ɔtricō ɔtra qd̾
arguitur ſic · Primo Luce · vij ·
dicitur . Dimiſſa ſunt ei peccata
multa dicit gloſa · q̄ ardor carita
tis rubiginē peccatorum in ea cō-
ſumpſit . ergo nō oportet q̄ ibi
ſit dolor ſiue contricio de peccato
¶ Secūdo ſic · Cōuerſio ad deū
eſt potencior q̄ cōuerſio ad rē tē-
poralem ad malum · ſed cōuerſio
ad rem temporalem ſufficienter
induxit culpā · ergo ɔuerſio ad
deum ſufficienter iuſtificat ſine
alia cōtricōne . ¶ Tercio ſic Poſ
ſibile eſt aliquem auerti a dō ni
hil cogitando de deo . ergo ſimul
poſſibile eſt aliquem auerti a pec
cato · nihil cogitando de eo . et ſic
ſine motu liberi arbitrij in pec-
catum ſiue ſine cōtricōne iuſtifi-
catur impius ¶ In oppoſitum
eſt euāgeliū hodiernū · vnde glo
ſa ſup illud pcuciebat pectus ſuū
dicit pcucit pectus et penas de ſe
exigit vt deus parcat
¶ Reſpōdeo dicendū q̄ publica
nus in oracōne ſua cōuenientem
formam dedit iuſtificacōnis im
pij in tribus Primo in humili ve
recundia quā oſtendit cū dicitur
publicanus a longe ſtans nole
bat nec oculos leuare . Beda ſi-
cut humilis non audet appropin
quare vt deus ad eum appropin
quet non aſpicit vt aſpiciatur ·
Nihil enim tantū placet deo i pe
nitente ſicut dicit Bern̄ · q̄ hu-
militas verecūdia non audebat o-
culos leuare ad celum quia cog-
noſcebat ſe offendiſſe deum · ita
vt diceret illud . ij . paꝛ · vltimo ·
Peccaui ſuper numerum arene
maris et multiplicata ſunt ſuper
me peccata mea · et non ſum dig
nus videre altitudinem celi p̄ mł
titudine iniquitatis mee · ¶ Se
cundo oſtendit formam iuſtifi-
cacōnis impij in doloroſa cōtri-
cione peccatorum quam oſtēdit
in percuſſione pectoris in qua

reddebat ſeipſum culpabilem et
oſtendebat dolorem. huiuſmo⸗
di autem contricio neceſſaria eſt
ad iuſtificacionem impij quia ſi
cut in generacionibus naturali⸗
bus vna forma expellitur ⁊ alia
introducatur propter quod gene
racio vnius eſt corrupcio alteri9
oportet eſſe diſpoſicões ad vtrū
qȝ ita in iuſtificacione impij qua
gracia confertur ⁊ culpa expelli⸗
tur oportet eſſe diſpoſicionem vo
luntatis ſcḋm proprium actum ad
vtrumqȝ · ⁊ ideo ſicut per motū ·
li. arbi. in deum diſponitur ille
qui iuſtificatur ad graciam obti
nendam. ita per motum · li. ar ·
in peccatum qui eſt cõtricio opoꝛ
tet qꝫ ad culpe expulſionem diſ⸗
ponatur; ⁊ ideo oportet qꝫ in iuſ
tificacione qua innocens iuſtifi⸗
catur oportet eſſe diſpoſicionem
ſolum ad graciam inducendam
ſed in iuſtificacione qua iuſtifi⸗
catur impius oportet eſſe duplicē
diſpoſicionem; vnam ad inducē
dam graciam ſcilicet motum li.
ar · in deum. Alteram ad expellē⸗
dum culpam ſcilicet motum · li.
ar · in peccatum. qui eſt ipſa con
tricio. ¶ Ad raciones in oppo
ſitum · Ad primam reſpondetur
negando conſequenciam ⁊ racio
eſt quia fervor dilectionis de ne
ceſſitate coniunctum habet odi⸗
um contrarium ⁊ ideo fervor di⸗
lectionis ad dimiſſionē culpe nō
operatur ſine peccati deteſtacio⸗

ne que directe dimiſſioni culpe re
ſpondet · ¶ Ad ſecundam re⸗
ſpondetur eciam negando conſe
quenciam ⁊ racio eſt quia in pec
cato conuerſio non facit culpam
ſine auerſione ⁊ ita oportet duo
eſſe in iuſtificacione · ¶ Ad ter
ciam reſpondetur negando conſe
quenciam · ⁊ racio eſt ſcḋm domi⸗
num bonam venturam · tum quia
receſſus adeo eſt inordinatus ·
ſꝫ regreſſus ordinatus tum quia
plura exiguntur ad bonum qꝫ ad
malum ·

¶ In dominica xij · eſt euan⸗
gelium · Exiens ihesus de finib9
terre · ⁊c. Circa quod poſſunt diſ
putari ſequentes queſtiones
¶ Primo vtrū cõuenienter xp̄s
circa hunc ſurdū ⁊ mutū de quo
in euangelio miraculum fecit ·
¶ Secundo vtrū illi homines
facientes contra preceptum xp̄i
publicando miraculū peccauerūt

Ad primam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
qꝫ non cõuenienter xp̄s
circa hunc mutum ⁊ ſurdum mi
racula ſit operatus · Primo ſic xp̄s
faciebat miracula virtute diui⸗
na cuius propriū eſt ſubito ope
rari. ⁊ perfecte ⁊ abſqꝫ admini
culo cuiuſcumqꝫ · ſed xp̄s nō ſub
ito curauit iſtū · dicit enim i euā
gelio qꝫ apprehēdit eū de turba ſeor
ſū miſit digitos ſuos ī aurib9 ei9

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et expuens tetigit linguam eiuſ
et ſuſpiciēs in celum ingemiſcēs
⁊ ait effeta qḋ ē apire. ⁊ ſtatim
apta ſunt aures eius ⁊c. ¶ Se-
cundo ſic. Dei non eſt orare nec
reſpicere in celum ingemiſcendo
cū ergo hᵒ fiebat virtute diuini
tatis non conuenienter videtur
operatus illud ¶ Tercīo. Mira
cula chriſti facta ſunt ad confir-
macionem doctrine ipſius et teſti
monium diuinitatis eius. ſʒ nul
lus debet impedire finem ſui ope
ris. ergo videtur ꝙ inconuenien-
ter chriſtus precepit illis homi-
nibus qui preſentauerāt ſurduʒ
et mutū ad ſanandum ꝙ nemi-
ni dicerent. ¶ In oppoſitum eſt
euangelium in quo dicitur ꝙ be
ne omnia fecit. et ſurdos fecit au
dire et mutos loqui. ¶ Reſpon-
deo dicendum ꝙ xp̄us conuenien
tiſſime operatus eſt miraculū cir
ca hunc ſurdum et mutum. Iſta
concluſio ſic declaratur ea q̄ ſunt
ad finem debent eē fini proporcō
nata. chriſtus autem ad hoc ve-
nit in mundum et decebat vt ho
mines ſaluos faceret. ſm̄ illud
Joh. xiij. Non enim miſit deus fi
lium ſuum in mundum vt iudi-
cet mundum. ſed vt ſaluet mun
dus per ipſum. et ideo conuenīēs
fuit ꝙ chriſtus particulariť ho-
mines miraculoſe curādo oſtēde
ret ſe eē vniuerſalem et ſpiritua-
lem omnium ſaluatorem ſanan
do. nō tantum poteſtate diuini-

tatis ſed miniſterio humanita-
tis cum eſſet deus et homo ¶ Ad
racōnes in oppoſitū dicendū. Ad
primā reſpondetur negando con-
ſequenciam et racō eſt quia xp̄s
venerat ſaluare mundum nō ſo-
lum virtute diuina ſed eciam p
miniſterium incarnacionis ipſi
us. et ideo frequenter eciam i ſa
nacione infirmorum non ſolum
poteſtate diuina vtebatur curan
do per modum imperij. ſed eciaʒ
ād humanitatem ipſius ptinenſ
apponendo. vnde ſup illud Luce
iiij. ſingulis manus imponēs cu
rabat omnes. dicit Ciril. q̄uis
vt deus potuiſſet om̄es verbo pel
lere morbos tangit tamē eos oſ
dens propriam carnem efficaceʒ
ad preſentanda remedia. ſic er
go chriſtus ſanauit hūc ſurdum
et mutum tangendo eum corpo
ra liter vt oſtenderet humanita
tem ſuam eſſe diuinitatis inſtru
mentum ¶ Ad ſecundam reſpō
detur negando conſequenciam
et racō eſt. quia ſicut dictum eſt
non ſolum poteſtate vtendo debu
it facere miracula. ſʒ eciaʒ huma
nitate ipſa qm̄ vtrumqʒ erat de
eo oſtendendum ⁊ ꝙ deus eſſet
⁊ carne vnitus. vnde Criſo. ſup
illud Math. xiiij. Acceptis qui
qʒ panibus ⁊ duobus piſcibus
aſpiciens in celum benedixit ⁊c
dicit oportebat inquit credere de
chriſto quoniam a patre eſt. et
quoniam ei equalis eſt. ⁊ ideo vt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vtrūq; oſtendat nunc quidem
cum poteſtate nunc autem oꝛās
miracula facit. dicimus ergo ꝙ
chriſtus in curacione huiuſmodi
infirmi ipſe ſuſpiciens in celum
ingemuit vt oſtenderet ſe veriꝫ
hominem a deo querens auxiliū
¶ Ad terciam reſpondetur ne
gando conſequenciam. et racio
eſt quia hoc fecit. vt dicit Criſoſ
timus: volens nos erudire prohi
bere eos qui volunt nos propter
nos laudare. ſi autem ad dei glo
riam refertur non debemus pro‑
hibere ſed magis iniungere. vt
hoc fiat ſicut illud Mathei. quin
to. vade in domum tuam ad tu‑
os. et annuncia eis quanta domi
nus tibi fecit.

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur et videtur
ꝙ illi homines publican
do miraculum chriſti peccauerūt
et videtur ꝙ ſic. quia deo eſt in
omnibus obediendum. ſm illud
Exodi. viceſimoquarto. Omnia
que locutus eſt dominus facie‑
mus et erimus obedientes. ſed iſ
ti non obedierunt precepto chri‑
ſti qui preceperat eis ne cuiq; di‑
cerent ergo et cetera.
¶ Secundo ſic. aut chriſtus
voluit fieri illud quod dixit eis.
an non ſi voluit ſequitur ꝙ fece
runt contra preceptum eius. et
ſic peccauerunt aut voluit. ſequi

tur ꝙ chriſtus eſſet mendax vel
duplex in verbo quod eſt impoſ
ſibile. ¶ In oppoſitum vide‑
tur ꝙ non peccauerunt. quia nō
fuiſſent digni ſaluacionē. ¶ Re
ſpondeo dicendum ꝙ illi homi‑
nes predicando miracula chriſti
non peccauerunt. quia chriſtus
cum precepit eis vt non dicerēt
non intendit eos per virtutem p̄
cepti obligare. vt dicit Gregoriꝰ
ix. moral. ſed ſeruis ſuis ſequē
tibus exemplum dedit vt ipſi q̄
dem virtutes ſuas occultare deſi
derent et tamen vt alij eorum ex
emplo proficiant prodantur in‑
uiti. et ſic patet reſponſio ad pri‑
mum argumentum. ¶ Pro re
ſponſione ad ſecundum eſt ſcien
dum. ꝙ i chriſto ponitur duplex
voluntas ſicut et duplex natura.
vna diuina et eſt duplex. vna ſi‑
gni et altera beneplaciti. volun‑
tas enim beneplaciti ē qua vult
aliquid ſimpliciter et abſolute. et
ſic chriſtus voluit miraculū pub
licari quia contra voluntatem be
neplaciti nichil fit ſed bene fit cō
tra voluntatem ſigni. Alia fuit
voluntas humana. et ſic chriſtꝰ
voluit quodammodo et quodam
modo noluit miraculum publica
ri. quia voluit ad dei gloriam. no
luit autem vt oſtenderet huma
nam laudē fugiēdam. ſicut enim
ſunt aliqua parti voluntaria et
partim inuoluntaria. vt dicitur
iij. ethi. de eo qui proiicit merces

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

in mali vult et nō vult diuerſis reſpectibus· quia nō vult abſolute. vult tamen in tali caſu poſitus ꝛc·

¶ In dominica ·xiij· eſt euangelium· In illo tempore dixit iheſus diſcipulis ſuis. Beati oculi qui vident que vos videtis ꝛc. Lu x

Circa qđ pn̄t diſputari ſeqn̄tes queſtiones ¶ Primo vtrum ſit verum qđ dictum eſt apoſtolis ſcȝ Beati oculi qui vidēt que vos videtis· ¶ Secundo vtrum in ſtatu vie de⁹ poſſit imediate a nobis amari. ¶ Tercio vtrum modus de diligēdo deū toto corde ꝛc q̄ mltiplicat̄ i p̄cepto p̄dicto poſſit in via ſeruari

Ad primam queſtionem ſic proceditur et videtur ꝙ nō ſit verum ꝙ beati oculi qui vident que vos videtis Primo ſic Ioh· vlti. ſcribit̄ Beati qui nō viderunt et crediderunt ¶ Secūdo ſic· Aut loquit̄ de viſione interiori per fidem et hoc nō· quia multi prophete et reges viderunt hoc modo viſionis chriſtū vnde Ioh· viij· Abraham vidit diem meum et gauiſus eſt· non autem de exteriori quia exteriori viſione eciam viderunt iudei ſacerdotes et phariſei. vnde Ioh· xxv· de iudeis nunc autem viderūt et oderunt me et patrē meū· ſed oculi eorum non fuerunt beati· ergo nec oculi apoſtolorum ¶ Tercio beatitudo dicit̄ ſtatus omniū bonorum congregacōne perfectus· ſed apoſtoli videntes chriſtum hic in terra nō cōſequebant̄ beatitudinem· quia vt dr exo· xxxiij· Nemo videbit deum et viuet· ergo non erant dicendi oculi eorum beati

¶ In oppoſitum eſt euangeliū p̄ſens· ¶ Reſpondeo dicendum ꝙ beatitudo eſt duplex· vna rei que conſiſtit principaliter in aſpectu et fruicione diuinitatis ꝛ ex conſequenti in viſione humanitatis chriſti et ſic habetur in patria. Alia eſt beatitudo in ſpe q̄ in preſenti vita conſiſtit. ꝛ ſic habetur in via in viris excellentibus virtute. et de iſta loquit̄ hic Secundo notandum ꝙ ſm̄ qđ duo oculi dicunt̄ in homine ſcȝ interiores ꝛ exteriores· ita duplex dicitur viſio ſcȝ viſio interior que ſit per internam ſpiracōnem đ qua dicit̄ ad eph· p̄mo. Deus det vobis ſpm̄ ſapiencie et reuelacōnis in agnicōnem illuminatos oculos cordis veſtri· de iſta viſiōe dr Ioh· viij· Abraham vidit diē meum ꝛ gauiſus ē. ꝛ hoꝝ q̄de oculi beati beatitudine ſpei. de quibus dicitur Ioh· vlti· Beati qui non viderūt ſcȝ corporaliter ꝛ crediderūt ſcȝ per fidem per dilectionem operātem chriſtū incarnādum ꝛ paſſurū pro humani generis ſalute· Alia eſt viſio pure corporalis que cōmunis fuit apl̄is ꝛ iudeis· et de iſta nō loquitur. Aliqui

autem ſunt qui vtraqꝫ viſione vi
derunt chriſtum ſcȝ ⁊ interiori vi
ſione fidei ⁊ exteriori videntes eū
inter homines conuerſantem et
miracula ſoli deo ꝓpria opantez
et de tali viſiōe dicitur Joh·i·Vi
dimus gloriam eius quaſi vni-
geniti a patre· vtrumqꝫ enī mo-
dum videndi habuit Joh·⁊ alij
apoſtoli quia cum eo fuerūt cor-
poraliter cōuerſati et ſic viderūt
ſenſibiliter opera virtutem toci9
creature excedencia ſicut ſuſcita-
cio mortuorum·illuminacio ceci
et cōſimilia ex quibus viſu men
tis perceperunt eius diuinitatē
in carne latentē ⁊ hoc modo ocu
li videntes xp̄m beati ſcȝ qui ſcȝ
vt dicit magnus Albertus q̄ ſic
xp̄m exterius aſpexerunt q̄ inte
rius diuinitatem per fidem in eo
ex exterioribus miraculis intelle
xerunt· vel ſic econuerſo qui ſcȝ in
teriora diuinitatis chriſti intelle
xerunt vt eam vnitam humani-
tati quam videbant crediderunt
et tali modo nunq̄ eſt viſus. niſi
a preſentibus deitatem ⁊ huma
nitatem eius cognoſcentibus· ⁊
hoc eſt qd̄ dicit· beati oculi qui vi
dent que vos vidiſtis. ¶ Ad ra-
ciones in oppoſitum Ad primā re
ſpōdetur q̄ nō opponūtur. vnde
eſt notandum q̄ duplex dicitur
beatitudo eciam in via quedā rei
que conſiſtit in munere diuino
ſiue per participacionem diuini
muneris de quo quāto alicui pl9
conceditur tanto beatior eſt ⁊ ſic
quātum ad hoc dicitur hic beati
oculi qui vident ⁊c̄· quia hoc mu
nus grāde habuerunt. Alia eſt
beatitudo ſpei que conſiſtit ī me
rito· vnde ſcḋm hanc tanto quis ē
beatior quāto poteſt plus mereri
plus autem meretur qui credit ⁊
non vidit q̄ qui videns credit
¶ Ad ſecundam reſpondetur
q̄ loquit̄ de viſiōe vtraqꝫ ſicut di
ctū eſt. ¶ Ad terciam reſpondet̄
q̄ nō loquitur de beatitudine pa
trie. ſed de illa que dicitur ſpei q̄
habetur in via· vel dicendum q̄
tales dicūtur beati et nō prophe
te. quia licet prophete aliqui vi-
derunt xp̄m per fidem a longe ꝓ
ſpiciendo·non tamen viderūt eū
preſentem inter eos cōuerſando
ſicut viderunt apoſtoli·et ido di
cūtur beati· q̄ in eis fuit cōpletū
quod antiquis patribus fuerat
promiſſum.

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur ⁊ videtur
q̄ deus in ſtatu vie non
poſſit immediate a nobis ama-
ri ¶ Primo ſic· Incognita amari
nō pn̄t·vt dicit Aug·x·de trini·
et ph̄us·ix·eth·ſed nos in ſtatu
vie nō videmus immediate deū
quia nō per eēnciam ſed per ſpe-
culum in enigmate vt dicitur·i·
corin·xiij·ergo nec ipſum imme
diate per eēnciam amare poſſu-
mus· ¶ Secundo ſic·Cognicio
patrie excedit cognicionem vie

inquātum homō videt in patria
deum per eſſenciam ſi ergo in via
homo immediate ꝑ eſſenciā ama
ret deum caritas patrie non exce
deret caritatem vie quod eſt fal
ſum. ¶ Tercio homo a deo diſiū
gitur ꝑ peccatum ſcḋm illud. Iſa.
lix. Peccata veſtra diuiſerunt in
ter vos ⁊ deum veſtrūm. ſed pec
catum magis eſt in voluntate q̄ꝫ
in intellectu. ergo minus homo
poteſt in ſtatu vie diligere deum
immediate q̄ꝫ immediate eum
videre.

¶ In oppoſitum eſt euangelium
preſens. vbi dicitur diliges do
minum deum tuum. ⁊c̄. ¶ De
cundo ſic cognicō vie ꝑ hoc quod
eſt mediantibus creaturis dici
tur enigmatica ⁊ euacuatur ī pa
tria. i. corin. xiij. Sed caritas nū
q̄ꝫ excidet vt ibidem dicit apoſto
lus ergo caritas nō diligit deum
mediante creatura ſed immedia
te deo adderet. ¶ Reſpon
deo dicendum ſub iſta concluſio
ne qꝫ deus in ſtatu vie immedia
te poteſt amari ⁊ amatur a ſan
ctis. vnde Auguſtinus. in libro
confeſſ. ve illis qui diligunt nut9
tuos pro te. nutus autem diuini
dicuntur participacio diuine bo
nitatis in creatura. ergo deus a
ſanctis amatur in ſtatu vie im
mediate non ſcḋm qꝫ eius bonitas
in creaturis participatur. Pro
qua concluſione notandum iux

ta ſanctum thomā. in tercio qꝫ
in potencijs. ordinatis ita eſt. qꝫ
vbi terminatur operacio prioris
potēcie ibi incipit operacio ſequē
tis. ſicut patet qꝫ ſenſus termi
natur ad ymaginacionem que ē
motus factus a ſenſu ſcḋm actum
intellectus in termino ymagina
cionis īcipit quia fantaſmata ac
cipit pro obiecto. vt dicitur ter
cio de anima. ⁊ ideo illa cum verū
que non habent fantaſmata cog
nicionem non poteſt accipere. niſi
ex rebus quarum ſibi repreſentā
tur fantaſmata. vnde ī ſtatu vie
in qua accipit a fantaſmatibus
non poteſt immediate videre ſed
oportet qꝫ ex viſibilibus quorū
fantaſmata capit in eius cogni
cionem deueniat. q̄uis autem ip
ſam dei eſſenciam non videat im
mediate tamen cognicio intelle
ctus ad ipſum deum terminatur
quia ipſum eſſe ex effectibus cō
prehendit. vnde operacio volun
tatis circa ipſum deum immedia
te eſſe poteſt. nullo medio inter
ueniente quod ad voluntatem ꝑ
tineat multis tamen medijs pre
cedentibus ex parte intellectus
quibus in deum cognoſcendum
peruenit. ¶ Ad raciones in
oppoſitum. Ad primam reſponde
tur negando conſequenciam ⁊ ra
cio eſt quia q̄uis incognita ama
re non poſſumus oportet enim qꝫ
amor ſit cogniti aliqualiter. tū

nō oportet ꝙ ſit idem ordo cogni
cionis et dilectionis . nam dile=
ctio eſt cognicōnis terminus . et
ideo vbi deſinit cognicio ſcʒ in ip
ſa re que per aliam cognoſcit̃ ibi
ſtatim dilectio incipere poteſt . et
ita illd̓ quod cognoſcitur in alio
poteſt in ſeipſo amari . ¶ Ad ſe
cundum reſpondetur negādo cō=
ſequenciam . et racō eſt . quia q̄n
to bonum ꝑlenius cognoſcit̃ tan
to magis eſt amabile et precipue
illud bonum quod eſt finis et in
quo nō inuenitur aliud quo of=
fendatur affectus . et ideo quia
deus plenius cognoſcitur in pa
tria q̄ꝫ eciam nūc plenius amabi
tur . ſed iſta diuerſitas ex parte
cognicōnis erit per id quod ē ꝓ
prium cognicōni ſcʒ cognoſcere
per ſe et in alio . et ideo non erit
vnius racōnis cognicio vie ⁊ pa
trie . in affectu autem erit per di=
uerſitatem nō eius per quod ad
eam ꝑtineat . ſed per diuerſitatē
cognicionis et tamen erit eadem
racio amoris ſed differt amor ꝑ
maius et per minus . ¶ Ad terci
am reſpondetur negando conſe=
quenciā et racō eſt . quia per cari
tatem tollitur auerſio a deo que
eſt per peccatum nō autem per ſo
lam cognicionem . et ideo caritaſ
eſt que diligendo animā imme
diate deo cōiungit ſpiritualivin
culo vnionis .

AD terciam queſtionem
vtrum modus ille de di
ligendo deum toto corde
qui implicatur in precepto predi
cto poſſit in via ſeruari . ſic pro=
ceditur et videtur ꝙ nō poſſit in
via obſeruari . Primo ſic . Non
poſſumus in hac vita ſine pecca=
to manē . i . Ioh . i . ſed cum quis
peccat non diligit deum toto cor=
de . ergo illud preceptum non po
teſt totaliter in via adimpleri
¶ Secūdo ſic . Non poteſt ſimul
cor ad multa ſe habere ſed opor
tet dum in hac vita ſumus ꝙ cor
rebus temꝑoralibus aliquando
apponamus . ergo non poteſt ho
mo in hac vita toto corde dilige
re . ¶ Tercio ſic . Non poteſt deꝰ
a nobis totaliter diligi . ergo per
cōſequens toto corde non poſſu=
mus diligere . cōſequencia videt̃
bona . antecedens patet . Deus
non poteſt intellectu comprehen
di vt totaliter videat̃ . ergo non
poteſt comprehendi affectu vt
totaliter diligatur . conſequen=
cia eſt bona quia amor ſequitur
cognicionem . ¶ In oppo
ſitum eſt preſens euangelium .
Dicit enim Iherō . Qui dicit de=
um aliquid impoſſibile precepiſ
ſe homini anathema ſit . ſed hoc
deus precepit omnibus in ſtatu
vie exiſtentibus ergo hereticum
eſt dicere ꝙ predictum preceptū
non poſſit in via oſeruari .

¶ Reſpondeo dicendum iuxta
ſanctum thomam · ꝙ totum et ꝑ
fectum idem eſt vt philoſophus
dicit · racio autem perfecti in hoc
conſiſtit vt nichil ei deſit · ſed hoc
contingit dupliciter aut ita ꝙ ni
chil deſit eorum que natum eſt
habere · aut ita ꝙ nichil deſit eo
rum q̄ debet habere ſicut aliquis
habet perfectam quantitatem
quantum requirit humana natu
ra · ⁊ ſi non habeat quantitatē
gigantis quam poſſibile eſt eſſe ī
humana natura · Prima ergo ꝑ
fectio humane nature eſt ī ſtatu
glorie quando homo habebit to
tum hoc quod poſſibile eſt eſſe in
humana natura. Sed ſecunda ꝑ
fectio eſt nature condite · quando
ſcilicet homo habeat totum hoc
quod debebit habere ſm̄ tēpus
illud ⁊ ſm̄ hoc eciam duplex to
talitas in dilectione dei attendi
tur Vna qua nihil deerit de hijs
quē poteſt hō expendere in amo
rem dei quando in dilectione po
nat ⁊ de hac prima totalitate po
nitur iſta concluſio ꝙ hec quidē
perfectio ſiue totalitas non preci-
pitur vt facienda ſed magis oſtē
ditur vt ſciatur quo perueniē-
dum eſt vt dicit Auguſtinꝰ · ſed
ſic impletur in patria. quia ibi
mens fertur in deum totaliter et
perfecte quantum ſibi eſt poſſibi
le ⁊ ſine aliqua interrupcione ·
Alia autem eſt totalitas ſm̄ quā
nihil homo ſubtrahit de hijs quē
debet ponere ſcd̄m tempus illud
in amore dei · ⁊ hec totalitas ex-
cludit omne qd̄ eſt cōtrarium re
pugnans dilectioni diuine · non
autē id quod ad tempus actū
dilectionis intercipit quia ſemꝑ
agere ſm̄ actum virtutis non eſt
niſi eorum qui ſunt in ſtatu bea
titudinis que perfectio felicita-
tis eſt in operacione · ꝑfectio vir
tutis eſt in habitu. ⁊ ita adim-
pletur via quando nichil diligi-
tur cōtra deum · Iſta enim perfe
ctio eſt que debet ineſſe ex debito
neceſſitatis · vt puta ꝙ diligatꝰ
deus toto corde id eſt intellectu
ſine errore quod non faciunt infi
deles ⁊ ſortilegi · tota anima id ē
volūtate ſine contradictione qd̄
non faciunt qui poſt concupiſcē
cias ſuas currunt ex omnibus vi
ribus id eſt operibus que exple-
tur per vires anime ⁊ corporis ·
quod non faciunt qui membra
ſua exhibēt ſeruire iniquitati ad
iniquitatem . ⁊ tota mente id eſt
iugi memoria · quod non faciunt
cupidi ⁊ auari . quia vbi eſt the
ſaurus tuus ibi ⁊ cor tuum . Al-
bertus ſic ex toto corde dilige vt
motus vite ad ipſum referas · ex
tota anima vt intelligenciam ⁊
volūtatē ⁊ memoriā cū corꝑalibꝰ
organīs ad ipſū cōuertas ex oībꝰ
viribꝰ . vt nichil tibi de viribus
tuis retineas vel attribuas tibi ·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et omni mente tūa vt omnia or
dines caritatis ordine · vt nihil
inordinatum relinquas . ſic em̄
attingit caritas a fine vſ ꝙ ad fi
nem fortiter et diſponit om̄ia
ſuauiter

¶ In dominica decīmaquarta ē
euangelium · Dum iret ihesus in
iherlm ꝛc · Luce . xv · Circa quod
pn̄t diſputari ſequentes queſti-
ones · ¶ Primo vtrum ad ſanā
dum lepram peccati ſit neceſſari
um confiteri ſacerdoti · ¶ Secū-
do vtrum nouem leproſi nō red-
dentes gracias chriſto de eorum
curacione peccauerunt mortali-
ter.

Ad primam queſtionem
ſic proceditur et videtur
ꝙ ad ſanandum lepraꝫ
peccati non ſit neceſſarium confi
teri ſacerdoti · Primo ſic · ¶ Cura
cio lepre peccati precedit confeſſi
onem · vnde in euāgelio dicitur
ꝙ iſti decem leproſi dū irent ad
oſtendendum ſe ſacerdotib9 mū
dati ſūt · et ita anteꝙ̄ ſe oſtēderet
ergo videtur ꝙ ad curacionem
lepre peccati confeſſio non ſit ne
ceſſaria . ¶ Secundo ſic . Aliqui-
bus eſt peccatum dimiſſum ſine
hoc ꝙ confeſſi leguntur . ſicut pꝫ
de petro et magdalena eciaꝫ de
paulo . ſed non minoris effica-
cie eſt gracia remittens peccatū

nūc ꝙ̄ tunc fuerit · ergo nec nūc
eſt de neceſſitate ſalutis cōfeſſio
¶ Tercio ſic · Dato ꝙ neceſſari-
um ſit confiteri non videtur ꝙ ſa
cerdoti penitencia eſt ſacramen-
tum neceſſitatis ſicut eciam bap
tiſmus ſed in baptiſmo propter
ſacramenti neceſſitatem eſt mi-
niſter quilibet homo · ergo ī pe-
nitencia ſufficit cuilibet confiteri
¶ Quarto ſic · Ad confeſſionem
nō obligamur niſi ex diuina in-
ſtitucōne · ſed diuina inſtitucio
nobis proponitur Iacobi · v · Cō
fitemini alterutrum peccata vrā
vbi nō ſit mencio de ſacerdote ·
ergo eciā ſi confitendum eſt nō
eſt neceſſarium cōfiteri ſacerdoti
¶ In oppoſitum eſt euangeliuꝫ
preſens · vbi dominus decem le-
proſis precepit ſe preſentari ſa-
cerdotibus , vbi ponitur ſignum
mundacionis lepre peccati p ſa-
cramentum penitencie . ergo vi-
detur ꝙ ſolis ſacerdotibus ſit fi-
enda confeſſio · ¶ Reſpōdeo di-
cendum ſub duabus concluſioni
bus · ¶ Prima eſt ꝙ confeſſio eſt
de neceſſitate ſalutis ei qui pec-
cati mortalis lepram incurrit ·
Iſta concluſio declaratur ſic iux
ta ſanctum Thomam · Paſſio cri
ſti ſine cuius virtute nec actuale
nec originale peccatum dimitti
tur in nobis operatur p ſacramē
torum ſuſcepcōnē que ex ipſa ef
ficaciā habent · et ideo ad culpe

remiſſionem ⁊ actualis ⁊ origi-
nalis requiritur ſacramentum ec
cleſie vel actu ſuſceptum vel ſal-
tem voto quando articulus neceſ
ſitatis non contemptus ſacramē
tum excludit. ⁊ per conſequens
illa ſacramenta que ordinantur
contra culpam cum qua ſalus eē
non poteſt ſunt de neceſſitate ſa-
lutis. ⁊ ideo ſicut baptiſmꝰ quo
deletur peccatum originale eſt
de neceſſitate ſalutis ita ⁊ peni-
tencie ſacramentum. ſicut autē
aliquis ꝑ hoc ꝙ baptiſmum pe-
tit ſe miniſtris eccleſie ſubicit.
ad quos pertinet diſpenſacio ſa
cramenti. ita eciam per hoc ꝙ cō-
fitetur peccatum ſuum ſe miniſ
tro eccleſie ſubicit. vt per ſacram
tum penitencie ab eo diſpenſatū
remiſſionem conſequatur qui cō
gruum remedium adhibere non
poteſt niſi peccatum cognoſcat.
quod fit per confeſſionem pec-
cantis. ⁊ ideo confeſſio eſt de ne
ceſſitate ſalutis eius qui in pec-
catum mortale cecidit. ¶ Secun
da concluſio ꝙ neceſſario ſacramē
talis confeſſio facienda eſt ſacer
doti ſi adeſt vel haberi poteſt. ꝓ
batur cōcluſio. Abſolucio penitē
tis propter quam fit cōfeſſio nō
pertinet niſi ad ſacerdotes qui-
bus claues eccleſie commiſſe ſūt
ergo confeſſio debet fieri ſacerdo
ti. Preterea ſic gracia que in ſa-
cramentis datur a capite in mē-
bra deſcendit. ⁊ ideo ſolus ille ē
miniſter ſacramentorum in qui
bus gracia datur qui habet mi-
niſterium ſupra corpus chriſti ve
rum quod ſolius ſacerdotis eſt.
qui conſecrare euchariſtiam po-
teſt. ⁊ ideo cum in ſacramēto pe
nitencie gracia conferatur ſolus
ſacerdos eſt miniſter huius ſa-
cramenti. ⁊ ideo ſoli facienda eſt
ſacramentalis confeſſio que mi-
niſtro eccleſie fieri debet. diximꝰ
ſi adeſt vel haberi poteſt. quia ali
as confeſſio fieret layco vt infra
dicetur.

¶ Ad raciones in oppoſitum
Ad primam reſpondetur negan-
do conſequenciam. et racio eſt
quia cum irent ad oſtendendum
ſe ſacerdotibus iam propoſitum
intelligebantur habere confiten
di ⁊ hoc ſufficit ſicut dictum eſt.
¶ Ad ſecundam reſpon-
detur dupliciter. Primo quia li-
cet illorum nō legatur confeſſio
potuit tamen eſſe multa enim ſūt
facta que non ſunt ſcripta. ¶ Se
cundo reſpondetur negando con
ſequenciam. ⁊ racio eſt quia non
eſt idem de alijs miniſtris eccle-
ſie ⁊ de chriſto. chriſtus enim ha
buit poteſtatem excellencie in ſa
cramētis. vnde ſine hijs que ad
ſacramentum pertinent potuit et
poteſt rem ſacramenti conferre.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Ad terciam reſpondetur ne
gando conſequenciam regularit̃
tamen in caſu neceſſitatis conce
dit᷑. Vnde ſicut baptiſmꝰ eſt ſa
cramentū neceſſitatis. ita et peni
tencia. Baptiſmus autem quia
eſt ſacramentū neceſſitatis habꝫ
duplicem miniſtrum. vnum cui
ex officio baptizare incumbit ſi
cut ſacerdotem et aliū cui racōe
neceſſitatis diſpenſacō baptiſmi
cōmittitur. et ita eciam miniſter
penitencie cui cōfeſſio eſt faciēda
ex officio eſt ſacerdos. ſed in ne-
ceſſitate eciam laycus vicem ſa-
cerdotis ſupplet vt ei cōfeſſio fie-
ri poteſt. Vnde de pe. di. vi. dicit᷑
tanta eſt vis cōfeſſionis vt ſi ſa-
cerdos deeſt cōfiteatur homo ꝓxi
mo ſuo qui licet poteſtatem ab
ſoluendi nō habeat efficitur ta-
men dignꝰ venia ex deſiderio ſa
cerdotis ¶ Ad quartā reſponde
tur negando conſequenciam. et
racō eſt quia Iacobus loquitur
ex ſuppoſicione diuine inſtitucio
nis. et ꝙ diuinitus inſtitucio p̄-
ceſſerat de cōfeſſione ſacerdoti-
bus facienda per hoc ꝙ eis pote-
ſtatem remittendi peccata in a-
poſtolis dedit vt patet Ioh̄. xx.
et ideo intelligendum eſt ꝙ Ia-
cobus confeſſionem eſſe faciēdā
ſacerdotibus monuit in verbis
predictis

AD ſecundam queſtionē
ſic proceditur ⁊ videtur
leproſi non redeūtes ad
dādū gloriam deo et gracias refe
rendo de curacōne eoꝝ nō pecca-
uerunt mortaliter. Primo ſic. ꝙ
ingratitudo nō ſemper eſt pecca-
tum mortale. vtpote quando ꝓ
cedit ex quadā negligencia aut
ex aliqua indiſpoſicōne hominiſ
ad virtutē. iſti autem potuerūt
aliqua huiuſmodi occaſione nō
redire ad dandum gloriam deo.
gͦ nō videtur peccaſſe mortaliter
¶ In oppoſitū videtur euangeli
um ꝙ illos nouem videtur repro
bare de hoc. ¶ Reſpondeo dicen
dum noſtro iudicō ꝙ illi peccaue
rūt mortaliter. quoniam in illa
eorum negligencia videnť incur
riſſe ingratitudinis vicium. non
recognoſcētes beneficiū ſuſceptū
nec laudantes et glorificātes do
minū quem magnis clamoribꝰ
et precibus propulſarūt vt eorū
miſereret᷑ ſanando eos a lepra.
Vnde ſunt ſicut illi de quibꝰ apo
ſtolus ad Roma. i. Non ſicut de
um glorificauerunt aut gracias
egerunt quo circa meruerunt de
ſuſcepto beneficio priuari. niſi
quia dominus altiſſimus benig
nus eſt ſuper gratos et malos lu
ce. vi. ¶ Ad racōnes in oppo-
ſitum reſpondetur ꝙ ingratitu-
do illa videtur proceſſiſſe non ex
ſimplici quadam negligencia. ſꝫ
ex interiori contemptu gracie ſu-
ſcepte. creduntur enim fuiſſe de
cepti a ſacerdotibus quibus ſe
preſentauerunt qui doctrine xp̄i

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et miraculis detrahebant · ⁊ ſm eorum informacionem attribuebant ſuam ſanacionem obſeruacioni legis ⁊ non virtuti chriſti licet a principio fideliter ⁊ deuote potuiſſent ab eo ſanari·

¶ In dominica decimaquinta eſt euangelium· Nemo poteſt duobus dominis ſeruire ⁊c· Math ſexto· Circa quod poſſunt hec diſputari. ¶ Primo vtrum homo poteſt duobus dominis ſeruire·
¶ Secundo vtrum poteſt quis deum odio habere·
¶ Tercio vtrum omnis ſolicitudo temporalium ſit prohibita.

Ad primam ſic proceditur ⁊ videtur ꝙ homo poteſt ſeruire duobus dominis ¶ Primo ſic. quis poteſt ſibi conſtituere duos fines · temporalem et eternum · non referendo vnum ad alterum ergo· ⁊c· conſequencia videtur bona quia inde non poteſt duobus dominis ſeruire. quia non poteſt ſimplicitas ⁊ vnitas intencionis anime manere antecedens probatur multipliciter ¶ Primo ſic· nichil prohibet eundem motum eſſe gracie ⁊ nature ſicut diligere quia beneficus qd reſpicit naturam ⁊ diligere quia bonus quod reſpicit graciam ergo nichil prohibet eundem actum referri ad finem nature ⁊ finem gracie· ſed finis nature ſemper eſt in creatura finis gracie in creatore. vnius ergo ⁊ eiuſdem actus poterunt conſtitui duo fines non referendo vnum ad alterum·
¶ Secundo ſic· cum racio ſit vna potencia habens partem ſuperiorem ⁊ inferiorem racione ſuperioris poteſt moueri in deum racione inferioris que coniuncta eſt ſenſualitati in id quod eſt neceſſarium ita tamen ꝙ nec hunc finem ponat ordinatum ad alium· ¶ Tercio ſic· poteſt quis ire ad ſanctum iacobum ex voto facto ex caritate. Item poteſt ire ex naturali pietate ad videndum fratrem ſuum ergo eadem actio poteſt eſſe ex caritate ⁊ ex naturali pietate· ſed caritas refertur ad finem eternum naturalis pietas ad finem temporalem. ergo ſunt duo fines vnius actionis· temporalis ſcilicet ⁊ eternus. ¶ In oppoſitum eſt euangelium preſens. vnde Auguſtinus in ſermone domini de monte exponens illud ſi oculus tuus fuerit ſimplex ⁊c. niſi cor ſimplex fuerit mundum non erit· ſimplex autem quomodo erit ſi duobus dominis ſeruiatur nec vna intencione rerum eternarum purificet actionem ſuam ſed eam mortalium rerum amore obnubilet· non poteſt ergo mundum ⁊ ſimplex cor eſſe ſi diuidatur intencio et

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝯſtituantur duo fines in tēporā
libus ⁊ eternis. ¶ Reſpon
deo dicendum iuxta Albertū ma
gnum. ꝙ nemo id eſt nullus ho⸗
mo cum ſit vnitas ⁊ omnia ſua
tam in corpore ꝙ̄ in anima redu
cantur ad vnum poteſt eſſe diui
ſus in duos dominos. ſicut enī
vnum membrum non eſt duorū
corporum nec vna auis facit du
os nidos. nec vnus bos in duo⸗
bus trahit agris. ſic nec vnus in
diuiſus homo duobus dominis ſ
uire poteſt. duobus dicit eccē in
quo notatur dominij diuerſitas.
vnde vterqꝫ terminus eſt forma
liter accipiendus. duo enim for⸗
maliter acceptuꝫ principium eſt
alteritatis. ſicut dicit pitagoras
eo ꝙ eſt primus receſſus ab vni⸗
tate. domini autem formaliter
ſūt domini forma dominacōis
differentes ⁊ horum vnus non ē
ſub altero. quia quorum vnꝰ eſt
ſub altero. materialiter ſunt plu
res. ⁊ ſm formam dominij ſunt
vnus ſolus. duo ergo formali⸗
ter domini non conueniunt in le
gibus ⁊ preceptis. ⁊ ſi vnus eſt
vrbane poteſtatis in preceptis al
ter eſt tyrannus ⁊ ideo dicit glo
ſa de contraria operantibus do⸗
minis. Pro reſponſione ad argu
menta iuxta alexan. de halis. in
iij. eſt notandum ꝙ conſtituere
duos fines ſcilicet temporalem ⁊
eternum contingit ita ꝙ ſint or⸗
dinati vt vnus propter alium⸗
hoc contingit dupliciter ita ꝙ po
natur eternum finis vltimus. tē
porale vero finis proximꝰ. vel eō
uerſo. vel ita ꝙ non ſint ordinati
ſed vtrumqꝫ principaliter inten
datur temporale ⁊ eternum. ſi po
natur eternum finis vltimus et
temporale finis ordinatus ad fi⸗
nem. Diſtinguunt alij ſic. quia
aut eſt actio ſpiritualis aut cor⸗
poralis ſi ſpiritualis vt predicacō
et oracio. ⁊ huiuſmodi nō poteſt
referri ad temporalem finem. re⸗
luti ad pecuniam. ⁊ per conſe⸗
quens ad finem eternum ſcilicet
deum. vnde phas nō eſſet vt ali
quis predicaret aut celebraret di
uina iſto fine vt acquireret tem⸗
poralia de quibus ſuſtentaretur
ad ſeruicium dei. Si vero ſit actio
temporalis ſicut eſt laborare in
vinea. dicūt ꝙ poteſt referri ad
finem corporalem. dum tamen re
feratur poſtmodum ad deum vt
fodere in vinea ad pecuniam ac⸗
quirendam qua ſuſtentetur ad
ſeruicium dei ſi autem econuerſo
finis proximus ponatur deus et
finis vltimus temporale pꝛu⸗
ſſiſſimum eſt. nam vt dicit Augu
ſtinꝰ. humana peruerſitas ē frui
dis vti hoc ē diuina ad aliū finē
referre ⁊ ſm hoc exponitur illud
eccleſiaſt. Ve ingredienti terrā du
abꝰ vijs. dicit gloſa duabꝰ vijs i
greditur qui quod dei eſt oper

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

exhibet et q mundi est cogitacō
ne querit. Si vero constituant duo
fines conprincipales. temporale
et eternum accidit peruersitas d
qua dicit Augustinus. Que per-
uersitas est vtendis frui. hoc est
temporalia quibus vtendum est
non referre ad eterna quib9 frui
endum est. scdm hoc accipitur il
lud Ecclesiastici primo. Non ac-
cesseris ad illum duplici corde. ꝛ
illud Jacobi primo. Vir duplex
animo inconstans est in omni-
bus vijs suis. glosa. Duplex est
animo qui vult gaudere cum se-
culo et vult gaudere cum deo.
Istis habitis dicendum est ad
argumenta singula. ¶ Ad pri-
mum respondetur negando con
sequenciam. ꝛ racō est. quia mo
tus nature ordinatur ad motum
gracie. gracia enim perfectio na-
ture est. vnde in ordine quodam
se habent natura et gracia. vn-
de ad illud quod dicitur finis na
ture est in creatura intelligendū
est. q aliter finis non est in cre
atura et aliter finis voluntatis
perue. se. voluntas enim peruer-
sa proponit finem in creatura ex
cludendo finem summum. natu-
ra autem ponit finem summum
in creatura ordinabilem ad finē
summum. non ergo erit simile
de motu nature et gracie. et mo-
tu voluntatis in finem tempora-
lē et eternum. ¶ Ad secundum
respondetur negando consequē
ciam et racō est. quia racio non
potest ordinate moueri si scdʒ de
liberacōnem equaliter constitu
eret finem deum et id quod est
nature necessarium. nam motus
inferioris partis racōnis debet
ordinari et sequi motum superi
oris partis racōnis. quia aliter
peruerteretur ordo. ¶ Ad ter
cium respondetur negando con
sequenciam et racō est. quia cū
racio deliberat de fine naturalis
pietatis ꝛ de fine caritatis ad hº
q sit ordinatus modus et meri
torius necesse est vt finis princi
palis sit finis caritatis. bene po
test tamen finis pietatis natura
lis scilicet visio fratris apud san
ctum Jacobum eē causa accele
racionis motus. non tamen ex
hoc cōstituetur duplex finis p̄n
cipalis

Ad secundam questionē
sic proceditur et videtur
q homo deum odio ha
bere non possit. Primo sic. Dicit
Dyonisius. de diuinis nomini
bus q omnibus amabile et dili
gibile est primum bonum et pul
chrum. hoc autem deus est ergo
a nullo odio habetur. ¶ Secun
do sic. Nullus potest ipsam boni
tatem odio habere sicut nec ma
liciam velle. malum enim est om
nino inuoluntarium vt dicit Dy
onisius q̄rto de diuinis nomib9

deus autem eſt bonitas ipſa. er
go nullus poteſt eum odio habe
re ¶ Tercio ſic odium eſt aduer
ſio quedam. ſed ſicut dicit dioni
ſius primo. c. de diui. nominib9
deus omnia ad ſeipſum conuer
tit. ergo nullus eum odio habere
poteſt. ¶ In oppoſitum eſt
preſens euangeliū. ſm. illud pſ.
Superbia eorum qui te oderunt
aſcendit ſemper. et Johannis.
decimoquinto. Nunc autem ⁊ vi
derunt ⁊ oderunt me ⁊ patrē me
um. ¶ Reſpondeo dicendum
iuxta ſanctum thomam. Odium
eſt motus appetitiue potēcie que
non mouetur niſi ab aliquo ap-
prehenſo; deus autem dupliciter
apprehendi pt ab homine; Uno
modo ſm ſeipſum. puta cum per
eſſenciam videtur. Alio modo p
effectus ſuos. cum ſcilicet inuiſi
bilia dei per ea que facta ſunt in
tellecta conſpiciuntur. Iſta di-
ſtinctione poſita ſit iſta prima cō
cluſio. Deus in ſeipſo odio habe
ri non poteſt. quoniam ipſe per
eſſenciam eſt ipſa bonitas. quam
nullus odio habere poteſt. quia
de racione boni eſt q ametur. vñ
impoſſibile eſt q aliquis videns
deum per eſſenciam eum odio ha
beat ¶ Secundo poteſt compre
hendi per effectus ſuos. ⁊ quia
eorum aliqui ſunt qui nullo mo
do poſſunt eſſe contrarij volunta-
ti humane. ſicut ſunt eſſe viuere
et intelligere. Eſt concluſio ſecū
da iuxta albertum. q cum deus
ſit principium dans eſſe ⁊ conti-
nens in eſſe ⁊ gubernans ad op
timum ſue nature vnumquodqꝫ
et cum omnia appetant eſſe ſicut
et bonum a nullo pt haberi odio
ſed in iſta conſideracione omnia
aut naturali aut animali aut in
tellectuali motu amant deū. ſūt
autem quidam effect9 dei qui re
pugnant inordinate volūtati ſi
cut inflictio pene. ⁊ eciam cohibi
cio peccatorum per legem diuina
que repugnant voluntati depra-
uate per peccatum ⁊ ſic eſt tercia
concluſio. Et ſm hanc conſidera
cionem talium effectuum ab ali-
quibus deus odio haberi poteſt.
inquantum ſcilicet apprehēditur
peccatorum prohibitor ⁊ penarū
inflictor. ¶ Ad raciones in
oppoſitum. Ad primam reſpon-
detur q dictum dyoni. de appeti
tu naturali intelligitur qui tam
in damnatis peruertitur per id
qd additur ex deliberata volunta
te vel dicendum q racio illa pro
cedit quātum ad illos qui vidēt
dei eſſenciam que eſt ipſa eſſencia
bonitatis. ¶ Ad ſecundam re
ſpondetur eodem modo ¶ Ad
terciam reſpondetur q deus con
uertit omnia ad ſeipſum inquā
tum eſt eſſendi principium quia
omnia inquantum ſunt tendūt
i dei ſimilitudinē q̄ ē ipſū eē ⁊c.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Ad terciam ſic proceditur
et videtur ꝙ non omnis
ſolicitudo temporalium
ſit prohibita. Primo ſic. ex illo
Luce. x. Martha ſolicita es er-
ga plurima. ¶ Secundo ex illo
ad Roma. xij. qui preeſt in ſoli-
citudine ꝛc. ¶ Tercio ex illo. i. cor.
vij. qui cum vxore eſt ſolicitus eſt
que ſunt mundi quomodo placeat
vxori. ¶ In oppoſitum eſt euan
gelium preſens. ¶ Reſpondeo
iuxta dominum Albertum dicendum
ꝙ duplex eſt ſolicitudo. vna eſt
ſuffocans. et eſt quando vitalis ſpi
ritus qui in nobis lucet fide et ca
let caritate ſolicitudine preſentis
ſeculi ſic ſtringitur vel extinguitur
ꝙ ad deum ſe extendere non po-
teſt nec vehere virtutem ad obſe
quium chriſti nec ſpirare auras
ſpiritus ſancti tunc fit omnino
quod dicitur Math. xiij. ꝙ ver
bum inter ſpinas cadens a ſoli-
citudinibus et curis ſeculi ſuffo-
catur et non fert fructum. et hec ſo
licitudo eſt quando tanta cura munda
norum habetur ꝙ lucra munda
na preponuntur diuinis. et hec
ſolicitudo hic interdicitur. Alia
ſolicitudo ſpiritum vitalem non
ſtringens nec opprimens vt extin
guat. ſed pocius dilatans vt il-
le qui totus aſcendit per deuocio-
nem ad deum dilatatur in pro-
uidencia commiſſorum et hoc mo
do dicitur ad Roma. xij. qui pre
eſt in ſolicitudine ꝛc. et hec non
interdicitur ſed conceditur. et il-
lis quibus incumbit precipitur. i.
thi. v. qui ſuorum et maxime dome
ſticorum curam non habet ꝛc. ¶ Eſt
eciam ſolicitudo circa temporalia
bona non tamquam circa finem vlti-
mum et principalia bona ſed ſi-
cut circa organa et inſtrumenta
perueniendi ad conſequendum
ſpiritualia bona. et talis ſolicitu
do eſt licita. ſicut illa que fuit mar
the. Ex hijs patet reſponſio ad
obiecta

¶ Dominica decimaſexta eſt eu
angelium. Ibat Iheſus in ciui-
tatem que. ꝛc. Luce. vij. Circa
quod mouetur tale dubium

Utrum hoc miraculum quo
reſuſcitauit filium vidue
fuerit ſufficienter oſten
ſiuum diuinitatis chriſti ſiue ꝙ cri
ſtus eſſet verus deus et videtur
ꝙ non. Primo ſic. Eſſe deum et
hominem eſt proprium chriſti.
ſed alijs multis tam veteris quam
noui teſtamenti ſanctis commu
ne fuit reſuſcitare mortuum. er-
go illa reſuſcitacio mortui non fu
it ſufficiens ad oſtendendum di
uinitatem chriſti. ¶ Secundo ſic
Virtute diuinitatis nihil eſt ma
ius. ſed aliqui fecerunt maiora
miracula quam chriſtus. ¶ Dicitur
enim Ioh. iiij. Qui credit in me
opera que ego facio et ipſe faciet

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et maioꝛa hoꝛum faciet. ergo vi
detur ꝙ hoc miraculum nec alia
que chꝛiſtus fecerit fuerunt ſuf
ficiencia ad oſtendendum diuini
tatem chꝛiſti. ¶ Tercio ſic ex
particulari non ſufficienter oſtē
ditur vniuerſale. ſed iſtud mira
culum fuit quoddam particula
re opus. ergo ex illo non ſufficiē
ter demōſtrata eſt diuinitas xp̄i
¶ In oppoſitum eſt euangeli
um in quo ex magnitudine mira
culi dicitur ꝙ accepit omnes ti
moꝛ ſcilicet admiracionis ⁊ glo
rificabant deum. Item patet ex
illo Io. quinto. Opera que dedit
michi pater vt faciam ipſa teſti
monium perhibent de me. ¶ Re
ſpondeo dicendum ſub iſta con
cluſione miraculū hoc quod xp̄s
fecit ſufficienter oſtendit diuini
tatem chꝛiſti ſiue chꝛiſtum eſſe.
Iſta concluſio patet. quia ſuſci
tacio moꝛtui ſecūdum ipſam ſpe
ciem operis tranſcendit omnem
poteſtatē create virtutis. et ideo
non poterat fieri niſi virtute diui
na. ¶ Secundo patet propter
modum obſeruatum in faciendo
hoc miraculum. quia non oꝛan
do ſed imperando pꝛopꝛia virtute
fecit. vnde dicitur Luce. ſexto ꝙ
virtus exibat de illo ⁊ ſanabat
omnes. per hoc oſtenditur ſicut
dicit Cirillus ꝙ nō accipiebat ali
enam virtutem ſed cum eſſet na
turaliter deus pꝛopꝛiam virtutē
ſuper infirmos oſtendebat. Alij
autem ſancti qui fecerunt mira
cula faciebant hec imploꝛādo di
uinam potenciam ⁊ clemenciam
non imperando ⁊ ſi aliquando in
talibus imperabāt hoc non erat
pꝛopꝛia virtute. ſed exprimendo
virtutem chꝛiſti tanꝗ miniſtri ⁊
non domini ¶ Ad raciones in
oppoſitum. Ad pꝛimam reſpon
detur negando conſequenciam ⁊
racio eſt quia chꝛiſtus operatus
eſt hoc miraculum ⁊ alia pꝛopꝛia
virtute quod non fecerunt alij ſ;
virtute diuina: vnde quiſq; ali
us homo aliquid hoꝛum fecit ipſo
faciente fecit. hoc autem ipſe nō
alijs facientibus fecit. vt dicit
Auguſtinus. ¶ Ad ſecundam
reſpondetur negando conſequen
ciam. ⁊ racō eſt quia licet chꝛiſtꝰ
dederit apoſtolis poteſtatem mi
racula faciendi ⁊ maioꝛa ꝙ̄ ipſe
fecerat per ſeipſum. maximum
enim inter miracula chꝛiſti fuit
ꝙ ad tactum fimbrie eius ſana
bantur infirmi: vt habetur ma
thei. nono. Sed de petro legitur
Actuum quinto. ꝙ ad eius vm
bram ſanabantur infirmi. ma
ius autem eſt ꝙ ſanet vmbra ꝙ̄
fimbria non tamen apoſtoli fece
runt miracula virtute pꝛopꝛia ſ;
virtute chꝛiſti ⁊ ideo racio non
procedit.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Ad tercium reſpondetur eciã
negando conſequenciam et ad ꝓ
bacionem reſpondetur ꝙ qñ ali-
quod particulare opus propriũ
eſt alicuius agentis tunc per id
pticulare opus probatur tota vir
tus agentis. ſicut cũ racõnari ſit
proprium hominis oſtenditur a
liquis eē homo ex hoc ipſo ꝙ ra-
cionatur circa quodcũqꝫ pticula-
re propoſitum et ſimiliter cũ ꝓpa
virtute miracula facē ſit ſolius
dei ſufficienter oſtenſum eſt cri-
ſtum eē deum ex quocumqꝫ mi-
raculo quod propria virtute fe-
cit.

¶ In dominica decimaſeptima
eſt euangelium. Cum intraſſet
Iheſus domum ⁊c. Luce. xiiij.
Circa quod poſſunt diſputari ſē
quentes queſtiones ¶ Primo
vtrum appetere prelacionem ſit
peccatum. ¶ Secundo vtrum
ambicio ſit peccatũ.

Ad primam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ appetere prelacõnem
vt epiſcopatum ſit licitum ⁊ nõ
ſit peccatum. Primo ſic. Dicitur
.i. thi. iij. qui epiſcopatum deſi-
derat bonum opus deſiderat ſed
licitum et laudabile eſt bonum
opus deſiderare ergo licitum eſt
deſiderare prelacionem ſiue epi-
ſcopatum. ¶ Secũdo ſic. Status
epiſcoporum eſt perfectior ꝙ ſta
tus religioſorum. ſed laudabile
eſt ꝙ aliquis deſiderat ad ſtatũ
religioſorum tranſire. ergo eciã
laudabile eſt ꝙ aliquis appetat
ad epiſcopatum vel prelacionẽ
promoueri ¶ Tercio ſic Facta
ſanctorum que in ſcriptura nar-
rant̄ ꝓponunt̄ nob̄ in exemplũ.
ſed legitur Yſaie. ſextoꝙ Yſai-
as ſe obtulit ad officium predi-
cacionis quod precipue cõuenit
prelatis. ergo videtur ꝙ appete
re prelacionem ſiue epiſcopatũ
ſit laudabile ⁊ ita nõ ſit peccatũ
¶ In oppoſitum eſt euangeli-
um preſens. vbi dominus repre
hendit eos qui primos accubi-
tus eligebant ¶ Secundo eſt il-
lud quod dicit Auguſtinus no-
no de ciuitate dei. Locus ſuperior
ſine quo populus regi non poteſt
et ſi adminiſtretur vt decet. ta-
men indecenter appetitur
¶ Reſpondeo dicendum iux
ta ſanctum Thomam in ſecũda
ſecunde. ꝙ in epiſcopatu tria
poſſunt conſiderari. quorũ vnum
eſt principale et finale ſcilicet e-
piſcopalis operacio qua vtilita-
ti proximorum intendit. ſcd̃m
illud Iohannis vltimo. Paſche
oues meas ¶ Aliud eſt altitudo
gradus. quia epiſcopus ſiue pre
latus ſuper alios conſtituitur.
ſcd̃m illud Mathei. vicesimoq̄n
to ¶ Fidelis ſeruus et prudens

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quem conſtituit dominus ſuper
familiam ſuam. ¶ Ceterum au
tem eſt ꝙ conſequẽter ſe habet
iſta ſcilicet reuerencia ⁊ honor et
ſufficiencia temporalium ſcđm il
lud. primo ad thimote. quinto.
Qui bene preſunt preſbiteri du
plici honore digni habeãtur qua
conſideracione habita responde
tur per concluſiones. ¶ Prima
eſt appetere epiſcopatum racio
ne huiuſmodi circũſtanciarum ho
norum. ſcilicet reuerencie honoris
et ſufficiencie temporalium eſt il
licitum. patet quia hoc ꝑtinet ad
cupiditatem vel ambicionem. vn
de contra phariſeos dominꝰ ait
Mathei vicesimotercio. Amant
primos accubitus in cenis et pri
mas cathedras in ſinagogis. ſa
lutaciones in foro. ⁊ vocari ab ho
minibus rabi. ¶ Secunda con
cluſio quantum ad ſecundum ſci
licet ad celſitudinem gradus ap
petere prelacionem ſiue epiſcopa
tum eſt illicitum ⁊ peccatum. pa
tet quia hoc eſt preſumptuoſum
patet nullꝰ debet appetere ſupra
ſuas vires non ſibi proporciona
tum aliter enim eſſet ſtultꝰ. Ora
cius qui neſcit campeſtribus ab
ſtinet ab armis. ſed ad epiſco
patum nullus eſt ydoneus niſi q̃
ſm gradum ⁊ cõuenienciam om
nes alios excedit in conuerſacio
ne ⁊ contemplacione. ita vt in

conſpectu ſui alij ſint grex. vnde
hanc ydoneitatem de ſe preſume
re maxime ſuperbie eſt. vnde do
minus Mathei ſecundo. argu
it diſcipulos primatum queren
tes dicens. ſcitis quia principes
gencium dominantur eorum ⁊c̃.
vbi Criſoſtimꝰ dicit per hoc oſtẽ
dit ꝙ gentile eſt primatus cape
re ⁊ ſic gencium comparacione eo
rum animam conuertit. ¶ Ter
cia concluſio appetere proximis
ꝓdeſſe eſt ſm ſe laudabile ⁊ vir
tuoſum. verum quia hoc pro ut ẽ
epiſcopalis actus habet annex
am gradus celſitudinem. Eſt cõ
cluſio quarta. ꝙ videtur preſup
tuoſum ꝙ aliquis preeſſe appe
tat ad hoc ꝙ ſubditis proſit niſi
manifeſta neceſſitate imminen
te. ſicut Gregoriꝰ. dicit in paſto
rali ꝙ tunc laudabile erat epiſco
patum querere quando per hoc q̃
ꝙ dubium non erat ad ſupplicia
grauiora perueniret. bene tamen
abſq; preſumpcione poteſt quili
bet appetere talia opera facere ſi
eum contigerit in tali officio eſſe
ita ꝙ opus bonum cadat ſub de
ſiderio. non autẽ principatus di
gnitatis. vnde Criſoſtimꝰ. dicit
ſuper mathẽu. Opus quidem de
ſiderare bonum eſt primatum au
tem honoris concupiſcere vani
tas eſt. primatus enim fugientẽ
ſe deſiderat. deſiderantẽ ſe horret

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Ad racōnes in oppoſitum. Ad primam reſpondetur ꝙ apoſtolus illud dixit vt dicit Gregori⁹ in paſtorali illo tempore quādo ille qui p̄erat prius ad martiriū ducebatur et ſic nihil aderat in epiſcopatu ꝙ appeti poſſ; niſi bonum opus. ¶ Ad ſecundam reſpondetur negando conſequēciam: ⁊ racō eſt. quia nō eſt eadē racō de ſtatu religionis et de ſtatu epiſcopali ꝓpter duo. Primo q̄dem quia ad ſtatum epiſcopalē p̄exigitur vite ꝑfectio. ſed ad ſtatum religionis non p̄exigitur et huiuſmodi differencie racio eſt. ꝙ ſm Dyo. Perfectio pertinet actiue ad epiſcopū ſicut ad perfectorē. Ad monachum autem paſſiue ſicut ad perfectum. Requiritur autem ꝙ ſit perfectus ad hoc ꝙ poſſit alios ad ꝑfectionem adducere qđ non preexigitur in eo qui debet ad perfectionem adduci. Eſt autem preſumptuoſuʒ ꝙ aliquis perfectum ſe reputet. non autem ꝙ aliquis ad perfectionem tendat. Secūdo quia ille qui ſtatum religionis aſſumit ſe alijs ſubicit ad ſpiritualia capienda. ⁊ hoc cuilibet licet. vnde Aug⁹. xix. de ciuita. dei. a ſtudio cognoſcende veritatis nemo prohibetur qđ ad laudabile ꝑtinet ocium ſed ille qui tranſit ad ſtatum epiſcopalem ſublimatur ad hoc ꝙ alijs prouideat et hāc ſublimacionem nullus debet ſibi aſſumere. ſm illud ad Hebre. v. Nemo aſſumit ſibi honorem ſed qui vocatur a deo. et Criſo. dicit ſup Math. Primatum eccleſie concupiſcere non iuſtum eſt nec vtile. quis enim ſapiens vult vltro ſe ſubicere ſeruituti et ꝑiculo tali vt decet pro omni eccl̄ia. niſi forte qui nō timet dei iudiciū abutens primatu eccl̄iaſtico ſeculariter vt ſcʒ cōuertat ipſum in ſecularem ¶ Ad terciam reſpondetur negando conſequenciam. et racō eſt. quia ſicut dicit Grego. in paſtorali Yſaias qui mitti voluit ante ſe per altaris calculum purgatum vidit ne non purgatus adire quiſq; ſacra miniſteria audeat. quia ergo valde difficile eſt purgatum ſe quelibet poſſe cognoſcere p̄dicacōnis officium tucius declinatur

AD ſecundam queſtionē ſic proceditur et videtur ꝙ ambicio non ſit peccatū. Primo ſic. Ambicio importat cupiditatem honoris. ſed honor de ſe quoddam bonum eſt. maxime inter exteriora bona vnde et illi qui de honore non curāt vituperantur. ergo ambicō non eſt peccatum ſed magis aliquid laudabile ſm qđ bonum laudabiliter appetitur. ¶ Secūdo ſic. Quilibet abſq; vicio poteſt appetere quod ſibi debetur ſed honor eſt premium virtutis. i. ethi. et viij. ergo ambicio honoris non ē

peccatū· ¶ Tercio illud ꝑ quod
homo prouocatur ad bonum et
reuocatur a malo non eſt pecca-
tum·ſed per honorem homines ꝓ
uocantur ad bona facienda et ma-
la vitanda ſicut phs dicit tercio
ethi·et tullius in libro de tuſcu-
lanis queſtionib9· ꝙ honor alet
artes.ergo ambicio nō eſt pec-
catū. ¶ In oppoſitum eſt euan-
gelium preſens·in quo manife-
ſte reprobat ambicōnem hono-
ris in hominibus ¶ Reſpondeo
dicendū ꝙ ambicio ſꝑ eſt pecca
tum Iſta concluſio primo patet
ex illo·i·corinth·iij· Caritas nō
eſt ambicioſa nō querit que ſua
ſunt·nihil autem repugnat cari
tati niſi peccatum.ergo ambicio
eſt peccatū. Pro qua cōcluſione
plenius oſtendenda notandum
eſt iuxta ſanctum Thomam in ſe
cunda ſecunde·ꝙ honor impor-
tat quandam reuerendam alicui
exhibitam in teſtimoniū excelle
cie eius Circa āt excellenciam ho
minis duo ſunt attendenda Pri
mo quidem ꝙ ſm illud ꝙ homo
excellit non habet homo a ſeipo
ſed eſt quaſi diuinū in eo·et ido
ex hoc non debetur ꝑncipaliter ſi
bi honor ſed deo· ¶ Secundo cō
ſiderādum eſt ꝙ id ī quo excellit
datur homini a deo vt ex eo ali-
is proſit· Tripliciter ergo appeti
tum honoris contingit eſſe inor-
dinatum· Vno modo per hoc ꝙ a
liquis appetit teſtimonium d' ex
cellencia quam non habet·quod
eſt appetere honorem ſupra ſuaꝫ
proporcionem. Alio modo ꝑ hoc
ꝙ honorem ſibi cupit non refere
do in deum ¶ Tercio modo ꝑ hoc
ꝙ appetitus eius in ipſo hono-
re quieſcit non referens honorē
ad vtilitatem aliorum· Ambicio
autē importat inordinatū appe
titum honoris·vnde manifeſtū ē
ꝙ ambicio ſemper ſit peccatum·
¶ Ad racōnes in oppoſitum. Ad
primā reſpondetur negando cō-
ſequenciam·et racio eſt quia ap
petitus boni debet regulari ſcdm
racōnem cuius regulam ſi trāſce
dat erit vicioſus et hoc modo vi
cioſum eſt ꝙ aliquis appetat ho
norem non ſm ordinem racōniſ
Vituperantur autem qui non cu
rāt de honore ſm qd racō dictat
vt ſcꝫ vitēt ea que ſūt contraria
honori ¶ Ad ſecundam reſpō
detur negando minorem.dicim9
enim ꝙ honor nō eſt premiū vir
tutis quo ad ipſum virtuoſum·
vt ſcꝫ hoc pro p̄mio expetere de-
beat·ſed pro premio expetit bea
titudinem que eſt finis virtutis
dicitur autem eſſe premium vir
tutis ex parte aliorum qui nō ha
bent aliquid maius qd virtuoſo
tribuāt ꝙ honorem qui ex hoc
ipſo magnitudinem habent ꝙ
ꝓhibet teſtimonium virtuti·vn
de patet ꝙ nō eſt ſufficiēs premi
um vt dicitur.iiij.ethi.
¶ Ad terciaꝫ reſpondetur negādo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

conſequēdū aliquē. Et racio eſt quia ſicut per appetitum honoris quā do debito modo appetitur aliqui prouocantur ad bonum ꝛ reuocā tur a malo: ita eciam ſi inordina te appetatur poteſt eſſe homini occaſio multa mala faciēdi dum ſcilicet non curat qualitercūꝗ honorem conſequi poſſit. ſiue do lis ſiue fallacijs. dicitur eciam ꝙ illi qui ſolum propter honorē vel bona faciunt vel mala vitant nō ſunt virtuoſi. vt patet per phi loſophū. iij. ethicorum. vbi di cit ꝙ non ſūt vere fortes qui pro pter honorem forcia faciunt.

¶ In dominica decimaoctaua eſt euangelium. Audientes pha riſei. Mathei. viceſimoprimo.

Circa qd̕ poſſunt diſputari ſe. q.

¶ Primo vtrum de caritate fue rint danda duo precepta.

¶ Secundo vtrum homo ex ca ritate debeat diligere proximum plus ꝙ̃ ſeipſum. ¶ Tercio vtrum chriſtus ſufficienter pro bauit phariſeis in ſe habere diui nam naturam dicēs quomodo er go dauid in ſpiritu vocat eum do minum.

Ad primam queſtionem ſic proceditur ꝛ videtur ꝙ de caritate non fuerūt danda duo precepta. Primo ſic precepta legis ordinātur ad vir tutem. ſed caritas eſt vna virt9 ergo de caritate non fuit dandū niſi vnum preceptum. ¶ Secū do ſic dicit Auguſt9. in primo de doctrina chriſtiana. caritas in proximo nō diligit niſi deum ſed ad diligēdum deum ſufficeret or dinacio per hoc preceptū diliges dominum deum. ergo non opor tuit dari aliud preceptum de dile ctione proximi. ¶ Tercio ſic. apoſtolus dicit ad romanos. xiij qui diligit proximum legem im pleuit ſed non impletur lex niſi per obſeruanciam omnium pre ceptorum. ergo omnia precepta includūtur in dilectione proximi ſufficit ergo hoc vnum preceptū de dilectionē proximi non ergo debuerunt dari duo precepta ca ritatis. ¶ In oppo ſitum eſt chriſt9 in euangelio p̄ ſenti qui duo precepta ponit cari tatis. ¶ Reſpondeo dicendum ſub aliquibus concluſionibus. Prima eſt ꝙ duo precepta cari tatis poſita a chriſto in euange lio preſenti ſunt ſufficiencia. iſta concluſio probatur ſic. precepta in lege ſe habent ſicut propoſicio nes in ſciencijs ſpeculatiuis in q̄ bus concluſiones virtute contine tur in primis principijs. vn̄ qui perfecte cognoſceret principia ſcḋm ſuam totam virtutem. non op9 haberet vt ei concluſiones ſeor ſū proponerent̄ ſ3 quia nō oēs q̄ cog noſcūt principia ſufficiūt ꝯſiderare quicquid in principijs virtute con tinetur. neceſſe eſt propter eos.

vt in ſcienciis ex principiis ɔclu
ſiones deducuntur. In operabili-
bus autem in quib⁹ precepta le-
gis nos dirigunt finis habet ra-
cionem principii. dilectio autem
dei finis eſt ad quem dilectio px
imi ordinatur. et ideo nō ſolum
oportet dare preceptum de dile-
ctione dei ſed eciam de dilectiōe
proximi propter minus capaces
qui non de facili ɔſiderarent vnū
horum preceptorum ſub alio con
tineri. Secunda concluſio inter
iſta duo precepta. primū digni-
tate et maximum eſt preceptum
de dilectiōe dei. patet iſta cōclu-
ſio ex illo verbo chriſti dicentis.
hoc eſt primum et maximū man
datum in lege maximum capaci-
tate. illud enim eſt in quo om-
nia continentur. quia in iſto di-
lectio proximi concipitur ſcḋm qḋ
in Ioh. dicitur Qui diligit deum
diligit ⁊ proximum. et ideo max
imum. Item ē primū origine
¶ Tercia cōcluſio ꝙ in hiis du-
obus mandatis vniuerſa lex pen
det et prophete. ideſt tota docti
na legis et prophetarum depēdet
ab hiis. Iſta concluſio probatur
ex verbo chriſti. Secundo racōne
oſtenditur ſic. Finis enim in ap
perabilibus ſe habet ſicut princi-
pium in ſpeculatiuis. procedit
enim ſciencia ex principiis ad cō
cluſiōes. et ſicut tota ſciencia ex
principiis iudicatur ſic in omni-
bus operacionibus totum depen
det a fine. quia ergo dilectio eſt
finis. Finis p̄cepti eſt caritas vt
dicit apłus. ideo ab iſtis depen-
dent omnia alia et hec eſt expoſi
cio. Auguſtini. Origenes ſic ex-
ponit i hiis. i. in obſeruācia iſto
rum pendet intellectus legis ⁊ p
phetarum quia qui hec obſeruat
meretur intelligenciam legis et
prophetarum eccle. ii. qui time-
tis dominum diligite illum et il-
luminabuntur corda veſtra Pš.
A mandatis tuis intellexi.
¶ Nūc ad racōnes in oppoſitū
ad primam reſpondetur negādo
conſequenciam et racō eſt. quia
licet caritas ſit vna virtus q̄ ha-
bet tamen duos actus quorum
vnus ordinatur ad alium ſicut
ad finem precepta autem dātur
de actibus virtutum ⁊ ideo opor
tuit plura eſſe precepta caritatis
¶ Ad ſecundam reſpondetur
negando conſequenciam et racō
eſt. quia licet deus diligatur in
proximo ſicut finis in eo quod
eſt ad finem tamen oportuit de
vtroꝗ explicite dari precepta ra
cione iam dicta. ¶ Ad terciā
reſpondetur eodē modo

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur et videtur
ꝙ homo ex caritate debe
at plus diligere proximum q̄m
ſeipſum. Primo ſic ¶ Principale

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

obiectum caritatis eſt deus. ſed
quandoqȝ homo habet proximū
magis deo coniunctum q̄ ſit ipſe
ergo magis debet aliquis talem
diligere q̄ ſeipſum. ¶ Secun
do ſic. Detrimentū illius magis
vitamus quem magis diligim9
ſed homo ex caritate ſuſtinet de-
trimentum pro proximo. ſm̄ illud
Prouerbiorum. xij. Qui negli
git damnum propter amicum iuſ
tus eſt. ergo homo debet ex cari-
tate magis alium diligere q̄ ſe
ipſum ¶ Tercio ſic. Conformā
do id quod magis quis diligit ī
ſeipſo eſt viuere ſed caritas facit
ponere vitam corporalem pro fra
tribus ergo caritas facit magis
diligere proximum q̄ ſeipſum.
¶ In oppoſitum eſt euan
gelium preſens. vbi dicitur Dili
ges proximum ſicut teipſum. ex
quo videtur ꝙ dilectio hominis
ad ſeipſum eſt ſicut exemplar di
lectionis que habetur ad alterū
ſed exemplar potius eſt q̄ exem
platum. ergo ex caritate magis
debet homo diligere ſe q̄ proximū
¶ Reſpondeo dicendum ꝙ
in homine duo ſunt ſcilicet natu
ra ſpiritualis ⁊ natura corporalis
plus homo debet ſe diligere quā
tum ad naturam ſpiritualem ſiue
interiorem q̄ quantum ad natu
ram corporalem ſiue exteriorem.
et ideo ea que ſunt bona nature
ſpirituali ſiue interiori plus de-
bet optare q̄ ea que ſunt bona ſi
bi ſm̄ naturam exteriorem. Iſto
premiſſo ſit iſta concluſio. homo
ſm̄ naturam ſpiritualem magis
debet poſt deum diligere ſeipſū
q̄ quemcumqȝ alium iſta conclu
ſio patet ex ipſa racione diligen-
di; nam deus diligitur vt princi-
pium boni. ſuper quo fundatur
dilectio caritatis. homo autem ſe
diligit ex caritate ſm̄ racionem q̄
eſt particeps predicti boni. Pro
ximus autem diligitur ſcd̄m ra-
cionem ſocietatis in iſto bono cō
ſociacio autem eſt racio dilectio-
nis ſm̄ quandam vnionē in or
dine ad deum. vnde ſicut vnitas
potior eſt q̄ vnio. ita ꝙ homo p-
ticipet bonum diuinum eſt potior
racio diligendi q̄ ꝙ alius aſſoci
et ſibi in hac participacōe ⁊ ideo
ex caritate debet magis ſeipſum
diligere q̄ proximum ⁊ huiuſmo
di ſignum eſt ꝙ homo non debet
ſubire aliquod malum peccati qd̄
contrariatur participacioni bea-
titudinis vt proximum liberet a
peccato. ¶ Secunda concluſio
eſt ꝙ homo ex caritate magis de
bet diligere proximum q̄ ſeipſū
ſcd̄m naturam corporalem patet
cōcluſio quia illud eſt magis di
ligendum qd̄ habet pleniorem
racionem diligibilis ex caritate
vt dictum eſt. Conſociacio au-
tem in plena participacione bea
titudinis que eſt racio diligendi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

pꝛoximum eſt maioꝛ racō diligē
di q̄ꝫ participacō beatitudinis ꝑ
redundanciam que eſt racō dili-
gendi propꝛium coꝛpus ſiue na-
turam coꝛporalem. et ideo proxi-
mum quantū ad ſalutem anime
plus debemus diligere q̄ꝫ propꝛi
um coꝛpus. ¶ Ad racōnes in op-
poſitum. Ad primam reſpondet
negando conſequenciam. ⁊ racō
eſt quia dilectio caritatis non ſo
lum habet quantitatem ex par-
te obiecti qđ eſt deus ſed eciam
ex parte diligentis qui eſt ipſe ho
mo caritatem habens. ſicut ⁊ q̄n
titas cuiuſlibet actionis depēdet
quodammodo ex ipſo ſubiecto
et ideo licet proximus melioꝛ ſit
deo propinquioꝛ quia tamen nō
eſt ita propinquus caritatem ha
benti ſicut ipſe ſibi nō ſequitur.
ꝙ magis debeat aliquis proxi-
mum q̄ꝫ ſeipſum diligere.
¶ Ad ſecundam reſpondetur ne
gando cōſequenciam et racō eſt.
quia homo debet detrimenta coꝛ
poꝛalia pati et ſuſtinere propter
amicum. et hoc ipſo magis ſeip
ſum diligit ſm ſpiritualem men
tem quia hoc pertinet ad perfectī
ōnem virtutis que eſt bonū men
tis. ſed in ſpiritualibus nō debꝫ
homo pati detrimentum peccādo
vt proximum liberet a peccato ſi
cut dictum eſt. ¶ Ad terciam re
ſpondetur negando conſequen-
ciam et racio eſt. quia tradere ſe
morti ꝑpter amicum eſt perfe-
ctiſſimus actus virtutis. vnde
hunc actum magis appetit vir-
tuoſus q̄ꝫ vitam ꝑpꝛiam coꝛpoꝛa-
lem. vnde ꝙ aliquis vitam pro-
pꝛiam coꝛpoꝛalem ꝑpter amicū
ponat non contigit ex hoc ꝙ ali-
quis plus amicum q̄ꝫ ſeipſum di
ligat. ſed quia in ſe plus diligit
bonum virtutis q̄ꝫ bonum coꝛpo
rale.

Ad terciam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
ꝙ chriſtus non ſufficiē-
ter pꝛobauit phariſeis in ſe ha-
bere diuinam naturam ex illo q̄
modo ergo dauid in ſpiritu vo-
cat eum dominum. ¶ Pꝛimo ſic.
quia vt dicitur Pſa. lv. Genera
cionem eius quis enarrabit. ſi
ergo generacio eterna eſt in ef-
fabilis de illa non poteſt intelli-
gi textus ille. ergo ex illo non po
tuit capi ſufficiens argumentū
¶ Secundo ſic. Textus ille non
videtur poſſe intelligi de chꝛiſto
quia dicitur. Sede a dextris me-
is quia dextera et ſiniſtra ſūt dif
ferencie poſicionum coꝛpoꝛalium
ſed nihil coꝛpoꝛale conuenit deo
quia deus ſpiritus eſt. Joh. iiij.
ergo ſedere a dextris nō conue-
nit filio dei. ¶ Tercio idem ar-
guitur ex illo quod ſequitur Do
nec ponam inimicos. ⁊c. ex quo
videtur ꝙ poſt q̄ꝫ poſuerit inimi
cos ꝙ vlt nō ſedebit a dextꝭ dei

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ In oppoſitum eſt euangeli
um. vbi dicitur ꝙ nemo poterat
ei reſpondere verbum. ¶ Re
ſpondeo dicendum ꝙ chriſtꝰ ſuf
ficienter probauit in ſe naturam
diuinã meſſe ex illo loco. Pro cu
ius euidencia conſiderandum ꝙ
licet phariſei legiſperiti cognoue
runt iheſũ eſſe verum chriſtum ⁊
per conſequens deum ⁊ hominez
quia tamen conceperunt cõtra eũ
odium ⁊ rancorem. hec vera eſti
macio corrupta eſt in eis aliquo
modo ⁊ ideo inceperũt eum ne-
gare ⁊ perſequi tamꝗ̃ blaſphe-
mum. quia dicebat ſe eſſe dei fili
um ⁊ per conſequens incipiebãt
corrumpere ſcripturas. ⁊ damna
re que loquebantur de eius diui
nitate propter quod dominus fe
cit eis illam queſtionem de xp̃o
cuius filius eſt dicunt ei dauid
ſolum ſcilicet diuinitatem negã-
do. ſed chriſtus ait illis arguen-
do in cõtrarium quomodo dauid
in ſpiritu ſpũſancto inſpiratus
vocat eum dominum dicens. Di
xit dominus domino meo ſede a
dextris meis. ⁊c̃. qđ enim iſta
ſcriptura intelligatur de chriſto
patet quia ipſi phariſei non ne
gauerunt hec ſed conceſſerunt ſe
dere a dextris meis. ſedere a dex
tris vno modo accipitur pro eq-
litate ſicut ſupra circa aſcenſionẽ
dictum eſt. ⁊ ſic chriſtus ſcđm ꝙ
deus ſedet ad dexteram. Alio mo
do eſt eſſe in potioribus bonis et
hoc modo cõuenit chriſto ſm hu
manitatem quia vt ſic in gloria
preeſt angelis. donec ponam ini
micos tuos ⁊c̃. Iſtud complebi
tur in iudicio quando omnia per
fecte ſubicientur homini chriſto
ſi ergo dauid vocat eum dominũ
quomodo eſt filius eius quaſi di
ceret. cum ſm naturam humanã
ſit filius dauid per conſequẽs eo
inferior oportet ponere in eo aliã
naturam per quam ſit dominus
eius ⁊ eo ſuperior. hoc autem eſſe
non poteſt niſi ſit diuina ⁊ ſic in
chriſto ſunt due nature ſcilicet di
uina ⁊ humana ⁊ quia ſufficien
ter probauit hoc ſequitur nemo
poterat reſpondere quia non pote
rãt ſcripturam negare nec auſus
fuit quiſꝗ ex illa die amplius in
terrogare. Conſiderandum tamẽ
ꝙ vt dicit magiſter nicolaus de
lira ꝙ iudei moderni diuinitatez
chriſti negantes dicunt predictã
auctoritatem eſſe ad litteram de
Abraham ⁊ ꝙ eliazar diſpenſa-
tor domus abrahe fecit hunc pſal
mum agens deo gracias de victo
ria quã habuit abrahaz de quin
ꝗ regibꝰ vt patet Ge. xiiij. poſt
quã victoriã apparuit dñs abra
he dicens noli timere abraham
ego protector tuus ſum ⁊ merces
tua magna nimis. dicit ergo ꝙ

eliazar loquitur ſic·dixit dn̄s·i·
deus celi qui eſt dominus omni
um dixit dn̄o meo abraham ſe-
de a dextris ⁊c̄. quia cōfortauit
eum vt viſum eſt promittendo
ei auxilium et premium ſed iſta
expoſicio patet eē falſa ex multis
Primo per titulum p̄s. vbi poni-
tur p̄s· Dauid. eciam in hebreo·
quia non ponitur in pſalmis fa-
ctis ab alijs· ¶ Secundo per il-
lud quod ſcribitur in p̄s·ex vte-
ro ante luciferum genui te·qđ nō
poteſt dici de abraham q̄ ſit ge-
nitus ex vtero dei vel ſubſtanciā
et ante luciferum·i·ante mundi
creacionem. ſed ſolum poteſt ve-
rificari de filio dei et iterū in fine
pſalmi đr·tu es ſacerdos ⁊c̄. qđ
non poteſt verificari de abraham
qui non fuit ſacerdos et dato q̄
fuiſſet tamen ſacerdocium eius
non potuiſſet fuiſſe eternum ſed
ſolum ſacerdocium chriſti eſt et-
num. ¶ Ad racōnes in oppoſitū
Ad primā reſpondetur negando
conſequenciam· quia licet gene
racio eterna ſit ineffabilis homi
nibus non tamen deo· qui de ea
loquitur in ſacra ſcriptura.
¶ Ad ſecundam reſpōdetur ne-
gando conſequenciam · et racio
eſt quia per dexterā nō intelligit̄
aliq̄ ſedes localis ſed equalitaſ
glorie et honoris. ſicut dictū eſt
in qua eſt equalis chriſtus patri
ſm qđ deus. ¶ Ad terciaʒ re-
ſpondetur negando cōnſequen-
ciam· ⁊ racō eſt q̄ li donec aliqū
importat tempus determinatū·
aliquādo infinitum· hic vere im-
portat infinitum
¶ In dominica decimanona eſt
euangelium· Aſcendens Iheſus
in nauiculam· Math· ix· Circa
quod poſſunt diſputari ſequen-
tes queſtiones· ¶ Primo vtrum
chriſtus ſm quod homo habuit
poteſtatem dimittendi peccata.
¶ Secundo vtrum a chriſto fue-
rit aliqua ptās collata miſtris
ecclē ad expulſionem vel remiſſio
nem peccati ¶ Tercio vtrū eque
facile ſit paraliticū curare ⁊ pecca
ta dimittere

Ad primam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
q̄ chriſtus ſm qđ homo
habuit ptātem dimittendi pec-
cata. Primo ſic ex preſenti euan
gelio vbi đr·vt āt ſciatis q̄ fili⁹
hominis habet ptātem dimittē
di peccata dixit paralitico. Sur-
ge et ambula. ſed non oporte-
bat oſtendere ſignum ad probā
dum q̄ deus haberet ptātem di-
mittendi peccata quia hoc iudei
confitebantur· ergo eciam ſcđm
q̄ homo habuit poteſtatem di-
mittendi peccata· ¶ Secundo
ſic· Chriſtus ſm qđ homo eſt re-
demptor nr̄· ſed nō poteſt aliq̄s
liberari a ſeruitute peccati· niſi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſibi peccatum dimiſſum eſt. ergo
chriſtus ſm ꝙ homo habuít po-
teſtatem dimittendi peccata.
¶ Tercio ſic. ſuper illud Jo.
quinto. ſicut pater ſuſcitat mor
tuos ⁊c. dicit Auguſtinus. Judi
cat ⁊ ſuſcitat corpora non pater
ſed filius ſm humanitatis diſpē
ſacionem ꝗ minor eſt patre ſed
ſuſcitacio corporū atteſtatur ſuſ
citacioni animarum que fit ꝑ re-
miſſionem peccati ergo chriſtus
ſm ꝙ homo potuit dimittere pec
cata. ¶ In oppoſitum ſic. Il-
lud ꝙ eſt ſolius dei non ꝯuenit
chriſto ſm ꝙ homo. ſed dimitte
re peccata eſt huiuſmodi ſm il-
lud pſa. xliij. Ego ſum qui deleo
iniquitates tuas propter me. er
go non conuenit chriſto ſcđm ꝙ
homo. ¶ Secundo ſic. Nulli
remittitur peccatum niſi per ſpi-
ritum ſanctum. ſed chriſtꝰ ſcđm
ꝙ homo non poterat dare ſpiritū
ſanctum. ergo non poterat remit
tere peccata ſm ꝙ homo. ¶ Re
ſpondeo dicendum iuxta ſanctū
thomam. ꝙ triplex eſt poteſtas
abſoluēdi a peccato. Vna eſt po-
teſtas auctoritatis ⁊ hec ſolius ē
dei qui propria virtute peccata
dimittit quaſi principalis cauſa
remiſſionis peccati. vnde de tali
poteſtate fit iſta concluſio. Chri
ſtus remittere peccata non potu
it ſm ꝙ homo. patet ꝯcluſio ſic
ille ſolus poteſt peccata dimit-
tere propria poteſtate qui poteſt

animas viuificare. ſed ſolius dei
eſt animas viuificare. vt dicit
Auguſtinꝰ. ſup Johā. ergo ⁊c.
Alia poteſtas eſt miniſterij ⁊ de
tali eſt ſcđa concluſio ꝙ talis po
teſtas conuenit hijs qui ſacramē
ta miniſtrant vel diſpenſant in
quibus diuina virtus ſecrecius
operatur ſalutē. Tercia poteſtas
eſt media que dicitur poteſtas ex
cellencie. ⁊ de iſta eſt tercia con-
cluſio. ꝙ hanc chriſtus pre alijs
habuit. attenditur autem hec po
teſtas quantum ad tria.
Primo. Quantum ad hoc quod
ex merito paſſionis eius baptiſ-
mus efficaciam habet. non autē
ex merito alicuius alterius bapti
ſantis. Secundo. Quantum ad
hoc ꝙ chriſtus ſine ſacramēto ſa
cramentorum effectum conferre
potuerat quaſi dominus ⁊ inſti-
tutor ſacramentorum qđ de alijs
non dicitur ⁊c. Tercio. Quātū
ad hoc ꝙ ad inuocacionem nomi
nis eius dabatur remiſſio pecca-
torum in baptiſmo in prima ec-
cleſia. ¶ Ad raciones in op-
poſitum Ad primam reſpondetur
negando conſequenciam ⁊ racio
eſt quia filius habebat poteſtatē
auctoritatis dimittendi peccata
non ſm ꝙ homo ſed ſcđm ꝙ deꝰ
⁊ ideo per miraculum oſtenſū hoc
probabatur ꝙ ille homo eſt deꝰ
cui natura obediebat quaſi ꝓprio
creatori. ¶ Ad ſecundam reſpō
detur negando conſequenciam ⁊

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tacio eſt · quia redemptor vno mo
do dicitur propter vſum poteſta
tis auctoritatiue in abſoluendo a
peccato ⁊ ſic chriſtus ſcḋm q̄ deus
redemptor eſt · Alio modo dicitur
propter officium humilitatis · et
ſic competit chriſto eſſe redemptorē
ſcḋm q̄ homo inquantum per hu
militatē paſſionis nobis remiſ
ſionem meruit peccatorum ⁊ hoc
pertinet ad poteſtatē excellencie
vt dictum eſt · ¶ Ad terciam re
ſpondetur negando conſequenciā
de poteſtate auctoritatiua dicim⁹
enim q̄ ptās quam chriſtus ha
buit ſuſcitandi corpora non fuit
poteſtas tm̄ miniſterij · ſicut etiā
petrus mortuos ſuſcitauit · nec ē
iterum poteſtas auctoritatis q̄r
hoc ſolius dei eſt · ſꝫ ē poteſtas cu
iuſdam excellēcie q̄ ei competit ex
vnione ad deū vt ſcꝫ imperio nō
prece mortuos ſuſcitaret · ⁊ ſimul
habuit poteſtatē excellēcie in re
mittendo peccata ·

Ad ſecūdam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur q̄
a xp̄o fuerit aliqua pote
ſtas collata miniſtris ad expulſi
onem ſiue remiſſionem peccati ·
¶ Primo data eſt miniſtris ali
qua poteſtas ſpiritualis · ſed ad
emundacionem corporalē non re
quiritur aliqua poteſtas ſpūalis
ſed ſufficit corporalis · ergo mini
ſtris collata eſt aliqua poteſtas
ſpūalis ad emundacionem inte
riorem · ¶ Secundo ſic · ſcḋm dyo
vi · ecclesiaſt · Ierarchie ad mini
ſtros eccleſie pertinet purgare il
luminare ⁊ perficere · ſed purga
cio in eccleſia fit a ſordibus men
tis · ergo miniſtris eſt data pote
ſtas cooperādi ad interiorem emū
dacionem · ¶ Tercio ſic · Plus
eſt expellere demonē q̄ ſemina
tum per ipſum ſcꝫ peccatū · ſed de⁹
dedit hominibus poteſtatē demo
nes expellendi vt patet Luce · x ·
Ergo multo forci⁹ potuit dare po
teſtatem expellendi peccatum ·
¶ In oppoſitum arguitur ſic
Maius eſt iuſtificare impiū q̄
creare celum ⁊ terrā · ſed in crea
cione celi ⁊ terre nichil deo coopa
tur · ergo nec in iuſtificacione im
pij · ¶ Reſpondeo dicendū ſub
certis concluſionib⁹ iuxta tripli
cem poteſtatē determinatam in
ſuperiori q̄ſtione · Prima poteſtas
auctoritatis expellendi peccati ſi
ue emūdandi animas a peccatis
non poteſt creature alicui cōicari
Iſta concluſio patet ſic · quicq̄d
enim cōicatum alicui traheret ip
ſum extra terminos ſpeciei nō po
teſt communicari ei · ſicut equo
non poteſt communicari q̄ habe
at racionem q̄uis hoc communi
catum ſit homini · q̄ autem com
municatum alicui traheret ipſū
extra terminos creature non po
teſt alicui creature communica
ri · poteſtas autem auctoritatis
eſt huiuſmodi · quia non poteſt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eſſe ꝙ creatura ſit principale a-
gens reſpectu nobiliſſimi effectus
quo vltimi fini coniungitur ani-
ma racionalis cuius eſt gracia per
quam fit remiſſio peccatorum
Secunda concluſio. poteſtas mi
niſterii cooperacionis ad emundaci-
onem interiorem collata eſt mi-
niſtris non ſicut cauſas ſed ſicut
diſponens ad eam. ipſi enim ſa
cramenta conferunt que ad gra
ciam diſponunt per quam fit re-
miſſio peccatorum. Joh. xx. dicit
diſcipulis. quorum remiſeritis pec
cata remittuntur eis. nec hoc di-
citur quantum ad manifeſtacionem
tantum ſicut aliqui volunt dicere.
quia ſic ſacerdos noui teſtamenti
non haberet maiorem poteſtatem
quam ſacerdos veteris teſtamenti.
ergo oportet intelligere ꝙ aliquo
modo cooperentur ad emundacio-
nem culpe inſtrumentaliter et di
ſpoſitiue ſicut dictum eſt. Ter-
cia concluſio poteſtatem excellen
cie deus homini puro conferre po
tuit et ita miniſtris eccleſie potuit
enim tante gracie plenitudinem
conferre vt eorum meritum coo-
peretur ad ſacramentorum effe-
ctus vt ad inuocacionem nomi
num ipſorum ſanctificarentur ſa
cramenta. ſed tamen non fuit de
cens vt conferret ne ſpes in ho
mine poneretur et vt eccleſie verum
caput eſſe oſtenderetur a quo om
nia membra ſpiritualem ſenſum

et motum reciperent. quod eſt chri
ſtus. ¶ Ad raciones in oppoſi
tum. Ad primam reſpondetur.
ꝙ poteſtas ſpiritualis que mini
ſtris eccleſie conceditur ad aliquid in
terius ſe extendit. ſicut virtus ſa
cramentalis. ſed non ad collacio
nem gracie per quam eſt remiſſio
peccatorum. directe et principali
ter perangendo ſeu diſponendo
ſicut dictum eſt. ¶ Ad ſecundam
reſpondetur ꝙ purgacio de qua
dyoniſius loquitur eſt a tenebris
ignorancie ſicut ipſemet dicit.
vnde magis pertinet ad intelle
ctum quam ad affectum. ¶ Ad ter-
ciam reſpondetur negando aſſum
ptum. et racio eſt. quia poteſtas
data hominibus expellendi demo
nes eſt quantum ad effectum no
cumenti corporalis quem inuex
atis faciunt. non quantum ad effe
ctum nocumenti ſpiritualis quod eſt
peccatum. quia hoc ſolius dei eſt
peccatum expellere a ſeruitute
demonis liberare Johannis octa
uo. Si filius vos liberauerit vere
liberi eritis

Ad terciam queſtionem
ſic proceditur et videtur
ꝙ non eque facile ſit cu
rare paraliticum et peccata dimit
tere. Primo ſic. Virtute nature
per artem medicine poteſt para
liticus quandoque curari. ſed dimittere
peccata ſuper excedit in tantum

quãdoq̃ curari. ſed dimittere
peccata ſup excedit intantum om̄
nem virtutem creatam ⁊ huma-
nam ⁊ angelicam vt ſit ſoli⁹ dei
hoc facere. ſicut patet Iſa. lxvi.
Ego ſum qui deleo iniquitates ⁊
peccata. ergo ⁊c. ¶ Secundo
ſic. Quanto anima eſt nobilior
corpore tanto peccatum dimitte-
re maius eſt ꝙ̄ corpus ſanare
¶ Tercio ſic. Maius eſt iuſ
tificare impium ꝙ̄ creare celum
et terram. ergo mag's eſt dimit
tere peccata ꝙ̄ ſanare paraliticũ
cum iuſtificacio ſit impij peccato
rum remiſſio. ¶ In oppoſi
tum videtur eſſe preſens euangē
lium. ¶ Reſpondeo dicendum
ꝙ iſta comparacio poteſt fieri reſ-
pectu operantis. ⁊ ſic ambo ſũt
eque facilia. vel reſpectu operis.
et ſic dimittere peccata eſt diffici
lius. quia vt dicit Auguſtinus.
Magis eſt de impio facere piũ
ꝙ̄ celum ⁊ terram creare quia de
us habet ibi reſiſtenciam. ſcilicet
voluntatem prauam. In creacōe
autem nichil reſiſtens habuit vel
poteſt fieri comparacio reſpectu
noſtre cognicionis. ⁊ ſic facilius
eſt dicere remittuntur peccata ꝗ̃
dicere paralitico ſurge ⁊c. quia il
lud nō videmus. iſtud autem vi
dentes admiramur. Criſoſtim⁹.
Quanto anima pcior eſt corpo-
re tanto curacō anime plus eſt ꝗ̃
corporis. quia illud occultum eſt
addit quod manifeſtum eſt. vel
poteſt intelligi reſpectu locucio-
nis ac ſi dicat eque facile eſt dice
re dimittuntur tibi peccata tua
et dicere ſurge ⁊ ambula. ſi ergo
videretis ꝙ ad meum dicere ſur-
ge ⁊ ambula ſequitur curacio cor
poris. credatis ꝙ ad meum dice
re remittũtur tibi peccata tua ſe
quitur curacio mentis. ¶ Ad
raciones in oppoſitum. Ad pri-
mam reſpondetur ꝙ licet parali
ſis virtute nature aliquando poſ
ſit curari non tamen ſubito nec
ita perfecte ꝙ ſtatim homo poſſit
lectum in quo iacet portare ſic di
citur hic. vnde per imperium tam
ꝗ̃ propria virtute ſanare parali-
ticum eiuſdem poteſtatis eſt ſi-
cut dimittere peccata. ꝓpter qđ
dicit. quid eſt facilius dicere ⁊c.
quaſi diceret equalis ſunt poteſ-
tatis vtraq̃ ex quo concludit
virtutem ſue diuinitatis perfec-
tam. dicēs vt autem ſciatis quia
filius hominis habet poteſtatem
in terra dimittendi peccata vt de
us non vt homo purus; tunc ait
paralitico ſurge ⁊c. vnde verbo
impatiuo curauit quod eſt pro-
prium dei. pſalt. Dixit ⁊ facta
ſunt. Tria habebat infirmus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

iacebat in lecto portabatur ab a
lijs et ire non poterat quia ergo
iacebat dixit ſurge · q̃a in lecto
portabatur dixit · Tolle lectū tu-
um . quia ire non poterat dixit et
ambula · dei enim perfecta ſunt
opera Deutro · xxxij · ſicut autem
per litteram habentem ſigillū de
claratur voluntas ipſius ſcriben
tis . ſic per ſignum quod eſt vir-
tutis diuine manifeſtiſſimū oſtē-
ditur veritas diuine virtutis .
Alij autem ſancti qui fecerūt mi
racula fecerūt hoc implorādo po
tenciam et clemenciam et nō im
perando · et ſi aliquando in talib⁹
imperabat hoc non erat virtutē
propria ſed exprimendo virtutez
chriſti tamq̄ miniſtri non domi
ni ; ſicut aliquando imperabant
demonibus vt recederent ab ob
ſeſſis corporibus in nomine chri
ſti et auctoritates eius . ¶ Ad
ſecundam dicitur q̄ licet ſanare
animam ſit maius q̄ ſanare cor
pus · tamen vnius et ei⁹dem po-
teſtatis ſunt · ¶ Ad terciam pa-
tet reſponſio ex dictis

¶ In dominica xx · eſt euangeli-
um Dicebat Jheſus turbis iude
orum ꝛc Math · xx · Circa quod
poſſunt diſputari ſequentes que
ſtiones ¶ Primo vtrum pater
celeſtis fecit nupcias filio quan
do nature humane coniunxit .
¶ Secundo vtrum caritas ſit ve
ſtis nupcialis · ¶ Tercio vtrum
non habens veſtem nupcialem .
ſcilicet caritatem finaliter proici
atur in tenebras exteriores vbi
erit fletus et ſtridor dencū

Ad primam ſic procedit
et videtur q̄ pater nō fe
cit nupcias filio ſuo quā
do humane nature coniunxit ·
Primo ſic . Matrimoniū eſt viri
et mulieris coniunctio indiuidu
am vite conſuetudinem retinēs
xxvij · q · ſ · i · ex de preſump . illd ·
et inſtitu · de nupcijs · ſ · ij · ſed cō
iunctio filij cum humana natu-
ra non eſt coniunctio viri ꝛ muli
eris . ergo ꝛc · ¶ Secundo ſic .
Conſenſus facit matrimonium
vt · xxvij · q · ij · c · Matrimonium
ſed in coniunctione iſta filij dei
cum natura nullus videtur pre
ceſſiſſe conſenſus . ergo ꝛc .
¶ Tercio ſic . In matrimonio
ſunt due perſone diſtincte . ſcili
cet maritus et vxor · ſed in iſta
coniunctione non ſunt diſtincte
perſone · ſed vnio humane natu
re facta eſt in perſona filij dei · er
go non poteſt dici matrimoniuz
ſiue nupcie . ¶ In oppoſitum eſt
euangelium preſens · ¶ Reſpon
deo dicendum q̄ tres nupcie di
cuntur ſpirituales filij dei · ſcili-
cet in natura . in ſpiritu · in glo-
ria In natura · quando ſibi no-
ſtram vniuit . In ſpiritu · quādo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſpiritum hominis ſibi coniungit
In gloria quando hominem totū
luce ſue diuinitatis impleuit ·
Prime facte ſunt in vtero virgi-
nis · Secunde in conſciencie tha-
lamo . Tercie in facie dei ſecreto
De primis dicitur in pſalmo . In
ſole poſuit tabernaculum ſuum ·
De ſecundis oſee quinto · Spon
ſabo te michi in fide in ſempiter
num · De tercijs · Apocalip · vice
ſimoprimo . Venerunt nupcie ag
ni ꝛ cetera . De primis hic dicit ·
Sile ē regnū celoꝝ homini regi
q̄ fecit nupcias filio ſuo · per iſtas
nupcias intelligitur verbi incar
nacio · tūc enim deus vt ait Gre
gorius · Pater fecit nupcias filio
ſuo quando naturam humanam
copulauit diuine in vno ſuppoſi
to . que quidem nupcie celebrate
ſūt in vtero virginali de quo xp̄s
exiuit tanquam ſponſus proce-
dens de thalamo ſuo · ad quas
nupcias inuitauit omnes fideles
ad quos inuitādos miſit ſeruos
ſuos · Primo ſcilicet prophetas q̄
populum exhortarentur expectare
chriſti aduentum ꝛ tendere in ip
ſum per fidem ꝛ opera bona ꝛ no
lebant venire · quia nolebant ver
bis prophetarum obedire . vnde
Ieremi . viceſimoquinto · Miſi
ad vos ſeruos meos prophetas .
et ſequitur infra · ꝛ non audiſtis
me · Inclinaſtis aures veſtras vt
audiretis cum dicerent reuertimi
ni reuertimini vnuſquiſq̄ a via
ſua mala · Item miſit alios ſer-
uos qui de propinquo annuncia
uerunt aduentum chriſti · vt Io
hannes baptiſta ꝛ diſcipuli chri
ſti miſſi ab eo in omnem ciuitatē
et locum quo ipſe erat venturus ·
vt habetur Luce decimo · In qui-
bus nupcijs prandium paratum
erat · Iſtud prandium erat ſpiri-
tualis refectio anime vnde ait ·
Prandium meum paraui videli
cet ſacramenta eccleſie ꝛ doctrinā
quibus reficitur anima ꝛ potiſſi-
me ſacramentum euchariſtie · in
quo datur nobis caro chriſti in ci
bum ꝛ ſanguis ei9 in potum · Ad
mirabile certe conuiuium in quo
chriſt9 ſumitur · mens impletur
gracia ꝛ future glorie nobis pig
nus datur · Thauri ꝛ altilia occi
ſa ſunt : thauri ſunt precepta mo
ralia · ꝛ altilia ſunt conſilia ſuper
addita · merito ergo dicitur feciſ
ſe pater nupcias filio ſuo ·
¶ Ad raciones in oppoſitum
Ad primam reſpondetur q̄ illa ē
diffinicio matrimonij carnalis ·
hoc autem matrimonium eſt ſpi
rituale . ꝛ ſufficit q̄ hic ſit vnio i
ſepabilis inter filium dei ꝛ natu
ram aſſumptam in vnitate perſo
ne · ꝛ ita ē quedā idemptitas vite
i pſona · ¶ Ad ſecūdā r̄ndet̄ ne
gādo q̄ nō īteruenit ꝯſenſus ꝑmo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

interuenit quoniam annunciaſti
te angelo beate virgini p̄re poſi=
tū patris celeſtis de nupcijs hu=
iuſmodi faciendis filio ſuo bea=
tiſſima conſenſit loco tocius hu=
mane nature. ¶ Ad terciam re
ſpondetur negando conſequen=
ciam. racio enim haberet locū
in matrimonio carnali. In ſpiri
tuali autem nō ſequitur quia in
hoc matrimonio et ſi due nature
diſtincte. coniungantur tamen
in vna perſona viuntur. et ita
non pōt eē dualitas perſonarum
quia natura humana aſſumpta
eſt ad pſonalitatē diuinā.

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur et videtur
q̄ non. Primo ſic. Cari
tas non eſt excellentiſſima virtu
tum. ergo non eſt nominanda
tamq̄ omnium digniſſima ve=
ſtis nupcialis. conſequencia pa
tet aſſumptum probatur ſic. al=
cioris potencie alcior eſt virtus
ſicut et alcior operacio. ſed intel=
lectus eſt alcior voluntate et diri
git ipſam. ergo fides que eſt in
intellectu excellencior eſt carita=
te que eſt in voluntate. ¶ Secū
do ſic. Id per quod aliquid operā
tur videtur eo eſſe inferius ſicut
miniſter per quem dominus ope
ratur eſt inferior domino. ſed fi=
des per dilectionem operatur vt
dicitur Gal. quinto. ergo fides
excellencior eſt caritate. ¶ Ter=
cio ſic. Id qd̄ ſe habet ex addiciō
ne ad aliud videtur eſſe perfecti
us ſed ſpes videtur ſe habere ex
addicōne ad caritatem. nam ca
ritas obiectum eſt bonum. ſꝫ ei
autem obiectum eſt bonum ar=
duum. ergo ſpes eſt excellencior
caritate. ¶ In oppoſitū eſt euan
gelium vbi caritas vocatur ve=
ſtis nupcialis vt dicit Gregoriꝰ
Secūdo eſt illud. i. corinth. xiij.
vbi enumeratis virtutibus the=
ologicis. dicit apoſtolus Maior
horum eſt caritas. ¶ Reſpōdeo
dicendum q̄ caritas merito dici
tur veſtis nupcialis. tum quia
ipſa eſt que diuidit inter filios
regni et perdicōnis vt dicit Au=
guſtinus. tum quia ſcdm Gre=
gorium. ipſa eſt qua chriſtus in
dutus venit ad nupcias quoni=
am ex caritate incarnari voluit.
Ihere. xxxi. In caritate perpetua
dilexi te. ideo attraxi te miſe=
rans Tum tercīo Caritas dicitur
veſtis nupcialis quia vniuerſa
delicta operit caritas. tum quar
to quia ornat omnia opera no=
ſtra. ſine caritate enim opera no
ſtra non placent deo. i. corinth.
Si diſtribuero in cibos pauperꝫ
om̄es facultates meas caritatē
autem non habeam nihil mihi
prodeſt. tum quinto dicitur ve=
ſtis nupcialis quia matrimonia
fiunt pp̄ter amiciciam reforman
dam. In matrimonio autē filij
dei cū natura humana amicicia

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

inter nos ⁊ deum eſt reformata.
ad ephe. ſe: i. ipſe eſt pax noſtrā
qui fecit vtrūq; vnum ⁊c̄. tum
ſexto dicitur caritas veſtis nupcī
alis quoniam eſt excellentiſſima
virtutum. quod ſic patet. cum bo
num in humanis actibus atten-
datur ſm̄ ꝙ regulatur debita re
gula neceſſe eſt ꝙ virtus huma-
na que eſt principium bonorum
actuum conſiſtat in attingendo
humanorum actuum regulam.
Eſt autem duplex regula huma-
norum actuum ſcilicet racio hu-
mana ⁊ deus. ſed deus eſt prima
regula a qua eciam humana ra-
cio regulanda ē. ⁊ ideo virtutes
theologice que conſiſtūt in attin
gendo illam regulam primam eo
ꝙ earum obiectum eſt deus ex-
cellenciores ſunt moralibus vir
tutibus vel intellectualibus que
conſiſtunt in attingendo racionē
humanam propter quod oportꝫ
vt eciā inter ipſas virtutes the
ologicas illa ſit potior que magis
deum attingit. ſemper autem id
quod eſt ꝑ ſe magis eſt eo quod
eſt per aliud. fides autem ⁊ ſpes
attingunt quidem deum. ſm̄ ꝙ
ex ipſo prouenit nobis vel cogni
cio veri vel adepcio boni. ſed cari-
tas attingit ipſum deum vt in ip
ſo ſiſtat non vt ex eo aliquid no
bis proueniat. ⁊ ideo caritas eſt
excellencior fide ⁊ ſpe. ⁊ per con-
ſequens omnibus alijs virtuti-
bus. ſicut eciam que attingit racī

onem ſm̄ ſe ē excellencior ꝙ alie
virtutes morales que attingunt
racionem ſm̄ ꝙ ex ea medium cō
ſtituitur in operacionib9 vel paſſi
onibus humanis. ¶ Ad ra
ciones in oppoſitum. Ad primā
reſpondetur negando conſequē
ciam. ⁊ racio eſt. quia operacio in
tellectus completur ſm̄ ꝙ res in
telligitur ē in intelligente ⁊ ideo
nobilitas operacionis intellectu
alis attenditur ſm̄ menſuram in
tellectus. operacio autem volun-
tatis ⁊ cuiuſlibet virtutis appeti
tiue perficitur in inclinacione ap
petitus ad rem ſicut ad terminū.
ideo dignitas operacionis appeti
tiue attenditur ſm̄ rem que ē ob
iectum operacionis. ea autē que
ſunt infra animam nobiliori mo
do ſunt in anima ꝙ in ſeipſis. q̄
vnumquodq; quod eſt in alio ē
per modum eius in quo eſt vt ha
betur in libro de cauſis. que vero
ſūt ſupra animam nobiliori mo-
do ſūt in ſeipſis ꝙ ſint in anima
et ideo eorum que ſunt infra nos
nobilior eſt cognicio ꝙ dilectio.
propter quod philoſoph9. ſexto
ethicorum. pretulit virtutes in-
tellectuales virtutibus morali-
bus. ſꝫ eorum que ſūt ſupra nos
⁊ precipue dilectio dei cognicioni
prefertur. et ideo caritas eſt ex-
cellencior fide.
¶ Ad ſecundam reſpondetur
negando conſequenciam et racio
eſt. quia fides non operatur.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

p dilectionem ſicut p inſtrumen
tum vt dominus p ſeruum· ſed
ſicut p formam propriam ·⁊ ido
racio nō procedit· ¶ Ad
terciam reſpondetur negando cō
ſequenciam· et racio eſt· quia idē
eſt obiectum caritatis et ſpei· ſʒ
caritas importat vnionem ad il
lud bonum· ſpes autem diſtanci
am quandā ab eo et inde eſt ꝙ
caritas non reſpicit illud bonum
vt arduum ſicut ſpes quod em̄
iam vnitum eſt nō habet racōnē
ardui ⁊ ex hoc apparet ꝙ caritaſ
ſit pfectior ſpe

Ad terciam ſic proceditur
et videtur ꝙ nō habens
veſtem nupcialem ſcʒ ca
ritatem finaliter nō proicietur in
tenebras exteriores. ideſt corpo
rales· vbi erit fletus et ſtridor dē
cium· Primo ſic. In inferno non
ſunt tenebre corporales ergo ⁊c̄
aſſumptum probatur ꝙ damp-
nati potenciam habebunt viſiuā
poſt corporum reſumpcōnem ſed
fruſtra in eis eſſet niſi aliquid vi
derent· ergo cum nihil videatur
niſi in lumine videtur ꝙ non ſit
omnino in tenebris· ¶ Secūdo
ſic· Dampnati vident penam ſu
am hoc enim eſt eis ad augmē-
tum pene ſed nihil videtur ſine
lumine· ergo nō ſūt ibi tenebre
corporales. ¶ Tercio ſic Lux na
turaliter ſequitur ignem vbi er-
go erit aggregacio ignis erit et
luminis· ſed in inferno erit ig-
nis· ergo ⁊c̄· ¶ Quarto argui
tur ꝙ non erit fletus corporalis
nec ſtridor dencium ſic fletus cor
poralis ſit p quandam reſolucio
nem lachrimarum. ſed a corpori
bus dāpnatoꝝ non poteſt fieri
p petua reſolucio cū nihil ī eis p ci
bum reſtauretur. omne enim fi
nitum conſumitur ſi aliquid ab
eo continue abſtrahatur· ergo
in dampnatis non erit corporal̄
fletus ¶ In oppoſitū ē euāgeliū
preſens. ¶ Reſpondeo dicendū
primo circa tenebras corporales
ſm̄ Yſidorum ignis gehenne ha
bet lucem ad aliquid et ad aliq̄d
nō habebit· Pro quo notanduʒ
iuxta ſanctum Thomam· ꝙ di-
ſpoſicio inferni erit talis vt max
ime miſerie dampnatorum com
petat· vnde ſm̄ hoc ſunt ibi lux
et tenebre pro ut maxime expe-
ctat ad miſeriam dampnatorū
Ipſa autem viſio ſm̄ ſe eſt dele-
ctabilis· vt enim dicitur· ij· me-
tha· ſenſus oculorum eſt maxi-
me diligibilis eo ꝙ p ipſū plura
cognoſcimus ſed p accidens cō-
tingit viſionem eſſe afflictiuam
in quantū videmus aliqua nob̄
nociua vel voluntati noſtre repug
nancia. et ideo in inferno locus
ita debet eſſe diſpoſitus ad vidē
dū ſm̄ lucē et tenebras ꝙ nihil
ibi pſpicue videatur. ſed ſolum
modo ſub quadā vmbroſitate vi
deantur illa que afflictionē cor-
di ingerē pñt· vnde ſimpliciter

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

loquēdo locus ē tenebroſus. ſed
tamen ex diuina diſpoſicione ē
ibi aliquid luminis quantū ſuf
ficit ad videndum illa que ani-
mam torquere poſſunt. ad hoc ſa
tiſfacit naturalis ſitus loci. quia
in terre medio vbi infern⁹ poni
tur non poteſt eſſe ignis niſi fe-
culentus et turbidus et quaſi fu
moſus. vnde circa hoc notat do-
minus Bonauentura. ꝙ ignis ē
in triplici differencia. Eſt enī ig-
nis purus vt eſt in propria ma-
teria et ignis incorporatus vt ē
in materia aliēa vt in terrea vel
in aerea ⁊ eſt ignis non tantum
incorporatus ſed eciam permix-
tus. vt ignis ſulphureus et fu-
moſus. ¶ Primus eſt lux et pure
lucet et habundanter. Secudus
eſt ignis carbo et flamma. hic
autem lucet et tenebram expellit
Tercius eſt ignis fumoſus et ta
lis eſt tenebroſus et iſte erit in
inferno. ¶ Ex iſtis patet reſpō
ſio ad tria obiecta. ¶ Ad quar-
tam reſpondetur ꝙ in fletu cor-
porali duo inueniuntur quarum
vnum eſt lacrimarum reſoluc̄o ⁊
quantum ad hoc fletus corpalis
in da[m]pnatis eē nō poteſt quia
poſt diem iudicij quieſcente mo
tu primi mobilis non eſt aliqua
generac̄o vl̄ corrupc̄o vel corpora
lis alteracio. in lacrimarum reſo-
lucione oportet eē alicuius hūo-
ris generacionem. qui per lacri-
mas diſtillat. vnde quantum ad
hoc corporalis fletus in dampna
tis eē non poteſt; Aliud quod in
uenitur in corporali fletu eſt que
dam commocio et turbacio capi-
tis et oculorum. ⁊ quantū ad hoc
fletus in dampnatis eſſe poterit
poſt reſurrectionem corporū dāp
natorum qui ſolum ex exteriori
affligentur ſed eciam ab interio
ri ſcd̄m q̄d corpus mutat̄ ad paſ
ſionem anime in bonum vel ma
lum. et quantum ad hoc fletus re
ſpondet delectacioni que fuit in
anima et in corpe. et ita patz re
ſpōſio ad obiectū.

¶ In dominica. xxi. eſt euange-
lium. Erat quidam regulus Io.
x. ¶ Circa quod pn̄t diſputari ſe
quentes queſtiones. ¶ Primo
vtrum regulus iſte cuius filius
infirmabatur iuſte fuit reprehē-
ſus a chriſto dicente. niſi videri-
tis ſigna et prodigia nō creditis
¶ Secundo vtrum miraculum
hoc ſit idem cum miraculo illo d̄
quo ſcribitur Math. viij. de cē
turionis ſerui ſanato a chriſto
¶ Tercia vtrum ꝙ hora ſepti
ma qua filius reguli ſanatus eſt
a febre aliquid ſignificet in ſpiri
tuali curac̄one anime a febre pec
cati.

Ad primam queſtionem
ſic proceditur et videtur
ꝙ non iuſte ſiue conue-
nienter fuit reprehenſus iſte re-
gulus a chriſto dicente ei niſi vi
deritis ſigna et ꝓdigia n̄ credit[is]

¶ Primo ſic niſi enim chriſtum
credidiſſet ſaluatorē non petiuiſ
ſet ab eo pro filio ſuo ſaluacionē
ergo videtur ꝙ credebat ⁊ ita in
conuenienter reprehēdebatur ꝙ
non credebat. ¶ Secundo ſic.
Non veniebat reprehendēdus in
eo ꝙ querebat ſigna nam fides
per ſigna probatur. ¶ Tercio
Iſte cum eſſet gentilis non veni
bat reprehendendus ſi non crede
ret cum nec per ſacram ſcripturā
quā non viderat nec per racionē
naturalem poterat ad fidem per‐
uenire. vnde apoſtolus dicit ſig‐
na data ſunt infidelibus. primo
corinthe. decimoquarto.

¶ In oppoſitum eſt euange‐
lium in quo reprehendit eum di‐
cens niſi videritis ⁊ cetera.
¶ Reſpondeo dicendum ꝙ iuſte
eſt reprehēſus iſte regulus a xp̄o
Pro qua cōcluſione notificanda
eſt notandum iuxta ſanctum tho
mam ſuper Io. ꝙ aliter trahun‐
tur ad fidem chriſti infideles. et
aliter fideles. nam infideles non
poſſunt trahi nec duci auctorita‐
te ſacre ſcripture; quia ei non cre
dunt nec per racionem naturalē
quia fides eſt ſupra racionem. et
ideo inducendi ſunt per miracu
la. primo corinthe. decimoquarto
Signa data ſunt infidelibus nō
fidelibus. fideles autem ducendi
ſunt ⁊ dirigēndi auctoritate ſa‐
cre ſcripture cui acquieſcere tenē‐
tur. in hoc ergo iſte regulꝰ redar
guitur quia cum eſſet nutritus i
ter iudeos ⁊ inſtructꝰ de lege nō
per ſcripture auctoritatem ſed p
ſigna credere volebat. ⁊ ideo do‐
minus reprehendit eum dicens
niſi ſigna ⁊ prodigia id eſt mira
cula que dicuntur aliquando ſig
na inquantum ſunt demonſtrati
ua diuine virtutis. Prodigia ve‐
ro quia certiſſime indicent vt ſic
dicatur prodigium quaſi procul
oſtendens aliquem effectum fu‐
turum. ¶ Ad raciones in op
poſitum Ad primam reſpondetur
ꝙ regulus iſte adhuc non crede‐
bat perfecte. erat enim in eo du‐
plex defectus fidei. Primus quia
licet crederet chriſtum eſſe bonū
hominem non tamē credebat eū
habere diuinam naturam aꝰs
credidiſſet etiam abſentem poſſe
curarē cum deꝰ vbiqꝫ ſit preſens
Ieremie. viceſimotercio. Celum
et terram ego impleo ⁊ ſic non ro
gaſſet eum vt deſcenderet in do‐
mum ſuam. ſed quod mandaret
tantum. Secundus defectus fu‐
it quia ſcd̄m Criſoſtimum. Du‐
bitabat vtrum chriſtus ſanare
poſſet filium ſuum. nam ſi pro
certo hoc credidiſſet non expe‐
ctaſſet aduentum chriſti ad ter‐
ram ſuam. quia ipſe pocius iuiſſ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

in iudeam ſed modo quaſi deſpe
ratus de ſalute filij nolens negli
gere quicq̄ quod circa hoc facere
poſſet adijt ad eum more paren
tū qui deſperantes de ſalute filio
rū etiā imperitos medicos conſu
lūt. ¶ Ad alia duo patet reſpon
ſio ex dictis

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur et videtur
ꝙ id ſit miraculum hoc
et qd̓ deſcribitur Mathei octa-
uo de centurione. Primo aucto-
ritate Criſoſtimi. Secundo au-
ctoritate Theophili. ¶ In oppo
ſitum ſunt alij doctores. ¶ Re
ſpondeo iuxta ſanctum Thomā
et nicolaum de lyra ſuper Johan
nem qui ambo ex quatuor oſten
dunt. ꝙ non ſit idem hoc mira-
culum cum illo. Primo ex perſo-
na infirmi. quia hic dicitur fili⁹
ibi autem dicitur ſeruus. Secū-
do ex infirmitate. quia hic dicit̄
febris. ibi autem dicitur paraliſiſ
vnde ibi dicitur ſeruus meus ia
cet in domo paraliticus. Tercio
ex modo rogandi quia iſte roga
bat vt veniret preſencialiter. cre
dens quia non poſſet curari ali-
ter propter quod fuit reprehen-
ſus a chriſto. Ille autem centu-
rio preſenciam chriſti repellebat
reputans ſe indignum tanto ho-
ſpite. dicens. Non ſum dignus
⁊c̄. credebat chriſtum eciam ab-
ſentem poſſe ſanare infirmum ſo
lo imperio. ꝓpter quod dicebat
dic tm̄ verbo et ſanabitur puer
meus. propter quod fuit a deo
commendatus dicente. non in-
ueni tantā fidem in iſrahel. ⁊ ſic
patet ex modo rogādi quia iſte
regulus fuit alius ab illo centu-
rione. Quarto patet ex loco q̄a
ipſe erat in capharnea quādo ro
gatus fuit a centurionē. hic dici
tur ꝙ erat in chanā galilee quā
do fuit rogat⁹ a regulo. et ſic iſte
regulus non eſt idem ꝙ centurio
ſed fuit quidam de familia hero
dis tetrarche ſiue nūcius ſiue of
ficialis imꝑatoris ⁊c̄.

Ad terciam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
iuxta Albertum ꝙ ſigni
ficant ille ſeptem hore quibus re
ſurgit anima de peccato et ſana
tur de febre peccati per penitenci-
am. Prima quidam hora in com
punctione cordis. que quatuor
habet momenta quorum vnum
eſt motus liberi arbitrij in deum
Alterum eſt motus liberi arbi-
trij in peccatum deteſtando il-
lud. Tercium eſt dolor de com-
miſſo et quartum eſt ſpes venie
de miſericordia dei. Pſalmiſta.
Commouiſti terram et cetera.
Commouiſti dicit ꝓpter motū
in deum conturbaſti propter mo
tum deteſtacionis in peccatum.

ſana contricionẽs eius dicit pro
pter motum doloris de commiſſo
quia commota eſt dicit propter
motum ſpei in miſericordiam re
mittentis hec ergo q̄tuor momē
ta faciunt vnam horam · confeſſio
autem habet horas tres · quia cō
feſſio debet eſſe pura ſimplex ⁊ in
tegra. Puritas habet q̄tuor mo
menta · primum ſcilicet vt fortī
ter dicat · ſecundum · vt ſicut fe
cit dicat · tercium vt excuſacionē
non querat · quartum vt cum ve
recundia quam turpitudo peccat
exigit confiteatur. De primo ho
rum dicit Yſaie · xliij · Dic tu in-
quitates tuas vt iuſtificaris · De
ſecundo Joſue ſeptimo · Da glo
riam deo ⁊ confitere peccatum tu
um ⁊ indica michi quid feceris ·
non enim confitetur niſi dicat ſi
cut fecit · de tercio in pſalmo ·
¶ Non declines cor meum ad excu
ſandas excuſa · ⁊c · De quarto ·
Jeremie quinto · Confuſi ſunt q̄
fecerunt. Simplex autem confeſ
ſio habet quatuor momenta · pri
mum eſt q̄ ſit ſine plica ypocriſis
plicam habet ypocriſis qui per cō
feſſionem intendit iuſtificare ſe
ipſum · Luce decimoſexto · Quid
iuſtificatis vos coram hominib⁹
deus autem ⁊c · vnde ibidem cō
parantur de albatis ſepulchris
et de iſtis dicit pſalmiſta · ſepul
chrum patens eſt guttur eorum

qui ſic confitentur. ¶ Secundum
momentum eſt quando confeſſio
eſt ſine plica vanitatis. vanitati
autem permixta eſt confeſſio · q̄n
id quod ad vanitatem ſeculi fa-
cit lete confitetur · quod autē ſe
cundum ſeculi confuſionem pre-
tendit dimiſſo vultu vix dicit p
uerbiorum · Letantur cum male
fecerint · ⁊ exultant in rebus peſ-
ſimis; Tercium eſt q̄ confeſſio
ſit ſine plica permixtionis · plica
autem permixtionis eſt quando
intermiſcet plurima que nō ſūt
peccata vt ex illo non in toto in-
iuſtus appareat ⁊ in ſignum hu
ius dicitur de ſanctis q̄ veſtimen
ta debent eſſe candida per totum
et maculis non aſperſa. ⁊ canti.
ſexto dicit · Tota pulchra es ami
ca mea ⁊ macula non eſt in te ·
fauus diſtillans labia tua mel ⁊
Quartum momentum confeſſio
nis eſt q̄ ſit ſine plica doloſitatis
dolo autem permixta eſt confeſ-
ſio quando non habet emendan
di propoſitum in hoc enim viget
peccandi voluntas adhuc ⁊ non
habet emēdandi propoſitum ma
la. i. thimo. i · Maledictus dolo
ſus qui habet in grege ſuo maſ-
culum ⁊ votum faciens īmolat de
bile domino · In hoc enim debile
eſt ſacrificiū qd̄ ſic offertur · ſic er
go hec hora q̄tuor habet momen-
ta. Integra autem erit confeſſio

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſic hec hora quatuoꝛ habet mo-
menta. Primum eſt vt totum ſi
ne dimmucione dicatur. Secun
dū ē vt vni totum dicatur. Ter
cium eſt vt vna vice quantum re
cordatur dicatur. Quarto. vt
dimidia venia non ſperetur. de
primo in pſalmo. Confitebor ti-
bi i toto corde meo. hoc eſt ex to
to corde totum dicendo quod eſt
in corde. De ſecundo vt vni totū
dicat ſicut vni medico totus do-
lor aperitur hoc eſt ſignificatum
Luce. decīo. vbi ſamaritan9 om
nia vulnera ſemiuiui ligauit in
fundens oleum et vinum. De ter
cio ꝙ ſimul vna vice dicatur Pſa.
xxxviij. Recogitabo tibi omnes
ānos meos in amaritudine aīe
mee. De quarto ꝙ non dimidia
venia ſperetur. pſ. Qui propici
atur omnibus iniquitatibus tu-
is. qui ſanat oēs infir. tu. Iſte
ergo ſunt quatuoꝛ hore tres reſi-
due ſunt in ſatiſfactione ſcȝ ieiu
nium quod ſanat peſtes coꝛpis
et oracio que ſanat peſtes men-
tis. et elemoſina cordis vel ope-
ris vtriuſqȝ que ſanat peſtes fa-
cultatis Ieiunium autem habet
quatuoꝛ momenta. Primum eſt
vt leto vultu exhibeatur. Ma-
thei. ſexto. Tu autem cum ieiu-
nas ⁊c̄. Secundum ꝙ vſqȝ ad pe
tulencie coꝛporalis mortificacio-
nem producatur Iohel. ij. In ie
iunio et fletu et planctu et ſcin-
dite corda veſtra ⁊c̄ Tercium eſt

vt ſobrīetas ſenſuum et anime
ſeruetur et racionale ſit ne natu
ra deſtruatur Roma. xij. Racio-
nabile ſiu obſequium veſtrum.
Quartum autem momentum
huiuſmodi hore eſt vt dum ieiu
nat coꝛpus mens cibo dei paſca
tur. Deutro. vi. et Mathei. ij.
Non in ſolo pane viuit homo. ſ
⁊c̄ ¶ Oracio autem eſt ſecunda
hora que ſicut dicit Auguſtinus
Eſt pius affectus mentis in deū
directus habet āt hec hora q̄tuoꝛ
momenta. Primum eſt vt in ſe-
creto cordis fiat. Secundū eſt vt
deuote fiat. Tercīū eſt vt ad ſa
lutem fiat. Quartum eſt vt per
ſeueraliter fiat ¶ De primo Ma
thei. vi. Tu autem cum oraue-
ris intra cubiculum tuū. ⁊c̄. tūc
inuocabis et dominus exaudiet
De ſecūdo ſcilicet deuote fiat. ꝙ
pſ. Dirigatur oracio ſicut ⁊c̄. ꝙ
oracō debet eſſe ignita feruore de
uocionis et condita adoramētis
virtutum. De tercio ſcilicet qđ
fiat de pertinentibus ad ſalutem
Math. v. Primum querite reg-
num dei et iuſticiam eius. ¶ De
quarto ſcilicet de perſeuerancia
Luce ſexto. Quoniam opoꝛtet ſē
per orare et non deficere. Luce. xi
propter improbitatem eius ⁊c̄.
Elemoſina eſt tercia hora. et ſu-
mitur hic tam pro ſpirituali ꝙ
pro coꝛporali. et ſic omnis poteſt
ad elemoſinam ſufficere. hec ha-
bet quatuoꝛ momenta. ſcilicet

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

compaſſionē in corde dulcedinē
in ore largitatem in manu ⁊ vti
litatem in dato. De primo ſcilicet
compaſſione: Iſaye. lviij. Cum
effunderis eſurienti animam tu-
am ⁊c. Mathei ſexto. Eſtote mi
ſericordes ſicut ⁊c. De ſecundo
ſcilicet de dulcedine oris. eccleſi-
quarto. Declina pauperi ſine tri-
ſticia aurem tuam et cetera.

¶ De tercio ſcilicet largitate manꝰ
Thobie quarto. Si multum tibi
fuerit ⁊c. De quarto ſcilicet vtili
tate dati. Luce vndecimo. Quis
veſtrum patrem petit panem nū
quid lapidem dabit illi ⁊c. Hec
igitur ſunt ſeptem hore quarum
quelibet habet quatuor momen
ta ex quibus completur. q̄uis enī
ſm computiſtas hora ex pluribꝰ
momentis componatur. tamen
ſcḋm naturam nō componitur ni
ſi ex quatuor. in quorum primo
eius virtus oritur. in ſecundo ꝓ
ficiendo ꝓgreditur. in tercio ſtat
in augmento. in quarto perfectā
diffundit operacionem ſue virtu
tis. Hoc enim modo res create in
ens perficientur. ⁊ ideo hanc ex q̄
tuor fecimus compoſicionem. hec
albertus.

¶ In dominica viceſima ſecun
da eſt euangelium. Simile eſt
regnum celorū ⁊c. Math. xviij.
Circa quod poſſunt hec diſputari
¶ Primo vtrum ſeruus ille cui
dimiſſa ſunt a domino decem mi
lia talentorum peccauit petendo
a ſeruo ſuo centum denarios.
¶ Secundo. vtrum per ingra-
titudinem redierunt peccata priꝰ
dimiſſa. ¶ Tercio. vtrum tan
ta poteſt contricio in aliquo eſſe
vt omne debitum a deo ſibi di-
mittatur.

Ad primam queſtionē ſic
proceditur ⁊ videtur q̄
ſeruus ille peccauerit pe
tendo a ſeruo ſuo debitum. Pri-
mo ſic ex preſenti euangelio. vbi
ait dominus. ſerue nequam. om
ne debitum dimiſi tibi q̄m me ro
gaſti nonne oportebat te com-
ſereri ſerui tui ſicut ego tui miſer
tus ſum. ¶ Secundo ſic dicitur
primo corintheo. decimotercio.
Caritas non querit que ſua ſunt
gloſa. caritas non repetit ablata
ergo nullus habens caritatem po
teſt repetere debita. Tercio ma-
gis diligendus eſt proximus q̄
aliquod temporale. ergo nullus
tenetur repetere ſua ſi ſciat ſcan-
dalizare proximum. ¶ In op
poſitum eſt illud. i. ad corintheos
nono ¶ Omnia michi licent
non omnia expediunt. ⁊ exponi
tur de repeticione ſuorum. ergo li
citum eſt cuilibet ſua repetere. et
per conſequens ſeruus in peten
do ſuum debitum non peccauit.

¶ Reſpondeo dicendum q̄
ſeruus ille nō peccauit in petēdo

a ſerūo ſuo centū denarios. ſꝫ
peccauit vtendo tanta crudelitate
et impietate erga illum exigen-
do ab illo debitum quia vt dici-
tur tenebat illum et quaſi ſuffo
cabat et reſpirare non ſinebat q̄
tamen debitum non negabat ſꝫ
dilacionem petebat ad redden-
dum. peccauit ergo in hoc atten
ta maxime miſericordia qua do
minus vſus fuerat erga eum

¶ Ad racōnes in oppoſitum.
ad pͥmam ptꝫ ex dictis reſpon-
ſio. quia debuit commiſereri con
ſerui ſui et et non in remittendo
totum debitum tamen in expe-
ctando eum quouſqꝫ eſſet potēs
ad reſtituendum.

¶ Ad ſecundam reſpondetur
iuxta alexandrum de alis in ter-
cio ꝙ eſt repetere ex cupiditate ꝛ
eſt repetere zelo iuſticie. et eſt re-
petere timore caſus. Primo mo-
do non eſt repetere ex caritate.
Caritas enim non repetit ablata
cauſa ſcilicet cupiditatis. nō em̄
eſt amatrix pecunie propter ſe ſi
cut ibi dicit gloſa. qꝛ ipſa amat
bonū incommutabile et omnia
commutabilia refert ad illud. re-
petere zelo iuſticie perfectis eciā
licet. repetere vero timore caſus
ne ſcꝫ ꝓpter paupertatem et in-
digenciam ruant in peccatum cō
uenit infirmis ne ſcꝫ egeſtate cō
pulſi furentur et periurent nomē
domini ſicut dicit puer. iij.

¶ Ad terciam reſpōdetur negā
do conſequenciam et racō eſt.
oportet enim tenere qđ certū eſt.
Certum eſt autem ꝙ raptor eſt
qui abſtulit vel debitor qui red-
dere obligatur incertuꝫ. et ſi ſcā
dalizabitur et preterea ſi ſcirem
ꝙ ſcandalizabitur ſi repetendo
preponderat ſcandalum propriū
ꝙ̄ ſcandalum proximi plus tene
or vitare ſcandalum propriuꝫ ꝙ̄
alterius

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur et videtur
ꝙ ꝑ ingratitudinem pec
cata dimiſſa redeant. Primo ſic.
ex preſenti euangelio. vbi dn̄s
ait ſerue nequā. Omne debitum
dimiſi tibi. ꝛc. ꝛ poſt tradidit eū
tortoribus quouſqꝫ redderet vni
uerſum debitum ꝛc̄ ergo dn̄s de
bitum quod dimiſerat iterū exi
git. ¶ Secundo ſic. Dicit raba
nus in glo. ſuꝑ euangelium ne-
quā ſeruum tradidit dn̄s tortori
bus quouſqꝫ redderet vniuerſuꝫ
debitum quia non ſolum homo
peccata que poſt baptiſmū egit
reputabuntur ei ad penam ſed
originalia que ei dimiſſa ſunt in
baptimo ¶ Tercio ſic. Ezech.
xviij. dicitur ſic. ſi auerterit ſe iu
ſtus a iuſticia ſua omnes iuſti-
cie quas fecerat non recordabun
tur. ergo in eo ſtatu eſt ac ſi nul
lam iuſticiam feciſſet. ſed ſi non
feciſſet iuſticiam penitencie non

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

peccata dimissa ergo di-
miſſio illa anullatur ergo pecca-
ta dimiſſa redeūt ¶ Quarto ſic
ſi ponatur ꝙ aliquis ante cōple-
tā ſatiſfactionem de peccatis pre-
teritis cadat in culpā conſtat ꝙ
ſatiſfacere non poteſt extra graci
ā ponat ergo ꝙ diſcedat iſte rea
tū ſecū portat qui nō pōt ſoluí per
penam ſatiſfactoriam . ergo puni
tur pena eterna ¶ In oppo. ar-
guitur ex illo nau . ij . ats . iob . xx
xiij . nō iudicat deus bis in idip-
ſū . non ergo bis punit . ſi ergo a
liquis pro peccato commiſſo peni-
tuit et ſe punivit videt ꝙ ampli
us pro illo nō puniatur quantū
cū ꝙ peccet ats ¶ Secūdo ſic
nūꝰ incurrit peccati maculā vel
reatum niſi ex commiſſione ipſius
peccati . ſed penitens anteꝙ face
ret fornicacōnem nō hēbat macu
lā vel reatum homicidij quod ſibi
iam dimiſſum erat nec pꝰ ea for
nicādo homicidiū commiſit ergo
nō redit homicidiū ꝙtū ad culpā
nec quantum ad reatum ¶ Reſ
pondeo dicendum ꝙ neceſſe ē ꝙ
aliquo modo peccata redeant quia
autoritates hoc expreſſe dicunt
Sed de modo quo varie aliq
doctores ſunt locuti quidam e-
nim dixerunt ꝙ peccata dimiſſa
ſingulariter quantum ad macu-
lam et reatū ſecūdū ꝙ cauſantur
ex actibus peccatorum prius di-
miſſorum redeant per peccatum

mortale ſequens ¶ . Sed iſta op
pinio vt arguit . Albertus magn-
et ſanctus . Tho . non poteſt eſſe
vera quia opus dei per opus ho-
minis irritari non poteſt remiſſio
autem priorum peccatorum ē
opus divine miſericordie vnd
non poteſt irritari per ſequens pec-
catum mortale hominis ſecundū
illud . Romanorum . iij . nunquid
incredulitas illorum fidem dei e-
uacuit : Et ideo alij ponentes pec
cata redire dixerunt ꝙ deus non
remittit peccata penitenti pꝰ mo
dum peccatori ſecundum preſci-
enciā ſed ſoluz ſecundū preſentē
iuſticiam preſtit enim eum pro
hijs pctīs eternaliter puniendum et tū per
grāz facit eū preſencialiter iuſtū ſed eti
am iſtorum opinio ſtare non po-
teſt quia ſi cauſa abſolute pona
tur effectus ponitur abſolute ſi
ergo abſolute nō fieret peccatorum
remiſſio ſed cum quadam condi
tione in futurum dependente per
gratiam et gratie ſacramenta nō
eſſet ſufficiens cauſa remiſſionis
peccatorum quod eſt erroneum
vtpote derogans gratie dei et ide
o ponitur iſta concluſio ꝙ nullo
modo poteſt eſſe ꝙ macula et rea
tus precedencium peccatorum re
deant ſecundū ꝙ ex talibus acti
bus cauſabantur ſed convenit
ꝙ ſequens actꝰ peccati virtuali
ter continet reatum prioris pec
cati in quantum ſcilicet . aliquis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſecūdo peccans ex hoc ipſo videt
grauius peccare qua prius pecca-
uerat ſic ergo eſt concluſio ſecun
da ꝙ per peccatum ſequens pe-
nitenciam redit quodammodo re
atus peccatorum prius dimiſſo-
rum non inquantū cauſabatur
ex illis peccatis prius dimiſſis ſꝫ
inquantum cauſatur ex peccato
vltimo perpetrato quod aggra
uatur ex peccatis prioribus ⁊ hoc
nō eſt peccata dimiſſa redire ſim
pliciter ſed ſecundum quid inquā
tum .ſ. virtualiter in peccato ſe
quenti continetur ¶ Unde
in quarto conformiter ad tercia
am partem ſanctus ¶ Tho
mas dicit ſic ꝙ aliquid poteſt re-
dire dupliciter vel in ſe et ſic pec
cata dimiſſa nullo modo redeunt
quantum ad culpam nec per cō-
ſequens quantum ad reatū vel
in ſuo effectu et hoc modo pecca-
ta dimiſſa redeunt inquantum
ex peccatis dimiſſis aliquid in ſe
quentibus relinquitur ex hoc e-
nim ꝙ homo deum offendit p9
dimiſſionem precedencium pec
catorum quandam deformitatē
ingratitudinis actus ſequentis
peccati acquirit et ideo dicitur cō
muniter ꝙ redeunt quantum ad
ingratitudinem ¶ Tercia con
cluſio per ingratitudinem pecca
ti ſequentis non conſurgit tant9
reatus quantus fuerat peccato-
rum dimiſſorum patet concluſio

quia deutro. xxv. dicit ꝙ pro mē
ſura peccati erit plagarū mod9
ex quo patet quod ex paruo pec
cato non conſurgit magn9 reat9
ſed quandoqꝫ mortale peccatum
eſt multo minus quolibet pecca
torum prius dimiſſorum non er
go ex peccato ſequenti redit tan
tus reatus quantus fuit peccato
rum prius dimiſſorum ſed bene
proporcionaliter quanto pecca
ta dimiſſa fuerint plura et maio
ra tanto redit maior reatus per
qualecumqꝫ ſequens peccatum
mortale

¶ Ad raciones in
oppoſitum ad primam reſponde
tur ꝙ peccata redeant modo iā
dicto et non aliter ¶ Ad
ſecundam reſpondetur ꝙ pecca
tum originale redit modo predi
cto ſicut mortale inquantum con
tēpnitur dei beneficium

¶ Ad terciam reſpondetur
negādo cōſequenciā et ad aucto
ritatem dicendum ꝙ verum eſt
quod iuſticie iuſti nō rememora
buntur quantum ad effectum q̄
ex eis expectabatur in futuro qꝛ
per eas ad vitam eternam non
peruenirent ſed rememorabūtur
quantum ad hunc effectum qui
eſt peccata preterita abolere ꝙ in
preſenti faciebant
¶ Ad quartam
reſpondetur ꝙ pena cuius ē aliq̄

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cuius eſt aliquis debitor p9 culpam remiſſam in inferno punietur temporaliter nec propt hoc ſequitur q in inferno ſit redempcio· quia pena que ſoluitur nō redimitur nec eſt inconueniēs q q̄tum ad aliquid accidentale pena inferni minuat vſq ad diē iudicij ſicut eciā augetur .

Ad terciam queſtionem ſic proceditur et videtur q non poſſit tanta contricio in aliquo eē q omne debitum ſibi a deo dimittatur i· q poſſit tollere totum reatum pene Primo ſic· Satiſfaccio et confeſſio ordinantur ad liberacionem de reatu pene ſed nullus ita pfecte cōteritur quin oporteat eum confiteri et ſatiſfacere· ergo cōtricio numq̄ eſt tanta q deleat reatū totum· ¶ Secundo ſic· In penitencia debet eſſe quedam recompenſacio pene ad culpam ſed āliqua culpa p membra corporis exercetur ergo cum oporteat ad debitum pene recompenſacionē vt per que quis peccat per hec torqueatur videtur q nūq̄ poſſit pena talis peccati per contricionem exſolui· ¶ Tercio dolor contricionis eſt finitus· ſed pro aliquo peccato ſcilicet mortali debetur pena infinita· ergo numq̄ poteſt eē tanta contricio q totā penam deleat· ¶ In oppoſitum eſt euāngelium· vbi ait dominꝰ omne debitum dimiſi tibi ꝛc. ¶ Secundo· Deus plus acceptat cordis affectum q̄ exteriores actum· ſed per exteriores actus abſoluitur homo a culpa et a pena· ergo ſimiliter per cordis affectum qui eſt contricio· ¶ Reſpondeo dicendum ſꝫ iſta concluſione q tanta poteſt eē contricio alicuius penitentis q omnē culpe reatum tollat ſiue q omne debitum a deo ſibi dimittat ſcilicet pene et culpe· Patet concluſio exemplariter in latrōe cui dictum eſt· hodie mecum eris ī paradyſo propter vehemenciam penitencie actum ¶ Nota iuxta ſanctū Thomam q intenſio contricionis poteſt attendi dupliciter· vno modo ex parte caritatis que diſplicenciam cauſat et ſic contingit tantum intendi caritatem in actu q contricio inde merebitur non ſolum culpe ammocionem ſed eciam abſolucionem ab omni pena· Alio modo poteſt attendi ex parte doloris ſenſibilis quem voluntas in contricione excitat et q̄ a illa pena quedam eſt q̄ in tātum poteſt intēdi q ſufficiat ad delecionem culpe et pene

¶ Ad racōnes in oppoſitum.

Ad primā reſpondetur negando conſequenciā et racio eſt tū pmo quia aliquis non poteſt eſſe certus q contricio ſua ſit ſufficiens

ad delicionez culpe ⁊ pene ⁊ ideo
tenetur confiteri ⁊ ſatiſfacere· tū
ſecundo quia contricio vera nō fu
it niſi propoſitum confitendi ha-
buit annexum quod debet ad ef
fectum deduci ⁊ propter precep-
tum eccleſie de confeſſione facien
da datum· ¶ Ad ſecundam
reſpondetur negando conſequen
ciam ⁊ racio eſt quia ſicut gaudi
um interius redundat eciam ad
exteriores corporis partes ita eci
am dolor interior ad exteriora mē-
bra deriuatur· vnde dicitur Pro
uerbiorum decimooctauo· Spi
ritus triſtis exſiccat oſſa· ¶ Ad
terciam reſpondetur q̄ licet do-
lor contricionis ſit finitus quan-
tum ad intenſionem ſicut pena
mortali peccato debita eſt habet
tamen infinitam virtutem ex ca-
ritate qua informatur ⁊ ſm̄ hoc
poteſt valere ad delecionem cul-
pe ⁊ pene·

¶ In dominica viceſimatercia·
eſt euangelium. Abeuntes pha-
riſei ⁊c· Mathei viceſimoſecun
do· Circa quod poſſunt ſequētes
queſtiones diſputari·
¶ Primo vtrum Ceſari ſiue prī
cipi ſeculari ſit cenſus dandus·
¶ Secundo vtrum omnes tene
amur ad ſacrificia deo offerenda
¶ Tercio vtrum xp̄s conuenien

ter reprehenderit Phariſeos in
terrogantes eum ſi licet cenſum
dare Ceſari dicēs eis cur me tēp
tatis et cetera·

Ad primam queſtionem
ſic proceditur ⁊ videtur
q̄ ceſari ſiue principi ſe
culari non ſit cenſus dandus·
Primo ſic dare cenſum pertinet
ad quandam ſeruitutem ſed per
aduentum chriſti liberi facti ſu-
mus ab omni ſeruitute ſecundū
illud Iohannis octauo· Si filius
vos liberauerit veri liberi eritis
ergo nulli eſt cenſus dandus·
¶ Secundo ſic Iſti principes
non videntur eſſe a deo ſecundū
illud oſee octauo· Ipſi regnaue-
runt ⁊ non ex me principes exti-
terunt et cetera· ergo videtur q̄
non eſt alicui eorum cenſus dan
dus· ¶ Tercio ſic Non eſt faci
endum aliquid contra inſtitucio-
nem diuinam ſed hoc habet inſti
tucio diuina vt homo ſuo arbi-
trio regatur ſecundum illud ec-
cleſiaſtici decimoquinto. Deus
ab inicio conſtituit hominem et
reliquit eum in manu conſilij ſui
ergo non tenetur homo ſe ſubice
re alteri tanq̄ domino aut princi
pi ⁊ per conſequens nec cenſum
tribuere.
¶ In oppoſitum eſt euangeliū

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Reſpondeo dicendum vt ſan-
ctus Thomas tangit ſuper epi
ſtolam pauli quidam fideles in
primitiua eccleſia dicebant terre
nis poteſtatibus ſe ſubici nō de
bere propter libertatem quam cō
ſecuti erant a chriſto ſcdm illud
Joh. viij. Si filius vos liberauit
etc. ſed iſti nō bene dicebant quia
libertas per chriſtum cōceſſa eſt
libertas ſpiritus qua liberamur
a peccato et morte. caro autē ad
huc remanet ſeruituti obnoxia.
ſed etiam liberabitur in liberta
tem glorie filiorum. et ideo tunc
nulli ſubiectioni homo per chri
ſtum liberatus erit obnoxius nec
ſpirituali ſcilicet nec carnali vn
de dicitur primo corinth. quinto
Cum tradiderit chriſtus regnū
deo et patri et euacuauit omnē
principatum et poteſtatem Inte
rim autem dum corruptibilē car
nem gerimus oportet nos omni
bus carnalibus ſubicere et ita per
aduentum chriſti fideles a tribu
tis ſoluendis ſicut nec ab alijs
corporis penalitatibus non ſunt
abſoluti quia nec ipſe chriſtus
ſeipſum ab omnibus huiuſmo-
di penalitatibus abſoluere volu-
it. Unde dicit Ambroſius et ha-
betur. xi. q. i. Si enī filius dei cē
ſū ſoluit quis tu tantus es q̄ nō
putas eē ſoluendum Ponitur er
go cōcluſio reſponſalis quod ceſari
ſiue principi terrēo cenſus ē ſol
uendus concluſio patet ex euan
gelio preſenti Secundo patet ex
illo apoſtoli ad Roma. decimo-
tercio Omnis anima id eſt homo
poteſtatibus ſublimioribus ſub
dita ſit et racionem aſſignās ait
omnis poteſtas a deo eſt et infra
Ideoque enim et tributa preſtatis
et aſſignans racionem dicit mi-
niſtri enim dei ſunt in hoc id eſt
pro hoc ipſo ſcilicet tributo reci-
piendo ſeruientes ſcilicet deo et
populo. quaſi diceret. vnuſquiſ
que debet de ſuo miniſterio viue-
re. ſecundum illud. i. corinth. ix. Quis
paſcit gregem et de lacte eius nō
edit et ideo cum principes nū ſuo
regimine deo miniſtro a populo
debēt tributa ſuſcipere quaſi ſti-
pendia ſui miniſterij hec autem
tributa ſuſcipiunt ad ſui ſuſten
tacionem. Laborant autem prin
cipes ad omnium pacem. Unde
dicitur. i. thi. ij. Obſecro primū
omnium fieri obſecraciones pro
regibus et omnibus qui in ſubli
mitate ſunt conſtituti vt quietā
et tranquillam vitam agamus.
Ab hoc tamen debito liberi ſunt
clerici ex priuilegio principū quod
quidem equitatem habet natu-
ralem Unde etiam apud genti-
les liberi erant a tributis illi qui
vacabant rebus diuinis legitur
enim Geneſis quadrageſimoſe
primo quod Joſeph ſubiecit phara
oni totam terram egipti preter

tertam ſacerdotū quē a rege tra
dita erat eis quibus ⁊ ſtatuta ci
baria ex horreis publicis prebebā
tur ⁊ hoc quidem omnino equū
eſt quia ſicut reges ſollicitudinē
habent de bono publico in tem-
poralibus ita miniſtri dei in ſpiri
tualibus ⁊ ſic per hoc ꝙ deo in ſpi
ritualibus miniſtrant recompen-
ſant regi ꝙ pro pace eorum labo
rat. cōcludit ergo apoſtolus red
dite ergo omnibus debita cui tri
butum· tributum cui vectigal ex
quo patet ꝙ ex neceſſitate iuſti
cie tenentur ſubditi ſua iura prin
cipibus exhibere ⁊ ideo in euan-
gelio noſtro dicitur reddite que
ſunt ceſaris ceſari. ¶ Ad
rationes in oppoſitum Ad primā
patet reſponſio ex dictis libera-
uit enim chriſtus pro nunc fide-
les a ſeruitute dyaboli ⁊ non a ſe
ruitute huius mūdi vt dictum eſt
¶ Ad ſecundam reſpondetur
negando conſequenciam ⁊ ratio
eſt· quia non tantum obediendū
eſt bonis ⁊ modeſtis ſed etiā diſ
colis ·i. petri· ij· Pro quo notan-
dum ꝙ regia poteſtas vel cuiuſ-
cunq; alterius dignitatis poteſt
conſiderari quantum ad tria vno
quidem modo quantum ad ipſā
poteſtatem. ⁊ ſic eſt a deo ꝑ quē
reges regnant quicquid enim cō
uenienter dicitur de deo ⁊ creatu

ris a deo in creaturas deriuatur ſi
cut patet de ſapiencia eccleſiaſt·
primo· omnis ſapiencia a domi-
no deo eſt. Poteſtas autē a deo
dicitur ⁊ de omnibus Iob. trice-
ſimoſexto· Deus potentes nō ab
icit cum ⁊ ipſe ſit potens vnde cō
ſequens eſt ꝙ humana poteſtas
ſit a deo Danielis ij. Dominabi
tur excelſus in regno hominum ⁊
cuicunq; voluerit dabit illud Io.
decimonono· Non haberes pote-
ſtatem aduerſus me vllam niſi
datum eſſet tibi deſuper· Alio mo
do poteſt conſiderari quātum ad
modum adipiſcendi poteſtatem
⁊ ſic quandoq; poteſtas eſt a deo
quādo ſcilicet aliquis ordinarie
poteſtatem adipiſcitur ſm illud
ad hebreos quinto. Nemo ſibi ho
norem aſſumat ſed qui vocatur
a deo tamq̄ aaron Quandoq; ve
ro non eſt a deo ſed ex peruerſo
hominum appetitu qui per ambi
cionem vel quocūq; alio modo po
teſtatem adipiſcitur. Amos ·vj·
Nunquid non in fortitudine no
ſtra aſſumpſimus nobis cornua.
Tercio poteſt conſiderari quantū
ad vſum ipſius ⁊ ſic quandoq; ē
a deo puta cum aliquis ſcđm pre
cepta diuine iuſticie vtitur cōceſſa
ſibi poteſtate ſcđm illud puer·
viij· Per reges regnant ⁊ legum
conditores iuſta decernunt =

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Quandoqꝫ autem nō eſt a deo
puta cū aliquī poteſtate ſibi da-
ta vtuntur contra diuinam iuſti
ciam. ſcdm illud Ps. Aſtiterūt
reges terre et principes ꝛc. ſequi
tur aduerſus dominum ꝛc.

Ad terciam reſpondetur negā
do conſequenciam et racō eſt. quia
deus reliquit hominem in manu
conſilij ſui non quia liceat ei fa-
cere omnia que velit ſed quia ad
id quod faciendum eſt non cogi
tur neceſſitate nature ſicut crea-
ture irracionales ſed libera electi
one ex proprio conſilio proceden
te et ſicut ad alia facienda debet
procedere proprio conſilio ita eci
am ad hoc ꝙ obediat ipſe ſuperi
oribus. Dicit enim Gregorius
vltimo moralium. dū aliene voci
humiliter ſubdimur noſ metip-
ſos in corde ſuperamꝰ

Ad ſecundam queſtionē
ſic proceditur et videtur
ꝙ non omnes teneant̄
ad ſacrificia deo offerenda. Pri-
mo ſic. Dicit apoſtolus. Roma.
iij. Quecūqꝫ lex loquit̄ hijs qui
ſunt in lege ſed lex de ſacrificijs
non fuit omnibus data ſed ſoli
populo hebreorum. ergo non om
nes ad ſacrificia tenentur.

Secundo ſic. Sacrificia deo of
feruntur ad ſignificandum. ſed
non eſt omnium hmōi ſignifi-
caciones intelligere. ergo nō om
nes tenentur ad ſacrificia offerr̄e
da. Tercio ex hoc ſacerdotes
dicuntur ꝙ deo ſacrificium offe-
runt ſed non oēs ſūt ſacerdotes
ergo non omnes tenentur ꝛc.

In oppoſitum eſt euangeliū
dicens. Reddite que ſunt dei

Reſpondeo dicendum ſub cer
tis concluſionibus. Prima eſt ꝙ
offerre ſacrificium deo eſt de lege
nature. Patet iſta concluſio qm̄
naturalis racio dictat homini vt
alicui ſuperiori ſubdatur ꝓpter
defectus quos in ſeipſo ſentit i
quibus ab aliquo ſuperiori eget
adiuuari et dirigi et quicquid il-
lud ſit hoc eſt qd apud homines
dicitur deus. ſicut autem in rebꝰ
naturalibus naturaliter inferio-
ra ſuperioribus ſubduntur ita eci
am naturalis racio dictat homini
ſm naturalem inclinacionē vt
ei qd ſupra hominem eſt ſubie-
ctionem et honorē exhibeat ſm
modum ſuum. Eſt autem mo-
dus conueniens homini vt ſen-
ſibilibꝰ ſignis vtatur ad aliqua
exprimenda quia ex ſenſibilibꝰ
cognicionem accipit. et ideo ex
naturali racione procedit ꝙ ho-
mo quibꝰdam ſenſibilibus re-
bus vtatur offerens eas deo in
ſignum debite ſubiectionis et ho
noris ſm multitudinem eorum
qui dominis ſuis aliqua offerūt
in recognicionem domini. hoc
autem pertinet ad racionem ſa-
crificij ꝛ ita oblacio ſacrificij per
tinet ad ius naturale et in hoc

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

omnes conueniunt ſed determi-
nacio ſacrificiorum eſt ex inſtitu-
cione humana vel diuina ⁊ in hoc
non conueniunt omnes ſed diffe
runt. Secunda concluſio ſoli deo
eſt ſacrificium offerendum. Pa-
tet concluſio oblacio ſacrificij fit
ad aliquid ſignificandum. ſigni
ficat autem ſacrificium quod of-
fertur exterius interius ſpiritua
le ſacrificium quo anima ſeipſam
offert deo ſecundum illud pſalmiſte.
ſacrificium deo ſpiritus contribu
latus. quia exteriores actus reli-
gionis ad interiores ordinantur
anima autem ſe offert deo in ſa
crificium ſicut principio ſue crea-
cionis ⁊ ſicut fini ſue beatificacio
nis ſed ſecundum veram fidem ſolus de
us eſt creator animarum noſtra
rum ⁊ in ſolo eciam eo anime no
ſtre beatitudo conſiſtit ergo ſoli
deo ſummo debemus ſacrificium
ſpirituale offerre. ⁊ ita ſoli ei de-
bemus offerre exteriora ſacrificia
ſicut eciam orantes atque laudan
tes ad eum dirigimus ſignifican
tes voces cui res ipſas in corde
quas gerimus offerimus vt dicit
Auguſtinus. decimo de ciuitate
dei. Tercia concluſio omnes te-
nemur ad ſacrificia offerenda. pro
batur concluſio ſacrificium offer
re eſt de lege nature vt dicit pri-
ma concluſio ſed ad ea que ſunt
legis nature omnes tenemur er-
go omnes tenemur ad ſacrificium
deo offerendum. Pro qua conclu
ſione notandum quod duplex eſt ſa
crificium quorum primum ⁊ prin
cipale eſt interius ad quod om-
nes tenemur deo deuotam men
tem offerre. Aliud eſt ſacrificium
exterius quod in duo diuiditur nam
quoddam eſt quod ex hoc ſolum lau
dem habet quod deo aliquid exteri
us offeratur in proteſtacionem di
uine ſubiectionis ⁊ ad hoc aliter
tenentur illi qui ſunt in lege no-
ua vel veteri aliter qui non ſunt
ſub lege nam illi qui ſunt ſub lege
tenentur ad determinata ſacrifi
cia offerenda ſecundum legis pre
cepta. Illi vero qui non ſunt ſub
lege tenebantur ad aliqua exte
rius facienda in honorem diuinum
ſecundum decenciam ad eos inter
quos habitabant non ſicut deter
minate ad hoc vel illa. Aliud vero
eſt exterius ſacrificium quando actus
exteriores virtutum in diuinam
reuerenciam aſſumuntur puta cum
aliquis elemoſinam facit de rebus
proprijs propter deum vel cum
aliquis proprium corpus alicui
afflictioni ſubicit propter diuinam
reuerenciam ⁊ ſecundum hoc actus alia
rum virtutum ſacrificia dici poſſunt
quorum quidam cadunt ſub pre
cepto ad quos omnes tenentur
quidam vero ſunt ſuper erogacio
nis ad quas non omnes tenentur

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Item nota ꝙ ſm qd eſt triplex
hominis bonum. ita poteſt diſti
gui triplex ſacrificium. Primum
quidem eſt bonum anime quod
deo offertur interiori quodaz ſa
crificio per deuocionem et oracio
nem et alios hmōi interiores a
ctus et hoc eſt principale ſacrifi
cium. Secundum eſt bonum cor
poris qd deo quodammodo of
fertur per martirium et abſtinē
ciam ſeu continenciam. Terciuz
bonum eſt exteriorum rerum de
quo ſacrificium offertur deo di
recte quidem quando immedia
te res noſtras deo offerimus. me
diate autem quando eas cōmu
nicamus proximis propter deū
¶ Ad racōnes in oppoſitum
ad primam reſpondetur ꝙ ad il
la determinata ſacrificia que in
lege erant precepta non omnes
tenebantur. tenebantur tamen
ad aliqua ſacrificia interiora ſiue
ſpūalia vel exteriora vt dictū eſt.
¶ Ad ſecundam reſpondetur
negando conſequenciam et racō
eſt. quia licet non omnes ſciāt
explicite virtutem ſacrificiorum
ſciunt tamen implicite ſicut eciā
habent fidem implicitam. Unde
magiſter alexander de alis ad q̄
ſtionem vtrum offerentes ſacri
ficia tenebant intelligere ſignifi
caciones eorum dicit ꝙ ſicut noſ
dicimus intelligere articulos fi
dei implicite et explicite et intel
ligere explicite articulos fidei te
nentur prelati ſicut dicitur. i. pe
tri. iij. parati omni poſcenti red
dere racionem de ea que in nobiſ
eſt fide et ſpe ¶ Implicite vero te
nentur ſimplices ſolum ita in ve
teri teſtamento pfecti vt doctoreſ
et ſacerdotes tenebantur intel
ligere ſignificaciones ſacrificiorū
hoc eſt vt intelligerent ipſa ſa
crificia eſſe ſigna futuri ſacrificij
redempcionis ¶ Simplices vero
ſolum tenebātur intelligere ꝙ
ſacrificia erant deo ea racōe qua
ſibi placuit offerenda. et hoc im
plicite ꝯtinebatur ꝙ erent ſigna
quia racione ſignificacionis futu
ri ſacrificij voluit ea deus ſibi of
ferri ¶ Ad terciam reſpōdetur
negando conſequenciam et racō
eſt. tum quia ſacerdotes eciam
offerunt ſacrificia que ſunt ſpeci
aliter ordiata ad cultum diuinū
non ſolum pro ſe ſed eciam pro
alijs tum quia quedam ſūt alia
ſacrificia de quibus quis poteſt
pro ſe deo offerre vt ex dictis pa
tet.

Ad terciam queſtionem
ſic proceditur et videtur
ꝙ chriſtus non conueniē
ter reprehendit phariſeos inter
rogantes eum ſi licet cenſū dare
ceſari dicens eis. Cur me tem
ptatis ypocrite. Primo ſic. Illi
dicendo magiſter ſcimꝰ ꝙ verax
es et viam dei in veritate doces di
xerunt veritatē. ergo in hoc non
erāt ypocrite. quia ypocriſis ſiue

ſimulacō opponit̄ virtuti que di
citur veritas. ¶ Secūdo ſic. Hy
pocriſis eſt ſimulacio qua quis ſi-
mulat perſonam alterius ſicut cū
peccator ſimulat ꝑſonā iuſti ſed
iſti in hoc actu non ſimulauerūt
ꝑſonas aliquorum aliorū. ergo
videtur ꝙ nō erant ypocrite. er-
go inconuenienter ſic reprehenſi
ſūt. ¶ Tercio ſic. De eo qd̓ nō
eſt peccatū nō videtur publice re
darguendus ꝙ peccata venialia
omnibus videntur ee̅ cōmunia
ſed ypocriſis aut ſimulacō nō vi
detur ee̅ peccatū mortale ſemper
ſicut nec mendacium. ꝛc.
¶ In oppoſitum eſt euāngeliū
vbi xp̄us ita ad eos loquitur
¶ Reſpondeo dicendum ꝙ chri
ſtus cōuenienter ſic reprehendit
Pro quo notandum ꝙ vt dicit
nicolaus de lyrā ſup̱ hoc euange
lio. ꝙ tp̄e quo criſtus erat in iu
dea reddebatur cenſus ceſari ſi-
ue tributū ſurrexit quidam no-
mine iudas nacione galileꝰ qui
dicebat hoc ee̅ illicitū de iudeis ꝙ
ſcꝫ recognoſcerent aliquem dn̄m
in terris ſed ſolum deū qui in ce
lis eſt. et multos traxit ad ſe vt
habetur act. v. et Joſephus idē
refert ex libro antiquitatū et ex
tunc aliqui adherebāt huic opi-
nioni quia iſta opinio erat pro
libertate populi et pro honore ip
ſius dei videbatur. Ecōtrario au
tem alij aſſerebāt qd̓ erat licitū
dare tributū romanis quia ꝓde

fenſione terre militabant et ab
hoſtibus et latronibus defende-
bant et pacem inter homines cō
ſeruabāt et iuſticiam. Hanc au
tem queſtionem phariſei mali
ciose ꝓpoſuerūt chriſto vt ſi dice-
ret nō ee̅ licitū ſtatim caperet̄ tan
ꝙ̄ cōtrarius imꝑatori. ſi autē di-
ceret ee̅ licitū videret̄ ee̅ cōtrariꝰ
libertati populi et diuino honori ꝛ
ſic incurreret maliuolenciam po-
puli. et ideo chriſtus cognita ne
quicia eorū ait. quid me temp
tatis ypocrite. quaſi diceret. non
queritis veritatem addiſcere ſed
me verb̄ capere et propter hoc eos
vocat ypocritas quia aliud pete
bāt et aliud intendebāt.
¶ Ad racōnes in oppoſitum.
Ad primam reſpondetur negan
do conſequēciam. ꝛ racō ē. quia
chriſtus non reprehendebat eos
de verb̄ illis quia vera erant. ſed
quia per ea aliud pretendebant
ſcilicet eū in verb̄ capere ſicut di-
ctum eſt. ¶ Ad ſecundam reſpō
detur negando minorem ꝙ iſti
ſimulauerūt ꝑſonas volencium
addiſcere veritatem et cum tamē
ipſi eēnt ꝑſone non que quere-
rent veritatem ſed q̄ vellent decipe
re et verb̄ capere hominem.
¶ Ad terciam reſpondetur negā
do conſequenciam et racō eſt. ꝙ
licet nō omnis ſimulacio aut y-
pocriſis ſit peccatum mortale.
Iſta tamen erāt ſicut dicimꝰ de
mēdacio qd̓ eſt peccatū mortale

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quando eſt pernicioſum ſic ypo
criſis eſt peccatum mortale quã
do eſt pernicioſa cedens in nocu
mentum alterius perſone cuius
erat iſta phariſeorum ypocriſis
cum ſederet in nocumentum per
ſone xpi quia ad capiendum e-
um verbis ordinata erat.

In dominica viceſima
quarta eſt euangeliũ
loquente. Ihesu rc.
Mathei nono. Et qr
in euãgelio fit mencio de duob9
miraculis pt diſputari de vtroqꝫ
¶ Circa primum v
trum ſine tactu diuine gracie po
teſt anima reſuſcitari de morte
peccati
¶ Secundo vtrum tactus
ſine infuſiõe gracie precedat expul
ſionem peccati.
¶ Circa tercium vtrum.
conuenienter attribuatur fidei
operacio miraculorũ qȝ alteri vir
tuti

Ad primam ſic proceditur et videtur qꝫ ſine
tactu ac infuſione gra
tie poſſit anima reſuſcitari de mor
te peccati ¶. Primo ſic minus vi
detur eſſe reſuſcitare animam de
morte peccati ad vitam qȝ eſt cre
are de nouo animam ſed deus cre
at et dat vitam anime naturalẽ
ſine medio ergo pariter hic.
¶ Secundo ſic yſay. xliij. Dicit
dominus ego ſum qui ſum deleo
iniquitates et peccata propt me
ergo expulſio mortis peccati eſt
ante omnem infuſionem gracie
¶ Tercio ſic. Abacuc et iuſ
tus ex fide viuit ergo viuificare
conuenit fidei non ergo eſt effe-
ctus gratie proprius.
¶ In oppoſitũ arguitur ex
euangelio vbi dicitur pone ma-
num ſuper eam et viuet et ſequi
tur tenuit manũ eius et ſurrexit
puella. Reſpondeo dicendum qꝫ
ſine tactu ſiue infuſione diuine
gracie non reſuſcitatur anima a
morte peccati. Patet ſic iſta con
cluſio deus in creatura rationali
eſt principium vite ſpiritualis.
Pũ actu. decimoſeptimo. in quo
viuimus mouemur et ſum9 ſꝫ primũ
quo viuit anima rationalis per
deum eſt gracia ergo gracia viui
ficat ¶ Item culpa mortifi
catur anima ergo viuificatur a
contrario illi9 ſcilicet gracia ergo
et cetera. vbi notandum iuxta
Allexandrum de halis qꝫ gracia
eſt ſimilitudo prime veritatis et
ſimilitudo ſumme bonitatis ſe-
cundum qꝫ eſt ſimilitudo prime
veritatis comparatur ad animã
vt lux. ¶ Secundum ve-
ro qꝫ eſt ſimilitudo ſumme boni-
tatis cõparatur ad animã vt vi
ta et ita habetur in. Johe. iohis. i.
qꝫ verbum erat vita et lux homi
num lucens in tenebris et ideo

ideo gracia que eſt ſimilitudo eiꝰ
comparatur ad animam vt lux
et vita ¶ In quantum autem gra-
cia vt lux comparatur ad animã
primo remouet ab ea diſſimilitu
dinem lucis eterne quantũ ad
hoc eſt effectus eius purgare
Secundo diſponit eam ſimili di
ſpoſicõne vt poſſit ſimilis eſſe in
actu et tunc dicitur ipſum illumi
nare · Vltimo informat ipſam ⁊
tunc dicitur eam perficere ſcd̃m
autem ꝙ gracia eſt ſimilitudo ſũ
me bonitatis comparatur ad a-
nimam vt vita quia ſic compara
tur ad eam vt amor et ille amor
impreſſus vita eſt qua iam vi-
uit deo et ſm̃ hunc modum actꝰ
gracie eſt viuificare ¶ Ad racõ
nes in oppoſitum . ad primam re
ſpondetur negando conſequen-
ciam et racõ ẽ · tũ primo quia pre
ſupponi videtur in argumento
ꝙ gracia ſe habeat in viuificacõ
ne anime ſicut agens medium
et hoc non eſt verum ſed ſe habꝫ
vt cauſa formalis qua peccatum
expellitur ſicut ignis frigus au-
fert calorẽ in ſubiecto tanto non
ſicut inſtrumento ſed ſicut for-
ma contraria . tum ſecundo non
eſt verum qđ dicitur in minori ·
ꝙ in creacione eciã forma natu
ralis eſt qua res formata eẽ for
maliter accipit vel eciam ipſum
quo eſt quicquid ſit illud .
¶ Ad ſecundam reſpondetur
negando cõſequenciam et racõ ẽ
quia ſolus deus delet peccata ef
fectiue formaliter delet ipſa gra
cia . deus autem nullius eſt for-
ma perfectiua · ¶ Ad terciam re
ſpõdetur negando conſequenci-
am et racõ eſt , quia vita ſpiritu
alis ipſius anime eſt ipſius gra
cie effectus per ſe · ipſius autem
fidei et caritatis racione gracie in
quibus manifeſtatur vita qua-
ſi per ſenſum ſicut manifeſtatur
vita in corpore per ſenſum et mo
tum ſic vita gracie manifeſtatur
per motum fidei ſicut per ſenſum
⁊ per motum caritatis ſicut ꝑ mo
tum .

Ad ſecundam queſtionẽ
ſic proceditur et videtur
ꝙ remocio ſiue expulſio
culpe precedat tactum ſiue confu
ſionem gracie · Primo ſic . ex pre
ſenti euangelio vbi primo ꝙ cri
ſtus tactu ſue manus reſuſcita-
ret puellam expulit turbam tu
multuantem · Unde Gregorius
libro moralium dicit · foris autẽ
turba eicitur vt puella ſuſcitetᷣ
quia niſi prius a ſecrecioribꝰ cor
dis expellatur ſecularium multa
tudo curarum anima que intrin-
ſece latet mortua non reſurgit et
ita vt glo . hic innuit non intro-
ducitᷣ gracia niſi expulſa culpa
¶ Secũdo ſic · Remiſſio culpe et i
fuſio grẽ ſe habet ſic illuminacõ

et purgacio ſz purgacio precedit
il'um nacionem ſecundum dyo-
ſium, ergo et remiſſio ſiue expul
ſio culpe precedit gracie infuſio-
nem ¶ Tercio ſic in quoli
bet motu receſſus a termino a q̄
p̄cedit acceſſum ad terminū ad
quez vel tēpore ſi eſt motus ſuc
ceſſiuus vel natura ſi ſit mutacio
ſubita ſed iuſtificacionis ſiue vi
uificacionis terminus a quo eſt
culpa terminus ad quē ē gracia
qua viuificatur anima. ergo ex
pulſio culpe precedit infuſionem
gracie. ¶ In oppoſitum arguitur
cauſa naturaliter precedit effe-
ctum ſed infuſio gracie eſt cau-
ſa expulſionis culpe quia infun
dendo graciam deus peccata di-
mittit infundendo vitam fugat
mortem ergo infuſio gracie pre-
cedit. ¶ Reſpondeo dicendū
ſecundum a'ium et alium reſpec
tū infuſio gracie p̄cedit ⁊ ſeq̄tur
¶ Pro quo notandum ſecun
dum ſanctum tho. ꝙ omnis prio
ritas ſecundum ordinem nature
aliquo modo reducitur ad ordinē
cauſe et cauſati quia principium
et cauſa idem ſunt. ¶ In cauſis
autem contingit ꝙ idem eſt cau-
ſa et cauſatum ſecundum diuer-
ſum genus cauſe vt patet .ij.
phi. et quinto metha.rorum ſicut
ambulacio eſt cauſa efficiens ſa
nacionis et ſanacio eſt cauſa fi-
nalis ambulacionis et ita ſimili
ter de habitudine que eſt inter

materiam et formam quia ſecun
dum genus cauſe materialis ma
teria eſt cauſa forme quaſi ſuſtē
tans ipſam et forma ē cauſa ma
terie quaſi faciens eſſe actu ſecū
dum genus cauſe formalis. ex
parte autem cauſe materialis
quando ſe tenet ſecundū quan
dam reductionem omne illud ꝑ
quod materia efficitur propria
hm̄oi forme ſicut diſpoſiciones ⁊
remociones impedimentorum ⁊
ideo in generacione naturali quā
do corrupcio vnius eſt generacio
alterius per hoc ꝙ forma vna in
troducitur ⁊ alia expellitur remo
tio forme preexiſtentis ſe tenet
ex parte cauſe materialis et ideo
ſecundum ordinem cauſe mater
ialis precedit naturaliter ītrodu
ctionem alterius forme ſed ſecū
dum ordinem cauſe formalis e
conuerſo ꝙ forma finis et agēs
coincidunt in idē numero vel ſpe
cie ideo eciam in ordine cauſe ef
ficientis introductio forme prior
eſt quia forma introducta eſt ſi
militudo forme agentis per quā
agens agit et ſimiliter in ordine
cauſe finalis quia natura princi
paliter intendit introductionez
forme et ad hanc ordinat expul
ſionem omnis cū quo nō pōt ſta
re forme ītroductio ¶ Sī cum gracie
īfuſio ⁊ r̄miſſio culpe ſe hn̄t ſicut
introductio vni⁹ forme ⁊ expul-
ſio alteri⁹ cōſtat ꝙ ſecūd ordinē
cauſe materialis remiſſio culpe

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

precedit infuſionem gracie · ſcd
bm ordinem cauſe formalis effi-
cienas finalis infuſio gracie na-
tura prior eſt ſed extirpacio vico
rum dicitur operari ad virtutum
ingreſſum per modum cauſe ma
terialis · ¶ Ad racones in op-
poſitum . patet reſponſio ex di-
ctis

Ad terciam queſtionem
ſic proceditur et videtur
ꝙ nō attribuatur conue-
nienter fidei operacio miraculoꝝ
Primo ſic · ¶ Gracie enim gratis
date a virtutibus differunt eo ꝙ
virtutes ſanctis omnibus ſunt
communes · grē gracias date di-
uerſis diſtribuuntur · ſcdm illud
· i · corinth · xij · Diuiſiones in eo
dem capitulo dicitur alijs datur
operacio virtutum ꝛc̄ . ergo face-
re miracula non eſt attribuendū
fidei ſi dicatur ꝙ attribuitur fidei
ſicut merenti . gracie autem gra-
tis date tamq̃ exequentis · con-
tra eſt quod dicit gloſa ſuper il-
lud Math . ſeptimo . Nomine in
nomine tuo prophetamus ꝛc̄ · ꝙ
prophetare virtutes facere demo
nes eicere interdum non eſt me-
riti illius qui operatur · ſed inuo
cacio nominis chriſti . ergo nec
ſic eſt fidei attribuendum ·
¶ Secundo ſic : Caritas eſt prin
cipium et radix merendi quia fi-
des informis mereri non poteſt
ſi ergo fidei propter meritum at
tribuitur operacio miraculorum
magis eſt attribuenda caritati .
¶ Tercio ſic poſita cauſa ponitur
effectus · ſi ergo fides eſt cauſa
faciendi miracula omnes qui fi-
dem habent miracula facerent ·
qd̄ patet eē falſum · ergo nō eſt
fidei miracula facere .
¶ In oppoſitum eſt euāngelium
vbi dicitur · Fides tua te ſaluum
fecit · ¶ Reſpondeo dicendum
iuxta ſanctum Thomam in libro
de potencia dei . ꝙ conuenienter
virtuti fidei attribuitur operacō
miraculorum . ¶ Patet concluſio
ex illo Math · vltimo . ſigna au
tem eos qui crediderunt hec ſe-
quuntur . ꝛc̄ · Item Math · xvij
dicit dominus · ſi habueritis fidē
ſicut granum ſinapis dicetis mō
ti huic tranſi hinc tranſibit · Pro
cuius concluſionis declaracione
notandum ꝙ ſancti miracula fe-
cerunt dupliciter ſcdm Gregori-
um in ſecundo dyalogorum ſcili
cet oracione impetrando vt mi-
racula diuinitus fiant et per po-
teſtatem · vtroq̃ autem modo · fi
des ydoneum reddit hominē mi-
racula facienda · ipſa enim mere
tur propter vt oracio exaudiatur
de miraculis faciendis quod de
hac racione videri poteſt · ſicut
enim in rebus naturalibus vi-
demus ꝙ a cauſa vniuerſali om
nes particulares cauſe ſumunt
efficaciam agendi tamen effcūs

particularis ⁊ ꝓprius attribui
tur cauſe particulari ſicut patet
de virtutibus actiuis inferiorum
corporum reſpectu virtutis cele-
ſtis corporis ⁊ de orbibus inferi
oribus qui ⁊ ſi ſequantur motuȝ
primi orbis habent tamen ſingu
li proprios motus ita eſt ⁊ de vir
tutibus quibus meremur nam ō
nes habent efficaciā merendi a ca
ritate que nos vnit deo a quo me
remur ⁊ volūtate perficit ꝑ quā
meremur ſingule tamen virtu-
tes merentur ſingularia quedaȝ
p̄mia eis proporcionabilit̄ reſpō
dencia ſicut humilitas meretur
exaltacionē ⁊ paupertas regnū
vn̄ quādo ꝙ caritate ceſſante ꝑ a
ctum aliarum virtutum eciam ſi
aliquis nihil mereat̄ ex cōdigno
ex quadam tamen diuina libera
litate aliqua congrua beneficia re
tribuit pro huiuſmodi actib9 ſal
tem in hoc mundo · Vnde dicitur
ꝙ per ea que ſunt ex genere bo
na extra caritatem facta merent̄
aliqui ex congruo interdum bo
norum temporalium multiplicaci
onem per hūc autem modum fi-
des meretur miraculorum opera-
cionem licet radix merendi ſit ex
caritate cuius racō poteſt aſſigna
ri triplex· ¶ Primo quidem ꝙ
miracula ſunt quedam argumē
ta fidei dum per ea que naturam
excedunt illorum veritas compro-
batur que naturalem tranſcendunt
racionem ¶ Vnde Marci vltimo
dicitur illi profecti predicauerūt
vbiqȝ domino cooperante et ſer-
monem confirmante ſequentib9
ſignis ¶ Secunda ratio eſt
quia fides potiſſime diuine potē
cie innititur quam accipit vt ra-
tionem vel medium ad aſſenden
dum hijs que ſupra naturam eſ-
ſe videntur et ideo diuina potē
cia in operacione miraculorum p̄
cipue fidei conſiſtit ¶ Tercia
a ratio eſt quia miracula preter
naturales cauſas ſūt fides autē
eſt que non ex racionibus natura
libus et ſenſibilibus argumentū
aſſumit ſed ex rebus diuinis·
Vnde ſicut paupertas reruȝ tem
poralium meretur diuinas ſpiritu
ales et hūilitas meret̄ celeſtē dig
nitatē ita fides quaſi contempnendo e
a que naturaliter fiunt quodā-
modo miraculorum operacioneȝ
meretur que preter naturaleȝ vir
tutem fit
¶ Ad raciones in oppoſituȝ
ad primam reſpōdetur negando
conſequenciam et racio eſt quia
facere miracula attribuitur gra-
cie gratis date ſicut principio pro-
ximo fidei aut ſicut diſponenti ad
huiuſmodi graciam conſequen-
dam ¶ Ad ſecundam reſpō-
detur negando conſequenciam ⁊
racio eſt ꝙ licet caritas ſit maior

huiuſmodi graciā conſequendā
¶ Ad ſecundam reſpondetur negando conſequenciā et racio ē quia licet caritas ſit maior virtꝰ fide largitur tamen fidei efficaciam merēdi· fides tamen magis congruit ad particulariter merendum miraculorum operacionem vt patet ex ſupradictis·

¶ Ad terciam dicendum negando conſequenciam· et racō ē quia fides non eſt ſufficiens cauſa ad miracula facienda ſed diſpoſicio quedam· Fiunt autem miracula ſcd̄m ordinem diuine prouidencie que hominibus congrua remedia ꝑ varijs cauſis diuerſimode diſpenſat·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf